DOZY & DE STOPPELAAR

PROZA EN POËZIE

TIEL - A. VAN LOON.

PROZA EN POËZIE.

PROZA EN POËZIE.

LEESBOEK

TEN GEBRUIKE OP DE LAAGSTE KLASSEN DER GYMNASIËN EN HOOGERE BURGERSCHOLEN EN BIJ MEER UITGEBREID LAGER ONDERWIJS.

VERZAMELD DOOR

Dr. G. J. DOZY EN **F. DE STOPPELAAR.**

ELFDE VERMEERDERDE DRUK,

herzien door Dr. G. J. DOZY,
Oud-leeraar aan de H. B. S. met 3-j. c. te 's-Gravenhage,
EN
TH. NOLEN,
leeraar aan het Gymnasium te Rotterdam.

TIEL. — A. VAN LOON.

Dat dit leesboek, waarmede kort na de invoering van het Middelbaar Onderwijs een nieuwe weg op het gebied der schoollectuur werd ingeslagen, zijn recht van bestaan nog niet heeft verloren ondanks de velen, die, vaak op zeer verdienstelijke wijze, dit voetspoor volgden, wordt voldoende bewezen door de regelmatig terugkeerende behoefte aan een herdruk.

Zij echter, die toevallig de oorspronkelijke uitgave van 1868 *in handen mochten krijgen, zullen heel wat verandering vinden in omvang en inhoud. Was onze keus — mijn toenmalige collega* De Stoppelaar *werd sinds dien door verandering van werkkring verhinderd aan de samenstelling der nieuwere drukken mede te werken, — toen uiterst beperkt, de toestand veranderde langzamerhand, naarmate de werken van vele schrijvers uit de eerste helft dier eeuw publiek domein werden, en ook de meeste uitgevers op dit punt vrijgeviger dachten. Het is mij een aangename plicht mijn erkentelijkheid te betuigen voor de welwillendheid, waarmede nagenoeg alle mij toestonden uit hun fondsartikelen te putten.*

Bovendien mocht ik in den Heer Th. Nolen *een medewerker vinden, die door meer ervaring op dit gebied kon aanwijzen, welke stukken met voordeel konden worden vervangen. Is zoo gaandeweg de omvang verdubbeld, de onbekrompen wijze, waarop de uitgever ons hierin de vrije hand liet zonder dat het ten koste van de gebruikers kwam, verdient onzen dank.*

Moge ook deze druk hetzelfde gunstige onthaal vinden, als tot dusver aan het werk te beurt viel.

Den Haag, Juli 1905.

G. J. DOZY.

In dezen elfden druk zijn weer enkele stukjes, die verouderd schenen, door nieuwere vervangen.

Zeist, October 1910.

G. J. DOZY.

INHOUD.

PROZA.

POËZIE.

PROZA.

De geschiedenis van heer Haas en meester Egel.

(Uit: Goeverneur, Het boek van de mooiste kinder- en volkssprookjes. Nijmegen, Blomhert en Timmerman).

’t Was eens op een Zondagmorgen in den nazomer, toen juist de boekweit bloeide. De zon was met gouden glans aan den hemel opgegaan, de morgenwind woei frisch over de stoppels, de leeuwriken zongen in de lucht, de bijen gonsden in de boekweit, en de menschen gingen in hun zondagskleeren naar de kerk, kortom, elk schepsel was vergenoegd en de Egel ook.

Meester Egel stond dood op zijn gemak met armen en beenen over elkaar geslagen aan zijn deur te leunen. Zoo liet hij zich door de warme zon beschijnen, rookte zijn pijpje, en bromde daar een lustig deuntje bij, zoo goed en zoo slecht, als een van zijns gelijken er op een mooien Zondagmorgen maar een kon zingen. Terwijl hij daar zoo stond, viel hem in, dat hij, terwijl zijn vrouw thuis de kinders wiesch en aankleedde, wel eens naar zijn veld kuieren en kijken kon, hoe daar de knollen stonden. Die knollen waren op het bouwland bezijden zijn huisje, en hij placht er met zijn familie van te eten; daarom noemde hij ze ook „mijn knollen.” Meester Egel drukte nu de tabak in zijn pijp nog eens vast, en ging toen op weg. Juist toen hij om den grooten sleedoornstruik, die voor zijn akkerland stond, heenboog, kwam hem heer Haas tegen, die ’t zelfde ging doen, wat hij ook van plan was, te weten eens naar „zijn kool” kijken. Vader Egel zei hem vriendelijk „Goên morgen!” maar mosjeu Haas,

die uit de hoogte op hem neer keek en van natuur vrij wat trotsch en ijdel was, beantwoordde dien eerbiedigen groet heelemaal niet. Hij keek den kleinen, borsteligen dwerg verachtelijk aan en vroeg op spotachtigen toon: „Hoe komt het, dat je hier al zoo vroeg in den morgen op het veld bent?" — „Ik ga eens een kuiertje doen," zei vader Egel. — „Ei, ei," antwoordde heer Haas; „ik dacht, dat je je kromme beentjes wel tot wat beters kondt gebruiken, dan om kuiertjes te doen." — Kromme beentjes! Dat stak meester Egel dan nu toch wat heel erg, en dus vroeg hij: „Is dat gekheid of ernst, heer buurman?" En heer Haas antwoordde: „Natuurlijk is 't ernst." — „Nu, buurman," zei toen de egel, „denk-je dan met je lange beenen meer uit te richten, dan ik met mijn korte kromme?" — „Ha, ha, ha!" spotte heer Haas, „een blinde ziet immers wel, dat een slak geen voorrijder zijn kan." — „Nu, dan zult gij er niet tegen hebben, met mij om 't hardst te loopen," antwoordde de egel, „en dit zeg ik je, heerschap, je zult het verliezen." Hierop begon de haas zoo te schudden van lachen, dat hij zijn dunnen buik vasthouden moest. „Ei, ei, broeder krombeen," riep hij uit, „als je dan zoo bijster veel lust hebt, met mij om 't hardst te loopen, is dat mij goed; bepaal dan maar den prijs, waarom de weddenschap gaan zal." — „Een gouden dukaat en een flesch anisette," zei de egel. — „Aangenomen," zei de haas, en meteen trok hij ook al zijn rok uit, spuwde zich in de pooten en zei: „*Allons* dan maar!" — „Hou, hou wat! Zoo'n haast heeft het niet," zei de egel; „ik loop nog met me leege maag: eerst wil ik naar huis gaan en een brokje achter de kiezen steken. Over een half uur ben ik weer hier." Dat was den haas goed, en meester Egel liep weer naar zijn huisje.

Onderweg dacht de egel: „Dien sinjeur wil ik dan toch eens duchtig beetnemen!" Toen hij thuis kwam, zei hij tot zijn vrouw: „Vrouw, kleed je gauw aan; je moet met mij naar het veld." „Zoo! zoo! wat is er dan?" vroeg de vrouw en liet de kam vallen, want ze stond zich net krullen in het haar te maken. „Ik heb met den haas een weddenschap gesloten om een dukaat en een flesch anisette, dat ik vlugger loopen zal dan hij, en daar moet jij bij

wezen.” — „Man,” riep vader Egel zijn vrouw, „ben je niet wijs ? Heb-je je verstand verloren ? Hoe kun je met den haas om ’t hardst willen loopen ?” — „Wees maar gerust, vrouw,” zei de egel, „dat is mijn zaak. Steek je neus niet in dingen, die je man aangaan. Gauw, kleed je aan en dan kom mee.” Wat zou de arme vrouw doen ? Ze moest wel volgen, of ze wou of niet.

Toen ze nu met elkaar gingen, zei meester Egel tot zijn vrouw : „Pas op, vrouw ! Op den langen akker daar ginder willen we onzen wedloop houden. De haas loopt in de eene voor rechts, ik in de andere links, en boven vangen wij aan. Nu heb-je bij ’t heele ding niets anders te doen, dan dat je hier beneden in mijn voor neerduikt, en als dan de haas beneden aankomt, spring-je in de hoogte en roept : „Sliep uit, sliep uit, ik ben er al !” Dat begreep de slimme vrouw dan ook al heel gauw, en de egel wees haar haar plaats aan. Nu ging hij naar boven, waar de haas al wachtte en zich de pooten wat ingesmeerd had, om vlugger ter been te zijn. „Ben-je nu klaar ?” vroeg de haas. „Ja, ja, vooruit maar !” antwoordde de egel. Hierop sprong de haas in de voor en riep : „Een ! — Twee ! — Drie !” En bij dat laatste woord had hij zijn rokspanden al onder de armen genomen, en . . . . hoei ! als de wind stoof hij vooruit. Papa Egel maakte niet half zooveel beweging ; die liep maar een paar passen mee, toen dook hij in zijn voor neer, en liet den haas in zijn eentje galoppeeren. Dit merkte de haas natuurlijk niet, want tot omkijken had hij geen tijd.

Toen de haas nu zoo in vollen loop beneden aankwam, stond Egel zijn vrouw op en riep hem toe : „Sliep uit, sliep uit, ik ben er al.” — „Lieve tijd, wat is dat ?” dacht de haas, want hij geloofde natuurlijk stellig en vast, dat het Vader Egel was. „Dat is om tureluursch te worden ! Zoo’n krompootige egel zou harder loopen dan ik ! Omkeeren ! Nog eens geloopen !” En voort ging het weer, als de wind zoodat de ooren hem aan den kop flapten. Moeder Egel evenwel bleef rustig op haar plaats. Toen nu de haas boven kwam, sprong papa Egel in de voor overeind en riep hem toe : „Sliep uit, ik ben hier al !” De haas echter was razend van spijt en schreeuwde weer : „Omkeeren ! Nog eens

geloopen!" — „Mij goed," antwoordde de egel; „ik wil loopen, zoo vaak je lust hebt." En nu vloog de haas weer den akker langs, en Egel zijn vrouw riep weer: „Sliep uit, sliep uit, ik ben hier al!" en dat ging zoo voort, tot de haas drieënzeventigmaal heen en weer was gerend. Toen hij echter de vierenzeventigste maal wou loopen, kwam hij niet tot aan 't eind, maar viel midden op zijn weg neer. — Die arme haas! Daar lag hij nu en was zoo dood als een pier. Vader Egel echter pakte den dukaat en de flesch met anisette mee; toen haalde hij zijn vrouwtje af, dat nog beneden in de voor zat, en kuierde vroolijk met haar naar huis.

Is dat geen mooie historie? En 't mooiste er van is nog, dat men er iets uit leeren kan, te weten, dat niemand, al houdt hij zich voor nog zoo groot en voornaam, op den geringen man met minachting mag neerzien. Als mosjeu Haas dat tijdig bedacht had, dan had hij zijn dukaat, zijn lekkere anisette en zijn leven behouden.

Philemon en Baucis.

(Ovidius Naverteld).

Op Phrygië's heuvel staan, door een lagen muur omgeven, een oude eik en een linde naast elkaar, wier takken menige krans versiert, door vrome handen daarom gehangen. Niet ver vandaar is een meer, dat ééns bewoonbaar land was, maar nu een watervlakte, slechts door meeuwen en waterhoenders bevolkt.

Eens, in overoude tijden, toen deze plek nog door menschen bewoond werd, daalde de koning der goden, Zeus, met zijn zoon Hermes van den Olympus daarheen af, beiden in menschelijke gedaante, om de gastvrijheid der menschen te beproeven. Aan alle deuren klopten zij aan, en verzochten te mogen overnachten en uitrusten van hun tocht, maar alle huizen bleven voor hen gesloten. Slechts één huis nam hen op, een hutje, met riet en stroo gedekt, bewoond door een vroom en vriendelijk paar, den grijzen Philemon en zijn even oude vrouw Baucis. In de

dagen hunner jeugd hadden zij zich in deze hut in den echt verbonden, en zij waren daarin te zamen oud en grijs geworden, met hun armoede tevreden, die door hun eenvoudige levenswijze nooit iets drukkends voor hen gehad had. Bedienden hadden zij niet ; zij maakten met hun beiden het geheele gezin uit, en vol liefde dienden zij elkander.

Toen beide goden, het hoofd wat bukkende, de lage deur van het hutje binnentraden, kwam de oude Philemon hun vriendelijk te gemoet, en noodigde hen uit, plaats te nemen en uit te rusten op den zetel, dien hij voor hen neerzette, en waarover de bedrijvige Baucis dadelijk een ruw weefsel heenwierp. Daarop spoedt zij zich naar den haard, rakelt uit de nog lauwe asch de glimmende vonken van het vuur van den vorigen dag op, werpt er wat bladeren en droge schors over en blaast ze met haren zwakken adem tot een vlam aan, haalt dan gekloofd hout en droog rijs van den zolder, breekt het in stukken en schuift het onder den koperen ketel. Terwijl zij vervolgens de kool plukt, die haar man uit den moestuin gehaald had, licht deze met een lange vork met twee tanden een varkensrug, dien ze lang bewaard hadden, van de zwartberookte balken, snijdt er een stuk af en legt dit in het kokende water. En ondertusschen geven beide oudjes zich de grootste moeite van de wereld om door onderhoudende gesprekken hun gasten den tijd te korten, die met de noodzakelijke toebereidselen tot den maaltijd verloopen moest ; en Baucis schudt de met zacht zeegras gevulde matras op, die op een houten onderstel midden in de kamer lag, en legt er een sprei over, wel niet nieuw en niet fijn, maar toch een der grootste kostbaarheden, die de oudjes bezaten, en die zij alleen bij feestelijke gelegenheden te voorschijn plachten te halen.

Nu noodigen zij de gasten uit op dit rustbed te gaan aanliggen tot den maaltijd.

Het bevende oude vrouwtje zet vol drukte de tafel er voor, maar de derde poot van de tafel is niet gelijk : dit gebrek wordt door een scherf verholpen. Toen de tafel op die manier vast stond, wrijft zij die met geurige kruizemunt af. Daarna zet zij de spijzen op : zwartgroene olijven, aan de maagdelijke godin Athene gewijd, en in den herfst rijpende ingelegde kornoeljes, andijvie en radijs en kaas, en eieren,

in niet al te heete asch zachtkens gewenteld. Alles in aarden schotels. Ook een mengvat wordt op tafel gezet van 't zelfde zilver en beukenhouten bekers met gele was geboend. Na een poosje levert de haard warme spijzen, en weer wordt er wijn opgedragen, die trouwens niet bijzonder oud was. Toen hiervan gebruikt was, wordt het vat op zij geschoven, om plaats te maken voor het nagerecht, waarop noten prijken en vijgen, met rimpelige dadels vermengd, en pruimen en geurige appels in opengewerkte korfjes, en druiven van den purperen wijnstok. In het midden staat een heldere honingraat. Het schoonste en beste, dat bij dit alles kwam, was het vriendelijk gelaat der oudjes en de welwillendheid, die geen moeite spaarde om het den onbekenden gasten naar den zin te maken.

Intusschen zien de gastheer en zijn vrouw, dat het mengvat, telkens als het leeg geschept is, zich vanzelf weder vult, en de wijn vanzelf er in aangroeit, en zij staan verstomd en versteld van dat wonder, en zij heffen de handen ten hemel, en vol vrees en schrik stamelen zij gebeden en vragen vergiffenis voor de slechte ontvangst. Wat zouden zij doen om de goddelijke gasten te bevredigen ? Zij hadden nog éene gans, de bewaakster van het hutje. Die wilden ze vangen en voor hen slachten ; maar het dier spotte met de langzaamheid der oudjes, en ontweek ze telkens met zijn snelle vleugels, en was nu hier dan daar, zoodat zij het nauwelijks volgen konden, en eindelijk zocht het bij de goden zelven zijn toevlucht. Deze verboden het te dooden, en spraken : „wij zijn goden, en uw liefdelooze dorpsgenooten zullen de verdiende straf ondergaan voor hun ongastvrijheid; gij daarentegen zult verschoond blijven van het onheil, dat hun boven het hoofd hangt ; verlaat slechts uw woning, en komt met ons op het gebergte."

Beiden gehoorzamen, en op hun staf steunende klimmen zij met moeite het lange pad op, dat naar den top van den berg leidt. Toen zij nog slechts een pijlschot van den top verwijderd waren, keken zij om, en zagen het geheele dal aan hun voeten in een meer veranderd ; hun huis alleen was blijven staan. En terwijl zij zich daarover verbazen, en het lot der hunnen beweenen, zie, daar verandert die oude hut, die zelfs voor haar beide bewoners te klein was,

in een prachtigen tempel. In plaats van stutten komen zuilen onder het dak, het stroo, waarmede dit gedekt was, wordt goud ; de deur verbreedt zich tot statige poorten, met kunstwerken versierd; de bodem wordt met marmer overdekt.

Daarop spreekt Zeus met kalm en vriendelijk gelaat :

„Zeg, rechtschapen grijsaard, en gij, vrouw, zulk een echtgenoot waardig, wat wenscht gij ?" Nadat Philemon enkele woorden met Baucis gesproken had, openbaren zij den goden hun gemeenschappelijken wensch : „Wij zouden gaarne priesters zijn en uwen tempel bewaren, en, daar wij tot nog toe in vrede en eendracht samen geleefd hebben, zoo moge één zelfde uur aan ons beider levensdagen een einde maken, zoodat ik het graf mijner vrouw niet behoeve te aanschouwen, en zij ook mij niet begrave." Hun wensch werd vervuld. Zij bleven de bewaarders des tempels, zoolang het leven hun gegund was.

Toen zij eens, van ouderdom verzwakt, voor de trappen van het heiligdom stonden, en de wonderbare geschiedenis van die plaats in het geheugen terugriepen, zag plotseling Philemon zijn Baucis, en Baucis hem, met groen loof overdekt. En terwijl reeds de boomen voor beider gelaat naar de hoogte zich verhieven, wisselden zij nog, zoolang zij konden, liefdegroeten : „Vaarwel, echtgenoot !" spraken zij beiden en beiden tegelijk dekte het dichte loof den mond.

Philemon was een eik geworden, Baucis een linde.

En nog steeds vereeren vrome zielen met heiligen eerbied dat door de goden bevoorrechte paar en sieren de takken van eik en linde telkens met versche bloemkransen, zeggende : „De goden zorgen voor de vromen, en die hen eeren, vereeren zij."

Odysseus en de Cycloop.

(Uit: Oude sprookjes uit verre landen. 's-Hertogenbosch, W. C. Van Heusden).

Door de vele stormen, die hun schepen een verkeerde richting gegeven hadden, waren Odysseus en zijn tochtgenooten weer veel verder van Ithaka afgeraakt, en bovendien wisten zij den weg niet goed meer ; zij zeilden nu

een poos lang op zee rond, in de hoop dat het gezicht van een of ander eiland of de komst van een schip hen weer op den goeden weg zou brengen. Hun reis duurde daardoor veel langer dan zij hadden gedacht, langzamerhand begon hun voorraad voedsel te verminderen, ook het water was bijna op. Zij hadden nog wel wijn, maar dien durfde Odysseus hun niet geven, daar hij wist, hoe gemakkelijk zij er te veel van dronken. Het had de eerste dagen van hun reis onophoudelijk gestormd en geregend, maar nu was er geen wolkje aan de lucht, de brandende stralen van de zon vielen loodrecht naar beneden, en dit maakte den dorst van de arme schepelingen nog grooter. Langen tijd zag Odysseus tevergeefs uit naar land, totdat hij eindelijk in de verte een klein eiland ontdekte. Zij zeilden er heen, het strand zag er woest en verlaten uit, groote zwarte rotsen verhieven zich en strekten zich uit tot in de zee, terwijl de golven er schuimend en wild tegenaan spoelden. Het was niet mogelijk dat al de schepen tegelijk het land naderden, er was geen plaats genoeg; ook zouden zij zeker voor een gedeelte tegen de scherpe rotsblokken zijn stukgeslagen. Odysseus, wiens schip het vlugste was, zeilde dus alleen door de woeste golven, bereikte het eiland en ging met eenige van de zijnen aan land om water en voedsel te zoeken. Een gedeelte van den mondvoorraad en van den wijn, dien zij, zooals in dien tijd de gewoonte was, in lederen zakken bewaarden, namen zij met zich mede.

Toen zij verder het land in gingen, zagen zij tot hun verbazing niets dat naar een dorp of ook maar naar een huis geleek. Ook was het land niet bebouwd, nergens zag men vruchten of graan, overal echter schoone groene weiden tusschen de bergen en rotsen in, hier en daar graasden kudden zeer groote schapen en geiten, en daar deze niet wild maar van een tam soort schenen, begrepen de reizigers, dat er toch menschen in de buurt moesten zijn. Heel voorzichtig trokken zij nu dieper het land in en zagen telkens om zich heen, of zij ook iemand van de bewoners zagen, maar nergens was iemand te ontdekken. Toen zij echter de rotsen om zich heen wat beter bekeken, bemerkten zij, dat vele er van hol waren; ook in de bergen

waren vele holen en grotten, die, naar het hun uit de verte leek, als kamers waren ingericht.

„Hierin zullen zeker de bewoners van dit land hun verblijf houden”, zeide Odysseus tot zijn makkers, „wij zullen eens een van die grotten binnengaan. Misschien zijn de menschen goedhartig niettegenstaande hun ruwe levenswijs, en zeker zullen zij ons wel willen zeggen, waar wij zuivere bronnen kunnen vinden en ons van hun schapen en geiten verkoopen voor voedsel op onze verdere reis”.

Zij traden nu het eerste hol het beste binnen en, schoon er niemand in was, zagen zij toch, dat zij zich niet hadden vergist. De grot was wel degelijk bewoond, zij vonden er ruw aardewerk, lompe meubels en een voorraad voedsel voor menschen en dieren. Het huisraad, dat zij zagen, was echter zoo verbazend groot, dat zij er van verschrikten.

„Laat ons spoedig wegvluchten en weer naar onze schepen gaan”, zeiden zij tot Odysseus. „Zeker zijn wij in het hol van een reus gekomen, en als hij ons ziet, zal hij ons verslinden of tenminste stellig dooden.” Odysseus hoorde hen aan en was dadelijk bereid weg te gaan; maar juist toen hij het hol weer wilde verlaten, zag hij, dat het te laat was. Daar kwam de reus aan, een verschrikkelijke gedaante met armen en beenen zoo zwaar als dikke boomstammen, een zwaren baard om de kin en een enkel fonkelend oog in het midden van het voorhoofd. Hij had een groote knots in de hand en joeg daarmede zijn schapen en geiten voor zich uit naar het hol toe. Zoodra Odysseus en de zijnen hem zagen, vluchtten zij in een hoekje van het hol, verborgen zich achter een groot rotsblok en hoopten hartelijk, dat de reus hen niet zou zien en zij, als hij weer wegging, onopgemerkt zouden kunnen ontvluchten.

Zij hadden echter geheel en al misgerekend. Zoodra de reus in het hol was, nam hij het rotsblok op en schoon het zoo zwaar was, dat twintig gewone menschen het niet van zijn plaats hadden kunnen krijgen, wentelde hij het voor de opening van de grot, die hij daarmede sloot. Nu zag hij echter meteen de mannen, die zich achter het blok hadden verscholen. In het eerst keek hij hen woedend aan, en zij meenden niet anders dan dat hij hen allen

onder de slagen van zijn knots zou verpletteren, maar weldra werd zijn gezicht vriendelijker.

„Eigenlijk ben ik heel blij, dat gij gekomen zijt", zeide hij. „Het verveelt mij al lang niets dan schapen- en geitenvleesch te eten. Ik verlang hartelijk naar menschenvleesch, ik heb dat al in lang niet geproefd", en zonder er iets meer bij te voegen, greep hij een van de Grieken, doodde hem, braadde hem en at hem op, en toen hij nog meer honger had, greep hij een tweeden en deed met hem op dezelfde wijze. De arme Grieken zagen het vol schrik en ontzetting aan, maar wat zouden zij doen ? Al waren zij allen tegen den reus gaan vechten, het had hun niets geholpen, want hij was sterker dan zij allen te zamen. Doodsbenauwd kropen zij in hun hoekje op elkaar en vreesden, dat de reus nog meer honger zou hebben, maar gelukkig had hij er aan twee genoeg. Toen hij zijn maaltijd geëindigd had, trad Odysseus, die nooit bang was, naar voren.

„Machtig vorst", zeide hij, „want daarvoor moet ik u houden, wij zijn allen uw gevangenen, en gij kunt met ons doen, wat gij goedvindt. Ik ben er zeker van, dat gij, als gij wilt, ons allen het leven kunt benemen."

„Dat zal ik ook zeker doen", zeide de reus. „Ik zal u goed te eten en te drinken geven opdat ge niet sterft, voordat ik u noodig heb ; ik zal, zoo dikwijls als ik lust daarin heb, een paar van u opeten, dan kan ik in dien tijd mijn kudden sparen."

„Laat mij u tenminste onze lotgevallen mogen vertellen", zeide Odysseus, „misschien zult gij, als gij het verhaal van onze rampen hoort, medelijden met ons krijgen en ons in het leven sparen".

„Reken daar maar niet op", zeide de reus, „ik ben niet heel medelijdend van aard. Ik ben Polyfemos, de zoon van Poseidon, gij zult zeker wel eens van mij hebben hooren spreken".

Odysseus verschrikte hevig, toen hij dien naam hoorde, want Polyfemos was bekend als de vreeselijkste en wreedste onder de eenoogige reuzen. Toch hield hij zich zoo kalm als hij kon, ging naast den reus zitten en begon hem te vertellen van het beleg van Troje, van de verschillende

helden, die daaraan hadden deelgenomen, van de groote daden, die zij hadden bedreven en van de gevaren, waaraan zij hadden blootgestaan. Tegelijk schonk hij den reus rijkelijk van den zoeten wijn, dien hij van de schepen meegebracht en goed verborgen gehouden had, zoodat de reus spoedig heel moede en slaperig werd.

„Gij hebt mij mooi verteld,” zeide hij, toen hij zijn oogen al bijna niet meer open kon houden. „Kent gij nog meer van zulke verhalen ?”

„O ja”, zeide Odysseus, „ik heb veel gehoord en gezien in mijn leven en weet er nog heel veel.”

„Van avond heb ik genoeg gehoord,” ging de reus voort, „maar morgen moet gij er mij meer van vertellen. Vertel mij echter eerst eens, hoe gij heet ?”

„Ik heet Niemand,” zeide Odysseus.

„Niemand ? dat is een vreemde naam !” riep Polyfemos uit. „Hij is echter gemakkelijk te onthouden. Welnu, Niemand ! gij zult mij alle avonden vertellen en van uwen wijn schenken, dan zal ik u een goede belooning geven.”

„En wat zal dat zijn ?” vroeg Odysseus. Hij hoopte al half, dat de reus hem en tenminste een paar van zijn makkers in het leven zou laten.

„Ik zal u het allerlaatst opeten,” zeide de wreedaard lachend, keerde zich om en sliep in.

De arme Grieken brachten een treurigen en angstigen nacht door ; toen de reus vast sliep, doorzochten zij zoo zachtjes als zij konden het hol van alle zijden, maar er was geen enkel middel om te ontsnappen. Hun ontzetting nam nog toe, toen Polyfemos, nadat hij den volgenden morgen ontwaakt was en zijn geiten gemolken had, weer twee hunner voor zijn ontbijt doodde en opat. Daarna dreef hij zijn kudde naar buiten en liet zijn hol niet openstaan, zooals den vorigen dag, maar sloot het met het rotsblok dicht. Odysseus en zijn gezellen zagen zich nu de laatste kans om te ontvluchten benomen. Zij begonnen luide te jammeren en te klagen. „Ach !” riepen zij, „zijn wij daarvoor in den Trojaanschen oorlog gespaard en zooveel stormen op zee gelukkig te boven gekomen ? Wij waren liever met roem overdekt, al strijdend voor onzen vorst in het gevecht gevallen, dan hier door dien afschu-

welijken menscheneter wreedaardig te worden vermoord."

„Laat ons den moed niet verliezen," zeide Odysseus, „maar liever omzien naar een middel, dat ons misschien nog kan redden."

„Wat zou dat zijn?" zuchtten zijn metgezellen. „Hij is sterker dan wij allen te zamen, en bovendien hij heeft ons al onze wapenen ontnomen."

„Dat is waar," zeide Odysseus rondziende. „Zie ik echter daar ginds in dien hoek geen dennestammen staan? Die eene is tenminste zoo zwaar als zijn knots en drie of vier van ons zouden dien wel kunnen dragen. Het hout is hard en stevig, wij zullen het in het vuur verharden en er ook een punt aan maken. Ik had wel liever onze zwaarden terug, maar het kan ons tenminste tot wapen dienen."

Zij namen nu den dennestam en deden er mede, zooals Odysseus had gezegd. Toen hij gereed was, verborgen zij hem goed, opdat Polyfemos, als hij thuis kwam, hem niet zou kunnen vinden. Daarna deden zij een slaapdrank in den wijn en wachtten zoo den avond af. De reus kwam op denzelfden tijd als den vorigen dag terug en dreef weder zijn kudden voor zich uit. Nadat hij ze gemolken had, nam hij weer twee Grieken, bereidde die tot zijn avondmaal en riep toen Odysseus tot zich.

„Kom, Niemand!" riep hij, „waar blijft gij met uw verhalen? Ik verlang er naar, maar vergeet vooral niet, mij van uw wijn te schenken; ik wil er nog meer van drinken dan ik gisteren heb gedaan."

De koning kwam nader, en schoon hij van droefheid en woede bijna niet spreken kon, deed hij toch zijn best om zoo bedaard mogelijk te blijven. Hij vertelde weer zoo mooi als hij maar kon en zorgde daarbij, dat hij den reus zooveel mogelijk inschonk. Dit kostte hem niet veel moeite, want de woestaard schoof telkens zijn beker toe, die zoowat zoo groot als een kleine emmer was en vroeg om meer wijn, totdat hij zooveel gedronken had, dat hij van zijn stoel zakte en op den grond in een diepen slaap viel.

Nu was voor Odysseus het oogenblik gekomen. Toen de reus vast sliep en zoo snorkte dat de grot ervan dreun-

de, bond hij zooveel van zijn metgezellen als hij missen kon met sterke banden onder de buiken van de grootste en sterkste schapen en met nog vier of vijf, die hij overhield, nam hij den dennestam op, maakte de punt gloeiend in het vuur en stiet die in het eenige oog van den reus. Woedend van pijn sprong deze op en zocht en tastte met zijn handen naar de Grieken, die zich echter zoo verborgen hadden, dat hij hen onmogelijk kon vinden. Op zijn gebrul en geschreeuw kwamen nu de andere reuzen toeloopen en vroegen, wie hem in dien toestand had gebracht.

„Niemand heeft het gedaan!" riep de reus uit. „Helpt mij toch, hem te vangen en te dooden. Niemand heeft het gedaan!"

„Heeft niemand het gedaan?" vroegen de anderen verwonderd. „Gij slaapt of hebt te veel gedronken. Gij zelf of een ander moet u blind hebben gemaakt en nu zegt gij, dat niemand het heeft gedaan!"

Toen de reus echter voortging met roepen en schreeuwen dat Niemand het toch gedaan had, zagen zij elkaar aan, haalden de schouders op, sloten het hol weer en lieten hem aan zijn lot over.

Nu keerde Polyfemos zich om en riep de Grieken met een verschrikkelijke stem toe, dat, schoon zij hem blind gemaakt hadden, niemand van hen toch zijn lot ontgaan en levend het hol verlaten zou. Toen de morgen aanbrak, wentelde hij het rotsblok zoover af, dat er een opening kwam groot genoeg voor hem zelf om in te staan, maar niet grooter, plaatste zich daarin, riep zijn schapen en geiten tot zich en liet ze tusschen zijn beenen door naar buiten gaan, terwijl hij hun wollige vacht met de handen bevoelde om zich te overtuigen, dat het wel waarlijk schapen en geen menschen waren. Odysseus had ook de overige van zijn metgezellen onder de buiken van de schapen vastgebonden, hijzelf klemde zich vast aan een grooten ram en verborg zijn handen goed onder de dikke wollige vacht. Welk een doodsangst stonden de Grieken uit, toen de beesten, die hen medesleepten, den verschrikkelijken reus naderden en door hem bevoeld en betast werden! Toch kwamen zij allen behouden buiten de grot,

en zoodra hij zag, dat zij allen in veiligheid waren, kwam ook Odysseus. Toen Polyfemos den ram voelde, die een bijzondere lieveling van hem was, riep hij uit: „Mijn rammetje, wat scheelt u? Anders zij gij altijd zoo vroolijk en vlug en het eerst van allen op de weide, en vandaag loopt gij zoo langzaam en treurig, alsof er iets aan scheelt. Zijt gij bedroefd over het lot van uw meester, of heeft de booze Niemand u ook kwaad gedaan? Ach, kon ik nog maar, zooals vroeger, u zien en u genezen als gij ziek zijt!"

Hij hield het dier langer vast dan de andere, zoodat zelfs Odysseus zijn moed voelde verminderen, en zijn makkers het bijna uitschreeuwden van angst. Eindelijk toch liet hij het gaan, en het dier droeg langzaam zijn zwaren last naar buiten. Zoodra Odysseus buiten het bereik van den reus was, liet hij zijn handen los en joeg den ram voort; daarna sneed hij, zoo snel hij kon, de banden van zijn makkers los en vluchtte met hen naar het strand. Toen hij reeds op zijn schip stond, riep hij met een luide stem:

„Als gij zien kondt, o Polyfemos! zoudt gij weten, hoe de goden ons beschermd hebben, omdat zij niet wilden, dat wij onder uw handen zulk een wreeden dood vonden. Dat gij blind zijt geworden, is niets dan uw rechtvaardige straf, omdat gij arme reizigers, die zonder eenige kwade bedoeling tot u kwamen, zoo slecht behandeld hebt. Maar nu moogt gij ook wel weten, wie het is, dien gij op deze wijze in uw woning hebt ontvangen. Ik ben Odysseus, de koning van Ithaka, en alles wat ik u verteld heb, heb ik meestal zelf ondervonden."

„Zijt gij Odysseus?" riep Polyfemos uit. „Waarom hebt gij mij dit niet eerder gezegd? Nu begrijp ik alles. Reeds in mijn jeugd is mij voorspeld, dat een Grieksch koning zou komen om mij ongelukkig te maken. Ik heb gedaan wat ik kon, om dit gevaar te ontkomen en daarom alle reizigers gedood, die in mijn woning kwamen en zie! nu is het toch gebeurd. Kom nu echter bij mij, nu er toch niets aan de zaak te veranderen valt, dan zal ik u beter in mijn woning ontvangen dan ik gedaan heb en u eeren, zooals een zoo dapper held als koning Odysseus geëerd

moet worden." Odysseus was echter veel te verstandig om aan dit verzoek te voldoen; hij begreep, dat als hij zich weer in de handen van den reus waagde, hij zeker niet levend daaruit zou komen. Hij antwoordde hem daarom, dat hij zich haasten moest om weg te zeilen, want dat hij zich al veel te lang op het reuzeneiland had opgehouden. Polyfemos, woedend toen hij zag dat zijn list mislukte, nam een groot rotsblok op en wierp dit met al zijn kracht in de richting, waarin hij het geluid van Odysseus' stem gehoord had.

De steen plofte in het water en deed de golven zoo hoog opbruisen, dat Odysseus' schip bijna omgeslagen was. De koning wist niet, hoe spoedig hij het roer omwenden en wegroeien zou, zoo bang was hij, dat misschien een tweede rotsblok hen zou bereiken en geheel verpletteren. Toen zij den hoek van het eiland omzeilden, vonden zij de overige schepen met hun makkers, die al dien tijd in hevige onrust hadden doorgebracht, en daar zij nu begonnen te denken, dat de koning gedood was, op het punt waren zonder hem weg te zeilen. Hoe dankbaar waren zij nu, toen zij hem zoo opeens behouden terugzagen! Bevend van schrik hoorden zij het verhaal van zijn lotgevallen aan, betreurden den dood van hun ongelukkige makkers en zeilden spoedig weg, om buiten het gezicht van dat noodlottige eiland te komen.

Karel en Elegast.

(Uit: Jonckbloet, Geschiedenis der Middelnederlandsche Letterkunde. Groningen, J. B. Wolters).

Karel, de machtige koning en keizer, had zich naar zijn kasteel Ingelheim aan den Rijn begeven, om er een hofdag te houden. Toen hij 's nachts te voren lag te slapen, verscheen hem een engel, die hem van Godshalve beval op te staan, zich te wapenen en uit stelen te gaan, anders zou hij lijf en eer verliezen bevorens de hofdag ten einde was. De koning wist niet, of hij waakte dan of hij droomde, en sloeg geen acht op de woorden des engels. Dezelfde stem herhaalde straks hetzelfde bevel en de koning, nu

geheel ontwaakt, overpeinsde, wat dit wonder mocht beteekenen. „Heer in den hemel," roept hij uit, „kwelt mij een booze geest? Waartoe zou ik stelen? Graaf noch koning is zoo rijk als ik; mijn land is zoo uitgestrekt, dat ik nergens mijn gelijke tref. Niet gaarne zou ik Gods gebod overtreden, maar ik kan niet gelooven, dat het zijn bode was, die sprak." Aldus peinzende look hij de oogen weder, en de stem hernam: „Koning, zoo gij geen gehoor geeft aan Gods gebod, zal het u aan uw leven gaan." Met die woorden verdween de godsgezant; de koning kruiste zich en besloot de vermaning te volgen: zijn eenige vrees was nu maar, hoe hij onbemerkt vandaar zou komen. Hij wapent zich en gaat op weg: alle deuren openden zich vanzelf, en al de bewoners van het slot bleven door God in diepen slaap gedompeld. Ook de wachter en de portier aan de voorpoort sliepen, zoodat hij met het paard, dat hij gezadeld had, zonder door dezen bemerkt te worden, het kasteel kon verlaten. Buiten het slot geraakt, doet de koning een vroom gebed en beveelt zich in Gods bescherming. Terwijl maan en sterren een helderen glans rondom zich verspreidden, toog hij in het nabijgelegen woud, en het kontrast van zijn toestand met zijn karakter drong zich aan zijn geest op. Hij was gewoon roovers te vervolgen en te dooden, dikwerf onder de grootste martelingen: in het vervolg zal hij tweemaal toezien, eer hij een ongelukkige om een weinig gouds doet sterven. Bijna zonder reden heeft hij Elegast uit zijn land verjaagd; deze zwerft nu zorgvol rond, kampend met gebrek misschien, en genoodzaakt met roof in zijn levensonderhoud te voorzien en in dat der getrouwen, die hem gevolgd zijn in zijn ballingschap. — „Ik vervolg hem overal en toch ik weet, dat hij armen, pelgrims en kooplieden niet berooft, maar alleen den rijken hun schatten ontneemt. Niemand heeft hem nog kunnen vangen, welke moeite men ook deed: ik wenschte, dat God mij dezen heden nacht tot een gezel en helper mocht geven!"

Al voortrijdende zag de koning een ridder op zich toekomen, die blijkbaar onbekend wilde blijven; zijn wapenen waren zwart als kool, zwart was zijn helm en schild, zijn schitterende halsberg was bedekt met een zwarten wapenrok,

en zwart was het paard, waar hij op zat. Hij kwam langs een eenzaam pad gereden, en de koning kruiste zich, uit vreeze dat die donkere krijger de booze vijand mocht wezen. Maar vertrouwende op God, dacht hij : „Ik zal hem niet ontwijken ; ik zal dit avontuur wel te boven komen, mits God mij bewake.” De zwarte had hem inmiddels bemerkt, en dacht : „Deze is zeker verdoold : het zal hem zijn wapenrusting kosten, die schooner is dan ik er in zeven jaren een gezien heb : zij schittert als de dag van steenen en klaar goud. Hoe kwam hij in ’t woud ? een arme balling was nooit in ’t bezit van zoo kostbare wapenen.”

Toen zij dichterbij kwamen, gingen zij elkander voorbij zonder groeten ; wel zag de een den ander strak aan, maar geen woord kwam er over hun lippen. De zwarte hield weldra stil, en dacht bij zichzelven : „Wie mag deze wel zijn, die groet noch spreekt ? Hij moet iets kwaads in den zin hebben. Ware het om mij te bespieden en aan den koning te verraden, hij kwam niet ongedeerd van hier. En wat zou hij in bosch en hagen zoeken, zoo het mij niet gold ! Bij God ! hij zal mij niet ontkomen, ik wil weten wie hij is ; en wordt mijn vermoeden bevestigd, dan zal hij mij paard en rusting moeten laten en met schande terugkeeren.” Hij wendde den teugel, en had weldra den koning achterhaald, dien hij al dreigend naar zijn naam vraagt en naar het doel van zijn tocht. Deze wil op geen dwang antwoorden, en was buitendien niet geneigd zich bekend te maken. Het komt tot een gevecht, en zij reden met zulk een drift op elkander aan, dat hun rossen de hamen bogen. Toen de speren gebroken waren, grepen zij naar het zwaard. De koning hieuw den zwarte het schild in tweeën, alsof het een lindeblad geweest ware ; de andere weerde zich niet minder, en de zwaarden gingen op en neder op helm en rusting, zoodat weldra het roode bloed door de maliën drong, terwijl de spaanders hunner schilden in het rond vlogen, en de helmen op hun hoofden vol schaarden en blutsen raakten. De zwarte wordt eindelijk van het paard geworpen, terwijl zijn zwaard daarenboven in stukken vliegt, en hij dus in de macht zijns vijands raakt. Karel wil echter geen man slaan, die zich niet kan verweren : hij knoopt het gesprek weder aan, en nu zij elkanders

krachten hebben leeren kennen, komen zij overeen, elkander met hun naam en het doel van den tocht bekend te maken. De zwarte verhaalt nu, hoe hij land en goed verbeurd heeft: zijn naam is Elegast; hij leeft van roof, maar hij eerbiedigt het goed der armen. Sinds koning Karel hem gebannen had, heeft hij zich in wouden en wildernissen opgehouden en de rijken gebrandschat. Hij voer ook nu weer op avontuur, maar hij had het dier bekocht: zijn goed zwaard had hij verloren, en meer slagen ontvangen dan ooit eenig man te voren.

De koning was bijzonder verheugd, dat zijn wensch verhoord was, en dat hij den man ontmoet had, dien hij zich bovenal tot gezel wenschte. De nood dwong hem tot een leugen: hij beweert, dat hij mede een roover is, en dat hij den naam Adelbrecht voert. Hij bralt er op, dat hij kerken noch kluizen spaart en rijken noch armen ontziet; en hij stelt Elegast voor, gezamenlijk zich van des konings schat meester te maken. Maar deze weigert; want al heeft Karel hem tengevolge van booze inblazingen uit zijn goederen ontzet en verjaagd, altijd zal hij hem eerbiedigen, „want hij is zijn rechtmatige vorst". De koning juichte daarover in zijn ziel, en stelde zich voor, hem rijkelijk te beloonen. Hij geeft toe en op zijn vraag, waar zij dan op avontuur zouden trekken, noemt Elegast hem het kasteel van Eggerik van Eggermonde, 's konings zwager, die toch een verrader is en gaarne zijn heer het leven zoude benemen, als hij zijn kans schoon zag, niettegenstaande deze hem met weldaden overladen heeft. Zij togen op weg; en al voortrijdende zag de koning op een veld een ploeg staan, van welks kouter hij zich meester maakte om hem als breekijzer te dienen.

Voor de veste gekomen, die de schoonste was, die men op den Rijn vond, wilden zij een gat in den muur maken om binnen het slot te geraken. Elegast haalde een ijzer voor den dag, waarmede hij de steenen begon los te breken, en toen ook Karel zijn ploegijzer aanbracht, lachte hij en vroeg, waar hij dat had laten maken, want hij wilde zich van een dergelijk voorzien! Karel redde er zich uit door te beweren, dat hij zijn breekijzer voor weinige dagen had verloren, en dat hij dit maar uit gebrek aan wat beters

had genomen. Zij vorderen intusschen met hun werk, maar ofschoon Karel groot en sterk was, hij kon er kwalijk mee terecht. Toen de doortocht voltooid was, zou Karel dààr blijven wachten, terwijl Elegast naar binnen zou gaan om den schat te rooven, want hij wilde niet toestaan, dat de koning, dien hij voor geen behendigen dief hield, zich naar binnen begaf.

Elegast kende menigen loozen streek; hij trok zeker kruid uit een spleet in den muur, en stak dat in den mond: dit kruid gaf de macht om te verstaan, wat hanen kraaien, en wat honden bassen. Hij vernam nu terstond, hoe een haan en een hond elkander in hun taal verhaalden, dat de koning daar in de nabijheid was. Elegast, daardoor verschrikt, begaf zich naar buiten en meldde Karel, wat hij gehoord had. Deze haalt de schouders op en noemt hem dwaas, dat hij luistert naar de taal van het vee, wat hij buitendien voor een sprookje houdt. — „Hoor dan zelf," hernam Elegast, en stak den koning het kruid in den mond. De haan kraaide opnieuw, dat de koning zich in de nabijheid bevond, en Karel was genoodzaakt zijn gezel moed in te spreken, om het begonnen werk niet te laten steken. Elegast zei: „Welnu, ik vang aan." Hij eischte daarop het kruid weder en toen de koning er tevergeefs naar zocht, begon hij te lachen en sprak: „Zijt gij waarachtig een roover? hoe komt het, dat men u niet telkens vangt, als gij uit stelen gaat? Het verwondert mij, dat gij nog leeft, Ik heb u het kruid uit uw mond ontstolen: van stelen hebt gij niet het minste begrip." De koning dacht: „Gij zegt de waarheid." Elegast ging nu naar binnen, door een tooverspreuk dompelde hij allen, die in het kasteel waren, in een diepen slaap, en deed alle sloten openspringen; hij nam nu uit den schat, zooveel als hem goeddocht. Karel wilde nu vandaar rijden, maar Elegast wenschte nog eerst een zadel te halen, dat uitmuntte door kostbaarheid: er hingen honderd bellen aan van rood goud, die klinken, als Eggerik rijdt. Die schat hing in de kamer, waar Eggerik sliep; en toen Elegast hem aanvatte, gaven de schellen zulken klank, dat Eggerik er door ontwaakte. Hij greep naar zijn zwaard maar zijn echtgenoote hield hem tegen, en beweerde,

dat niemand daar binnen kon zijn, maar dat hem zeker iets anders kwelde, waardoor hij sinds drie dagen belet werd te slapen, te eten te drinken. Zij drong zoolang bij hem aan, dat hij haar eindelijk bekende, dat hij 's konings dood had gezworen, en haar de eedgenooten noemde. Dit hoorde Elegast en prentte het in zijn gemoed met het doel om het verraad aan den dag te brengen.

De gravin voer hevig tegen haar echtgenoot uit, en deze sloeg haar zoo woedend met de vuist in 't gezicht, dat haar 't bloed ten mond en neus uitsprong. Zij stak daarop het hoofd buiten het bed, en Elegast sloop er in stilte heen, en ving het bloed der vrouwe op in zijn rechter handschoen, om het den koning als bewijsstuk te doen voorleggen. Daarop prevelde hij een gebed, dat allen weder deed inslapen; hij nam nu het zadel en het kostbare zwaard van Eggerik mede en bracht dit den koning. Hij verhaalt hem wat hij vernomen heeft, en wil weer naar binnen om Eggerik het hoofd af te slaan. Karel begreep nu, waarom God hem had uitgezonden, en hij dankte den Heer des Hemels ootmoedig. Hij wil zijn makker nog eens op de proef stellen, en raadt hem zijn voornemen af; hij wijst hem op het gevaar zijner onderneming, en voegt er bij: „Sterft de koning, welnu, dan is hij dood, en geen haar kraait er naar. Gij wordt er door van uw kommerlijken toestand bevrijd." Maar Elegast ontsteekt daarop in toorn, want de koning, zegt hij, is toch altijd zijn rechtmatige heer, wien hij eerbied verschuldigd is; en hij wil zijn plan volvoeren. Karel zag nu, hoe trouw hij was, en hij vatte het voornemen op hem de geleden verdrukking te vergoeden. Hij wijst hem nu een beter middel om het verraad te straffen, en geeft hem den raad alles aan den koning te gaan ontdekken, op wiens welwillendheid hij dan zeker zal kunnen rekenen. Maar Elegast durft niet voor den koning verschijnen, wiens gramschap hij vreest, omdat hij hem eens een rijken schat ontroofde. — „Ga dan naar uw schuilplaats, en neem onzen buit mede, dien wij morgen zullen deelen; ikzelf zal naar den koning gaan om hem kennis te geven van den toeleg."

Zoo gezegd, zoo gedaan. Karel toog weder naar Ingelheim, en geraakte onbemerkt in zijn vertrek. Weldra blies de wachter het aanbreken van den dag en alles raakte op

de been. De koning vergaderde zijn raad, en deelde dezen mede, dat hij wist, dat Eggerik van Eggermonde zijn dood had gezworen en weldra zou komen opdagen om zijn opzet te volvoeren. Op raad van Namels van Beieren moesten zich nu allen wapenen, die zich op het kasteel bevonden; men zou de verraders binnenlaten in de hooge burchtzaal, en wie den koning te lijf wilde, „'t bloed zou hem loopen ten sporen." Die raad werd gevolgd; allen wapenden zich en de poort werd met zestig man bezet, want men duchtte Eggerik en zijn machtigen aanhang. Toen de saamgezworenen opdaagden, opende men hun de poorten en liet ze binnen; dan werden zij doorzocht en men vond onder hun kleederen halsbergen en scherpe knijven. Het opzet kon niet geloochend worden en zij werden allen, naar gelang zij aankwamen, gevangen gezet. Ten laatste kwam ook Eggerik, en toen hij van 't paard gestegen was en de zaal wilde binnengaan, sloot men de poorten en maakte zich van hem meester; ook hij droeg verborgen wapenen. Hij werd voor den koning gebracht, die hem het verraad verweet; maar hij loochende alles, aanbiedende een iegelijk, die de aanklacht durfde volhouden, met zwaard en speer van logen te overtuigen. De koning zond nu om Elegast, en deed hem weten, dat hij hem alles vergaf, wanneer hij den koning tegen Eggerik wilde bijstaan. De verheugde ridder snelde aan, en hield de aanklacht vol, terwijl hij in het breede verhaalde, wat hij den vorigen nacht in Eggeriks slaapvertrek gezien en gehoord had, en als bewijs toont hij zijn handschoen vol van het bloed der vrouw. Voor zonsondergang nam hij op zich Eggerik tot de de bekentenis der ondaad te brengen. Deze dacht: het is beter gevochten dan den kop verloren; en hij nam de uitdaging aan, daar niemand in zijn belang durfde spreken. Karel beloofde aan Elegast, dat hij hem, als hij overwinnaar bleef, zijn zuster, Eggeriks gade, tot vrouw zou geven, en daarop liet hij de kampplaats in gereedheid brengen. Men sloeg koorden om het krijt, en liet dit door gewapenden wèl bezetten.

Even vóór vespertijd kwam Elegast, als aanlegger, het eerst in het strijdperk. Hij knielde neder in het gras en beval zich in de hoede van God en de Heilige maagd, ter-

wijl hij zwoer nimmer meer te rooven, als hij er het leven afbracht. Toen maakte hij het teeken des kruises over zijn paard en zijn wapenen, steeg op en nam zijn speer in de hand. Nu kwam ook Eggerik met drift in 't krijt; hij zond geen gebed ten hemel maar reed terstond op Elegast in, die hem echter van het paard wierp. Hij wilde evenwel daarvan geen gebruik maken, omdat hij roem met dit gevecht wilde inleggen, en liet zijn vijand weder opstijgen. De strijd werd nu hevig en duurde tot lang na vespertijd. De koning bad God, dat hij dit gevecht naar recht en billijkheid mocht beslechten. Elegast verhief het zwaard, dat de koning hem geschonken had, en dat zijn gewicht aan goud waard was, en hieuw er met Gods hulp op 's konings gebed den verrader een groot deel van het hoofd mede af, zoodat deze dood uit den zadel viel. De koning dankte God voor zijn hulp. „Die u dienen," zegt hij, „zijn vroed, want gij kunt helpen en raad schaffen."

Eggerik werd nu uit het krijt gesleept en met de overige verraders aan een galg gehangen. Elegast werd in zijn eer hersteld en de koning gaf hem Eggeriks weduwe ten huwelijk. Zoo moge God ook onze zaken vóór onzen dood ten beste keeren.

Legende van den Zwanenridder.

(Uit: Nijhoff, Het voornaamste uit de Geschiedenis van Gelderland aan jongelieden verhaald. Arnhem, Is. An. Nijhoff & Zn.)

In Teisterbant woonde graaf Diederik, een edel en machtig heer, want al het land van Kleef, Teisterbant en Loen erkende zijn gezag. Maar hij was oud, en begreep, dat de dag van zijn dood niet ver meer af was. Toch wenschte hij vóór zijn dood Palestina en het graf van onzen Zaligmaker te bezoeken, want in dien tijd trokken vele dappere en vrome ridders derwaarts, meenende daarmede een goed en Gode welgevallig werk te doen. Hij trok dan heen, en liet zijn eenige dochter Beatrix bedroefd achter. Eens, dat deze aan het open venster van den fraaien en hoogen Nijmeegschen burcht nederzat en staarde in

de rivier, die daar zoo breed en statig onder haar voeten stroomde, viel eensklaps haar gouden ring, het laatste geschenk van haar vader, in het water, en alle moeite om dat kleinood terug te krijgen bleef natuurlijk vruchteloos. Een groote blanke zwaan, die tusschen het riet verscholen zat, ving het op, beet er in, maar zoo fel, dat de ring ongelukkig in den snavel zitten bleef. In zijn angst en smart vloog het arme dier her- en derwaarts, en zwom en vloog eindelijk met den ring en al den Rijn op tot ver in Zwitserland. Het toeval wilde nu, dat juist een dapper, wonderschoon en jong ridder, Elius geheeten, op zijn terugreis van Palestina, zich in de Zwitsersche gebergten met de jacht vermaakte, en toen deze daar op zekeren morgen peinzend, misschien wel op nieuwe avonturen, aan den oever des Rijns nederzat, streek onze zwaan eensklaps liefkoozend bij hem neder. Met verbazing bemerkte de ridder, hoe daar in den snavel van den zwaan een gouden ring stak; maar nog eer hij 't wist, had de vogel zich van hem losgemaakt en bleef de ring in zijn handen. De ridder bekeek hem nu nauwkeurig, aan de eene zijde stond: „Ik behoor aan de waardigste der jonkvrouwen," en aan de andere zijde: „Verdien en win!" „Ja wel," sprak onze Elius, „heel gaarne, maar wat en waar?" en zie, als gaf de een of andere gedienstige geest het hem in: zijn besluit is genomen. Hij trekt zijn verguld zwaard, houwt in een oogenblik een zwaren eik neder, holt dien uit, en begeeft er zich als in een bootje mede te water. En, o wonder, de zwaan voegde zich, misschien wel uit dankbaarheid, vroolijk klapwiekend weder bij hem, en wees hem den weg, en als hij voor hem uit zwom met de breede witte vlerken, dan scheen het, alsof een scheepje met volle zeilen den Rijn afvoer.

Ondertusschen verkeerde Beatrix op haar burcht te Nijmegen in het uiterste gevaar. Al de vijanden haars vaders — want machtige heeren hebben altijd vijanden — maakten van zijn afwezigheid gebruik, en poogden aan Beatrix haar landen te ontnemen. Thans trokken zij met vereende macht tegen den burcht op, en daar binnen zat Beatrix, benauwd en schreiende naar een redder uitzien-

de. IJselijk werd er gestreden, maar de aanvallers hadden zeker het kasteel bemachtigd, en alles daar binnen geplunderd en vermoord, had niet plotseling een vreemd jong ridder, dien niemand nog ooit zag, op den klank van het wapengekletter toegesneld, zich onder den strijdenden hoop gemengd. Geducht waren zijn slagen, want die de verdrukte onschuld beschermt, kan goed vechten. In weinig tijds waren alle vijanden tot den laatsten man geveld en Elius, bebloed en bestoven als hij was, knielde aan de voeten van de schoone Beatrix, en vertoonde haar den ring. De zwaan had hem den rechten weg gewezen.

En nu? het vervolg kunt ge wel raden. Beatrix was zoo ingenomen met haar ridder, dat zij zelfs vergat hem naar zijn naam en afkomst te vragen. Zij liet hem den ring behouden, en werd aanstonds zijn vrouw. Na den dood van zijn schoonvader volgde Elius hem op, hij vergrootte zijn gebied, en hield al zijn vijanden op een eerbiedigen afstand. Met zijn Beatrix sleet hij al heel gelukkige dagen en kreeg bij haar drie zonen. Slechts één belofte vergde hij van haar, namelijk dat zij hem nooit zou vragen, wie hij was of vanwaar hij kwam. Wat Elius tot deze zonderlinge geheimhouding bewoog, weten wij niet; misschien wel om de nieuwsgierigheid zijner vrouw eens op de proef te stellen. Hoe het zij, Beatrix kon ten laatste van nieuwsgierigheid niet meer eten noch slapen, maar eens op een nacht vraagde zij hem, heel in stilte: „Heer, zult gij dan uw zonen nooit zeggen, vanwaar gij gekomen zijt?" Bedroefd stond Elius op, kleedde zich, ging heen, en keerde nooit weder. Voor zijn oudsten zoon Diederik liet hij zijn verguld zwaard achter met het graafschap Kleef; aan zijn tweeden zoon Godfried zijn zilveren jachthoorn met zijn graafschap in Teisterbant; de jongste kreeg het graafschap Loen met den kostbaren diamanten ring. Toen bouwden de zonen nog den Zwanentoren te Kleef, tot een gedachtenis aan de avontuurlijke reis huns vaders, maar tot groote droefheid van Beatrix zagen zij hun vader nooit weerom.

De leuningstoel van den Senator.

(Uit: J. J. L. Ten Kate, Langs den Rijn, Een reisboeksken. Leiden, A. W. Sijthoff).

Als ge ooit, waarde lezer, het Keulsche Raadhuis bezoekt, zal de custos niet in gebreke blijven, u in een der bovenzalen, waar het wemelt van antiquiteiten en stof, met een zweem van plechtigen ernst oplettend te maken op een ouderwetschen leuningstoel, die met zijn wormstekige pooten en versleten trijp u, ronduit gezegd, des aanziens nauwelijks waard schijnt. Maar uw bevreemding verdwijnt weldra, als de cicerone u bij een roksknoop grijpt en u uit den schat zijner herinneringen de burgerlijke „legende" ten beste geeft, die gij hier ziet volgen.

Het handelshuis Gruyt van Steen was anno zestienhonderd en zooveel een der geachtste en rijkste van Keulen. Aan het hoofd der zaak stond Herman Gruyt, die bij den dood van zijn vader met het kantoor en toebehooren ook den grijzen Janssen als een integreerend deel van het geheel had overgenomen, tot niet geringe vreugde van den beproefden dienaar, die zoo eerlijk als goud, met lichaam en ziel verknocht was eerst aan den ouden en nu aan zijn jongen meester, dien hij reeds als kind op de knieën had gedragen. Er waren er niet veel onder Janssen's tijdgenooten, die den handel in al zijn vertakkingen zoo goed verstonden als hij; en zoo was het dan ook geen wonder, dat hij gewoon was een duchtig loodje in 't zakje te leggen bij de onderhandelingen op het kantoor.

Intusschen had de dertigjarige oorlog nu reeds tien jaren achtereen het schoone Duitschland met roof en moord en brandstichting geteisterd; vele steden kwijnden, en honderden dorpen lagen in de asch, van hun bewoners verlaten, die met hun vee de wijk hadden genomen naar de omliggende bosschen, om de schennige handen der goddelooze landsknechten te ontgaan. Bij dit alles kwam nog de dagelijks toenemende onveiligheid der straatwegen, zoodat het wel niet anders kon, of de handel moest gestremd worden,

en alle nering en vertier, vooral in de binnendeelen des lands, bijna geheel te niet loopen. Dit werd men ook ten kantore van Herman Gruyt gewaar, waar sedert geruimen tijd veel minder vrachtwagens stilhielden, en dan nog vrij wat luchtiger beladen dan voorheen; terwijl het in huis, waar vroeger alles leven en beweging was, nu weken aanéén zoo doodsch kon zijn als in een Bagijnenhof.

Nu gebeurde het op zekeren morgen, dat Janssen, nadat hij langen tijd voor zijn lessenaar onrustig heen en weer had zitten schuiven, en de oogen uit zijn brieven met zoo gespannen aandacht naar het gele plafond had opgeslagen, alsof hij daar al de vliegen had willen tellen, plotseling zesmaal achteréén zijn ganzeschacht in den grooten tinnen inktkoker doopte, met de overvolle punt op den lessenaar stampte, en daardoor den aangevangen epistel zoo schilderachtig marmerde, dat het blad opeens vol was. Op deze ongewone betooning van hartstochtelijkheid sprong Herman, die tegenover hem zat, verschrikt van zijn stoel op, en zei: „Wel Janssen, zijt gij vandaag voor het eerst in den raadsheerlijken wijnkelder verdwaald geraakt, en hebt gij u de malvezij laten smaken?"

„Neen heer!" antwoordde Janssen knorrig, „maar zoo gaat het altijd. In ons lieve vaderland is het uit met elk eerlijk beroep, zoolang de rampzalige oorlog aanhoudt. Wat baat ons die kostelijke driemaster, dien wij den onzen noemen, als we toch altijd uit de handen der Hollandsche kooplui moeten blijven azen? We betalen peperduur, wat we in Engeland en Amerika tot de billijkste prijzen uit de eerste hand konden inslaan. Stel het schip een rond jaar te mijner beschikking met het noodige geld en zooveel Neurenberger waren, als ik bergen kan, en laat mij in de Nieuwe Wereld de fortuin eens beproeven. Gij weet, de oude Janssen is er reeds een en andermaal geweest en is het klappen van de zweep nog niet vergeten. De oude heer zaliger bleef liever in de buurt en placht te zeggen: „een klein vischje, een zoet vischje"; maar de tijden veranderen en wij met hen, en als het tij verloopt, verzet men de bakens."

De beide heeren stonden op, en wandelden een heele poos de kamer op en neer onder ernstig beraadslagen.

Nadat men alle kansen berekend en het voor en tegen gewikt en gewogen had, zooals dat verstandigen mannen betaamt, werd er besloten, dat Janssen zou gaan. Vier weken nadien stapte Herman van Steen in zijn zwarten raadsheerrok, met Janssen aan zijn zij en twee zwaar bepakte bedienden achter zich, deftig en wel naar de haven. Daar wemelde het van menschen, die het prachtige koopvaardijschip wilden zien uitzeilen, en haastig plaats maakten voor heer Gruyt en zijn bediende, want de wakkere man was algemeen bemind en geacht. Eenige medeleden van den Raad, vrienden van onzen koopman, naderden hem met minzame groete, en de oudste hunner, een eerwaardig grijsaard met langen zilveren baard, verstoutte zich te vragen : „Collega Herman, uw kiel is zwaar bevracht. Waagt ge toch niet wel wat al te veel ?" — Maar collega Herman haalde glimlachend de schouders op, en hernam : „Het is voor Janssen's verantwoording ; ik stel een onbepaald vertrouwen zoowel in zijn kunde als in zijn braafheid." En Janssen zelf voegde er bij : „Hebt geen zorg, heeren ! dit is nu de derde maal, dat ik de reis maak, en goede dingen bestaan in drieën. Ik draag de stellige overtuiging in het hart, dat wij elkander gezond en frisch zullen weerzien. God verlaat de zijnen niet — en den ouden Janssen in geen geval ; — daarom vaartwel."

Nu gaf de donder van het geschut het sein des vertreks. De brave Janssen drukte zijn meester nog eens hartelijk de hand, terwijl de tranen hem langs de bruine wangen biggelden. Weldra was hij aan boord van het schip en zakte dit, onder begunstiging van een stijve bries, statig de rivier af. De saamgevloeide menigte verspreidde zich en onder een vriendschappelijken kout keerden de heeren huiswaarts.

Drie vierden van het jaar waren sedert voorbijgegaan, maar geen Janssen was weergekomen, geen tijding had hij overgezonden ; — alleenlijk ging er een fluisterend gerucht, dat er een Duitsch koopvaardijschip niet verre van Nieuw-Amsterdam in Noord-Amerika vergaan was. Steeds bedenkelijker stond Herman's gelaat, steeds dichter pakten de wolken zich samen op zijn voorhoofd. Slag op slag had

hem getroffen door den val van verscheiden handelshuizen te Brunswijk, Neurenburg, Augsburg en Ulm, en nog dagelijks verschenen er nieuwe jobstijdingen. Heer Gruyt was juist bezig aan het opmaken van zijn balans ; daarom heerschte er op het kantoor een plechtige stilte, nauwelijks gestoord door de ademhaling en het pennengekras der ijverig schrijvende klerken, die zonder van houding te veranderen nu en dan angstig opzagen, zoo menigmaal er een zware zucht, de beklemde borst van den patroon ontsnapt, klagend door de kamer ging, of een bange zweetdroppel van het diepgerimpeld voorhoofd op het papier viel. Eindelijk sloeg de patroon de oogen op, en bleef onbeweeglijk zitten staroogen op het tegenover hem hangend afbeeldsel van zijn overleden vader en een groote, zware traan biggelde op het grootboek neer. Een rilling voer hem door de leden ; hij streek zich met de hand over het voorhoofd en de oogen, alsof hij uit een diepen droom ontwaakte, legde langzaam de pen neer, sloot zachtkens het boek, en ging met trage schreden naar het aangrenzend woonvertrek. Daar kleedde hij zich in volle raadsheerkleeding, kuste zijn vrouw en zijn drie vroolijke knapen goedendag en verwijderde zich met de betuiging, dat het heden vergadering was, en dat men hem niet met eten moest wachten. Hij stak de markt over naar het stadhuis, gevolgd door zijn bediende, die hem het grootboek nadroeg. In de raadzaal legde hij voor de verbaasde oogen zijner ambtgenooten de eereteekenen zijner waardigheid af, en verklaarde zich insolvent. De collega's verschrikten, zagen zijn boeken in, erkenden daaruit zijn onschuld en besloten met algemeene stemmen hem nog een uitstel van een half jaar te verleenen, als den uitersten termijn, binnen welken men Janssen nog terug kon verwachten, als het schip niet verongelukt was.

Het halfjaar en twee maanden daarover waren reeds verstreken : Janssen was niet gekomen. Herman's toestand was intusschen nog verergerd in plaats van verbeterd, en toen drongen de schuldeischers, die door het lange uitstel reeds verbitterd waren, zoo onbarmhartig op de veiling zijner bezittingen aan, dat de magistraat zich wel genoodzaakt zag het recht onverhinderd zijn loop te laten. Alles werd

verzegeld, en den armen Gruyt en zijn gezin bleef geen andere schuilplaats over dan het kleine kamertje, waar anders de huisknecht sliep, ter linkerzijde van de voordeur. Juist was de verkoop zijner have in het ruime kantoor tegenover dat kamertje begonnen ; het vertrek was opgepropt met menschen ; luid weergalmde de rauwe stem van den afslager. Verschrikkelijk klonk die toon tot in het kamertje door en in Herman's hart, en bij elken hamerslag was het hem, alsof er een zwaard door zijn ziel ging. Het hoofd op de hand geleund, half versuft van droefheid, zat hij daar voor het smalle venster en tuurde naar zijn overbuurman, den waard uit het „Gouden anker", hoonend zinnebeeld, voorwaar ! voor hem, die niets meer te hopen heeft. De goede Elisabeth, zijn vrouw, daarentegen zat in het hoekje van den haard geschoven, de roodbekreten oogen ter aarde gewend, de handen krampachtig saamgevouwen, terwijl de twee jonge knapen, zorgeloos te midden van zooveel zorg, de spinnende huispoes streelden ; Frits, de oudste, hield den trouwen kardoes, die dwars voor den drempel lag, bij de beide ooren, toen deze, bij een plotseling tikken tegen de deur, knorrend wilde opspringen, en zei : „Wees maar stil, mijn kroeskop ! nooit zal ik dulden, dat ze u ook verkoopen !" Voorzichtig over den hond heenstappende, trad Steven, de gerechtsdienaar, binnen, een goedhartig grijsaard, die in gelukkiger dagen wel menigmaal al buigend de deur der raadzaal voor Herman ontsloten had, en sprak met van deernis bevende stem : „Heer senator, ik kom den leuningstoel halen." Toen wendde Herman de oogen af, en zuchtte : „Ach, dit valt mij nog het hardst van alles ! Maar Uw wil, o mijn God, geschiede." Het was de met groen trijp bekleede leuningstoel van zijn overleden vader, die daar zachtkens in was ontslapen, nadat hij hem zijn vaderlijken zegen gegeven had, — het heiligdom des huizes, nog nooit tot op heden door een oneerbiedige hand ontwijd.

De leuningstoel werd uitgedragen, en onwillekeurig volgden al de leden van het gezin, als konden zij er niet van scheiden ; Frits met kardoes voorop. De afslager riep : „Nummer 120, een knappe leuningstoel, met trijp bekleed !" — en een lange pauze volgde, daar aller blikken zich

naar het schreiende huisgezin gewend hadden. Eindelijk riep daar een dikke vleeschhouwer: „Vier mark!!" — „Alzoo vier mark voor de eerste maal!!" zei de afslager, mismoedig. Op dat oogenblik rukte de reeds sinds eenige minuten onrustig snuffelende kardoes zich los uit de handen van Frits, en sprong onder vroolijk geblaf de huisdeur uit, en door het openstaande venster heen riep een zware basstem naar binnen: „Veertig mark voor de eerste maal!" Terstond daarop trad er een man de kamer in, hijgende van den spoed, waarmee hij kwam aangesneld, het parelend zweet op het bruine voorhoofd en in zeemansdracht, op den voet gevolgd door een menigte volks, en herhaalde met donderende stem: „Vierhonderd mark voor de tweede, de derde en de laatste maal!" en sloeg met zijn Spaanschen rotting zoo geweldig hard op de tafel, dat de papieren van den deurwaarder door elkander stoven, en al de aanwezigen even verwonderd als verschrikt opzagen.

„Heer in den hemel! onze Janssen!" riep Herman, en viel hem om den hals.

Maar deze voer voort: „Ja, ik ben 't! Ons schip ligt vol goudstaven en waren in de haven; 't is uit met de veiling — voort, voort altemaal!" en daarbij zwaaide hij zijn rotting over de hoofden heen: „Komt morgen op het raadhuis, daar zal u alles met den interest er bij worden uitbetaald; want gij moet weten, onze goede God leeft nog, ons oude huis staat nog, en de firma Herman Gruyt van Steen bloeit nog; en nu weest hartelijk gegroet in het vaderland, mijn waarde heer Herman en Mejoffer Elisabeth van uwen erentfesten lieven bijzondere, dien God geleidde!"

De avonturen van een ezel.

(Uit: Kleinigheden van P. Van Limburg Brouwer. Schoonhoven, S. en W. Van Nooten).

(Lysias de Bacchiade is door een toovenares in een ezel veranderd, en kan alleen door het eten van rozen zijn menschelijke gedaante terugkrijgen.)

Ik sliep dien nacht uitmuntend, en besloot nu den anderen dag rozen te gaan zoeken, en mij dan aan de ver-

baasde familie der jonge bruid bekend te maken. Maar zeer vroeg in den morgen komt de vrouw van den opzichter in den stal, neemt mij, zonder een woord te spreken, (wat behoeft dat ook tot een ezel, zal men zeggen), bij den halster, en spant mij in den molen. Ik brulde bijna als een leeuw van verontwaardiging, maar het ondeugende wijf sloeg daar volstrekt geen acht op, en liet mij een goed deel van den dag zwaar werk verrichten; terwijl mij nu in plaats van haver en brood, te midden van het koren, dat ik maalde, niets dan kaf vol steentjes gegeven werd, om mijn hongerigen buik te vullen.

Den volgenden dag was 't nog erger. Het wijf roept haar jongen, en beveelt hem met mij een aantal zakken koren weg te brengen. Dit gaf mij moed. Dien jongen, dacht ik, kan ik wel ontloopen. Maar ook hier vergiste ik mij. Wat ik te dragen kreeg, was zoo zwaar, en werd zoo slecht opgeladen, dat er aan geen loopen te denken viel, behalve dat de weg tegen een steilen berg opging; en, toen de guit zag, dat de last te veel naar de eene zijde overhelde, nam hij een hoop steenen van den weg en hing die in een ledigen zak aan den anderen kant. Daarbij hield hij mij met een knoestigen stok in een gedurigen draf en hiermede niet tevreden, bond hij mij een bos doornen aan den staart, die mij bij iedere beweging in de beenen prikten.

Ziedaar dan nu, wat ik gewonnen had! O hoe wenschte ik mijne brave roovers terug! Dat was dan de belooning voor de weldaad, die ik toen aan het schoone meisje bewezen had. Zij had thans zeker wel om andere dingen te denken dan om een ezel. Niemand van die dankbare familie zag meer naar mij om; en ik, als ik niet in den molen liep, droeg ik zakken, en als ik geen zakken droeg, liep ik in den molen, terwijl de onverlaat, die mij dreef, dagelijks nieuwe pijnigingen uitvond, om mij te kwellen. Moest ik een rivier doorwaden, dan ging hij, om zijn voetjes niet nat te maken, nog zelf bij de pakken zitten. Viel ik, of gleed ik uit door de glibberigheid, in plaats van mij dan een handje te helpen, sloeg hij mij zoolang, of trok mij zoolang bij de ooren en den staart, dat ik ein-

delijk met ongeloofelijke moeite opsprong. En daar hij meestal op dezelfde plaats sloeg, werd die geheel doorwond, en ongetwijfeld (want ik kon 't niet eens zelf zien) ontstond daar een gevaarlijke zweer. Althans de pijnen, die ik leed, waren ondraaglijk. Dat ik mij ongelukkig gevoelde, zal niemand nu zeker aan verwijfdheid of onmatige begeerten toeschrijven. Intusschen, zou men het gelooven, één dag was mij het loopen in den molen een wezenlijke zaligheid. Op zeker tochtje namelijk met dien lieven jongen kwam er onverwachts uit een hollen weg een berin opschieten, en dit gezicht verschrikte mij zoo geweldig, dat ik, hoezeer reeds kreupel aan één poot, en gebukt gaande onder den last mijner pakken, zoo vlug werd als een ros in de Olympische renbaan. De gedachte aan het gevaar, dat ik hier ontsnapte, deed mij mijn lot ten minste één dag benijdenswaardig vinden.

Eindelijk (want dit genot duurde niet lang), eindelijk bracht de overmaat van lijden de uitkomst aan. Op zekeren dag, dat mijn dwingeland mij voortdreef, teisterde hij mij zoodanig, dat ik hem een fikschen schop met mijn achterpooten gaf. Hierover in woede ontstoken, bond hij mij op de eerste pleisterplaats de beste een bos hennep onder den staart, en stak dien met een brandend hout aan. Niet wetende, wat er achter mij gebeurde, stort ik, brullende van pijn, in een naast den weg gelegen moeras. De kwade jongen ijlt mij verschrikt achterna, wel wetende, wat hem thuis te wachten stond, indien ik verdronk; in den grootsten angst stoot en slaat en trekt hij mij, om er mij weer uit te krijgen, maar te midden van deze pogingen glijdt hij uit, valt voorover in de modder en versmoort.

Ik kon niet nalaten de wraakgodin te danken, die zich eindelijk mijner had aangetrokken. Maar weldra begon ik ernstig over mijn eigen lot na te denken. Immers, met eenige honderd pond op den rug, een zweer in den schouder, een kreupelen poot en een half verbrand achterste, in de gedaante van een ezel, tot aan den hals toe in de modder te zitten, dat mag men gerustelijk een bedenkelijken toestand noemen. Ik had mijn paedagoog wel eens hooren zeggen, dat er wijsgeeren zijn, die het tegenwoordig leed,

hoe groot ook, niet gevoelen, alleen door zich het verleden genot te herinneren. Ik besloot terstond dit eens te beproeven en ik wond mijn verbeelding zoo sterk mogelijk op, om mij de zaligheid voor te stellen, die ik genoten had in den noodlottigen nacht, die mijn ongelukkige gedaanteverandering vorafging; maar zou men het gelooven, wat ik ook deed, ik vond daarin niets, volstrekt niets meer, dat mij bekoorde. — Ik maakte er uit op, dat ik nu volkomen bekeerd was van al mijn zonden en onhebbelijke begeerten.

Ik was nauwelijks tot dit besluit gekomen, of ik zag een vreemden stoet den weg opkomen, die langs het moeras liep. Voorop gingen eenige gewapende mannen. Op hen volgden een aantal stevige kerels van knuppels voorzien, elk een of twee groote beren geleidende, die, schoon met ijzeren mondstukken gemuilband, in hun gevangen staat echter nog ontzag genoeg inboezemden. Daarna kwamen eenige wagens met groote kasten of hokken beladen, uit welke zich van tijd tot tijd een schrikverwekkend gebrul deed hooren, dat dan beantwoord werd door eenige panters en tijgerkatten, die, almede gemuilband, onder een bekwaam geleide volgden. Hierna kwamen vier prachtige olifanten, elk met zijn geleider op den rug, die nu en dan hun kronkelende trompen over het voor hen uitgaande kleinere gedierte verhieven, als om hen van hun bescherming te verzekeren. Geen van deze beesten was mij onbekend en ik bemerkte zeer spoedig, dat zij bestemd waren voor het amphitheater van een der hoofdplaatsen van de provincie. Maar er was nog een dier bij, dat ik nimmer aanschouwd had, en dat dus vooral mijn aandacht trok. Zeer hoog op de voorpooten, met een laag afloopenden rug, en, naar evenredigheid, kleine achterpooten, verhief het een onmatig langen en dunnen hals boven de grootste olifanten uit en zag het met roodachtige, niet onbevallige oogen, die in een met kleine horentjes voorzienen kop ronddraaiden, nieuwsgierig om zich heen*). De houding van het dier, de gang en de fraai gevlekte huid maakten het tot een

*) Men herkent hier lichtelijk de giraffe of kameelpardel, die toen nog zeer weinig bekend was.

voorwerp van bewondering, schoon anders de evenredigheid van zijn lichaam allesbehalve bevallig was. Een tweede troep gewapenden, waaronder verscheidene te paard, besloot den trein.

Zonder te weten, wat ik van dit gezelschap te wachten had, was mijn eerste beweging, zoodra ik hen zag, mijn kop zoo hoog mogelijk boven het water te verheffen en een luid gebalk te doen hooren. Een der ruiters kwam terstond naar den kant van het moeras en barstte, zoodra hij mij bemerkte, in een luid gelach uit. — „Hier, Thraso," riep hij een ander toe, „hier hebben wij nog een heel vreemd dier. Dat moet noodzakelijk met den kameelpardel naar Rome. Het is voor den goddelijken Caesar hier met opzet in de modder ingemaakt." — Thraso kwam, en lachte zooals zijn makker. — „Hoe komt dat lomp stuk vleesch daar in dien modderpoel, zou men zeggen." — Met deze woorden wendde hij zijn paard om en reed weg. Ik begon opnieuw te balken, en de andere ruiter, 't zij dat hij wat menschelijker was of omdat hij hoopte er nog eenig voordeel uit te trekken, riep zijn makker toe: „Nu ja, maar wij konden er hem toch wel uithalen." — „Wat zoudt gij er mee doen?" antwoordde Thraso, terwijl hij voortreed. „Een ezel! Wat hebben wij aan een ezel!"

Groote goden! Een Bacchiade in het slijk te laten versmoren! Een Bacchiade, die ingewijd is, hier reeds de straf der oningewijden te doen dragen*). Maar wie zou ook kunnen denken, dat een Bacchiade een ezel was? Mijn lot hing aan een zijden draad. Ik deed mijn uiterste best om te beproeven, of er niet een menschelijk geluid door mij zou kunnen voortgebracht worden, en deze poging bracht zulke erbarmelijke tonen te voorschijn, dat Thraso zelf bijna van zijn paard vallende van het lachen, uitriep: „Kom, hij verzoekt het ons zoo vriendelijk: wij moeten hem helpen." Ik meen echter reden te hebben om te gelooven, dat zijn medelijden voornamelijk opgewekt werd door het gezicht van de zakken, die ik droeg. Ik maak dit op uit de nauwkeurigheid, met welke hij ze na mijn redding onderzocht. Hoe 't zij, ik werd, schoon niet zonder moeite,

*) Men meende, dat in de benedenwereld de oningewijden voor altijd in het slijk moesten blijven steken.

uit het water getogen en, daar 't grootste gedeelte van den trein voorbij was, kreeg ik, in de nabijheid der olifanten, een plaats in den troep, waar ik een zeer ongelukkig figuur maakte door mijn vermagerde gestalte, mijn hinken en mijn gewonde ledematen.

„Wat zullen wij nu met dat ongelukkige beest doen?" zeide mijn redder. — „Ja, dat weet ik waarachtig niet," antwoordde zijn makker. — „Wij kunnen hem verkoopen." — „Wie zal er iets voor zulk een geraamte geven? Dan is het nog beter hem aan onze leeuwen tot een ontbijtje op te disschen. Dat haalt ons zeker nog meer aan versch vleesch uit."

Het zal wel niet noodig zijn te zeggen, dat ik den molen terugwenschte en dat ik zelfs een traan wijdde aan de nagedachtenis van mijn onbarmhartigen drijver, die daar nu voor altijd in de modder lag.

De Japansche Steenhouwer.

(Uit: MULTATULI, Max Havelaar. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij ELSEVIER).

Er was een man, die steenen hieuw uit de rots. Zijn arbeid was zeer zwaar, en hij arbeidde veel, doch zijn loon was gering, en tevreden was hij niet.

Hij zuchtte omdat zijn arbeid zwaar was, en hij riep: och, dat ik rijk ware, om te rusten op een *baleh-baleh* met *klamboe* van roode zijde.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was rijk. En hij rustte op een *baleh-baleh*, en de *klamboe* was van roode zijde.

En de koning des lands toog voorbij met ruiters voor zijn wagen. En ook achter den wagen waren ruiters, en men hield den gouden *pajong* boven het hoofd van den koning.

En als de rijke man dit zag, verdroot het hem, dat er

geen gouden *pajong* werd gehouden boven zijn hoofd. En tevreden was hij niet.

Hij zuchtte en riep : ik wenschte koning te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide : u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was koning. En voor zijn wagen reden vele ruiters, en ook waren er ruiters achter zijn wagen, en boven zijn hoofd hield men den gouden *pajong*.

En de zon scheen met heete stralen en verbrandde het aardrijk, zoodat de grasscheut dor werd.

En de koning klaagde, dat de zon hem schroeide in het gelaat en macht had boven hem. En tevreden was hij niet.

Hij zuchtte en riep : ik wenschte de zon te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide : u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was de zon. En hij zond zijn stralen naar boven en naar beneden, naar de rechterzijde en naar de linkerzijde en alom.

En hij verschroeide den grasscheut op de aarde en het gelaat der vorsten, die op de aarde waren.

En een wolk stelde zich tusschen de aarde en hem, en de stralen der zon stuitten daarop terug.

En hij werd toornig, dat zijner macht weerstaan werd, en hij klaagde, dat die wolk machtig was boven hem. En tevreden was hij niet.

Hij wilde de wolk zijn, die zoo machtig was.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide : u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij werd een wolk en plaatste zich tusschen de zon en de aarde en ving de stralen op, zoodat het gras groen werd.

En de wolk regende in groote druppen op het aardrijk, en deed de rivieren zwellen, en *banjirs* voerden de kudden weg.

En zij verwoestte door veel waters het veld.

En ze viel neer op een rots, die niet week. En ze klaterde in groote stroomen, maar de rots week niet.

En ze werd toornig, omdat de rots niet wijken wilde, en omdat de sterkte van haar stroomen ijdel was. En tevreden was zij niet.

Ze riep: aan die rots is macht gegeven boven mij. Ik wenschte die rots te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En ze werd rots, en bewoog niet, als de zon schijnt en niet, als het regende.

En daar kwam een man met houweel, en met puntigen beitel, en met zwaren hamer, die steenen uithieuw uit de rots.

En de rots zeide: wat is dit, dat die man macht heeft boven mij, en steenen houwt uit mijn schoot? En tevreden was zij niet.

Ze riep: ik ben zwakker dan deze. . . ., ik wenschte die man te zijn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zij, gelijk gij gezegd hebt.

En hij was steenhouwer. En hij hieuw steenen uit de rots, met zwaren arbeid, en hij arbeidde zeer zwaar voor weinig loons, en hij was tevreden.

De strijd der Mieren.

(Uit: De Kleine Johannes door Frederik Van Eeden, 's-Gravenhage, Mouton & Co.)

Dik, donkergroen mos bedekte den grond, en Johannes was weder zoo klein geworden, dat het hem een nieuw bosch op den bodem van het groote bosch toescheen. Wat sierlijke stammetjes! — en hoe dicht groeiden zij op een! Het was moeilijk er tusschen door te komen en het moswoud scheen ontzettend groot.

Daar kwamen zij aan een mierenpaadje. Honderden mieren liepen bedrijvig af en aan, — sommige stukjes hout, blaadjes of grasssprietjes in de kaken dragend. Het was zulk een gewoel, dat Johannes er bijna duizelig van werd.

Het duurde lang, voordat een der mieren hen te woord wilde staan. Zij hadden het allen zoo druk. — Eindelijk vonden zij een oude mier, die was aangesteld om de bladluisjes, waarvan de mieren den honigdauw trekken,

te bewaken. Daar zijn kudde erg rustig was, kon hij zich wel een poosje met de vreemdelingen bemoeien en hun het groote nest laten zien. Het was aan den voet van een ouden boomstam aangelegd, zeer groot en honderden gangen en kamertjes rijk. De bladluisherder gaf uitleg en leidde de bezoekers overal rond, tot in de kinderkamers, waar de jonge larven uit de witte windsels kruipen. Johannes was verbaasd en opgetogen.

De oude mier vertelde, dat men in groote drukte leefde wegens den veldtocht, die eerstdaags op handen was. Men zou een andere mierenkolonie, niet ver verwijderd, met een groote macht gaan overvallen, het nest vernielen en de larven rooven of dooden ; daarvoor zouden alle krachten noodig zijn en men moest dus eerst het dringendste werk afdoen.

„Waarom is die veldtocht ?" zeide Johannes, „dat lijkt mij niet mooi."

„Neen ! neen !" zeide de luizenhoeder, „het is een zeer schoone en lofwaardige tocht. Ge moet denken, het zijn de Strijdmieren, die wij gaan aanvallen, — wij gaan hun geslacht uitroeien en dat is een zeer goed werk."

„Zijt gij dan geen Strijdmieren ?"

„Zeker niet ! Wat denkt ge wel ? Wij zijn Vredemieren."

„Wat beteekent dat dan ?"

„Weet gij dat niet ? Dat zal ik u uitleggen. Eens waren alle mieren voortdurend aan 't vechten, — geen dag ging er om zonder groote slachtingen. Toen kwam er een wijze, goede mier, die bedacht dat het veel moeite zou besparen, als de mieren onderling afspraken niet meer te vechten.

Toen hij dat zeide, vond men het erg vreemd en om die reden begon men maar met hem in kleine stukjes te bijten. Later kwamen nog andere mieren, die hetzelfde meenden. Ook die werden in kleine stukjes gebeten. Maar eindelijk kwamen er zooveel, dat het stukbijten te veel werk was voor de anderen. Toen noemden zij zich Vredemieren en hielden allen vol, dat de eerste Vredemier gelijk had ; wie dat tegensprak beten zij op hun beurt in stukjes. Op die manier zijn tegenwoordig bijna

alle mieren Vredemieren geworden, en de stukjes van den eersten Vredemier worden met zorg en eerbied bewaard. Wij hebben den kop. Den echten. Wij hebben al twaalf andere kolonies verwoest en uitgemoord, die beweerden den echten kop te hebben. Nu zijn er nog maar vier over, die dat doen. Zij noemen zich Vredemieren, maar het zijn natuurlijk Strijdmieren, — want wij hebben den echten kop, en de Vredemier had maar één kop. Nu gaan wij eerstdaags de dertiende kolonie uitroeien. Dat is dus wel een goed werk.''

„Ja! Ja!'' zeide Johannes — „het is heel merkwaardig!''

Hij was eigenlijk een beetje bang geworden, — en voelde zich veel rustiger, toen zij den gedienstigen herder dankend vaarwel hadden gezegd en ver van het mierenvolk wiegelend op een grashalm zaten uit te rusten, in de schaduw van een sierlijk varenblad.

„Hu!'' zuchtte Johannes, „dat was een bloeddorstig en dom gezelschap.''

Windekind lachte en schommelde met zijn grashalm op en neder.

„O!'' — zeide hij, „gij moet hen niet dom noemen. De menschen gaan naar de mieren om wijs te worden.''

Waar is Sjoerd?

(Uit: Uit het Friesche Zeemansleven door W. P. Wolters. Leiden, S. C. van Doesburgh).

Trijntje zag haar schoonzuster binnentreden en nam de hand, die haar met oprechte deelneming werd toegestoken, aan, maar driftig sloeg zij de oogen naar haar broeder op en scherp klonk haar vraag: „Waar is Sjoerd?''

De kapitein was een man van omtrent veertig jaar, niet groot van gestalte maar stevig gebouwd, breed en krachtig. Hij nam zijn pet af en legde haar voor zich op de tafel; zijn door de zon verbrand gelaat was omringd door een zwaren baard, van dezelfde donkerbruine kleur als het overvloedige en ordeloos krullende hoofdhaar; bedroefd

en beschroomd zag hij met zijn groote, eerlijke, bruine oogen zijn zuster een oogenblik aan, maar hij sloeg ze neder van schaamte en spijt bij haar vraag: „Waar is Sjoerd ?"

„Ik weet het niet," zeide hij met een diepen zucht.

„Is hij dood ? Verdronken ? Gebleven ? Gij hebt toch geen storm gehad ? Is er een ongeluk gebeurd ? Zeg op! Vertel dan toch!" beval zij.

„Ik hoop, dat hij niet dood is; ik denk stellig dat hij leeft, maar ik weet niet, waar hij is," antwoordde de zeerob verlegen.

„Weet gij niet, waar hij is, en ge zoudt voor hem zorgen als voor uw eigen kind ?" Het verwijt klonk den kapitein bits in de ooren en hoewel hij het eigenlijk onverdiend mocht noemen, bedremmeld stamelde hij:

„Ik heb voor hem gezorgd, zoo goed als ik kon, maar. . . . "

„Ik had den jongen nooit aan u moeten toevertrouwen; dat is het! O, Pieter! Hoe kunt gij zonder hem te huis komen ? Hij zal wel dood zijn, denk ik!"

De ongelukkige moeder wendde het hoofd van haar broeder en haar schoonzuster af; dikke tranen rolden langs haar wangen, terwijl zij zich over haar dochtertje heenboog, dat ook begon te schreien.

„Ik heb waarachtig mijn best gedaan," zeide Pieter en streek zich met de rechterhand langs de oogen; ook op het ontroerde gelaat van zijn vrouw stond eenig verwijt te lezen. De zeeman kon de oogen niet droog houden bij zijn eigen verhaal: „Ik houd immers zelf zooveel van den jongen!" begon hij: „Ik heb het oog op hem gehouden; hij is bij mij in de kajuit geweest; ik heb hem noch met het volk noch alleen aan wal laten gaan; ik zelf was met hem uit, toen hij wegraakte."

„Is hij weggeraakt ? Hoe meent ge dat ?" vroegen de beide vrouwen tegelijk.

„Wel, verleden Zaterdagmiddag — ik kon toch niet laden voor Maandagmorgen, — ben ik met hem van boord gegaan. Mijn stuurman had hem den vorigen avond al mede willen hebben, maar ik zeide: Hoor eens, Gerrit! jong volk raakt soms aan den draai, zei ik: spreek er den

jongen niet van; als ge kennissen ontmoet, dan mocht ge van hem af raken! — ik zelf ging dus Zaterdagavond met hem uit. Ik dacht: wij kijken van avond eens hier en daar. Dan gaan wij bij Tiddens slapen, kuieren Zondagmorgen nog wat rond en komen tegen schafttijd weer aan boord. Zoo gezegd zoo gedaan! De jongen was zoo blij, dat ik hem nog losweg een tik voor zijn broek gaf, omdat hij haast uit de sloep viel, waarmee wij naar wal roeiden. Wij bestelden eerst ons logies, en toen reden wij met een bus, zooals zij dat daar noemen, naar het Westend, naar een paar parken. Daar slenterden wij wat heen en weer en reden later weer terug. Lieve God! Het kostte mij eenige stuivers, wij hadden in het West ook nog een glas bier gepakt, maar ik had met pleizier een gulden of wat voor den jongen over gehad. Hij schaterde het soms uit van de pret, en wat dat kind niet vroeg! Veel meer dan ik hem zeggen kon."

De moeder van Sjoerd begon weder heviger te schreien. „Zoo is hij!" snikte zij. „Altijd vroolijk en wat dat kind niet leeren kan! 't Is dan bijzonder! Zijn vader is er zoo grootsch op! Wat ik hem zeggen moet, ik weet het niet!"

Zij kermde luid. Haar broeder en zijn vrouw zagen elkander met bedenkelijke gezichten aan. Ook zij, zij wisten het niet en ook zij moesten hun tranen wegvegen, maar na eenige oogenblikken van smartelijk stilzwijgen ging de kapitein met zijn verhaal voort: „Het was al vrij donker geworden, toen wij in het Oostend aankwamen; ik dacht er over na, waar ik verder met den jongen heen zou, en rookende en pratende kuierden wij voort, wel een half uur, denk ik, want hoe druk het daar is en hoeveel er is te zien, kan ik niet zeggen. Eindelijk komen wij aan een bierhuis, waar zij muziek maken en zingen en zoo. Ik zeg: Sjoerd, willen wij hier ingaan? Dan heeft de jongen een aardigen avond, dacht ik. Wij verstaan al dat Engelsch wel niet, maar ik houd er ook nogal van om te zien dansen. Dat 's goed, oom! zei hij. Wij gaan daar binnen. Ik betaal in het portaal onze loodjes. Wij klimmen de trap op en komen in de komedie, zal ik maar zeggen, want het is net als hier in de Harmonie met kermis."

„En daar zijt ge zeker lang gebleven ?" vroeg de moeder van Sjoerd. „En gij vergat dat gij een kind bij u hadt, en". . . . .

„Wel neen !" hernam de kapitein verontwaardigd. „Daar ben ik waarachtig niet lang gebleven ! Dat zult gij hooren ! Wij kregen een goede plaats en ik bestelde een grogje. Ook een grogje ? vroeg ik aan Sjoerd. — Dank je oom ! zei hij. Mag ik uit uw glas eens proeven ? — Ga je gang, zei ik. Dan neem ik er straks nog een, dat komt op hetzelfde neer ! — Heer ! wat hadden wij een pret ! Eens gaf ik Sjoerd nog een flinken duw, dat hij zich stil zou houden. Een paar kerels, die vooraan zaten en van tijd tot tijd meezongen, begonnen ons zoo kwaad aan te kijken, want begrijpt ge, er was een groote, grove meid, die kraaide zoo mal, en Sjoerd kraaide haar na."

„Dat wil ik gelooven," zeide de moeder van Sjoerd. „'t Is dan ongelukkig zooals de jongen iedereen kan nadoen. Laatst nog mijnheer Van Zanen !"

„Ja, maar hij hield zich verder vrij stil," antwoordde de kapitein. „Zoo zaten wij een heelen tijd. Soms zong ik eens mee en Sjoerd neuriede zoo wat. Nu is er in die komedie nog een andere deur dan die, waardoor wij waren binnengekomen, en juist op een oogenblik, dat er druk gepraat en gelachen werd, want er moest weer een ander persoon op het tooneel komen, zag ik door die tweede deur een troep zeevolk, een man of zes, zeven, vrij luidruchtig het lokaal binnenstappen. Mooi ! dacht ik ; die komen ook niet rechtstreeks van moeder de vrouw ! en ik keek eens goed of ik er ook kennissen onder zag. Eén was er bij, die leek wel wat op je man, Trijntje ! maar anders kende ik ze niet. Zij hadden nogal moeite om plaats te krijgen, en het duurde lang, eer zij rustig zaten, en toen er weer een andere kerel op het tooneel kwam dansen, keek ik ook weer voor mij, en toen merkte ik, dat Sjoerd verdwenen was !"

„Verdwenen ?" riep de bedroefde moeder uit. „Hoe verdwenen ? Had hij niets gezegd ?"

„Ik heb er niets van gemerkt !" verzekerde de kapitein. „En ik maakte mij eerst ook niet ongerust. Toen wij de trap opgingen, had ik hem op een portaal een zekere gele-

genheid aangewezen, en ik meende eerst, dat hij daarheen was gegaan. Eindelijk waren er zoowat een minuut of tien verloopen, denk ik, sedert ik hem gemist had, en toen werd ik nog wel niet ongerust, maar ik ging toch eens kijken. Hij zal op het portaal staan! zei ik tot mijzelf, en daar er nog een andere trap op uitkomt, misschien niet weten hoe hij hier moet terugkeeren! — maar ja wel! hij was er niet. Ik keek op dat portaal in alle hoeken en gaten rond; ik liep die andere trap op, totdat ik voor een gesloten deur stond; toen naar beneden, naar de deur aan de straat; ik keek buiten; daar zag ik hem niet; weer naar boven; ik ben wel twintigmaal die trappen op en neer gesukkeld; de komediezaal rond, van achteren naar voren; iedereen gevraagd; zelfs achter het tooneel ben ik geweest met een man, die daar opzichter was. Nergens eenig spoor van hem te vinden!"

Angstig zagen de beide vrouwen hem aan. Zij begrepen, dat Sjoerd verloren was, verloren in dat groote, onmetelijke Londen, waarvan zij verhalen hadden gehoord, die hen hadden verbijsterd, omdat hun verbeelding de voorstelling, welke hun gegeven werd, niet volgen kon. De moeder van den knaap scheen nauwelijks het besef te hebben, dat haar broeder nog meer zou kunnen verhalen, maar zijn vrouw vroeg: „Wat hebt ge verder gedaan?"

„Ik wou daar eerst blijven," was het antwoord, „ik wou daar den nacht doorbrengen en wachten of hij misschien kwam opdagen, maar dat mocht niet. De komedie moest dicht, en zij brachten mij naar de politie. Toen ik daar verteld had, hoe Sjoerd er zoowat uitzag, wie hij was en zoo, hoopte ik nog hem bij Tiddens te vinden. Hij is misschien daarheen op weg geraakt, en heeft kennissen ontmoet, dacht ik. Maar hij was daar ook niet. Ik kon dien nacht niet slapen en ging Zondagmorgen er vroeg op uit. Ik heb dien geheelen dag geloopen, rondgekeken, gevraagd; ik ben wel driemaal aan hetzelfde politiekantoor geweest; de jongen was nergens te ontdekken. Maandag moest ik laden en Dinsdagmorgen vroeg varen; iedereen heeft mij beloofd zijn best te zullen

doen om hem te vinden; ook de Heeren van het kantoor. Ik begrijp niet, waar hij is; ik kan mij niet verbeelden, waar hij mag gebleven zijn!"

In den grootsten angst werden de beide volgende dagen doorgebracht; moeder en oom waren voor zichzelven ontroostbaar, en wat zouden zij aan vader Ype bij zijn terugkomst zeggen? Want het was zonder toestemming en buiten weten van den vader, dat oom, op aanhoudend aandringen van den jongen, Sjoerd had meegenomen op een kort reisje naar Londen, terwijl vader Ype met zijn schip naar Noorwegen was en in de eerste dagen niet teruggverwacht werd. Toen hij drie dagen vroeger dan verwacht werd in de haven van Harlingen was teruggekeerd, werd hij als verpletterd door de tijding, dat zijn geliefde eenige zoon Sjoerd verdwenen was.

Eerst zat hij langen tijd als versuft voor zich te staren en toen sprong hij op, ontvluchtte zijn huis en liep den geheelen nacht radeloos rond. Zijn broeder Pieter ontweek hem, en in sombere wanhoop sprak hij tot zijn vrouw geen enkel woord.

Gelukkig bracht een der heeren van het kantoor den volgenden morgen goede tijding: Sjoerd was gevonden! en zou den volgenden dag door kapitein Manning met de „Lion" mee teruggebracht worden. Men kan begrijpen, hoe Sjoerd bij zijn aankomst met liefkoozingen werd overladen door de geheele famille en hoe vele vragen hem werden gedaan. — Hij had werkelijk gemeend, onder de zeelui, die in de komedie kwamen, zijn vader te zien; toen had hij een man ontmoet, die ook Hollandsch sprak en hem had beloofd hem weder bij zijn oom te zullen brengen. Zij hadden geloopen straat in, straat uit, en eindelijk waren zij in een huis gekomen; toen had men gezegd dat het nu te laat was om oom Pieter op te zoeken, en dat hij den morgen moest afwachten. Den volgenden dag wilde men hem niet laten vertrekken, maar had men hem van zijn geld beroofd en hem gevangen gehouden. Hij had echter weten te ontsnappen en toen was hij aan het hollen gegaan zoo hard hij kon, tot hij op een groot gebouw het woord „politie" zag staan. Daar was hij binnen gevlogen

en had spoedig begrepen dat hij terecht was. En op de stoomboot was het heel pleizierig geweest en kapitein Manning had hem getrakteerd.

In 't Schipperskwartier.

(Uit: Werken van SLEECKX. Gent, AD. HOSTE).

Ik kon negen a tien jaar oud wezen, toen ik, zekeren zomerdag, — ik zal 't nimmer vergeten, — met eenige mijner gezellen aan de Werf ravottend, aan de Tavernierskaai, een allerliefst nieuw bootje bemerkte, dat tegen den wal lag en eerst onlangs moest zijn te water gelaten: geen onzer, die 't kende. Ik heb later vernomen, dat een rijk particulier het had laten bouwen, om er op de rivier mee te gaan spelevaren. Hij had de bewaking er van toevertrouwd aan den brughouder der Brouwersvliet, die 't bij middel van een ketting met slot en sleutel moest vastleggen. Dien dag had de brughouder vergeten het te bevestigen en zich bevredigd met den ketting een paar malen rond een paal te winden, zoodat elkeen het bootje konde losmaken. Hoe het kwam, moge de drommel weten; maar het schoone weder, de sierlijkheid van het vaartuigje en de gelegenheid misschien — 't was middag: er was weinig volk aan de kaai, — verleidden zoowel mij als de overige snaken, en wij besloten, kost wat kost, een toertje op de Schelde te wagen. Wij voorzagen, dat, tien tegen één, de tocht met een duchtige rossing voor een, misschien wel voor een paar onzer zoude eindigen; doch zulks boezemde ons weinig vrees in, althans niet genoeg, om ons van de uitvoering van ons voornemen te doen afzien; wij wilden en zouden varen. Zoo gezegd, zoo gedaan. In min dan een ommezien, was het bootje los, zaten of stonden wij op de roeibanken, staken van wal en lieten ons dood op ons gemak met de ebbe de rivier afdrijven, zonder verder ons te bekommeren over de gevolgen, welke de dolle streek konde na zich sleepen.

Alras bevonden wij ons te midden der Schelde. Hadden wij ons kunnen stilhouden, en ons vergenoegd met ordelijk te varen, het ware niet zoo erg geweest. Wij wisten

allen meer of min met booten om te gaan en zouden ons, vooral bij zulk kalm weder, licht uit den slag hebben getrokken en veilig terug aan land zijn gekomen. Edoch de duivel der moedwilligheid, die ons de eerste gedachte onzer ongeoorloofde spelevaart had ingefluisterd, bracht ons nu op het denkbeeld ook wat kunstjes op het water te beproeven. De makker, die het voorsloeg, was zekere Flip Keusters, een knaap van mijn ouderdom, die insgelijks in de Oudemanstraat woonde, drie huizen van mijn gang, alwaar zijn ouders, in *het Zeemanswelvaren*, een logement of slaapstee hielden voor stuurlui en andere scheepsoversten. Die Flip was een echte waterrat. Hij kon een boot besturen, een roeispaan hanteeren, als een bevaren matroos. Zeer natuurlijk: door de zeeliên, die in zijn huis verkeerden, was hij dikwijler dan een onzer in de gelegenheid zich op de rivier te bewegen; en daar hij niet minder dan wij allen verzot was op het varen, nam hij die gelegenheid gaarne waar. Ook heb ik nooit stouter bengel op het water gezien. Hij week letterlijk voor niets terug, wanneer het gold zijn liefhebberij te voldoen, en zoude, zoo jong als hij was, bij welk weder ook, in de eerste boot de beste, zich op de Schelde hebben durven wagen.

Flip nu stelde voor kunstjes te doen. Onder die kunstjes was er een, waarvan ik weinig hield, niet wijl het mij afschrikte, maar omdat het mij onaangename gewaarwordingen veroorzaakte, en ik er altoos duizelig van wierd. En 't was juist dat, wat mijn makkers 't meest toelachte. Ik wist het zeer wel, en vreezende, dat zij, naar loffelijke gewoonte, er de voorkeur aan zouden geven, begon ik met hen te doen opmerken, dat wij te ver van de kaai verwijderd waren, om ons aan grootere gevaren bloot te stellen. Mijn opmerking deed allen besluiten het kunstje, dat ik afried, te beproeven. Ziehier waarin het bestond: twee of meer jongens gingen op de roeibanken overeind staan en brachten, door nu rechts, dan links met de voeten de drukken, de boot in een wiegelende beweging, die heel pleizierig was voor de nederzittenden, maar tevens zeer gevaarlijk, daar het ranke vaartuig bij elke sterke wiegeling dreigde om te slaan

en de gansche bemanning in het water te storten. Dit was ook wat deze reis gebeurde. Nauwelijks waren wij een paar minuten aan het wiegelen, of de beweging van het bootje was zoo groot geworden, dat het omsloeg, het onderstboven keerde, met de kiel in de hoogte begon te drijven, en dat wij allen in het water lagen te spartelen.

Hoe het mijn makkers verging, hoorde ik slechts daarna. Wat mij betreft, ik zwom nogal goed en poogde in den eerste mij naar de kaai te richten. Het was zoo gemakkelijk niet. Ik had een dikke broek aan, en die belemmerde zeer mijn bewegingen. Eer ik een half dozijn zwemstreken gedaan had, begreep ik, dat het mij nimmer zoude gelukken den wal te bereiken. Ik haastte mij naar het bootje te keeren en met alle macht er mij aan vast te klampen, in de hoop dat men spoedig mijn hachelijken toestand zoude bemerken en met een andere boot te mijner hulpe snellen.

Daarin bedroog ik mij. 't Was, zooals ik gezegd heb, op 't uur van den middag en daarbij stikkend heet. Er was niet alleen weinig volk aan de kaai, maar zelfs schier niemand op de rivier. Ook had ik al wel om hulp te roepen en te schreeuwen, geen mensch zag mijn nood. Daar werden mijn handen, die den boord van het omgeslagen vaartuig vastgeklemd hielden, allengs moede, en voelde ik, dat spoedig de kracht mij zoude ontbreken, om langer vast te houden en boven water te blijven. Ik verloor den moed en geloofde mij zeker van een onvermijdelijken dood. Dit vooruitzicht bedroefde mij, niet zoozeer voor mijzelven, als voor het goede Belleken Sas, die, meende ik, zeker grootelijks om mij zoude hebben getreurd.

Mijn handen en armen verlamden meer en meer. Ik was op het punt los te laten en een laatste poging tot zwemmen te beproeven — poging, die stellig mij evenmin zoude gelukt zijn, — toen ik eensklaps een welbekende stem van den wal mij hoorde toeroepen geduld te nemen en nog een oogenblik vast te houden. Het was de stem van Flip Keusters. De weergasche jongen, die zwemmen kon als een eend, en gelukkig zoo'n zware broek niet droeg

als die waarmede mijn moeitje mij had begiftigd, had zich spoedig weten te redden. Toen hij veilig op de kaai stond, was het eerste, wat hij deed, naar de boot omzien. Hij bemerkte, hoe al de overigen, met meer of min goed gevolg, zich al zwemmende naar den kant richtten, en hoe ik alleen op die wijze niet aan het gevaar scheen te kunnen ontsnappen. Zonder aan iets anders te denken, rukte hij de natte kleederen van zijn lijf, en sprong terug in het water, riep mij toe nog niet los te laten, en kwam naar mij toezwemmen. Weldra had hij mij bereikt. 't Werd hoog tijd. Een seconde later ware de boord van het vaartuig aan mijn handen ontglipt. De kleine bengel vatte mij bij den kraag, ried mij met mijn eene hand op zijn schouder te leunen en met de andere pogingen tot zwemmen aan te wenden. Zoo deed ik. Een oogenblik later werden wij beiden in de boot van den schipper opgenomen, die eindelijk ons gevaar had gezien, ons aan wal bracht en op de kaai nederlegde, te midden van een talrijke schaar nieuwsgierigen, op het geschreeuw van Flip, van den schipper en van de geredde knapen uit de naburige straten toegesneld. Ik en Flip, wij lagen allebei in onmacht.

Toen wij tot onszelven terugkwamen, vernamen wij, dat slechts een enkel onzer kameraden werd vermist. Al de anderen waren gelukkig al zwemmende aan de kaai geland. Drie dagen daarna werd het lijk van onzen verdronken makker opgevischt.

Een opstand aan boord.

(Uit: W. A. Van Rees, Herinneringen uit de loopbaan van een Indisch Officier. 's-Gravenhage en Leiden, M. J. Visser en Van den Heuvel & Van Santen).

De taptoe was reeds lang geblazen, doch het geschreeuw hield niet op. Tegen halftien rapporteerde de kommandant van de wacht aan Pienema, die de week had, dat een twaalftal manschappen niet naar kooi wilden gaan. Hield men zich rustig, dan stonden wij gedurende de hitte

oogluikend toe, dat eenige manschappen bivakkeerden in de barkas of hier en daar op dek, waar het scheepsvolk niet gehinderd werd. Thans echter, nu men moedwillig bleef doorloeien en den wachtkommandant liet praten, kon er geen sprake van toegevendheid zijn. Reeds ontstemd door het onbehoorlijk gedrag der soldaten, (in tegenwoordigheid van vrouwen) gedurende den avond, begaf Pienema zich naar boven en beval, dat iedereen onverwijld naar kooi moest gaan. Schoorvoetend en dóórzingend gehoorzaamde men slechts ten halve. Eenigen wilden op brutalen toon beweren, dat de luitenant het recht niet had, — dat het blaadje wel eens kon omkeeren, — dat het niet lang meer duren zoude, en meer andere oproerige praatjes, — want zoo ver was het reeds gekomen, — maar al pruttelende ging toch eindelijk de laatste man de trap af. Toen hoorde Pienema zeggen: „als de blankbek maar eens hier durfde komen, ik zou hem leeren!" Dat was te veel. Hij spoedde zich naar omlaag in het tusschendeks, en wilde den schuldige arresteeren.

Een enkele lantaarn hing aan den eersten stut bij de trap. Eensklaps werd het licht uitgedoofd. Een gestommel volgde daarop, alsof er een worsteling plaats had.

Op eenige passen afstand was ik getuige geweest van de moeite, die Pienema had om gehoorzaamd te worden. Ik hoorde hem vervolgens in één vaart naar omlaag gaan en zag te gelijker tijd, dat het licht werd uitgedoofd; in allerijl vatte ik de lantaarn van de wacht, riep den onderofficier der wacht toe mij te volgen, en kwam in twee sprongen in het soldatenlogies. Bij het schijnsel der lantaarn zag ik Pienema zich met wanhoop verdedigen, maar reeds half gesmoord door de omarming van twee krachtige kerels.

„Hier hebben wij den andere ook," riep een derde, naar mij toekomende; doch op hetzelfde oogenblik haalde ik mijn pistool uit den zak en schoot het nagenoeg *à bout portant* op hem af. Het schot knalde als een kanon. Mijn aanvaller viel met een schreeuw op den grond. Ik sprong over hem heen om Pienema te hulp te komen, doch het was onnoodig. Hij haalde reeds vrij adem, zijn belagers stonden dáár als versteend tegenover mij.

„Moordenaars,” riep ik uit, „gij zult uw loon hebben” en te gelijker tijd reikte ik Pienema mijn tweede pistool toe.

„Genade, luitenant,” gilden zij en vielen op de knieën, „om Godswil, genade.”

„Ha, lafaards! hecht gij nog aan het leven, dat gij een ander wilt ontnemen; dan zal ik uw doodsangst lang maken. — Aantreden! — Sergeant-Majoor! laat de hangmatten op zijde gooien en aantreden.”

De soldaten waren in een dichten kring om mij heen gedrongen. Stuurman Leendert stond met een tweede lantaarn voor aan de trap; de onderofficieren waren ook opgesprongen en mij ter zijde gevlogen. Pienema en ik hielden de trompen der pistolen op de borst der geknielden gericht, en voor mijn voeten lag het eerste slachtoffer in zijn bloed te baden. Op mijn kommando van „aantreden” werden in een oogwenk eenige kooien afgesneden en had het detachement zich gerangeerd.

Terwijl Pienema de twee ellendelingen in het oog hield, trad ik voor het gelid en sprak met opgewondenheid:

„Sta ik hier voor een troep bandieten of voor soldaten? — Spreekt! — Kijkt gij toe, als uw officieren aangerand worden, zonder een hand uit te steken? — Antwoordt dan! — Zijt *gij* soldaten; draagt *gij* uniform? — Vergeet dan ieder hier, wat zijn plicht is; — of zijt gij soms van plan uw plicht *niet* te doen? — Heeft iemand wat te zeggen? — dat hij voortrede. — Zijn er reclames? — Spreekt dan! — Krijgt ieder, wat hem toekomt, of wordt gij te kort gedaan?. . . .”

Ik zweeg maar niemand verroerde zich.

„Geen mensch, die zijn mond opendoet! Geen! — Dan heb *ik* nog wat te zeggen. Gij zijt een troep ondankbare honden; gij vergeldt de goede behandeling hier aan boord met een slecht gedrag. Gij pruttelt tegen elken dienst, maar als er gegeten en gedronken moet worden, dan staat gij altijd klaar. — Gij zijt een troep lafaards, ja lafaards! — want nu staat gij daar met den mond vol tanden en zooeven gedroegt gij u even lam, toen de officieren aangevallen werden door een paar schurken. — Is dat het gedrag van mannen, die de krijgsartikelen onderteekend hebben? — Gij gelijkt eerder een rooverstroep!”

„Hoort nu goed! Ik heb ook een eed van trouw aan den koning gedaan en *ik* zal mijn plicht blijven doen. — Voortaan zal er zelfs niet *het geringste* door de vingers worden gezien. — Ik spreek uit naam van den kommandant. Wee dengene, die het nog in den zin krijgt niet onmiddellijk te gehoorzamen! — Ik weet zeer goed, dat de meesten van u niet rechtstreeks schuldig zijn aan het gebeurde, maar in het vervolg verwacht ik, dat ieder man medewerke aan de handhaving der goede orde; — elk man stel ik verantwoordelijk voor het gedrag van zijn makkers."

„Sergeant-majoor! laat die twee kerels in de boeien slaan en in de provoost brengen: ik kommandeer geen afzonderlijke wacht om hen in bedwang te houden; het *geheele* detachement staat mij borg voor hen."

Boven Noodpeil.

[Uit: Bret Harte, de Zegen van 't Brullend Kamp, enz. door Jhr. B. L. Teding van Berkhout. Gorinchem, J. Noorduijn & Zoon.)

Zij woonde halverwegen tusschen de groote kolk van 't Dedlower moeras en een vrij breede rivier, die anderhalf uur lager uitliep in een zeearm gevormd door de Stille Zuidzee op het lange, zandige schiereiland, dat de zuidwestelijke grens uitmaakte eener prachtige baai. Het huis, waarin zij woonde, een kleine houten hut een voet of wat boven het moeras gebouwd op stevige palen, lag bijna een uur verwijderd van de nederzettingen aan de rivier. Haar man was een vlotter, — een winstgevend beroep in een streek, waar het maken van timmerhout de hoofdbezigheid is.

De lente was even begonnen, toen haar man, bij het afgaan van den vloed, met een vlot balken vertrok, om die op de gewone wijze naar het lager gelegen einde der baai te vervoeren. Terwijl zij bij de deur der kleine hut stond en de reizigers nastaarde, had zij opgemerkt, dat de lucht in 't zuidoosten erg strak stond, en herinnerde zij zich haar echtgenoot te hebben hooren zeggen tot zijn metgezellen, dat zij hun best moesten doen om den tocht

te volbrengen, voordat de zuidwesterstorm kwam, dien hij zag dat er broeide. In dien nacht was het gaan waaien en stormen, harder dan zij het ooit te voren had bijgewoond ; en groote boomen van het woud nabij de rivier waren omvergevallen, en het huis werd heen en weder geschommeld als de wieg van haar kind.

Maar hoe de wind mocht huilen rondom de kleine hut, zij wist dat een, op wien zij vertrouwen kon, grendel en bout met eigen krachtige hand had bevestigd en dat, zoo hij eenige vrees voor haar gekoesterd had, hij haar niet alleen zou hebben gelaten. Deze zekerheid en haar huiselijke bezigheden en de verzorging van haar klein, ziekelijk kindje leidden hare gedachten af van het weder, behalve natuurlijk dat ze hoopte, dat hij veilig en wel met de balken ginds te Utopia in het sombere verschiet een haven mocht hebben gevonden. Maar ze merkte toch op, toen zij naar buiten ging om de kippen te voeren en naar de koe te zien, dat de vloed reeds zoo hoog stond als de lage schutting van hun stukje tuingrond ; en het gebulder der branding op het zuiderstrand, hoe ver ook verwijderd, kon zij duidelijk hooren. En zij begon bij zichzelve te denken, dat ze er toch wel eens graag iemand over zou willen spreken en, als het niet zoo ver en het weer niet zoo stormachtig geweest was, dan, geloofde zij, had zij de zuigeling nog opgenomen en was er mede naar Ryckman gegaan, haar naasten buurman. Maar — je kondt niet weten — als hij in dien storm eens thuis was gekomen, door en door nat, en niemand om voor hem te zorgen ; en ze dorst er het kleintje ook niet aan wagen, dat niet best in orde en wat kroeperig was.

Maar ze kon dien nacht, ze heeft nooit kunnen zeggen waardoor, maar geen slaap krijgen en had zelfs geen lust om naar bed te gaan. De storm was gaan liggen, maar zij bleef maar opzitten en probeerde zelfs te lezen. Of het de Bijbel was of een of ander oud tijdschrift, dat die arme vrouw las, weet ik niet, maar waarschijnlijk wel het laatste, want al de woorden liepen ineen en vormden zulk een wonderlijken onzin, dat ze eindelijk genoodzaakt was zich van het boek tot dat dierbaarder werk te wen-

den, dat voor haar lag in de wieg, met het blanke titelblad nog onbezoedeld, en te trachten een blik te werpen in zijn geheimzinnige toekomst. En, met den voet de wieg schommelende, dacht zij over alles en allerlei doch kreeg maar geen slaap.

't Was bij twaalven, toen zij op 't laatst wat ging liggen, met haar kleederen aan. Hoe lang zij geslapen had, kon zij zich niet herinneren, maar zij ontwaakte met een benauwd, stikkend gevoel in de keel en vond zich, bevende als een riet, in 't midden van de kamer staan, met haar baby aan de borst geklemd en „aan 't hardop praten." Het kleintje huilde, snikte, en ze wandelde op en neer om het te sussen, toen zij iets tegen de deur hoorde krabben. Zij opende die met angstig gemoed en was blij, toen ze zag, dat het slechts de oude Pete was, de hond, die, druipende van 't water, de kamer binnensloop. Ze had zoo graag even naar buiten gekeken; niet dat er ook maar de minste hoop was, dat haar man komen zou, maar om eens te zien, hoe de zaken daar stonden; doch de wind was zoo geweldig, dat ze de deur nauwelijks vast kon houden. Toen zat ze weer een poosje en toen ging ze weer een poosje stilliggen. Zij lag vlak tegen den wand van de kleine hut en eens of tweemaal meende ze iets langzaam langs het hout aan den buitenkant te hooren schuren, alsof er boomtakken langs dreven. Toen een licht borrelend geluid, „net als het kind als het aan 't zuigen was"; toen deed er iets „klik-klik" en „klokklok", zoodat ze overeind in haar bed ging zitten. Terwijl ze dat deed, werd haar aandacht getrokken door iets, dat van de achterdeur naar het midden van de kamer scheen te kruipen. 't Was niet breeder dan haar pink, maar spoedig zette het zich uit tot de breedte van haar hand en begon zich over den vloer te verspreiden. Het was water.

Zij liep naar de voordeur en wierp ze wagenwijd open en zag niets dan water. Ze ijlde naar de achterdeur en wierp ze open en zag niets dan water. Ze vloog naar het zijraam en rukte het open en zag niets dan water. Toen herinnerde zij zich, dat ze haar man had hooren zeggen, dat de vloed niet gevaarlijk was, want die liep gere-

geld af en men kon er op rekenen; en dat hij liever bij de baai woonde dan bij de rivier, die te allen tijde buiten haar oevers kon treden. Maar was het de vloed? Opnieuw ijlde zij naar de achterdeur en wierp een stuk hout naar buiten. Het dreef weg naar den kant van de baai heen. Ze schepte wat water met de hand en bracht het haastig aan haar lippen. Het water was zoet en smakelijk. 't Was de rivier en niet het getij!

Toen was het — o, God zij geloofd voor Zijn goedheid! zij hield zich staande en viel niet in zwijm — toen was het, — gezegend zij de Verlosser, want het was Zijn barmhartige hand, die haar in dit vreeselijk oogenblik steunde en kracht gaf, — dat zij allen angst afschudde als een kleed en ophield te sidderen.

Van dien stond afaan verloor zij haar zelfbeheersching niet meer, door al de beproevingen heen van dien ijzingwekkenden nacht.

Ze sleepte het ledikant naar het midden van de kamer, zette daar een tafel op en op de tafel de wieg. Het water op den vloer kwam haar reeds over de enkels en het huis bewoog zich een paar maal zoo merkbaar en scheen zoo geperst te worden, dat de kastdeuren alle openvlogen. Opnieuw hoorde zij een schurend geluid en dof gebons tegen den muur en naar buiten kijkende zag ze, dat een groote ontwortelde boom, die boven aan de wei vlak bij den weg had gelegen, naar de hut was komen drijven. Gelukkig sleepten de lange wortels over den grond en hielden den stam in de snelle vaart van den stroom tegen, want had de volle schok het huis getroffen, dan hadden zelfs de sterke bouten en pinnen en de palen den stoot niet kunnen weerstaan. De hond was op de knoestige oppervlakte gesprongen en legde zich neder bij den wortel, rillend en jankend. Een straal van hoop schoot haar door het brein. De zware deken van het bed om de kleine slaande, waadde zij door de al hooger en hooger stijgende wateren naar de deur. Toen de boom opnieuw draaide, met zijn breedte naar haar toe, en de hut deed kraken en sidderen, sprong zij op den stam. Door Gods goedheid slaagde zij er in vasten voet te krijgen op de glibberige oppervlakte, den eenen arm door

en om de wortels gestoken, hield zij in den anderen het schreiende kind. Plotseling kraakte er iets bij de voordeur en de geheele voorgevel van het huis, dat zij juist verlaten had, viel voorover, — zooals de koeien op de knieën vallen, voor zij gaan liggen, — en op hetzelfde oogenblik dreef de roode den met zijn levende lading weg en verdween in den donkeren nacht.

Hoe de ontroering over het doorgestane gevaar haar ook had aangegrepen, hoe de wind ook huilde en floot, hoe veel zij te stellen had met de krijtende kleine te sussen, hoe onzeker haar toestand ook was, toch moest zij zich omdraaien om een blik te werpen op de verlaten, door de golven overstelpte hut. Zij herinnerde zich, — en ze weet nog niet, hoe zij zoo dwaas kon zijn op zulk een tijd daaraan te denken, — dat het haar speet geen andere japon te hebben aangetrokken en het kind zijn beste goed niet te hebben medegenomen; en zij bad dat het huis mocht gespaard blijven, opdat hij, als hij terugkwam, toch iets mocht vinden en alles niet zoo woest en akelig zou zijn, en — hoe zou hij ooit te weten komen, wat er van haar en de kleine geworden was? En bij die gedachte werd het haar wee om het harte. Maar ze had wel wat anders te doen dan zich angstig te maken, want telken reize als de lange wortels van haar ark een hinderpaal ontmoetten, maakte de geheele stam een halve omwenteling om zijn as, en tweemaal kwam zij met het zwarte vuile water in aanraking. De hond, die haar bijna gek maakte door zijn aanhoudend heen en weder loopen op den boom en zijn gejank, viel er ten laatste af bij een van die botsingen. Een tijd lang bleef hij er naast zwemmen, en zij had haar best gedaan het arme dier er weer op te krijgen, maar hij deed zoo raar en woest, en eindelijk verloor zij hem uit het gezicht, voor altijd. Toen waren zij, de moeder en het kind, geheel alleen. Het licht, dat nog eenige minuten in de verlaten hut was blijven branden, werd plotseling uitgedoofd. Waarheen zij dreven, kon ze toen nog niet uitmaken. Schemerachtig vertoonden zich vóór hen de omtrekken der witte duinen op het schiereiland en zij begreep, dat zij één richting met de rivier hielden. De stroom scheen te kenteren, waarschijnlijk

had zij de kabbeling bereikt, gevormd door de samenvloeiing van het getij en het buiten zijn oevers getreden rivierwater. Als de eb niet spoedig inviel, liep zij groote kans om in het vaarwater van de rivier te komen en door den stroom naar zee te worden meegesleept of door de drijvende boomen en balken te worden verpletterd. Als ze dat gevaar ontwijken kon, en met het afloopend getij naar de baai werd gevoerd, dan kon ze hoop koesteren op een der boomrijke spitsen van het schiereiland te stooten en daar te blijven, tot het dag werd. Somtijds meende ze geroep en geschreeuw te hooren van den kant der rivier en het geloei van runderen en het blaten van schapen. Maar het was slechts het gesuis in haar ooren en het kloppen van haar hart. Toen werd ze gewaar, dat ze zoo verkleumd en stijf geworden was in haar gedwongen, kromme houding, dat zij zich nauwelijks meer bewegen kon, en het kind schreide zoo bitter, toen ze het aan de borst legde, dat ze daardoor merkte, dat het zog niet meer vloeien wilde, en ze was er zoo van ontdaan, dat ze de sjaal over haar hoofd trok en voor het eerst bitterlijk weende.

Toen zij het hoofd weder ophief, hoorde zij het geraas van de branding achter zich, en wist zij, dat haar ark opnieuw had gewend. Zij schepte water om haar brandende keel te verkoelen, en dat water was zilt als haar tranen. Dit was tenminste één troost, want hierdoor wist ze, dat ze met de ebbe voortdreef. De wind ging liggen en de diepe ontzagwekkende stilte maakte haar angstig. Er was bijna geen kabbeling te bespeuren tegen de ruwe zijden van den grooten boomstam, waarop zij zat, en rondom haar niets dan zwarte duisternis en sombere rust. Ze sprak tegen het kind, alleen maar om zichzelve te hooren spreken en te weten, dat zij haar stem niet had verloren. Het kwam haar in de gedachten, — 't was gek, maar zij kon niet nalaten er aan te denken, — hoe verschrikkelijk de nacht moet geweest zijn, waarop het groote schip over die bergspits in Azië werd geslingerd en alle geluid der levende schepping werd weggevaagd van de wereld. Ze dacht ook aan zeelieden, die zich vastklemden aan de masten, en aan arme vrouwen, die op een vlot

vastgebonden, door de wreede zee werden geteisterd, tot zij het bestierven. Ze trachtte God te danken, dat hij haar zoo had gespaard, en wendde haar oogen van de zuigeling af, die in een onrustigen slaap was gevallen. Plotseling, ver weg in het zuiden, daar verhief zich een groot licht aan den donkeren horizon en straalde en flikkerde, en straalde opnieuw. Het hart bonsde haar sneller tegen de koude wang van het kind. 't Was de vuurtoren aan den ingang der baai. En terwijl ze nog niet recht wist, wat ze zag, rolde de boom een weinig op zij, dreef langzamer en langzamer en lag eindelijk rustig en stil. Zij stak de hand uit, en de stroom kabbelde borrelend er tegen aan. De boom was aan den grond en, volgens de ligging van den vuurtoren en het geluid van de branding, aan den grond op het Dedlower moeras.

Had ze zich niet angstig gemaakt over haar kindje, dat sukkelende was en kroeperig, en over de teedere voedingsbron, die zoo plotseling had opgehouden te vloeien, ze zou een gevoel hebben gehad van veiligheid en verlichting. Misschien kwam het hierdoor, dat al haar indrukken een sombere en droevige tint droegen. Eerst fladderde een groote troep ganzen langs haar heen, schreeuwende en krijtende, toen het water snel afliep. Toen draaiden de pluvieren met naargeestig geluid om den stam rond en streken er ten laatste als een grijze wolk op neder. Toen een reiger, die eerst over en om haar heen vloog, krijtende en protesteerende, en eindelijk zijn spookachtige, dunne pooten een paar el van haar vandaan in het water liet plassen. Het vreemdste van alles was een mooie witte vogel, grooter dan een duif — hij had veel van een pelikaan weg, maar toch was het geen pelikaan, — die, na steeds nauwere en nauwere cirkels om haar heen beschreven te hebben, op een uitstekenden wortel van den boom ging zitten, vlak boven haar schouder. Ze stak de hand uit, en streelde zijn mooien, witten nek en hij bewoog zich niet. Dit duurde zoo lang, dat zij dacht, zij kon hem wel eens aan het kleintje laten kijken, om dat wat afleiding te geven. Maar toen zij het op wilde nemen, was het kind zoo koud en verkleumd en had zulke blauwe kringen onder de kleine oogle-

den, die gesloten bleven, dat zij van angst een gil gaf en de vogel wegvloog en zij in onmacht viel.

Zoo kwaad had ze het nog niet gehad en, van achteren beschouwd, was het misschien voor haar nog maar het beste geweest, want toen zij weer bijkwam, scheen de zon helder en was het water op zijn laagst. Er gonsde een verward geluid van vreemde stemmen om haar heen en een oude „*squaw*" zong een Indiaansch „suja suja, kindje," en schommelde zich heen en weder bij een vuur, in het moeras aangelegd, waarvoor zij, de geredde echtgenoot en moeder, nederlag, moede en nat. Haar eerste gedachte was voor haar kindje en zij opende reeds de lippen tot spreken, toen een jonge squaw, zeker zelve een moeder, haar gedachte raadde en haar de „mowitch" bracht, bleek maar levend, en in zulk een wonderlijk wilgen korfje ingebakerd, net als de squaw haar eigen kleintje, dat ze weende en lachte tegelijk, en de jonge squaw en de oude squaw de groote witte tanden lieten kijken en de zwarte oogen tintelden van pleizier, en zij haar bruine gezichten van vreugde had kunnen kussen. En toen hoorde zij, dat ze aan 't bessen zoeken waren in 't moeras, met haar wonderlijke grappige mandjes, en uit de verte den rok van haar kleed op den boom hadden zien wapperen, en de oude squaw had de verzoeking niet kunnen weerstaan van zich een nieuwe japon te bezorgen, en was er naar toegegaan en had de vrouw en het kind ontdekt. Natuurlijk gaf zij de japon aan de oude squaw, zooals je denken kunt, en toen *hij* eindelijk kwam en naar hen toe ijlde, wel tien jaar ouder er uitziende in zijn angst en bezorgdheid, voelde zij zich weder zoo zwak en licht in 't hoofd, dat zij naar de kanoe gedragen moest worden. Want, begrijp eens, hij had niets van de overstrooming geweten, voordat hij de Indianen te Utopia ontmoette en uit hun teekenen moest opmaken, dat het arme mensch, dat ze gevonden hadden, zijn vrouw was. En toen het weer vloed werd, nam hij den boom op sleeptouw mede naar huis, hoewel het de moeite niet waard was, en bouwde een andere woning en gebruikte den ouden boom voor fundament en stutpalen en noemde de hut naar haar „Mary's Ark!"

Maar ge kunt er op rekenen, dat het nieuwe huis boven noodpeil gebouwd is. En dat's alles.

Niet veel misschien, de booze geaardheid van 't Dedlower moeras in aanmerking genomen. Maar ge moet er door heen ploeteren bij laag water of er met een boot op kruisen bij vloed, of er een paar keer op verdwaald raken in den mist, zooals het mij gebeurd is, om Mary's avontuur goed te kunnen begrijpen, om ten volle het genot te kunnen waardeeren van te wonen boven noodpeil.

Het afscheid.

(Uit H. Witte, Het driekleurig viooltje. Leiden, E. J. Brill).

De majoor was naar buiten gegaan. Hij moest nog wat gieten, zei hij, maar 't was niet waar. Hij wist eigenlijk met zichzelven geen raad en kreeg het binnen te benauwd. Hij had gisteren zichzelven de taak opgelegd, om dezen morgen zijn zoon eens „goed onderhanden te nemen", d. w. z. een zeer ernstig gesprek met hem te voeren, en, na lang wikken en wegen, dacht hij, dat het 't beste was dit aan de ontbijttafel te doen ; dan zou zijn vrouw nog wel aanvullen wat hij soms vergat. Maar, ofschoon hij zich toen herhaaldelijk tot spreken gereed maakte, er kwam niet van, althans niet van het voorgenomen „ernstige" gesprek.

Eigenlijk zat de man er wel wat mee. Legde hij 't aldus aan, dan zou 't den schijn hebben, als wilde hij den dominee uithangen, en voor die rol was hij, dit wist hij zelf zeer goed, volkomen ongeschikt ; deed hij het daarentegen zóó, dan was het te vreezen, dat zijn woorden volstrekt geen indruk zouden maken, en om dezen laatsten was het hem toch alleen te doen. 't Kwam alleen maar, omdat hij nu wat van streek was, dacht hij ; hij had toch zoo dikwijls zijn soldaten kras toegesproken, en dan steeds een kolossalen indruk gemaakt. Straks in het rijtuig, dan is hij met hem alleen. . . . . . . Eigenlijk had hij 't gisteren moeten doen, dan was 't nu voorbij.

Maar hij zal 't straks, als hij weer wat op zijn dreef is, wel in orde brengen.

In huis komende, vond hij Ernst met zijn moeder in een rustig gesprek over de verdeeling zijner reis. Ernst had een paar van die viooltjes met witte oogjes in het knoopsgat van zijn jas gestoken. Hij had ze even te voren afgeplukt, want, kon hij ook al geen oogen in die witte vlekjes zien, die bloempjes hadden toch sedert gisteren een zekere aantrekkelijkheid voor hem gekregen. Ze deden hem denken aan zijn moeder, aan wat zij voor hem gevoelde, wat zij steeds voor hem was, wat zij tot hem sprak, en daarom wilde hij ze op 't begin zijner reis medenemen.

Hoeveel droefheid het afscheid ook in dit gezin baarde, toch was het oogenblik van vertrek aan allen welkom. De majoor liep reeds vooruit naar buiten ; hij hield er niet van om bij dat afscheidnemen tegenwoordig te zijn ; er komt, naar zijn zin, altijd te veel sentimentaliteit bij in 't spel.

Na zijn zuster hartelijk omhelsd te hebben, strekte Ernst de armen naar zijn moeder uit ; deze echter nam zijn hoofd tusschen haar handen, zag hem helder in 't gelaat en gaf hem toen een langen, langen kus : „Dag Ernst, dag jongen ; wees gelukkig" !. . . Meer niet. —

— Neen, in zoo'n tentwagentje op den straatweg niet, — besloot eindelijk de majoor, nadat hij eenige oogenblikken had zitten peinzen. — Ik zou zóó hard moeten schreeuwen, dat de koetsier 't kon hooren, Op 't spoor zal het beter gaan, of anders te Arnhem in 't station, daar hebben we toch een kwartier tijd. . . . Ik had 't toch eigenlijk gisteren. . . Hm ! 't is nu niet anders. —

Aan 't station gekomen, was de eerste, dien hij zag, een oud krijgskameraad en, wat nog meer zegt, een trouw jachtgezel tevens.

— Ha ! Bonjour Stolman. Ook naar Arnhem ? Zeker uw zoon ?

— Ja, hij gaat naar Berlijn en ik ga tot Arnhem met hem mee.

— Verduiveld, dat doet me pleizier ; dan gaan we samen.

Ze namen dus in dezelfde coupé plaats. Dat deze twee

nu weldra in een druk gesprek gewikkeld waren, en er dus in dit rijtuig van 's majoors „ernstige" toespraak alweder niets kwam, is gemakkelijk te begrijpen.

Hij geraakte er hoe langer hoe meer mee in de klem, want er bleef hem nu nog maar één gelegenheid over, namelijk in 't station. Maar die was dan ook zoo goed als zeker en dus was 't hem eigenlijk niet onwelkom, eerst nog wat afleiding te vinden, dat zou hem beter op zijn dreef brengen. Bedroefd was hij wel niet. Wel neen, waarachtig niet; zoo'n kerel als hij, bedroefd? — Gekheid! Hij was maar wat overspannen door al die drukte. Ja hij zou er zelfs niets van weten, dat zijn jongen voor langen tijd van huis ging, als die „ernstige" toespraak maar van zijn hart was. Ernst ging toch zijn fortuin te gemoet. Stolman kan, van achteren gezien, maar niet begrijpen, dat hij hem gisteren niet eens zeer kalm onder handen genomen heeft. Dat hij nu ook zoo dom was, om dat tot den laatsten dag uit te stellen.

Soortgelijke gedachten wisselen zijn gesprek over bevorderingen bij 't leger, over geweren, honden, hazen en patrijzen af; bij elke halte rijst echter de „ernstige" aanspraak als een spook voor zijn verbeelding op.

Te Arnhem gekomen verlaat hij zoo spoedig mogelijk het rijtuig. Ernst wilde hem volgen, toen de conducteur hem vraagt: Arnhem, mijnheer?

— Neen, Emmerik, maar ik ga even in 't station; we hebben hier immers een kwartier?

— Neen, mijnheer, de trein is te laat, wij vertrekken direct, dus blijf zitten als 't u blieft. En Ernst moest, goedschiks, kwaadschiks, weer plaats nemen, daar nog een viertal andere reizigers aan 't portier wachtten.

De conducteur wil 't portier sluiten, maar de majoor, die er reeds uit is en nu pas bemerkt, dat Ernst hem niet volgt, houdt het open.

— Wacht eens even — wacht eens even —

— Geen tijd mijnheer, de trein moet weg.

— Dag Ernst — met een handdruk over de andere reizigers heen — houd je goed jongen. Courage man. Dag. . . .

— Permissie mijnheer! Achteruit mijnheer!

Plof! dicht is 't portier; de stoomfluit gilt en de trein zet zich in beweging.

De majoor is niet groot; hij gaat op zijn teenen staan en krijgt nog juist even Ernst, met de viooltjes op zijn borst, in 't oog. Dag. . . . .

— Wel verd. . . . .! Daar heeft hij nu dien mooien sigarenkoker met manilla's nog in zijn zak en Ernst is weg! Hij had expres in 't geheim een nieuw portret van zich laten maken en dat, bij wijze van surprise in een bankje gewikkeld, tusschen die sigaren gestoken. Dat had hij hem bij 't afscheidnemen willen geven. 't Zou een aardige verrassing zijn, en hij had zich er reeds veertien dagen in 't geheim vroolijk over gemaakt.

Hij staat of hij suf is met den sigarenkoker in de hand en staart den trein na. — 't Is zijn eenige, zijn goede, beste, brave jongen, die daarin zit. Berlijn is een woelige stad, als hij daar eens. . . . Kon hij hem nú maar eens even spreken; nú weet hij precies, w a t hij hem zou moeten zeggen en h o e hij 't zou moeten zeggen. En dan die sigarenkoker en dat portret, dat hem zooveel moeite heeft gekost, omdat hij 't stil wou houden. Hij had het nogal poste restante laten komen en zelf afgehaald. En dan dat bankbriefje, dat zijn jongen zoo goed zou te pas hebben kunnen komen. . . . . Wat heeft hij nu koel afscheid van hem genomen; net of zijn jongen hem onverschillig was, en hij houdt toch zoo zielsveel van hem; hij meende 't toch zoo goed.

De trein is weg. — Weg uit 't gezicht.

Wie den majoor op dat oogenblik nauwkeurig had gadegeslagen, zou wel gezien hebben, dat er iets bijzonders in hem omging. De zonderlinge trekken van zijn gelaat verrieden dit duidelijk en een diepe zucht gaf blijk van teleurstelling, van bezorgdheid, ja, van wat al niet meer. —

Majoor Stolman schijnt onverschillig, schijnt hardvochtig zelfs maar hij is het niet; hij is integendeel gevoelig en deelnemend maar hij is zeer bevreesd, dat men 't zal bemerken. Hij houdt die gevoelsuitingen voor sentimentaliteit en, die komt in zijn kraam niet te pas, meent hij.

Hij had het met dat al op dat oogenblik kwaad genoeg.

Jan de voerman.

(Uit: Novellen en Vertellingen, door J. J. CREMER. Leiden, A. W. SIJTHOFF.)

Het carillon der Dam-klok klingelde juist het kwart na twaalven, toen Frits de winkels van den Nieuwendijk voorbijstapte en kort daarna het Dam-plein betrad. Eenige huizen verder ter rechterzijde bevond zich het bestelkantoor van den ondernemer der omnibussen, waar Frits voor neef IJzer somwijlen pakjes bezorgd had. De knaap trad er binnen.

„Moet er omstreeks dezen tijd niet een spoortrein naar Gelderland vertrekken?" vraagde Frits aan een man, die een baal op de unster wierp.

„Als je mee moest, dan had je vroeger moeten opstaan," klonk het bescheid; „de laatste omnibus voor 't Rijn-spoor is al tien minuten den Dam af."

„Zou het te laat zijn!" roept Frits met gejaagdheid. „Maar zeg dan, hoe laat die spoortrein vertrekt?"

„Wèl! twaalf-veertig," antwoordt de man. „Je hebt nog twintig minuten."

„Twintig!" herhaalt de jongen en nauwelijks heeft hij het woord gesproken, of hij springt de stoep af en loopt uit al zijn macht om, zoo mogelijk, den gewenschten trein nog „te halen."

Frits loopt al wat hij loopen kan; den Dam over, de Kalverstraat door, in gestadige vreeze dat hij te laat zal komen; terwijl zijn ontstemde geest hem de droevige gevolgen van dat „te laat" voor oogen stelt: te laat aan den trein; wachten tot den avond; eerst tegen den nacht in Leerbeek. Te laat! te laat bij de dierbare Elzemoei! — Frits heeft de Botermarkt bereikt.

„Moet je nog mee met de spoor?" roept de voerman eener ledige vigelante onzen knaap toe, terwijl hij den arm uitstrekt en met zijn zweep den jongen op den rug tikt. Frits ziet haastig naar den hoogzittenden vrager om en brengt een hijgend: „Ja. . . ." uit.

„Stap maar in! Gauw! of je komt er niet!" herneemt de voerman, die, inmiddels van den bok gesprongen, den amechtigen Frits op het geopende portier wijst.

„Zou 'k. . . anders. . . te laat komen. . . ?" hijgt Frits.

„Wis en warempel !" zegt de voerman.

Frits stapt in en eer de jongen, die geheel buiten adem is, recht beseft, wat hij gedaan heeft, daalt de zweep van den koetsier op den kortstaart, — die betere dagen beleefde, — neder en galoppeerende gaat het de Amstelbrug over en verder. .. . . Zou ie 't halen ?

Ofschoon de kans om nog tijdig het station te bereiken grooter was geworden, zoo vervulde toch een nieuwe vreeze den knaap. Twee gulden negentig centen had hij in zijn beursje. Het geld voor den spoorwagen daaraf gerekend, dan behield hij nog juist twee kwartjes. 't Was voor de eerste maal, dat hij in zulk een rijtuig zat, zoo'n v o o r n a a m rijtuig ; hoeveel zou zulk een rit wel kosten ? 't Zweet breekt den armen knaap bij de gedachte, dat het zeker veel meer zal wezen dan hij te missen heeft, de leden uit. Inmiddels vervolgt de kortstaart zijn galoppeerenden loop. Het poortgewelf weerkaatst het geraas der vigilante. De brug gaat het over en — het station is bereikt, terwijl juist het laatste gebengel een einde neemt.

„Je bent er, vrind !" zegt de voerman, die, haastig afgesprongen, het portier openwerpt, „'n gulden voor mij en dan als de wind het station in. . . ."

„'n Gulden ! 'n g u l d e n ! !" 't Was den armen jongen, alsof hem het bloed uit de oogen sprong. De rijke, die door staatsomwenteling of andere omstandigheden tot armoede vervalt, kan bij 't vernemen dier droevige waarheid niet meer ontstellen dan onze knaap het deed, toen de huurkoetsier een gulden van hem eischte.

„Gauw maar vrindje !" hernam de man, „je hebt geen minuut te verliezen. Zoo dadelijk gaan de deuren dicht, dan kun-je fluiten en tot van avond wachten."

Frits herkrijgt zijn bezinning ; haastig vat hij de hand van zijn schuldeischer en iets smeekends ligt er in den blik, waarmede hij hem met zijn helder-blauwe oogen aanziet. „Och ! goede man," zegt hij met een gejaagde doch gevoelvolle stem, zoudt ge mij niet voor vijftig centen willen vrijlaten. Waarlijk, w a a r l ij k ik heb niet meer : mijn Elzemoei is ziek. Ik bid je, och laat mij gaan !"

„Mooie grap!" prevelt de huurkoetsier. „Mars heeft gevlogen, de tong hangt hem uit den bek. . . twee kwartjes! zeg, heb-je waarachtig niet meer. . . ?"

„Geloof me, waarlijk, 't is alles wat ik missen kan!" roept Frits.

„Wel verduiveld!" zegt de koetsier, „je zaagt er zoo heertjig uit. Ben-jij óók al arm? en je moeder nog ziek daarbij. Weet je wat: Mars heeft zijn best gedaan, verklappen zal hij mij niet; 'n broodje extra mag het goedmaken; hier. . ." en terwijl hij een der beide kwartjes, welke Frits hem met een smeekenden blik had overhandigd, haastig in den vestzak van den jongen stopt, dringt hij hem de stoep van het stationsgebouw te betreden. „Gauw! gauw! want daar doet hij de deur dicht."

Frits had geen tijd om den goedhartigen man zijn dank te betuigen. „Ik moet mee, ik moet er in!" riep hij den stationswachter toe, die de glazen deur had dichtgesloten, en — getrouw aan zijn plicht — schouderophalend het hoofd schudde.

„Maar zie-je dan niet, dat die jongen mee moet?" roept de vigilante-voerman, terwijl hij met zijn vuist op de deur beukt, dat de glazen er van dreunen. „Zeg! hei!! doe dan open! De moeder van den armen drommel ligt ziek! — Zoo'n ongevoelige rekel! — Kom mee! kom mee!!" vervolgt hij haastig en trekt den verslagen Frits met zich, de stoep af.

In weinige seconden heeft ons tweetal de plaats bereikt, waar het binnenterrein door een ijzeren hek van het buitenstationsplein is afgescheiden. „Hier! pak an!" zegt de voerman weder en stopt den knaap het eerst door hem behouden kwartje in de hand, „als ze nog kapsies maken, knijp er hun hart mee. Vlug er over als 'n jongen, de trein s t a a t er nog. Een, twee . . . . geen nood . . . . . . drie! mooi zoo! — Voort, dáár, dien hoek om, en dan. . ." Maar Frits hoort hem niet meer. „Dank! dank!" heeft hij geroepen en, bij den trein gekomen, klinkt de gillende locomotiefffluit; de wagens komen in beweging. „Spring er op!!!" schreeuwt een stem uit de verte; Frits hoort het, springt, zich vastklemmend aan een portierbeugel, op de wagentrede; de trein beweegt zich

sneller; het schemert Frits voor de oogen; rakelings glijdt zijn lichaam langs palen en rasterwerk heen. „Hou maar vast!" klinkt het nogmaals van verre, en Frits. . . gelukkig dat hij zich houden kan, want eerst vijf minuten later grijpt hem een conducteursvuist in den kraag en tilt hem met een: „Weerlichtsche jongen!" in een wagen, waar Frits, zoo wit als een doode, in nedervalt.

„Komaan Mars," zegt Jan de voerman, „jij bent uitgerust. Wij hebben een armen drommel geholpen, 'k wou da'k rijk was!" en, weg reed de egoïst (?).

De Rentenier.

(Uit: C. E. VAN KOETSVELD, Schetsen uit de pastorie van Mastland. Schoonhoven, S. E. VAN NOOTEN.)

Adrianus Duifhuis (een beroemde naam!) is iemand van goede afkomst. Zijn ouders waren menschen van middelen en zijn ongeluk is, dat hij dit te vroeg geweten heeft. Zijn eenvoudige moeder was zoo ingenomen met haar eenig zoontje, zoo bevreesd, dat hij zich aan noodeloos lijden zou blootstellen, dat zij hem bij elken arbeid herinnerde: „Januslief, verg uzelven niet te veel: ge behoeft het toch eigenlijk voor uw brood niet te doen!" — Ware Janus nu een luiaard geweest, dan zou hij niets geworden zijn en rustig en rijkelijk hebben kunnen teren op het ouderlijk erfgoed. Maar dit streed tegen zijn aard zoowel als tegen den wensch van zijn vader. Als jongeling besliste hij zich dus tot de studie der medicijnen; maar de Latijnsche grammatica viel hem bitter zuur en, *daar hij het toch voor zijn brood niet behoefde te doen,* brak hij er zoo weinig mogelijk zijn hoofd mede. Daarbij beweerde zijn vader, dat een dokter niet door Latijn spreken maar door oefening en praktijk zieken moet leeren genezen, en Janus kwam op de academie, zonder dat iemand recht wist, hoe hij er had kunnen komen. Hier was hij wel een goed patriot maar een slecht medicus; en toen de komst der Franschen de staatkundige twistvragen besliste, begon hij eerst te begrijpen, welk een berg van moeielijkheden hij nog had door te worstelen,

eer hij Medicinæ Doctor worden kon. En met den oprechtsten lust tot dit vak, gaf hij het na een en andere poging om door zijn examen te komen weldra op, *daar het toch zijn broodwinning niet was.* Er was dan ook niets aan verbeurd. Moeder vreesde zelfs voor de besmetting der zieken, daar men zich toch niet aan behoefde bloot te stellen, *als 't niet noodig was*; en vader bezorgde hem spoedig een post, die wel niet voordeelig maar toch eervol was. Hier bevond hij zich recht op zijn plaats, en zijn republikeinsche denkwijze deed hem met vurigen ijver zijn betrekking vervullen. Maar de zaken namen een anderen keer: ons vaderland werd in het Fransche keizerrijk ingelijfd; Duifhuis, wiens ouders inmiddels gestorven waren, kon met zijn Fransch niet best terecht en nam zijn ontslag, daar hij toch niet langer ambtenaar behoefde te blijven *dan hij zelf wilde.* — Daarna heeft hij zich in den handel gewaagd; hij was daarin wel ijverig genoeg, maar had er te weinig kennis van en wist zich daarenboven niet te schikken naar de gebonden levenswijs en den voorzichtigen omgang van den handelsstand; wat behoefde het ook? *hij was een man van middelen.* Zoo kwam hij altijd te laat op de beurs, maakte zich gedurig vijanden onder grootere handelaars en bleef ten slotte met onbruikbare goederen en onbetaalde posten zitten. — Maar wat was ook gezette handel noodig? *Speculatie* was immers veel aangenamer, *als men geen eigenlijke kostwinning noodig had*? Ongelukkig kwam hij daarbij in aanraking met eenige oude rotten van de beurs, die behendig zijn staatkundige denkwijs wisten te vleien. Hij speculeerde dan in effecten en was daarbij op de hand van Grieken, Columbianen, Cortes en alle mogelijke liberalen, daar hij spoedig *geloofde,* wat hij *hoopte.* Ongelukkig is de vrijheid een slecht financier, en Duifhuis begon nog maar even bijtijds te begrijpen, dat hij wel niets voor zijn brood behoefde te *doen,* maar het toch noodig werd er iets voor te *laten.* Hij verzamelde dus het overschot van zijn vermogen en zocht een stil en weinig bezocht hoekje op, omdat zijne laatste lotgevallen hem een afkeer hadden ingeboezemd van al, wat den naam van stedeling draagt. En die afkeer is bij hem

zoo diep geworteld, dat als mijn goede oom Jan, dien hij geheel niet kent, op het dorp komt, den geheelen dag zijn gordijntjes toegeschoven blijven.

Toen ik dit alles vernomen had, verwonderde ik mij eenigszins, dat hij, na zoo van de eene hand in de andere te zijn overgegaan, als een sleutel die nergens op past, er nog zoo vroolijk en welgedaan uitzag, zoodat men hem waarlijk tien jaren minder schatten zou dan hij er telt. Maar zoodra ik hem nader leerde kennen, begreep ik, dat hij dit, behalve aan een vaste en geregelde gezondheid, te danken heeft aan zijn eigenliefde. Hij heeft zich nooit overspannen, nauwelijks ingespannen bij eenigen arbeid en daarbij heeft hij nooit eenig ongeluk aan zichzelven maar altijd alles aan de omstandigheden geweten. Hevige hartstochten hebben hem nimmer beroerd, vooral nadat zijn eerste republikeinsche ijver een weinig bekoeld is. Aan het geld heeft hij zich nooit bijzonder gehecht, terwijl hij ook nimmer eigenlijk gebrek heeft geleden. En alles te zamen genomen, heeft hij nooit tegen den stroom opgeroeid, maar zich steeds daarvoor laten afdrijven, tot zijn scheepje hier beland is.

Hier geloof ik nu, dat hij wel zijn leven zal ten einde brengen. Hij is op dien leeftijd, waarop de rust jaar op jaar begeerlijker en welgevalliger wordt ; de kleine bemoeiingen van het dorpsleven geven aan de natuurlijke bedrijvigheid, die hem nog is bijgebleven, stof genoeg ; en daarbij is hij hier, wat hij op grooter plaats niet zijn kan, een notabel persoon.

De heer Duifhuis heeft het alzoo verbazend druk en toch gemakkelijk. Hij zet hier in het klein de speculatiën voort, die hem in het groot zoo slecht bekomen zijn. Nu kweekt hij deze en dan gene soort van aardappelen ; heden verkoopt hij zijn kuifkippen, om morgen krieltjes in de plaats te koopen ; en zoodoende vindt hij in het klein nog wel eens soortgelijke vrienden als vroeger in het groot op de beurs ; maar zijn eigenliefde overtuigt hem meestal, dat hij een goeden koop of ruil heeft gedaan en, daar zijn inkomen voor *Mastland* vrij ruim is, schiet er nog wel iets voor kleine dwaasheden over.

Wij hebben dus in onzen rentenier een wezenlijke aan-

winst gedaan: vooreerst door zijn consumtie, slijtage en vertering, wat men op een kleine plaats vooral niet vergeten mag; en dan omdat hij wat levendigheid op het dorp brengt. — Zie, daar staat hij juist voor mijn hekje, een spade op den schouder, zijn rechter broekspijp bemodderd, de huisjas vol spinrag, — wat zou er aan de hand wezen? — Hij wenkt. — „Ja, ja, ik kom, Mijnheer Duifhuis!”. . . .

Menscheneters.

(Uit: C. VAN NIEVELT, Phantasieën. Leiden, S. C. VAN DOESBURGH).

Judocus was een zestienjarig jongeling toen hij, op zekeren zomerochtend, in den Delftschen Bolk ternederzat voor een kop thee en een broodje met kaas. (Broodjes met kaas vormen de lievelingsspijze van jongeheeren, die nog geen student zijn; nauwelijks is de groentijd achter den rug, of broodjes met roastbief genieten de voorkeur).

’t Was de dag van Judocus’ admissie-examen.

Hij had, met bezadigd succes en met verovering van een niet onaanzienlijk getal prijsvermeldingen, de vier leerjaren aan ’t Drabbendijksch gymnasium doorloopen; en daar hij aanleg heette te bezitten voor wiskunde, zoo was in den familieraad besloten, dat Judocus zijn eersten stap zou wagen op ’t glorierijk voetspoor van een Conrad en De Lesseps.

Lacy! hoevele zijner speelmakkers hebben mèt hem dien stap gewaagd, — die altegaar aanleg heetten te bezitten voor wiskunde, en die thans — — —

Ter zake. Wat doet ’t er ook toe, of men cirkels trekt op vlakken van koekbakkersdeeg, dan op gespannen velijn! Bovendien is ’t draaien van een fermen Sinterklaasvrijer in zijn soort een even verdienstelijk werk als ’t bouwen van een brug over den Moerdijk.

Een warme, zonnige Juni-dag was ’t dan —, maar die op Judocus tevergeefs zijn koesterende stralen nederschoot. Onze vriend toch zag zeer bleek; hij moet zich stellig onwel gevoeld hebben.

Meerdere tronies, bleek en jeugdig, staken in den Bolk

boven tafeltjes uit. De eigenaars dier tronies waren lotgenooten van Judocus ; — dat wist hij ; hij had 't bij den eersten oogopslag geraden, met den luciden blik, die slechts den examinandus eigen is. Op al die tronies had de angst zijn stempel gedrukt. Hoe zouden ze elkander niet gekend hebben te midden dier blozende boeren op dien zonnigen Delftschen marktdag !

Sarcastisch klingelde de *Faust*-marsch van 't carillon. De klok sloeg negen. Daar stonden al de bleeke knapen op en betaalden zuchtend aan den glorenden kastelein 't gelag voor de thee en de onaangeroerde kadetjes.

Judocus benijdde dien kastelein.

Een droevige, zwijgende processie langs de straat.

Judocus benijdde al de voorbijgangers.

Huhu — hoe 't hem temoede was, als hij die gapende poort binnensloop van zeker groot gebouw op 't wereldbefaamde Oude Delft ! Zou ooit iets anders dan zijn afgekloven rif dezen schrikwekkenden Isistempel verlaten ?

Achter hem sloot zich knarsend de deur der folterkamer. De duimschroeven aan ; 't vuur aan de voetzolen ; de leden over 't rad. Toont dat ge uw vak verstaat, heeren inquisiteurs !

Wat tanden had dokter Quadratuur ! Wat mond professor Worteltrekker! En die vreeselijke Historicus met zijn graven van Holland en zijn bloedgierig fonkelende oogen ! Ai, Judocus — uw arm jong vleesch, door moeder zoo teer gekoesterd ! Waart ge zoo liefderijk grootgebracht, om tot wildbraad te dienen aan die Delftsche Ogers ? — — —

De gedachte schijnt hem half in zwijm te hebben doen vallen. Een pedel bracht hem een glas water. En dokter Quadratuur — wat deed die ?

Hij klopte zijn slachtoffer op den schouder, en zei, zoo vriendelijk als een gewoon sterveling, „dat 't heel goed was geweest."

Zóóveel menschelijkheid achter zulk een gebit !

's Avonds verliet Judocus Delft, — vrij hoogrood van kleur — maar geen loodje vleesch lichter.

Een uitnoodiging tot een diner was voor Timotheus,

wat voor Ali-Pasja de ontvangst van de zijden koord moet geweest zijn.

Timotheus dineerde nergens liever en beter dan op zijn eigen studenten-kastje, waar niemand hem er een cent geringer om achtte, wanneer hij zijn bord soep aan den mond verkoos te zetten of een halve sauskom over de tafel spilde. Niet, dat hem voor zulke onbehoorlijkheden een voorliefde eigen was; maar de vrijheid van ze te kunnen plegen was hem zaligheid.

Menschenschuwheid — die goedige vorm van zekere ziekte, waarin de patiënt meer zondigt tegen zichzelf dan tegen anderen —; menschenschuwheid heette 't kruis, dat aan Timotheus te torsen was gegeven. Gelijk 't gewoonlijk gaat, had hij, al zuchtende er onder, al vloekende er tegen, zijn kruis leeren liefkrijgen; zijn gebrek had hij getracht te rechtvaardigen door een valsch beginsel. Hij had een kleine vriendenschaar; en daarin kon hij recht op zijn gemak, zelfs met een zeker prestige van oorspronkelijkheid, zich bewegen. Maar hij schuwde halsstarrig elke noodelooze ontmoeting met vreemden. „Ik ken" — zoo redeneerde hij — „dien man niet, en ik wensch hem niet te kennen. Die man kent mij niet, en hij kan geen enkele reden hebben om mij te willen kennen. Ik heb hem niets te zeggen; en hij kan mij niets te vertellen hebben, dat me éénig belang inboezemen zou. Wáárom zouden wij elkander dan een contrainte opleggen, die voor ons beiden geen ander genot of nut zou dragen, dan dat we ons leven lang elkander zouden te salueeren hebben op straat?"

Bovenal stond 't vast bij Timotheus, dat er geen slechter gekozen gelegenheid bestaat tot zoogenaamde conversatie dan de maaltijd. Eten vond Timotheus een hoogst ernstige bezigheid; converseeren een zeer geweldige inspanning. Die beide te doen samengaan, zou hij nooit kunnen. Welnu — hij had 't deel der gastronomen gekozen. Smullen, voor zoover zijn middelen 't hem toelieten, was zijn kunst geworden: smullen, alleen, of met een vertrouwd klaverblad. En wie hem in dat genot kwam storen met pogingen tot conversatie, — die was de vriend van Timotheus niet.

„Als ik eet," — had hij zijn hospita eens voor immer gezegd — „als ik eet, juffrouw, ben ik voor geen vreemden te spreken; al zou de prinses Badroulboudour in 't portaal staan, om mij haar schoone hand en 't keizerrijk van meneer haar vader aan te bieden, — ze zal wachten tot na 't dessert!" „En" — zoo had hij zijn getrouwen doen weten —: „wie mijn sympathie op prijs stelt, die inviteere me niet aan zijn familietafel, waar dames te bedienen, schotels te passeeren en zotte complimentjes te verkoopen zijn. Want eten is één; — praten en galant zijn een tweede."

Praten, causeeren, galant zijn kon Timotheus niet. Hij wist, dat hij een ongeslepen edelsteen was. En o, hij vreesde de hand des slijpers zoo!

Hoe dan de ontzetting van onzen brave beschreven, toen hij eens een plechtige missive ontving van professor Logarithmus, houdende een uitnoodiging aan den heer Timotheus Tzn., tot bijwoning van een feestbanket, te geven bij gelegenheid der viering van 's professors vijf-en-twintig-jarige ambtsbekleeding.

Hoe — vragen we — den schrik en de ontzetting van onzen Timotheus beschreven!

Van weigeren, van bedanken kon geen sprake wezen; zelfs van ziek zijn niet. Professor Logarithmus was almachtig: een gestreng, klassiek, wiskundig man, die een uitvlucht op zijn invitatie aan zijn discipelen zwaarder zou toegerekend hebben dan een abuis bij de becijfering van 't getal *Pi*. Geen mogelijkheid dus tot ontsnapping.

Nog zie ik Timotheus tijdens de vier of vijf dagen, die den gevreesden maaltijd voorafgingen; — en zoo gij, lezer, u verplaatsen kunt in de positie van den Afrikaanschen reiziger, die gemest wordt in 't vol bewustzijn van overmorgen te zullen moeten dienen als pièce de résistance voor de bruiloftsgasten van den Negerkoning Quashiwamboe, — dan zult gij u een denkbeeld kunnen vormen van de zielsmartelingen, waaronder mijn academievriend zich kronkelde. Hij zou met vork en mes, met bord en wijnglas moeten manoeuvreeren, gelijk 't behoort; hij zou moeten praten zonder iets te zeggen te hebben;

hij zou, als een der oudsten onder de genoode studenten, een toast moeten slaan! — Neen, nimmer zou hij een toast overleven. Reeds voelde hij zich 't vleesch van de beenderen gescheurd door honderd harpijen, in de gedaante van grijnzende, menschenetende medeaanzitters!

Wee! Wie kent 't lijden van den schuchtere? Van den man, die, even fijngevoelig en trotsch als de beste gentleman, zich, ten gevolge van een leemte in zijn opvoeding of van een ziekelijken karaktertrek, noch de gemakkelijke vrijmoedigheid van den wereldling noch de onbeschoftheid van den ploert, noch de zelfgenoegzame, domme deftigheid van den burger-huisvader heeft weten eigen te maken. — Arme Timotheus! Gij en uws gelijken zijt in 't geweldig mechanisme der maatschappij als scheefgeplaatste raderen, die bij elke wenteling in de klem geraken. Wat genot is voor elkeen, is pijniging voor u. Weef u een kleed van kemelshair, — en ga sprinkhanen knappen in de woestijn!

De groote en geduchte dag brak aan.

Vier had 't geslagen. Timotheus maakte zijn verschijning, — nu ja, wel zoo onberispelijk niet als de jonkheer van Rozebottel —, maar hij trapte toch niemand op de teenen en struikelde niet over mevrouws Philidortje.

Aan tafel bezigde hij de hem toegedachte eet- en drinkwerktuigen tot 't aangewezen doel — d. w. z.: hij at de soep niet met zijn vork, pikte de worteltjes niet met zijn lepel en schonk den wijn niet bezijden de roemers.

Dit alles — wat Timotheus niet deed en wat hij wél deed — had met losser air, met sierlijker zwaai kunnen geschieden. Zeker! — Maar deed de jonkheer van Rozebottel zoo sierlijk, toen hij, ten gevolge van een verraderlijk uitglippen van zijn mes, een vermaledijd kalfskluifje deed vliegen tegen 't wipneusje van mejuffrouw Cosina Logarithmus? — Zalig leedvermaak, onbetaalbare voldoening voor Timotheus, dien Rozebottel confuus te zien!

Bovenmate amusant vond zijn buurdame onzen held niet; — trouwens zijzelve deed weinig geestigers hooren dan haar „o ja" en „o neen," afgewisseld door een „vindt u?" en „och kom, meneer!" Want dames hebben 't recht

en 't talent op diners vervelend te wezen, zelfs zónder schuchter te zijn. Maar een goedige en attente cavalier was Timotheus. En mevrouw Logarithmus — de fiere, anders zoo afgepaste, afgewogen, afgemeten professorsvrouw, maakte hem een heel lief complimentje over zijn eigenaardige manier om, door onverdroten appetijt en blijkbaar deskundige waardeering van de vele goede dingen, heel de tafel tot peuzelen aan te sporen.

Zelfs de toast liep vrij wel van stapel. Een paar Ghouls grijnsden en lieten hun witte tanden zien, toen Timotheus wat bloosde en stamelde; — maar bijten deed hem niemand.

Zoodat Timotheus 's avonds met innige voldoening een pijp rookte in zijn luierstoel. „Ze loerden soms raar en gluurden soms gevaarlijk," — schaterde hij —: „maar opgegeten hebben ze me toch niet. En des professors wijn is smakelijker dan zijn *Handleiding tot de leer der Differentialen* ! Haha ! opgegeten hebben ze me niet !"

Een Indisch bezoek.

(Uit: W. A. VAN REES, Herinneringen van een Indisch officier. Leiden en 's-Gravenhage, V. D. HEUVEL & V. SANTEN en M. J. VISSER.)

„Nu stel ik u voor," viel Geffers zichzelven in de rede, „eens op te rijden bij den heer Saters. Wij hebben juist nog tien minuten tijd, voordat hij aan tafel gaat."

Dit voorstel viel in mijn smaak : want op deze gemakkelijke manier wilde ik nog wel een visite maken. Wij hadden een heerlijken toer gemaakt ; de overgang van dag op nacht had ongemerkt plaats gehad, eensdeels door het onderhoudend gesprek van Geffers en ten andere, omdat de maan reeds hoog stond en dadelijk in dienst trad, toen de zon onderging. Het zonder afwisseling schoone weder had voor mij, nieuweling, zijn waarde nog niet verloren ; ik moest nu en dan eens lucht geven aan mijn bewondering, al vonden mijn uitroepen ook geen weerklank meer bij oudgasten. Opgewekt door den koelen rit, genoot ik dubbel van al het schoone, dat een tropische avond oplevert.

Met een sierlijke wending reed Geffers het erf van den heer Saters op. De bendy-jongen had zich opgevouwen, was met een sprong op den met kiezelsteenen bedekten

grond gekomen, en draafde naast het paard, dat voor het midden van het hoofdgebouw ineens staan bleef. Even vlug als jongen en paard wipten wij uit de bendy en beklommen de trappen der galerij, waar de huisheer in een Amerikaanschen wiegstoel beweging zat te nemen, terwijl zijn hoofd achteloos tegen de rugleuning rustte.

Geffers stelde mij voor en dientengevolge lichtte de heer Saters even zijn rechterhand op, om mij een vinger toe te steken, zonder evenwel den arm van de leuning te nemen en zonder zijn hoofd een duimbreed op de halswervels te doen draaien. Ik sloeg mijn hand om dien eenen vinger en maakte mijn compliment.

„Zoo!" sprak hij, en ik begreep uit de beweging van zijn linkeroogbal, die zich een halven millimeter in mijn directie verplaatste, dat dit „zoo" beduidde: „hoe gaat het, welkom, aangenaam uw kennis te maken," en wat dies meer zij.

Een bediende had andere wiegstoelen geplaatst, en Geffers zat reeds. Ik volgde zijn voorbeeld, maar gevoelde mij niet op mijn gemak bij die slingerende zittting. Een tweede bediende bood mij sigaren aan uit een grooten bamboeskoker, een derde de tali-api om op te steken; een vierde kwam met een blad met kleine glaasjes; een vijfde met drie karaffen, waarin bitter, madera en absinth, en een zesde met een gendie vol koud water. Achtereenvolgens zag ik Geffers een sigaar, het vuur en een glas nemen.

„Zal dat defileeren nooit ophouden," dacht ik; „zijn wij hier gekomen om niets dan bedienden te zien?" — maar ik moest toestemmen, dat het bedienen geregeld, fatsoenlijk en vlug ging.

De heer des huizes had zijn oogballen weder in de gewone richting geplaatst, wiegelde zalig op en neer en scheen onze tegenwoordigheid geheel te hebben vergeten. Geffers haastte zich evenmin om wat te zeggen en zat ook al te wiegelen en te dampen als een schoorsteen.

Tot tweemalen toe wilde ik een discours beginnen, maar die vreemde ontvangst en de overweging, dat Geffers ook wel iets vertellen kon, hielden mij er van terug; nu en dan dronk ik maar een slokje uit het glas, dat ik

altijd nog in de hand had. Bij de derde poging om te spreken was mijn glas ledig en dadelijk kwam een zevende bediende met een blaadje om mij van het onnut geworden meubel te ontlasten.

Ik was juist begonnen mij in gissingen te verdiepen, waar al die jongens zich toch ophielden, daar zij altijd present waren, als er slechts de geringste bediening noodig was, en ook telkens weder als schimmen verdwenen, toen de mond van den heer Saters zich langzaam opende, en hij zich de volgende woorden liet ontglippen :

„Lus-je al rijst ?''

Daar hij zich noch rechts noch links wendde, trok ik mij die vraag volstrekt niet aan. Geffers wenkte mij wel toe, dat zij tot mij gericht was, maar ik beduidde hem ook met gebarenspel, dat ik het niet geloofde, en dat mijnheer Saters droomde of hardop dacht. Wellicht zou ik toch eindelijk en ten laatste geantwoord hebben, toen eensklaps een prachtig rijtuig met lang vierspan krakend en knetterend het erf opreed en voor de trap stilhield. De obors der drie palfreniers wierpen een rood licht over den eigenaar der equipage, die langzaam en bijna met weerzin van zijn zachte en toch koele bank opstond om den heer Saters een kort bezoek te geven.

De bezoeker was geen gouverneur-generaal, maar had toch een betrekking, die er dicht bij kwam ; alle heerenhoeden vlogen van de schedels, alle dames bogen eerbiedig en lieftallig, als zijn equipage voorbijreed : want de man had veel, *veel* invloed. Alleen de heer Saters scheen niets van dien machtigen man te verwachten of boven hem en zijn invloed verheven te zijn, want hij ontving hem juist op dezelfde wijs, als hij mij verwelkomd had, met „Zoo !'' doch stak hem, ik merkte het zeer goed op, *twee* vingers toe instede van *één*. Toen begon het defileeren weder der zeven jongens, want de groote man dronk zijn glas ineens uit, en daarna het discours.

Saters, naar het vierspan wijzende. „Nieuw ?''

De Groote Man. „Ja, maar duur : twee duizend. Ik kan ze nog teruggeven aan den Majoor-Chinees. Hebt gij niets anders voor mij op een van uw landen ?''

Saters. „Zal zien.''

De Groote Man. „Goed."

Langdurige pauze —, gedurende welke er veel gewiegeld wordt ; ik ben zachtjesaan dieper in den stoel geschoven en wiegel al aardig mede.

De Groote Man. „Morgen komt de Gouverneur-Generaal van boven (Buitenzorg). Ik denk, dat Vliering resident van Madioen wordt."

Saters. „Neen."

De Groote Man, eenigszins geïntrigeerd. „Niet ?"

Saters knikt neen.

De Groote Man. „Is het nog geheim ?"

Saters glimlacht meer of min, en zegt toen : „P. . ."

De Groote Man snel. „Dat is *tegen* mijn advies. Hij heeft te Ambon den boel mooi in de war laten loopen. Totaal ongeschikt."

Saters. „Ba ! praatjes."

De Groote Man, begrijpende dat P. . . . . een *protégé* van Saters is : „Overigens een flinke vent."

Tweede pauze, met veel levendiger gewiegel, waaruit ik de gevolgtrekking maak, dat de snelheid van het wiegelen op den wipstoel in nauw verband staat met de gemoedsgesteldheid van hem, die er op zit. Welstaanshalve regelen Geffers en ik onze bewegingen naar die van het gezelschap.

Saters. „Vendutie ?"

De Groote Man. „Van Van Koten ? vrij wel afgeloopen ; nagenoeg twintigduizend. Een aardig duitje voor de weduwe. IJselijk opgejaagd ; zeshonderd gulden voor een kopje van tien stuivers waarde."

Derde pauze, maar nu afgebroken door een jongen, die komt zeggen, dat het diner gereed is.

„Eten ?" vraagt Saters, maar de Groote Man bedankt. Zijn vierspan rijdt dadelijk voor, toen hij is opgestaan. De Groote Man maakt twee inspanningen voor de twee treden, zegt „*poelang*" (naar huis) onder het neervallen op de gemakkelijke veeren bank, en verdwijnt.

„Komt," zegt Saters met zijn gewone welsprekendheid, en gaat naar de achtergalerij.

„Hij rekent er op, dat wij medeëten," fluistert Geffers mij toe, terwijl hij mijn arm vat en Saters op den voet volgt.

De achtergalerij heeft een feestelijk aanzien. Het hel-

dere licht van een menigte hanglampen en stolpen weerkaatst vroolijk op de witte zuilen en pilaren en doet het kristallen tafelservies, dat beladen is met de uitgezochtste vruchten, smaakvol uitgespreid in een bed van veelkleurige bladeren, in al zijn pracht schitteren. Uit een groot zilveren middelstuk ontspringen honderd dunne waterstralen, die de lucht verfrisschen en met welriekende geuren vervullen, om daarna in een bekken opgevangen te worden, waarin fijne waterplantjes van het teederste groen wassen en tot schuilplaats dienen aan kleine goud- en zilvervischjes.

Drie dames en een zestal heeren gaan Saters te gemoet om hem te groeten ; het zijn allen huisgenooten, doch die elkander nooit voor het etensuur zien. Een menigte bedienden vertoonen zich, zoodra het gezelschap plaats heeft genomen. Drie bijna blanke slavinnen gaan achter den stoel der jongste dame, juffrouw Saters, staan ; twee andere achter de tweede dame, een nichtje, en één achter de derde, de gouvernante. Ieder der aangezetenen heeft daarenboven een mannelijken bediende (jongen) achter zich. Daar de inlanders allen blootsvoets gaan, hindert hun heen en weder loopen volstrekt niet. Er heerscht een aangename toon : ieder is vrij om te spreken of te zwijgen, doch hoe vroolijker hoe liever is Saters' leuze, die evenwel zijn stoïcijnsche kortheid in antwoorden niet verzaakt.

Een uur later is de tafel afgeloopen en gaat Saters weer in de voorgalerij zitten wippen en thee drinken. Ieder doet nu, wat hij verkiest ; de meesten verkiezen te gaan zitten, hetzij bij Saters, hetzij bij de dames. Om acht uren valt het avondschot van de hoofdwacht ; alle horloges worden uit de vestzakjes getrokken om de dagelijksche regeling te ondergaan ; men kan er zeker van zijn, dat op dit oogenblik vijf à zes duizend horloges in Batavia nagezien worden. Tien minuten later laat Geffers de bendy voorrijden, dat Saters aanleiding geeft te vragen : „week ?" en daar dit bevestigd wordt, nemen wij afscheid. De heer des huizes, die zich nogal geamuseerd heeft met mijn vertellingen van de reis, steekt mij zijn voorsten vinger toe en zegt met wonderbare woordenrijkheid : „altijd een couvert, hoor !" —

De oude Generaal.

(Uit: Mr. W. TEN HOET, Groote en Kleine Tertsen.
Amsterdam, G. L. FUNKE).

Onze naaste buurman was een oud artillerie-generaal, die „den andere'' nog gekend had. 't Is een onzer allervroegste indrukken. . . en in het halfdonker, waarin dat alles zich voor onzen geest te hullen pleegt, wat met den fabelachtigen voortijd onzer kinderjaren in betrekking staat —, toovert de herinnering er dien zachten schemerglans omheen, zoo aangenaam voor de oogen als weldadig voor het hart. En dan treden één voor één de beelden uit de bonte mengeling vooruit, worden duidelijker en nemen vaste omtrekken aan. Wij zien ons, hunkerende naar het oogenblik, dat de grijze snorbaard zich aan de andere zijde zal vertoonen van de lage heining, die den fraaien, grooten tuin zijner prachtige woning van den veel kleineren scheidde, die tot ons ouderlijk huis behoorde. Wij hooren, hoe 't gewenschte middagklokje eindelijk slaat, dat het teeken geeft tot de dagelijksche wandeling, die de oude generaal zoo aanstonds in zijn tuin zal doen, gevolgd door een bezoek in zijn stallen aan het eind daarvan. En op het laatste: koekoek! — van de keukenklok in 't groote huis, opent zich volgens gewoonte de tuindeur; — de generaal treedt daaruit, nog kaarsrecht en niet leunende op de rotting met den gouden knop, dien hij in de hand houdt, — en gevolgd door zijn knecht, een oud „kanonnier,'' zeiden we destijds nog — als hij.

En de blikken van den ouden krijgsman zoeken ons reeds op 't plekje, waar een afgebroken plank het lage schuttinkje nog lager maakt, — en zijn barsch gelaat wordt vriendelijker, zoodra hij ons in 't oog krijgt; zijn wangen ontrimpelen zich en hij verhaast een weinig zijn schreden, terwijl wij in de handen staan te klappen, dansende van pret. Nu is hij bij ons. . . . Hij moet een schoon man geweest zijn, en wij gelooven zeker, dat hij in zijn jeugd in vrij wat harten bres geschoten heeft. Maar zoover dachten we toen nog niet na; — wij zagen slechts zijn donkere oogen, die ons nu zoo

goedig aanblikten, maar waarin nog altijd hetzelfde vuur gloeide van den zuidelijker hemel, waaronder hij geboren was, en die bijwijlen bliksems schoten van onder de grauwe wenkbrauwen uit, wanneer hij mijn vader van „den andere" vertelde. Want onze generaal droeg een Italiaanschen naam. . . . . zonderling toeval inderdaad! een naam, die in die taal eene woordspeling aanbood op de buurtschap met den onzen — een naam die, zoo we ons niet bedriegen, nóg met eere in 't Nederlandsche leger wordt vertegenwoordigd.

Hij spreekt ons vriendelijk toe, — tilt ons over de heining, zooals hij een jong hondje gedaan zou hebben. En hij laat ons met hem voortwandelen in den vreemden tuin, — die altijd, alleen dáárom al, zooveel mooier is dan onze eigene. Dat het de tuin van den generaal is, — dat werpt nog daarenboven een geheimzinnig waas over alles heen. Hij toont ons nu zijn zelf gekweekte bloemen — grootendeels gelijksoortige als die mijns vaders, maar wat zijn dat hier heel andere bloemen! Dat lijkt er niet naar! Hoeveel schooner, grooter, geuriger zijn de bloemen van den ouden generaal! Wat de generaal achterwege mocht laten, dat voltooit Jan de kanonnier, en wij zijn volstrekt niet bang voor de reusachtige borstels onder zijn neus, die nog altijd pikzwart zijn, zonder dat we ons rekenschap geven of de natuur of schoensmeer er schuld aan hebben.

En als dan de wandeling was afgeloopen en de bloemen verzorgd waren, — dan kwamen de paardjes aan de beurt.

De generaal neemt me op den arm en draagt mij mede in den stal, terwijl zijn knecht steeds militairement op drie passen afstands volgt. De paarden staan al trappelende van ongeduld op hun twaalfuurtje, het dagelijksch klontje, te wachten — en hinneken van blijdschap, als zij den ouden man zien. Hij wil mij op een der paarden zetten, dat daaraan gewend is, — maar nu veroorzaakt een oude wond hem pijn en ontrukt hem eenige krachtige, hartelijke vloeken. En wij kunnen ons niet herinneren, ooit daarna iemand anders met zooveel pleizier te hebben hooren vloeken als den ouden generaal. Jan de

kanonnier neemt ons uit zijn handen over, nu hij zelf zich verhinderd ziet, — en weldra zitten wij te dansen op Flora, 't makste rijpaard van den ouden generaal, dat onder ons behaaglijk zich op en neder wiegelt, als wilde het zijn schuldeloozen last vermaken, en als wist het, dat het zoo ook zijn meester zou genoegen doen. Maar wanneer we nu in den stal geweest zijn, is het daarmee dikwijls nog niet afgeloopen. Als de generaal goed geluimd is, — en dat is hij meestal — dan neemt hij ons met zich mee naar de dames. Want de generaal is nog gelukkig genoeg zijn gade te bezitten en een volwassen dochter, — aan wie wij op ons zesde jaar een vurige liefdesverklaring doen.

En de oude generaal, die dolveel houdt van het stille, bedaarde kind, dat zoo aan hem gehecht is, zet ons op zijn knie, en laat ons spelen met zijn groote, grijze knevels; . . . . . en nadat we op een degelijk paard gereden hebben, rijden we nu nog eens paardje. . . op de knieën van den ouden generaal.

Nòg hooren wij hem 't liedje daarbij brommen, dat hij uit de groote armee had meegebracht, en waarvan wij jaren daarna de woorden hebben weergevonden. . . .

Doch er komt een einde aan alle feestelijkheden, en ten laatste wordt ook hij het spel moede. . . .

Dát zoozeer niet, maar hij verlangt naar zijn pijp, en grijpt naar het fraaie, met goud beslagen Weichsel-roer met den echten rooskleurigen Suriname-kop, die hij beide eigenhandig aan een kapotgehakten Russischen officier heeft afgenomen, — en hij roept om lontstok en kardoes.

Nu verschijnt Jan de kanonnier weer, aan wien de generaal me overgeeft met een hartelijken kus op den mond. En zoo kust me ook de oude kanonnier niet minder hartelijk, vóór hij me over de schutting „beurt" en weer zachtjes neerzet in mijn eigen huis. . . juist zooals in de duizend en één nacht.

Oom Jan.

(Uit: F. Haver Schmidt, Familie en Kennissen. Schiedam, H. A. M. Roelants).

Een oogenblik later, daar galoppeert de troep naar de poort; mijn oom, klam van benauwdheid, dat hij van het paard zal vallen en zich dan misschien ook nog snijden aan die vervaarlijke sabel, die ze hem omgehangen hebben en waarmede hij wel twee vijanden te gelijk middendoor klooven kan. Als ze langs den Gouden Engel komen, steekt de oudste burgemeester zijn hoofd uit het dakvenster en roept: „Burgers, houdt je maar goed; daar staan wel duizend boeren aan den overkant met hooivorken en dorschvlegels. Spaart je leven maar niet; het is voor de vrijheid en de gelijkheid en de broederschap. Ik heb al gezeid, dat ze de brug maar moesten neerlaten en de poort opendoen. Zie zoo, de boel is al klaar; rent er nu maar op los!" En zoo waarlijk, daar ging de poort open, de brug was al neer en aan den overkant, daar kon men ze zien, een heelen hoop boeren, duizend nu wel niet maar toch wel honderd, en die riepen maar al van „Oranje boven!" dat het zoo daverde.

De vrijwillige ruiterij van de Bataafsche republiek had niets geen pleizier. Burger Van Putten vooral was danig uit zijn humeur. Hij had een paar snaphanen bespeurd onder het wapentuig van de boeren, en die dingen stonden hem erg tegen. „De burgemeester heeft goed praten," mompelde hij, „maar hij kent de kracht van de kogels zoo niet als wij militairen." Doch wat gebeurt er?

De beide afgedankte matrozen van 's lands vloot, aan wie de behandeling van het geladen kanon toevertrouwd was, hadden een jongen naar het logement gestuurd om de test met het kooltje en de zwavelstokken en tevens om een flesch brandewijn, want dat zet de dapperheid zoo aan. Eerst waren ze begonnen met de flesch leeg te maken, en toen ze daarmee goed en wel klaar waren, toen kende hun dienstijver geen palen meer. Zij besloten, nog eer het afgesproken sein kwam, waarmee de magistraat, om onnoodig bloedvergieten te voorkomen, nog altoos draalde, den vijand maar dadelijk de volle laag te geven

en. . . . . Pof ! daar klonk een knal als een donderslag, en het paard, waar mijn oom Pothof op zit, wordt schichtig en het rent de poort uit op den vijand los. Of mijn oom al riep : „hou, hou, hou !" dat hielp niet. De stakkerd zou er zeker afgevallen zijn, als hij zich niet aan de manen van het beest had vastgehouden ; en intusschen vloog hij maar aldoor, de brug over tot midden onder de boeren. Dat ziet het andere paard van vroedschap Van Putten niet of het rent, met den patroon er op, zijn kameraad na. En nu er twee schapen over den dam zijn, volgt de rest vanzelf. Of de andere ruiters moed vatten op het gezicht van mijn ooms vertwijfelde dapperheid, (immers iedereen dacht, dat het pure heldenmoed van hem was, dat hij er zoo op losstormde), dan of het ook al bij ongeluk kwam en dat het alleen aan de voortvarendheid van de paarden lag, hoe het zij, het heele troepje was in een ommezien aan den anderen kant van de stadsgracht en de boeren, toch al onthutst van het plotselinge kanonschot, wachtten die verschrikkelijke charge niet af : zij wierpen de wapens weg en kozen het hazenpad. Doch mijn ooms paard wist evenmin van stilstaan. Onder een ijselijk gehuil van zijn berijder, dat op het bolwerk door de burgerij kon worden gehoord en voor een soort van krijgsgeschreeuw werd gehouden, volgde het dier de vluchtelingen op den voet. Toevallig draafde de kommandant van de belegeraars vlak voor mijn oom uit. De man kon goed loopen, maar had het ongeluk op een hoepel te trappen. De hoepel slaat omhoog, achter tegen hem aan, onder zijn rug, en de vluchteling verschrikt zoo, dat hij zich omkeert, op de knieën valt en roept : „kwartier, pardon, ik geef mij over !" — „Houd dan mijn paard vast !" schreeuwt oom radeloos, „dan zal ik je geen kwaad doen, man !" De ander gehoorzaamt, een stevige greep in de teugels en het beest staat, terwijl mijn oom van den schok uit den zadel tuimelt. Hij is evenwel gauwer op de been dan ge misschien van hem verwacht hadt, want hij begreep, dat er haast bij was. De boer mocht eens merken, dat het allemaal gekheid was geweest ! Daarom springt oom ijlings op, kijkt zoo barsch als hij maar kan, zwaait met de sabel,

die hij nog altijd, hoe weet hij zelf niet, in de hand heeft en kommandeert zijn gevangene: „voorwaarts, naar de stad!" En zoo komen die twee terug, onder het oorverdoovend gejuich van de verloste burgerij. De regeering is van den zolder van het logement gedaald en trekt plechtstatig den dapperen overwinnaar te gemoet. De tamboers en pijpers van de burgerwacht slaan en blazen een fanfare, de klokken beginnen te luiden en te beieren, vlaggen worden er uitgestoken en bloemen gestrooid, kortom, Napoleon is nooit triomfantelijker Parijs binnengehaald dan mijn oom met zijn gevangene de stad, die hij immers door zijn edele zelfopoffering had behouden. En als nu de oproermaker onder het stadhuis is gebracht met nog een paar, die zich aan de andere ruiters hebben overgegeven, en mijn oom komt thuis, half suf van al de drukte en al de aandoeningen, wie staan hem dan in de apotheek af te wachten?...... De heer Van Putten en Annemietje! En de vader legt de rechterhand van zijn dochter in de rechterhand van mijn oom Pothof, en zijn eigen handen legt hij op hun hoofden en hij zegt: „Jonge burger, tot loon voor uw dapperheid geef ik u mijn kind en een derde in de affaire; als ik kom te sterven, krijgt jelui de rest."

En vroedschap Van Putten heeft zijn woord gehouden. In het jaar 1807 (hetzelfde jaar waarin het kruitschip te Leiden sprong) lei de oude heer het af en mijn oom werd universeel erfgenaam van zijn schoonvader.

De Smeelinger Schutterij.

(Uit: C. Terburgh, Bertha. Amsterdam, P. N. Van Kampen & Zoon).

„Páderoet!" — schreeuwde kapitein Merlenbach met zijn schorre rumstem.

„Páderoet!" — herhaalden op allerlei toon zijn verschillende luitenants.

De strakke troniën der Smeelinger schutters ontplooiden zich. De geweren veranderden van schouder of namen verschillende min of meer bedenkelijke positiën aan. De

schako's werden afgenomen en de paarlende voorhoofden afgewischt. Begeerige oogen keerden zich achterwaarts naar het karretje met flesschen bier, door een paar hijgende knapen over den rullen zandweg voortgeduwd, en dat eerst veel later zou kunnen stilhouden om de dorstige kelen te laven. Een verward gegons, waarboven nu en dan een ruwe lach of een vloek uitklonk, verkondigde dat inmiddels de tongen losraakten.

„Warm vandaag, kapitein!" zeide schuchter de tweede luitenant, Willem Van Gouderack, die den bevelhebber ter zijde getreden was.

Een barsche vloek was het antwoord.

De knokige vingers van den luitenant haalden de onschadelijke sabel een eind uit de scheede en stieten haar met zenuwachtige kracht terug. De bloedelooze lippen openden zich tot een wederwoord, doch zij werden voorkomen.

— Hé, luitenant De Winter! Hei' j' 'n vlammetje voor me?

De Winter schoot volvaardig toe en de ongelukkige Van Gouderack zakte naar de achterhoede af.

„De-n oude heeft weêr zijn bokkepruik op!" zeide hij tot een gespierden reus met een lachend gezicht, die onder de Smeelingsche burgerij het bedrijf van winkelier „in linnens en gebreide goederen" uitoefende.

— Natuurlijk! — luidde het spottend antwoord; — Denkt ge dat hij 't vergeten is, hoe ge eergister *links* liet zwenken in plaats van *reks?* Deuvekater, wat kletterden de bajonets! Tot de kindermeisjes toe hadden er schik in . . . . . ha, ha, ha!

En de vroolijke winkelier lachte zoo smakelijk, dat de luitenant zich wrevelig afwendde en zijn troost zocht bij den sergeant-majoor, den eenigen bediende, die hem in zijn boekhandel ter zijde stond en bij wien hij zeker was gelijk te krijgen.

Dat intusschen kapitein Merlenbach bitter slecht gemutst was, kon niemand in twijfel trekken. Hij had zoo mogelijk nog meer gevloekt dan anders en reeds bij 't aantreden op de loopplaats den timmerman Janssen, die onder 't roffelen der trom was komen aandraven, de huid

volgescholden op een wijze, dat zelfs de straatjongens het met open mond stonden aan te hooren.

De schutter-zondaar had het zich weinig aangetrokken. Men was het van den heer Merlenbach gewoon. Zelfs de vrienden, met wie hij op de sociëteit Vrede en Vriendschap plag te kaarten, spraken zelden van hem dan met den naam „Papa Jupijn", dewijl hij even mild met het hemelvuur gewoon was om te springen als de oude Dondergod zelf. Dit verhinderde echter niet, dat hij een van de invloedrijkste personen te Smeelingen en bovendien wethouder was. Met den burgemeester, dien hij als „aristokraat" bespotte en in zijn hart benijdde, stond hij op den besten voet; en zelfs op de literarische soirées welke de Kommissaris des Konings in de nabijgelegen hoofdplaats zich geroepen achtte te geven, werd hij zelden gemist. De leeraar in het „Nederlandsch" aan de Hoogere Burgerschool, die voor een spotvogel doorging, wist te verhalen, dat Z. E. hem daartoe uitnoodigde als blijk van waardeering zijner verdiensten op het gebied van taal en stijl, bij verschillende gelegenheden gebleken, en waaraan hij ongetwijfeld ook het beschermheerschap der bloeiende Rederijkerskamer *De vliegende Eekhoorn*, onder de zinspreuk: „De Dichtkunst zij Stichtkunst", te danken had.

Nijdige lieden echter hielden staande, dat Merlenbachs aanzien geen anderen grond had dan het groote vermogen, waarmede hij, buiten twee dochters, gezegend was en hetwelk zijn zeer burgerlijke afkomst en beremanieren deed vergeten. De tegenwoordige kapitein-kommandant der dienstdoende schutterij te Smeelingen, beweerden zij, als soldaat naar Java gegaan, had het daar tot onderofficier gebracht en was met de jonge weduwe van een schatrijk tokohouder gehuwd, die hem de bovenbedoelde dochters geschonken en voorts den dienst bewezen had van te sterven. Zeker was het, dat hij te Smeelingen een fraai huis had doen zetten, druk partijen gaf, een keurige tafel hield en in de sociëteit handen vol geld met spelen verloor, hetgeen hem in ongelooflijk korten tijd tal van vrienden bezorgde. Tot raadslid gekozen, had hij een goede som aan de gemeente geschonken voor de oprichting

der evenvermelde Hoogere Burgerschool. De winkeliers aanbaden hem. De diakenen betuigden, ofschoon hij roomsch was, dat zij sedert zijn komst des winters een derde minder uitgaven aan bedeeling van ledigloopende werklieden dan voorheen, waartegen ijverige afschaffers inbrachten, dat hij voor 't minst één der twee nieuwe kroegen op zijn geweten had.

Over zijn militaire verdiensten echter was maar één stem. Niemand verbaasde er zich over, toen hij, met zeldzame snelheid van rang tot rang opgeklommen, eindelijk kommandant was geworden van de schutterij; ieder was het er over eens, dat, nu in het oorlogsjaar 1870 de Amsterdammers nog met de oud-models snaphanen exerceerden en de Smeelingers met Snider achterladers, zulks eenig en alleen te danken was aan de geestkracht, den ijver en de hooggeplaatste vrienden van kapitein Merlenbach.

Doch keeren wij tot zijn amechtige manschap terug.

Toen men aan het eind van den kronkelenden, alleen door wat akkermaalshout beschaduwden zandweg gekomen en den zoom der eindelooze Smeelinger heide genaderd was, werden de gelederen hersteld en marcheerde men, half verstikt van stof en der wanhoop nabij, naar de schietbaan, waarop de avondzon nog altijd feller brandde dan naar het gemeen gevoelen billijk of zelfs natuurlijk was.

Die gehoopt hadden met een „plaats rust" te beginnen en hun bezwijmende krachten met het Cambrijnsche vocht te vernieuwen, hadden buiten den waard gerekend. Nauwelijks aangekomen ontving ieder zijn zes scherpe patronen, om op zijn beurt aan te treden en zijn bedrevenheid op de schijf te beproeven. — Helaas, het was een ongeluksdag! Slag op slag schoot de met zijn twee handlangers bij de schijf geplaatste sergeant van achter zijn schuilhoek te voorschijn, om met zijn rood vlaggetje den tergenden zwaai te vertoonen welke te kennen gaf, dat de laatste schutter even ongelukkig was geweest als de voorlaatste en slechts den buitensten ring der schijf even of deze in het geheel niet geraakt had.

En was het daarbij gebleven! Maar, o gruwel, hoe dik-

wijls klonk het noodlottig fluiten niet door de lucht van projectielen die hoog bóven de schijf, over alle kogelvervangers heen, de onbekende ruimte insnelden! Telkens en telkens groeide het getal verlegen of gemaakt onverschillige gezichten van hen die geschoten hadden, onder het gesmoord spotgelach dergenen, die nog schieten moesten, aan.

De kapitein was deerniswaardig om aan te zien. Zijn rood opgezet gelaat werd hoe langer hoe rooder; de witte oogballen rolden vervaarlijk heen en weder; de lange gele tanden knarsten op elkander. Nu eens sloeg hij met de vuist op het wrakke tafeltje, waaraan een paar luitenants hun aanteekeningen zaten te houden; dan sprong hij woedend op, om dezen of genen onbehouwen kweekeling van Mars, die toonde nog niet eens de handgrepen van het laden meester te zijn, het geweer te ontrukken en hem, sidderende van toorn, gezegde handgrepen voor te doen; dan weder brulde hij de lachers onder een regen van verwenschingen en vloeken toe den mond te houden — welk gelaatsdeel hij een naam gaf, als waren Smeelingens eerzame burgers in zijn oogen tot den rang van het redelooze vee gedaald.

Eindelijk kwam de beurt aan „het kader”. De eerste luitenant, De Winter, raakte de schijf ongeveer halfweg de roos en den buitensten rand; de eerste luitenant „à la suite” wat dichter bij de roos; de sergeant-majoor in het geheel niet.

„Waar is die dit-en-datsche. . . . . Heidaar, luitenant Gouderack! Op je plaats voor den. . . ”

De beklagenswaardige Van Gouderack snelde toe, in der haast bijna struikelende over zijn sabel en nam met zijn bevende magere vingers het wapen aan, dat de sergeant-majoor hem toereikte.

„Kijk den gouwen rakker reis bibberen!” hoorde hij achter zich een der schutters spottend opmerken.

— Die dingen zijn ook zoo zwaar! — luidde het antwoord.

Het werd den luitenant zonderling wee en flauw te moede. Zijn bleeke trekken werden wit, en hoe hij de patroon uit het taschje en in de loop kreeg wist hij later zelf

niet te zeggen, evenmin hoe hij den haan overhaalde noch vanwaar hij de kracht ontving om de kolf tegen den schouder te drukken. Aan elk zijner glanslooze haren hing een perel. De schijf zag hij enkel als een nevelachtige witte vlek ; aan mikken dacht hij niet ; alles draaide hem voor de oogen, — hij trok in het wilde af en bracht het geweer met een zucht van onmetelijke verademing aan den voet. Bijna op hetzelfde oogenblik borst Merlenbach uit : „De roos, bij alle duivels !”

Mie de Porster.

(Uit: Justus Van Maurik, Uit het Volk. Amsterdamsche Novellen. Amsterdam, Tj. Van Holkema).

Grauw en nevelig is de morgen aangebroken, droef en somber schijnen de eerste lichtstralen als met moeite door den dikken, vochtigen dampkring heen te breken en een fijne motregen doordringt langzaam maar zeker alles wat niet binnenshuis is ; onophoudelijk vallen de fijne druppels neer en herscheppen de Amsterdamsche straten in poelen vol slijk en modder. Hier en daar schemert flauw roodachtig een nachtlicht door de gordijnen en vensters der hooge, sombere huizen, die op enkele plaatsen hun gevels voorover neigen en de straten van het oudere gedeelte der stad daardoor nog nauwer doen schijnen, dan ze in werkelijkheid zijn. De gaslantaarns zijn nog hier en daar brandende en werpen hun rossen gloed op de keien en in de plassen, die glinsterend een grillig contrast vormen met de grauwe tinten van den aanbrekenden dag. Het grootste gedeelte der bewoners is nog in diepe rust ; slechts hier en daar vertoont zich een menschelijke gestalte, die al op of nog op is.

In de straat, waar we ons bevinden, is alles rustig, uitgezonderd één wezen, dat zich vrij schielijk over de glibberige straten voortbeweegt. ’t Is Mie de porster. Met hoofd en schouders in een ouden grijzen omslagdoek gewikkeld en halverwegen door een vaalzwarte japon bedekt, is zij in volkomen overeenstemming met de nevelachtige omgeving. Haar gelaat, voor zoover het uit den

doek en onder de witte muts te voorschijn komt, is rimpelig en geel als perkament. De vooruitstaande jukbeenderen, de scherpe gekromde neus en de ingevallen mond wettigen den bijnaam van „de Uil", haar door de straatjeugd uit de buurt vereerd. Hoe leelijk en oud dat gelaat ook moge zijn, toch is er iets in de lijdende uitdrukking der oogen, dat onwillekeurig sympathie wekt en het voor den opmerkzamen beschouwer niet terugstootend doet zijn. Met de handen over elkaar in den doek gewikkeld en met een stuk talhout, aan een der einden voorzien van een touwen lus, onder den linkerarm, gaat de oude vrouw met voorovergebogen hoofd op een drafje over de straat, zonder op de plassen te letten of op de modder, die haar bij elken tred een bewijs harer tegenwoordigheid medegeeft, of onbeschaamd door de naden van het half versleten, lederen schoeisel dringt en de zwarte wollen kousen doorweekt.

Werktuiglijk blijft de oude hier en daar voor een der huizen in de straat staan en trekt aan de schel.

'T Is een bijzondere wijze van trekken: regelmatig als een uurwerk; zonder poozen beweegt zij den rechterarm heen en weer en veroorzaakt daardoor dat eigenaardig geschel, dat men te Amsterdam, „porren" noemt. Aan enkele huizen doet een kloppen tegen de ruiten der bovenvensters den arm der porster tot rust komen, die zonder verder om of op te zien op een sukkeldrafje verder gaat om haar eentonig werk aan een ander huis te hervatten en al schellende te pruttelen: „zes en dertig, zeven-en dertig, dáár dan, acht en dertig, — ben jelui nog niet op, luilakken; veertig, 't is al zes over den tel, voor mijn part slaap door; — nou nog ééns dan, één en veertig"; een forsche ruk volgt dit woord, en de oude gaat verder. 'T Is een eigenaardige gewoonte der porster, dat zij de rukken aan de schellen telt, waarschijnlijk om niemand van haar klanten te kort te doen of om eenige afleiding te hebben bij haar vervelende bezigheid. Nog een paar klantjes in dezelfde straat bediend, en Mie slaat een hoek om en een smal steegje in. Aan alles kan men zien, dat de weelde deze steeg niet

kent of er voorbijgaat en alleen de schamelheid er woont.

Vóóraan in de straat houdt de oude vrouw stil, want vóór haar ligt half in de goot en half op de stoep van de „Blauwe Druif" een man, blootshoofds en met vaneengereten overhemd. „Daar!" pruttelt ze, „daar leit er weer een; wie weet of hij niet vrouw en kleuters thuis heeft. Zoo'n godvergeten lap! Zeg!" en zij bukt zich om den slapenden dronkaard bij den arm te schudden, „zeg, moet je niet naar huis?"

Brommend keert zich de verdierlijkte man om, hij kan geen antwoord geven; nog eens beproeft de oude vrouw hem wakker te maken. Vruchtelooze moeite, ze laat zijn schouders los, en 't loodzware hoofd valt weer achterover, zoodat de verwilderde haren in de goot hangen. „Blijf dan maar liggen, zwijn!" zegt ze dof en gaat verder de steeg in. Zij houdt stil voor een huis, grauw van ouderdom en verveloosheid, hoog en smal en door verschillende huisgezinnen bewoond.

„De trap", — eigenaardige Amsterdamsche benaming voor de gemeenschappelijke deur der bovenwoningen, — staat altijd open, een schel is er eenmaal geweest; en nu komt het talhout uit zijn schuilhoek en timmert Mie met alle kracht op een der onderste treden van de trap, zonder de slagen te tellen; bij die arme lui kijkt ze er niet op of ieder wel evenveel krijgt, „Toe! word dan wakker, 't is je tijd," roep zij luidkeels. „Janssen! sta op." Nog een roffel op de trap, nog ééns naar boven geschreeuwd: „Janssen, je moet opstaan," en 't hout verplaatst zich weer onder den arm der porster.

Boven wordt het levendig, en een met ruwe stem naar beneden geroepen: „Ik ben der uit" bewijst, dat roffel en stem zijn gehoord en Janssen is opgestaan.

Twee huizen verder staat ze opnieuw stil en neemt haar hout, om . . . . doch neen, 't hoeft niet meer, de bewoner is al op en komt juist de trap af.

Verbaasd staart Mie hem aan en het: „Al op, baas Vinkert?" besterft haar op de lippen bij 't zien van 't bleeke gelaat van den man, door de in de nabijheid brandende gaslantaarns flauw beschenen. Dof en zacht zegt

hij : „'t Is dood, vannacht om drie uur gesturven ! 't Was m'n laatste, 't laatste van de zes."

Mie ziet den man medelijdend aan en zegt : „Stakkerd." En Vinkert, terwijl hij een traan zoekt te onderdrukken, vraagt met trillende lippen : „Por vanmorgen niet, m'n arme vrouw is even ingedommeld, en de anderen zijn toch al op ; 't is zoo gehoorig bij ons."

Zuchtend gaat de arme vader de steile trappen af, Mie zegt nog eens in zichzelve : „stakkerd" en haast zich verder over de natte straat.

De Noordhollandsche boer.

(Uit: HILDEBRAND, Camera Obscura. Haarlem, Erven F. BOHN.)

Kom op een Vrijdagvoormiddag in het kaasseizoen te Alkmaar ! De meer dan zeventig dorpen, die rondom de Noordhollandsche metropolis liggen, hebben hun contingent geleverd. Beemster, Purmer, Schermer, Waard hebben zich leeggeschud in het kleine, nette stadje. Al de straten, die in een poort eindigen, en vooral de zoogenaamde Dijk, een breed plein binnen de stad, staan vol van hun geel en groen afgezette wagens, op het krat beschilderd met bloempotten, krulletters, gedichten. Al de stallen rooken van den damp hunner paarden ; al de bierhuizen en kroegen dampen van den rook hunner pijpen. Al de scheerstoelen prijken met hun ingezeepte aangezichten. Waar gij komt : bij den tabaksverkooper, in de koomenij, in den pottenwinkel, bij den schoenmaker, die allen dubbel hebben uitgestald ; bij den notaris, den advocaat, den dokter, en ten huize van de duizend en één dijkgraven en penningmeesters van polders, overal ontmoet gij een boer. De een zoekt er den burgervader van zijn dorp, die van Alkmaar uit de belangen zijner kinderen het best behartigen kan ; de ander haalt bij den smidsbaas een recept voor een ziek paard, dat deze nooit

anders dan gezond gezien heeft. Dat Alkmaar, al de overige dagen van de week zoo stil en levenloos, dat het een stedeken schijnt opzettelijk vervaardigd voor begrafenissen, — een gissing, waarin de bijzondere kosten aan de begraafplaats besteed een iegelijk versterken moet die ze zich verstout, — is nu aan een van gewemel en gegons vervulde bijenkorf gelijk. Inderdaad zijn hier de bijen bijeen, die uit de Kennemersche en Westfriesche boterbloemen haar honig en was zuigen. — De Langestraat — een straat, die haar naam aan de familie *De Lange* schijnt te ontleenen welke, beurtelings met al de letters van 't A B C gequalificeerd, op drie vierden der deurposten prijkt, — is van boeren en boerinnen vervuld; de laatste in lange „reeken" bijeen, de stoepen der goudsmeden op- en afdrentelende of de koekwinkels in- en uitstroomende, in luid gesprek, lachende met groote monden en zich op de knie kloppende bij iedere nieuwe losbarsting van boerinnengeestigheid.

Maar de grootste drukte is op het Waagplein, waar de kleine gele kazen bij duizenden ponden op uitgespreide en met het naamcijfer der eigenaars gemerkte zeilen nederliggen. — Al wat gij hier ziet, moet vóór klokslag van tweeën verkocht zijn. Na dat uur mag geen koop meer worden gesloten, en geen boer wil of kan zijn kaas weer meenemen. Hij *moet* ze verkoopen, even zeker als de kooplieden uit de eerste hand haar *moeten* inslaan. Den hoogsten prijs te maken is een kunstje, dat menig boer die er vrij dom uitziet en 't op alle andere punten in geen geringe mate *is*, uitnemend verstaat. Aardig is de gemaakte toorn, waarin geloofd en geboden en waarmede de koop eindelijk gesloten wordt, alsof de beide partijen elkander met grimmige gezichten wijs willen maken, dat het bloed er uit moet. — Maar nu komen de kaasloopers in hun witte pakken en met hun gele, groene, en roode hoeden, op hun onveranderlijk sukkeldrafje en brengen den verkochten stapel op burries waar hij heen moet, in een schip of in een pakhuis.

Zie hier nu de levenskracht van Noordholland. Het is niet anders dan deze kaas, die het verdedigt tegen de woede der zee, die het een groen land doet zijn en blij-

ven, die al Noordhollands schoorsteenen rooken doet. — Wilt gij weten of het den boer welgaat ? Zoo verneem naar den prijs van de kaas. — Vraagt gij of het armenzakje het des Zondags gewaar wordt, dat de Vrijdag voordeelig is geweest ? of de landheer het merkt, dat de kaas het heele jaar door „praizig" was ? — Antwoord : neen. — Goudsmeden en koekebakkers merken het wel zoo goed ; boerenkermissen, de Alkmaarsche kermis, floreeren er van. Want de vrouw houdt van opschik en zoetigheid, en de man weet grof geld te verteren, als hij uit is voor zijn pleizier. In dit regenjaar 1841 is het hooi bitter slecht uitgevallen, maar toen de kermisklok te Alkmaar geluid had, kwamen er niet minder sjeezen en wagens om binnen, langs alle wegen en door alle poorten, beladen met boeren en boerinnen, die er zich den witten wijn en den rooden met suiker en al wat verder tot opscherping der levensgeesten ter tafel kon worden gebracht, en de pontekoek daarbij, niet minder om lieten smaken dan in eenig vorig jaar ; en het paardenspel daverde niet minder afgrijselijk van hun onbepaalde bewondering voor de edele kunst der halsbrekerij en de onovertreffelijke grappen van den clown die omvalt als een stok. — De klachten — werden „tegen Korstijd" voor den landheer gespaard, om ZEd. in rekening te valideeren.

Het echt oud Noordhollandsch boerentype verdwijnt langzamerhand of wijzigt zich, zooals alle typen. Op deze Alkmaarsche kaasmarkt vindt gij het in allerlei schakeeringen. Dit oude kereltje, wiens vroolijke oogen, ruim zoo goedlachs als zijn mond, uitkijken onder den breeden rand van een rondbolligen hoed, dien hij met een pijpesteeltje op zijn hoofd vastschroeft tegen den wind, is het oudste type. Een smal gevouwen rood katoenen dasje is met gouden knoopjes om zijn hals vastgemaakt. Een lang bruin wambuis met één rij groote knoopen op nonactiviteit (haken en oogen doen den dienst) hangt hem tot over de heupen. Zijn korte broek acht het gebied over schenen en kuiten harer onwaardig, en laat het geheel over aan de grijze kousen, die in dikke schoenen met zware zilveren gespen eindigen. — Zoo wandelen er hier nog enkelen rond, met lange geschilde stokken in

de hand, die hen tot de kin reiken. — Mijn bestek verbiedt mij al de tusschentypen te beschrijven; — maar wilt gij het jongste zien? Hier is het. Een blauw buisje met een fulpen kraag, dat hem tot even onder de schouderbladen reikt, — de rest geheel pantalon, pantalon van katoenfluweel; een wollen das, rood, groen en geel gevlamd, om den hals en, naar verschil van gelegenheden, een grooten, hoogen, breed opgaanden, veel omvattenden hoed op 't hoofd of een bontharige pet, met de klep, naarmate van regen of zonneschijn, in de oogen of in den nek gedraaid. — Tien tegen één, dat het oudste type een vroolijke praatvaar, en het jongste een stugge, stijve, achterdochtige houten hark van een vent is.

Te markt gaan is de voornaamste bezigheid van den Noordhollandschen boer. Hij is eigenlijk een koopman en een beheërder van zijn bezittingen. Dat is al. Zijn zedelijke eigenschappen zijn meer negatief dan positief. Vraagt gij of hij een ijverige kerel is? Ik antwoord: „Hij past op zijn spul." Vraagt gij of hij geregeld leeft? Antwoord: „Hij drinkt alleen op marktdagen en kermissen." Is hij een ophakker en een smijter? „Nooit als hij nuchteren is." Is hij eerlijk? „Hij melkt geen andermans koeien uit." Is hij barmhartig? „Hij is goed voor zijn beesten." Heeft hij zijn vrouw lief? „Der is geen beter keezer." Bemint hij zijn kinderen? „Ze krijgen dikke stukken" (boterhammen), en „de miester mot ze niet an 't hoofd sleen." Is hij godsdienstig? „Hij gaat getrouw ter kerk."

Zijn ideaal is te wonen op een eigen boerenplaats, in een gedeelte van den polder, waar hij de wijde vlakte rondom zich heeft zonder iets dat zijn vergezicht afbreekt, en geen andere meiden of knechts na te houden dan zijn eigen kinderen. De afgoden van zijn hart zijn een mooi zwartbont beest met volle uiers en een jong paard voor een blinkende boerensjees met vergulde wielen. Als hij op dat luchtigste en sierlijkste van alle ouderwetsche en nieuwerwetsche rijtuigen, met zijn opgeschikt wijf naar een boerenkermis rijden mag en het gelukt hem, door middel van zijn paard (de zweep gebruikt hij zelden) afgrijselijk in den bek te trekken, zijn

evenmensch voorbij te rijden, dan smaakt hij een genoegen, waaraan de Abtswouder boer niet gedacht heeft, toen hij zich zoo opwond over

„Appels enten, peereplukken,
Maeien, hooien, schuur en tas
Stapelen vol veldgewas;
Schaepescheeren, uiers drukken";

en wat dies meer zij.

De veerschipper.

(Uit HILDEBRAND, Camera Obscura. Haarlem, Erven F. BOHN).

Ik heb zoo menigmaal in trekschuiten gevaren, dat ik n staat ben er het grootste paskwil en de grootste lofrede op te schrijven. Eens heb ik er mij hevig tegen uitgelaten, maar 't spijt me half. Ik geloof dat ik het deed om de zaak der spoorwegen te bevorderen; uit louter ongeduld. Maar nu ik zie, dat er reeds één trekveer metterdaad vervalt en in de lucht zwevende pijpenmanden (echt Hollandsch signaal) ook aan verscheiden andere veren het *memento mori* toeroepen, krijgt de zaak voor mij zulk een droefgeestig voorkomen, dat ik in staat zou zijn de roef van Amsterdam tot Rotterdam af te huren, om in eenzaamheid een klaaglied te schrijven over de veranderde tijden. Niet zoo zeer om de *Schuiten* spijt het mij, zij hebben te veel gebreken en er zijn beter dingen om mee vooruit te komen; maar om de *Schippers!* Want aan hen, mijn vrienden! zullen wij verliezen. Het is een goed, eerlijk, trouw en ouderwetsch slag van volk, en jammer zal het zijn, als het van de aarde of, laat ik zeggen, van de wateren verdwijnt. Eerbied voor hen! Heb een vasten schipper en geef hem een mondelinge boodschap, een onverzegelden brief, een groote som gelds, een kostbaar stuk meubel mede: geen woord zal aan de boodschap, geen stuiver aan het geld te kort komen; geen letter in den brief gelezen, geen krasje op het kostbare stuk worden gemaakt. Laat hij slechts *weten*, wat gij aan zijn zorgen toevertrouwt, en wees zoo gerust als of gij uw eigen zoon zondt.

Hier staat mij uw beeld voor oogen, trouwe VAN DER VELDEN! Gij behoort tot het vriendelijk personeel mijner academische herinneringen. Wiens voetstap hoorde HILDEBRAND liever dan den uwen op de ongelijke trap van zijn nederig studentenverblijf, als gij de krakende sluitmand of het welbekend koffertje, dat geen adres meer noodig had, daar tegenop sleeptet en met uw vriendelijk „compliment, en als dat de heele familie heel wel was," zijn ongeduld voorkwaamt, dat naar den dubbelganger van den sleutel zocht, waarmee zijn lieve moeder het hangslot gesloten had? Gingt gij ooit bij hem voorbij, zonder te hooren „of mijnheer ook iets te zeggen had?" Of kondt gij te eeniger tijd in zijn vaderstad het ouderlijk huis passeeren, zonder eventjes te gaan vertellen „dat gij mijnheer gisteren nog hadt gezien" en de hartelijkste groeten van zijnentwege te improvisseeren? — Hadt gij hem niet meer dan eens in uw schuit verborgen, toen hij „groen" was, totdat de studententafel op de Mare was afgeloopen? En toen hij was gepromoveerd en gij hem geluk wenschtet, — wat scheelde er toch aan uw oogen, dat die bonte zakdoek niet in den zak kon blijven, als gij aanmerktet, dat gij nu „zijn meeste koffertjes wel zoudt hebben gehaald?" — Drommels, VAN DER VELDEN! het veer moest niet worden afgeschaft.

Maar behalve dezen had ik menig vriend aan het veer, die mijn koffer en reiszak een kwartier uurs ver kon onderscheiden en straks voor mij het lekkerste kussen uit de roef haalde, opschudde en in den stuurstoel legde, bereid om, als de bodem nat was, mij het gebruik van zijn sabotten af te staan. Als het eenigszins kon, zat ik in den stuurstoel en van dezen heb ik nooit iets kwaads gezegd. Ik kende de geschiedenis van al de schippers en al de knechts; van hun vroegere betrekkingen en van hun latere wederwaardigheden aan het veer. Elk hunner had zijn eigen verdienste in de conversatie. De een wist overal eenden en hazen aan te wijzen op de landerijen, die wij voorbijvoeren; de ander kon zoo gezellig op zijn pijpje smakken en oude verhalen van zijn schooltijd opdisschen, de derde sprak van „BONEPARTE", en hoe bang die voor de „Kezakken" moet geweest zijn, met al de nauwkeu-

righeid van een tijdgenoot en gemeenzaam vriend. Ik herinner mij den ouden MULDER, met den geverfden hoed en de korte broek; hij voer altijd de volste schuiten; den langen RIETHEUVEL; hij was befaamd in het redden van drenkelingen; en zijn broeder, die „de Mottige” genoemd werd, die wel niet al het statige van den schippersstand had, maar een aardige, praatzame grappenmaker was, die een anecdote uit kon rekken, zoo vele bruggen ver als gij verkoost. Indien *hij* het begin van dit stuk las, het zou hem ergeren; want ik weet dat niets hem meer verveelt, dan dat men hem en den geheelen trekschuitwinkel in de toekomst beklaagt.

„Je zelt haast gedaan hebben, schippertje!” zei een juffrouw in de roef, onder haar bril uitkijkende, tot onzen RIETHEUVEL, nadat zij vruchtelooze pogingen had in 't werk gesteld om een heer, die in 't hoekje zat, aan den praat te krijgen. „Je zelt haast gedaan hebben, schippertje!” — „Hoe zoo, juffrouw?” vroeg de kapitein. — „Wel, met die spoorwegen!” — „Spoorwegen! juffrouw, dat 's geen duit waard. Als 't anders niet was; *die* hebben haast gedaan. Maar dat nieuwe.” — De juffrouw wist ter wereld niets nieuwer dan spoorwegen, en „men zou er *haar* ook niet op krijgen.” — „Ja, maar,” merkte RIETHEUVEL aan, „in dat nieuwe gaje wèl: je hebt ommers wel gelezen van dien Onderaardschen Schietblaasbalk?” — „Van die wat?” vroeg de juffrouw, haar bril van den neus nemende; „van die wat?” — „Wel, van dien Onderaardschen Schietblaasbalk!” riep de schipper zoo hard als zijn verweerde stem gedoogde. „Heerlijk hoor! Je hebt pijpen, buizen, kanalen: onderaardsche, weetje? 'k Zel zeggen van Amsterdam na Rotterdam en vicie versie; dat zijn de twee grootste. Nou heb je dan ook korte, voor Halfweg, Haarlem, Leiën. . . . ., dat begrijpje, na venan.” — De juffrouw spitste de ooren, en opende den mond. — „Best; je komt in 't ketoor; je ziet een partij luiken in den vloer, met groote letters beschilderd; al de plaatsen, weetje, die staan der op. Halfweg, Haarlem, Leiën, allemaal. Je ziet een groote schaal hangen en een knecht in leverei, netjes as 't hoort, der bij. Waar mot de juffrouw nou b.v. wezen? Zeg maar

wat!" — Hier wachtte de verhaler op een antwoord, maar de juffrouw wist niet wat ze zeggen zou, en vreesde dat het heele verhaal een strik was om hare onnoozelheid te vangen. — „Nou goed; as je 't dàn maar weet. Ik zel maar zeggen: je mot te Rotterdam zijn. Je krijgt een kaartje. Best. Belieft u maar op de schaal te stappen." — Hier kon de juffrouw zich niet bedwingen: „Op de schaal, schipper?" riep zij uit, en haar oogappels werden van verbazing zoo groot als tafelborden, „wat mot ik op de schaal doen?" — „Dat zel je hooren. UEd. wordt gewogen. Je bent nogal dikkig. Goed. Zooveel pond, zooveel kracht op den blaasbalk. Belieft u maar op dat luikie te gaan staan. Pof! je zakt in den grond. Ruut daar ga je, hoor! Je ziet niks niemendal as egyptische duisternis. 't Hoeft ook niet. Tien menuten! Knip, knap gaan de veeren. Daar sta je *weer* in een ketoor; je denkt in 't zelfde? Mis! Je bènt te Rotterdam. Is 't waar of niet, PIET?"

Op dit beroep antwoordt de aangesprokene, die als knecht met den Mottige vaart, niet anders dan door het hoofd te schudden, te lachen en een pruimpje te nemen. — „PIET wordt er Weger bij," vervolgt de schipper: „Je kunt er de teekening van zien; 't zou al lang ingevoerd zijn, me lieve juffrouw! maar 't het motten wachten totdat die wije mouwen uit de mode waren. — PIETJE 't wordt koud, man! je hebt je jaren. Wees niet nuffig omdat er een juffer in de schuit is; trek je schanslooper an, maat; en geef mijn me zuidwester, want 'et begint te regenen."

„Ja menschen!" merkt de juffrouw aan, „je mag wel voor je gezondheid zorgen. Ik weet niet hoe je 't uithoudt!"

„Uithouën?" zegt de schipper: „de juffrouw mot weten dat er geen menschen ouër worden as schippers en schoolmeesters. De schoolmeesters, van de onschuldige asempies van de kinderen en de schippers, van weer en wind."

Opgebracht.

(Uit W. G. Van Nouhuijs, Zijn Zuster.
Amsterdam, Van Holkema en Warendorf.)

— 'n Cent asjeblieft meneer!

De meneer keek niet eens op, maar liep door, snel, den kraag van zijn duffel hoog in zijn nek.

De oostenwind klaagde tusschen de kale boomtoppen en joeg nu en dan een wolk met nog enkele dorre blaren de stad in.

't Was zes uur, koud, een grijze avondschemering in Februari, de lucht vaal, dicht, dreigend met sneeuw.

Sjef zag den wandelaar na, tuurde nog eens rechts en links in de verlaten eenzaamheid van het park, dan in de Parkstraat, waar hij heel in de verte een gaslantaarn zag flikkeren, liep nog even trappelend heen en weer; trok de klep van zijn versleten pet dieper over zijn voorhoofd, zoodat een bos ruig haar door de opening opstekelde, blies in zijn handen, stak ze dan weer diep in zijn broekzakken stijf tegen zijn magere dijen, en slenterde de stad in.

't Gaf toch niets meer. Van tweeën af had hij staan blauwbekken, en wat was het nou nog?

Vier centen.

Hij had het lucifersdoosje haast niet meer kunnen vasthouden. Maar hoe kouder het was, hoe slechter. Dan zagen de lui er tegen op om even stil te blijven staan en in den zak te tasten. Net of hij 't niet koud had!. . . . . En de magere jongen, die den wind dwars door zijn versleten plunje heen voelde, drong zijn armen dicht tegen het lijf.

Vier centen — hoe moest hij thuiskomen?. . . . Daar zou wat op zitten — wat zou ze nijdig zijn! Roos was naar den anderen kant gestuurd, naar Tivoli — dat zou ook wel geen vetpot geweest zijn. Elk moesten ze op zijn minst twee dubbeltjes schooien — op zijn minst — en anders!. . . . . . Hij zag zijn moeder nog staan met de dreigende vuist. Nou ja — daar gaf hij wat om. Als zij sloeg, dan sloeg hij terug. . . . . Ze kon voor zijn part. . . Vader zou wel uit zijn, en anders zat hij er toch suf bij.

Als die begon, dan deed hij net als Dirk, die verleden jaar was weggeloopen. . . . . . Van hem wachtte hij heelemaal niets af.

'tErgste was maar, als ze hem niets meer te eten gaf. Hij had zoo'n honger. . . . Hij rilt bij de gedachte aan het zoldertje, waar hij onder een paar versleten dweilen op een stuk oud karpet zijn nest had; — 't was er zoo koud — de pannen lagen allemaal open, hij kon er de lucht door zien, — en als hij honger had, kon hij niet slapen.

Hij leunt nu tegen een lantaarnpaal voor een groot huis, waar een rijtuig staat te wachten. De koetsier zit met zijn breeden bonten kraag op den bok, en de palfrenier houdt het portier open, nu de huisdeur geopend wordt. Uit een mooi-beschilderde vestibule strijkt een roze licht op de straat. In de gang klinken damesstemmen.

— Pas op mama, kom maar niet aan de deur, 't is koud!

— Is Henri wel warm genoeg ingepakt?

— O jawel! — Een dame met grooten mantel om en voile voor en een jongen van een jaar of acht in langen jas stappen vlug in het rijtuig. Het portier flapt dicht, de palfrenier klimt vlug op zijn plaats, en voort ratelt het.

Sjef ziet het met onverschillige oogen na en loopt nu achter een paar heeren aan, die in druk gesprek voortstappen. De eene heeft een harde stem, onaangenaam krakend in de stilte der straat.

— 'n Cent asjeblieft — koop een doosje lucifers van me!

De heeren hooren niets.

— Asjeblieft — 't is zoo koud — ik heb zoo'n honger. Hij komt naast hen loopen en strekt de hand uit.

— Wil je eens bl. . . . . gauw maken dat je wegkomt, of ik zal je laten oppakken! beet hem die met de kraakstem toe, blijkbaar driftig over de stoornis in het gewichtig gesprek.

Sjef slaat een hoek om en loopt nu langs heel hooge huizen in een straat vol breede deftigheid. Uit de sous-

terrains, waar de meeste vensters achter het traliewerk openstaan, stijgt de warme keuken-lucht omhoog. Hij snuift de etensgeuren op, prikkelende, eetlust opwekkende geuren van hem onbekende spijzen. Hij huivert van honger, van begeerte, en hurkt voor een keukenvenster neer. De warmte vindt hij lekker, en hij dringt zich zoo dicht mogelijk tegen de tralies. Maar het duurt niet lang of de lucht van al die gerechten maakt hem wee en hij begint te gapen met een hol gevoel in zijn lijf, te gapen tot zijn kaken er pijn van doen.

— Toe juffrouw, heb u niet een beetje eten voor me? klaagt hij naar binnen.

Een der meiden ziet ontsteld op van het aanrecht, waar ze juist een gerecht op een schotel schikt.

— Beroerde jongen — je doet me schrikken.

— Och toe juffrouw — geef me maar een beetje eten.

— Nee hoor, daar komt niets van in. Als ik daarmee beginnen wou, had ik wel dagwerk. Maak maar dat je wegkomt.

— Toe nou — 't kost jou toch niets.

— Hoor je 't Dien? Zoo'n brutale!. . . .

En tot den huisknecht, die juist in de keuken komt met een kleinen hazewindhond in zijn arm.

— Och Piet, jaag jij dien schooier eens weg van 't venter.

— Ik zal je dadelijk helpen, zegt Piet, — even voor Bjoetie zorgen.

Hij zet het hondje voorzichtig neer, dat met een geluid van lange nagels op een steenen vloer om hem heen trippelt en schuift een schotel met eten naar hem toe. Het diertje steekt den fijnen snoet even snuffelend er boven, draait zich om en trippelt weer de keuken uit.

De huisknecht is vlak voor de traliën gekomen en ziet Sjef aan.

— Wil je inrukken, zeg?

— Geef me wat eten — toe! Geef maar wat de hond niet op wil vreten — dàt daar. . . .

— Neen — we geven hier geen eten. Ga maar naar de diakonie. . . . Ruk nou in — gauw!

Sjef ziet den huisknecht in het glimmend gezicht en

steekt met straatjongenskwaadaardigheid de tong tegen hem uit.

— Voort, zeg ik je!. . . .

De jongen grijnst uittartend.

— Wel, heb ik nou ooit zoo'n brutalen rakker gezien! — Wacht — ik zal je. . . .! En rood van woede stuift de knecht naar de deur der keuken.

Maar Sjef wacht hem niet af en loopt op een drafje weg, nog eens omziende naar den knecht, die aan de deur dreigende de vuist opheft en staat te vloeken.

Hij komt nu in een minder deftige straat en blijft voor een bakkerswinkel staan. Onder helder gaslicht liggen eenige rijen brood voor het venster, verlokkend in de uitstalling van licht- of donkerbruine korst. Op de toonbank vierkante platte bakken met broodjes.

Wat een terging! Hij denkt nog aan het volop-eten in die lekker warme keuken en staat klappertandend in den kouden wind zich in zijn dunne plunje te schurken voor het breede glas.

Als hij een paar broodjes kocht? Dan zou hij geen cent thuisbrengen en zeker een rammeling oploopen, maar als hij vier centen liet zien was 't toch niet goed, en kreeg hij misschien niets. En hij kon het niet langer uithouden van den honger! Vooruit dan maar.

De deur staat aan — de bel gaat niet over, als hij in den winkel komt.

Hij is er alleen — heel alleen — en om hem een zware flauw-weeë lucht van warm brood.

Komt er niemand?

Hij ziet rond en luistert. In de kamer achter den winkel is het stil. Zou er iemand zijn?

Hij stommelt even met den voet over den planken vloer.

Alles blijft stil. Achter in het huis diep in de lange gang hoort hij stemmen — een kijvende vrouwenstem en grove woorden van een man.

Een bank tegen den muur beweegt zich — een dikke kat staat langzaam op, gaapt met opgetrokken rug, rekt zich uit met de vier pooten ver van elkaar, springt dan op den vloer en gaat langzaam de kamer in waar alles stil blijft.

Aan alle zijden brood — warm uitdampend brood op stapels en rijen. Vlak voor hem op de toonbank — al dat kleine goed . . . . Maar zoo'n groot brood — als hij dat had !

Zijn oogen staren plotseling strak naar een tarwebrood met glimmend bruine korst : — een wilde begeerte wordt in hem — met hevigheid groeiend van seconde tot seconde.

Hij ziet om naar de straat — alles is stil ; — in 't achterhuis nog 't geluid van stemmen.

Zijn hand laat in zijn zak de centen los — nog eens ziet hij om — dan een greep naar het brood — en vlug naar de deur — die nu bij 't woest openrukken een bel luid doet roepen — dan sluipend de straat op, het brood tegen zich aan, snel langs de huizen.

Maar hij is geen twee huizen ver, of hij hoort opeens iemand achter zich en voelt een hand aan zijn nek.

— Net gesnapt, bromt een stem.

Sjef laat terstond het brood vallen en schopt het achteruit.

— Nee, waarachtig niet, raap het maar op, zegt de agent weer. Ik heb alles gezien, we zullen jou wel krijgen. Ziezoo — vooruit !

— Ach, laat me maar los — mijn moeder zal het eerlijk betalen, meneer !. . . jammert de jongen.

— Geen praatjes, vooruit ! bromt de agent, hem bij de mouw pakkend.

Zoo gaan ze een paar straten door — nagezien door de voorbijgangers — Sjef nu en dan nog een vergeefsche poging wagend om den agent te vermurwen, — tot ze bij een politiepost zijn.

Sjef voelt zich geduwd in een klein warm vertrek, waar een andere agent onder een gaslamp een nieuwsblaadje zit te lezen. Deze ziet op.

— Wat heb-je nou aan de hand ?

— Hij heeft een brood gegapt in de Koorstraat.

— Zoo. Leg het hier maar neer, deugniet.

Hij ziet Sjef nog even strak aan en leest weer door. De kachelwarmte geeft aan het kleine vertrek iets huiselijks dat den jongen prettig aandoet. Hij staat onverschillig rond te kijken naar het geel berookt plafond, de

bruin geverfde tafel en lambrizeeringen en dan naar de twee politie-mannen, wier uniform-knoopen schitteren in het licht. Die aan de tafel heeft nog een beetje zwart haar op den kalenden schedel en een grooten zwarten baard, welke haast het heele gezicht verslindt; die hem gepakt heeft is rossig. Sjef moet onwillekeurig naar zijn handen kijken, knokige, sproetige handen met lange nijpvingers. Hij voelt er nog de kneep van in zijn nek en zijn arm.

— Wanneer komt Raders?

— Over een uur, denk ik.

— Zoo. — Tot Sjef: Ga jij maar op de bank zitten.

Maar de jongen blijft nog staan, terwijl de rossige agent naar een kleinen lessenaar in een hoek gaat en onverschillig vraagt:

— Hoe heet-je?

— Sjef.

— Verder?

— Zeepers.

— Waar woon je?

— In de Roomsteeg.

— Hoe oud?

— Veertien.

— Veertien jaar?. . . zegt de zwarte, zich half omwendend en den rosse aanziend: Wil je wel gelooven, dat de mijne van negen jaar meer mans is?

De andere komt weer nader en ziet den jongen aan.

— Ja, dat geloof ik best — die zal heel wat beter menage hebben. Deze ziet er maar beroerd uit.

Hij vergelijkt zijn horloge met de klok en gaat heen.

— Heb-je nog ouwers? vroeg de zwarte weer en toen de jongen knikte, — wat is je vader?

— In den goeien tijd opperman — maar nou. . .

— Geen werk zeker. En waarom heb je dat brood gestolen?

— Ik was in den winkel om wat te koopen, maar ze kwamen niet voor — en ik had zoo'n honger.

— Dan ben-je er nog niet beter op geworden!

— Nee. . . . en Sjef zag naar het brood met een uitdrukking van wrevel.

De agent keek naar zijn havelooze kleeding, allemaal afleggers, die den jongen te groot waren: een jas, waarvan de schouders haast tot zijn ellebogen zakten, een broek met een touw hoog om zijn lijf gesjord en met pijpen van ongelijke lengte, afgetrapte veel te groote pantoffels, kousen met gat aan gat, waardoor groezelig vleesch zichtbaar werd.

Hij schudde het hoofd.

— Jongen — jongen — wat moet er van je worden. . . Je begrijpt toch wel dat je zóo heelemaal van den koers raakt. Dat loopt uit op „tuchten".

Sjef antwoordde niets. Die woorden zeiden hem niets. Over zijn bleek-geel klein gezicht met de ingevallen wangen en oude trekken lag een uitdrukking van dierlijke berusting.

— Heb-je nóg zoo'n honger.

— Nou!. . . . Er kwam opeens een tinteling in de groote flets-blauwe oogen, die den agent strak aanstaarden.

Deze stond op, nam van een plank een pakje, deed het open en reikte den jongen een boterham toe. Zóo snel greep deze er naar met beide handen, dat de ander verbaasd zijn hand terugtrok.

— God-bewaar-me!

Sjef had al gehapt, geslikt, hapte en slikte weer met de gulzigheid van een uitgehongerd dier, dat zijn eten zonder proeven inslokt. In eenige tellen was de boterham op.

— Je kon wel eens fatsoenlijk „dank-je" gezegd hebben. Ga nou maar wat op die bank zitten, daar bij de kachel tegen den muur. Je moet nog wat wachten.

De jongen deed dit en strekte zijn handen even uit naar het warme ijzer van de pijp. De agent nam zijn blaadje weer op en las.

Het gas suisde, het papier ritselde, in de kachel een voortdurende zachte knettering en de kleine klok tikte met korte driftige slagen den tijd weg. . . .

Na een poos keek de lezende man op.

De jongen was langzamerhand schuin tegen de lambrizeering gezakt, had zijn beenen op de bank getrokken

en lag nu geheel achterover met zijn hoofd op zijn pet. Hij sliep.

De agent stond op, ging naar de kachel en bezag den kleinen vagebond eenige oogenblikken aandachtig. Het smalle gezicht leek nu nog meer ingevallen, met een kleur als van geel geworden papier, de hals was goor van ongewasschenheid. Het vaalbruine haar groeide hem laag in den nek, en het voorhoofd was niet te zien. De veel te wijde mouwen waren teruggevallen en boven de polsen de armen ingeslonken van magerte.

De jongen sliep niet rustig. Blijkbaar droomde hij. Op zijn rug liggend hield hij beide handen stijf inééngekneld, of hij iets vasthield en niet los wou laten. Zijn lippen bewogen zich met een nijdige uitdrukking. . . .

De agent bukte zich bij hem, of hij iets kon hooren.

Zacht siste tusschen de spleet der lippen het geluid van vloeken, gestamel van dooreengehaspelde vloeken. Opeens strekte het kereltje de handen afwerend uit:

— Niet slaan, verdomme. . . . niet slaan. . . .

De agent pookte hard in de kachel.

Met schrik werd Sjef wakker en zag met plotseling wijdopen angst-oogen rond, maar op het gezicht van de kachel, het gas en den politie-man verflauwde die uitdrukking van vrees.

Hij bleef rustig liggen — de oogen werden kleiner — de oogleden sloten zich weer.

Hoofdschuddend zag de agent op hem neer, keerde langzaam naar zijn plaats terug, en bromde half binnensmonds:

— Hij droomde zeker dat hij thuis was. . . . Rapalje!

Plus-Minus.

(Uit: J. De Bosch Kemper, Schetsen uit en voor het volksleven. Amsterdam, Johannes Müller).

Mijnheer Jodocus Pen, meer bekend onder den bijnaam van *Plus-Minus*, was een zonderling mensch, althans hij ging er voor door; — niet een van die leeghoofdige, ijdele zonderlingen, die door rare kleeding, rare manieren en

rare uitdrukkingen de attentie tot zich zoeken te trekken en om de vijf minuten van zichzelven vertellen dat zij „rare menschen" zijn ; zulk een „kwast" of „kwibus", gelijk men hen gewoonlijk noemt, was mijnheer Jodocus Pen volstrekt niet ; hij zocht in geenen deele de aandacht op zich te vestigen ; hij behoorde tot de zeer stillen in den lande, tot de zonderlingen, die dit niet willens en wetens zijn en in wier afwijkingen van de gewone maatschappelijke vormen en gebruiken zich toch een vast karakter, edele beginselen en een vroom gemoed afspiegelen.

Ik wenschte wel de gave te bezitten van Dickens of Frits Reuter, van Beets of Cremer, die zoo meesterlijk edele zonderlingen geschetst hebben, om u een juist portret te geven van mijnheer Jodocus Pen en u zijn levensgeschiedenis op hun wijze te verhalen ; maar dat is weinigen gegeven en ook mij niet. Vergenoegt u dus met mijn wijze van verhalen ; 'k hoop dat zij bevallen zal.

Het begin van die levensgeschiedenis is, dat hij geboren werd op den nieuwsjaarsdag van het jaar 18. . . Zijn ouders waren recht in hun schik met dit nieuwsjaarsgeschenk ; maar het is nooit gevolgd door een dergelijk present op dien of een anderen datum van volgende jaren : Jodocus was de eerste en is gebleven de eenige zoon en het eenigst kind van een eerzamen koomenijsman en diens wederhelft in een der volkrijke achterbuurten van Amsterdam.

Of het kwam door het zien van het onophoudelijk meten en wegen in den welbeklanten winkel, of door het 's avonds natellen in den huiselijken kring van de dagelijksche ontvangst in het laadje, waarbij Jodocus reeds vroeg vader en moeder hielp, of dat het hem aangeboren was, ik weet het niet, maar de jonge knaap toonde een groote liefde tot tellen ; hij kon geruimen tijd in de lucht zitten te turen, schijnbaar gedachteloos ; maar werd hij uit dien toestand gewekt, dan antwoordde hij vaak met een cijfer, of met een getal. Geen wonder dan ook, dat hij op de school de meeste voorliefde had voor het rekenen, tot groot genoegen van den onderwijzer, en dat hij van lieverlede opklom tot nommer één der school. Jodocus werd gaarne met dien

titel van *nommer één* aangesproken, meer omdat die titel iets rekenachtigs had, dan uit hoogmoed van het zoover gebracht te hebben ; hij had eer iets oudmannetjesachtigs dan zich op den voorgrond te plaatsen ; hij was meer bedeesd.dan luidruchtig.

Het was voor hem een gelukkige dag, toen vader hem de geheele administratie zijner affaire, het bijhouden der winkelboeken en rekeningen opdroeg ; hij kweet zich daarvan uitmuntend, en het deed bij hem den wensch opkomen om na het verlaten der school op een kantoor te worden geplaatst. Daartoe gevoelde hij veel meer roeping, dan zijn leven door te brengen met het wegen en meten van koomenijswaren en, ofschoon vader en moeder gaarne gezien hadden, dat hij het eerzame bedrijf hadde voortgezet, billijkten zij toch die beroepskeuze. Door voorspraak van zijn onderwijzer bij een der curatoren van de scholen, zat Jodocus op vijftienjarigen leeftijd als jongste klerk aan den lessenaar op een voornaam handelskantoor, recht in zijn element, vol goede voornemens.

Jodocus leefde bijna geheel en al voor zijn beroep, daaraan dacht hij altijd en daarover sprak hij het liefst. Waar het hart vol van is, loopt de mond van over. Zelfs bij de meest gewone handelingen was hij de altijd tellende en rekenende kantoorbediende. Hij wist precies, hoeveel voetstappen zijn woning van het kantoor en het kantoor van de beurs verwijderd waren ; onder de predikatie telde hij de glasruitjes in de kerkramen ; aan alles gaf hij een cijfer. Kleedde hij zich, dan gleed op commando van één zijn rechter-, van nommer twee zijn linkerkous aan ; iedere strik en knoop had zijn cijfer ; bij twintig trok hij zijn jas aan, en nommer een-en-twintig, zijn hoed, voltooide zijn toilet,en zoo ging het bij alles wat hij verrichtte. Daardoor heerschte bij Jodocus een zeldzame stiptheid en orde, maar ook een groote eentonigheid in zijn jongelingsleven ; hij kreeg iets van een wandelende rekenmachine, en hij zou ongetwijfeld een onaangenaam mensch in den omgang geworden zijn, zoo hij zijn beroepshandelingen en ervaringen niet op andere wijze had toegepast.

Er zijn in onze taal een zeer groot aantal zinrijke spreek-

woorden aan het landbouwbedrijf, aan het zeeleven, aan dat van den militair, den ambachtsman, enz. ontleend, als zoovele getuigen, dat zij die ze gevonden hebben, denkende menschen waren, die, geheel vervuld met hun beroep, toch ook een open oog en oor hadden voor het goede en schoone, — dat zij levenswijsheid bezaten, een ernstig levensdoel voor oogen hadden en een levensstrijd kenden. Zoo ging het ook met Jodocus. Hoe meer hij in leeftijd toenam, hoe meer ondervinding hij opdeed, aangename en onaangename ontmoetingen had, voldoening of teleurstelling hem troffen, des te meer begon hij na te denken en hij kwam tot het volgende besluit: gelijk alles in mijn bedrijf ten slotte neerkomt op *plus* en *minus*, meer en min, op de berekening van meerder of minder, zoo gaat het ook in ons leven; wat ons goeds overkomt is voor ons plus, wat wij kwaads ondervinden minus. Soms rekenen wij op een plus, en de uitkomst levert een minus op, en dan weder maken wij ons bevreesd voor een minus, terwijl wij met een plus sluiten; en dikwijls gaan plus en minus te zamen; geen schaadje of er is een baatje, zegt het spreekwoord.

Deze gedachten en woorden werden hem zoo eigen, dat hij ze bij elke gelegenheid toepaste en herhaalde. Zijn gewone gelukwensching op verjaardagen was steeds: „Ik feliciteer je met je plus, moge het jaar voor u geen minus opleveren". Vroeg men naar den welstand van hem en zijn familie, dan was het: „Minus vader, die sukkelend wordt, alles wel." Toen hij op twintigjarigen leeftijd zijn geloofsbelijdenis had gedaan, noemde hij dat een plus voor zijn godsdienstig leven en dankte hij, voor hij zich ter ruste legde, dat hij van God gedurende zijn leven en ook nu weder zoovele plussen, zoovele zegeningen meende hij, had ontvangen, waartegenover hij niet dan minussen, verkeerdheden en tekortkomingen kon stellen.

Niet schriel maar zuinig, overlegde Jodocus bij zichzelven, of deze of gene aankoop of vertering wel een plus en niet veeleer een minus zou zijn, of hij het niet even goed met wat minder af kon, en zoo overleggende had Jodocus op zijn vijf-en-twintigste jaar een aardig

spaarpotje bijeengegaard; en ook vaders spaarpot was zoo toegenomen, dat zijn moeder, toen haar echtgenoot was gestorven en de affaire voordeelig was overgedaan, stilletjes kon gaan leven.

Op 't Kerkhof.

(Uit: Justus Van Maurik, Uit het Volk. Amsterdamsche Novellen. Amsterdam, Tj. Van Holkema).

't Is morgen: dartel speelt de zon met de dauwdruppels op de bladeren der boomen en toovert diamanten tusschen 't jeugdige groen of glinstert op de jonge twijgen, die zich zacht in den morgenwind heen en weer bewegen.

De witte meizoetjes steken vroolijk hun stralende kopjes omhoog en 't boterbloempje blinkt in 't gras, dat heerlijk glanst in 't morgenlicht als een mollig groen kleed, door de lente met zorgzame hand over de aarde uitgespreid.

Statig ruischen de hooge populieren, en 't is alsof hun bladeren een lied zingen van vrede en rust.

't Is een heerlijke ochtend: voor 't eerst na sombere dagen lacht de zon zoo vriendelijk en warm, en waait de zoele zuidenwind zacht en streelend over de graven van 't Westerkerkhof. —

Bij een pas gedolven graf staan twee mannen: de oude doodgraver Derksen en zijn knecht.

Met de armen over elkander geslagen op de spade geleund, hoort Derksen met aandacht naar een vogel, die in een der hooge boomen zijn lied van lust en leven kweelt. Met een glimlach op de lippen luistert de oude man en als 't gewiekte zangertje ophoudt, zegt hij tot zijn makker:

„'t Is liefhebberij, zooveel vinken als er van 't jaar zijn, Koo; 'k mag ze dan weergaas graag hooren."

„Ik eet ze liever," zegt de ander en stoot met kracht de spade in 't zand.

„Hou-je dan niet van vogels, Koo? 't Is zoo'n mooi gehoor op een kerkhof. 'k Weet niet wat het is, maar 't stemt 'n mensch zóó. . . . ." De oude weet niet onder woorden te brengen, wat hij gevoelt, maar velen zullen

hem begrijpen en met hem instemmen, dat 't gekweel van een vogel te midden der graven een lied is, dat zingt van leven, van triomf over den dood. —

Een poos werken de beide mannen zwijgend voort, totdat de met „Koo" aangesprokene zijn spa in den hoop zand steekt naast den kuil en zijn rooden zakdoek voor den dag haalt, om zich 't voorhoofd af te wisschen.

„Ziezoo, dat's gebeurd! Nu kan de liefhebber er in, als hij trek heeft," zegt hij met een schuinschen blik op zijn makker, want hij weet, dat baas Derksen niet gaarne zijn ruwe uitvallen hoort. Hoofdschuddend ziet de oude man hem aan en antwoordt kalm:

„Denk nou niet, dat je aardig bent, Koo! 't Is niet mooi van een christenmensch, om grappen te maken bij een graf. Wie weet, hoe gauw je er zelf in moet!"

„Als 't zoover is, doe ik 't niet meer," zegt schouderophalend Koo en verwijdert zich met een cynischen lach. Derksen ziet hem nog even na, legt twee planken over den kuil en begeeft zich daarna langzaam naar zijn huisje.

De Schoentjes.

(Uit: W. G. Van Nouhuijs, Eenzamen.
Amsterdam, Van Holkema en Warendorf.)

Het had heel wat moeite gekost.

't Was een illuzie van Carel Van Mander om eens met Nelly op reis te gaan. Sedert hun huwelijksreisje was dat niet gebeurd, en daar zij in den winter getrouwd waren en toen Parijs als hun toevluchtsoord kozen, bleef het aantrekkelijke van samen mooie natuur te zien totnogtoe buiten hun bereik. Niet dat het Nelly aan lust ontbrak, doch er was een „maar". . . .

Een allerliefste „maar" ook.

Zij heette Annie, was onder-de-hand twee jaar oud, had een vriendelijk snoetje, blozende wangen, blauwe oogen, die nog grooter bekoorlijkheid ontleenden aan lange donkere wimpers, welke een schaduw wierpen in dat blauw. Zij zou dan ook niet blond blijven, meenden de deskundigen, maar zeker is het, dat zij het voor dit oogenblik nog was. Annie had een lief engelenkopje met

lange blonde haren. Geen wonder dat zij het troetelkindje, de hoofdpersoon in huis was. Overal hoorde men het geluid van haar snaterbekje.

Die „maar" stond Carel in den weg, als hij er over dacht of het plan opperde om met zijn vrouw op reis te gaan. Zoo graag zou hij met haar een uitstapje naar den Rijn maken, liefst niet te kort, om nog eens met haar te bezichtigen en te genieten al het mooie dat hij vroeger daar alléen bewonderd had. Doch toen hij in 't laatst van Juni met zijn reisplannen voor den dag kwam, zag hij het antwoord in een bedenkelijk hoofdschudden van Nelly.

— Wat wou-je dan, man, het kind meenemen ?

— Neen, dat zeker niet, dan zouden wij er niets aan hebben.

— Haar alleen thuis laten dus, met de meiden ? Dat doe ik nooit, nooit !

Nu, dat begreep Carel ook wel ; maar erger werd het toen vrouwlief er bijvoegde :

— Ik zou ook onmogelijk lang van mijn lieveling af kunnen ; dan had ik toch geen pleizier.

Dat was nog het ergste. Toch trachtte hij eenig terrein te winnen.

— Maar als we nu eens iemand in huis konden krijgen, die wij geheel vertrouwden ? — Hoe zou-je dàt vinden, Nelly ?

Nelly keek hem eenige oogenblikken strak aan, schudde het hoofd en ging de kamer uit. Blijkbaar had ze genoeg van het onderwerp.

Doch Carel gaf het niet op. Hij zweeg eenige dagen over zijn plan en begon toen opnieuw. Eindelijk — na herhaalde aanvallen — begon de belegerde sterkte tot overgave te neigen. Maar op één voorwaarde : Niet langer uitblijven dan een dag of tien.

Van Mander greep verheugd naar de pen en vraagde zijn zuster Marie in de beleefdste termen, of zij zoo goed zou willen zijn de zorgen voor hun kind op zich te nemen. „Het spreekt vanzelf dat het een post van vertrouwen is en daarom kunnen wij aan niemand anders dan j o u vragen, dien te bekleeden, je zult er ons een grooten dienst mede doen."

Zuster Marie was gevoelig aan dat oor. Zij liet den brief aan eenige kennissen lezen — en antwoordde toestemmend.

Toen Nelly eenmaal het verzoek van Carel had ingewilligd, begon ze wel pleizier in het plan te krijgen. Ze luisterde belangstellend, als Carel over de te nemen route sprak en begon toebereidselen te maken voor de reis. Wel betrapte Van Mander zijn vrouwtje nu en dan, als zij Annie op schoot had, met iets vochtigs in de oogen, dat zij moeite deed voor hem te verbergen, doch hij hield zich ook maar of hij daarvan niets bespeurde.

Tante Marie verscheen eenige dagen voor de reis zou aanvaard worden. Zij moest eerst behoorlijk door het moedertje op de hoogte gebracht worden van het heele toilet der jonge dame en tevens goed met haar kennismaken. Want zooals elk kind en vooral elk eenig kind, had Anna enkele eigenaardigheden, waarmee nauwkeurig rekening moest gehouden worden. Zij kon hier niet tegen en hield dáár niet van, was dol op dit en griezelde van dat: altemaal gewichtige bizonderheden, de ziel of maag van het jeugdig Van Mandertje rakende. Tante Marie zette een heel belangstellend gezicht bij de diverse mededeelingen en beloofde geen duimbreed van de voorgeschreven gedragslijn te zullen afwijken.

Onder veel bereddering en tallooze kleine zorgjes en druktetjes brak de gewichtige dag aan.

Tante bracht met Annie papa en mama naar het station.

Daar werd tot het laatste oogenblik nog alles in het kort herhaald tot opscherping van het geheugen en eindelijk floot de trein. Een laatste kus aan de achterblijvende tante, zooveel mogelijk zoentjes van en aan Annie en na een herhaalde aanmaning sloot de ongeduldige conducteur het portier. Zoolang mogelijk keken de ouders nog naar het blonde kopje van hun lieveling, doch eindelijk — eindelijk — was er niets meer te zien, zelfs niet voor het moederoog.

Van Mander moest het feit vaststellen, dat ook hij niet vrij van „kinderachtigheid" gebleven was, want hij had zijn zakdoek even noodig om het stof van zijn bril te wrijven. Zijn vrouw zat over hem door het raampje naar bui-

ten te kijken en zag bleek ; zij beet zenuwachtig op haar onderlip, terwijl een klein kuiltje in haar kin aanhoudend trilde.

Enfin — dat zal wel beter worden, dacht hij.

En het werd ook beter. Den volgenden ochtend zaten zij te Keulen aan het ontbijt al te genieten van een briefkaart van Marie, die het gewichtige nieuws behelsde, dat Annie heel zoet was geweest toen zij van het station naar huis waren gereden. „Zij heeft niet om Mama gehuild" stond er geruststellend, bij, terwijl Papa buiten vermelding werd gelaten. Nelly zei :

— Dat schrijft ze maar om ons pleizier te doen, dat begrijp ik best. Het kind zal mij erg gemist hebben.

Geregeld kwamen de tijdingen hen volgen, met dien verstande dat zij elken dag wat later in handen der belangstellende ouders belandden. Te Bonn nog 's morgens aan het ontbijt, te Coblenz vóór de lunch, te Heidelberg aan het eten en eindelijk te Baden eerst 's avonds.

Maar alles ging uitstekend thuis, en ergo had Carel veel genot van zijn reis. Nelly was onder den indruk geraakt van het voor haar zoo geheel onbekende schoon, en zij begon werkelijk met opgewektheid u i t te zijn.

Het was voor Carel een nieuw genoegen zijn vrouwtje, dat altijd thuis zat, alle mooie plekjes te mogen laten zien, door hem in zijn zwervenszieke jonkheid bezocht.

Als twee losgelaten vogels sloegen zij nu vrij de vleugels uit. Dag aan dag waren zij er op uit om toch zooveel mogelijk gebruik te maken van hun vrijheid. Met den geruststellenden brief in den zak klommen zij lustig naar den Rolandsbogen of op den Drachenfels, den nuchteren trein negeerende ; staarden zij laat 's avonds nog op 't vredige Nonnenwerth, in sluimering onder 't maanlicht ; hoorden zij den donkeren Rijn zijn lied zingen onder hun balkon ; terwijl Carel in geestdriftig herdenken van vroegere tochten den roemer Rijnschen wijn dapper hanteerde en Nelly schertsend tot meedoen opwekte.

In één woord : zij genoten ! Zij staarden van het trotsche Stolzenfels op het forsche Ehrenbreitstein, dachten aan Heine bij den Loreleifelsen, bewonderden de „hehre Germania" met kroon en zwaard, dwaalden door de ruïne

van het Heidelbergerslot; kortom, zij deden wat honderden vóór hen gedaan hadden en nog na hen zullen doen.

Ten laatste na tien dagen reizens kwamen zij te Baden. Carel had zijn vrouw weten te bewegen de reis tot veertien dagen te rekken, als alles goedging. Dit was nog den laatsten avond vóór hun vertrek met tante Marie besproken. En nu alles zóó goedging had Nelly zelf pleizier van haar besluit.

Wel waren er oogenblikken, waarin het verlangen naar de kleine Annie haar ongevoelig maakte voor het natuur- of kunstschoon rondom, — oogenblikken, waarin het haar daarbinnen zoo week werd, dat zij wel even had willen schreien; — wel had zij nu en dan Carel toegefluisterd: „O, dat wij nu maar eens eventjes, al was 't om een hoekje, Annietje konden zien"; en dan was het portretje voor den dag gehaald en bekeken en gekust en nog eens gekust. . . maar. . . . over het geheel viel het hem toch mede. Trouwens — hijzelf had ook wel eens een moment van zwakheid. . . .

Met prachtig weer kwamen zij den tienden dag tegen den avond te Baden aan, en weldra zaten zij voor het Konversationshaus naar de muziek te luisteren en naar het eeuwigdurend va-et-vient van wandelaars te kijken, waarover de vlammende druiventros in den muziektempel zijn breeden lichtstroom uitzond.

Toen de maan hoog aan den hemel stond, slenterden zij arm in arm nog een poos in de Lichtenthaler-allee, waar de lindebloesem geurde en de Oosbach ruischte terzij van den weg, en daar begon Carel plannen te maken voor de volgende vier dagen. Er was nog zooveel moois te zien. Zij zouden het oude slot bezichtigen, dan een tochtje maken naar Ebersteinburg, naar de Felsen, den Mercurius bestijgen of als zij graag wilde, naar forellen hengelen in de Oosbach; — kortom, de laatste dagen van hun reisje zouden niet de minste zijn.

Nelly had onwillekeurig zijn arm wat vaster geklemd tusschen haar beide handen; zij vond haar man zoo door-en-door gezellig op reis. Hij was bereisd en gemakkelijk overal dadelijk thuis. Nooit ondervonden ze iets onaan-

genaams, Carel beredderde alles : zij vond het bepaald een genot met hem uit te zijn. Thuis was hij altijd onrustig door het af en aan loopen naar 't kantoor, en nu had zij hem alle dagen geheel voor zich alleen. Zij begon in het reizen en het beweeglijke leven smaak te krijgen, en in tevreden stemming stapte zij naast hem voort naar hun hôtel terug.

Hij ging haar vóór de trap op en den langen corridor over, waar hun kamers op uitkwamen. Hij stak, in hun klein salon gekomen, het licht op en keek eenigszins verwonderd om, toen hij haar miste.

— Carel ! klonk het zacht roepend van de gang.

— Wat is er, Nel ?

— Carel ! kom eens hier !

Haar stem klonk hem vreemd. Het was of zij met moeite sprak. Hij ging naar de deur en zag haar staan. Zij keek hem aan, en hij bespeurde dat haar gelaat geheel bleek was en zag groote tranen in haar oogen.

Zij wenkte hem en wees naar iets. Daar hij pas in het helle licht gestaard had, kon hij niet best onderscheiden.

— Kijk dáár eens ! snikte zij, vlak bij zijn oor.

Nu zag hij het.

Vóór de deur der aan hun appartementen grenzende kamer stond een paar dameslaarzen en daarnaast. . . . een paar kinderschoentjes : twee van die kleine, innige lieve schoentjes, die in elk ouderhart de teederste aandoeningen kunnen opwekken, die doen denken aan een paar mollige roze voetjes, aan een heel klein heiligheidje van roze vleesch ! O, die schoentjes !. . . .

— Net zoo groot als die van Annie ! fluisterde zij.

Een heele poos bleven zij beiden zwijgend zoo staan, tot hij bukte, de schoentjes voorzichtig opnam en ze op zijn hand plaatste, met zorg en voorzichtigheid, of ze iets heel kostbaars waren. Daarna gaf hij ze haar. En er was groote teederheid in de wijze waarop zij ze weer onhoorbaar zacht voor de deur nederzette, naast de dameslaarzen.

In hun kamer ging Nelly dicht bij Carel zitten. Eerst spraken zij geen woord. De opgewekte stemming van straks was blijkbaar verdwenen.

Hun gedachten waren thuis bij Annie. Zij zagen haar voetjes met kleine schoentjes aan trippelen en trappelen over den looper in de gang en over het kleed van hun woonkamer. Zij zagen ze zonder kousjes of schoentjes speelsch plassen in het badje of moedwillig spartelen in de lakens van haar bedje. Zij zagen het lieve blondkopje hun toelachen, zooals zij 's morgens deed als zij stil uit haar ledikantje geklauterd was.

— O Carel, 't was net of ik Annie „Ma" hoorde roepen, toen ik naar die schoentjes keek. . . .

Hij antwoordde niets, maar glimlachte. Hij begreep haar.

In dien nacht sliepen zij weinig, want in hun ziel was een innig en groot verlangen ontwaakt, dat hun geen rust liet, — een der heiligste verlangens van het wonderlijke menschenhart. En den volgenden morgen vroeg zaten zij in den trein, die zoo snel mogelijk van Baden noordwaarts vlood. . . .

Ik wilde er eigenlijk niet aan meedoen.

(Uit: Johan Gram, Mijn praatstoel. Vertellingen voor onze jongens en meisjes. Amsterdam, H. C. A. Campagne en Zoon.)

In een groote, gezellig ingerichte kamer zat een deftig heer aan zijn schrijftafel, maar de anders zoo vlijtige hand liet de pen rusten. In den leunstoel gedoken, keek Mijnheer Heldoorn met een ernstig gezicht een jongen van een jaar of veertien aan, die in pijnlijke verlegenheid voor hem stond.

Men kon het den jongen aanzien, dat hij hier schuld beleden had, en dat de jeugdige zondaar angstig de dingen die komen zouden, tegemoet zag. En zoo was het ook. Zijn jong hart klopte hevig, des te heviger, daar hij op een flinke terechtwijzing gerekend had en nu van het pijnlijk zwijgen zijns vaders niets begreep.

Bijna wenschte hij den tijd terug, toen dergelijke vergrijpen als het tegenwoordige, met een paar flinke klappen gestraft werden maar dan ook geheel afgedaan waren.

Nu zag zijn vader uit zijn gepeins op. Wat scheelde hem dan toch, dat hij zoo somber keek? Zoo ontroerd

te zijn over zulk een beuzelarij, dat was immers de geheele zaak niet waard.

Dralend trad hij iets naderbij.

„Je hebt me daareven zeer gedaan, Jan,” zei vader nu — „meer zeer, dan je wel denkt, Niet de daad zelve, dat je kattekwaad op school hebt uitgevoerd en daarvoor gestraft zijt, hindert mij zoo — al had ik zoo iets ook niet van jou verwacht, — maar dieper treft me de verontschuldiging, die je voor het gebeurde aanvoert. Ik wou er eigenlijk niet aan meedoen, maar de vrindjes hielden er zoo op aan, — kijk, deze woorden uit jou mond brachten mij veel verdrietigs en ellendigs uit vroegere jaren in 't geheugen en deden me voor de toekomst beven. Een rijk begaafde, lieve jongen is daardoor te gronde gegaan. Laat mij je dat eens vertellen :

„Je hebt je moeder en mij dikwijls van Oom Jan hooren vertellen en je kent toch zijn portret, waarop hij er zoo knap en frisch uitziet. Hij was, evenals jij, een eenige zoon en de afgod zijner ouders en zijner zuster, voor wie hij een teedere zoon en broeder was. Maar ondanks al deze genegenheid, die hij voor hen koesterde, bereidde hij hun op school menigmaal zorg en kommer, ofschoon hij flink vooruitkwam, want hij was in elk opzicht uitnemend begaafd. De oorzaak van deze zorg lag in Jan's beminnelijken, te inschikkelijken aard, die geen weerstand wist te bieden aan de verlokkingen der minder welgezinde kameraadjes.

„De invloed van ouders en zuster was echter gedurende de schooljaren van dien aard, dat hierdoor dwaasheden, die ernstige gevolgen voor hem hadden kunnen hebben, voorkomen werden. Zoo deed hij op zijn 18e jaar een uitmuntend eind-examen aan het gymnasium en werd student. Hier gaf hij zich zoodanig aan de vrijheid van het studentenleven over, dat hij het eene examen na het andere uitstelde en schulden op schulden stapelde. Je goede grootvader betaalde en betaalde maar altijd weder. Een aanzienlijk deel van het vermogen ging daarmee te loor, en de goede vader zou zich voor den zwakken, lichtzinnigen zoon geheel arm gemaakt hebben, als niet de dood tusschenbeide gekomen ware.

„Het bleef je goeden grootvader gespaard, het mede te moeten aanzien, hoe zijn eenige, teergeliefde zoon te gronde ging. Hij stierf in de hoop, dat Jan's rijke gaven en zijn goed hart hem weder op den rechten weg zouden brengen.

„Wat al de beden en vermaningen van vader niet hadden kunnen teweegbrengen, dat deed zijn dood. Jan kwam tot nadenken en promoveerde als doctor. Lang bleef hij echter zijn goede voornemens niet getrouw. Een goede betrekking als hulpgeneesheer bij een beroemd professor was hij spoedig kwijt, daar hij, in plaats van, zooals zijn plicht vorderde, stipt op de spreekuren tegenwoordig te zijn, aan de verlokkingen der vrienden gehoor gaf en wegbleef.

„Nu zette hij zich als geneesheer neer, maar de goede praktijk, die hem zijn kennis en vlugheid deden verwerven, verloor hij weder door zijn lichtzinnigheid. Je moeder bracht den zoo teer beminden broeder de grootste offers, maar alles was vergeefs. Ten slotte is hij in Amerika ellendig aan zijn einde gekomen. Dat was het einde van den rijk begaafden, beminnelijken jongen, wien het helaas aan kracht en moed ontbrak om op het juiste oogenblik „n e e n" te zeggen.

„Ik wou er eigenlijk niet aan meedoen, maar de vrienden hielden er zoo op aan," was honderdmaal zijn antwoord, als grootvader en later je moeder en ik hem verwijten over zijn doen en laten deden. Daarom troffen mij heden deze woorden uit je mond zoo diep. Zou jij je lieve moeder zulk leed willen aandoen ?

„Wilt ge dezelfde stormen weder over haar doen losbarsten, die haar jeugd zoo treurig hebben gemaakt en die nu nog zulk een diepe schaduw op haar leven werpen ? Want nog nooit heeft ze 't verdriet over het treurig einde van haar broer geheel overwonnen. Wilt ge haar diezelfde smart aan haar zoon doen beleven ? Dat zou haar 't hart breken ."

In Jan's oogen welden groote tranen op. Innig sloeg hij de armen om zijns vaders hals en zei op vasten toon : „Neen, vader, zeker wil ik dat niet ; van heden af zal ik doen wat mij past, en mij om de spotternijen mijner kameraden niet bekommeren."

„Ik vertrouw op je. Geloof me, je toont meer moed en mannelijken zin, wanneer je het waagt, *neen* te zeggen en, zonder je om eens anders meening te bekommeren, het eenmaal voor goed erkende doet, dan dat ge den grooten heer speelt en de geboden van je ouders en leeraars in den wind slaat. Heb dezen moed, en spoedig zullen anderen je goede voorbeeld volgen, en je zult ten slotte blijvender vrienden hebben, dan je zoo'n pretje bezorgt, zelfs dan, wanneer niet, gelijk heden, de straf op den voet volgt. — Natuurlijk kan onder deze omstandigheden van het uitstapje niets komen; je zult zelf wel gevoelen, dat een jongen, die zulk een zware straf ondergaan heeft, zijn recht op die beloofde uitspanning verloren heeft."

Beschaamd boog Jan 't hoofd. Dat hij het mooie uitstapje, waarvan hij zich zooveel voorgesteld had, prijs moest geven, was hard; maar nog meer bekommerde hij zich in dit oogenblik over hetgeen zijn goede moeder wel zeggen zou, als zij zijn straf vernam. Dat hij haar zoo'n verdriet moest aandoen, griefde hem nu, na hetgeen zijn vader hem daareven verteld had, veel, veel dieper.

In het stationskoffiehuis *De Zwaan* stormden juist een geheele troep cadetten binnen, die van het Kerstmisverlof terugkeerende, de aansluiting hier gemist hadden, die hen naar de Academie had moeten brengen. Dit gedwongen oponthoud scheen den jongelui niet zoo heel onaangenaam te zijn; want onder vroolijke scherts schaarden zij zich om een tafel en prezen het toeval, dat hun nog een uurtje of wat hun vrijheid liet. Die gulden vrijheid voor een vroolijk uurtje in 't koffiehuis te besteden, daartoe waren allen gaarne besloten.

„Kom, een glas warme grog!" riep een jonge cadet met donkere oogen en een brutaal gezicht.

Allen betuigden hun instemming met dit voorstel. Doch een opgeschoten jonkman, blond en met blauwe oogen, hield de kameraden, die den knecht reeds wilden roepen, tegen.

„Laat ons liever een glas bier drinken,” zei hij, „waarom moet het grog zijn ?”

„Komt het bange moederskindje weder met zijn bakerpraatjes”, bromden de kameraden, „drink jij bier, als je daar lust in hebt, wij drinken grog, daar blijft het bij.”

„Dat zal ik voor mij ook doen,” zei de blonde vast, „ik had het jelui alleen willen aanraden !”

„En waarom, schoolmeester ? Kom er eens mee voor den dag”, klonk het reeds van de lippen van den donkere.

„Ik vind een glas grog te duur, en daarbij acht ik het ook minder gepast en raadzaam, hier in een openbaar lokaal sterken drank te gebruiken. Elk oogenblik kan er een superieur binnenkomen, en ik weet zeker, dat hem noch jelui dit aangenaam zou zijn.”

„Kom, waarom zou er nu juist een superieur binnen moeten komen ; maak jij je nichtje bang ! En al komt er een, wat kan hij ons dan nog maken ?”

„Doet wat jelui wilt,” zei de blonde, „ik drink bier.”

De scherpe en spottende tegenwerpingen, die enkele kameraden op de lippen hadden, en waarbij de blonde misschien niet zoo kalm zou gebleven zijn, als het hem tot nu toe gelukt was, bleven onuitgesproken, daar in dit oogenblik een heer met een deftig uiterlijk, die tegelijk met de jongelui het koffiehuis binnengekomen was en aan een tafeltje naast hen plaats genomen had, op de jongelui toetrad.

„Mag ik mij even aan u voorstellen,” zei hij vriendelijk, „mijn naam is Heldoorn, kapitein bij het 5e regiment.”

De jongelui stonden van hun zetels op en sloegen op militaire wijze aan.

„Laat ik u volstrekt niet storen,” ging hij op aangenamen toon voort. „Als ge ’t veroorlooft, schuif ik een oogenblikje bij.” Men maakte voor hem plaats.

Toen de jonge kapitein plaats genomen had, zei hij : „Ik was daareven, of ik wilde of niet, toehoorder van uw gesprek en wilde alleen dezen jongen kameraad — hierbij wendde hij zich tot den blonde, — mijn erkentelijkheid betuigen over zijn moedig, mannelijk woord van daareven, waarmede ik mij overigens volkomen vereenig,”

zei hij, zich tot de anderen wendende. „Hier een glas grog te drinken zou niet gepast zijn en had voor u licht onaangename gevolgen kunnen hebben. Dat gij u zoo ferm gehouden hebt,'' zei hij verder tot den blonde, „en uw meening zoo moedig verdedigd en volgehouden hebt, ondanks de bespotting uwer kameraden, strekt u tot groote eer. Handel steeds zoo, dan zult gij een sieraad van onzen stand en een navolgenswaardig voorbeeld voor uw kameraden zijn.''

De jongelui zaten min of meer beteuterd te kijken.

Toen ging de jonge kapitein op vroolijken toon voort:

„En wanneer ge nu den kameraad. die een kleine schoolmeesterachtige rede tot jelui gehouden heeft, verder onder u dulden wilt, dan zult gij zien, dat hij ook een vroolijke kameraad in den kring van opgeruimde gezellen weet te zijn. Het toeval heeft ons hier een poosje bijeengebracht, en laten we nu die weinige uurtjes zoo goed mogelijk besteden.''

Met de verzekering, dat het hun een eer zoude zijn, verzochten de jongelieden den kapitein in hun midden te blijven. Spoedig stonden de glazen met schuimend gerstebier op tafel, en spoedig waren ook alle gezichten even vroolijk. De jonge kapitein bewees, dat hij ook een vroolijke kameraad kon zijn.

De officier, die de jongelui aldus had aangesproken, was Jan Heldoorn, dezelfde, die zijn vader jaren geleden de belofte had gedaan, steeds een vasten wil te hebben en nooit van zijn leven meer het verontschuldigende woord in den mond te nemen:

„Ja, ik wou er eigenlijk niet aan meedoen!''

Mijn eerste diner.

(Uit: Thérèse Hoven, Onder de Palmen en Waringins. Amsterdam, L. J. Veen.)

Ik was nog een echte *totoh* [1]) en zoo onbeholpen mogelijk. Mijn Maleisch, dat werkelijk nogal vertoon maakte, als ik 's morgens met kokki afsprak, wat ze alzoo op de

[1]) baar.

passar koopen zou, was verre van schitterend, wanneer 't gesprek over een mij onbekend onderwerp liep of over iets, dat maar even boven 't alledaagsche stond.

Toch sloeg ik mij er doorheen, en Godlof! mijn man was niet lastig. Voor zichzelf had hij weinig behoeften en het kon hem niets schelen of er eens een schotel mislukte of ontbrak.

Ook waren wij in den eersten tijd van ons liefdesgeluk, en dan is eten nog niet de hoofdzaak voor de heeren der schepping.

Op een goeden dag echter — ik mocht wel zeggen: een slechten — ontvingen wij, 's avonds tegen half zeven, 't bezoek van twee heeren, vrienden van mijn man.

Ik zal ze maar Muller en Smit noemen, dat is 't gemakkelijkste en 't komt heel dikwijls uit.

„Zoo," begon Muller, na de gebruikelijke begroeting, „en je bent zoo getrouwd, Toon?"

Mijn man moet ge weten, wordt door iedereen gewoonweg „Toon" genoemd. Ik mag zoo'n familiaar naampje wel, 't is altijd een bewijs, dat de geadresseerde populair is en bijgevolg nogal in den smaak valt. Destijds kende half Batavia Toon! Hij was er bekend als de bonte koe.

„Ja, jongen," luidde 't antwoord, „en ik zou 't iedereen aanraden, je weet niet hoeveel aangenamer 't is om thuis te eten dan om elken dag in een hotel te dineeren."

Wij begonnen alle drie te gelijk te lachen; 't kwam er ook zoo gek uit, 't had er veel van, alsof 't gemak van thuis eten de grootste aantrekkelijkheid van het huwelijksleven was.

Natuurlijk meende hij 't zoo niet, doch 't klonk al heel dwaas en de indruk, welken zijn woorden maakten, was vrij komiek.

In plaats echter van zich te verontschuldigen ging Anton er op door en eindigde met te zeggen: „Ik kan jelui beiden geen beter bewijs voor mijn theorie geven dan door jelui te vragen van avond hier te blijven eten."

De angst sloeg mij om 't harte!

Als ze 't eens aannamen?

Ons menu was dien dag zoo eenvoudig mogelijk; ik

had niets dan een kwart blikje schildpadsoep, een microscopisch stukje biefstuk, een bescheiden hoeveelheid groenten en aardappelen en wat vruchten.

Toevallig had ik geen blikjes opgedaan, daar de *goedang* [1]) die week geverfd zou worden en ik er dus zoo weinig mogelijk in wilde hebben. Ik had er opzettelijk mee gewacht, totdat onze voorraad op zou zijn, en de naakte leegheid, die er heerschte, joeg mij bij het voorstel van mijn onnadenkenden man een koude rilling op 't lijf.

Smit keek Muller aan en Muller keek Smit aan en toen zei een van beiden, ik weet niet meer wie: „Nu — als wij Mevrouw geen overlast aandoen. . . .”

Mevrouw glimlachte met den moed der wanhoop.

„Maar geen complimenten, als 't u blieft, geheel *à la fortune du pot*”.

Goede hemel! dat ontbrak er nog maar aan; met tergende duidelijkheid verschenen het kleine blikje soep, 't miniatuur stukje biefstuk en de overige beetjes mij voor den geest.

„Als de heeren mij willen excuseeren”, begon ik met een stem, waaraan ik tevergeefs vastheid zocht te geven, „dan zal ik even aan den jongen zeggen om er twee borden bij te zetten”, vervolgde ik met ijzige gelatenheid.

„Kind — 't is even halfzeven — en je weet, het schot [2]) gaat pas om acht uur. Blijf dus eerst nog gezellig een uurtje bij ons zitten”.

Mijn hemel, hoe kon Anton zoo iets voorstellen? Had de man dan heelemaal geen denkbeeld van den toestand? Ik mompelde iets, dat zeker door niemand verstaan werd, daar ik zelve niet wist wat 't was en verliet de voorgalerij. Ik nam mijn sleutelbos uit de linnenkast en maakte mij met angstig kloppend hart gereed om naar de bijgebouwen te gaan en met kokki te beraadslagen.

Anton kwam mij achterop: „Vrouwtje, denk er om dat je de „*minioeman*” [3]) laat brengen en geef vooral wat

---

[1]) provisiekamer.

[2]) Het schot, dat om 8 uur 's avonds te Batavia wordt gelost, is het algemeen signaal voor den avondmaaltijd.

[3]) likeurkeldertje.

goeden wijn uit. Je vindt 't toch wel goed dat ze blijven, 't is wel aardig om eens iemand te hebben."

„Aardig", viel ik hem in de rede, „'t is verschrikkelijk, er is niets in huis, en ik weet waarlijk niet wat te doen".

Niets in huis, — nu dat is minder, dan laat je maar even wat blikjes halen bij Lay Lam Sim".

„Waar zeg je ?"

„Bij Lay Lam Sim, je weet toch wel, dat is die groote *toko* [1]) in Pasar Baroe ; stuur den *kebon* [2]) even met een briefje, je kunt er alles krijgen wat je hebben wilt. Wees maar niet zuinig ; voor eens komt het er niet op aan, en ik zou mijn vrienden graag laten zien, wat een kranig vrouwtje ik heb. Zorg dus, dat alles netjes is, ja ?"

Ik antwoordde niet, want ik wilde hem zijn illusie niet ontnemen.

Haastig begaf ik mij naar de keuken, doch vond er niemand, hetgeen nogal eens gebeurt in Indië, waar de keukenmeid er niet haar „*home*" maakt gelijk ten onzent en er zoo min mogelijk inkomt.

Na een weinig zoeken vond ik mijn geheele personeel in den „*kampong*" achter ons erf ; ze stonden allen rondom een *warong* [3]) en deden zich te goed aan rijst met rotte visch.

Toen ze mij daar opeens zagen verschijnen, stoven ze uit elkander en slopen ze naar huis als honden, die een pak slaag verwachten.

In 't begin van mijn verblijf in Indië vond ik 't altijd verschrikkelijk, als er niemand op 't erf was en wist ik niet wat aan te vangen.

Langzamerhand werd ik er echter aan gewoon en begon ik mijn volkje te kennen ; als zij er niet waren, ging ik hen gewoon in den *kampong* zoeken, waar ik zeker was hen te vinden.

't Zij dat de hierboven vermelde lekkernij haar een indigestie had bezorgd of dat zij er misschien niet ge-

[1]) winkel.
[2]) tuinjongen.
[3]) inlandsch eetstalletje.

noeg naar haar zin van had kunnen genieten, hoe ook, kokki was uit haar humeur en allesbehalve meegaand.

„Kokki, je moet van middag een lekker diner maken." zei ik, natuurlijk in 't Maleisch.

„Kan niet, er is niets".

„Dat weet ik wel, maar kebon zal wat dingen halen."

„Kan niet, kebon *sakit panas*" [1])

„Dan moet een van de andere jongens gaan."

„Andere jongens kan niet weg, Ali neemt bad, Ming moet tafel dekken."

Het zag er wanhopig uit, doch gelukkig had ik reeds geleerd mij te redden. Ik beval haar dus Ali terstond te halen en gaf hem mijn orders voor: een grooter blikje soep, een blik kalfsgehakt, een tong in blik, een flesch doperwten, een paar flesschen ingemaakte vruchten en een amandel-pudding in blik.

Ik verbeeldde mij, dat het werkelijk op die manier nog een aardig menu zou kunnen worden, en met een drievoudige vermaning aan Ali om terstond weg te gaan, 't briefje niet te verliezen en spoedig terug te komen, keerde ik mij weer naar kokki.

„*Ajoh* [2]) gauw, maak pannen schoon, dan kun-je dadelijk beginnen, als Ali terugkomt."

Kokki schudde 't bruine hoofd een paar maal en zei toen met tergende langzaamheid:

„Helpt niet, kokki kan niet veel lekker eten koken."

„Waarom niet?" vroeg ik driftig.

„Is maar een beetje hout," antwoordde zij en liet mij twee dunne stokjes zien.

„Maar je hadt toch noodig voor van middag."

„Neen, eten al klaar," en de vliegenkast openende, liet zij mij verscheiden groezelige borden zien, waarop ons middageten een onsmakelijke uitstalling vormde.

Natuurlijk had ik lust om boos te worden; gelukkig echter hield ik mij in, want niets maakt de Javanen onhandelbaarder dan tegen hen uit te varen.

---

[1]) heeft koorts, letterlijk: warme ziekte.
[2]) kom.

Wat ik ondervond was trouwens niets nieuws; kokki kookte heel dikwijls 't eten vooruit en warmde 't dan op, even vóór 't opgediend moest worden.

Wel was 't dan in de hoogste mate ongenietbaar, doch dat kwam er in haar oogen minder op aan.

Evenals de meesten harer landgenooten was zij maar blij, als haar werk klaar was. Het denkbeeld, dat ze nog iets te doen had, bezwaarde haar, en kokki gevoelde zich niet gaarne bezwaard.

Terwijl ik nog met haar aan 't redeneeren was, sloeg het op eens zeven uur. Nog een uurtje, en 't diner zou kant en klaar moeten zijn!

Opeens kreeg ik een inval, . . . als ik mijn onwillige keukenprinses eens omkocht?

Heel edel was dat niet en 't systeem deugde beslist niet, doch helaas! de omgang met de inlanders heeft nu eenmaal geen veredelenden invloed op de Europeanen en bovendien. . . . wij moesten toch eten.

Ik ging dus naar mijn slaapkamer, nam een niet te duren *sarong* uit mijn kast en begaf mij er mede naar de keuken.

„Kijk kokki — voor jou, als je lekker kookt, ja?"

Er vertoonde zich iets tusschen een grijns en een glimlach op haar gezicht.

„*Tremi kassi — njonja manis, tremi kassi banjak, njonja besaar*". [1])

Kokki was gewonnen; ze ging snel wat hout in den „*kampong*" halen en begon een kleine pan schoon te maken.

„Mevrouw maakt saus, ja?"

Dat was waar ook; gelukkig had ik nog een flesch ordinairen Rijnwijn in huis, ik kon dus gemakkelijk een lekkere saus maken.

Maar och! 't was zoo warm en dan . . . . ik had een mooi, dun japonnetje aan.

Wacht, ik zal gauw eventjes mijn *sarong* en kabaai aantrekken.

---

[1]) „Dank u wel, mooie mevrouw, dank u veelmaals groote mevrouw." Als de inlanders hun meesteres willen vleien, zeggen ze altijd „*njonja besaar*" ofschoon die benaming eigenlijk alleen aan de vrouw van den Gouverneur-Generaal toekomt.

Heerlijke en nooit volprezen dracht!

Wat zouden wij, Hollandsche dames in Indië, zonder dit kleedingstuk aanvangen?

Eenige oogenblikken later was ik al gemetamorphoseerd.

„*Ajoh*, kokki, geef eieren."

„Is er niet", luidde 't lakonieke antwoord.

„Och, wat! van ochtend waren er nog zes."

„Apen maakt kapot!"

Ik trok de schouders ongeloovig op; sedert eenige weken hadden wij een paar aardige, speelsche aapjes op 't erf, en wat er na dien tijd gebroken of weg was, werd op de rekening van die arme dieren geschoven.

't Waren een paar komieke, vroolijke wezentjes, en vooral Anton had veel pleizier in hun zotte grappen en vreemde grimassen, doch 't werden op die manier dure kostgangers.

Nadat ik een der Javaansche kinderen, die nooit op een Indisch erf ontbreken, om eieren gezonden had, ging ik weer eens naar binnen om te zien hoe 't dekken vorderde. Ming zat doodbedaard een strootje te rooken op een der treden van de trap, die van het huis naar den tuin leidde.

Toen ik hem beval om terstond aan 't werk te gaan, beweerde hij, dat hij 't niet alleen kon doen. Ik riep dus een mijner baboes en beval hem zich wat te haasten. Toen spoedde ik mij weer naar achter; 't werd halfacht, nog was Ali niet terug, en in mijn zenuwachtige haast had ik niet op de juiste verhouding gelet en wilde mijn saus, toen ik er wel de noodige ingrediënten voor had, niet dik worden.

Nu beweert men wel, dat dingen geen wil hebben, maar mijn ondervinding van dien avond was, dat de negatieve wil van die bewuste Rijnwijnsaus even sterk was als mijn positieve.

Ik verloor er waarlijk bijna mijn geduld bij.

Acht uur! en geen Ali, en mijn saus volhardde in 't „niet dik worden!"

En warm dat ik was en benauwd!

Neen, daar zijn geen woorden voor te vinden. En de insecten welke tegen mij aanvlogen, tot een groote klap-

pertor toe, die mij zoodanig aan 't schrikken maakte, dat ik bijna de petroleum-machine, waarop ik kookte, omverwierp.

Neen, 't is niet te beschrijven wat ik uitstond; daarvoor moet men 't tropische klimaat en de tropische dierenplaag kennen.

Terwijl ik midden in mijn ellende was, klonk Anton's stem uit 't huis:

„Vrouwtje — kunnen wij gaan eten? 't Schot is gevallen."

Ik antwoordde niet; want ik wist waarlijk niet wat te zeggen.

Een poosje later kwam hij bij mij: „Zeg eens, kind, is 't eten klaar? En!. . . . je moogt wel eens naar de achtergalerij gaan, de tafel ziet er nog niets netjes uit. Zet er wat gember op en wat dessert hè, zooals je 't Zondags wel eens doet — maar gauw, kindlief, want 't is over achten."

Mijn saus was nog niet dik, doch ik liet 't er bij, deed de helft in een sauskom en liet de rest in de pan. Toen ging ik weer naar 't dekken kijken, doch o, schrik!

Ming en de baboe waren blijkbaar, wat de Javanen „*bingoeng*" noemen, d. i. 't hoofd kwijt, iets dat hun nogal eens overkomt.

Waarschijnlijk had ik hen een weinig te ruw toegesproken. Ik had er nu spijt van, voornamelijk om de gevolgen.

Daar liepen ze beiden om de tafel heen, Ming zette telkens een bord neer en de baboe veegde het af en nam het daarna weer weg.

Ze deden het allebei met de grootste kalmte en bedaardheid, zooals slaapwandelaars de eene of andere bezigheid werktuiglijk verrichten.

Het was een allerzotste vertooning en als ik er aan denk, moet ik er nog om lachen.

Toen lachte ik er allesbehalve om, maar sloeg zelve de handen aan 't werk.

Nu, dekken voor vier personen is geen heksentoer, en ik was er spoedig mee klaar.

Terwijl ik nog bezig was, kwam Anton weer bij mij; zonder een zweem van ongeduld vroeg hij: „Kindje, kunnen we nog niet gaan eten?"

Zijn kalmte maakte mij nog zenuwachtiger dan ik al was, en vrij snibbig antwoordde ik: „Je hebt makkelijk praten van eten, jij zit maar je sigaar te rooken en te babbelen, en ik moet allerlei meidenwerk doen en dat voor jou vrienden."

„Je hebt toch bedienden genoeg, kind."

„Ja, maar ik heb er niets aan, ze zijn allemaal gek, geloof ik. Denk eens, Ali is nog niet terug. . . . en. . . . ik ben zoo warm. . . ." liet ik er vrij onlogisch op volgen.

Anton glimlachte, gelukkig had hij zich mijn ongepasten uitval niet aangetrokken.

„Wacht, ik zal wel eens achter gaan kijken," zeide hij goedig, „ik kan beter met die zwartjes omgaan dan jij, ik ken ze zooveel langer."

Toen ik een minuut of wat later in de bijgebouwen kwam, was mijn goede man druk bezig met het openmaken van de verschillende blikjes.

Ali was juist teruggekomen na bijna twee uur te zijn weg geweest; toen Anton er hem een aanmerking over maakte, gaf hij een brutaal antwoord en verklaarde hij, niet langer bij een meneer en mevrouw te willen blijven waar hij zich zoo dood moest werken. Hij ging nu naar den *kampong* en kwam niet meer terug. Anton liet hem bedaard uitspreken en zei, dat ik blij moest zijn dat hij wegging, want dat hij een onbeschaamde *orang* [1]) was.

Gelukkig nog maar, dat hij zijn boodschap had gedaan. Daar de verschillende blikjes maar even gewarmd behoefden te worden, konden wij nu haast beginnen, 't was over half negen, dus 't werd tijd.

En dan. . . . onze gasten waren al zoo lang alleen. In Indië kijkt men echter zoo nauw niet en is men op dat punt niet zoo stijf als in Holland.

Eindelijk. . . . eindelijk stond de soep op tafel, ik drukte Ming en de baboe, die beiden weer wat op hun verhaal gekomen waren, nog eens goed op 't hart om netjes te bedienen en ging naar de voorgalerij.

---

[1]) kerel of mensch.

Ik trachtte iets op mijn gezicht te tooveren, dat veel van een leelijke spiertrekking had, doch voor een innemend glimlachje moest doorgaan en zeide, quasi gewoon: „'t Is ongelukkigerwijze wat laat geworden, heeren, doch. . . .”

Ik voltooide mijn zin niet, daar Anton mij met een beweging van schrik in de rede viel en op mijn kabaai wees.

Onthutst deinsde ik achteruit en riep angstig: „Wat, toch geen beest?”

Er lag zooveel ontzetting in mijn toon, dat de drie heeren in een eenparig lachen uitbarstten.

Verwonderd keek ik hen aan.

„Wat is er toch?” vroeg ik, — want ofschoon ik mij zelve goed in den spiegel had bekeken, zag ik niets verdachts.

„Vrouwtje, je bent niet gekleed,” begon Anton.

O! hemel, daar had ik heelemaal niet meer aan gedacht.

Nu is men in Indië zeker niet heel streng op 't punt der etiquette, doch geheel vrij er van is men ook niet, en aan den avondmaaltijd verschijnt de vrouw des huizes altijd in Europeesch toilet, ten minste als er gasten zijn. Is zij alleen met haar man, dan houdt ze gewoonlijk haar Indisch pakje aan.

Zelfs als ze in den namiddag uit is geweest, verkleedt ze zich nog even en maakt ze zich lekker, zooals ze 't noemen.

Op dien bewusten avond had ik mij, ter eere onzer beide gasten, als een Hollandsche dame moeten kleeden. Ik schaamde mij dood, — zooals wij op school met veel minder aanleiding plachten te zeggen.

't Was echter te laat om nog van kleeding te veranderen, en met het onaangename bewustzijn van aan de burgerlijke beleefdheid te kort te zijn geschoten nam ik den arm, dien de heer Muller mij zeer galant aanbood.

Wij zouden dan aan tafel gaan, en ik vleide mij reeds met de troostende gedachte, dat er een einde was gekomen aan al de ellende, die ik uitgestaan had.

Anton's vrienden schenen mij aardige lui toe, mijn man zelf was vroolijk gezelschap, en ik nam mij voor om mijn plichten als gastvrouw zoo goed mogelijk te vervullen en heel opgewekt te zijn.

Dan. . . de goden hadden het anders beschikt; één blik op de tafel was voldoende om mij van de hoogte der Horatiaansche kalmte, waartoe ik mijzelve weer langzamerhand gebracht had, in de diepte der vreeselijkste wanhoop te storten.

„Zet de saus daar op tafel," had ik in 't voorbijgaan nog even aan de baboe gezegd.

En wat had die domme meid gedaan?

Doodeenvoudig de zwarte pan neergezet; ze had wel gezien, dat er iets in de sauskom van 't servies was, doch ze had gedacht, dus vertelde ze later, dat ik dat voor den volgenden dag wilde bewaren.

Wie schetst mijn verbazing, mijn ergernis, mijn ontzetting, mijn schaamte?

Ik was pas getrouwd; Anton had met mij willen kranen, zooals hij 't noemde, en daar stond me nu een berookte, gebruikte pan op tafel tusschen een kristallen gemberstelletje en een Sèvres bloemenvaasje. Kon een jonge huisvrouw iets vreeselijkers overkomen?

En wat ik deed?

O, wel 't ergste dat ik had kunnen doen.

Ik barstte in tranen uit en vloog naar mijn slaapkamer.

Naderhand was ik woedend op mijzelve, omdat ik 't geheel niet als een grapje had opgenomen, maar toen vond ik het te tragisch om mij er over heen te kunnen zetten. Ik had een gevoel alsof ik voor eeuwig geschandvlekt was en als een onwaardige uit 't gilde der goede huisvrouwen zou worden gebannen. Zonder een woord te zeggen ging ik naar mijn kamer en bleef er.

Anton en zijn vrienden deden eer aan mijn arm menu. Muller had gezegd, dat het jammer was dat Mevrouw zoo zenuwachtig was, en Smit had opgemerkt, dat die stomme inlanders niet waard waren, dat een Europeesch vrouwtje er een traan om liet.

Dat vertelde Anton mij ten minste 's avonds toen ze weg waren, nadat hij mij eerst flink had beknord over de onbehoorlijke manier, waarop ik mijn post verlaten had. Ik sprak hem niet tegen, want gelijk had hij. Het was schandelijk laf van mij geweest, maar. . . . ik had ook zulke onmogelijk akelige uurtjes doorgebracht en . . . . ik kon niet meer.

De laatste loodjes wegen 't zwaarst en een pan is een heel zwaar loodje.

Toen ik den volgenden dag in de „*goedang*" kwam kijken naar de kliekjes, vond ik er niets dan wat koude aardappelen, en toen ik kokki en de overige bedienden vroeg waar al het eten gebleven was, zei Ming heel leuk: „Ja, *njonja* niets zeggen van bewaren en wij eten maar op." Voor al mijn geld had ik dus nog niets over ook. Dit is de eenige waarachtige geschiedenis van mijn eerste diner, dat mij nog lang heugde.

Het geschenk van den arme.

(Uit: Novellen van ROSALIE en VIRGINIE LOVELING. Gent, Algemeene Boekhandel van AD. HOSTE.)

De carnavaldagen waren luidruchtig en vroolijk afgeloopen voor velen; voor de weduwe uit het winkeltje en haren zoon moesten zij een treurigen nasleep van smart en kommernis laten. Hij was een eenig kind, een mechaniekmaker. Hij was oppassend en werkzaam: dit wist zijn patroon, dit bevestigden de meesterknechten. Hij was opbruisend maar oprecht van karakter, dit getuigden zijne werkgezellen. „Hij was een bedorven kind," zeiden de geburen, „nu zag zijne moeder, wat er van gekomen was." Ja het was al heel erg: in den dinsdagnacht was er twist ontstaan onder drie of vier werklieden; een hunner had eenen steek gekregen en lag tusschen leven en dood. Engel was tegenwoordig geweest en in de zaak betrokken. De grootste plichtige zat achter slot; hij ook was reeds voor den onderzoekrechter gedaagd geweest, maar tot hiertoe nog op vrije voeten. Was hij plichtig? was hij het niet? Wie kon het zeggen? Zij, die tegenwoordig geweest waren, getuigden de eenen vóór, de anderen tegen hem. Hij loochende hardnekkig de hem ten laste gelegde misdaad; doch degenen die zijn karakter kenden en daaruit hunne gevolgtrekkingen maakten, geloofden aan zijne schuld.

„Hij is onnoozel als een lam," verzekerde zijne moeder

in hare verblinde liefde; „hij heeft niets misdaan: er is geen braver kind op heel de wereld, geen zoon, die zijne moeder meer bemint dan hij.”

Ja, dat was waar, dat hij haar beminde, en het was ook wel zeker, dat zij zijne liefde verdiende. Wat had zij niet al gezwoegd voor hem, als hij klein en hulpeloos was! Zij was vroeg weduw geworden, haar man had ergens een kleine bediening gehad, en na zijn dood was zij zonder middelen van bestaan gebleven. Maar zij was jong en moedig, zij ging in daghuur uit werken, en eindelijk, als haar zoon groot was, had zij mogen russten; want hij was er fier op, dat hij voor zijne moeder arbeidde.

Zij hield een klein winkeltje van bezems, ajuin, fruit en eieren. Zij woonden in een bouwvallig hoekhuisje met een hellend geveltje in een arm en volkrijk kwartier der stad. De vloer lag lager dan het straatje, of veelmeer het steegje voor de deur. Van op den drempel harer woning kwamen orde en zindelijkheid u tegen. In het woonkamertje achter den winkel blonk en schitterde het nederig huisraad van reinheid; want uiterst nederig en schier armoedig was er alles, met uitzondering van een ouderwetschen spiegel met een vergulde lijst en een sierlijke rank van druiventrossen in het glas geslepen, dat duister en vol spotvlekken was. Dit scheen van vroegeren rijkdom te getuigen; maar wat nog meer het oog van den toevalligen bezoeker aantrok, waren twee lichtblauwe porceleinen kuipjes met kleurige vlinders en bijen er op, die op het schouwbord prijkten: oud, onbeschadigd, van een zonderling maaksel, en — van eene groote waarde, had men aan het vrouwtje meer dan eens gezegd. Dat waren grootmoeders kuipjes, zoo noemde zij hen. En als Engel klein was en schreide, mocht hij soms met een van de wonderbare voorwerpen vóór hem in zijn stoeltje aan tafel zitten, om de vlinders en de bijtjes er op te bezichtigen: dat was wel gevaarlijk voor de schoone kuipjes; maar Engeltje werd zoo gaarn gezien van zijne moeder.

Als hij grooter was, had zij hem dikwijls van grootmoeder verteld: „Grootmoeders ouders waren heel rijk

geweest; grootmoeder had als kind in de koets gereden en eene dienstmeid voor haar alleen gehad; zij had groene marokijne schoentjes gedragen en hare moeder een satijnen kleed, met groote bloemen er op geweven. En de twee kuipjes had zij toen ook eens gekregen. Maar als grootmoeder zeven jaar oud was, waren hare ouders ineens arm geworden; want haar vader had zich borg voor zijnen halfbroeder gesteld en heel zijn vermogen daarbij verloren. Grootmoeders ouders waren van verdriet gestorven, en zij was bij eene nicht in huis genomen en daar als dienstmeid opgebracht; maar den spiegel en de twee porceleinen kuipjes had zij behouden."

Wat hoorde Engel dat gaarne vertellen, en wat had hij de kuipjes van grootmoeder lief! Helaas wat zou er nu van hem worden, en waarmee had zijne moeder het verdiend, dat hij aldus ineens den vrede haars levens stoorde?

In een nieuw verhoor had hij zijne eerste verklaring tegengesproken, en had nu ook in het gevangenhuis moeten blijven. De arme vrouw was radeloos; en in haar hulpelooze wanhoop dacht zij als laatste redmiddel aan den zoon uit een huis, waar zij vóór twaalf of vijftien jaar gewerkt had, en die thans advocaat was.

Zij liep naar hem om troost en hulp. Hij kende haar nog. Hij was eerst onlangs geplaatst. Zij vertelde hem weenend van de valsche beschuldiging, die op haar kind woog, van zijne deugden en zijn goed hart; zij voegde er bij, dat hij niets misdaan had en enkel tegenwoordig geweest was bij de vechtpartij. En de advocaat stond na te denken met de kin in de hand: wellicht had hij medelijden met haar; wellicht beschouwde hij dit als een zaak, die hem roem kon bijbrengen; wellicht was hij door een mengsel van dit alles bezield, althans hij klopte haar op den schouder en zegde troostend, dat zij niet wanhopen moest, dat hij haren zoon verdedigen zou, en toen zij hem ontroerd bedankte en hem zeide, dat zij hem al wat zij bezat had willen schenken, toen glimlachte hij zoet en zeide haar, dat hij zulks uit oude genegenheid doen zou, en zij hem niets daarvoor verschuldigd was. Hij had haar tot aan de deur geleid en nog eens beloofd, dat hij

het geval zou onderzoeken. Zij was met lichten tred en een verlicht hart wedergekeerd, en beeldde zich in, dat de jonge advocaat evenals zij van de onschuld van haren zoon overtuigd was.

Thans volgden opnieuw onrustige dagen en slapelooze nachten, met vluchtige tusschenpoozen van betrouwen en hoop, volgens wat de geburen spraken of hare eigen phantasie haar troostbeelden of spookgestalten voor den geest bracht.

Eindelijk brak de morgen aan, waarop het proces moest gewezen worden. Het uur was daar, de tijd ging voorbij, het werd laat, en zij zat alleen in haar woonkamertje. Haar hart klopte popelend, en het was alsof eene schicht er door schoot, telkens als zij een gerucht daarbuiten vernam of meende te hooren. Bidden kon zij niet meer, denken ook niet, en zij zat met de handen in den schoot als versteend voor zich te staren.

Daar verneemt zij ineens luide stemmen en gewoel aan de voordeur: het is haar zoon, — haar vrijgesproken zoon, die van zijne vrienden omringd, en van de geburen gevolgd, in huis komt gestormd en haar lachend en weenend om den hals valt.

„Vrijgesproken!" klonk het in verwarde stemmen om haar oor, en de mutsen zwaaiden om haar heen.

Het ophouden van eene kwellende onrust of het ontsnappen aan een dreigend gevaar staat gelijk met eene onmetelijke vreugde. Wat werd er feestgevierd in huis! — Want degenen, die hem voor schuldig hielden en zeiden, dat zijne vrijspraak eene schande was, waren er niet, en zij, die aan zijne misdaad getwijfeld hadden, waren medegesleept door de woorden van den advocaat en door hunne genegenheid voor Engel, en opgewonden door den wijn, dien hij hun in ruime mate toedeelde, thans volkomen van zijne onschuld overtuigd.

„O moeder," sprak hij vol geestdrift, „gij hadt het moeten hooren, hoe de advocaat mij verdedigd heeft, hoe hij het uitlegde, dat nooit iets op mij te zeggen is geweest en ik eens — een enkel maal — buiten mijnen wil in een slecht gezelschap geraakte en ten onrechte van eene misdaad beticht was. En moeder!" — en hier

greep de zoon in vervoering haar beide handen vast — „hij heeft ook van u gesproken: ginder, zei hij, zit eene brave, ziekelijke, oude moeder, wier steun hij is, met de onrust in het hart op haren zoon te wachten. Zij zou het niet overleven, moest hij eene veroordeeling ondergaan. Maar neen, riep hij, en sloeg met de vuist op de balie, neen, zoo onrechtvaardig zult gij niet zijn. Gij zult hem vrijspreken en zuiver van allen blaam in de armen zijner liefderijke moeder terugzenden!"

En zijne moeder weende, als zij dit hoorde, en al de omstanders vaagden aan hunne oogen, en spraken allen te gelijk, en elk vertelde nog eens aan den andere het gebeurde.

Als zij des avonds alleen zaten in het rustig huisje, gevoelden zij zich zoo innig gelukkig weder vereenigd te zijn. Zij spraken ook van den jongen advocaat en zijn pleitrede: „al de heeren van het tribunaal hebben hem de hand gedrukt en hem geluk gewenscht," zei Engel. „Wat ben ik hem dankbaar!. . . . Maar, moeder, wij zouden hem onze erkentelijkheid op ergens eene wijze moeten uitdrukken."

— „Ach," antwoordde de vrouw, „indien wij toch rijk waren om hem een kostbaar geschenk te geven! Laat eens zien, indien ik hem zoo vijftig van de allerschoonste versche eieren droeg, wat dunkt u?"

Maar de zoon schudde het hoofd: „neen, moeder, dat kan niet zijn, dat is niet genoeg," zei hij. „Zou ik hem niet een kistje fijne sigaren kunnen koopen, — maar wie zou mij het geld voorschieten?" vroeg hij zich treurig af.

— „Wie weet of hij rookt!" sprak de moeder.

Zij dachten en zochten in hunen geest, maar vonden niets.

— „Ja," zuchtte de vrouw, „indien wij nu het vermogen van de ouders van grootmoeder bezaten!"

Grootmoeder! Dat was een lichtstraal voor beiden. De porceleinen kuipjes van grootmoeder! — Ja daar was het gevonden. — „En dat tenminste was schoon genoeg voor den advocaat," zei Engel met fierheid, als hij er een van op tafel zette, terwijl zijne moeder het andere aan haar voorschoot afveegde.

De nacht was haar te lang. Des anderdaags morgens trok zij naar haren advocaat met den schat onder den mantel. Het was nog vroeg. Zij zag hem door de glazen deur van de gang met zijnen slaaprok en zijne pantoffels aan in het hoveken.

Hij kwam bij haar, en met dankbare, afgebroken woorden en blijde tranen stak zij hem de oude kuipjes van grootmoeder toe, en hij nam ze met ontroering aan, en drukte haar de hand en wenschte haar geluk met den goeden uitslag, en lange en vreedzame dagen met haar zoon te mogen beleven.

Nog staan de porceleinen kuipjes op het schouwbord zijner eetzaal te prijken en wekken de bewondering der kenners op. Thans is hij een oud man en een vermaard advocaat, en hij toont ze nog met zelftevredenheid als eene herinnering aan zijne eerste zegepraal voor het assisenhof en tevens als een bewijs van milde dankbaarheid, als een *Geschenk van den arme!*

Gitje.

(Uit: Overdrukjes. Schetsen en verhalen door Cd. Busken Huet. 's-Gravenhage, D. A. Thieme.)

Zoo men ons destijds — wij spreken van de dagen onzer jeugd, van onzen kleine-jongenstijd — naar den naam en het uitwendig voorkomen van Brigitta Van der Plas gevraagd had, ons antwoord zou geweest zijn: „Wat blieft u? wij hebben de eer niet deze persoon te kennen.” Had men ons te gemoet gevoerd: „Hoe, kent gij Brigitta Van der Plas, de naaister niet? heeft zij dan niet jaar en dag bij uw ouders gediend?” wij zouden geantwoord hebben met den uitroep en de wedervraag: „Meent u Gitje, onze naaister? Neen maar, die kennen we opperbest. Een schaar en een stukje papier, en wij zullen u op staanden voet een welgelijkende silhouette van haar bezorgen! Maar wie had ook kunnen denken dat Brigitta Van der Plas één en hetzelfde wezen is met onze Gitje?”

Inderdaad, wij hadden haar nooit anders hooren noemen

dan Gitje. De aanstaande meester of meesteres begint reeds vroegtijdig met een voorname en ongetwijfeld welopgevoede onverschilligheid aan den dag te leggen omtrent het lot en de levensomstandigheden der dienstboden. Ook burgermanskinderen zijn aristocraten. En zoo was het in ons grootelui's kinderbrein nimmer opgekomen, noch dat Gitje de afkorting kon zijn van Brigitta, noch dat onze naaister zich de weelde van een geslachtsnaam durfde veroorloven. Van der Plas, zou men zeggen, klinkt anders zedig en burgerlijk genoeg.

Drie- of viermaal in de week kwam Gitje haar ambt ten huize onzer ouders uitoefenen. Tot haar regelmatige werkzaamheden behoorde het herstellen der blauw- en witgestreepte kielen, in welker ellebogen wij en onze broeders zulke opmerkelijk groote gaten wisten te boren. Andere keeren kwam zij strijken, boven, op de kinderkamer, die het uitzicht op den tuin had en waar zich ook een mangel en een pers bevonden. Zij streek uitmuntend. Stonden haar ijzers te vuur en was van dien kant alles in orde, dan haalde zij de strijkplank voor den dag en bevestigde die op de gebruikelijke plaats: te weten brugsgewijze, met het eene einde op de plaktafel, met het andere op een andere tafel en zoo, dat als Gitje in het midden stond, zij naar alle kanten de handen ruim had. De plank was in een halfgezengde wollen deken gewoeld en deed denken aan een mager oud mensch met een flanellen borstrok aan. Het aardigste was, om de dansjurken onzer zusters te zien strijken. Behoorlijk „ingedampt," immers nadat het te strijken kleedingstuk een matige waterbesprenkeling had ondergaan, werd de jurk ter hand genomen, de strijkplank even opgetild, en met een der uiteinden door lijf en rok van het japonnetje heengestoken. Daarop greep Gitje naar een der ijzers uit den gloeienden strijkpot links, bracht het even aan haar wang om te voelen of het goed van heette was, boende het luchtigjes af op een daarvoor bestemden doek aan haar rechterhand, en toog dan voorgoed aan het werk. De dansjurk, eerst een slap, vormeloos, naar den grond afhangend nest, begon zich weldra, en sierlijker met iederen streek van het ijzer, om de plank heen te

krullen. Ook waren de zusters maar half tevreden, indien het ongeluk wilde, dat zij naar het kinderbal moesten, (*baaltje* te zeggen was toen nog niet in de mode) en haar jurken door iemand anders gestreken, of ook maar opgestreken waren, als door Gitje zelve.

Eenmaal 's maands riepen Gitje's ambt en werk haar naar beneden, in de huiskamer. Dit geschiedde, wanneer de groote wasch van den buitenbleeker thuisgekomen, aan kant werd gedaan. Het huisgezin, waarin wij opgroeiden, was zóó talrijk, dat iedere, ook de kleine wasch, groot verdiende te heeten. Doch wij spreken thans van de bovenmate gansch zeer uitnemend groote, van de groote niet in den etymologischen, maar in den technischen zin van het woord. Wanneer deze aan de beurt lei, kwam Gitje er bij te pas. Zij daalde dan uit de min heilige sferen der kinderkamer neder, en sloot zich met onze moeder in de huiskamer, in het allerheilige op. Geen belangwekkender schouwspel dan om onze moeder en Gitje de noodige tafel- en beddelakens te zien rekken. Zij deden het keurig netjes, en niet alleen netjes, maar hartstochtelijk en met geestdrift. Elk was gestationeerd aan een der dwarszijden van de groote, langwerpige eettafel; van de lakens lag een nog ongerekte en afnemende stapel links, een reeds gerekte en telkens aangroeiende stapel rechts; in het midden, de uiteinden van haar slachtoffer des oogenbliks, ellenlang en doodsbleek, tusschen de vingers klemmend, de ellebogen dicht aan het lijf gesloten, den rechtervoet vooruit, het bovenlijf naar achteren overhellend, stonden de beide vrouwen, de meesteres en de dienstbode, en rekten, rekten, rekten: typen van eenvoud en plichtsbetrachting, van hollandsch leven en binnenleven. Voor ons, die lijdelijk doch met gespannen aandacht uit ons hoekje toezagen, was de groote vraag deze: Zal Gitje zoo aanstonds onze moeder over de tafel heentrekken? of zal onze moeder haar vóórzijn en binnen weinige oogenblikken Gitje naar zich hebben toegehaald en buitgemaakt? Zal onze moeder loslaten en Gitje doen achterovertuimelen? of zal Gitje de vingers ontsluiten en, bij wijze van preventieven maatregel, uit een beginsel van geoorloofde zelfverdediging,

een diergelijke poets aan onze moeder bakken? Of wel, zal het laken in het midden vanéénscheuren? zal Gitje het eene einde in de vuisten houden, onze moeder het andere, en zal dit het treurige einde des ongevals zijn, dat Gitje's achterhoofd tegen den schoorsteenmantel, het achterhoofd onzer moeder tegen de lambriseering te land kome en gespleten worde?. . . Inmiddels bleven de wakkere vrouwen onwrikbaar op de been, wedijverende in standvastigheid en vasthoudendheid. De stapel rechts nam langzaam doch zeker in lijvigheid toe en, voor het etensuur sloeg, was de stapel links verdwenen.

In den nazomer kwam de inmaaktijd. Hemelsche goedheid, wat werden er met Gitje's hulp een aantal zaken bij ons aan huis ingeleid! Wij, die ons nimmer geschaamd hebben, des gevraagd, een slagje aan den mangel te doen, hebben ook in onze kinderjaren, onder de leiding van Gitje, vele boonen, vooral prinsessenboonen, eigenhandig afgehaald. Aanvankelijk deden wij het met een vouwbeen; naderhand, toen ons zonder gevaar een mes kon worden toevertrouwd, grepen wij ook naar de zooveel moeilijker te hanteeren snijboonen. Buitendien hebben wij Gitje onnoemlijk veel witte koolen, aan kleine stukjes gesneden, in een ton zien werpen, daarin zien vaststampen met een houten stamper, daarin zien toedekken met een paar zware keisteenen op een plankje: een en ander met het opzettelijk voornemen om wat in dit vat lei, tegen het oudvaderlandsche spreekwoord in, te doen verzuren.

Wat in het vat leit, verzuurt niet: dus redeneert men; en het zou onedel wezen het blijmoedig vertrouwen op de toekomst, dat door dit spreekwoord wordt uitgedrukt, bij iemand ter wereld te ondermijnen. Ook Gitje placht aldus te redeneeren, zoo vaak zij dacht aan Leendert Van Kuyk. En dit overkwam haar nu en dan. Vraagt men naar de reden? Hij was, en hiermede neemt ons verhaal een gansch andere wending dan tot nog toe, hij was haar verloofde, sinds jaar en dag. Op het tijdstip, waarvan wij spreken, hadden zij de zilveren bruiloft hunner ondertrouw reeds achter den rug; meer dan achter den rug. Ongeloofelijk? Het geloof kan men u niet geven; doch

men kan u het feit, het welonderzocht en welgestaafd geschiedkundig feit voorleggen, dat Brigitta Van der Plas zevenentwintig jaar verloofd is geweest met Leendert Van Kuyk. En toen? toen stierf Leendert van Kuyk in den ouderdom van vijfenvijftig jaren, aan de cholera.

Hij was een vischtuigmaker van beroep. Hengels en simmen, haakjes en dobbertjes hebben wij bij menigte in zijn winkeltje gekocht, of ook wel, zoo arm als hij was, om Gitje's wil van hem ten geschenke gekregen. Wij wisten destijds niet dat hij werkelijk in bekrompen omstandigheden verkeerde; integendeel, wij hielden hem voor een man in goeden doen. Was zijn magazijntje niet volgeladen met een benijdenswaardigen overvloed van vischgereedschap? Watertandden wij niet bij het zien van zijn rottinghengels, zijn schakels en schepnetjes, zijn nagemaakte paardenvliegen, torren en ander kunstaas? Kenden wij kostbaarder en sierlijker voorwerpen ter aarde dan zijn pierenbakjes van geschilderd blik, bestemd om aan een lederen riem schuins over de borst gedragen te worden, zooals de patroontasschen van cavalerie-officieren? Doch, ook al waren wij bekend geweest met Leendert's armoede, wij zouden zijn geschenken niettemin hebben aangenomen. Kinderen zijn niet alleen hooghartig maar ook inhalig. Let maar op, als er een broertje of zusje komt te sterven, hoe grif de overblijvenden zijn om het nagelaten speelgoed, poppen met echt haar en beweegbare oogen, tooverlantaarns, geschilderde bromtollen, prijs te verklaren en al krieuwende onder elkander te verdeelen. Men bemerkt wel: het zijn aanstaande volwassenen; reeds nu zit de wolvenaard er in. De eerste reis de beste, dat er een wezenlijke erfenis te deelen zal zijn, zult gij ze naar hartelust zien aanvallen. Tenzij ze tusschentijds mochten geleerd hebben de vormen in acht te nemen. . .

Een mooi paar menschen waren Leendert en Gitje juist niet. Toch was hun voorkomen allesbehalve terugstootend. Zij behoorden tot die beminnenswaardigen, op wier uiterlijk men ophoudt acht te slaan, zoodra men tweemaal vierentwintig uren met hen in gezelschap is geweest. Goedheid en trouw, de hoofdtrekken van beider karakter, straalden uit beider oogopslag u tegen. Als

Leendert in de zomervacantie 's morgens vroeg, vóór dag en dauw, met ons uit visschen ging, kende zijn voorkomendheid geen grenzen. Hij schelde ons op, wachtte geduldig voor de huisdeur tot wij gereed waren, stapte met ons naar buiten, droeg ons bennetje, bracht ons naar de vischrijkste plekjes, leende ons van zijn deeg en pieren, en stond het beste deel van zijn eigen vangst aan ons af. Hij vischte keurig. Meen niet, dat ieder mensch zoo maar visschen kan: vooral om goed te hengelen is een groote gave van intuïtie en langdurige oefening noodig. Aan de verhalen, die Leendert ons verhaalde van zijn talent en geluk; van ettelijke driepondsbaarzen, die hij achter elkander uit een smal slootje had opgeslagen; van aaltjes, die hij tot aan den staart had moeten openspalken om zijn afgebeten sim en haak terug te krijgen; van snoeken, die met zijn hengel waren weggezwommen; van bloedende zeelten, die gepiept hadden als kleine kinderen; van 's morgens afgestroopte palingen, die hem 's avonds in zijn vingers hadden gebeten; — geloofden wij met even volkomen geloof als aan de Arabische Nachtvertellingen. Twee dingen inzonderheid hebben wij van hem geleerd. Vooreerst, om een nieuw haakje door middel van halvesteken (zeemansterm) zoodanig aan een vischsnoer te bevestigen en aan de bovenzijde met theelood te omwoelen, dat het haakje kaarsrecht, en niet schots of scheef, onder het dobbertje kome te hangen: voorwaarde waarop alleen het den hengelaar mogelijk is, met zekerheid te onderkennen of en in welken graad hij „beet" heeft. Ten andere hebben wij uit de school van Gitje's trouwhartigen bruidegom deze les medegebracht: wanneer gij werkelijk beet hebt, hengelaar, en gij u gereed maakt op te slaan, sla steeds van u af, nooit naar u toe. In het laatste geval, zoo het vischje niet volkomen goed heeft doorgebeten, zwemt het achteruit weg met uw aas in den bek, en gunt u ten hoogste een bloedig stukje kieuw. In het eerste geval noodzaakt gij het diertje achterover te buitelen, en wringt juist daardoor, met doodelijk geweld, den angel door de hoornachtige zelfstandigheid der geopende lippen heen.

Nol.

(Uit: Een Zwerveling, door H. Witte. Leiden, E. J. Brill.)

Nol was een personage van gewicht, ofschoon hij zich zeker nergens meer vroolijk over zou hebben gemaakt dan over zulk een bewering.

Wie hij was, wist hij eigenlijk zelf niet; hij had er weinig over gedacht en zich er zelfs nooit over bekommerd, of dit geheim ook eenmaal ontsluierd zou worden.

Het was een niet zeer aantrekkelijk kereltje, van wien men aanvankelijk moeilijk kon bepalen of hij nog jongeling, dan wel reeds tot den mannelijken leeftijd gekomen was. Het hing er maar van af hoe men hem zag, om hem telkens een anderen leeftijd te geven. Zag men hem van achteren, zoo schatte men hem op minstens vijftig, terzijde leek hij omstreeks dertig, terwijl men, vlak vóór hem staande, tot de conclusie kwam, dat het mooi was als hij twintig haalde. Hij was niet veel meer dan vier voet lang, maar bovendien was het of de Natuur het er op had toegelegd, om in dit kleine lichaam zooveel mogelijk disproporties te vereenigen. Zijn hoofd, in verhouding tot zijn ineengedrongen lichaam, lang en smal, stond een weinig scheef, zoodat, wanneer hij zijn hoed met gouden band, waarop hij niet weinig fier was, in een rechte lijn met zijn lichaam wilde plaatsen, deze zijn éene oog genoegzaam bedekte, 't welk hem dan een inderdaad zeer jolig gezicht gaf.

Zijn beide armen verschilden vrij wat in lengte, en hetzelfde was, maar gelukkig in omgekeerde orde, met zijn beenen het geval; wat zijn rechterarm dus in lengte te kort kwam, werd door zijn rechterbeen vergoed, tengevolge waarvan zijn handen toch op ongeveer gelijken afstand van den grond kwamen. Maar zijn heldere oogen teekenden schranderheid en uit zijn geheele wezen sprak goedhartigheid.

Ook de vraag wàt hij was, is niet zeer gemakkelijk te beantwoorden. Vroeg men het hem, dan antwoordde hij met een koddige fierheid: huisknecht bij den heer Van Winter. Die hem echter in deze betrekking nader kenden, wisten zeer goed, dat hij daar in huis heel wat meer beteekende. Ook was zijn betrekking van zeer ge-

mengden aard. Hij was, ja, bediende, huisknecht, lijfeigene zelfs als men wil, maar tevens minister, kelder- en stalmeester, raadsman, en — 't mag vreemd klinken, maar toch was het zoo, — vriend van Van Winter. Nol was diens alter ego; maar, of hij dit niet wist of het niet weten wilde, hij noemde zich huisknecht, al bleek dan ook dat hij in de praktijk aan dat woord een zeer ruime beteekenis hechtte. Dit laat zich eenigszins begrijpen, wanneer men weet dat Van Winter aan hem het leven verschuldigd was, terwijl omgekeerd deze aan zijn heer zeer veel verplichting had.

Toen Van Winter namelijk, na een langdurig verblijf in Amerika, naar Holland teruggekeerd was, hield hij zich eenige dagen te Rotterdam op, voornamelijk om de veranderingen, welke die stad sedert zijn vertrek uit Holland had ondergaan, te leeren kennen. Zoo wandelde hij eens op zekeren morgen in de Boompjes en bekroop hem de lust een tochtje naar Overmaas te doen, teneinde te zien in hoeverre de fabriek te Feijenoord sedert zijn jeugd uitgebreid was.

Aan het eind der Leuvehaven, bij de toenmalige Hoofdpoort, naar een gelegenheid uitziende om overgezet te worden, werd hij gewenkt door iemand, die bezig was een kleine roeiboot schoon te maken.

Dit was Nol.

Toen zij reeds het grootste gedeelte van hun tocht hadden afgelegd, werden ze, een stoomboot willende ontwijken, door een klein schip overzeild. De boot sloeg om, maar Nol, die een goed zwemmer was, had haar spoedig weder bereikt. Anders echter was het met Van Winter, die niet kon zwemmen en op het punt was te verdrinken, toen Nol hem in het oog kreeg. Daar de eerste door de deining van het water, door de stoomboot veroorzaakt, reeds een eindweegs afgedreven was, duurde het eenige minuten eer Nol hem kon bereiken, en had deze nog maar juist gelegenheid hem te grijpen, zoodat het den drenkeling gelukte het hoofd boven water te houden.

Daar zij zich nu echter dichter bij den kant, dan bij de omgeslagen boot bevonden, spartelde Nol met zijn last daarheen. Toen hij echter grond voelde, gleed hij, denkelijk

op een gezonken balk of iets dergelijks, uit en brak zijn arm.

Inmiddels was men, zoo van de stoomboot als van den kant, ter hulp toegeschoten en werden beiden gered.

Dat Van Winter het jonge mensch, nadat hij hem na de eerste verzorging naar zijn huis had laten brengen, niet aan zijn lot overliet, zal men, na hetgeen men reeds van zijn karakter weet, licht begrijpen. Reeds den volgenden dag kon hij, wiens sterk gestel niets van dat zomerbad, 't welk hem echter zonder Nol's hulp noodlottig zou geweest zijn, had geleden, dezen bezoeken. De arm was gezet, en de patient was koortsachtig; maar 't een zoowel als het andere zou toch wel losloopen; dat hij echter geruimen tijd werkeloos zou moeten blijven lag voor de hand, en de vrouw, die hem dit zei, gaf duidelijk genoeg blijk dat haar dit het minste beviel.

Of zij zijn moeder was? Zijn moeder, goddank niet. Niet dat de jongen niet deugde; 't was een goeje lobbes, van wien men met een goed woord alles kon gedaan krijgen; zij had zelf ook kinderen, 't waren meisjes, maar ze wou wel, dat die zoo rustig en gezeggelijk waren als hij; maar, ziet u, zij konden hun vader noemen. Neen, zijn moeder was wel niet kwaad, maar, ziet u, je goeje naam kun-je maar eens verliezen; de ziel is dan ook, God help ze, van verdriet gestorven; en omdat zoo'n jongen in de zaak wel spoedig te pas zou komen, hadden ze 'm op verzoek van een vriendin maar in huis genomen en zoover grootgebracht.

Dit huis nu was een kroeg, niet van de fijnste soort, terwijl haar man er met overzetten nog wat bij verdiende. De jongen was opgevoed te midden eener omgeving van matrozen, sleepersknechts en dergelijke bezoekers van kleine kroegen, en het zou dus niet te verwonderen zijn geweest, wanneer hij, zelfs met een goeden aanleg, daar in den grond bedorven was.

Op de verzekering der vrouw viel natuurlijk weinig te rekenen, maar inderdaad had het Van Winter in de weinige oogenblikken, die hij vóór het ongeluk met hem samen was, toegeschenen dat hij beter was, dan men dit zou verwachten; zoodat hij, vooral thans, na hetgeen de jongen voor hem had gedaan, onwillekeurig belang

in hem begon te stellen, en hem dan ook herhaaldelijk bezocht.

Daar de jongen spoedig opknapte, al moest hij voorloopig zijn arm nog stilhouden, vond Van Winter weldra gelegenheid tot een gesprek, en toen bleek inderdaad dat die vrouw niet te veel van hem had gezegd, en werd hij overtuigd, dat de bolster wel zeer ruw maar de kern zuiver was.

Hoe meer hij met hem sprak, des te meer voelde hij zich tot hem aangetrokken, en dat hierin zijn dankbaarheid een hoofdrol speelde is niet twijfelachtig. Het gold ten laatste bij hem de vraag, of hij dit jonge mensch, dat, ondanks zijn misvormd uiterlijk, uitnemende eigenschappen bleek te bezitten, met een geldelijke belooning mocht afschepen en hem dan verder aan zijn lot overlaten? Dit lot kon echter niet zeer twijfelachtig zijn; hij zou opgaan in de massa, en wie weet wat er dan later van zou komen. Dit kon hij misschien, ja waarschijnlijk zelfs beletten, door zich niet aan hem te onttrekken.

Toen eenmaal dit denkbeeld bij hem was opgekomen, was het ook spoedig gerijpt. Den jongen naar een kostschool te zenden, kon niet meer; daarvoor was hij te oud, en hij zou er bovendien slechts aan bespotting prijsgegeven zijn. Ook scheen het Van Winter niet raadzaam hem te ver boven den stand, waartoe hij tot dusverre behoorde, te verheffen. Het best van alles kwam hem voor hem mee te nemen, wanneer hij binnenkort het te A. gekochte huis ging betrekken. Het zou mogelijk een niet onaardig tijdverdrijf, wellicht een dankbare taak zijn, zoo ongemerkt zelf de hand aan zijn verstandelijke ontwikkeling te slaan; hij kon hem toch zeker ook wel genoeg te doen geven, om hem nuttig bezig te houden.

Toen hij met dit voorstel voor den dag kwam, kleurde een gloed van verrassing en blijdschap Nol's bleeke gelaat.

— Ja, Mijnheer, uw knecht wil ik graag wezen; ik wil u dienen en u toonen, dat ik dankbaar ben voor alles wat ge voor mij gedaan hebt.

— Ho! ho! mijn vriend; je vergeet, dat ik, zonder je hulp, slecht zou terechtgekomen zijn, en dan ik sprak niet van knecht. Ik heb bij velerlei zaken wat hulp noodig, en daarom. . . .

— U mag het noemen zooals u wil, maar ik noem het knecht. Als ik weet dat ik uw knecht ben, weet ik waar ik mij aan te houden heb, en anders noemen ze mij een duivelstoejager, en daar heb ik geen zin in.

— Nu, noem het zooals je wilt; spreek er met je oom en tante over, en dan zijn wij 't eens.

De zoogenaamde oom en tante hadden er nu juist in 't begin geen ooren naar. Toen ook Van Winter er met hen over sprak, heette het, dat ze veel van den jongen hielden en dat hij nu zachtjes aan wat ging verdienen, en hun alzoo de opofferingen, die zij zich voor hem getroost hadden, gedeeltelijk zou gaan vergoeden. 't Zou dus een groot verlies zijn, en de jongen kon bij hen op den langen weg ook wel aan zijn brood komen.

Het viel door die redeneering niet moeilijk te begrijpen, dat, als dit „verlies" maar op de een of andere wijze gedekt werd, in de „gevoelskwestie" geen bezwaar meer zou liggen. Zoo bleek het ook, de zaak werd uitgemaakt, en zoo kwam het dat Nol, naar zijn bepaalden wensch, tot Van Winter's huisknecht werd bevorderd; terwijl het dezen weldra bleek, dat hij alle reden had zich over dat besluit te verheugen. Nol toch wist zich al spoedig een zekere mate van beschaving eigen te maken; lezen en schrijven kende hij reeds zoo wat, en een natuurlijke schranderheid kwam hem ter verdere ontwikkeling zeer te hulp; zoodat hij, door zijn heer aanvankelijk te helpen bij het uitpakken, later bij het ordenen en aanvullen zijner verzamelingen, in korten tijd meer kennis verzamelde dan menigeen door jaren lang onderwijs. Die dagelijksche omgang bracht dan ook weldra een zekere vertrouwelijkheid teweeg, die gestadig aangroeide, zoodat Van Winter eindelijk zeer aan hem gehecht raakte.

Hij was en bleef echter diens huisknecht.

„Onze" Mie.

(Uit: C. F. VAN DUIJL, Nederlandsche Typen en Schetsen. Kampen, LAURENS VAN HULST.)

Evenals de mammouth en de megalosaurus zoo is ook de ouderwetsche keukenmeid van den aardbol verdwenen. Onze Mie en haar zusteren bestaan nog alleen in fossielen toestand, en wanneer men de historische lagen onzer hedendaagsche maatschappij omwoelt, zal men haar overblijfselen vinden in gezelschap van de getuigen eener lang vergane beschaving: neepjesmutsen en loddereindoosjes, reticules en kralen beursjes met zilveren knipjes. . . . . . Ik zeg „keukenmeid"; maar waar den juisten naam te vinden voor den veelomvattenden werkkring en de alzijdige ontwikkeling onzer oude, getrouwe dienstmaagd? Wat was ze niet? Wanneer men haar bezig zag, blakende van ijver voor de goede zaak, het gansche huis door spokende en overal doende, wat haar hand vond te doen, dan was men geneigd in navolging van den Franschman, die onzen De Ruyter in 't heetste van 't gevecht bewonderde, uit te roepen: „Die heldin is alles te gelijk!". . . . . En zoo was het ook. Ons kleinen geleek ze een liefelijke verschijning, die in den regel in hooger sferen zweefde, waar de sprookjes gemaakt worden en waar de ooievaar kleppert, en die alleen een paar maal in de week op aarde neerdaalde, om de wasch te doen of om met opgestroopte mouwen de gang en de stoep te schrobben, bij welke plechtige gelegenheid ze zooveel had van een heel gewoon mensch, dat ze zich soms verwaardigde een stomp of een klap uit te deelen, wanneer wij met morsige voeten den drempel overschreden, zonder eerst haar dweil te hebben aangeraakt. . . . . .

Dat „liefelijk" van zoo even zag meer bepaaldelijk op den indruk, dien de eigenaardigheden van haar inwendigen mensch op ons maakten; want als ik mij wel bezin, geloof ik, dat haar uitwendig voorkomen niet in de tooverwereld thuis behoorde, waarin zij ons vaak binnenleidde en die wij op den duur met haar optreden begonnen te vereenzelvigen. Onze Mie was eerder dik dan

dun, — een onmogelijke eigenschap voor een toovergodin, — en zweefde niet langs den aardbodem, maar slofte en schommelde er over. Als ze 's middags met de aardappelen of het vleesch uit de keuken kwam, dan klepten haar ouderwetsche muilen eerst driemaal voor de trapjes in 't portaal en vervolgens de gansche lange gang door, tot ze voor de kamerdeur genaderd was. Een fee klept niet met aardsche muilen!. . . . . Haar kaken waren bol en rond en hard als de wangen van een blozenden appel. Als ik later David Copperfield hoorde vertellen van Peggotty en hoe het hem verwonderde, dat de vogels niet van tijd tot tijd haar wangen voor appelen aanzagen en er in kwamen pikken, dan heb ik altijd aan onze Mie gedacht. . . . Haar armen, stevige dikke armen, die vooral des Zaterdags parade maakten, wanneer ze als die van een gewoon sterveling in 't water omplasten, vertoonden dezelfde kleur. Haar handen waren ruw en vereelt, en als ze ons aaiden, dan dachten we onwillekeurig altijd aan de groote rasp in de keuken, waarmee ze zoo handig wist om te gaan, maar die in den regel netjes aan een spijker hing, glimmende en glanzende, alsof 't voor raspen in deze wereld altijd Zondag was. Haar voorste vinger — me dunkt, ik zie hem nog, hoe hij dwaalt langs de figuren van ons prentenboek en hoe hij den Wildeman aanwijst met zijn zevenmijlslaarzen en Klein Duimpje onder den stoel van zijn vader, — haar voorste vinger was zwart van naaldeprikken. Aan den pink had ze een smallen zilveren ring met een hartje er op en aan den voorsten vinger een kolossalen gouden ring, waarin een paar letters gegraveerd waren. Dien had ze van Hannes gekregen op haar zes-en-dertigsten verjaardag; want Mie was niet zoo heel jong meer en ze had haar prille jeugd reeds lang achter den rug. Over 't geheel was ze een liefhebster van harten en hartjes, zoo het scheen. Want ook haar kralen beursje, voorzien van een zware zilveren knip, vertoonde op een blauw veld twee witte harten, doorboord en vereenigd door een vuurrooden pijl. Ik heb later begrepen, dat het eene hart dat van Hannes en en het andere dat van Mie moest voorstellen; want dat

zelfde beursje was een Sint-Nicolaas-cadeau, een galanterie van Hannes, die zoodoende op een vernuftige en kiesche manier zijn trouwe liefde trachtte uit te drukken. Dat heiligdom is dan ook nooit in onze schendende vingeren vervallen, die anders zoo menig afgedragen beursje van Mie ontrafeld en de kraaltjes er van aan paardenharen snoeren geregen hebben. . . .

In de week was Mie zoo eenvoudig mogelijk gekleed. Haar eenige sieraad bestond dan in een gewone muts, die zoo helder was als een brand en die ze inderdaad op een eenigszins kokette manier wist te plaatsen op de donkere haren, welke, in twee golvende lijnen langs haar slapen gelijmd, glommen van pommade. „Die muts en die pommade hebben het 'em gedaan, jongeheer!" beweerde Hannes meer dan eens, knipoogende en Mie een teederen blik toewerpende, waarvan de jongeheer toenmaals evenwel in de verste verte de strekking nog niet begreep. Des Zondags prijkte Mie in al haar luister. Dan verscheen in de eerste plaats de zorgvuldig geplooide neepjesmuts uit de mahoniehouten commode, die zoovele geheimzinnigheden in haar laden verborg en waarin op zijn minst altijd een paar mooie appels voor de kleintjes lagen. Dan kwam ook het zware halssnoer met dikke bloedkoralen voor den dag, waaraan een gouden slot bengelde, zoo zwaar, dat alleen de dikke, roode hals van Mie zulk een last kon torsen, en het lijvige kerkboek met zijn echte sloten. Het werd ons nooit vergund, een onbescheiden blik te werpen in de mysterieuse laden, waaruit dat alles opdook, maar ik herinner me, dat ze een macht van doosjes en kistjes en kokertjes bevatten, van welke merkwaardigheden we sommige bij verschillende gelegenheden wel afzonderlijk te zien kregen, zonder dat het ons evenwel gelukte ooit een bevredigend overzicht van het geheel te verkrijgen. En daarom bleef er altijd zooveel raadselachtigs over en de latafel verhoogde inderdaad het geheimzinnige van den nimbus, waarin Mie voor onze kinderlijke blikken was gehuld. . .

Geen grooter feest, dan wanneer onze Mie aan 't vertellen ging. Er was in de kinderkamer een nis, waarin de kachel stond en als onze getrouwe zich voor het vuur

neerzette met de voeten op den rand van den haard en de handen op de knieën gevouwen, dan vormde zich ter weerszijden van haar een halve kring van blozende kindergezichtjes, die zich van haar schoot tot aan de uiterste randjes van de nis uitstrekte en tal van tintelende oogen bewezen voldoende, welke groote dingen er op til waren. . . . . Dan wandelde Roodkapje door de kamer, en de Wolf gluurde met zijn gretige ooogen van tusschen de overgordijnen; dan veranderden de ratten van Asschepoester's petemoei in paarden en de kikkers in lakeien ; dan zat zuster Anna boven op de kachel en zag uit naar haar broeders, die weldra den onmenschelijken Blauwbaard den doodsteek toebrachten. Als bij ongeluk de deur van de alkoof halfopen stond, dan zag de kinderlijke verbeelding reeds alle vrouwen van den barbaar aan den kapstok in 't hoekje hangen en, wanneer eindelijk het klokje van gehoorzaamheid had geslagen en 't kleine goed naar bed gebracht moest worden, dan verschool menigeen zich op de donkere trap in de plooien der rokken van onze Mie uit vrees voor een ontmoeting met de reuzen en de dwergen, waarmede de goede ziel in haar zucht tot weldoen voor onze jeugdige verbeelding het gansche huis bevolkt had. . . . . . Ik vrees dat ze ons ook wel akelige moordgeschiedenissen en spookhistories opdischte: althans ik herinner me, dat een harer geliefkoosde verhalen bestond in de bloedige geschiedenis van het „Huis met de Hoofden", en ik weet nog zeer goed, hoe het luik van den kelder in de keukenvloer zich meer dan eenmaal voor mijn verbeelding heeft geopend, om een bandietenkop door te laten, die dan geregeld door onze goede Mie met het groote voorsnijmes meedoogenloos werd afgehouwen.

„Onze" Mie was een van die ouderwetsche familiestukken, die een noodzakelijk bestanddeel uitmaken van den huiselijken kring en die, als de Dorines en de Nicoles van Molière, stem hebben in 't kapittel. Men moest haar en haar uitmuntende hoedanigheden kennen, om vrede te hebben met den toon van gezag, waarop ze soms in kritieke omstandigheden haar opinie voor den dag bracht. Een jonge mevrouw b.v. die, zóó

van haar huwelijksreis teruggekeerd, de teugels van het bewind eener kersversche huishouding in handen had genomen, zou zich al bijzonder klein en nietig gevoeld hebben tegenover den schat van levenswijsheid en practische ervaring van Onze M i e. Ze wist voor alles raad en bezat recepten zoowel voor alle puddings als voor alle kwalen. Kiespijn, rheumatiek, schele hoofdpijn waren voor haar kleinigheden even goed als een hazepastei of een citroenvla. Ze zwoer bij Haarlemmerolie, Eau des Carmes en Spaansche vliegen ; ook hield ze er een Goldbergschen ketting op na en duiten met gaatjes er in, die ze op haar slapen plakte, wanneer ze „rimmetiek" in 't hoofd had. Ze had een onbestemd gevoel, dat het menschelijk lichaam een soort van kachelpijp is, die eens in de maand schoongemaakt dient te worden en was innig overtuigd, dat een pot kamille-thee bij alle mogelijke ziekten verreweg te verkiezen is boven de kinine- en andere pillen van den dokter. Ook deed ze sterk in azijn met water, wanneer we een gat in 't hoofd of een schram over de hand hadden opgeloopen. Toen H a n n e s eenmaal bij ons op karwei was en een steen op zijn voorhoofd kreeg, ging de heele azijnflesch uit de keuken er langs en verscheen onmiddellijk uit de bovenste lade van de commode een rol hechtpleister ; daarvan werden twee reepen geknipt, die de stumper op zijn wonde liet plakken, waarna M i e hem zoo „onder kruisband" onmiddellijk naar huis zond, terwijl de kindermeid een half uur later met een bezending kamillen achternagestuurd werd. .

H a n n e s was het toonbeeld van een lobbes ; hij werd dan ook door onze M i e met moederlijke teederheid behandeld. Als hij bij voorbeeld met zijn dikke laarzen de witte vloermat in de keuken verontreinigde, werd hij eerst naar de voordeur teruggezonden, om zijn voeten af te vegen. Was het tijd om vliegers op te laten, dan werd hij door M i e gecommandeerd, om met ons des Zondagsmorgens naar buiten te gaan, ten einde ons bij dat edele werk behulpzaam te zijn. Voor ons was H a n n e s een halfgod. Hij repareerde onze stelten en maakte driemasters van M i e's afgedragen klompen ; van vlierpit vervaardigde hij duikelaars en van wilgenhout fluitjes.

Een enkele maal gingen we des Zondags wel met hem uit wandelen en dat was een groot vermaak, het toppunt van weelde. Want Hannes was innig vertrouwd met de natuur, wist precies alle merelnesten aan den kant van alle slooten, kende op een prik de boschjes, waar de meikevers het dichtst gezaaid waren en was volkomen op de hoogte van de plaatsen, waar de heerlijkste braambessen groeiden. Eens — we hebben het nooit vergeten, want het was een evenement in ons jeugdig leven, — zijn we met Hannes naar het eerste tolhek gewandeld en zijn daar door hem op een kruikje bier met scharretjes getracteerd. Hannes zelf bekende bij die plechtige gelegenheid, een groot liefhebber van scharretjes te zijn. Wat ons betreft, ik geloof dat wij het bier nog wel zoo merkwaardig vonden als de geheimzinnige vischjes, die we vaak in gezelschap van sinaasappelen en noten in manden op een hoekje van de een of andere straat hadden zien prijken, maar die we nooit zoo in onze onmiddellijke nabijheid te genieten hadden gekregen. Ik herinner me nog, hoe verontwaardigd we waren op Mie, toen ze bij onze thuiskomst aan Hannes durfde vragen, of dat nu kost voor „de kinderen" was. . . .

De vrijage van Hannes en Mie was inderdaad zeer eigenaardig. Van den kant der laatste althans scheen ze niet veel meer dan een platonische genegenheid, voortspruitende uit een natuurlijke behoefte, om iemand te hebben, waarover ze geheel en al moedertje kon spelen. Als men haar sprak van trouwen, dan zei ze met een halfboos gezicht, dat een mensch lang genoeg in de ellende kon zitten, en als Hannes dat onderwerp bij ongeluk aanroerde, was ze den geheelen Zondagavond uit haar humeur. . . .

Toch is Mie met haar Hannes getrouwd, en ik heb achterna altijd begrepen, dat ze het zoo erg niet meende, als ze wel eens voorgaf. Dat lag trouwens geheel in haar karakter: zoo was ze ook tegenover ons, wanneer we een ongeluk gehad of een misslag begaan hadden. Wie over een drempel struikelde en zich bezeerde, kreeg gewoonlijk met een paar hartelijke zoenen een ongemakkelijk „pak brommen", zooals zij het uitdrukte;

wie zijn hoofd gestooten had, kreeg een klap voor zijn broek, maar een aai over zijn gezicht. . . .

Het huwelijk van Mie werd voor ons het begin van een nieuw tijdperk. Soms mochten we haar een bezoek brengen en eenmaal zelfs noodigde ze ons op pannekoeken met stroop. Ik vergeet nooit, hoe aan het einde van den merkwaardigen dag, waarop aan die uitnoodiging voldaan was, de kinderkamer een toonbeeld opleverde van de diepste ellende, veroorzaakt door een algemeene indigestie, — volgens Mie immers niets anders dan een zeer natuurlijke groote schoonmaak, maar volgens moeder een afdoende reden om de kinderen nooit weer op visite te zenden, wanneer er pannekoeken met stroop zouden gegeten worden. . . . .

De woning van Mie had voor ons overigens een groote aantrekkelijkheid. Daar waren allerlei dingen, die in ons oog de zeven wonderen der wereld overtroffen. Vooreerst had Hannes een hok met konijnen, mooie witte konijnen. Dan een hangklok, waarop de zon, de maan en de sterren — de zon en de maan hadden heusche menschengezichten — opkwamen en ondergingen. Vervolgens een speeldoos, die jaar in jaar uit de zelfde twee walsen opdreunde en eindelijk, o wonder! een mannetje van karton met een paraplu in de hand, die omhoogging, als het regende, en omlaag als de zon scheen. . . . Wat kleinigheden toch proporties kunnen aannemen in een kinderoog!. . . . . .

Kinderen kregen Hannes en Mie niet, en „dat was gelukkig ook, mevrouw", beweerde onze oude getrouwe, „want kinder zijn hinder, zei vader Cats, en ze konden het met hun beidjes best op". . . .

Ik ben er zeker van dat Mie, als ze dat plechtig aan moeder verzekerde, dubbel jokte; want ze zorgde er in de eerste plaats wel voor, dat ze wat „achter 't linnen" hield en in de tweede plaats durf ik wedden, had ze haar pink wel willen geven voor een kleinen Hannes! . . . Enfin, nu de kleine niet kwam, stelde ze zich tevreden met den grooten en ze bleef hem daarom zeker ook heel zijn leven behandelen als een kind. Hannes had den grootsten eerbied voor zijn Mie en sprak

altijd met het meeste respect van zijn vrouw. . . „Wel, heere mijn tijd, Mevrouw," kon ze soms uitvallen, als ze met de handen in de zijden, na het schoon linnen thuis gebracht te hebben, moeder een uur ophield met allerlei staaltjes uit haar belangrijke ervaring, „wel heere mijn tijd, waar zou 't heengaan als ik Hannes den baas liet spelen! Ik weet veel beter wat goed voor hem is dan hij zelf en hij heeft het best bij mij". . . . . Nu, dat was ook zoo, want Mie had een hart van goud, daar riep niet alleen haar „lobbes" over, maar daar waren wij het allen over eens, en de aangename herinneringen, die ze bij ons heeft achtergelaten, zijn uit dat oogpunt te beschouwen als de proef op de som.

Het refrein.

(Uit: Frits Lapidoth, Portretten en Landschappen. Novellen. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon.)

Mr. Dal, een bekend Amsterdamsch advocaat, zeer ijverig, zich overwerkend om zijn gezin op goeden voet te kunnen laten leven en bovendien nog te zorgen voor de toekomst van vrouw en kroost, was een van die door en door goede, maar lastige huisvaders, die een ongehuwd jong man nog al eens aan 't lachen brengen.

Als hij op zijn benauwd kantoortje zat te werken en beneden een zijner zes kinderen ook maar juist genoeg huilde of dreinde om door hem te kunnen worden gehoord, stoof hij naar beneden. Men hoorde hem reeds op de trap roepen, half boos en half angstig:

„Mijn God, moeder, wat is dát nou weêr?"

En „moeder" — de moeder zijner kinderen wel te verstaan, — stoof hem dan ontsteld tegemoet, een opheldering gevend en den man geruststellend, heel goedig, heel geduldig en stormafwendend gedwee. Want men moest voorzichtig omgaan met advocaat Dal. Hij was een zeer klein, ineengedrongen mannetje, erg buikig en groot van hoofd, voor wien 't kantoorleven niet deugde en die bestemd was om weggerukt te worden door een beroerte.

Hij wist dit en juist daarom werkte hij zoo.

Maar zijn dikbloedigheid maakte hem lastig en bracht hem telkens in een onverdraaglijk humeur. Zijn kinderen waren ingezond en dus buitengewoon druk. Zij vervulden het groote koopmanshuis met hun geschreeuw en getier; want nog slechts één jonge Dal ging naar school. Men hoorde van den morgen tot den avond, niet anders in de lange gang, waar 't verschrikkelijk klonk, dan fluiten, trommelen, schieten met kinderpistooltjes, tieren en zingen en, door dat lawaai heen, nu en dan de grove stem van den advocaat, die alles hoorde en naar alles luisterde, onder 't werken:

„Moeder, geef Piet eens een mep!"

„Moeder, Jetje moet ergens wezen!"

„Moeder, neem Henri z'n bal af. Hij mikt op de ganglantaarn."

Ik heb eens een week bij Dal gelogeerd, maar herinner mij niet, ooit ergens vermoeider te zijn vandaan gekomen. Aanmoedigend was zulk een verblijf allerminst voor een ongehuwd man. Men kreeg er den schrik voor den echt te pakken!

De goede vader, die alles toeliet, kon nochtans niet velen dat één zijner zoontjes zong of, op zijn manier, muziek maakte. Ik dacht eerst aan wat we als kinderen „een pik op iemand" noemen, en was er verontwaardigd over dat Dal zijn „pik" zoo zeer liet blijken. Hij was onrechtvaardig, vond ik.

Maar, later bleek mij, dat niet het zoontje zijn toorn wekte, maar de wijs, die hij speelde of zong. 't Was toch een zeer onschuldig wijsje!

Jan Dal scheen het slachtoffer van een niet te verdrijven kwelgeest, die hem telkens inblies:

„Alle eendjes zwemmen in het water,
Falderalderiere, falderalderiere. . . ."

anders niet, doch 't was, inderdaad, zenuwschokkend, het achtjarige ventje telkens en telkens weêr te hooren zingen of fluiten of trommelen of afhakkelen op de piano:

„Alle eendjes zwemmen in het water,
Falderalderiere, falderalderiere. . . ."

Dat begon 's morgens om zes uur, als hij wakker werd en even had gekraaid in zijn bedje. Dat dreunde den ganschen dag door 't huis, tot hij sliep, na een laatst:

„Fal-deral-dera. . . . ."

En, op zoo'n dag, dat is op alle mogelijke dagen der week en der maand, stoof vader Dal ettelijke malen zijn kantoortje uit om te gillen, soms woedend, vaak wanhopig:

„Jan, schei toch in 's Hemelsnaam uit met je eendjes. Zing wat je wilt, maar dàt niet. Ik word krankzinnig!"

„Best Pa!"

Hij zong dan wat anders, nog wat anders, een kwartier lang. Maar dan begon het weer: van de eendjes. Soms, kreeg hij klappen, soms nam Dal hem, liefkoozend, op de knieën en trachtte met het ventje te redeneeren. 't Was aandoenlijk en komiek tegelijk.

„Hoor eens, Jan, je vader wordt ziek en mal in z'n hoofd als je telkens zingt van die eendjes, je weet wel. Je wilt je vader toch niet ziek maken?"

„Neen, pa!"

„Daarvoor houdt je immers veel te veel van je vader?"

„Ja, pa."

„Nou, dan moet je 't ook laten, hoor. Als je een heelen dag geen één keer van de eendjes zingt, krijg je een dubbeltje van je vader."

„Als-t-u blieft, pa."

En dan zong Jantje niet van de eendjes en niet van wat anders ook, uit angst, heelemaal zonder het zelf te weten, toch weer 't verboden refrein te galmen, gelijk hem zoo dikwijls gebeurde, eigenlijk altijd als hij 't zong; want hij wàs gehoorzaam.

Hij zong dan niet, een uur lang niet, nog langer zwijgend als men hem bezighield. Eindelijk echter, begon hij zoo'n dag weêr te neuriën, eerst van wat anders en dan:

„Alle eendjes zwemmen in het water,
Falderalderiere, falderalderiere. . . ."

De bezoekers op het kantoor, zagen de aderen in Dal's voorhoofd opzwellen, den man ongeduldig heen en weer

schuiven op zijn kantoorkruk en eindelijk, midden in een belangrijk gesprek, het vertrek uitsnellen, buiten zichzelf van drift. En ze zeiden :

„Wat een nijdas van 'n kerel is die Dal toch !"

Dit duurde zoo eenige weken. Daarna liet de kwelgeest Jantje los en men hoorde niet meer zingen van de eendjes. Het gansche gezin herademde en kwam eindelijk weer tot rust. Maar de heer en mevrouw Dal konden, op hun wekelijksche wandelingen door den dierentuin, met de kinderen, den vijver niet meer langs loopen, zonder wrevelig te worden en bang dat het jongetje weer zou beginnen.

Het refrein van de eendjes had bijna hun huwelijksgeluk verstoord.

II.

Niemand dacht meer aan het ongelukkig deuntje. Zelfs indien Dal het ergens hoorde zingen, herinnerde hij zich meestal niet eens hoezeer hij er door geplaagd was geworden. Zijn zoontje Jan, dertienjarige nu, kon nauwelijks gelooven, toen men 't hem eens vertelde, hoe zeer hij zijn geheele familie had geplaagd met een onschuldig kinderwijsje. Hij zong nu wel erger dingen, maar zijn répertoire was groot en breidde zich dagelijks uit. De jongens op school leerden hem straatliedjes, de muziekmeester deed heel wat deunen, die hij meer dan vervelend vond, zooveel maal per week spelen op de vaak verwenschte piano : 't gemartelde marteltuig der zes grootste Dalletjes, vader en moeder niet meêgeteld.

Ik was toen ook in Amsterdam komen wonen en bezocht dikwijls mijn ouderen vriend, zonder mij meer te ergeren aan 't lawaai bij hem in huis. De ondervinding had mij wijzer gemaakt, wel niet wijs genoeg nog om ook te trouwen, maar toch veel minder hard voor andermans huiselijk wel en wee.

Dal bleef de overmatig bezorgde vader. Hij stond vroeg op om met de pianospelende kinderen één voor één het in te studeeren stuk te repeteeren, waarna zij allen in 't rond dansten, terwijl „papa" op de piano beukte met denzelfden ijver, waarmee de werkzame man alles deed, behalve wandelen, wat misschien het noodigst voor hem was.

Maar de piano verstomde en het dansen had uit. De groote vijand der kinderen was het huis van den grooten kindervriend binnengekomen. Jan lag te snakken naar lucht op zijn bedje en riep, met telkens nauwer wordende keel om zijn vader, zoodra deze even de ziekenkamer had verlaten.

Toen vond men Dal niet meer, zooals vroeger, op zijn kantoortje. Hij wilde niet meer werken, en hij kon het niet langer. Zijn cliënten vroegen tevergeefs naar hun advocaat. Maar de dokter trof hem altijd aan, wanneer hij ook kwam, bij het bed van zijn zoontje, waar de beweeglijke man uren aan uren vertoefde zonder een beweging méér te maken dan noodig was, geduldig wakend en wachtend, zorgend voor alles wat den kleinen lijder betrof, verdrietig omdat hij, zoo niet het toedienen, dan toch het bereiden der geneesmiddelen moest overlaten aan een vreemde.

En toen de ziekte niet week, moesten bij dat witte bedje allen komen, die beroemd waren als kinderdokters. De grootste geleerden bogen zich heen over het jongetje en, die 't meeste en grootste leed hadden gezien, die de praktijk had verhard, verontweekelijkt, gevoelden er behoefte aan de hand te drukken van het kleine, dikke mannetje, wien niets te veel was of te zwaar in den strijd om zijn kind, dien de toewijding eerbiedwekkend maakte voor immer.

Maar zij konden het jongetje niet voor hem behouden.

Ik heb dat kleine lijkje meê begraven.

We gingen met schuifeltred, geruchtloos, door 't mulle zand van 't kerkhof.

Vóór ons allen, tusschen zijn twee oudste jongens in, nog kleiner dan gewoonlijk, waggelend van zwakte, Dal.

't Was of hij zijn dik lichaam bijna niet meer kon dragen.

Geen der overige heeren had hem durven toespreken in 't wachthuis.

Er liepen, naar men daar elkander wees, roode strepen door 't wit zijner oogen, maar hij kon niet schreien ; hij wilde 't niet, wellicht.

Men zei, om mij heen, dat hij nog een heel schooltje kinderen overhield, die hem dit eene zouden doen vergeten. Men is altijd bijzonder wijs op begrafenissen en zeer lijdzaam, als 't leed anderen treft.

Eindelijk, stonden we aan de groeve.

Dal beefde, drukte zijn twee jongens tegen zich aan, veegde met zijn zakdoek wat zwarts weg van 't voorhoofd des eenen.

Iemand vond het gepast 's mans marteling te verlengen door een toespraak. Maar Dal bleef bedaard. Hij snikte niet eens, keek voor zich uit als een krankzinnige, scheen niets te hooren en niets te zien. De omstanders maakten zich ongerust.

Doch het graf werd bedekt en er gebeurde geen onheil.

Ik zag dat men Dal ontweek, bij 't heengaan. Wat zou men zeggen over zóóveels leeds ?

We waren bijna 't kerkhof weer af, toen hij naar mij toekwam, snel, mij met de oogen gebiedend hem niet te ontwijken. Hij viel in mijn armen, duizelig nu doordat de zenuwspanning uitgewerkt had en hij kon schreien ; na 't lang beheerschen zijner aandoening, verbijsterd van moeheid.

Toen, op eens, zag ik een flauwen glimlach spelen om den verwrongen mond.

„Ik hoor hem. Ik hoor hem zingen. . . ."

En Dal neuriede, zóó zacht dat ik slechts kon raden, niet verstaan, wat hij nazong:

„Alle eendjes zwemmen in het water,
Falderalderiere, falderalderiere. . . ."

Een episode uit het benauwde jaar.

(Uit: JOCHEM VAN ONDERE, Van Hemel en Aarde.
Deventer, W. HULSCHER G.Jz.)

Toen vóór het uitbreken van den krijg Europa in diepe rust verzonken lag, was Nederland mooi op weg, om een volbloed militaire natie te worden. Alle burgers staken

zich in uniformen, namen het geweer op den schouder en lieten zich eenige malen in de week drillen, — vrijkorpsen allerwegen. — Dat was wijs gehandeld en geheel in overeenstemming met het axicma: „si vis pacem, para bellum'' — „als ge den vrede wenscht, rust u dan toe ten strijde.''

En zou bij deze algemeene geestdrift ons dorp koel en onverschillig zijn gebleven? Zouden wij onzen vrijen tijd, waaraan wij overvloed hadden, in vadzige rust doorbrengen, terwijl de burgers der steden reeds dapper in hun verbeelding kampten tegen zekeren belager voor Nederland, die X heette?

Dat nimmer! zei de president onzer rederijkerskamer, — een inrichting, die bij ons nog in vollen bloei stond, toen de koorts van het declameeren en komediespelen in de grootere plaatsen haar natuurlijk verloop reeds had gehad, om plaats te maken voor de manie van exerceeren.

De man, uit wiens mond deze dichterlijke ontkenning kwam, was van zijn beroep eigenlijk secretaris der gemeente en heette Vociferator.

Zoo iemand, was hij de man, die door zijn natuurlijke gegevens en maatschappelijken werkkring geroepen scheen om het heldenvuur, dat overal flikkerde, ook in de borst onzer dorpsgenooten te ontsteken. In de eerstvolgende vergadering der rederijkerskamer bracht hij het groote belang der volksweerbaarheid ter sprake. Daar het reglement echter verbood in dezen tempel der Muzen het proza van het dagelijksch leven te gebruiken, moest onze Nederlandsche zangberg hem de woorden leenen om aan het gevoel, dat hem bezielde, lucht te geven en het op zijn toehoorders over te brengen.

Vociferator behoefde niet lang te zoeken, want de dichters uit den „goeden tijd'' onzer poëzie zijn niet karig in losbrandingen van echte vaderlandsliefde en smaadwoorden om lucht te geven aan hun haat tegen alles wat „Brit en Mof en Gal'' heet. — Bij ons jongeren, die er ons vak van maken om den Gal in alles na te apen, die vreedzaam met den Brit in kolonies schacheren en op zijn zelfzucht onze hoop bouwen, ingeval de Mof, voor wien we sidderen, op onze riviermonden mocht belust

raken, — wij, die — en dit zegt veel of liever alles — niet evenals onze voorouders in de gelegenheid zijn geweest om persoonlijk ervaring op te doen van de beleefde knevelarijen van den zuidelijken en van de grijpzucht van den westelijken nabuur, — bij ons jongeren, heeft de rashaat geleerd zich van wat gematigder taal te bedienen; — en dat is verstandig, vooral met het oog op onze eenigszins teergevoelige vrienden aan de oostelijke grenzen. Maar dat Bilderdijk's en Helmers' Philistijnen vervloekende jamben op dien avond eens langs de wanden der bovenkamer van onze dorpsherberg rolden en galmden, ach, dat was op zichzelf vrij onschuldig.

Maar niet zoo onschuldig was de brand, die opsteeg uit het dichterlijk vuurwerk, waarmede Vociferator dien avond speelde.

Toen hij een uur lang de treffendste passages uit Helmers' Hollandsche Natie had voorgedragen en zijn toehoorders diep doordrongen had van het bewustzijn, dat zij een heldenkroost waren en dat iedere buitenlander tot het adderengebroed behoorde, — toen maakte hij van het oogenblik, dat zij elkander verbijsterd door de krachtige dichtertermen aanzagen, gebruik, om in populair proza te spreken over de noodzakelijkheid en den plicht eener algemeene volkswapening ter handhaving van Neerlands zelfstandigheid tegen den buitenlander.

Deze narede had niet de uitwerking, die Vociferator zich er van had voorgesteld. Ik zou veeleer zeggen, dat deze practische toepassing 't effect deed van een schep koud water op een gloeiende plaat: de door Helmers' verzen verhitte verbeelding, die zich in den tijd onzer groote voorvaderen verplaatst had, vervloog in damp.

Dat was een kwaad ding! — Maar daar Vociferator begreep, dat de zaak nu of nimmer moest beklonken worden, sprak hij:

Mijne heeren! Het tijdsgewricht, waarin wij leven, is zoo hachelijk, dat ik er het recht aan ontleen, om bij deze gelegenheid inbreuk te maken op ons reglement. Ik, als voorzitter, gedreven door 't gevoel van vaderlandsliefde, hef voor het verdere gedeelte van dezen avond den dienst van Apol en de Muzen op en breng den ons nog overschie-

tenden tijd ten offer aan Mars en Bellona. Wij zullen overleggen, op welke wijs wij in onze bloeiende gemeente het edelaardig voorbeeld tot oprichting van een vrijkorps, dat bijna overal elders gegeven wordt, zullen navolgen. Ik open de discussiën over dit punt. Wie verlangt het woord ?

Daar verhief zich de vrouwsvader van den kastelein, een eerwaardig grijsaard van tusschen de tachtig en negentig jaren. Zijn voorkomen en zijn wijs van spreken zou elk klassiek gevormden toehoorder den eerwaardigen Nestor uit den Griekschen krijgsraad voor Troje in de herinnering hebben geroepen. Maar aangezien geen der dorpelingen in zijn jeugd met Grieksche conjugatie en syntaxis geplaagd was, zag men in hem niets anders dan een brommigen betweter, die om zijn langdradigheid berucht was.

Mijnheer Vociferator, vroeg de oude man, zou ik mogen weten, welk dreigend gevaar ons boven 't hoofd hangt? Mijn gezicht wordt slecht, weet u, en niemand neemt de moeite om mij op de hoogte te houden van 't geen er in de krant staat. Mijn schoonzoon denkt: de oude man is goed voor de duiten, maar de zaken, daar behoeft hij niet van te weten. — Maar ik zal spreken zoolang ik adem heb, waar ik 't recht daartoe bezit. En dat recht heb ik, omdat ik, hoewel inwoner en eigenaar van dit huis, mijn centen voor 't lidmaatschap der kamer betaal. — Dus nogmaals, mijnheer, wie bedreigt Nederland ?

Hoewel men anders de gewoonte had niet naar de redenaties van den brompot te luisteren, maakte deze vraag toch klaarblijkelijk eenigen indruk op het kostelijke orgaan, waarmede de Lieve Heer den eenvoudigen dorpeling vaak milder heeft bedeeld dan den overmoedigen geleerde, — ik bedoel, het zoogenaamd gezond verstand; — van verscheiden kanten toch hoorde men mompelen :

Ja, welk gevaar ?. . . . .

Deze onverwachte bijval kwam den voorzitter zeer te onpas. Hij had, ouder gewoonte, de aanmerking van den bemoeial eenvoudig willen ignoreeren, maar zoowel het driftig gemompel als de vragende blikken, waarmee de

geheele vergadering hem aanzag, dreven hem in de engte en dwongen hem tot rekenschap.

Ja, wat zal ik u zeggen ? stotterde Vociferator, — hebt gij dan niet in de kranten gelezen, dat zich zwarte stippen of vlekken aan den gezichtseinder vertoonen ?

Zwarte vlekken ? . . . . Wat voor dingen meent u ? — vroeg Hendriksen, die winkelier in manufacturen was.

Ja, zwarte vlekken, — weet gij dat niet ? Dat noemt men in de politiek, als Wilhelm en Napoleon en Bismarck en al zulke groote heeren zich 's winters aan al die hofpartijen het bloed hebben bedorven en dan 's zomers met een boos humeur aan de eene of andere badplaats bij elkander komen. Zwarte vlekken, dat is, weet ge, zooveel te zeggen als boos humeur. Dan maken ze uit kribbigheid aan zoo'n vervelende badplaats samen ruzie of, als ze goede vrienden blijven, overleggen zij, welke kleine staten ze zullen inpakken. . . .

Mag ik mij veroorloven u te doen opmerken, viel de burgemeester in de rede, — dat Nederland niet onder de kleine staten moet gerekend worden : 't heeft een uitgestrekt grondgebied in Oost en West, weet ge, — en een marine, die van raak 'em is.

Toegegeven, burgemeester, — hernam Vociferator. — maar Nederland in Europa zit toch leelijk in de klem tusschen al die kolossen. . . .

Dan wil ik nog weer het woord ! — schreeuwde de oude man en sloeg met de vuist op de tafel, dat de glazen rinkelden. — Ik zeg, potdorie, dat, als er een volkswapening tegen die poespassen noodig is, wij den landstorm hebben.

Landstorm ?. . . vroeg de zoon van den burgemeester met een pieperig stemmetje, — een jongmensch, die in 't nabijgelegen stadje op 't kantoor van registratie was, maar zich bij feestelijke gelegenheden als deze verwaardigde om over te komen en met zijn steedsche onbeschaamdheid bij de dorpelingen te schitteren. Landstorm, wat is dat ? —

Landstorm, — bracht de schoolmeester in 't midden, — bestaat niet ; want het woord komt niet voor in de woordenlijst van den hooggeleerden De Vries en Te Winkel. . . .

Wat raakt mij uw hoog en laag geleerde Winkel ! —

bulderde de oude brompot met een nijdigen blik op den schoolmeester en vervolgde toen op vaderlijk vermanenden toon tot den jongen heer: — als ge uw grootvader gekend had, jonge heer, zoudt ge weergaasch goed weten, wat de landstorm is; want die was er kolonel bij en heeft met de piek in de hand de Franschen in Deventer belegerd.

Met de piek. . . . Deventer. . . .belegerd. . . . ! waren de verwonderde uitroepen, die men van verschillende kanten hoorde.

Nu ja, wat zou dat? vroeg de oude man, op zijn beurt verwonderd om zich ziende. Of weet jelui niet, dat de landstorm in Napoleon's tijd met pieken vocht?

Ah zoo! — riep de jonge heer uit, — zijn dat die oude verroeste dingen, die op den zolder van 't gemeentehuis liggen, en waarmee we als jongens plachten te spelen. En belegerden ze daarmee Deventer? Jongens, jongens, wat zullen die Franschen dan benauwd zijn geweest!

Benauwd zijn geweest? — Dat kondt ge wel eens raden, jonge heer! Ze bleven tenminste achter de hooge wallen en kwamen er alleen maar uit, als zij gebrek kregen aan versch vleesch. Dan deden ze in massa een uitval en gingen bij de boeren in den omtrek koeien stelen.

En zat de landstorm hen dan niet achterna, om de boeren te beschermen, of nam hij de stad in hun afwezigheid niet in?

Neen, er bleven altijd wat Franschen in de stad.

Maar waarom sneden die landstormmannen hun dan den weg niet af, als zij met hun transport van vee de vesting weer in wilden?

Ja, ziet ge, — zeide de oude man, terwijl hij zijn pet verschoof en zich even achter 't oor krabde, — zoo kan men zooveel vragen, maar op 't oorlogsveld zit men niet zoo op zijn gemak als wij hier bij de warme kachel. Dat het bij zulke gelegenheden echter heet toeging, daarvan wist in zijn tijd mijn collega, de kastelein uit de Vergulde Kattekop in Apeldoorn, te vertellen. Die behoorde onder de belegeraars en was bij zoo'n uitval in zulk een dolle vaart door dik en dun en over heg en steg in de richting van Apeldoorn voortgehold, dat hij zijn voet bij den val

in een droge sloot had verstuikt, en men den volgenden morgen, toen de Franschen weer in de val zaten en de belegeraars langzamerhand weer kwamen opdagen, de plaats van 't heldenfeit herkende aan de piek, die hij daar in der haast had achtergelaten. Of weet ge dan ook niet dat ze, ik meen in anno '64, al deze roemrijke feiten in Deventer op gepaste wijs herdacht hebben met illuminatie en vlaggen en vuurwerk en oranjekleurige boekjes en wat dies meer zij? Deventer ligt hier anders maar zes uur vandaan.

Nu de oude man eenmaal op zijn praatstoel was, liet het zich aanzien, dat er vooreerst geen eind aan zijn herinneringen uit den ouden tijd zou komen. Daarom waagde het de schoolmeester, die door den nijdigen uitval van daareven niet zeer welwillend gestemd was, den verschuldigden eerbied jegens den ouderdom zoo ver uit het oog te verliezen, dat hij in de rede viel met de woorden :

Mijnheer de voorzitter ! 't Komt mij voor, dat vader Giessen het doel onzer bijeenkomsten al te zeer uit het oog verliest. Wij hebben hier geen historisch genootschap, waar zulke geschiedkundige anecdoten voorzeker op de rechte plaats zouden zijn. Ons doel is van letterkundigen aard. Door de klassieke voortbrengselen der vaderlandsche poëzie, zij het dan ook in beperkten kring, populair te maken, wijl wij er een eigenaardige bekoorlijkheid door stem en gebaren aan bijzetten, brengen wij ons steentje bij tot het heerlijke gebouw, waaraan de mannen van het Woordenboek in een andere richting hun krachten wijden. Tusschen vakgenooten, die met verschillende gegevens naar één doel streven, mag geen afgunst of broodnijd staan. Reden, mijnheer de voorzitter, waarom ik voorstel, dat onze rederijkerskamer zich verdienstelijk make door de aandacht der heeren woordenboekers te vestigen op het feit, dat het woord „landstorm" niet in de woordenlijst te vinden is.

Tijs de Jolleman.

(Uit: JUSTUS VAN MAURIK, Van Allerlei Slag. Novellen en Schetsen. Amsterdam, TJ. VAN HOLKEMA.)

„Ik heb twintig jaren gevaren en nooit geen averij gehad, dan alleen dien laatsten keer op 't Kaapsche rif. 't Was dan ook beestig weer, de eene storm na den anderen; — 'k voer als bootsman op de Arion — 'n mooie kast, meneer! Klaas Ribbers was er kok op; dat was een goeie vent, maar een wonderlijke kerel. Hij kon geen kip kwaad doen, maar als 'n mensch 't met hem aan den stok kreeg, sakkerloot! dan was 't zoo'n lastige potentaat. Hij had 'n kleine fik, een teef, de moeder van Kokkie; dat beest was zooveel als scheepshond op de Arion, weet u!

Nou wou 't geval, dat op de heenreis die fik drie jongen kreeg, — mormels, meneer! als je ze zag.

Den ouwe van de Arion was een rare patroon, die niet van dieren hield, en toen hij te weten kwam, dat er jonge honden aan boord waren, riep hij Klaas Ribbers achteruit en zei: „Kok, kom ereis hier. Jij hebt jonge honden aan boord?"

„Om je te dienen, Kapitein", antwoordde Klaas.

Den ouwe zette een leelijk gezicht en zei: „Kok, je moet ze verzuipen; 'k wil dat smerige goed niet aan boord hebben."

Ribbers zei niets, maar stopte 't heele nest in 't kabelgat, want hij kon 't niet over zijn hart verkrijgen.

Toen we te Soerabaija kwamen, gaf hij er twee weg, maar één jong hield hij bij de moêr, omdat 't stomme dier zoo erbarmelijk jankte, toen de twee andere weg waren.

Op de thuisreis is de ouwe fik over boord geslagen, maar 't jong had Klaas altijd bij de kombuis in een ton, — totdat we bij 't Kaapsche rif vastliepen.

Dat was een stoot! 'k sloeg tegen de reeling aan, dat 'k dacht dat 'k door de planken heen ging.

't Was een verschrikkelijke nacht, 't bulderde en huilde uit 't Zuidwesten dat de lappen er afvlogen. — 't Schip was gekraakt, brak en liep in een oogenblik vol.

't Was: berg je lijf! — De groote boot raakte onklaar en wou niet uit de davids, de sloep was vol met den ouwe, een paar van 't volk en de passagiers; en de barkas, die 't

eerst te water gelaten was, sloeg met vijftien of zestien koppen, toen ze 'n eind van 't schip weg was, om. — Er is nooit één van aan land gekomen.

Alles ging zóó gauw, dat ik er niet veel herinnering meer van heb.

'k Weet zelf niet hoe 't gegaan is, maar toen de Arion uit mekaar geslagen was, dreven Klaas Ribbers en ik op een stuk van 't varkenshok rond. Toen 't licht werd, bedaarde 't weer.

Ik zat als een prins, maar Klaas was stijf van de kou en kon niet meer zwemmen; hij hield zich nog wel aan 't hok vast en boven water, maar hij raakte uitgeput.

„Tijs," zei hij, „ik kan me niet langer vasthouden."

„Ik zat boven op de planken en wou er hem nog optrekken zoo goed en zoo kwaad als 't ging, maar hij wou niet.

„Er is geen plaats voor twee," zei hij; „dan gaan we allebei naar de haaien. — Jij hebt nog een jong wijf aan wal, wel thuis" en meteen liet hij zijn handen los. 'k Heb hem nog in zijn baadje gegrepen en gesjord wat ik kon om hem boven te houden, maar hij was me te zwaar, — 'k moest loslaten. Toen is hij nog eens met zijn hoofd boven water gekomen, en 't was me net of hij me aankeek en toeriep: „Wel thuis, maat! Wel thuis!"

„Toen is hij gezonken, meneer! . . . 't Was waarachtig jammer! Klaas Ribbers was een goeie kerel." —

Een oogenblik poosde de man met zijn verhaal; hij keek strak voor zich, en 't scheen mij toe, dat zijn onderlip trilde; misschien ook verbeeldde ik 't mij alleen, want dadelijk daarop keek hij mij met heldere oogen aan en begon weder op te varen. Ik vroeg:

„Maar je zoudt me van je hond vertellen."

„Wacht je beurt af, meneer! daar ben ik zoo temet aan toe. — Den heelen dag heb ik op Gods genade rondgedreven en 'k dacht niet anders, dan dat ik m'n goeie vrouw nooit zou terugzien. Zie-je, meneer, 'k ben nooit bijzonder vroom geweest of godsdienstig en 'k heb er menig knoop opgelegd van zijn leven, maar toen heb ik gebeden, dat 'k niet voor de haaien mocht gaan en dat 'k bij m'n lief jong wijf mocht terugkomen, en — 't heeft waarachtig geholpen, want 's avonds ben ik door een Franschen schoener opgepikt.

„Dat 's een gevoel, meneer! als je na zoo'n avontuur weer een schuit onder je voeten hebt. Ik had die Fransche matrozen wel om den hals willen vallen, maar ik deed 't niet. Zie-je, 'k zei alleen maar: „Merci!" Dat is al 't Fransch wat ik ken.

En raad nou ereis, wien ik op dien schoener ontmoette? — Nou! je raadt het niet, hé? 't Was de kleine fik van Klaas, die 'k aan m'n beenen voelde krabbelen, toen ze me te kooi legden. 't Stomme dier was in zijn ton komen aanzeilen, en 't volk van den Franschman had hem 's morgens opgevischt. Daarna hadden ze den geheelen dag gekruist, omdat ze begrepen, dat er in den omtrek een ongeluk was gebeurd.

Toen 't beest mij zag, herkende hij me dadelijk. Ik heb hem Kokkie genoemd naar zijn dooien baas, en van dien tijd af is hij nooit van me weg geweest. Niet waar, ouwe jongen! jij hebt me niet alleen gelaten, hé — jij was al bij mij, toen de vrouw nog leefde, — jij hebt haar zoo goed gekend als ik. . . ."

Dit laatste sprak de jolleman half tot mij, half tot zijn hond, die bij de tot hem gerichte woorden de ooren spitste en een zacht brommend geluid deed hooren.

Die woorden: „toen de vrouw nog leefde," en de blik, waarvan zij vergezeld gingen, vergrootte mijn belangstelling niet weinig, en gaarne had ik er mijn bad van dien morgen aan gegeven, om iets meer te vernemen uit het leven van mijn jolleman; maar — we waren aan den dijk bij de Zwemschool en ik moest uitstappen.

Ik klauterde tegen de steile steenen helling op, en met zijn hond op de plecht roeide de man langzaam terug.

De Straatjongen.

(Uit: Waarheid en Droomen door JONATHAN. Leiden, E. J. BRILL).

Geen woord is er in de taal, dat den persoon, dien het moet aanduiden, beter schildert dan het woord: straatjongen. Want inderdaad is dit soort van wezens één met de straat, waarnaar zij heeten en, indien ik het gelooven mocht, gaarne zou ik mij laten wijsmaken, dat

zij, evenals de menschen van Deucalion en Pyrrha, uit de steenen zelve geboren zijn. Dat is zeker: plaveit een straat, terstond groeien er de straatjongens vanzelf op. Waar zij vandaan komen is onverklaarbaar. Van 's morgens vroeg, dat de klapperlui naar huis gaan en de bakkers hun deur openen, tot 's avonds laat, als de taptoe slaat en de herbergen sluiten, belegeren zij de straten, als vliegen de boterton. Zelfs zou ik in verzoeking kunnen komen te denken, dat zij, evenals de straathonden, van de opbrengst der straat leven, zoo getrouw vindt men ze op alle uren van den dag op hun post zonder ze ooit te missen. Een andere geheimzinnige hoedanigheid bezitten zij in een soort van halve alwetendheid omtrent al wat er in de stad gebeurt. Het is wonderlijk. Op het éene oogenblik zijn de straten en de straatjongens in rust; evenals een geordend leger schijnen zij hun benden evenredig door de stad verdeeld en alle posten behoorlijk bezet te hebben; maar ziet! daar komt een oploop, een kleine nietsbeduidende oploop aan den uitersten hoek der stad en eer gij omziet, is er een gansch heir van straatjongens bijeen; de politie is er gauw bij, heel gauw: maar de straatjongens altijd nog veel gauwer. Zij schijnen onder elkander een soort van electrische telegraaf te hebben, waarmede ze malkaar op de hoogte houden van al wat er omgaat. Nu moet ik erkennen dat dan ook hun voorzorgen met het grootste beleid genomen zijn. Op alle belangrijke punten hebben zij hun gecommitteerden. Buiten de poort der stad, aan alle schuitenveren staan er op de wacht: in de poorten zelve wedijveren zij met de kommiezen in nieuwsgierigheid en beleefdheid; binnen de poorten is er geen bureau van diligences, of zij staan er naast de ververschpaarden de aankomst van den nieuwen wagen te verbeiden. Voor het stadhuis, voor de hoofdwacht, voor het gevangenhuis, voor de komedie, voor alle publieke gebouwen in één woord worden zij vertegenwoordigd. Zij spreiden zich over de stad uit als een groot spinneweb, waaraan geen vlieg ontkomen kan. Hierbij komt nog, dat zij in hun weetgierige onderzoekingen door een groote vrijmoedigheid geholpen worden. Zien zij iets, dat hun aandacht trekt,

of hetwelk zij vermoeden dat belangrijk worden kan, terstond nemen zij de vrijheid er zich bij te voegen en den draad te volgen tot aan het kluwen. Achter ieder rijtuig, dat in de stad komt, kiezen zij zich een plaatsje; elken vreemdeling, aan wien zij iets bijzonders zien, geven zij zich de moeite van te volgen; ja, met alle reizigers beginnen zij een praatje: „heeft mijnheer wat te dragen? wil ik mijnheer den weg wijzen? waar moet mijnheer wezen?" — Maar vandaar dan ook, dat zij van al wat er gebeurt honderdmaal beter onderricht zijn dan de openbare nieuwsbladen en de geheime politie; vandaar dat er niets in de stad plaats kan hebben, of zij nemen er deel aan. Bij alle parades inspecteeren zij mede; met alle wachten trekken zij op; alle taptoe's accompagneeren zij met hun klompen; bij alle plechtige receptiën gaan zij met de boden vóór het stadsbestuur uit; alle volksoploopen vereeren zij met hun tegenwoordigheid; iederen dief, die opgebracht wordt, strekken zij tot eerewacht; ja, zelfs den dooden bewijzen zij de laatste eere en vertiendubbelen als ongenoodigden den stoet der noodigers en genoodigden ter begrafenis. Iedere Janklaassenkast, iedere paljas, iedere goochelaar, iedere koordedanser, iedere kunstenmaker, kortom alles wat, naar den trant der ouden, zijn vertooningen in de open lucht geeft kan op hun bijzijn en belangstelling rekenen; op het hooren van een enkel trompetgetoet, van een enkelen trommelslag, snellen zij als een eenig man aan en verhoogen door hun gewoel en gejoel de algemeene levendigheid en vreugde.

Vraag mij niet, hoe de straatjongen gekleed is. Vraag mij liever, hoe hij niet gekleed is. Alle stoffages, alle kostumes, alle modes treft gij bij hem aan. Van het afgedragen ronde buisje van den jongenheer van den burgemeester, tot den versleten kuitendekker van den president van 't oudemannenhuis, van het fijne kasimiren vest tot den ongeschoren duffel, van de engelsch-leêren pantalon tot de pikbroek vindt gij om zijn lijf hangen. Hij heeft slechts één zwak: niets van hetgeen hij aan heeft moet heel zijn. Een echte straatjongen moet even zooals de straat, waarop hij leeft vol gaten wezen. Ja, het schijnt, of hij zelfs naijverig is om de kleur van de straat te dragen; want een vuil grijs

is zijn geliefkoosd verfje. Voor al wat tot versiering dient, heeft hij weinig over; maar zoo hij voor iets gevoelig is, het is voor het een of ander militair onderscheidingsteeken, vooral is hij dol op een oude politiemuts, of een koperen uniformknoop met het nommer van de afdeeling. Zijn klompen, die hem in geval van nood tot knots, of ook wel tot werptuig dienen, laten gewoonlijk onder het loopen zijn naakten voetzool zien, totdat zij, geheel uit elkander vallende, in een schuitje hervormd worden.

Doch waren de straatjongens maar enkel slordig, als ze er niet ook ondeugend bij waren! Doch ondeugendheid behoort tot het karakter van een straatjongen, gelijk moed tot het karakter van een soldaat. Zij zijn de kaboutermannetjes en kwelduivels van de openbare wegen. Alles wekt hun spotzucht op; alles verleidt hen tot kwaaddoen; zij kunnen kip noch kraai met rust laten. Den meiden trekken zij de muts af; de kinderen loopen zij omver; de kreupelen en mismaakten apen zij na; de honden trekken zij bij de ooren; den paarden dunnen zij den staart; het slachtvee verbitteren zij hun jongste oogenblik; zij steken hun vingers in de emmers der melkmeiden; zij likken met hun tong aan de suikervaten der kruideniers; en, als de appelvrouw omziet, halen zij haar den mooisten belle-fleur van den hoop weg en loopen er mede heen. Nog erger maken zij het in den winter. Veel vroeger bij de hand dan de mannen van de zandschop haasten zij zich aan alle bruggen en sluizen een sullebaantje klaar te hebben, eer hun die pret belet wordt, en zij hebben vervolgens een ondeugend genoegen, als zij daarover groot en klein, jeugd en ouderdom, bedaard en driftig, deugd en ondeugd zien vallen. Of ze leveren elkander een sneeuwballengevecht, maar dat alleen voor de leus dient om, als bij ongeluk, de vreedzame voorbijgangers te bepoeieren. Zoo zijn de straatjongens in waarheid straatplagen.

En toch is met dit alles de straatjongen niet wezenlijk kwaadaardig. Er is bij hem, evenals bij kleine honden, met wie hij het rijk deelt, in zijn keffen en bijten meer dartelheid dan boos opzet. Nooit ziet men een straatjongen zakkenrollen, of stelen, of met steenen werpen, of

zich aan dergelijke laagheden schuldig maken. Integendeel kenmerkt hij zich onder zijn kameraden, bij geschillen als anderszins, door een geest van dapperheid en edelmoedigheid. Het woord *portuur* is van zijn maaksel. Menige knaap, die zijn straatjongenstijd behoorlijk heeft uitgediend, wordt naderhand een knap burger. Ja, laat het ons bekennen. Wij allen zijn min of meer straatjongens geweest. Er is iets van den straatjongen in iederen knaap, die een „Hollandsche jongen" is. Houden wij dat in gedachten, dan voelen wij meer medelijden dan onwil bij het zien van den straatjongen.

Op straat.

(Uit: Johan Gram, In Londen, Reisschetsen. Arnhem en Nijmegen, Gebrs. E. en M. Cohen.)

Een flaneur behoort thuis in Parijs, een wandelaar in Duitschland en een harddraver in Londen.

Geenszins omdat Londen niet verdient langzaam en drentelende bezien te worden, maar omdat de eindelooze straten, de squares zonder tal als vanzelf den stap doen versnellen. Misschien brengt de haastige Londensche wereld om u heen er ook wel 't hare toe bij, want alles loopt, jaagt, draaft en rept zich. Een Londenaar kent al het bekoorlijke van 't flaneeren niet, en ik zou durven wedden dat hij Socrates, die volgens Töpfer tot zijn 40ste jaar flaneerde, zonder plichtpleging een onpractischen dwaas noemt.

Alles jaagt en draaft, zoo op de breede trottoirs als over den rijweg: de zware omnibussen van boven en onder gevuld; de hooge tramwagens er naast; de vlugge cabs die zich daar tusschen slingeren; de logge bierwagens van den onsterfelijken Bass met de hoog opgestapelde vaten, door ranke hansoms voorbijgesneld, als zwaluwen die langs nijlpaarden vliegen.

Het zal een kortstondige drukte zijn, — troost ge u. Maar straks, over een uur, over drie uur, eeuwig voortgaande als Sisyphus' arbeid, blijft die onophoudelijke trein,

dat bont door elkaar dwarrelen van vijf, zes rijen wagens, karren, hansoms en andere rijtuigen aanhouden. Dat hollen en hotsen, dat geschreeuw, gerommel en gedreun neemt slechts enkele uren in den nacht een einde.

„Ik zou nog liever op een der hoogste Montblanc-toppen alleen willen zijn", roept een mijner reisgenooten uit, „dan hier in dit dichte menschengewoel en gedrang!"

Hij heeft gelijk. Eenzamer, meer verlaten en ellendig zal men zich moeilijk kunnen voelen, dan alléén in dat eindeloos steenen woud van huizen, tusschen den altijd voortjagenden stroom van menschen, die hun hartstochten onder een koel onverschillig gezicht weten te verbergen. Niemand bekommert zich om u, iedereen denkt aan zijn eigen zaken, kijkt noch rechts noch links, maar voor zich uit. Alléén in Londen te zijn, zonder eenig sterveling die u kent of u eenige belangstelling toont, is min of meer een cellulaire gevangenisstraf gelijk.

Hoe kan in dat bonte gedrang en dien wedloop nog de eerzucht staande blijven? Hoe kan iemand nog den moed behouden, om zich onder die honderdduizenden te willen onderscheiden? Hij is en blijft immers een worm, een niet onder die massa met haar verdrietig, ernstig gezicht?

De menschenstroom spoedt zich steeds voort. Van de omnibus-imperiale gezien, waar al die Pickwick's, Sam Weller's, Pendennissen, Newcome's, in bonte afwisseling door elkaar dwarrelen, waar Arabier en Griek, Turk en neger, zonder 't oog tot zich te trekken, zich in dien wedloop wagen, — gelijkt die massa „levende draden, geweven met koortsige snelheid," zooals Vosmaer in zijn pittoresken Londinias het kenmerkt. Die veelkleurige naast en door elkaar geweven levende draden bewegen zich tusschen de hooge berookte huizen van Strand, Fleetstreet en City, welke als de bonte livreibedienden, van 't hooge dak tot de stoep, met de kleur en wapenen hunner eigenaars, aankondigingen, uithangborden en reusachtige letters bekleed zijn. Zoo snort en jaagt alles om, onder en boven u; ginds op die viaduct vliegt de trein boven de straat, naast u ter linkerzij, eveneens, en onder den grond zijn de ijzeren werken steeds aan den gang!

Alles is in drukte en beweging — behalve de politie-agent, die rustig op de grens van trottoir en rijweg heeft postgevat en wiens scherpen blik niets ontsnapt. Zou men in Londen, evenals voor de paarden, die de groote vaten bier vervoeren, een afzonderlijk ras voor politie-agenten hebben ? Het is alsof ze allen in denzelfden vorm gegoten zijn : groote, breede, stevige mannen met blonden baard en snor. Beaf en ale gedijen goed aan hen, en is hun moreele invloed groot, de lichamelijke kracht dezer flinke krijgshaftige mannen moet ontzag wekken.

Het publiek spaart ze niet, die krachtige vertegenwoordigers van het gezag. Is hun oog altijd bezig, hun mond staat geen oogenblik stil, en hun hand is steeds in beweging om als wegwijzer iedereen van dienst te zijn. De police-man is de groote vraagbaak voor de vreemdelingen en provincialen te Londen. Hij is kort in zijn adviezen, maar daarvoor is hij Engelschman en politie-agent. „*Strait down* ; dan 2 straten rechts en zes links.'' 't Is voldoende. Zijn collega, die post heeft gevat in 't midden der straat tusschen de aanhoudende file der rijtuigen, welke hem rakelings voorbijsnorren, wisselt een blik met hem. Aan weerszijden der trottoirs en op de vluchthaventjes in 't midden der straat verbeidt een ongeduldige menigte het gunstig oogenblik dat zij tusschen en om de wagens, equipages, karren en rijtuigen den overkant zal kunnen bereiken. De police-man in het midden der straat heft nu eenvoudig de hand in de hoogte — de gansche file van voertuigen houdt plotseling stil, en verschaft hierdoor den voetgangers aan weerszijden de gelegenheid om, als een vlucht opgejaagde vogels, naar de overzij te snellen.

Menig Hollandsche koetsier zal ongeloovig 't hoofd schudden, als hij zoo iets hoort of leest. Hij, die van nature gewend is, zich tegen de politie te verzetten ; die niets natuurlijker vindt dan „zoo'n agent'' een poets te spelen en de wet te ontduiken. Ik zie den minachtenden blik van Hildebrand's *Gerrit* om die onderworpenheid der Engelsche koetsiers ; dat zou hij m e t d e v i e r niet gedaan hebben. En toch gehoorzamen allen zonder onderscheid, omdat de Engelschman beseft, dat de politie die macht in handen m o e t hebben, wil de orde bewaard

blijven; omdat zonder die stilzwijgende gehoorzaamheid, vrijheid bandeloosheid zou worden.

Geen der tallooze voerlui, van den witgepruikten koetsier der equipage tot den smerigen arbeider op de steenkolenkar, heeft er aan gedacht, zich tegen het billijk bevel te verzetten.

De zwerm is aan weerszijden voorbijgetrokken — de police-man laat den arm zakken, en onmiddellijk, zonder een seconde te verliezen, is de schakel hersteld, de file in beweging en zetten de tallooze voertuigen hun rit weder voort.

Gindsche conducteur, met een fladderenden witten doek om zijn hoed gebonden, die achter aan zijn omnibus hangt, wenkt ons, dat er bovenop nog plaats is; wij klouteren naar boven, en de statige koetsier, aan weerszijden door twee passagiers geflankeerd, zet de paarden aan.

Het is een merkwaardig kijkje naar beneden, op al die door elkaar wemelende, draaiende en voorbijschietende voertuigen.

Onze koetsier is zoo hoog en vooruit gezeten dat hij amper de koppen van zijn voortreffelijk span ziet. Op zijn onbewegelijk, phlegmatiek gezicht is niets te bespeuren van de inspanning, die het hem moet kosten om den zwaren omnibus door die krioelende rijtuigen-massa te wringen. Een rechtgeaard Hollander houdt elke seconde zijn hart voor tien ongelukken vast.

„Hij zal dien brick verpletteren!" roept mijn reisgenoot ter linkerzijde. Doch de koetsier ruimt den brick nog juist genoeg plaats om er op een afstand ter dikte van een vloeipapier langs te snorren. „Daar gaat die waaghals van een hansom!" denkt een ander bevend bij zichzelf; doch door een plotselinge beweging, die Carré zou toejuichen, laat hij den lichtzinnigen hansom het leven.

„Die wagen met flesschen wordt vermorseld!" zoo vreest mijn rechterbuur. Geen nood! De Nero op den bok brengt zijn span met één ruk tot staan, en de flesschenwagen rijdt tusschen die honderden wielen ongedeerd voort. Niemand schijnt een oogenblik de mogelijkheid van gevaar te duchten.

Al die rijtuigen, paarden, koetsiers en passagiers gaan langs, naast en door elkaar, alsof er in dien chaos geen ongeval mogelijk was.

In die dichte verwarde massa op den breeden rijweg, waarvan geen plekje ter grootte van een sovereign zichtbaar is, kruipt en wringt zich een jonge waaghals met blik en veger onder en door, om met levensgevaar den kostbaren mest te bemachtigen. Hij werpt ze in vergaarbakken, in den vorm van brievenbussen, die hier en daar tegen de trottoirs geplaatst zijn. Later worden deze in karren geledigd.

Onze koetsier weet intusschen den omnibus zoodanig te sturen, dat hij zijn eindpunt, de Bank, ongedeerd bereikt. Al dien tijd heeft zijn onbeweeglijk, stroef, barsch gezicht zich niet ontplooid. En geen wonder, want ik vermoed, dat hij en honderden zijner mede-koetsiers gewezen lords zijn, die hun vermogen op het continent verbrast hebben en hier, in hun Eden, als omnibus-koetsiers op den bok den geest zullen geven, gelijk Cambronne te Waterloo.

Neem een dier „ondoorgrondelijke wezens, onoplosbare rijdende raadsels", zooals Alexander V. H. hen in een zijner schetsen zoo typig noemt; zet hem voor een der ramen van de club of de besogne-kamer in onze residentie, met dien aristocratisch hooghartigen blik, de voornaam gevormde bakkebaarden en de minachtend vooruitstekende onderlip, met dien hoogen witten hoed, den rozenstruik in 't knoopsgat van de nette grijze overjas en de bruine glacé-handschoenen, — en men zal vermoeden dat het corps diplomatique met een uitstekend lid vermeerderd is.

Het onderscheid tusschen hem en zijn conducteur is nog grooter dan tusschen een adjudant en een stalknecht uit het koninklijk gevolg. De conducteur draagt fantasiehoedjes, kent handschoenen slechts van aanzien, lokt, evenals de man aan den ingang der kermistent, het publiek op allerlei wijze in zijn omnibus en maakt grappen met straatjongens, sjouwerlui en dienstmeisjes. De koetsier encanailleert zich met niemand, werpt u met norsch gezicht het sterke leer toe, waarmee ge u naar den hoogen bok kunt hijschen, maar geeft amper een kort *einsylbig* antwoord, als gij 't waagt hem aan te spreken. Baden-

Baden, Parijs of Brussel zitten hem dan zeker in 't hoofd, en hoe meer hij daaraan denkt, hoe ongenaakbaarder hij wordt. Slechts een sigaar kan hem verteederen, twee sigaren ontlokken hem soms een woord, drie brengen een glimlach op zijn gelaat.

Trouwens de aristocraat in al zijn glorie versmaadt het niet om de paarden van een omnibus of postwagen te mennen. Te Londen kan men elken ochtend in Piccadilly den postwagen met vier rappe mooie paarden naar Windsor zien vertrekken, gereden door een onvervalschten jongen Lord. Met den grootsten ijver neemt dagelijks een lid der *jeunesse dorée* de teugels in handen, om als voerman dien rit naar Windsor en terug te volbrengen. Komt die postwagen 's avonds terug, op de imperiale met een twaalftal reizigers bezet, dan blaast de roodgekleede conducteur op zijn ellenlangen hoorn een vroolijk deuntje en de jonge lord-voerman laat de zweep flink langs de prachtige hôtels van Piccadilly klappen. Ook rijke kinderen vinden droog roggebrood heel lekker, mits ze 't alleen krijgen wanneer zij er om vragen.

De koetsier der *cabs* en *hansoms* schijnt tot een lagere orde van het koetsierswezen te behooren. Hij maakt deel uit van dat brutale en plompe ras van koetsiers, door alle groote plaatsen van Europa verspreid, hetwelk van 't plukken der reizigers leeft. De afstand per mijl, waarnaar het tarief berekend is, hoe fraai ook op 't papier, blijkt in de practijk door de voerlui te worden uitgelegd als de wetboeken door een pleiter: het is zwart of wit, al naar zij willen.

Doch al werden uit uw beurs één of twee shillings meer geëischt dan een coachman naar billijkheid toekwam, als ge in den rappen lichten *hansom* een half uur of langer door de straten van Londen gevlogen hadt, dan waart ge zoo ingenomen met den sierlijken „tweewieler", dat het offer u niet te zwaar viel. Zoo ooit een profeet ten hemel is gevaren, moet het in een *hansom* geweest zijn. Dat welberekend evenwicht, waardoor 't paard den druk van de sierlijke lichte sjees amper voelt; die zwevende koetsier daarboven met wien ge door een naar buiten openslaand luikje in de bovenkap op de origineelste wijs

gemeenschap hebt; de groote glazen aan weerszijden en het vrije uitzicht voor u: — alles is zoo practisch, aanlokkend en origineel, dat men Jules Verne een *hansom* zou toewenschen, om daarmee een nieuwe reis te doen.

Doch zijn er *cabs* en *hansoms* in het oneindige, open rijtuigjes, zooals de droschkes te Weenen of de fiacres te Parijs, waarin men zoo luchtig en prettig zit, vindt men er even zeldzaam als een gezelligen Engelschman.

Gezelligheid is dan ook blijkbaar niet op Londenschen bodem geteeld, en de ontzagwekkende wereldstad heeft er veel meer haar hoofd mee gebroken, om tijd uit te sparen, dan het leven te veraangenamen.

Hierbij denkt men onwillekeürig aan de metropolitan-railways. Is men het bovenaardsche leven en geraas moede, heeft men haast om een of ander verafgelegen punt spoedig te bereiken, dan tot onderaardsche middelen zijn toevlucht genomen. Het is daarbij in onzen tijd geen uitzondering, dat men dingen wrocht, die 't daglicht niet kunnen zien.

Wij stappen dus in Gowerstreet het station ter rechterzijde binnen, om plaats naar Kensington te nemen. Vergissing is bijna niet mogelijk, want de *tickets* (plaatsbriefjes) worden hier slechts afgegeven voor de treinen, die aan deze zijde van het perron afrijden. Nu daalt men de stevige ijzeren trap af, die in tweeën is gedeeld voor de vertrekkenden en aankomenden. Aan het einde daarvan zit in een glazen kantoortje een blanke slaaf, dien men tot troost voor zijn Albrecht Beiling-noodlot den opbeurenden titel van „controleur" gegeven heeft. Door een geringe beweging van den voet kan hij de onderste trede, die toegang tot het onderaardsch gewelf geeft, met een hek afsluiten. Dit wordt in practijk gebracht wanneer juist een trein aankomt, en de reizigers op de trap niet zonder gevaar daarin nog plaats zouden willen nemen.

Het donker gewelf ontvangt hier en daar nog licht door vensters in diepe muren gemetseld. Een flikkerend, rood gaslicht wijst op de nissen in den muur, boven de zitbanken, de wachtplaats voor de reizigers der 1e en 2e en 3e klasse aan. Aan de overzijde, tusschen het dubbel spoor,

is de plaats voor de reizigers naar tegenovergestelde richting. De domste toerist kan zich hier dus niet vergissen, want de aankomende treinen volgen aan iedere zij van den weg altijd dezelfde richting.

Men neemt dus in de zonderlinge wachtkamer plaats en behoeft niet lang te wachten, want elke vijf minuten is er een trein te uwer keuze. Rijtuigen, zware wagens en spoorwegen rollen en vliegen boven uw hoofd; doch ge hoort slechts een dof gebrom, en van de muziek van een voorbijtrekkend regiment bereiken u alleen enkele gedempte tonen.

Daar komt in de donkere verte het vurig monster aan. Niet als in ons rustig land schijnt hij zijn gang van lieverlede te vertragen, maar in volle vaart, die ons „langzaam gaat zeker" in het aangezicht slaat, houdt hij plotseling op, en wel zóó, dat de wagens der 1e klasse voor de nis dier klasse en zoo ook de wagens der tweede en derde voor de hare stilhouden.

Nu dient de Hollandsche traagheid op zij te worden geschoven; de trein houdt maar dertig à veertig seconden op, en de blanke slaaf in zijn glazen cel noch de conducteur waarschuwt. Wanneer de trein dus werkelijk stilhoudt, stormt ge naar 't portier, dat ge zelf moet openen en sluiten, en — de trein jaagt, op het sein met het groene vlagje van den conducteur, onmiddellijk voort. *Time is money*, ziedaar het Engelsch parool.

Zoo wordt in Londen verwezenlijkt, wat Hildebrand zijn schipper aan de oude juffrouw van den „onderaardschen schietblaasbalk" liet vertellen. „Je hebt pijpen, buizen, kanalen, onderaardsche, weet je ?. . . . Je komt in 't ketoor, je ziet een partij luiken in den vloer. . . UEd. wordt gewogen. Je bent nogal dikkig. Goed. Zooveel pond, zooveel kracht op den blaasbalk. Belieft u maar op dat luikje te gaan staan. Pof! je zakt in den grond. Ruut! daar ga je hoor! Je ziet niks niemendal als Egyptische duisternis. Tien minuten, knip, knap, gaan de veeren. Daar sta je weer in een ketoor."

't Gaat in het onderaardsch Londen niet minder snel en tooverachtig. Wel is er geen Egyptische duisternis, want in de goed ingerichte rijtuigen brandt gas, dat op de lo-

comotief gefabriceerd wordt. En dan is opletten onvermijdelijk, daar niemand den naam der stations afroept, waar men elk oogenblik even ophoudt. Ziet men echter scherp toe, dan leest men den naam van elk station zeer duidelijk op den muur en op de verlichte glazen ballons.

We hebben die ongeduldige aardsche monsters den neus zien voorbijvliegen van menigen talmenden passagier, van bedaagde juffrouwen, die amper van de bank waren opgerezen; van vreemdelingen die hun nationale traagheid niet thuis gelaten hadden; van moeders met rijken Godszegen, die nog te nauwernood de hand aan het portier geslagen hadden.

Is de plaats van bestemming bereikt, dan slechts de breede trap bestegen, die met het welbekende „*way out*" prijkt en men haalt weer frisscher adem op de bovenwereld dan daar onder, waar de kolendamp een gevoelige borst aangrijpt.

Voor een afstand, die u per omnibus een groot uur zou gekost hebben en waartoe men nu eenige minuten bezigt, wordt slechts twee of drie pence betaald.

Komt het echter uit, dan zijn de luchtige bootjes op de Theems, die aan bijna alle bruggen hun aanlegplaatsen hebben, ver te verkiezen boven den somberen onderaardschen tocht met de stomme passagiers en geheimzinnige gaslichtjes op het midden van den dag.

Verkocht en geleverd.

(Uit: Afdrukken van indrukken, door den Ouden Heer SMITS en zijn vriend MULDER. Schiedam, H. A. M. ROELANTS.)

Dinsdagavond. Zoo'n diner als dat van gisteren, is iets pleizierigs! Of men overlaadt zich de maag met allerlei spijzen, òf men zit zich te vervelen uren lang aan tafel, en drinkt, uit wanhoop, een glaasje van dezen en een glaasje van genen wijn en is verhit, en — met één woord, — ik kon den geheelen nacht geen oog toedoen. Ik kon niet eens denken! Ik kon niet eens droomen, maar leed

des te meer aan de nachtmerrie. Toen ik daaruit ontwaakte, was mij zelfs het stilliggen onmogelijk, want het onophoudelijk gegons der muggen en eenige slecht gemikte klappen, die op mijn eigen aangezicht terechtkwamen, in plaats van den tergenden vijand te verpletteren, benamen mij zelfs die gedwongen rust, waarmede de slapelooze mensch zich soms troost, als de god van den sluimer niet te bezweren is.

Tegen den morgen echter raakte ik in een vasten, verkwikkenden slaap, die evenwel bestemd was van korten duur te zijn. Ik werd door een hard tikken aan de deur plotseling wakker gemaakt. Twee minuten later stond Janssen in volmaakt jagerskostuum voor mijn bed.

„Wat is er ?" riep ik verschrikt, mij in een zittende houding oprichtende en mijn gastheer aangapende, die met een zoetsappigen glimlach op de lippen mij onmiddellijk tot bedaren en uit mijn humeur bracht door het veelbeteekenend woordje : „Niets !"

„Waarom dan laat gij mij niet met rust ?" vroeg ik knorrig ; „het is pas half zes : wat drommel is er nu te doen ?"

„Niets", stamelde weder Janssen, — „eigenlijk niets ; maar de jager heeft mij opgescheld om een vos te komen schieten, die hedennacht op de boerderij van Klasina zeven kippen doodgemaakt heeft en, —"

„Wat kan mij dat schelen !" riep ik knorrig uit.

„Niets", zei Janssen weder ; „maar daar wij waarschijnlijk eerst tegen etenstijd te huis zullen komen, wilde ik u een verzoek doen," — en met deze woorden haalde hij een stapel papieren te voorschijn en spreidde ze op de tafel uit.

Er bleef niets anders voor mij over dan op te staan, mijn *chamber-cloack* om te hangen en naar Janssen te luisteren, zoo goed een half wakker, geheel vermoeid en zeer knorrig mensch in staat is naar iemand te luisteren, die hem zoo vroeg op den dag met reeksen cijfers en berekeningen overvalt. De zaak was eenvoudig, dat er dien dag een groote verkooping van heerlijke landerijen in de buurt plaats zou hebben en dat Janssen mij de eer aandeed, mij tot zijn vertegenwoordiger bij die gebeurtenis te

benoemen. „Niemand," zei hij, „dan Pook, die er zijn zal om u de noodige inlichtingen te geven, weet wie ge zijt; — men zal niet vermoeden, dat het voor mij is, en den boel niet zóó opjagen — en, zie je, het is heel eenvoudig zóó gesteld: als ik perceel A, zie je, kan krijgen voor zoo en zooveel, dan is perceel B mij juist de helft meer waard dan anders; — vooral als C, D en E niet door een vreemde worden aangekocht; want dan loopt de weg Y—Z — hier op het kaartje, daar tegen de heg, in plaats van, — indien ik ook F er bij kon krijgen voor een redelijken prijs, zooals hier aangeteekend staat, — juist uit te komen op X — dat voor een derde geen cent waard is als ik al het overige heb, — natuurlijk met uitzondering van de perceelen H, J, K, die ik aan Duiventil beloofd heb niet tegen hem op te jagen."

„Ja", zei ik — niet omdat ik hem begrepen had, maar alleen, ik beken het, met het zelfzuchtig oogmerk om hem weg te krijgen en weer naar bed te gaan.

„Best!" zei Janssen. „Ik moet nu maken dat ik wegkom. Ik zal een boodschap aan Pook zenden, dat ge hem op weg naar de verkooping zult komen afhalen: als ge een uurtje vroeger gaat, kan hij u alles uitleggen wat ik nu wellicht vergeten heb."

Hij ging de kamer uit, — en ik weer naar bed. Daar bleef ik ruim twee uren staren op de witte gordijn, zonder zelfs een dutje te kunnen doen, — kleedde mij aan en ging toen naar beneden, om een paar uren rustig in den tuin te zitten, eer ik mijn tocht ondernam.

Op de ontbijttafel lag een briefje aan mijn adres. Het was van den notaris en meldde mij eenvoudig, dat, daar de heer Janssen mij benoemd had om hem op de verkooping te vertegenwoordigen, de notaris verlangende was mij te spreken over eenige tijdingen, welke hij dienaangaande had ontvangen en dat hij mij dus *hoe eerder hoe liever* (dik onderschrapt!) wachtte, omdat er nog een boel te bepraten was, enz. enz.

O, welk genot leverde mij het buitenleven op! Maar er was niets aan te doen: — ik nam een kopje thee en een stukje brood en stapte naar het dorp.

Om tien uur was ik bij den notaris. „Mijnheer *moest*

eventjes uit", zei zijn schrijver, een oud mensch, met een grooten bril op den neus en een kort pijpje in den mond: „Als mijnheer een oogenblik wachten wil, zal hij dadelijk terug zijn."

Ik ging op het kantoor zitten, met het gezicht op een mesthoop in het verschiet en drie luie eenden op den voorgrond. De klerk bood mij de courant aan.

„Daar is mijnheer," zei de schrijver, toen ik het dagblad doorgelezen had en ongeduldig begon te worden! — „O, — neen; — het is de slager!" en hij sprong van zijn stoel op en keek in de gang met het éene oog, terwijl hij het andere op mij gevestigd hield, omdat men hem ten stelligste verboden had, ooit een vreemde op het kantoor alleen te laten.

Ik begon van ongeduld te stampvoeten: het was ook erg, op zulk een heerlijken zomerschen morgen, — na zulk een nacht! — mij eerst op een benauwd kantoortje te zitten vervelen — en dan den geheelen voormiddag op een verkooping door te brengen: daarvoor was ik toch niet naar buiten gegaan! ik werd hoe langer hoe knorriger en eindelijk besloot ik, op de meest menschelijke en onrechtvaardige wijze, mijn gal uit te storten op den armen schrijver, die zich toch alle moeite gaf om mij tevreden te stellen.

„Men kan wel zien dat ik geen klant van je baas ben," zei ik gemelijk, „anders zou hij mij zoo niet laten wachten; als het niet was dat ik mijn vriend Janssen beloofd had hierheen te komen en dat ik hem benadeelen zou door weg te gaan, dan zou ik er voor bedanken om één oogenblik langer te blijven!"

„Mijnheer Pook is ook uitgegaan juist om dezelfde reden waarom gij hier wacht, mijnheer — alleen om den wille van den heer Janssen".

„Nu!" zei ik kortaf: „daarvoor wordt hij betaald; maar niet om mij den halven dag hier te laten wachten."

„'t Is juist omdat mijnheer Pook voor zijn moeite betaald wordt, zooals mijnheer gelieft te zeggen, dat hij verplicht is niets te verzuimen wat zijn talrijke cliënten baten kan," hernam bedaard de schrijver met een stijve buiging, en de pen van achter het oor nemende, ging hij

weder aan het werk, mij in de overtuiging latende, dat ik even onheusch als onverstandig geweest was.

Dit verbeterde mijn luim niet: ik zette den hoed weder op en liep grommende nog een half uur in de zon heen en weer voor het huis, totdat eindelijk de notaris, met den hoed in de hand, aan kwam draven.

„Ziezoo!" riep hij mij toe: „ik ben blij u te zien, mijnheer Smits: ik had gehoopt, dat de heer Janssen zelf mede zou komen: — daar hij echter zijn zaken aan ons overlaat, moeten wij voor hem zorgen," en met deze woorden sleepte hij mij weder naar zijn kantoor, en het was twaalf uur geslagen, eer ik alles ingezien, begrepen, genoteerd en de noodige afspraak met den notaris gemaakt had, ten einde niet *in loco* te veel met hem te moeten praten.

Wij gebruikten in de haast een kopje koffie en begaven ons op weg naar de herberg, waar de verkooping plaats moest hebben.

„Wij moeten maar te voet gaan," zei Pook: „er is gisteren iets aan mijn wagentje gebroken en als we in een rijtuig van de Pauwenburg verschenen, zou men dadelijk op de hoogte zijn."

Door de brandende zon, langs een weg, rechts en links door jonge boomen bezet, die nog geen schaduw gaven en welke in de gloeiende hitte op het vlakke land, in eentonige, onafzienbare reeksen staande, zich vreeselijk vervelen moesten! Bijna zoo erg als ik.

De notaris echter babbelde steeds door: „Achter die boomen ligt de pastorie," zei hij; „een lief huisje; jammer maar dat onze dominee niet getrouwd is: hij zou wel kans gehad hebben bij zekere jonge dame, die wij wel kennen, als de jonge Duiventil niet kennis met haar had gemaakt. Die is ook een veel betere partij voor haar! 't Is toch raar," ging hij met een hoofdschudden voort, „hoe de dingen in deze wereld loopen: twintig jaren geleden waren de Klaassens veel rijker dan de Duiventils!"

„Ja," zei ik, „dat mag wezen, maar de oude Klaassen was een speculant, daardoor is hij te gronde gegaan; — zijn laatste zaken in olie hebben hem totaal geruïneerd."

„Olie!" riep Pook uit, „waarachtig niet: het was de

olie niet, die hem te gronde richtte: — ik was toen candidaat-notaris op een kantoor te Amsterdam; ik weet meer van de zaak, dan ge u verbeeldt: Klaassen werd niet door de olie, maar wel door zijn vrienden te gronde gericht!"

„Door zijn vrienden!" riep ik uit; „mijnheer Pook, ge weet niet wat ge zegt! Klaassen had geen betere vrienden dan Janssen en ik, — en ik behoef u niet te verklaren dat, —"

„Maar ik heb toch de zuivere waarheid gezegd," hernam de notaris. „'t Was de eigen schuld van Klaassen; maar zijn beste vrienden hebben geholpen hem te gronde te richten."

„Ik zou wel eens willen weten hoe?" vroeg ik met een spottenden lach.

„O, dat is heel gemakkelijk te verklaren," hernam Pook. „Klaassen was een eenvoudige, onnoozele hals, — zoo wat dezelfde soort van mensch als onze dominee, — en maakte heel goede zaken, toen hij in het hoofd kreeg om te trouwen. Zijn vrouw was, zooals u bekend is, de nicht van een groote firma, en bracht hem een aardig stuivertje mede. Klaassen breidde zijn zaken uit en werd door de familie van zijn vrouw in de groote wereld gebracht.

Hij begon zich te schamen voor zijn huis in de achterbuurt en kocht die mooie woning op de gracht, naast Janssen. Dat was de eerste stap. Hij moest nu op een grooten voet leven; — natuurlijk! Hij moest zijn oude, mindere kennissen *laten loopen*, zooals men zegt: — en dat geschiedde ook langzamerhand, en naarmate hij met rijker en deftiger lui bekend werd, riepen de menschen er over, dat hij braaf en oppassend was, — en dat hij het op den duur zoo ver zou brengen! Ja wel! hij bracht het ook ver! Veel verder dan men gedacht had! Ten einde geen mal figuur in de groote wereld te maken, begon hij, in plaats van vrienden, „menschen te zien," — wat iets heel anders is. Men kwam niet meer familiaar bij hem inloopen: men ontving deftige, Fransche invitaties voor *diners* en *soupers* en speelpartijen en bals, en wat al niet meer; — en bij al diergelijke gelegenheden, had Klaassen zelf ongeveer zooveel echt genot, als zijn huisknecht. Want hij was nu altijd bij zichzelven te vi-

site en moest daarbij zeer oppassen, dat hij zijn vrouw, zooals het heet, niet „blameerde.'' Hij tobde dus over allerlei dingen, waaraan hij vroeger nooit gedacht had. In plaats van 's morgens op het kantoor te blijven, kon men hem op den loop zien, om boodschappen te doen voor de huishouding; dat wil zeggen, voor de feesten, die hij aanlegde. Nu eens was hij een half uur lang in een fruitwinkel, bezig met fijne vruchten voor het dessert uit te zoeken: dan weder was hij den halven dag kwijt met praatjes en proefjes van den wijnkooper. Het was echter een indrukwekkend iets, hem in de rol van den gullen gastheer 's avonds of aan tafel te zien optreden. Lijf en ziel waren bij die gelegenheid even stijf en keurig aangekleed. Hij waagde het niet te spreken zonder angstig rond te kijken onder zijn voorname gasten, ten einde te zien, hoe zij zijn woorden opnamen, en het was voor iedereen duidelijk, dat hij door de weelde in zijn eigen huis overbluft was. En toch wist niemand hoeveel die hem kostte! Zijn zaken, die langzamerhand verwaarloosd werden, gingen snel achteruit. Maar hij moest, zooals hij zeide, zijn krediet ophouden, en als de heer Janssen hem op een prachtig feest onthaalde of de heer Smits hem op een fijn dineetje uitnoodigde, kon hij toch niet over zijn hart verkrijgen, om die heeren op een minderen voet te ontvangen.

Eerst kwam er een zware hypotheek op zijn mooi huis, toen een leening tegen zware interesten, daarop het verkoopen van effecten op een ongunstig oogenblik, om het opgenomen geld af te lossen, altijd door afgewisseld door heerlijke feesten en veel prachtvertooning, om zijn „positie'' in de wereld te handhaven. Daarop dolzinnige en wanhopige speculaties, om met één grooten *coup* alles weer terecht te brengen, totdat eindelijk de boel misliep — en mijn vorige patroon, die hem een tijdlang met raad en daad ondersteund had, een aardig stuivertje er aan verdiende.''

„Ik wist niet,'' hernam ik, „dat Klaassen zoo dwaas was geweest; maar ik zie nog niet in, dat zijn vrienden de schuld van zijn ondergang dragen.''

„Och,'' zei Pook, „dat is zoo de loop der wereld. Dat

is een vrucht van onze groote beschaving, anders niet! Men toont zijn hoogen stand en zijn meerderheid niet meer door ontwikkeling van verstand en kunde, maar alleen door weelde. Als men een menigte beschaafde lieden bij elkander brengt, dan doet men zulks niet om de conversatie, — wel neen! — maar om te eten en te drinken en om de prachtige toiletten der dames te luchten — niet waar? — en als een arme drommel in de groote wereld komt en niet meedoet: — wel, mijnheer Smits, hoe zou hij, zonder te blozen, u of een ander kunnen ontmoeten of ontvangen: hij mag wel zijn vrouw en kinderen daarbij te gronde richten; — zoowat op zijn kannibaals," vervolgde Pook met een spottenden glimlach, „zijn huisgezin opeten; — maar als hij dat niet deed, zou het onmogelijk voor hem wezen in de wereld vooruit te komen."

Er was iets waars, hoewel veel overdrijving in hetgeen de notaris zeide: ik antwoordde er niets op en wij wandelden zwijgend verder, totdat wij de herberg bereikten, waar wij wezen moesten; — en dáár, van twee tot half zes, zat ik te „mijnen" en te bieden voor mijn vriend Janssen en keerde met hoofdpijn naar de Pauwenburg terug, moest den geheelen avond Janssen hooren verhalen hoe zij den vos haast gezien hadden en hoe hij een meesterschot op een kraai gelost had in het naar huis komen en hoe de kraai toch niet gevallen was, hoewel hij er wel een eed op zou durven doen, dat hij hem geraakt had en dat de ongelukkige vogel op het tegenwoordige oogenblik zeker ergens lag te zieltogen.

Twee kunstenaars.

(Uit: Vogels van diverse pluimage, door C. Vosmaer.
Leiden, A. W. Sijthoff).

Het was winter, het was een heerlijke, bezielde nacht, toen ik eens twee van die geesten gewaar werd, die in mijn kamer werkzaam waren.

— Welkom, welkom, schoone aetherische verschijnselen, wie gij ook zijn moogt, welkom, want ik gevoel, dat gij geluk aanbrengt!

— Ik heet Lucht, zeide de een.

— En ik ben Vorst, sprak de ander, wij zijn van de geesten der kunst.

— Hoe! riep ik verbaasd, zijt gij kunstenaars? Ik dacht dat Lucht niets anders deed dan zuurstof, koolstof en stikstof verwerken en wind, regen en nevels maken, en dergelijke. En Vorst dacht ik mij slechts als een besneeuwden grijsbaard, met norsch gelaat en ijs om zijn hoofd en zijn hart. Hoe! stroomt de gloed der bezieling door uw gedaanten, en zijt gij nog iets meer dan natuurwetten?

— Langen tijd, zeide de een, hebben wij ons met vele beslommeringen en drukten moeten bezighouden. Wij hebben hagel en sneeuw moeten maken, de aarde verharden en met een sneeuwvlaag overdekken, duizenden schadelijke dieren en insecten verjagen en dooden. Met machtigen adem heb ik in stormen geloeid en de bladeren afgeschud, en de geheele natuur tot de rust van den winter bereid.

— Ja, zei Vorst, ik heb mijn gezel moeten helpen, slooten en wateren met een dichten, doorschijnenden korst bevloeren. Dat was onze nuttige arbeid, de aardsche en meer stoffelijke zijde van onzen werkkring, en algemeen was het alleen deze, die men beschouwde, want wat daar ook kunstigs en schoons in mocht zijn, niemand die daarop lette of 't begreep. Zij vroegen maar: is 't nuttig? Zoo ja, was 't goed, zoo neen, weg er mede. Het was of het ijs bij de schepping slechts bestemd was voor narresleden en het vermaak van schaatsenrijders: de bloemen op de glazen werden verwenscht en weggejaagd; de reine sneeuw met haar kunstige vlokken, met haar starren en rozen, werd bevuild, zoodra zij onder de menschen kwam. En die schoone ijzelkristallen, die als een bekleedsel van edele steenen somtijds de takken en bladeren der boomen omhulden, en waaraan wij zooveel kunst besteedden, wie heeft ze met kunstzin beschouwd?

— En wat is men wispelturig en tegenstrijdig in zijn wenschen en meeningen, riep Lucht uit. Dan eens is men kwaad, omdat Vorst uit scherts hier of daar een neus purper kleurt; dan is men blij, omdat men schaatsenrijden

kan. Nu wil men dooi hebben — voor de scheepvaart zoo 't heet — doch eigenlijk omdat men zelf op reis moet, dan wil men vorst tegen het schadelijk veldgedierte en omdat het gezonder is.

Dan zijn wij te streng, zei Vorst, en dan zijn wij weer te zacht. Velen schijnen ook geheel onverschillig omtrent ons en cijferen, eten, drinken en slapen, alsof wij niet bestonden ; anderen hebben een afkeer van ons, omdat òf stoffelijke armoede, òf armoede des geestes hen onvatbaar maakt om ons te begrijpen en te genieten.

— En gij wordt niet ontmoedigd en staaktet uw arbeid niet ?

— Denkt gij, sprak Lucht, denkt gij dat wij slechts werken uit vrees voor straf of in hoop van belooning ? Weet gij dan niet, dat men evenals het goede ook het schoone moet doen om zijn zelfs wille ?

Zij waren intusschen niet werkeloos geweest, maar zweefden en golfden af en aan, en waren druk bezig bij mijn ramen. De glazen kraakten en ik ontdekte toen een treffend schouwspel.

— O wat kunstige en grootsche arbeid ! riep ik verrukt.

— Noem het geen arbeid, zei Lucht, het is uitspanning, het is genot, het is loutere liefde voor het schoone.

— Heerlijk, heerlijk, zongen zij beiden opgetogen ; — zie! des daags hebben de menschen ons verjaagd, maar 's nachts onder het geestrijk licht der maan, als de menschen met hun bespottelijke eischen en hun kunstdoodenden ijver, die zeker ons werk terstond zou vernietigd hebben, slapen, dan werken wij aan ons lievelingswerk, heerlijke, goddelijke kunst !

Welke geheimzinnige kunstenaars waren zij ! Evenals eenmaal in de middeneeuwen de vrome meesters de kerkvensters, zoo overdekten zij de glazen onzer huizen met de dichterlijkste en schoonste gewrochten van hun geest : waarlijk schenen zij niet om roem of eer te werken, maar om de kunst zelve. En evenals bij die oude meesters, schenen hun arbeid en hun middelen een geheim, voor de menigte verborgen.

Slechts even had ik hun handelingen gezien. Helaas,

ook ik moest in de straf deelen, die de geestverjagers hadden beloopen, en ik mocht de geesten in hun kunstoefening niet langer aanschouwen.

— Slaap, slaap, zeiden de geesten, en zij wiegden mij en legden mij neder. — Slaap, slaap, gij kunt ons niet langer zien arbeiden, maar morgen zult gij onze werken zien.

— Moeder, moeder, riepen 's morgens de kinderen die het 't eerst ontdekten, naar de glazen loopende, — wat heerlijke bloemen en beelden !

Dat hadden 's nachts de geesten gedaan.

Herinneringen aan alle streken der aarde penseelden zij op de ruiten. Er was geen plekje op de aarde, waar Lucht niet geweest was, en Vorst had ook veel gezien, zoodat zij een rijke verbeelding en een schat van ideeën hadden, die onuitputtelijk was.

Uit het verre Westen, de nieuwe wereld, brachten zij herinneringen van breede rivieren en watervallen, van reusachtige wouden en berggevaarten.

Uit het Zuiden had Lucht vroegere herinneringen van krachtvollen plantengroei en exotische bloemenpracht, en van de heerlijkste gedaanten uit dat land der schoone vormen, en Vorst etste ze met fijne stift op het glas.

Uit het Oosten bootsten zij palmen- en waaierboomen, aloës en cactussen na, en edelgesteenten, met de weelderige gedachten en vormen van het morgenland, de wieg des menschdoms.

Al die beelden uit een lang en werkzaam leven, die herinneringen van hun veelvuldige omzwervingen en reizen op de aarde, kwamen in de schoonste vormen door hun rijk en weelderig genie te voorschijn en werden door de kunstenaars met steeds vernieuwde oorspronkelijkheid voortgebracht.

Onbaatzuchtig, als alle ware kunst is, werkten zij niet alleen voor rijken, maar ook voor armen ; zelfs waren er bij sommigen der aanzienlijkste lieden, waar nacht en dag in alle vertrekken een zoele zomerhitte heerschte, geen sporen van hun kunst ontdekt, en daar waar geen gordijnen zelfs waren om de glazen te bekleeden, bedekten zij die met hun keurigste scheppingen. Edele belan-

gelooze kunst, die haar gave uitstrooit zonder aanzien des persoons.

Doch hoe grootsch en machtig het genie van mijn kunstenaars was, doorgaans werden zij weinig begrepen en geacht. Daar zat een geleerde te werken, terwijl zijn glazen met planten en gewassen overdekt waren, cactussen, cederen, palmen, orchideeën en wat al meer, vreemder en zeldzamer dan die der rijkste broeikasten of botanische tuinen; fossielen, visschen, schelpen en kristallen zonder wederga; maar de geleerde lette er niet op of keurde ze zijn aandacht niet waard. 't Was immers maar kunstwerk!

Wat verder stond een kantoorman voor zijn raam en krabde er met den nagel de keurige ciseleersels af, om een open plekje te maken, waar hij doorheen kon zien. Zoo moest wel het kunstwerk een oogenblik zijn oog treffen: maar toen hij onder al die voorstellingen geen enkel cijfer zag, niet eens eenige afbeelding van een bankbrief of een coupon, ging hij spoedig weer aan zijn lessenaar zitten, want hij vond er niet het minste nut in.

Hier waren weder de schoonste lijnen en vormen, de bevalligste versierselen, het weelderigste loofwerk: maar de beschaafden waren er ongevoelig voor.

Ginds waren het de stoutste stukken juweel, de meest verscheiden pracht van edele steenen, maar noch wereldlingen, noch pronk- en prachtminnaars, noch vrouwen keken er naar.

Elders spreidden zich de vreemdste natuurtafreelen uit, zonder dat men ze vermoedde, en men reisde naar vreemde landen.

Zoo onverschillig, ja zelfs zoo nauw bewust van al die schoonheid waren de menschen; hun brein was zoo arm geworden, hun waarnemingsvermogen zoo ongeoefend of verdoofd voor wat bovenzinnelijk is, dat slechts wat grof tastbaar was voor de zinnen, door die ruwe werktuigen kon worden gevat. — Bah! riep de zoon der stof en der werkelijkheid, ik kan door die ruiten niet heen zien; en hij veegde terstond de kunstgewrochten weg, zooals hij 't reeds vroeger in zijn ziel alle fijne draden en weefselen had gedaan. Maar de kunst en het schoone bleven er niet-

temin om voortleven en de kunstenaars aan hun roeping voldoen en hun bestemming vervullen.

Ziet, de zon komt door, de nevelen trekken weg, en de warme stralen vallen recht op de kunststukken mijner glazen. Heerlijk, dubbel heerlijk zien zij er nu uit. De losschen en bergen krijgen nieuwe en verhoogde tinten, de edele steenen nieuwe flikkeringen en kleurspelingen; de bloemen en planten nieuwe gloed en verven.

Maar het duurt slechts eenige oogenblikken, en weemoedig zie ik de gedaanten veranderen en verwelken, de kleuren verbleeken. Langzaam vormt zich een droppel, die meer en meer zwelt en glinstert, totdat hij, zijn toppunt bereikt hebbende, door zijn eigen ontwikkeling valt, om de aarde slechts te vermeerderen met een weinig slijk. Nu volgt alles den eersten droppel en smelt meer en meer, en eindelijk lossen al die kunstrijke gewrochten, in droppelen van de glazen vallende, zich, als een liefelijke droom bij het ontwaken, in louter tranen op. 't Is of de betoovering is verbroken. Bosschen, cederen, bloemen, zeegewassen, edelgesteenten, ijsbergen — weg, weggesmolten, als de idealen der maagd, als de tranen der menschen, als de droomen der wijzen, en de schoone kunstwerken leven niet meer, dan als de herinnering aan iets dat eens groot en liefelijk geweest is.

Is het een bewijs dat daarom het schoone, dat wij gezien hebben, ijdel is en niet bestaat? Men heeft het honderden malen beweerd en zegt het nog. Maar 't zou even juist zijn vol te houden, dat de zon niet bestaat, omdat zij soms onzichtbaar is of ondergaat.

Intusschen begint die zon, die onze kunststukken heeft vernietigd, ons te verwarmen en te verlichten. Als bron van warmte en licht bezit zij beide hart en verstand; maar vereenigd in harmonie en niet eenzijdig werkend als een van beide op zichzelven. In haar vurigen glans verschijnt zij mij als de hindoesche godheid met het vernielend, maar tevens het scheppend beginsel, dat zij in zich heeft. Zij heeft onze kunststukken vernietigd, maar zij roept nieuwe uitkomsten in 't leven. Vorst verdwijnt, en de werking van Lucht verandert en wordt gewijzigd

naar de eeuwige wetten; in een zoelen wind suist het en fluistert mij in 't oor:

— Troost u, de kunstwerken zijn vergaan, maar andere en nieuwe komen weer te voorschijn en zullen verrijzen nog schitterender en gloeiender en oorspronkelijker dan de vorige. 't Zijn slechts veranderlijke vormen, die voorbij zijn gegaan, maar de kunst en het schoone gaan niet voorbij: hun verschijningen in de vormen der stof zijn vergankelijk, maar zij zijn eeuwig.

De Tulp en de Madeliefjes.

(Uit: „Van 't viooltje dat weten wilde" door MARIE METZ-KONING. 4e druk. Amsterdam, C. A. J. VAN DISHOECK.)

Daar was eens een groot weiland, dat wijd-uit in de Zon lag. Veel duizenden madeliefjes groeiden er, en leefden er hun tevreden leventje.

Och, altijd tevreden waren ze wel niet. Er waren zoo nu en dan kleine kibbel-partijtjes tusschen de naaste buren; kleine kwaadsprekerijtjes, heel zachtjes uitgefluisterd in 't vertrouwelijk schemer-uurtje, als de spiedende Zon wegzonk, een rooden gloed over het weiland achterlatende. Want voor de Zon hadden ze eerbied; en ze wisten, dat de Zon niet wilde, dat ze kibbelden of kwaadspraken. Daarom openden ze, zoodra ze Haar zagen, hun kelkjes wijd, héél wijd, en toonden hun gouden hartjes. Hoe hooger de Zon aan den hemel steeg, hoe wijder ze zich openden voor Haar gloeienden blik, opdat Zij toch vooral zou zien, dat ze 't wel durfden. Want ze kenden de macht van de Zon, hun God, en ze wisten, dat ze voor Haar toch niets verbergen konden; dat Zij lezen kon in hun kleine, gouden hartjes, al hun gedachten, vriendelijke en booze.

De Zon was meestal tevreden; want over hun kleine jokkentjes, stoutheidjes en boosheidjes dacht Ze, zooals een héél groote Zon denkt over 't doen van héél kleine madeliefjes: met een vergevenden glimlach.

Die kleine madeliefjes!. . . . . ze stonden ook altijd op dezelfde plaats, op hetzelfde stille weiland. Ze

moesten wel eens kibbelen of kwaadspreken; puur uit verveling. Zijzelf, ziende over de heele aarde, ziende hoe klein alles daar was, vergeleken bij het groote heelal, waarvan Zij, de machtige Zon, nog maar een klein onderdeel was, kon 't zich wel niet goed begrijpen, dat de madeliefjes zich boos maakten om zulke nietigheden als zij hun verdriet noemden; maar Zij was toegevend, omdat Zij begreep, dat klein verdriet in kleine hartjes groot moest schijnen. . . . .

Eens op een morgen was er een ontzettende drukte op het weiland. — Een paar madeliefjes hadden al heel vroeg bij de morgenschemering iets wonderlijks ontdekt; vlak bij zich. 't Was een spichtig uit den grond komende groene punt, veel dikker dan gras, en er heel anders uitziende dan één van de planten die op 't weiland groeiden. Ze hadden hun stengels hoog uitgerekt, en bogen nieuwsgierig hun blanke kopjes naar het wonderlijke ding. Zóó verdiept waren ze in de beschouwing er van, dat ze vergaten hun kelkjes te openen, hoewel de Zon al een poosje over het weiland gekeken had. Met een helderen straal van verwondering stootte de Zon tegen hun gesloten kelkjes. Toen openden ze zich wijd, en toonden Haar onschuldig hun hartjes, als altijd.

Dien dag hadden ze geen tijd, om het praatje te vervolgen, dat de dichtst-bij staande madeliefjes 's morgens tegen hun buurtjes gehouden hadden, over het vreemde ding, dat in de gewone kalmte een ongehoorde beweging gebracht had, van luisterende, fluisterende, nieuwsgierig vragende bloempjes. Geen seconde wilde de Zon wegschuilen achter een wolk, om hun tijd te geven, eventjes maar héél eventjes te kijken.

's Avonds begon een der buurtjes, na den gebruikelijken groet en een praatje over een sterfgeval in den omtrek: — Jammer! zoo'n jong madeliefje nog, erg treurig, vooral voor de familie! — over 't vreemde groene ding, dat erg gegroeid was dien dag, en heel bovenaan een rood puntje vertoonde.

— Nu heb ik van mijn leven al heel wat gezien; lispte de een; maar zóó iets nog nooit!

— Als dàt een bloem moet worden, mag 't zich wel haas-

ten; grinnikte de ander. Ik ben erg benieuwd wat dáárvan worden zal.

— Laten we maar afwachten buurvrouw: veel bijzonders zal 't niet wezen. 't Is nu te donker om goed te zien! Morgen weten we er meer van denkelijk.

En grinnekend van in-pret, over 't ding dat ze niet begrepen, bogen ze hun kopjes in de vallende duisternis en sliepen in: den slaap des rechtvaardigen.

De waarheid was, dat door een wonderlijke gril van 't noodlot, een tulpenbol op 't weiland was gevallen, misschien uit de voorraad-schuur, ook wel „broekzak" genaamd, van een der vele, heel vroeg in 't voorjaar op 't weiland spelende jongens. Precies hoe het gebeurd was, wist natuurlijk alleen de Zon. De vele regens hadden den grond week gemaakt, en de tulpenbol was door zijn eigen zwaarte diep genoeg gezakt, om te kunnen ontspruiten; of misschien wel in de weeke aarde getrapt door molsla of veldsla zoekende vrouwen. Om 't even: hij lag daar. En de voor allen even goede, koesterende Zon deed hem ontspruiten in de zwarte aarde, waar ze Haar indrong, en trok de bloem, die in hem verborgen was tot zich, zoo hoog haar groei dit toeliet; en die groei was nu eenmaal hooger dan de groei van de madeliefjes.

Heel vroeg in den morgen keken de buurtjes weer naar het vreemde ding. Ze hadden er van gedroomd, en dus was het hun eerste gedachte bij 't wakker worden.

Het was alweer gegroeid. 't Was nu een ei-vormig rood ding, met spitse punt, omhoog gehouden door een dikken, rechten stengel, waaromheen zachte, groene blaren sloten, in den vorm van handen, gevouwen om te bidden.

Het was nu zóó groot geworden, dat al de madeliefjes het haast konden zien.

Dat gaf me een gebabbel!

De Zon scheen dien dag gewichtige bezigheden te hebben. Ze vertoonde zich niet. Ze had een blauw-grijs gordijn vóór zich geschoven, waaronder de aarde geduldig wachtte.

De bloempjes, Haar blik dus niet vreezende, gaven zich over aan 't volle genot van babbelen. Tot nu toe hadden ze alleen gebabbeld over dingen die ze meenden te begrijpen; nu waren al hun hartstochtjes los over dat vreemde,

brutale ding, dat zich boven hen verhief, aller oogen tot zich trok, en dat durfde!. . . durfde!. . . anders durfde te zijn dan zij.

Heb je ooit zóó iets gezien? klonk het vol ergernis.

De fabel van den Palmboom.

Door J. H. Hooijer.

(Uit den almanak: „De liefde sticht" voor 1879.)

In de dagen toen hemelingen nog op aarde wandelden, daalde een engel neder naar de vlakten van Syrië. Eenzame, treurige woestenijen trok hij door op zijn tocht door het Oosten, onafzienbare zeeën van zand.

„Hoe dor is de aarde hier," sprak bij zichzelven de seraph; „voor ik weder opvaar ten hemel wil ik haar een geschenk geven, tot een herinnering aan dit bezoek." Zoo sprekende stampte hij met den voet op den drogen, door de loodrechte zonnestralen geblakerden bodem, en zie — uit de aardkorst, die spleet, schoot een palmboom omhoog. Fier en bevallig rees hij ten hemel, de slanke, krachtige stam; statig en zwijgend stond hij daar, met zijn prachtige kroon van glanzende bladeren, in de groote, eenzame vlakte. Toen nu de palmboom zag hoe schoon hij was, hoe hoog hij zich verhief boven alles in het rond, verheugde hij zich met groote blijdschap. — „Zie", sprak hij trotsch bij zichzelven, „ben ik niet de lieveling der Godheid? Wat bestaat om mij henen, bestaat slechts om mij. De zon is geschapen om mij te verwarmen, de regen valt neer om mijn wortels te drenken. Mij is de eindelooze vlakte aan mijn voet, mijn onmetelijk koninkrijk is zij". Zoo peinsde de palmboom en een kostelijk geschenk van de Godheid scheen hem het leven. Maar toen hij de zon had zien opgaan en ondergaan vele honderden malen, toen hij zich zat had gestaard aan de grootheid van zijn gebied, begon het hem te verdrieten zich in stralen te baden. Hij schiep geen behagen meer in den aanblik van zijn onmetelijk rijk, een vreemde droefgeestigheid maakte zich van hem meester; het leven werd hem een last. „Waartoe ben ik hier?" zoo vroeg al zuchtend de

palmboom, „waartoe dien ik? De zon gaat haar weg en denkt niet aan mij. De aarde leeft voor zichzelve en weet niet van mijn bestaan.”

Terwijl hij zoo het hoofd moedeloos liet zinken, ontdekte hij niet ver van zijn voet een kleine, teedere plant. Zóó klein was die plant, dat de palmboom zich verwonderde, hoe een wezen kon leven in het gloeiende zand, dat zulk een dunnen stengel en zulke slappe bladeren had. Maar de plant had ook den palmboom gezien, en van beneden verhief zij tot hem een zachte, klagende stem: „O Gij, die zoo groot zijt en zoo sterk, die om uw hoofd zulk een heerlijken krans draagt van wonderbaar schoone bladeren, vergun dat ik mij aan u leun en aan uw stam mij vastklem, opdat ik in uw schaduw wasse en groeie.” Doch de palmboom ontstak in toorn over dit verzoek. „Hoe,” sprak hij, „gij klein, armzalig, nietig wezen, gij zoudt uw leelijke ranken strengelen om mijn schoonen, ronden stam; gij zoudt, groot geworden (want groeien te mijnen koste, zie ik wel, wilt gij), mij de warmte van mijn zon ontstelen, de malsche droppels opvangen die zoo zeldzaam vallen. Zie hoe gij 't aanlegt om te groeien — ik help u niet.”

Maar 't plantje liet niet af te bidden en te smeeken, zoodat 't den palmboom week werd om 't hart. „Nu, ga dan uw gang maar,” sprak hij ten laatste, wel overtuigd dat hij een dwaasheid beging, die hem later zou rouwen.

De plant nu slingerde zich om den sterken stam, werd groot en krachtig, en schoot naar alle zijden zijn ranken, die zich vasthechtten in den bodem om op hun beurt planten te worden. Langzamerhand werd de gansche omtrek met groen en bloemen bedekt. In plaats van den palmboom van zijn schoonheid te berooven, verhoogde zij die, want een gebloemd tapijt spreidde zij aan zijn voet, waarop de ranke boom des te heerlijker prijkte. Ook ontstal zij den boom de regendroppels niet, want hoe meer zij zich verspreidde en den grond met groene pluimen bedekte, hoe meer zij den regen aantrok, die overvloediger viel dan ooit te voren. Kijk, dacht de palmboom, dat komt anders uit dan ik vermoedde. Ook begon hij van lieverlede er behagen in te scheppen het groeien van

zijn beschermeling gade te slaan. Scheen de zon eens wat fel, dan neigde hij zijn bladerkroon naar zijn kleinen makker beneden. Dat kostte wel inspanning en deed somtijds pijn ; maar hij kon toch 't plantje niet laten sterven. Dit groeide en groeide, vermenigvuldigde zich en bedekte allengskens den ganschen omtrek. Zoover de palmboom zien kon, was 't nu alles groen om hem heen. Er kwamen menschen op kameelen, die zich nederzetten aan zijn voet en er hun waterzakken vulden, want een kleine bron was opgeborreld uit den grond, dicht bij zijn wortels, wier gemurmel hem vervroolijkte in den avond als hij niets meer kon zien. Vogels vlogen af en aan, een wereld van bonte insecten begon te gonzen om zijn wortels ; kortom, onze boom had zooveel te zien en op te merken dat hij zijn smarten vergat ; ja, hij had geen tijd meer om te peinzen en zich in zijn droefgeestig gemijmer te verdiepen, zooveel had hij te doen met de wereld van dingen rondom hem, die er gekomen waren door hem, waarvoor hij zich verantwoordelijk voelde, die hem een belangstelling inboezemden, welke hij nooit voor zijn onmetelijk rijk en zijn zon had gevoeld. Wel wist hij nog steeds maar geen antwoord te vinden op de lastige vraag of de aarde er was om hem of hij om de aarde. „Daar zal ik later eens over denken", sprak hij, „nu heb ik het te druk met mijn schaduw te geven en *mijn wereld* gade te slaan."

Eens op een avond kwamen twee reizigers die zich nederzetten aan zijn voet bij de bron. 't Waren een grijsaard en een jongeling ; beiden waren ernstige mannen en schenen geheel vervuld met iets dat zij lazen en samen bespraken. De oudste had een perkament voor zich op zijn knieën liggen, waaruit hij den jongeren voorlas : wie zijn ziel behouden wil, die zal haar verliezen, doch wie zijn ziel wil verliezen, die zal haar behouden. „Verstaat gij dit, Clopas ?" vroeg de oude man, terwijl hij zijn vinger op de geheimzinnige woorden liet rusten. Toen ruischte het omhoog in den palmboom, want het scheen hem toe dat hij iets van den zin dier woordenspreuk had begrepen, waarover Clopas peinsde.

In het ijs.

(Uit: Leven en Streven van L. R. KOOLEMANS BEIJNEN door CHARLES BOISSEVAIN. Haarlem, H. D. TJEENK WILLINK).

„Mijnheer! 't is kwart voor twaalven!"

Die woorden, enkele keeren herhaald, doen den officier, die de hondenwacht krijgt, ontwaken. Hij opent de oogen en, zich plotseling omkeerend, kijkt hij den matroos die hem wekte, aan en zegt: „Veel ijs?"

„Ja mijnheer, heel veel."

„Mistig of helder?"

„Op 't oogenblik helder, mijnheer."

„Zwaarder ijs dan om acht uur?"

„De schollen worden grooter, mijnheer."

„Dank je," en met een door langdurige ervaring geleerd wipje staat de officier die de wacht zal krijgen, naast zijn kooi en zoekt op een vrij rommelig dek zijn zeelaarzen op, die met zijn muts en pijjekker het tenu in weinige oogenblikken voltooien [1]).

Terwijl hij nu den barometer, die dicht bij zijn kooi hangt, gaat aflezen, luistert hij onderwijl met aandacht naar hetgeen er op dek voorvalt, nieuwsgierig te weten hoe hij, aan dek gekomen, den toestand vinden zal. Als doffe, van zeer ver komende klanken, bereiken hem de commando's, waarmede de officier der wacht het schip uit het kraaiennest bestuurt, en hij tracht uit de elkaar snel volgende bevelen op te maken, wat er op 't dek plaats grijpt.

„Loeven, loeven! Bakboord aan boord het roer! Voorschooten afvieren," klinkt het van boven, en aan het wilde rukken en slaan van de stagzeilschoot begrijpt de officier omlaag, dat het schip hoog aan den wind schiet, waarschijnlijk om nog juist even vrij te loopen van een ijstong, die gerond moet worden.

„Schooten weer aankorten. Op je roer!" en een oogenblik later klinkt luider en scherper: „Achterschoot afvieren, piek neer."

[1]) In het ijs of in het kustwater ontkleeden de wachtdoende officieren bij het naar kooi gaan zich nimmer.

Haastige, driftige stappen op het achterdek volgen, men hoort halen en trekken, en dan volgt opeens een algemeene stilte.

In afwachting van den stoot tegen het ijs, welken hij denkt dat volgen zal, grijpt de officier, die juist de kajuitstrap op wilde gaan, nog haastig eenige glazen van tafel, doch zijn kameraad daar boven hanteerde het schip daartoe te goed ; er volgt niet de minste stoot, en alleen een kraken en krassen van het ijs aan bakboord tegen de dubbelhuid verkondigt den officier omlaag, dat het kritieke punt voorbij en de ijstong, zonder er tegen op te loopen, gerond is.

„Bij den wind weer,” klinkt het nu vroolijk uit het kraaiennest, en een oogenblik daarna : „Klaar om te wenden,” enz. enz.

De aflosser is op het dek gekomen, en vóór hij boven in de ton de wacht gaat overnemen, kijkt hij met aandacht en belangstelling rond.

De vlag waait, want de *Willem Barents* is in het ijs ! en dan moet de oude driekleur altijd wapperen. De vlag brengt geluk aan, zeide men aan boord. De wind is bewesten het noorden.

Alle bijdewindzeilen staan bij, behalve de gaf-topzeilen. In alle richtingen (zoover men tenminste van het lage scheepsdek kan oordeelen) is de zee met stroomen zwaar drijfijs bedekt.

De bovenlucht is klaar en helder, maar boven de kim verheft zich een dikke wolkenlaag, die de zoo welkome middernachtszon vernedert tot een fletse, vlokkige lichtschijf, wier randen doezelig en schier niet te onderkennen zijn.

Het schip koerst om de West, en men behoeft niet naar de zon of het kompas te kijken om zich omtrent het noorden en zuiden te oriënteeren, want de helle ijsglans aan stuurboord en de waterlucht aan bakboord duiden in voldoende mate die windstreken aan.

Met den langen kijker achter op den rug gehangen, gaat het nu vlug het loefwant in en weldra geven de twee officieren in de vrij beperkte ruimte boven in het kraaiennest elkander de wacht over.

De één, die naar de kooi gaat, is bijzonder opgewekt en vroolijk, — de ander heeft nog niet wat hij noemt „stoom op.”

De één, die telkens nog een commando naar omlaag praait, is zeer bespraakt, — de ander vergenoegt zich met een zwijgende rol.

„Veel ijs, als je ziet. Een mooie wacht gehad. ’t Scheepje is erg handig onder dit tuig. En toch scheelde het bitter weinig of ik had het op het ijs gezet. Heb-je het omlaag gehoord ? Zeker wel ; nu ’t ging met een aanloopje, ik had er bepaald schik in.”

„Wat is je koers ?”

„Noordwest, maar west ten noorden is het hoogste, wat ik leggen kon. ’t Waait een flinke bries, doch de lucht blijft goed staan.” Daarna volgen eenige opgewekte verhalen van een wending, die bijna mislukte, juist op den rand van een zwaren ijsstroom en van „het doorslippen” tusschen twee verbazend groote schollen, welke verhalen door den wachtkrijger stilzwijgend worden aangehoord, waarop de officier die naar kooi gaat, opeens zijn hoofd buiten het kraaiennest steekt en naar omlaag praait : „acht glazen”, om daarna tot den zwijgenden kameraad te zeggen : „Nou, je hebt hem. Aangename wacht !”

„Dank je ! wel te rusten !” en de ton bevat nog slechts één persoon.

Blijkbaar heeft de officier der wacht eenigen tijd noodig om het boven in het kraaiennest, waar het flink vriest, naar den zin te krijgen ; de eerste oogenblikken worden de commando’s dan ook schier instinctmatig gegeven, maar de noodzakelijkheid om met alle aandacht de bewegingen van schip en ijs te volgen, brengt hem spoedig volkomen tot de werkelijkheid terug ; ze drijft hem den slaap uit de oogen, en na weinige oogenblikken heeft hij zich met geheel zijn hart weer aan het manoeuvreeren met het scheepje gewijd.

De lange kijker wordt uitgehaald en met aandacht het te betreden kampveld in oogenschouw genomen, waarvan hij door niets gestoord of afgetrokken wordt. Het wachtvolk omlaag rookt, nieuwsgierig over de verschansing

kijkend, het eerste pijpje, en de doodsche stilte alom wordt slechts afgebroken door het schelle geschreeuw van een „lestris parasitica", die, op buit belust, nu en dan boven de ton heenzweeft.

Nadat het terrein goed is opgenomen, begint eerst recht de eigenlijke ijsvaart.

In de eerste plaats komt het er nu op aan, met den langen kijker de ligging der ijsmassa's en de bewegingen daarvan aandachtig op te nemen, om dadelijk daarna het punt aan den verren horizon te kunnen vaststellen, dat men na twee of drie uren varens bereiken wil.

Is dit punt eenmaal gekozen, dan begint men reeds dadelijk te beproeven het schip zoodanig door de steeds van plaats en vorm veranderende ijsmassa's te werken, dat men, zonder in een der wakken of lanen vast te loopen, op het einde der wacht het schip gebracht heeft op de vastgestelde plaats.

Men moet nu snel beoordeelen, welke openingen men al dan niet met het schip durft ingaan en in welke ijslanen men de minste kans heeft opgesloten te worden.

Het geheel vrijsturen van de ijsstroomen en schotsen op de plaats zelve waar men zeilt, wordt bijzaak, want de officier, die er zich op toelegt om keurig netjes tusschen de omliggende schotsen heen te sturen, verliest licht de bewegingen van het ijs in de verte uit het oog en loopt steeds gevaar zich in het ijs vast te werken.

Voor een zeilscheepje is het van het grootste belang zooveel mogelijk loef te houden, en hoewel het natuurlijk weinig kunst is om nimmer tegen het ijs aan te loopen, zoolang men maar voortdurend af wil houden, moet de officier der wacht er steeds naar streven, om zoo weinig mogelijk van het behaalde voordeel weder prijs te geven, en in de richting te blijven. Steeds tracht hij dien doortocht te bereiken, al is hij nog zoo klein, waardoor hij het minste in loef verliest.

Het is met de ijsvaart als met de menschen, begint men eenmaal een te overkomen moeielijkheid den rug in plaats van de borst toe te keeren, dan is de strijd tusschen gaan of blijven, tusschen wijken of kampen reeds half beslist.

In de ijsvaart heeft de moedige veel vóór, omdat hij

geduld weet te oefenen en met kalmte het dreigendste gevaar in de oogen weet te zien, om daarna onmiddellijk te beproeven er zooveel mogelijk zijn voordeel mede te doen.

Kranige soldaten.

(Uit: Schetsen uit den Atjeh-oorlog door J. P. Schoemaker. 's-Gravenhage, W. P. van Stockum & Zn.).

Wat een kleine afdeeling vermag onder aanvoering van een beleidvol officier, die onversaagd en doortastend optreedt, is op den 27sten September 1889 te Melaboeh gebleken. Op dien dag overrompelde een handvol dapperen, onder aanvoering van den 1en luitenant F. G. J. Bosschart, gedetacheerd officier van het Nederlandsche leger, de zeer sterke vijandelijke benting Kota-Pasir. Dit feit, dat weer ten duidelijkste bewijst, welk een overwicht op den Atjeher kan behaald worden, zoo men onzerzijds niet schroomt krachtig op te treden, kiezen wij tot onderwerp van onderstaande schets.

Melaboeh, vroeger meer bekend onder den naam van Analaboe, is een landstreek in het noordwesten van Sumatra, ongeveer een dag stoomens van Groot-Atjeh.

Reeds bij den aanvang der 2de Atjeh-expeditie werd op deze kust door ons een versterking opgericht met het hoofddoel, den vijand te beletten langs deze zijde oorlogsmaterialen binnen te smokkelen. Het aanleggen dier versterking moest wel met veel bezwaren zijn gepaard gegaan, want de zee had als het ware met den vijand een verbond gesloten, om de landing zooveel mogelijk te bemoeilijken. Gedurende het grootste gedeelte van het jaar staat op die kust een hevige branding; met geweld storten zich de golven van den Indischen Oceaan op de menigte koraalriffen en rollen in woeste vaart naar het strand, dat zij met schuim bedekken.

Het landschap biedt een prachtig panorama; overal ziet men den weelderigsten plantengroei, vruchtbare ak-

kers en uitgestrekte bosschen, en daarachter majestueuse bergen.

Toch lacht ons die streek niet toe, want in de schaduw van dat vriendelijk groen vond reeds menig braaf krijger zijn somber graf ; de vuile dampen, die de lagunen verspreiden, en de koele winden, welke uit zee waaien en een ondraaglijken stank van de koraalriffen met zich voeren, bezwangeren de lucht met giftige smetstoffen, zoodat het krachtigste gestel door moeraskoortsen verzwakt, soms geheel ondermijnd wordt. Een plaatsing te Analaboe werd dan ook in vroegere jaren als een doodvonnis beschouwd, en onder de bezetting van dien post heerschte maar zelden een opgewekte stemming.

Sinds eenige jaren echter is 't garnizoen naar een nieuwe benting verplaatst die, naar beweerd wordt, op een gezonder terrein gelegen is.

Met deze verplaatsing veranderde de naam van Analaboe in Melaboeh, waarschijnlijk om de treurige herinnering aan zoovele dooden, welke die naam terugroept, eenigszins op den achtergrond te brengen.

Evenals te Groot-Atjeh tegenover onze geconcentreerde linie, heeft de vijand ook te Melaboeh, niet ver van onzen post, eenige kleinere en grootere versterkingen opgeworpen, en 't groote dundoek met zijn gekruiste klewangs wappert hoonend in de onmiddellijke nabijheid van onze fiere driekleur.

Toen de luitenant Bosschart als commandant van Melaboeh optrad, was hem dat een doorn in het oog, aanstonds maakte hij dan ook het plan om te avond of morgen den vijand het bewijs te leveren, dat hij niet langer een Atjehvlag tegenover de onze dulden zou.

Als een goed strategist stelde hij zich eerst nauwkeurig in kennis met het omliggend terrein : elk voetpad, elk terreinvoorwerp, ja, zelfs elke boom en struik werd verkend en in zijn geheugen geprent.

Eenvoudiger en veel gemakkelijker ware het voorzeker geweest, indien Bosschart zich door gidsen had laten inlichten, waartoe hem, als civiel gezaghebber en door de bekendheid met de hoofden der bevolking, de weg openstond ; doch hij wist hoe weinig de Atjeher te ver-

trouwen is, en gaf deswege de voorkeur aan eigen waarnemingen.

Op den 2den September 1889 stierf plotseling het hoofd van Melaboeh. Terstond stelde Bosschart, goed bekend met het Arabisch letterschrift, zich in correspondentie met den pretendent, Tengkoe Mankoer.

Deze richtte hierop een schrijven tot de verschillende mindere hoofden, teneinde hun raad in te winnen.

Intusschen werd onze post meer dan ooit uit de vijandelijke stelling beschoten en dit, gepaard aan de weifelachtige houding van Tengkoe Mankoer, deed Bosschart besluiten een streep te zetten onder de onderhandelingen en over te gaan tot het overrompelen van Kota-Pasir.

Aangezien op den 28sten September een transportboot Melaboeh zoude aandoen, bepaalde hij, zeer oordeelkundig, de uitvoering op den 27sten, opdat bij déveine de nadeelige gevolgen zouden kunnen hersteld worden.

Bosschart kon het zich niet ontveinzen, dat de onderneming gewaagd en zeer gevaarlijk was en dat hij zich een zware verantwoording oplegde, doch zijn plan was goed beraamd; en welk flink, dapper officier voelt dan niet de kracht in zich om groote gevaren te trotseeren? Waartoe anders draagt hij het zwaard aan de zijde dan om het te gelegener tijd in de vuist te klemmen en de eer van het vaderland te bevechten?

Op den avond van 26 September besprak Bosschart voor het eerst het plan met zijn tweeden officier, den 2den luitenant de Lussanet de la Sablonière, en gaf vervolgens de order uit om de manschappen te half vier in den morgen te wekken; de réveille of eenig ander signaal mocht echter niet geblazen worden.

Te 4 uur stond de troep binnen de versterking gerangeerd en was verdeeld in twee sectiën van 16 en 17 man waarbij werden ingedeeld: één korporaal en vier kanonniers met één mortier; één hospitaal-bediende met twee tandoes, voorts zes dwangarbeiders, die petroleum, spaden, schoppen, touwen en de verbandkist te dragen hadden.

Nadat de lantaarns buiten de versterking waren uitge-

doofd, ging de troep te half vijf op marsch. De 2de sectie, onder sergeant-majoor Polling, en naast dezen de sergeant Rumenper, marcheerde aan 't hoofd; daarachter de artillerie en de ambulance en vervolgens de 1ste sectie onder den 2den luitenant de Lussanet de la Sablonière, waarbij korporaal Bachman.

Uit vrees zich aan de kampongwacht te verraden, die zeker niet in gebreke zoude gebleven zijn haar landslieden te waarschuwen, werd de zuidelijke richting genomen en langs het westerstrand gemarcheerd. Het geweldig brullen der branding verdoofde de voetstappen, en als even zoovele spookgestalten slopen de manschappen in de diepe duisternis zwijgend voorwaarts. Hun aller gedachte werd ingenomen door de naderende stoute onderneming, vol moed op den goeden uitslag daarvan.

Na ongeveer een afstand van 800 passen te hebben afgelegd, bereikte men het klapperbosch; daar, waar de rand bijna aan zee grenst, bevond zich een voetpad.

Ofschoon het pikdonker was, had Bosschart, die het terrein volkomen kende, den smallen weg spoedig gevonden. Hier werd in twee gelederen uit de flank gemarcheerd; arm aan arm en goed opgesloten volgden de soldaten den commandant, die zelf zijn troep tot gids diende; een doodelijke stilte werd inachtgenomen.

Nabij 't schootsveld (900 passen) werd met sectiën in front gemarcheerd, terwijl de geweren omlaag werden gedragen. Het doel van den tocht was thans nabij; steeds duidelijker werden de donkere omtrekken der vijandelijke wallen zichtbaar; ieders hart klopte reeds sneller, en vaster omklemde de hand 't geweer.

Langzaam en voorzichtig rukte de troep voorwaarts. Spoedig stuitte men op de eerste loopgraaf, maar na eenig zoeken vond Bosschart den doorgang, die echter zóó smal was, dat men slechts man vóór man passeeren kon.

Weder opgemarcheerd, deed de commandant de voorste sectie de geweren laag vellen, want men bevond zich thans op gevaarlijk terrein.

Ook de 2de loopgraaf werd zonder stoornis bereikt. Het gewichtig oogenblik was aangebroken; hoofdzaak

was 't nu de versterking, die ongeveer 180 passen verder lag, zoo voorzichtig mogelijk te naderen.

Deze korte afstand was moeielijk af te leggen; telkens verbrak een dichte groep klapperboomen den opmarsch, en bij iedere schrede trapte men op dorre takken of stuitte men tegen boomwortels. Juist waren deze vele bezwaren overwonnen en had men de versperring der zuiderface bereikt, toen een schel hanengekraai zich in een kleine nevenbenting nabij de oosterface deed hooren.

Welke teleurstelling! Zou deze haan voor de benting Kota-Pasir hetzelfde zijn, wat de ganzen voor het Romeinsche kapitool waren? Het antwoord hierop werd in ademlooze spanning verbeid, doch gelukkig, in de versterking bleef 't rustig, en in de nevenbentings werd geen gerucht meer gehoord.

Er werd „halt" gehouden; de achterste sectie maakte „achterwaarts front", de tweede luitenant de la Sablonière nam tijdelijk het commando over, en Bosschart ging zelf de stelling verkennen.

Toen hij de positie zoo nauwkeurig mogelijk had opgenomen, keerde hij tot den troep terug, en geleidde de sectie van den sergeant-majoor Polling voorbij de noorderface naar het strand, zoodat deze afdeeling, op ongeveer 40 passen van de versterking geplaatst, zoowel de noorder- als de westerface kon observeeren. Terwijl het voorste gelid last kreeg de poort (welke aan de noordzijde lag) te bewaken, maakte het achterste gelid front naar zee, om, zoo noodig, een opdagende vijandelijke bende uit de noordelijk gelegen benting Oedjong Kali af te wijzen.

Daarna keerde Bosschart terug, en nam van de sectie de la Sablonière vier man af, welke onder korporaal Bachman vlak voor de poort geplaatst werden.

Luitenant de la Sablonière nam met den mortier en de ambulance positie tegenover de oosterface; en de dekking maakte front naar een tegenover die face gelegen kleine Atjehsche benting, teneinde deze behoorlijk in 't oog te houden.

Na de la Sablonière het punt te hebben aangewezen, waar een bres moest gemaakt worden, begaf Bosschart zich weer naar het zeestrand.

De benting, welker facen ongeveer 35 à 40 passen lang waren, was omringd door een stevigen pagger van ongeveer 3 meter breedte, bestaande uit twee rijen levende boomen en zware takken, die ½ meter diep en ½ meter van elkaar stonden, onderling verbonden door sterke gordingen van zware bamboe-doerie, terwijl de ruimte tusschen beide eveneens opgevuld was met in elkaâr gewerkte bamboe-doerie.

Tusschen de versperring en den hoofdwal, die 1.90 meter hoog was, had de versterking aan de noordoosten zuidzijde nog een aarden borstwering van 0.7 meter hoogte en 0.3 meter bovenbreedte; de gang, gevormd tusschen beide borstweringen, was van een mansbreedte. De poort bestond uit een smalle zware deur, die correspondeerde met den ingang van een huis, waarvan de wanden werden gevormd door een borstwering met steile taluds; de bovenbreedte, waarop het dak rustte, bedroeg 0.5 meter. Het terrein om de versterking was met scherpe randjoes van arengpalm beplant; ook de wortels der klapperstammen en andere boomen waren aan de zijde, welke van de benting afgekeerd was, met dergelijke randjoes beplant, zoodat de aanvallers zich daarachter niet gedekt konden opstellen. Waarlijk, de Atjehers verstaan bij uitnemendheid de kunst om hun verschansingen stormvrij te maken.

Het gedeelte der versperring, waarin een bres zou gemaakt worden, werd met petroleum begoten. Eensklaps steeg een roode vuurgloed opwaarts: helle vlammen verlichtten den omtrek, en de geweldige hitte deed weldra de bamboe-doerie knallend uit elkaar springen. Dit geluid, niet ongelijk aan geweervuur, wekte de Atjehers uit hun vredigen slaap. Een panische schrik overviel de nalatige bezetting, die onder een woest gehuil naar de wapens greep en in allerijl naar de poort snelde. Te vergeefs! Niet alleen vond zij deze bezet, maar de sectie Polling, die thans rechts daarvan stelling had genomen en zoodanig was opgesteld, dat zij de binnenruimte bestreek, opende zulk een hevig vuur op de opening van 's vijands slaapvertrek, dat hij hals over kop rechtsomkeert maakte. Slechts enkele stoutmoedige verdedigers verspreid-

den zich achter de wallen en beantwoorden het vuur der onzen.

Bosschart bemerkte inmiddels, dat het vuur aan de bres niet veel vorderde, en beval nu, den mortier voor de poort te plaatsen om deze door rolschoten te verbrijzelen.

De sectie de la Sablonière moest vooruitrukken en in den pagger een opening kappen; de ambulance-dekking bleef in haar stelling om het vuur te beantwoorden, dat uit de nevenbenting op die sectie gericht werd.

De Atjehers, van hun eersten schrik bekomen, vochten nu met den moed der vertwijfeling.

Door voortdurend salvo's af te geven, trok de sectie Polling het vuur des vijands tot zich en gaf daardoor aan de sectie de la Sablonière gelegenheid kalm aan de bres door te werken. Bosschart, die met nauwlettendheid alles gadesloeg, wist door een goed voorbeeld de zijnen tot moed en volharding op te wekken. Het gevecht was nu in vollen gang; terwijl de salvo's van sectie Polling de binnenruimte der benting aanhoudend verlichtten, kraakte de deur onder de geweldige slagen van den mortier en knetterden aan 's vijands zijde de verwarde schoten van geweer en donderbus. Tevergeefs echter beukte de mortier op de zware, stevige poort; onwrikbaar bleef zij in haar hengsels. Ook de bres vorderde langzaam, niettegenstaande de la Sablonière met alle krachtsinspanning daaraan arbeidde. Tot dusverre was niemand der onzen door het vijandelijke lood gewond; nu echter trof het juister. De eerste die viel was de inlandsche fuselier Ressasmito; op handen en voeten kroop hij naar zijn commandant om bij dezen te sterven; kort daarop sneuvelde de inlandsche fuselier Sadek, die op den rechtervleugel der sectie Polling dood achteroverstortte. Ook de Europeesche fuselier Bosert werd gewond, maar met mannelijke zelfbeheersching bleef hij in het gelid; eerst na voor de tweede maal een doodelijke schotwond bekomen te hebben, trad hij bedaard achteruit en legde zich achter zijn sectie neer. Reeds zes granaten waren door de poort, zonder haar te doen wankelen of te verbrijzelen, waarop Bosschart, ongedul-

dig geworden, de daarvoor liggende bamboe-doerie wegtrok, om de deur van nabij te onderzoeken. Toen het hem bleek, dat deze vooreerst niet te forceeren was, zond hij den mortier naar de ambulance-dekking en wapende de kanonniers met de geweren der gevallen soldaten. De toestand begon te nijpen, want niet alleen dat elk oogenblik een vijandelijke bende tot ontzet kon opdagen, maar ook de aanbrekende dag zou onze geringe macht verraden.

Meer dan een half uur was reeds aan de bres gearbeid; de munitie bij sectie Polling begon te minderen. Eindelijk viel een gedeelte van den pagger, dank zij den luitenant de la Sablonière, die onder den uitroep van „commandant, wij zijn er", zich door de opening wrong, gevolgd door den korporaal Bachman en de overige manschappen zijner sectie.

Bosschart zond nu ook de andere sectie naar de bres en weldra was de gang bezet door onze manschappen, die, als om strijd, het eerst op de vijandelijke borstwering trachtten te komen. De sergeant-majoor Polling bleef met vier man de poort bewaken, om het ontsnappen aan die zijde te beletten.

Bosschart stelde zich met eenige soldaten bij de bres op, om, in geval van paniek of hulp van buiten, te kunnen bijspringen. De Atjehers, die het ontkomen door de poort hadden opgegeven, beproefden nu over de wallen te ontsnappen, maar hij, die slechts even het hoofd boven de borstwering uitstak, werd onvermijdelijk neergeschoten. Ten einde raad vluchtten zij in hun woning; om hen hieruit te verdrijven gelastte Bosschart, het dak, dat gedeeltelijk op den hoofdwal rustte, in brand te steken.

Korporaal Bachman, één der eersten die de borstwering beklommen had, nam die taak op zich. Met ware doodsverachting trotseerde hij de kogels, die de vijand uit diens schuilhoek op hem afzond. Na het dak zorgvuldig met petroleum bevochtigd te hebben, stak hij het in brand. Joeg de hitte hem naar beneden, ook den Atjehers werd het in dien oven te warm; één hunner gelukte het op den wal te komen; woest met lans en kle-

wang zwaaiende en onder het schreeuwen van Allah-il-Allah, wierp hij zich naar beneden, doch werd opgevangen in de bajonet van den Europeeschen fuselier Stromenger. Het tooneel, dat zich nu voordeed, was verschrikkelijk; de vijand, aan wanhoop ten prooi, liet een oorverdoovend gehuil hooren en drukte zich tegen de wallen om aldus bescherming te zoeken tegen het vuur der onzen. Teneinde het dak in zijn geheel in brand te steken, kreeg de dwangarbeider Si-Mardjan bevel, dit nogmaals met olie te drenken. Met snelheid lekten nu de vlammen om zich heen en breidden zich naar alle zijden uit. Weldra was dan ook het geheele dak ééne vuurmassa. In deze oogenblikken sprongen de la Sablonière, Bachman en een menigte onzer wakkere soldaten in de versterking. „Voorwaarts, hoera!" riep de la Sablonière, en met een luiden zegekreet stormden de onzen op den vijand los. Een kort doch bloedig gevecht had nu plaats tusschen de wanhopige Atjehers, die met leeuwenmoed zich verdedigden, en onze zoo lang getergde soldaten.

Gedurende dit gevecht dacht niemand aan schieten; het was een wild moorden met de blanke wapens; een strijd op leven en dood. Eindelijk verstomde het wapengekletter; de laatste Atjeher was geveld.

Nog was men bezig de wapens van den verslagen vijand te verzamelen, toen een vaatje buskruit nabij de brandende woning ontdekt werd; dichte vonken vielen er reeds omheen. Verrast deinsden onze soldaten terug en verlieten zoo spoedig mogelijk de benting, daar een langer verblijf levensgevaarlijk werd. Met een vreeselijken slag, die de aarden wallen deed dreunen, ontbrandde het kruit en omhulde de veroverde benting met een wolk van kruitdamp.

De overwinning was volkomen, en alzoo besloot Bosschart den terugmarsch aan te nemen. De gesneuvelden en de zwaarst gewonden werden over de beide tandoes verdeeld, en men trok in geregelde orde op Melaboeh terug. Het was hoog tijd, want de dag was aangebroken en het morgenlicht verried aan de bezetting van de naastbij gelegen verschansingen, hoe gering het aantal verme-

telen van de „Compagnie" was, dat den aanslag gewaagd had.

De lafhartigen, die hun makkers in het gevecht aan hun lot overlieten, beproefden thans den terugtocht der kleine colonne te bemoeilijken. Want van alle kanten daagden er gewapende Atjehers op ; ook uit de benting Oedjong-Kali verscheen een drom gewapende lieden, welke met tijgerwoede de handvol dapperen aanviel. Maar Bosschart verloochende zijn kloekheid ook hier niet ; met kalmte nam hij zijn maatregelen en bereidde den aanvallers zulk een warme ontvangst, dat deze op eerbiedigen afstand bleven.

Ofschoon de onzen, dank zij den beleidvollen commandant, geen ernstigen aanval meer te duchten hadden, zoo was het voor deze dapperen toch een blij gezicht, toen zij hun post weer in het oog kregen. En toen nu ook de bevolking van den bevrienden kampong ter hulpe snelde, om, voor zooverre noodig, den terugtocht der onzen te dekken, staakte de vijand een verdere vervolging.

Bij aankomst in de benting werd de troep met een uitbundig gejuich begroet. Allereerst werd thans voor de gewonden gezorgd. En het goede hart van onze brave soldaten liet zich bij deze gelegenheid weder niet onbetuigd ; uit eigen beweging hielden de manschappen een collecte voor de gewonde makkers, en van hun armelijke spaarpenningen bracht de kleine bezetting zeventig gulden bij elkaar, waarvan, onder meer, ook de eenvoudige houten kruisen werden bekostigd, die de graven zouden aanwijzen van hun gesneuvelde kameraden.

De gevolgen van de verovering van Kota-Pasir waren, zooals Bosschart terecht verwachtte, niet onbelangrijk.

Behalve dat de rust en de veiligheid niet meer verstoord werden, haastte zich Tengkoe-Mankoer de deputatie te volgen, welke hem te Rigas moest halen. Zeer ootmoedig en onder betuiging zijner gehechtheid aan ons Gouvernement, stelde hij zich ter beschikking van den commandant van Melaboeh en aanvaardde het bestuur dezer landstreek.

Op den 27sten September 1889 werd aldus te Melaboeh door een schitterende overwinning op den vijand nog-

maals bewezen, dat, hoe klein ons leger ook is, zijn overwicht op den Atjeher nog groot *kan* zijn.

De eer van dit heldenfeit komt voorzeker allereerst toe aan het doortastend en energiek optreden van den commandant, den 1sten luitenant der infanterie Bosschart. In die eer mogen echter zonder onderscheid allen deelen, die de onderneming door hun moedig gedrag deden welslagen.

En in de schaduw van Melaboeh's vriendelijk groen werden op dien dag de vier gesneuvelde krijgers ter ruste gelegd. Ditmaal waren het geen offers van kwaadaardige moeraskoortsen; maar dappere helden, gesneuveld voor de eer van de Nederlandsche driekleur!

„Hun assche ruste in vrede".

Rooken.

(Uit: Edm. De Amicis, Nederland en zijn bewoners. Amsterdam, Gebr. Koster.)

Het Nederlandsche volk is misschien van alle bewoners van het Noorden het volk, dat het meest rookt. De vochtigheid van den grond maakt het hun tot een behoefte, en de matige prijs van de tabak maakt het iedereen mogelijk aan die behoefte te voldoen. Om een voorbeeld te geven hoe ingeworteld die gewoonte is, is het voldoende te zeggen, dat de schippers van de trekschuit, die de waterdiligence van Nederland is, den afstand meten naar het rooken. Ze zeggen b.v. niet, dat deze of gene stad zooveel mijlen ver is, maar zooveel pijpjes. Wanneer men in een huis binnenkomt wordt u door den gastheer, na de eerste begroeting, dadelijk een sigaar aangeboden; wanneer ge vertrekt, geeft hij er u nog een, soms een stuk of wat mee. Op straat ziet men menschen, die een sigaar aansteken aan het nog brandende stompje van de vorige zonder een oogenblik stil te staan, alsof ze evenmin een minuut van den tijd als een mondvol rook missen kunnen. Velen slapen in met de sigaar in den mond, steken haar op, als ze gedurende den nacht wakker worden, en

's morgens dadelijk weer, eer ze nog een voet buiten het bed gezet hebben. Een Nederlander, zegt Diderot, is een levend fornuis, en het schijnt inderdaad, dat het rooken een onmisbare levens-functie voor hem is. Velen beweren, dat al die rook hun verstand benevelt. Maar met dat al, zooals Esquiros terecht opmerkt, als er één volk is dat een scherp en juist verstand heeft, dan is 't het Nederlandsche. Ook moet gezegd worden, dat in Nederland de sigaar geen aanleiding tot niets doen is, noch een middel om „wakende te droomen". Integendeel, iedereen doet zijn zaken, terwijl hij met een regelmatigheid als van een stoompijp zijn witte rookwolkjes uitblaast. En de sigaar, in plaats van een uitspanning te zijn, is een prikkel en een hulp tot het werk. „De rook" — zeide een Hollander tegen mij — „is onze tweede adem" en een ander gaf me deze definitie van een sigaar: „de zesde vinger van de hand."

Nu ik toch over de tabak spreek, zou ik wel lust hebben het leven en sterven van een fameus Nederlandsch rooker te verhalen. Maar ik ben wel ietwat bang voor het schouderophalen van mijn Hollandsche vrienden, die, toen ze mij dit verhaal deden, zich terecht beklaagden, dat de vreemdelingen die over Nederland schrijven, belangrijke en eervolle zaken overslaan, om zich met zulke malle grappen bezig te houden.

Doch hoe 't zij, die grap vind ik zoo eigenaardig, dat ik haar niet in de pen kan houden.

Er was dan eens een rijk heer uit den omtrek van Rotterdam, Van Klaas geheeten, in de wandeling „grootvader Van Klaas" genoemd, daar hij zeer oud was. Het was een rijk man, en de overlevering voegt er bij, dat hij zijn fortuin gemaakt had als een eerlijk koopman, in Indië, en dat hij zachtzinnig van aard en goed van inborst was. Uit Indië teruggekeerd, had hij zich een prachtig paleis bij Rotterdam laten bouwen, en in dat paleis had hij een museum bijeengebracht van alle soorten en vormen van pijpen die de zon aanschouwd had, uit alle landen en alle tijden; van de pijpjes, waar de oude barbaren hennip uit rookten, tot de prachtige pijpen van meerschuim en amber met figuren en goud, die in de fraai-

ste winkels van Parijs prijken. Zijn museum stond voor bezoekers open, en aan ieder die het bezocht, gaf mijnheer Van Klaas, na zijn uitgebreide rook-geleerdheid gelucht te hebben, de zakken vol met sigaren en tabak en bovendien een catalogus van het museum in fluweel ingebonden.

Mijnheer Van Klaas rookte anderhalf ons tabak per dag en stierf in den ouderdom van 98 jaren, zoodat, als men rekent, dat hij met zijn achttiende jaar begonnen is, hij in den loop van zijn leven 4383 kilogram tabak opgerookt heeft. Trouwens hij deed zich bij zijn dood kennen als een niet minder groot rooker dan bij zijn leven. De overlevering heeft de bijzonderheden van zijn uiteinde bewaard. Hem ontbraken nog weinige dagen om zijn 98ste jaar vol te maken, toen hij voelde, dat zijn einde nabij was. Hij liet zijn notaris komen, die óók een echte rooker was, en zonder verderen omhaal zeide hij: „Notaris, laat ons mijn pijp en de uwe stoppen; ik ga sterven.'' De pijpen werden gestopt en opgestoken, en mijnheer Van Klaas dicteerde zijn testament, dat later in gansch Nederland beroemd is geworden.

Na over een groot deel van zijn vermogen beschikt te hebben ten voordeele van bloedverwanten, vrienden en Godshuizen, dicteerde hij verder het volgende:

„Ik wil, dat alle rookers van het land genoodigd worden op mijn begrafenis, bij oproeping in de couranten, brieven, circulaires en alle mogelijke middelen. Elk rooker, die aan de uitnoodiging gehoor geeft, zal tien pond tabak en twee pijpen ontvangen, waarop mijn naam, mijn wapen en de datum van mijn dood geschreven moeten zijn. De armen van de buurt, die mijn lijkkoets volgen, zullen elk jaar, op mijn sterfdag, een groot pak tabak ontvangen. Al wie de begrafenis bijwonen, moeten, wanneer zij deel willen hebben aan de toegezegde voordeelen, zonder ophouden gedurende al den tijd, dat de plechtigheid duurt, doorrooken. Mijn lijk moet gelegd worden in een kist, die van binnen bekleed is met het hout van mijn oude sigarenkistjes. Op den bodem van de kist moet een doos met Fransche, zoogenaamde *caporal*-tabak en een pak van onze oude Hollandsche gelegd worden. Aan mijn

zijde moet mijn lievelingspijp liggen met een doos zwavelstokken. . . . daar men nooit weet wat er gebeuren kan. En wanneer mijn lijkbaar op het kerkhof is aangekomen, moeten alle personen van den stoet, eer ze heengaan, er voor defileeren en de asch van hun pijp er over uitschudden."

De uiterste wil van mijnheer Van Klaas werd nauwkeurig ten uitvoer gelegd. De begrafenis was prachtig, en de gansche stoet was in een dichte wolk van rook gehuld. De keukenmeid van den overledene, Geertrui, aan wie haar heer een aanzienlijk jaargeld vermaakt had, op voorwaarde dat ze haar hardnekkigen afkeer tegen de tabak overwon, liep mede achter het lijk met een papiercigarette tusschen de lippen; de armen zegenden de nagedachtenis van zulk een milddadig heer, en door het gansche land klonk zijn lof, gelijk zijn naam nog heden allerwegen bekend is.

Vervalsching.

(Uit: „Plicht," naar S. Smiles, door Jo. De Vries. Haarlem, Erven F. Bohn.)

Waarheid en oprechtheid kenmerken den trouwhartigen mensch, den eerlijken man van zaken, die u nimmer tot zijn eigen voordeel betrekken zal. Eerlijkheid is de eenvoudigste, de meest bescheiden openbaring van den zin voor de waarheid. Een volle maat, een juist gewicht, een zuiver en onbedrieglijk monster, trouw dienstbetoon, strikte vervulling van eenmaal aangegane verplichting — ziedaar wat voor een man van karakter onmisbaar is.

De zucht echter om een man van karakter te zijn, is niet aan ieder man van nijverheid en handel eigen. Wij klagen — en met recht — dat wij het gewicht niet krijgen, dat de levensmiddelen worden vervalscht, vermengd en verknoeid. Engelsche goederen worden niet meer vertrouwd. Het katoen wordt op allerlei wijzen met „China clay", stijfsel, magnesia en zink bereid, waardoor het spikkelt en verkleurt. De Chinees mengt zijn thee met ijzervijlsel en doet water in de zijden stoffen. Hij

bedriegt de Europeanen op zulk een wijze, dat hij hen juist zooveel vertrouwt als hij zichzelven vertrouwen zou. Amerikaansche geweven stoffen worden in China dus eerder gezocht dan Engelsche. In Britsch Indië kunnen de Engelschen hun katoenen stoffen niet meer zoo goed verkoopen als vroeger. De Indiërs spinnen en weven even goed als men het te Manchester doet en zorgen voor hun eigen katoentjes, ja, de Indische goederen worden in China en Australië verkocht, gelijk de Amerikaansche in Londen en in Manchester. Engelsche werklieden kunnen thans een soort van wetenschappelijke opleiding ontvangen. Braaf! Maar wat baat het, wanneer bedrog en leugen bij handel en nijverheid voorzitten en een lap van quasi 250 el niet meer dan 175 el blijkt te bevatten?

Is het Engeland alleen dat aldus handelt? Frankrijk lengt zijn wijnen aan, kleurt ze, bederft ze. Duitschland levert allerlei namaaksel, dat den schijn heeft van degelijk te zijn en inderdaad niet deugt. Wat is er niet met de Hollandsche haring gebeurd? Slechte haring werd in gebruikte met 's Lands keur voorziene vaten gepakt, die daartoe werden opgekocht en alzoo verzonden. Wat mag er soms wel met Hollandsche boter, met gist, wat met de oude Hollandsche trouw zelve gebeurd zijn? De roem van ons land is de melk; maar aangelengd en blauw van kleur wordt zij onze schande.

De werkman leert mede liegen en bedriegen. Er was een tijd, toen de werkman met hart en ziel bij zijn werk was, toen hij er een eer in stelde zijn werk zoo goed mogelijk te doen. Zie de ouderwetsche huizen met hun gebeeldhouwde deuren, hun degelijke versieringen, hun zwaar en hecht getimmerte er maar op aan. Zie het fraaie oude smeed- en zilverwerk. Met hoeveel beleid en zorg werd alles gedaan! Onze tunnels echter storten in, onze ijzeren bruggen buigen door of waaien weg, onze huizen lekken en barsten open. Zij heeten voltooid, als de stukadoor en de schilder met den behanger een schoonen schijn gegeven hebben aan het lichte en luchtige gebouw. Welk een liefde mag de werkman gevoelen voor dit zijn werk? Het is of hij moet leeren, dat de wereld zijn proo

is en dat zij niet anders verdient dan vroeg of laat in de handen te vallen van speculanten en hun ganschen aanhang van aannemers, handlangers en werklieden. Toch zit de fout nog meer bij het publiek dan bij aannemers en werklieden, want als het publiek niet met ondegelijk werk tevreden was en schijn zocht voor waarheid; spiegelruiten en schoorsteenmantels en vergulde papiertjes voor degelijkheid en deugdelijkheid, dan zou er vanzelf beter werk worden geleverd.

Alle slecht werk is leugen. Het is door en door bedrieglijk en onoprecht. De zonden worden keurig bedekt en vernist; maar zij zijn er. Wordt er dan thans veel gesproken van den adel van den arbeid en van de maatschappelijke beteekenis van den werkman, men mocht wel eerst bedenken dat er geen adel of waarde bestaat zonder waarheid.

Socrates deed uitkomen hoe goed het was, wanneer iemand zich wilde voornemen alles wat hem voorkwam zoo volkomen mogelijk te verrichten, zoodat hij, timmerman zijnde, de beste timmerman trachtte te worden, of staatsman, de beste staatsman. Langs dezen weg alleen zal men waarlijk goed in zijn ondernemingen slagen. Er is ook nu — ja, nu misschien meer dan ooit, behoefte aan goed werk.

Wedgewood is een bij ons welbekende naam. De man, die hem droeg, was een echt werkman, uit de heffe des volks afkomstig. Hij bleef altijd onvoldaan, wanneer hij niet het beste geleverd had dat hij leveren kon. Op de hoedanigheid van zijn werk lette hij allermeest. Hij vroeg zich ernstig af, waartoe het dienen moest en liet het door anderen beoordeelen. Dit was de oorzaak van zijn geluk en zijn fortuin. Middelmatig werk kon hij niet dulden. Als zijn werk niet voldeed aan de voorstellingen, die hij er zich van gemaakt had, dan nam hij een stok, sloeg het aardewerk stuk, wierp de scherven weg en riep: „Dat kan er niet door voor Josiah Wedgewood!"

Gansch natuurlijk, dat hij zijn zorg aan zijn werk besteedde, opdat het de volkomenheid zoo veel mogelijk mocht naderen. De evenredigheid der vormen, het glazuursel, de versiering, de bruikbaarheid van zijn fabri-

kaat, alles moest met stipte nauwkeurigheid overdacht worden. Den eenen oven voor, den anderen na wierp hij naar den grond, wanneer hij een nieuwe verbetering in den zin had. Hij rustte niet voordat het werk goed was en bracht het langs een reeks van mislukkingen tot volkomenheid. Bijna al de werktuigen, die in zijn fabriek gebruikt werden, had hij òf zelf uitgedacht òf verbeterd. Een groot deel van zijn tijd bracht hij door in de werkplaats, aan de zijde der arbeiders, wien hij één voor één het noodige onderricht gaf.

Menig ondernemer denkt niet aan de toekomst, of 't moet zijn hoe hij spoedig en gemakkelijk rijk zal worden. Niet zelden gelukt hem dit ten koste van het publiek. Hebben de dingen maar een goeden schijn, dan is het goed. De kooper is blijde dat hij zoo goedkoop geslaagd is, en hij, die het werk leverde, is blijde dat zijn klant hem niet te zeer in de kaart kijkt. Maar goed en duurzaam, schoon en voorbeeldig werk wordt op die wijze niet geleverd.

Ondertusschen stijgen de loonen en wordt er voortdurend meer loon geëischt. Op een samenkomst van werklieden mat een der sprekers de voordeelen van de zoogenaamde werkstakingen uit. Mijn leer, zoo zeide hij, luidt aldus: „Doe zoo weinig als gij kunt en zie het hoogste loon te krijgen.” Deze leer, zou, trouw gevolgd, de volkomen ondergang zijn van den eerlijken arbeid. Deze zou er geheel door ontadeld worden. Een ander spreker koos een ander gezichtspunt: De werkstakingen en de daartoe strekkende unie's waren uiterst onzedelijk, zoo meende hij. Hij verhaalde dat hij te Edinburg een man was tegengekomen die dood op zijn gemak met de handen in den zak langs de straat slenterde. Een jongen die hem tegenkwam, had hem toegeroepen: „Je neemt het gemakkelijk op, vandaag!” — „Wat zal ik je zeggen,” had het antwoord geluid: „'t is mijn tijd niet, 't is de baas zijn tijd.”

De heilige van Polaman.

(Uit: Heering, Indische Schetsen. Leiden, E. J. Brill.)

Vlak vóór de opening lag op een matje een magere oude inlander, met een kussen onder het hoofd en een deken

over zich heen. Zoodra hij ons zag, rees hij overeind en keek ons met grooten ernst aan. Hij rolde zijn „beddeken" op, teneinde plaats voor ons te maken, en kroop toen in het hol, waarin hij eenige koranspreuken prevelde, als om de onveiligheid van de onderaardsche gang te bezweren. Daarna noodigde hij mij uit, om insgelijks er in te gaan.

De ingang is een kunstmatige poort, bestaande uit een drempel en een zeer lagen boog van vierkante steenen. Men kan er niet anders dan gehurkt of op handen en voeten doorgaan, en ook van binnen is het gewelf zoo laag dat men er slechts diep gebukt in kan voortloopen. Telkens een lucifer aanstekende, ging ik er wat dieper in. De bodem is zeer oneffen, evenals het steen- of liever padasachtige gewelf (padas is verweerde steen). De gang is een voet of vier hoog en ongeveer acht voet breed ; doch mijn gids vertelde, dat men verderop recht overeind kon doorstappen. Het is duidelijk, dat het een door menschen gegraven tunnel is. Men zegt, dat zij doorloopt tot Singosarie, twee uur gaans van Lawang ; zelfs verzekert men dat de gang op zeker punt zich in twee armen splitst, waarvan de eene naar Singosarie, de andere naar Kediri voert, en dat zij bij binnenlandsche oorlogen van den ouden tijd heimelijk de gemeenschap onderhield tusschen deze plaatsen. Er wordt bijgevoegd, dat er inlanders zijn, die behoorlijk met fakkels gewapend den onderaardschen weg tot het einde toe hebben doorloopen en het werkelijk alzoo hebben bevonden. Doch het schijnt mij toe, dat deze verhalen nogal nevelachtig en weinig te vertrouwen zijn. Zoodra er sprake is van iets buitengewoons of geheimzinnigs, slaat de kinderlijke verbeelding van den inlander onmiddellijk haar vleugelen wijd uit, en speldt hij zichzelven en anderen alles op de mouw. Dit zal u ook straks nog blijken.

Daar het mij niets baatte al liep ik nog wat verder, keerde ik terug en verwisselde met veel genoegen de vunzige lucht en duisternis daarbinnen met het licht en de frischheid er buiten. Mijn metgezel volgde mij en zette zich weder voor den ingang neer, terwijl hij niet onduidelijk toonde, dat hij een fooi verwachtte.

„Zeg toch eens man," vroeg ik, „wie ben-je, en wat doe-je hier ?"

„Ik ben Pa-Kassim, mijnheer, en ik bewaak hier de grot."

„En ben-je hier al lang ?"

„Al heel, heel lang, mijnheer !"

„Maar wat doe-je dan toch den ganschen dag ?"

„Veel bidden, mijnheer, want ik ben al oud, en Toewan Allah zal mij misschien niet heel lang meer laten leven". . .

Als dat nu niet idyllisch is, wat is het dan ? Een grot met een heilige, den heilige van Polaman.

Maar de oude man ging voort en prevelde zeer onverstaanbaar iets van zwakte en niet eten. Ik begreep hem niet goed ; doch de koetsier of bescheidener de voerman van ons karretje maakte mij de zaak duidelijk. De oude man vertelde, dat hij nu al gedurende twee maanden niet gegeten had.

„Niet gegeten? Misschien gevast van 's morgens tot avonds?"

„Neen, mijnheer, in het geheel niet gegeten, geen handvol rijst."

Ik lachte niet, maar vroeg den voerman : „Geloof-je dat ?" En hij antwoordde ernstig : „Mijnheer, de oude man zegt het." Een baboe en onzen waterdrager, die we hadden meegenomen, vroeg ik een voor een, alsof het een zaak van gewicht gold : „Zou het waar zijn, dat hij in twee maanden niemendal gegeten heeft ?" En zij zei : „Ik weet het niet, misschien is het wel zoo", terwijl de jongen sprak : „Ik denk van ja, want hij is al mager geworden."

Toen konden wij ons niet langer goedhouden en begonnen te lachen. „Je bent toch domme menschen," zei ik, „dat je zulke dingen gelooft. Denk-je dan," vroeg ik aan mijn bediende, „dat jij kunt blijven leven, als je dagen lang geen voedsel krijgt ?"

„Misschien niet !" antwoordde hij. En dat hij „misschien" zei, spreekt vanzelf. Dat woord ligt den inlander in den mond bestorven, het is een heerlijk, een onmisbaar woord voor hem, want hij houdt gaarne een slag om den arm. Men zou haast denken, dat dit woord door een Javaan moet uitgevonden zijn.

„Misschien," sprak nu de voerman op zijn beurt, „is

het maar éene maand geweest en heeft hij wel nu en dan een pisang gegeten." Maar toen hij zag, dat ik ook van dit afdingen niet wilde weten, voegde hij er bij : „Misschien heeft mijnheer gelijk, en heeft hij overdag gevast en 's nachts wat gebruikt."

„Ja, misschien heeft hij in het geheel niet gevast! En jij, oude man," zei ik een beetje boos, „je moogt voortaan wel wat beter bedenken tot wie je spreekt. Want onnoozele menschen kunt ge wel foppen, maar de orang blanda (de Europeanen) laten zich niet beetnemen. Ze weten heel goed dat Toewan Allah aan geen mensch het vermogen geeft om te leven zonder te eten."

De heilige vond het verstandig om te zwijgen. Hij boog toen ik hem een kleinigheid toewierp en scheen bij ons vertrek zich weer af te wenden van de ijdele wereld en opnieuw in zijn vrome gepeinzen te verzinken. —

Indische kinderen doen niets liever dan in het water ploeteren. Er moest dus nog eens gebaad worden, eer we huiswaarts gingen en nog eens gegeten ook, omdat een bad hongerig maakt. Maar nu werd dan ook zonder verwijl ingepakt en afgemarcheerd. De kleinen beklommen weer de blikken kar ; de grooten reisden per pedes apostolorum terug en — hadden het warm. Want al zijn de nachten hier koel en al duurt de hitte belangrijk korter, op het midden van den dag rijst toch de thermometer in de schaduw tot 84 Fahr. Men vangt echter telkens een verfrisschende bergkoelte op en als men niet al te bang is voor het zonnetje of voor zijn gelaatskleur, kan men op deze hoogte zeer goed tot elf of twaalf uur blijven wandelen.

Nauwelijks was ik tehuis of onze voerman kwam om zijn geld. Ik moest hem drie gulden betalen, en ik gaf ze met een fooitje voor hemzelven er bij. Hij bedankte en ging zijns weegs. Maar een oogenblik later bedacht ik me, dat ik hem 's morgens vroeg op zijn verzoek reeds vijftig cent voorschot had gegeven en hem dus een halven gulden te veel had betaald.

Zoodra ik mijn vergissing ontdekte, begreep ik dat mijn braven voerman de zaak volstrekt niet zou ontgaan zijn en ik zond naar zijn huis om terugbetaling van het

te veel ontvangene. Toen mijn jongen hem de reden van zijn komst vertelde, lachte hij en stelde hem den halven gulden terstond ter hand, de slimmerd.

Maar nu komt het fraaiste. Een paar dagen later maak ik een wandeling en zie: daar komt de blikken wagen met onzen voerman aan.

En terwijl hij snel voorbijrijdt, zie ik heel kalm binnenin zitten — wien denkt ge? Niemand anders dan onze grotheilige! Hij keek mij ernstig aan en scheen volstrekt niet getroffen door de groote oogen, die ik opzette.

Aan een waronghoudster vroeg ik: „Die oude man is Pa-Kassim, niet waar?"

„Ja, mijnheer!"

„En van wien is het karretje?"

„Het karretje is van Pa-Kassim zelven."

„Maar wie is dan de voerman?"

„Hij heet Kassim en is de zoon van den ouden man."

Wel verbazend! Ik kon niet nalaten het karretje na te kijken en een oogenblik versteld te blijven staan. 's Avonds te voren, toen het rijtuigje gehuurd en ons voornemen hun bekend was, had het waardige paar dus overlegd, dat ze de gelegenheid konden te baat nemen om ons, vreemdelingen te Lawang, bij den neus te hebben. Vader zou met behulp van zoon tot heilige gepromoveerd worden en de bij ons opgewekte eerbied zou zich allicht omzetten in b.v. een halven of heelen gulden als aalmoes. En wel had hun al te kras liegen er ons voor bewaard om heelemaal bedrogen te worden, maar toch waren wij nog eenigszins door hen bedot.

Op Ceylon.

(Uit: Dr. Jan Ten Brink, Letterkundige Schetsen. Haarlem, Erven F. Bohn.)

Des anderen morgens snelde ieder vroegtijdig naar buiten. Een wolklooze, tropische hemel en een luisterrijke zonneglans verwelkomden ons op de voorgaanderij. Talrijke *gamins* van Point de Galle stormden op ons af, om zich als wegwijzers naar de „*Cinnamon-Gardens*" of naar

de tempels der Boedhisten aan te bevelen. Nadat Mr. Berriman en Mr. Jollywell zich overtuigd hadden, dat men tegen breakfast-tijd, omstreeks half tien uur, zou kunnen teruggekeerd zijn, besloten we met ons drieën een wandeling in den omtrek der stad te ondernemen.

De straten van Galle bieden zeer weinig merkwaardigs aan. De Europeesche woningen zijn meest hotels — de Cingaleesche hutjes mogen wat grooter dan de inlandsche woningen op Java genoemd worden, maar zijn toch geheel naar hetzelfde model gebouwd; slechts bezitten zij een lager, naar den grond afhellend dak. Onze gids, een kreoolsche knaap van Portugeesche afkomst, die zeer goed Engelsch sprak, bracht ons naar buiten, midden in de tropische natuur. We volgden een geregelden weg, in den aanvang langs een zijde door Cingaleesche huisjes afgepaald, die vruchten uitstalden: bananen, manga's en klappernoten, evenals op den grooten passar te Batavia. Weldra traden we een woud van kokospalmen binnen, waardoor onze tocht leidde, en waarin de felle morgenzonnestralen niet zoo ongehinderd tot onze stroohoeden afdaalden als weinige oogenblikken te voren op den onbeschâuwden weg. Mr. Jollywell had zijn wit zonnescherm vergeten en zoo lang her- en derwaarts geloopen, dat hij er een Cingaleeschen payong van kokosbladeren voor had aangekocht, waarmee hij thans zoo deftig voor ons uitwandelde, als een Maleische modiste van Weltevreden, die des morgens te acht uur naar haar werk trekt.

't Was nu echter zeven uur in den ochtendstond. Onder het hooge, doorzichtige palmgewelf heerschte een draaglijke, schoon tropisch warme atmosfeer. Van de stortbuien des vorigen dags was niets merkbaar dan 't geen in de fraaie, frissche tinten van het gras en van 't klappergroen en in zekeren, eigenaardig scherpen plantengeur te voorschijn trad. Hier en daar vertoonden zich, ter zijde van den weg door 't woud, brokken van muren en oude gebouwen, die met onmiskenbare zekerheid hun Neerlandschen en zeventiendeëeuwschen oorsprong verrieden. Weemoedige, aandoenlijke herinnering aan de fiere grootheid onzer vaderen! Welk een zonderling contrast, die sierlijke Ceylonsche boschvarens aan den voet van een oud

Nederlandsch zomerhuisje — eenmaal even puntig, even preutsch netjes als de villa's aan Vecht of Amstel, in de dagen toen Van der Helst den Schuttersmaaltijd penseelde en Van Kampen het Stadhuis op den Dam bouwde.

't Waren maar brokken van muren, maar ruïnen van woningen — en toch riepen ze mij duizend herinneringen voor den geest aan Oud-Hollandsche eer en glorie, aan tallooze wapenfeiten, die de dierbare driekleur triumfeerend deden spiegelen in alle de golven, aan alle de oorden van den zonnigen Indischen Oceaan ; en toch spraken ze luide van de vroedheid en kloekheid eens voorgeslachts, 't welk op het fel bestreden handbreed gronds zijner geboorte geen ruimte vond voor alle de stoute plannen zijner nobele, tot toejuiching dwingende eerzucht. En thans vallen de vlammende kussen der keerkringen op die oude, verweerde bouwvallen, de koninklijke palmboom buigt hoog aan de lucht zijn doorschijnende, groene pluimen, een luid gonzende drom van insecten zweeft gedurig op en neer, een enkele azuren vlinder gaat schuilen in den kelk eener purperen lelie.

Reeds hadden wij het woud verlaten. Het terrein verhief zich zachtkens glooiende. Onze breede, okerkleurige zandweg werd thans ter eene zijde verkwikkend beschaduwd door een lange reeks van hoog geboomte. Statig boven allen schoot de nagka omhoog, met zijn donkergroen ijl gebladert en reusachtige vrucht op het midden van den stam. Naast hem hadden zich dikwerf de nipahpalm en de loofrijke tamarinde gevestigd, overal verhieven zich sago- en pinangboomen, kaneelstruiken en de breede, gelende reuzenbladeren van den pisang ontbraken nergens. Tallooze hutten en woningen schemerden door 't groen.

Mr. Berriman had zich sinds eenigen tijd van onzen gids meester gemaakt en deed dezen een geregeld examen in de Cingaleesche geografie, botanie en mineralogie afleggen, 't welk hem zeer goede resultaten opleverde, daar hij bij iedere nieuwe boomsoort den naam zeer tevreden in zijn reisportefeuille opteekende. Eindelijk stonden beiden stil aan den voet eener snel stijgende hoogte, waar een schare Cingaleesche dorpskinderen hen met luid gejuich verwelkomde. Boven was het heiligdom van een

Boedhapriester, de kleinen wilden ons den weg wijzen in afwachting eener geringe aalmoes.

Naar boven alzoo, want de tempel was het doel van onze ochtendwandeling. De Cingaleesche jeugd, olijfbruin van wezen, met een vuilwitten doek om de lenden en lange, krullende, zwarte haren, snelde steeds juichend vooruit en wees ons het voetpad naar den top der hoogte. We kwamen daar op een klein plateau, geheel overschaduwd van klappers, tamarinden, mangaboomen, en klein hout. Een voetpad door 't groen bracht ons aan een open plek, waar een soort van wit pleistermonument stond in den vorm van een reusachtige peperbus — of het ding „Dagobka-klok'' heette, weet ik niet, — waarvan onze gids verhaalde, dat het diende om al het geld der priesters te ontvangen, dat het geld daar onaangeroerd bleef voor den dienst van Boedha, daar de priesters doodarm waren en van de aalmoezen der goe-gemeente leefden. Hij vertoonde, dit zeggende, zulk een schalk spottend gelaat, dat we alle drie in een eenigszins onstichtelijk lachen uitbarstten. Want er stond een geestelijke in onze nabijheid, de oude Boedhapriester, door de kinderen van ons bezoek verwittigd.

't Was een afschuwelijk leelijke grijsaard, met fonkelende, listige oogen, gebogen hoofd, diepe groeven in het vaalbruin gelaat en gewikkeld in een wijd kleed van vuilgele zijde, uit tallooze lappen saamgeregen. Ieder zijner vereerders onder 't volk had er een stuk toe bijgedragen. Onze gids vroeg hem in 't Cingaleesch verlof om den tempel te mogen zien, waartoe hij met een deftig gebaar vergunning schonk. Deze tempel was een achthoekig gebouwtje, 't welk me geheel den indruk van een Oud-Hollandsch zomerhuis verschafte. 't Was noodig ons hoofd te ontblooten, toen we den priester naar 't binnenste heiligdom volgden. Daar vonden we op de helft van 't vertrek twee glazen deuren met kleine ruitjes, in netjes blauw geverfde randen gevat. En achter die ruitjes zat een reusachtige gouden Boedha, wanstaltig grotesk, geheel zooals de gewone afbeeldingen hem vrij nauwkeurig plegen voor te stellen. Te zijner rechter zijde zat een zeer klein afgodsbeeldje, dat nauw aan Boedha's voeten reikte, evenzoo verguld, Siva

voorstellend. Aan zijn linker bemerkte ik een dergelijk maar vergat te vragen, wie er mee bedoeld was. De gansche wand rondom ons was met gouden figuren op een hardrooden grond beschilderd en gaf — heeft onze tolk waarheid gesproken — een aaneengeschakeld tafereel der Boedhistische kosmogonieën en theologie.

Wat me het meest trof, was een kleine tafel, tegen de glazen deuren aangeschoven en bedekt met een schat van de heerlijkste witte en rooskleurige tropische bloemen. „Vraag den priester" — zeiden we tot onzen tolk — „wat die bloemen beteekenen ?"

De grijsaard glimlachte vol geest, toen hem die vraag werd overgebracht. Hij antwoordde langzaam en plechtig naar luid van onzen geleider: „Die bloemen hebben een doodeenvoudige beteekenis. Zij stellen de zielen der geloovige afgestorvenen voor en wachten hier in Boedha's heiligdom tot ze gansch verdord zijn. Want dan eerst zijn ze in Brahma's Eden aangekomen!"

Toen we een oogenblik later het gebouw verlieten, bood een knaap ons een bus aan, tot een gift voor Boedha's tempelschat; — de grijze geestelijke was reeds lang tusschen het geboomte verdwenen.

Banjir.

(Uit: MULTATULI, Wijs mij de plaats waar ik gezaaid heb. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij ELSEVIER.)

Banjir! De aarde dreunt, de lucht perst saâm, het ademhalen wordt moeielijk, de ooren suizen, alsof alle geluid zich oploste in één klank, dien men zou beschrijven als een reusachtige R, als er beschrijving van dien klank molijk was.

„Hoort gij dien toon vol schrikbre klem,
Die 't angstig dal vervult ?
Het is des stortvloeds wilde stem,
Die in de bergkloof brult.
De wolk, die zij een rustplaats bood,
Ontlastte er zich den zwangren schoot
En voedde 't stroomgeweld ;

En, onweerstaanbaar in zijn vaart,
Komt het, gelijk een hollend paard,
De klippen afgesneld!
Hij komt, de zwarte waterval,
Wiens macht de rotsen slaat te mortel,
En boomen afrukt van hun wortel,
En met ver klinkend krijgsgeschal
Een meer vormt in het siddrend dal! [1])

Het water rijst niet, het stuwt. Men ziet er niet *op*, men ziet er *tegen*, alsof 't een muur ware, die zich voortschuift over de vlakte. Het leven valt hier niet te berekenen naar *voeten hoogte*, doch naar *uren nabijheid*. En men meene niet, dat eenige uren afstands de veiligheid verzekeren; in weinige minuten zijn die uren doorgesneld. Weg, tuinen van koffieboomen, die daar, zoo kort geleden nog, de hoogte kroondet en in schijnbare veiligheid neerzaagt op het zilveren beekje in de diepte. Dat beekje is sterk en woedend geworden. Weg, landhuis met witten gevel, dat zoo vriendelijk uitstaakt boven 't omringend plantsoen; de hoogte uwer ligging baat u niet. . . . de *banjir* springt en schuift over vallei en diepte, laat die gevuld achter, maar houdt water en kracht genoeg over, om hooger en sterker te blijven dan gij. Weg, dorpje op den heuvel. . . . . . zie, wat beneden lag, is reeds verslonden. . . . . . maar de *banjir* is hooger dan de heuvel, die straks niet meer zal uitsteken boven de oppervlakte van het water, doch slechts een oneffenheid zal wezen, als de zandbank op den bodem eener zee. Weg, alles wat weerstand biedt. . . . . . weg, alles wat vlucht! Tegen *die* kracht bestaat geen kracht, tegen *die* snelheid bestaat geen snelheid!!. . . . . Weg, rund en paard en mensch!. . . . . weg, plant, boom, tuin, woud . . . . alles weg, alles glad geschaafd, gemaaid, geschoren!

Maar lang duurt die woede niet; ze is daartoe te hevig. Weldra zal men in het achtergelaten slijk de brokken vinden van het verwoeste, en de lijken van al wat gedood is.

Men zal trachten op te bouwen, wat vernield werd.

---

[1]) MEIJER, „*Afscheid van Java.*"

De landman zoekt de plaats, waar hij gezaaid heeft. Helaas, de *banjir* heeft oogst en land te zamen meegevoerd. De heuvel, die den akker bepaalde, is een meer geworden, dat in zijn schoot de vruchten verbergt van veel arbeids, en er is valschheid in de vriendelijke rimpeling van het water, als in den glimlach van een booze.

Wel. . . . is er water, waar land was; ginds daarentegen is een strook gronds bloot geraakt, die vroeger niet bestond. O, hoe schijnbraaf is de vijand, die zich houdt, als wilde hij dáár teruggeven, wat hij hier ontnam. En die nieuwe grond is vruchtbaar. . . .

Aan den arbeid, aan den arbeid! Er moet rijst zijn voor den honger. . . . . er moet koffie wezen voor dien anderen honger, die handel heet, in Europa. Er moet gewerkt worden, opdat de kinderen. . . .

Gewerkt ?. . . . Waarmede ? Waar is de patjol ? [1]) Weggespoeld. Gewerkt voor vrouw en kind ? Zijn die niet meegevoerd als het gereedschap, weggesleurd als de tuinen, als de huizen, als de oogst ?

O, gelukkige arbeider, die niet gespaard bleef om te arbeiden in de slibbe, die zoo vruchtbaar wezen zal, omdat.. .

Ja, want uw patjol zou stuiten op geraamten. . . . En als de landman onderzoekt en nadenkt, zal de spade ontvallen aan zijn hand. . . . Hij zal het lijk herkennen, hij zal vele lijken herkennen!. . . .

O God, o God, wenden wij den blik af van die verwoesting! Want wij hooren die laatste zuchten, wij voelen die laatste trekking der spieren, wij verstaan die laatste beden. . . . en het wordt ons eng om het hart.

Want die Javanen waren *menschen!* De lijken, die daar liggen en dreigen met pest, zijn de lijken van *menschen!* Zij voelden, hoopten, vreesden als wij, hadden aanspraak op levensgeluk als wij. . . .

Lezer, het waren *menschen,* die Javanen!

En de overblijvende, die treurig staart op de verwoeste landstreek, en vruchteloos rondschouwt naar de plaats waar hij gezaaid heeft, is een *mensch!* En waar hij het lijk zoekt van zijn nabestaanden, van zijn moeder, van zijn vrouw,

---

[1]) *Patjol,* spade.

van zijn kind, krimpt hem het hart ineen, zoowel door de vreeze van niet te vinden wat hij zocht, als uit angst dat hij 't vinden zal. En waar hij slaagt in zijn droevig nasporen, snijdt hem de wanhoop door de ziel, zooals dat wezen zou bij *Uzelven*, lezer, wanneer *gij* het lijk vondt van uw kind, van uw bruid, van uw moeder. . . .
Die Javaan is een *mensch*, lezer!

Nieuwbakken Dajaks.

(Uit: M. T. H. Perelaer, Borneo van Zuid naar Noord. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij Elsevier.)

Met het krieken van den dag wekten de Europeanen, die geen oog toegedaan hadden, de Dajaks, die nog wel wat hadden willen luieren. Maar Johannes nam Dalim ter zijde en praatte een poos heel druk met hem. De twee anderen gingen aan het rijst koken en visch poffen, zooals dat daags te voren geschied was. De Europeanen verfrischten zich en dreven den slaap uit de oogen door hun lichaam in 't riviertje te dompelen, waarop de prauw te dobberen lag.

Nadat Dalim een wijl met Johannes gepraat had, trad hij lachende het dichte bosch in en verdween voor een oogenblik uit aller oogen. De andere haalde het pak kleeren te voorschijn, waarover hij des nachts gesproken had, zocht daaruit wat hij noodig had en sprong vervolgens in het water, het voorbeeld zijner makkers volgende en plaste en dartelde, zooals dat alleen een Indo-Europeaan doen kan. Toen hij er genoeg van had, greep hij zijn pakje, kroop daarmede achter een struik en, even later trad een vreemde Dajak met den ontblooten mandauw in de hand op de Europeanen toe, die nog aan 't baden bezig, een schreeuw van ontzetting slaakten. Een luide lach klonk hun in de ooren, gevolgd door de woorden:

„Hèlo mikèh, olo bapoeti" (niet bang zijn, blanke menschen).

De vermomming was volkomen. Toen zij de stem hoorden, herkenden zij Johannes terstond, die daar met de „ewah" voor eenig kleedingstuk en een vuilen hoofd-

doek om de slapen gewonden, voor hen stond. In het pak van Baba Poetjing waren ook eenige mandauws, het gebruikelijke zwaard der Dajaks, wanneer zij ten oorlog of op „kajau" (sneltochten) uittrekken. Hij had er een van uitgezocht, dien omgegespt en, om de vertooning nog aangrijpender te maken, het vreeselijke wapen uit de scheede getrokken.

Nadat hij een wijl bekeken en bewonderd was, werd ontbeten. Gedurende het ontbijt kwam Dalim uit het bosch terug. Deze greep een pot, deed daarin een pak bladeren, die hij meegebracht had, goot daar water op, voegde er vervolgens eenige droppels bij van een zwarte verfstof, uit een klein steenen kruikje, dat hij had hangen aan de rottanlus, waarmede hij zijn mandauw omgegespt had, zette nu den pot te vuur en nam toen plaats om ook zijn aandeel van het ontbijt te verorberen.

Toen hij daarmede klaar was, kookte zijn mengelmoes. Hij nam den pot van het vuur en verzocht nu Schlickeisen, die zich het dichtst bij hem bevond, de handen uit te steken. Hij had het hemd van Johannes al gegrepen, daarvan een lap afgescheurd en dien in den pot gestoken en zoo bevochtigd. Toen Schlickeisen zijn handen aanbood, wreef hij die een poos met den lap, waarna zij bijna oogenblikkelijk een fraaie bruine tint aannamen, die hem de meest fatterige inlander zoude benijd hebben. Met de handen klaar, greep Dalim den Zwitser bij den nek, draaide hem het hoofd onder zijn arm en waschte hem het aangezicht en hals, zooals hij met een knaap van zes jaren zou gedaan hebben. De omstanders lachten, dat zij het meenden te besterven. Toen de operatie afgeloopen was, was Schlickeisen onkenbaar. Het was jammer, dat geen spiegel in de prauw aanwezig was, om hem gelegenheid te geven zichzelven te bewonderen. Maar Johannes was van meening dat het geheele lijf der blanke vluchtelingen zoo moest toebereid worden, wilde men voldoende gewaarborgd zijn, en dat beaamden allen. Dalim liep dus het bosch weer in om nog meer bladeren te zamelen, ten einde op grootere schaal te kunnen opereeren. Het waren de bladeren van den „Kalampoeit", een boomsoort tot de Rododendrons behoorende, waarvan de Dajaks ook een afkooksel gebrui-

ken om hun pijlvergift te versterken. Bij het kooksel, dat thans bereid werd, dienden de bladeren slechts als bindingsmiddel. De eigenlijke kleurstof nam Dalim uit het steenen kruikje, en het daarin vervatte was het sap van de „Katiting", een boom tot de Rizophoren behoorende, dat door verbranding van de houtdeelen verkregen wordt en alsdan als pik zoo zwart te voorschijn treedt.

Een uur later waren onze Europeanen prachtig gebronsd en stapten, in hun „ewah" gehuld, zoo deftig, als waren zij geboren Dajaksche hoofden. Alleen La Cueille werd bevonden minder juist het Dajaksche type weer te geven. Hij, met zijn scherp besneden gelaat, fonkelende oogen, fraaien ringbaard en krullenden haardos, vertoonde na zijn bruineering zoo zuiver het type van den Arabier, dat men hem met algemeene stemmen tot „Sjech" (arabisch prædicaat) verhief en hem Mohamed Al Mansoer noemde. Daardoor verwierf hij het groote voorrecht in de tegenwoordige omstandigheden, een chlamyde, lang hemd in den vorm van een paletot-sac, waarover een gekleurde lange kabaai, te mogen dragen. Zijn hoofd werd met een tulband versierd en zijn voeten werden geschoeid met sandalen, terwijl hij steeds de kralen van een rozenkrans tusschen de vingeren moest laten glijden. Nu, dit laatste was hem niet vreemd. In vroegere dagen had hij een dergelijk vroom werktuig meer gehanteerd en aan de voeten van het Moeder-Gods-beeld geknield menig „Ave Maria" en „Gloria Patri" afgepreveld. Waar hij meer moeite mee had, waren de sandalen, en het kostte hem veel oefening op die platte zolen, die slechts door een pin tusschen den grooten en eersten toon vastgehouden werden, op eenigszins fatsoenlijke wijze voort te sloffen. Maar met vasten wil kan men alles. Weldra schoof Richard La Cueille daar zoo heilig heen en prevelde zijn „l'ilàha illa-illàhoe" (er is geen God dan Allah), zoo zalvend, alsof hij in Arabia Petrea het eerste levenslicht had gezien. Daarbij kwam nog dat Dalim, hetzij onwillekeurig, hetzij opzettelijk, den Waal donkerder getint had dan zijn lotgenooten, waardoor de gelijkenis met een echten Sjech voltooid werd.

Er werd afgesproken, dat, bij ontmoetingen met inboorlingen, alleen de ware Dajaks en Johannes, die de

landstaal volkomen machtig was, zouden mogen spreken. De beide Zwitsers zouden als „djipen" (pandelingen) een diep stilzwijgen moeten bewaren, terwijl Sjech Mohamed Al Mansoer slechts Maleisch behoefde te brabbelen en dat te doorspekken met Arabische spreuken en Koranversetten, die Johannes hem wel leeren zou.

Een laatste bewerking, die de Zwitsers en ook Johannes nog moesten ondergaan, om volmaakt op wezenlijke Dajaks te gelijken, was het verven der tanden. Met behulp van den inhoud van Dalim's kruikje met dat zwarte katitingvocht, was men spoedig klaar en glom het gebit van Johannes en der beide anderen, als ware het van ebbenhout vervaardigd. Dalim beval hun nu nog aan, zich nog eenige dagen achter elkander 's morgens na het baden, de huid met zijn brouwsel in te wrijven, dan zouden zij in de wol geverfd zijn en behoefden zij niet te vreezen, dat zij in het eerste half jaar verkleuren zouden.

„Jèh tèh olo Ngadjoe bara bahalap haliai."

„Gij zijt al te mooie Dajaks," was de meening van Dalim, en werkelijk de man had gelijk. Wel hadden de drie Europeanen de breede ruime borstkassen, de flink ontwikkelde schouders en de stevige armen van het type, dat zij voorstelden, maar zij misten daarentegen de kromme verwrongen beenen, waaraan de bewoners der laaglanden van het eiland Borneo hun naam ontleenen. De benaming Dajak is dus een scheldnaam, die ook zoo opgenomen en door de Europeanen gebezigd wordt. De bewoners van de benedenlanden hebben allen, op zeer weinig uitzonderingen na, kromme onderdanen en als gevolg daarvan een waggelenden gang. De oorzaak van dit gebrek is daarin gelegen, dat zij het grootste gedeelte van hun leven, met gekruiste beenen zittende, in hun prauwen doorbrengen. Daarentegen is door het vele en aanhoudende roeien hun bovenlijf zoodanig ontwikkeld, dat het van de meesten wel tot een model van een beeldhouwer kan dienen.

Friesland.

(Uit: EDM. DE AMICIS, Nederland en zijne bewoners. Amsterdam, Gebr. KOSTER.)

Op die gansche wandeling had ik geen andere vrouwen gezien dan een enkel soezerig en slaperig oudje, dat uit het venster naar het weer keek. Een ieder kan zich voorstellen, hoe nieuwsgierig ik was de jongeren te zien, niet alleen wegens haar beroemde schoonheid maar ook wegens het vreemde hoofddeksel, waarover ik had hooren spreken en waarvan ik beschrijvingen gelezen en afbeeldingen gevonden had in alle steden van Holland. Den avond te voren, bij mijn aankomst te Leeuwarden, had ik wel een enkel vrouwenkopje gezien, dat vreemdsoortig glinsterde; maar ik had het slechts in het voorbijgaan en in den donker gezien. Heel iets anders moest het zijn, het gansche schoone geslacht van de hoofdstad van Friesland bij klaarlichten dag op mijn gemak te zien.

Maar hoe zou ik die nieuwsgierigheid bevredigen? De lucht beloofde regen voor den ganschen dag, de vrouwen zouden waarschijnlijk t'huis blijven hokken, ik zou tot den volgenden dag moeten wachten, en het ongeduld verteerde mij. Gelukkig kreeg ik een dier snuggere invallen, die bij groote gelegenheden zelfs in de kleinste hersens kunnen opkomen. Daar ik een muzikant van de schutterij met zijn pluim op de schako en zijn trompet onder den arm zag voorbijgaan, herinnerde ik mij, dat het de verjaardag van den Koning van Nederland was. Ik begreep, dat de muzikanten zich ergens zouden verzamelen, dat de troep de stad zou doortrekken, dat waar ze voorbijtrokken alle vrouwen het hoofd vertoonen zouden, en dat ik dus, als ik naast den aanvoerder ging loopen, zooals de bengels, die bij exercitie mee marcheeren, hebben zou wat ik verlangde. Ik dacht in mijzelf: bravo! en onder het neuriën van een vroolijk deuntje uit den *Barbier de Séville* volgde ik den muzikant. Wij kwamen op een groot plein, waar de schutterij zich moedig verzamelde onder een fermen regen, tusschen een honderdtal nieuwsgierigen. In weinige minuten was het bataljon aangetreden; de majoor liet een schellen kreet hooren; de muzikanten

bliezen in hun instrumenten; de kolonne trok naar het midden der stad, en ik liep naast den tamboer-majoor, zoo gelukkig als een jongen, die zijn zin krijgt.

De vensters der eerste huizen openden zich en er kwamen enkele vrouwen uitkijken met hoofden, die blonken van zilver, alsof ze helmen op hadden; en ze hadden inderdaad twee breede zilveren platen op het hoofd, die het haar en een deel van het voorhoofd bedekten en het hoofd omsloten als de helm van een antiek krijgsman. Wat verder kwamen er steeds meer vrouwen aan de vensters, sommige met zilveren, andere met gouden helmen. Het bataljon zwenkte een der hoofdstraten in, en toen zag ik voor alle deuren, aan alle vensters, op de hoeken der straten, op den drempel der winkels, achter de omheiningen der tuinen — overal gouden en zilveren helmen verschijnen, groote en kleine, met en zonder sluier, helder en blinkend als wapenen. Mama's met een gansch broedsel meisjes, allen gehelmd; vervallen oudjes, gehelmd; dienstmeisjes met een pan in de hand, gehelmd; dames, die van de piano opstonden, gehelmd; Leeuwarden geleek op een onmetelijke kazerne van baardelooze kurassiers, een stad van onttroonde koninginnen, een plaats, waar de gansche bevolking zich voorbereidde op een middeleeuwsche maskerade.

Ik kan mijn verwondering en mijn genoegen bij dat schouwspel niet in woorden brengen. Elke nieuwe helm, dien ik zag, scheen mij de eerste; ik lachte, en ik verbeeldde mij, dat de tamboer-majoor, de schutters en de jongens, die om mij heen joelden, eveneens lachen moesten. Al die helmen wierpen hun gouden of zilveren weerschijn op de vensterruiten en de gelakte deurposten; ze schitterden meer of minder duidelijk in het duister der half verlichte kamers van de benedenverdieping; ze verschenen en verdwenen, stralen schietend achter de doorschijnende gordijnen en de bloempotten op de vensterbanken. Terwijl ik langs eenige meisjes kwam, die op de trottoirs naast de straat stonden, hield ik den pas een weinig in en zag op haar hoofd de weerkaatsing van de boomen, de winkels, de vensters, de lucht, de schutters en mijn eigen aangezicht.

Te midden van al de liefelijke verschrikkelijke hoofden,

waarop geen vlokje haar te bekennen was, scheen ik, met mijn hoogen hoed en lange haren, mijzelf een onkrijgshaftig wezen toe en ik was elk oogenblik bang, dat een van die fiere Friezinnen mij spottend een spinrokken zou voorhouden. Maar wat voor expeditie hebben die vrouwen dan toch in den zin ? dacht ik in mijzelven gekscherende. Wien willen ze den oorlog aandoen ? Wien willen ze schrik aanjagen ?

Telkens zag ik de een of andere zonderlinge aardigheid. Een jongen plaagde een meisje door haar helm te bewasemen met zijn adem, en het meisje haastte zich den helm met de mouw af te vegen, onder een heftig geknor, evenals een soldaat, wiens kameraad iets aan zijn wapenrusting vuil maakt, even voordat de revue zal plaats hebben. — Een jongeling, die uit een venster lag, tikte met de punt van een stokje op den helm van een meisje aan een venster van de overzijde der straat ; de helm klonk, de buren keken op, het meisje werd bloedrood en verdween. — Achter in een gang was een dienstmeid bezig haar helm terecht te zetten, terwijl ze zich spiegelde in den helm van een kameraad, die zoo aardig was zich daartoe voor haar neer te buigen. — In het voorportaal van een ander huis, waarschijnlijk een school, was een vijftigtal meisjes, allen met den helm op, bezig zich zwijgend in gelederen van twee aan twee op te stellen, als een compagnie krijgslieden, die zich gereed maken voor een uitval tegen het oproerige gepeupel. — En in elke nieuwe straat, die de muziek insloeg, stond weer, als een oorlogsverklaring, een nieuw bataljon van dit vreemde en aardige leger.

De St. Gotthard.

(Uit: Cd. Busken Huet, Van Napels naar Amsterdam. Amsterdam, G. L. Funke.)

Mij heugt van een nachtverblijf te Aïrólo, waar 's morgens bij het ontbijt, vóór dag en vóór dauw, het eerste Duitsch mij weder in de ooren klonk. *Sie können gemüthlich Ihren Kaffee trinken*, zeide de onbevallige waardin tot het reisgezelschap, dat meer haast maakte dan zij

noodig achtte ; en hoewel ik niet wist, dat de Duitsche spraakleer in dat verband het gebruik van *gemüthlich* toestond, deed het woord mij niettemin aangenaam aan. De Engelsche kellners, in Italiaansche hotels, bezigen zulke prettige, huiselijke zegswijzen niet ; en men moet in Duitsch-Zwitserland komen, om er voor het eerst weder op vergast te worden. De conducteur echter was het met de waardin niet eens. *Einsteigen!* riep hij, zonder acht te geven op haar : *Beeilen Sie sich nicht!* En de conducteur had gelijk. Aan hem was de zorg toevertrouwd voor dertig reizigers en twintig paarden, die hij, de sneeuwtoppen van den Sint Gotthard over, op een bepaald uur heelshuids moest afleveren te Hospenthal, het station, dat Aïrólo met Andermatt verbindt.

Het dal, dat men al dieper en dieper aan zijn voeten ziet liggen, naarmate de diligence en haar bijwagens zigzagsgewijs het gebergte boven Aïrólo beklimmen, is ver van doodsch. Er snorren stoomwerktuigen, er weerklinken mokerslagen, er dreunen ontploffingen van kruit of dynamiet. In deze hooge vlakte wordt aan den spoorwegtunnel gearbeid, die te Biasca moet uitkomen. Van een werkstaking is niets te bespeuren, maar even weinig van den arbeid zelf. Het zijn onderaardsche bezigheden, waarbij nieuwsgierigen of oningewijden niet worden toegelaten. Evenmin hier als aan de andere zijde van het gebergte, bij Wasen, waar de ingenieurs insgelijks aan het boren zijn.

De Sint Gotthard-tunnel is geen voorwerp van weelde. Wij schrijven half Mei, en nauwelijks een uur boven Aïrólo begint de sneeuw al. De diligence en de bijwagens houden stil, de paarden worden afgespannen. Ter weerszijden van den weg staan en liggen een twintigtal kleine sleden, waarin plaats is voor één, hoogstens twee personen. Wel hem, die, alvorens in de slede te stijgen, de voorzorg nam, overschoenen aan te trekken ! Op de grenslijn tusschen sneeuw en geen-sneeuw pleegt het te dooien, en de rijzende zon heeft deze geïmproviseerde pleisterplaats in een modderpoel doen verkeeren. Doch wie, die uit Indië komt, heeft overschoenen bij zich ? Voor elke slede wordt een paard gespannen. Er zijn in het geheel maar drie of vier postiljons. Conducteur, hoe

moet dat? *Einsteigen!* is het antwoord, en voort gaat het, met horten en stooten, tot het hoogste punt bereikt is, waar de sneeuw dikker, en weldra vele ellen dik ligt.

Het stijgen is niets. De paarden volgen stapvoets het min of meer gebaande spoor en verfrisschen zich nu en dan het gehemelte met een hap sneeuw. Sterk gebouwd en voortreffelijk gedresseerd, gehoorzamen zij als kinderen iederen wenk van hun meesters. Altijd klimmen, en altijd *en zig-zag*. De achterste passagiers der karavaan zien de voorste boven hun hoofden voorbijrijden. Men groet elkander, men schertst, men juicht. Het is een heerlijke Meimorgen, en monumentaal steken de blanke sneeuwmassa's tegen de hemelsblauwe lucht af. De indruk is dezelfde als dien men, het Suez-kanaal doorvarend, van de zandvlakten der Landengte ontvangt. Maar de gewaarwordingen zijn minder vreemd voor den zoon van het Noorden, die gemakkelijker in de fijne Alpenlucht dan in de broeikastemperatuur der Egyptische woestijnen ademhaalt.

Dat houdt aan, tot men den hoogsten top van het gebergte bereikt heeft; waar, nevens de Albergo del San Gottardo en het Hôtel du Mont Rosa, de inrichting voor behoeftigen tot aan den nok in de sneeuw ligt en honden zoo groot als veulens u een versnapering komen vragen, in afwachting dat zij bij een volgende gelegenheid u als wederdienst het leven redden. Hier bewerkstelligen de postiljons een eerste lating op uw beurs, onder voorwendsel, dat zij door een stel kameraden staan vervangen te worden. Doch zij worden *niet* vervangen en slaan, tegen de koude, bewonderenswaardige hoeveelheden kirschenwasser naar binnen. De conducteur, die tot bescherming zijner oogen een blauwen bril heeft opgezet, onderzoekt of de versche paarden behoorlijk in het tuig hangen, onthoudt zich *Einsteigen!* te roepen (want alle reizigers zijn in hun sleden blijven zitten), en geeft het sein tot vertrek.

Drie prettige uren heeft het klimmen geduurd. Het dalen duurt er maar één; doch dat eene heugt u nog veertien dagen daarna. De paarden, zacht van stal gegaan, beginnen hoe langer hoe harder te draven; en zij moeten wel, want de slede stuwt hen voort. Gelukkig behou-

den zij hun volle tegenwoordigheid van geest en zetten zij met de behendigheid van een opera-danser hun breede voeten telkens op een veilig punt. Halt! commandeert de voorste postiljon. Beneden uit de diepte komt een ander sleeden-karavaan opzetten, en er moet uitgehaald worden. Doch het pad is zoo smal dat men niet uithalen *kan*. Daar rechts de afgrond gaapt en met een gewissen dood dreigt, schiet er niets anders over, dan uw slede links in de mulle sneeuw te sjorren. Maar links glooit het, en gedurende eenige minuten blijven uw sleden en gij, met een hoek van negentig graden, op zijde hellen. Alles loopt echter zonder kleerscheuren af; de twee karavanen passeeren elkander, en de vliegende tocht naar omlaag wordt voortgezet. Ai! daar struikelt het paard van de slede vóór u: de slede kantelt (links, goddank!), de passagier rolt er uit en neemt een onvrijwillig sneeuwbad; de postiljon helpt hem op, vloekt tegen zijn paard, en de zaak is weder gezond. Klets! daar snort van onder de achterhoeven van uw trekdier een bevroren sneeuwkluit u in het gezicht, en beschadigt uw neus. Bom! daar vliegt gij zelf, door een kuil in den weg, die uw slede een hobbeling doet maken, met uw kin tegen den rand van de houten klep, die tot voetkleed heet te dienen. Aan uw armen, aan uw beenen, overal bekomt gij kneuzingen. Gij zoudt uw handen willen wegstoppen onder uw reisdeken, maar gij hebt ze broodnoodig tot bescherming van uw gelaat. Gij zoudt willen uitstijgen, maar er is geen denken aan. Gij zijt de gevangene van twintig paarden vol vuur, vier postiljons vol kirschenwasser en van een conducteur met een blauwen bril op. Sneeuw, sneeuw, sneeuw, is alles wat gij ziet, boven u, en om u henen.

De modder, die men te Aïrólo verlaten heeft, vangt te Hospenthal weder aan en wordt door den erkentelijken reiziger gezegend als het einde van een belangwekkenden, ja, maar halsbrekenden tocht. De postiljons doen hun tweede lating, en zwelgen nieuwe plassen van den geliefden volksdrank door. De conducteur waarschuwt, dat de diligence en de bijwagens gereed staan. Tijd om iets te gebruiken is er niet. Ik koop in de herberg een stuk worst, die naar knoflook, en wat wijn, die naar water smaakt. Met die twee

gerechten en nog een homp brood in de hand, bestijg ik de buiten-achterzijde der diligence en kom te zitten naast een wellevenden en geestigen Pruis, woonachtig te Bellinzona en op weg naar Philadelphia. Hij ziet mij aanvallen op mijn zonderlingen maaltijd, glimlacht, en zegt: *Sie nähren sich kräftig; das ist gescheit!*

De albatros.

(Uit: Met de adelborsten aan boord van de „Aldebaran'', door W. F. MARGADANT. Leiden, E. J. BRILL.)

Mocht de reis van de Aldebaran gedurende de laatste maanden met recht: spelevaren langs de kust, genoemd worden, thans wordt het weder ernst. De Zuid-Atlantische oceaan, die op 25° zuiderbreedte zijn naam in: Stille Zuidzee verandert, strekt zijn onmetelijke watervlakte voor de reizigers uit, zuidelijk tot de pool, oostelijk tot Australië en de westkust van Zuid-Amerika. Slechts enkele eilanden en eilandengroepen liggen, als nuttige bakens, in den geduchten plas verspreid.

Hier is het rijk des westenwinds. Geen bergen houden hem tegen, geen heuvelen of gloeiende zandvlakten wijzigen zijn richting. Ongestoord jaagt hij over de golven: niet de korte, lastige golven van h . noorden, maar indrukwekkende waterbergen, mijlen lang, die statig voortrukken als de gelederen van een goedgeordend leger.

Schepen, naar Australië en Indië bestemd, zoeken gretig deze streken, waar de wind hun gunstig is. Zij slaan hun beste zeilen aan, en gaat het al te ruw toe, dan schalmen zij de luiken en, wegvluchtend vóór den wind, bekreunen zij zich weinig om de geweldige zeeën die hen inhalen, het achterschip overstelpen en het dek blank spoelen.

Is de weg breed, hij is daardoor te eenzamer. Wijl de schepen voorthaasten met denzelfden koers, ontmoeten zij elkander nooit en zien elkander zelden.

Toch schonk de natuur den zeereiziger een tochtgenoot. Het is de albatros.

Zij komen plotseling; waar vandaan? Eerst een; daar is de tweede; tien, twintig anderen volgen; zelden meer,

en dadelijk begint de jacht op buit, die hun gaarne gegund wordt. Soms is een haakje, een omgebogen speld in het stukje spek verborgen, en wordt de argelooze zwerver meedoogenloos aan boord gesleept. Hoe zeeziek, hoe diep ellendig is hij dan, als hij machteloos op het dek ligt! Maar men heeft geen kwaad met hem voor. Fluks wordt hem een koperen ringetje om den hals gesmeed, en, holderdebolder, tuimelt hij weer in zee, waar hij van den schrik bekomen, aan de vol schrik toegeschoten kameraden zijn zonderling avontuur mededeelt, en dan is het een geklapwiek en gesnater zonder einde.

Nooit staart het oog zich zat aan het volgen van den koninklijken vogel, als hij daar zeilt voor zijn tien voet breede vlucht. Nu eens bewondert men het smettelooze wit van zijn dos, den parelachtigen glans van zijn breede borst; dan weer vraagt men zich af, waartoe het zoo goedaardige schepsel gewapend is met dien geduchten snavel, of wel berekent men de snelheid zijner vaart, wanneer men denzelfden vogel, die met zonsondergang in het kielwater ter nachtrust achterbleef, den volgenden morgen weer uit de nevelen op ziet dagen, als een bode van goede tijding.

Nu strijkt hij rakelings over de golven, met haar rijzend en dalend in bevallige tripmaat; dan trekt hij rusteloos zijn magische cirkels, of speelt om en boven het snelvorderende schip met evenveel gemak als de gonzende vlieg om het trage vee op den landweg. Dan weer rijst hij, stormvoorspellend, hoog in de lucht, drijft weg voor den wind met weergalooze bevalligheid, of roeit op tegen den razenden storm met onmerkbaren wiekslag.

Wie doorgrondt het geheim van hun raadselachtig vliegen! Hoe toch zweeft de adelaar in de schaduwen van den Wetterhorn; hoe zeilt de condor om de toppen van den Chimborasso, en door welke kracht handhaaft zich de albatros, op duizenden mijlen van het land, boven de onmetelijke zeeën van het zuiden, als de golven koken en bruisen bij den storm, of in statige deining den stoot gehoorzamen van een orkaan aan de antarctische pool!

Heil u, vorst des dampkrings! In één etmaal meet ge uw gebied, en ge stelt werelddeelen tot uw grenspalen!

Chamouny.

(Uit: Geel, Onderzoek en Phantaisie. Leiden, Gebrs. Van der Hoek.)

Er zijn twee wegen om van Martigny in de vallei van Chamouny te komen. Zij liggen op weerszijden van een breed gebergte, dat men op halver hoogte langs de helling bestijgen moet. Rechts heet die weg *la Tête noire*, links *le col de Balme*. Wij volgden den eersten, gedeeltelijk op muilezels, gedeeltelijk te voet: want het zijn 10 uren van Martigny tot Chamouny; maar de voetganger kan somtijds stilstaan en omzien; want achter zoowel als vóór wisselt het tooneel af bij iedere wending van het pad, dat hier en daar uit de rots uitgehouwen en slechts 6 voet breed is, en waarop of een gebrekkige of geen borstwering u belet twee- of drieduizend voeten diep te vallen. Onder hoort gij den stroom bruisen en ver tegen u over, aan de andere zijde der valleien, staat berg achter berg, zacht glooiend of afgebroken steil, met sneeuw op hun hoogste toppen bedekt, of met zwarte spitsen uit een lager sneeuwveld oprijzende, dat smelt en in schuimende stroomen, wit als melk, langs allerlei richtingen de helling doorgroeft en geleidelijk neergolft of, geen grond meer vindende, een waterval wordt, die honderden voeten nedervalt en dáár weder tegengehouden, verder woelt, totdat hij zich bij een tweeden rand overstort, en soms weder een derde en meermalen, en eindelijk in de laagte van het dal zich met den hoofdstroom vereenigt, onder een mengeling van dof dommelend gebons en scheller geruisch. Overal is leven en kracht: want de zwaarste dennen rijzen op uit de spleten van den rotswand, of hemelhoog ontdekt gij een weide met herdershutten en rundvee, dat gij met moeite onderscheidt en dat rustig graast aan den hellenden rand eener afgrijselijke diepte. — Hier was geen vooroordeel af te leggen, zoo het niet was de vrees voor duizeligheid; maar ik bedoel die niet; ook hebt gij daar geen tijd noch lust om aan uzelven te denken. Naar de vallei van Chamouny afdalende overviel ons de avond, met vollen maneschijn; doch er was geen gevaar, omdat

de weg nu langs een zachtere helling van den berg nederwaarts ging; maar moeielijk, door veel gestrompel van mensch en dier over struweelen en steenen en rollend gruis. — Maar wie beschrijft den indruk van de intrede in het wonderbare dal, bij maanlicht, wanneer het oog onmetelijke maar drijvende vormen ontdekt, en in die natuur niet te huis is, om de ontzaglijke hoogten, op wier sneeuw- en ijsvelden de maan zulk een onzeker licht verspreidt, dat gij duidelijk onderscheiden wilt, wat u zoo treft en verplet, maar niet kunt, en waarlijk een soort van betoovering ondervindt. — Wij waren in het dal, dat eerst in het midden der vorige eeuw, in het midden van Europa, ontdekt is. Doch het bevreemde u niet: want het diepste der vallei ligt zóó hoog, dat het er nooit recht zomer is, en geen veldvruchten er tot vollen wasdom gedijen. En evenwel is thans een bezoek te Chamouny, het vlek midden in de vallei, een pleiziertochtje. Twee herbergen hebben voor de menigte Engelschen, die dezen hoek opzoeken, al hun comforts: het gezelschap is er af en aan dobberend, maar altijd beschaafd en fatsoenlijk: — en kan men in zulk gezelschap verschijnen met een baard van twee dagen door lichaamsbeweging en smeltende warmte bovenmatig het kinvel uitgedrongen? — Wie zelf zich helpen kon, sloeg aan het maaien. Wie dit handwerk beneden zich rekende, riep om hulp van anderen. Dit was het lot van één uit het gezelschap. Er kwam een *barbier*. . .

Zoo het u ooit weer gebeurt, dat woord, uit vooroordeel, met minachting uit te spreken, en daardoor te toonen, dat gij een wankelend geloof hebt aan het verband van kunsten en wetenschappen, gaat dan boete doen bij de faculteit der Geneeskunde! want het was de Weled. Zeergel. Heer N., te Göttingen gepromoveerd, en thans Med. Doct. in de vallei van Chamouny.

Mijn derde les ontving ik nog hooger in de lucht. Want op den volgenden dag deden wij een der twee tochten, die men in de vallei onderneemt. Vóór de herbergen wemelt het van af- en aankomende reizigers, langs den weg dien wij gekomen waren, of van de westzijde, van Genève, over Salanche: zij komen op paarden en muilezels, of canapés op vier wielen met één paard be-

spannen, of in draagbaren. Uit de herbergdeuren stroomen de gasten, die een bergwandeling voorhebben, op het luchtigste gekleed, den Alpenstok zwaaiende of uit ongeduld in den grond prikkende, den knapzak aan den gordel: en het gejoel vermeerdert door de gidsen, waarvan er een veertigtal in de vallei woont en door de regeering aan reglementen en tarieven onderworpen is, en die voor zadeldieren en draagbare verversching zorgen en voor mantels, die den verhitten klimmer boven in den fijneren dampkring zullen bedekken. Wij bestegen vroeg, na het ontbijt, den *Mont Brevent.* Het is de hoogste berg in de keten, die den noordkant van het dal insluit. — Indien ik u alweder sprak van duizenden voeten, van uren klimmens en van stronken en bonken en paden, glibberig door het afsijpelende water uit bergaders of groeven van vorige sneeuw- en steenvallen, — gij zoudt zeggen: „dat wordt eentonig;" en toch heeft de wezenlijkheid aldaar weinig, dat overeenkomt met hetgeen men reeds gezien heeft; maar de groote vermoeienis der beklimming langs een steil en nauw pad, dat somtijds afgebrokkeld is en bijna verdwijnt, zou alle genot verbitteren, indien men niet, of om adem te scheppen en de kniepezen te laten uitrusten, of om te zien wat rondom ligt, stilstond, en opmerkte, hoe men al klimmende het breede dal ruimer in zijn lengte overziet en de tegenoverstaande spitse rotsen, die, van beneden uit het dal gezien, de wolken doorboren en het gezicht op de kroon van het gebergte belemmeren: hoe zij allengs met den klimmer op gelijke hoogte komen, en nu de *Mont Blanc,* als een reus onder de grooten, meer en meer rijst en zijn drie ontzaglijke kruinen vertoont, die achter elkander wegwijken, waar sneeuw en ijs nooit smelten, en geen verandering is dan die der donkere striemen, door vallende klompen en sneeuwvallen geploegd. Gij meent dit alles in uw bereik te hebben, en toch zijt gij er uren van verwijderd. Want het oog is aan het afmeten van zulke gevaarten niet gewend, en het bespeurt geen gewone voorwerpen, omdat zij te verre weg zijn: daarom verdwijnt het vermogen om de afstanden te berekenen; want gij ziet een zwarte plek door de glinsterende sneeuw ste-

ken en meent een kuil te zien, waarover gij heenstappen zoudt; maar uw gids verzekert u, dat het een dal is, waar gij duizend schreden kunt wandelen. Al weder klimmende, wordt het wonder der glaciers u duidelijk. Gij overziet de glooiende tusschendalen, waarin de nedergezakte sneeuw half gesmolten en door vorst weder tot ijs samengepakt wordt, en zich meer en meer ophoopende, door eigen zwaarte splijt en zeegroene diepten vertoont en geleidelijk of met geweld en donderend zich een slingerweg baant en tot in het benedenste Chamounydal nederzinkt, in vormen van logge blokken en pyramiden, niet zelden het karig plantsoen van den dalbewoner voor altijd bedelvende. Onder het genot van zulk een gezicht bereikten wij een kleine vlakte, waar een hut staat: zij heet de *Chalet de Plamprai.* Het is een rustplaats voor hem die verzadigd is van klimmen, en voor hem, die nog een menigte toises hooger den top wil bestijgen, langs een weg, waar men soms al op een ladder staat, of twintig voeten hoog een rechtstandigen wand beklauteren moet, met hand en voet zich vastklemmend aan scherpe punten of kloven, of een sneeuwveld tot aan de knieën doorwaadt en eindelijk voor zijn tobben beloond wordt met een onbelemmerd overzicht van het dal, tot aan zijn beide uiteinden, van het geheele Savoysche gebergte en van den ganschen baaierd eener omwenteling van den aardbol, waarin tijd en natuur het afzichtelijke verzacht en het wonderlijke en het majestueuse veredeld hebben. — Wanneer gij in Noord-Holland een frissche boerenmeid onder een koe ziet zitten en zij u vergunt een teug melk uit haren nap te drinken, dan denkt gij: „neen, dit genot levert Holland alleen op.” — Een vooroordeel — gaat naar de Chalet van Plamprai en gij zult u bekeeren; op die rotsen, in dien hoogen dampkring, groeien geurige kruiden die het rundvee afweidt en een melk geeft, — het is geen honger en dorst en uitputting van krachten, zooals zij den koning van Perzië op roggebrood onthaalden en die nu misschien zoo smakelijk maken wat zeer gewoon is. Indien ik de stoute wendingen van sommigen dorst na te volgen, die bekende dingen met onbekende vergelijken,

om zich recht begrijpelijk uit te drukken, dan zou ik zeggen: „zulken nectar dronken de Goden.”

Op de heide.

(Uit: WITTE, Het driekleurige viooltje. Leiden, E. J. BRILL).

’t Is heet geweest vandaag, en nog zijn alle voorwerpen als in een ijl, blauwachtig waas gehuld, dat op hitte en droogte wijst. Het plantenrijk teert nog op een paar goede regenvlagen, die eenige dagen geleden vielen, maar lang kan ’t niet meer duren, of de zandgrond zal uitgedroogd zijn. Nóg echter geeft geen dorre struik, geen verschroeide heester blijk van afmatting of gebrek; zelfs het gras, overigens hier op verre na niet zóó dicht en zoo frisch als in vaster gronden en vochtiger streken, staat nog welig groen en de rozen — ’t is in het beste van den rozentijd — de rozen bloeien en geuren, dat ’t een lust is; ze bloeien maar wat spoedig uit, want ze leven zoo snel in dezen tijd van genieten; wat ’s morgens ontluikt, wordt door den frisschen nachtwind reeds uiteengeplukt en over de hei gejaagd. Maar ze leven meer en beter dan die onder een bewolkten hemel dagen lang smachten naar zonneschijn en warmte, om eindelijk verbleekt uitéén te vallen, zonder levensgenot te hebben gekend; ze volgen elkander spoedig, geregeld en zonder tusschenpoozen op, evenals het éene geslacht het andere; er is overvloed van bloemen elken dag.

Het tafereel dat vóór mij ligt, is stil en rustig en ’t stemt dan ook tot rust. ’t Is of er een plechtige sabbatstilte heerscht in de natuur, nu de zon zich ter kimme neigt en nog slechts met een roodachtig gelen gloed de toppen der pijnboomen verguldt, die juist dáárdoor nu des te helderder afsteken tegen de in ’t Oosten reeds donkerblauwe lucht.

De golvende ligging van het terrein geeft aan het vóór mij uitgestrekte landschap een, inzonderheid voor den bewoner van het vlakke Holland, eigenaardige bekoorlijkheid. Aan de andere zijde van den zandweg, dicht bij mij, teekenen de grenzen van het akkersmaalshout

zich scherp af tegen een reeds rijp roggeveld. Onmiddellijk daarachter ligt een akkermaalsboschje, uit hetwelk, op tamelijken afstand van elkander verwijderd, twee arbeiderswoningen, de ééne met riet, de andere met pannen gedekt, zich even met de daken boven het donkere eikengroen verheffen. Met een kijker kan ik vóór de eene woning een open plaatsje onderscheiden, waar een paar kinderen elkaar in een kruiwagen rijden. Verderop stuit de blik tegen het groen van den Hullenberg, die zijdelings den achtergrond van dit landelijk tafereel vormt, maar op zichzelf weer een rijke verscheidenheid oplevert. Terwijl toch de top met een dicht bosch van pijnboomen bezet is, ontneemt de nette villa van Zuider-Eng daaraan het ietwat somber eentonige, anders aan deze boomen eigen. Wat verder, rechts, wisselen de waarlijk prachtige, hier blauw en dáár wit bloeiende aardappelvelden af met nog groene of reeds geheel rijpe, gele rogge-akkers. Wat een rijkdom en verscheidenheid op zulk een schralen bodem. — „'t Is maar zand,'' zegt men, en 't vonnis is geveld. Men ga echter en zie wat de Natuur ook op 't zand weet voort te brengen, en hoe ze ook dáár de noeste vlijt rijk beloont.

Onbeschrijfelijk zoet is het op zulke oogenblikken alleen, geheel alleen te zijn. Het schijnt dan alsof onze geest zich oplost in de natuur; meer dan ooit gevoelt men zich dán nauw aan haar verwant, en komt men tot de overtuiging, dat er een innige betrekking bestaat tusschen ons en al wat daar leeft om ons heen; wat zeg ik, ook tusschen 't geen leeft en niet leeft.

Hebt ge er wel eens op gelet, Lezer, dat het u dan voorkomt, alsof alles dáár juist zóó moest worden geplaatst en geordend, of juist in dézen toestand van ontwikkeling, van bloei, van geheele en halve rijpheid moest zijn, of die huizen juist dáár moesten staan en nergens anders, om een geheel te vormen, 't welk ons zóó boeit, dat de oogen er geruimen tijd onafgebroken op gevestigd blijven, terwijl de gedachten van 't een op 't andere, soms op ver verwijderde zaken of naar lang verloopen voorvallen dwalen, tot ze eindelijk door iets — een beuzeling op zichzelf soms — vastgehouden, een bepaalde richting nemen.

In zulk een toestand van half droomerige mijmering verkeer ik ook nu.

Een tweewielige, met heiplaggen volgeladen en met een paard bespannen kar komt langzaam den zandweg af. De voerman, die naast het paard loopt, jaagt met een berketakje nu en dan de vliegen weg, die zijn rossinant plagen. 't Is als loopt het dier tè peinzen ; trouwens 't heeft ook waarschijnlijk betere dagen gekend, dagen zooals zij nu beleven, die hier dichtbij in den stal staan, en welker weelderig gehinnik dezen ouden tobber wellicht tergend in de ooren klinkt. De boer, of wat hij wezen mag, heeft letterlijk niets dat aantrekt, en, als men hem zoo onverschillig naast zijn paard ziet loopen, zou men zeggen dat er wel niets kan zijn dat hem aantrekt. 't Is de type van een zeker slag van menschen, voor welke sommigen, naar 't schijnt in ernst en met goede bedoelingen, een lans breken, die ze ons smakelijk willen maken, ja die ze even onmisbaar noemen als God zelf, maar die met dat al toch lomp en terugstootend blijven.

Daar komen een paar musschen aanvliegen ; ze trippelen heen en weer, nu een eind van elkander af, zoodat men zou denken, dat ze elkaar uit 't oog zullen verliezen, dan weer vroolijk en jolig in 't mulle, nog warme zand woelende, om zich daarna uit te schudden en weer rond te huppelen tot dicht bij mijn stoel. . . .

Maar zie ! plotseling is de goede harmonie verstoord. Wie van beiden, manlief of vrouwlief, 't eerst den twist begon, weet ik evenmin als wat er aanleiding toe gaf, maar ze vliegen strijdlustig op elkaar aan, zetten elkander achterna, eerst in het lage kastanjeboompje vlak vóór mij, dan over den grond en vervolgens tusschen de bosschige rhododendrons, waar ik ze uit 't oog verlies, omdat — de hemel weet waar ze zoo spoedig vandaan komen, — nu een aantal andere musschen zich deels als toeschouwers erbij voegen, deels als partijgenooten aan den strijd deelnemen. Een standje schijnt ook voor de dieren iets aantrekkelijks te hebben. De geheele bende vliegt onrustig heen en weer ; vele bekjes gaan open en toe . . . . . . ze schijnen te tjilpen of te schreeuwen . . . .

. . . .

Kruuzemuntje.

(Uit: Overbetuwsche Novellen van J. J. CREMER. Leiden, A. W. SIJTHOFF.)

Daar blinkt een vroolijk zonnetje op het geveltje eener kleine armoedige hut. 't Is een zeer armoedig, bouwvallig huisje. 't Geveltje is van steen. Ja, maar hoe ze op elkander blijven de steenen, dat begrijpt zoomin de storm, die in 't najaar giert, als de kou, die 's winters door de open voegen haar scherpe pijlen in het hutje zendt.

't Is erg bouwvallig dat huisje. 't Lage stroodak, dat rust op vermolmde binten, is groenachtig zwart en schier geheel vergaan. Als 't regent, dan drupt en lekt het water langs de ingezakte stroowisschen op het lage zoldertje, zoodat de binnenmuur heelemaal nat wordt en de bedsteden ook en — da's arg; Arie kan d'r wel tegen, moar veur 't kleine ding en veur grootmoeder is 't noarigheid. Grootmoeder is rimmetiek; veur de ouwe ziel is 't al heel arg!

Maar zie, 't zonnetje blinkt nu vroolijk op het geveltje en 't geveltje ziet er in zijn zomertooi zelfs bevallig uit. Immers de slanke wingerd zendt zijn sierlijke ranken naar het stroodak heen, en beschauwt met zijn hel verlichte frischgroene blaren ten deele het oude dak en het geveltje, en ook het grauwe schuingezakte venster met zijn verweerde ruitjes, door welke ruitjes op dit oogenblik klein Anneke naar buiten ziet.

„Kom, grootmoeder, loawe noar buuten goan; kom! o 't is zoo lekker buuten grootjelief," vleit Anneke.

„Joa, lieve dernje, joa, grootmoeder zal meegoan; wacht, grootmoeder mot erst de eerdappels ien den bak doen, wacht, hier he'k den emmer. — Anneke kan wel en emmer woater uut de zeeg scheppen, is 't niet Anneke?"

„Nou, al zoo dukkels he'k waoter geschept grootmoeder! Zie zoo, 'k zal moar vast veuruutgoan en 't woater buuten neerzetten bij 't benkske; en dan ze'k oe veurlezen grootje, uut 't boek woar van den prins, en den ezel, en den dief iensteet, van alles."

„Goed, liefke, blond muulpeerke, kleine prefester," zegt grootje. En Anneke is al de deur uut, en grootmoeder

Bette doet 'en schoonen boezeloar veur en goat dan ook noar buuten.

Anneke heeft een emmer water uit de zeeg geschept — halfvol, maar, toch genoeg voor de aardappels die grootje zal schillen ; en grootje zit nu op 't bankje voor het hutje, en Anneke zit vlak naast haar met een boekje in de hand ; en, 't is lekker buiten, zoo recht zomerachtig ; 't zonnetje is warm, en de schaduw van een pruimeboom — waarin de geelachtig witte pruimen al mooi glanzen — die schaduw doet goed.

„Woar was j' ook weer gebleven Anneke ?" vraagt grootmoeder.

Anneke met een soort van verslikkende verrukking: „Als dat de prins tegen den boer zei, dat z'n eigen voader 'n keuning was ; en toen nam de boer z'n hoed af, en toen bakte de boerin spekpannekoeken, en toen —" Annekes oogen glinsterden. . . . . „en toen kreeg de prins 'en kummeke stroop bij de pannekoeken, joa, umdat ie zooveul as prins was, grootmoeder."

„Joa krek, nou weet ik 'et weer en toen kwiem er 'en os. . . ."

„Nee grootje, nee. . . . da's 'n ander verhoalje, nee ; en toen ne. . . . toen de prins dan genogt had, toen schonk de boer ook nog 'n gleske bier oan den prins ; went prinsen drinken nooit schoon woater — is 't wel grootje. . . ? en toen ie dat ook óp had, toen gaf ie den boer en de boerin de hand — dat was vrindelik niewoar ? en zei, dat ie ze nooit zou vergeten, en. . . ."

„Moar hoe was die prins met zoo'n honger bij den boer gekommen, klein klapheuveltje. . . . ?" zegt grootje weer en ziet Anneke vragend aan, terwijl zij een geschilden aardappel in den emmer laat vallen dat de waterpereltjes er glimmende in 't zonnetje van opspatten.

„Wel, dat ie verdwoald was op de hei. . . . de hei, geweet wel zooas oan d' overkant (1) achter Oosterbêk, grootje."

„O krek krek ! nou weet ik 'et, klein meisterke. En toen. . . . ?"

---

(1) Op de Veluwe, aan de overzij der rivier.

„En as dat de prins, toen z'n voader starf, en de prins ienéns van prins tot keuning wier, dat ie toen op 'n goeien dag 'n erm mins oan den weg zag liggen die blind was, en niet zien kos, begriep ie grootje?"

„Ja prefesterke."

„En dat ie toen afstapte uut de koets umdat ie. . . . en dóár wasse we gebleven grootje."

„Krek zoo Anneke, les dan moar wiejer."

En Anneke, terwijl zij met haar wijsvingertje de woorden uit het boekje volgt, leest eenigszins hikkend en wel wat eentonig, maar toch op z'n boers-Hollandsch, en met het aardige stemmetje niet onwelluidend, het slot der vertelling:

„En dé koning steeg uit dé koets, en terwijl dẹ paarden stonden te trappelen, en al de kamerheeren van des konings hofstoet en al het gevolg er naar keken, ging hij op den armen blinde toe, gaf hem de hand en zeide: Mijn vriend, sta op, ik zal u eere geven en alles wat gij behoeft; en tot zijn kamerheeren zeide hij: Plaatst dien armen man in mijn rijtuig. . . ." — Hê grootmoeder, in 't rietuug van den keuning!"

Grootmoeder hield op met schillen en bleef verbaasd naar het wonderboek staren: „He'k z'n lêven."

En Anneke las weer: „Dé kamerheeren waren evenals het gansche gevolg, ten hoogste verbaasd dat dé koning zulk een bedelaar in zijn eigen rijtuig wilde nemen; doch de brave koning dit ziende, zeide zoo luid dat allen het hooren konden: „Ja mijne heeren, toen ik dezen man beschouwde, herkende ik hem terstond voor den gullen landman, die mij eens, toen ik vermoeid en afgedwaald was, gastvrij in zijn woning ontving en mij alles gaf wat zijn woning opleverde. Een mensch mag de weldaden niet vergeten, die hem door zijn evenmensch zijn bewezen, en een koning mag dat het allerminst!"

„En toen. . . . ?" zei grootmoeder.

„Nou is 't uut grootmoeder; da's spietig hê?"

„Wel he'k z'n lêven! ien de koets van de keuning!" zei grootje, terwijl ze nog altijd met een ongeschilden aardappel in de eene, en het mes — waarvan het heft op de knie rustte — in de andere hand, naar het boek zat te staren:

„En goeng ie toen met de keuning noar 't kastél? en zou ie doar gebleven zin en krek as de keuning gegeten en gedronken hebben?". . . . vorschte grootje.

„Dat weet ik niet grootmoeder; moar al die verhoaljes zin zoo opéns uut, en dan is 't gedoan; dan heur ie d'r voorders niks meer van. 't Is moar 'en vertelselje, zie."

„Nou dat was oarigheid Anneke! Een mins kan d'r veul uut leeren; 't is wiesgeleerd zeg ik."

„Dat zeit meister ook grootje."

„Ik vuul 'em best: goed doet, goed ontmoet! zeit 't spreekwoord; zie dát is 't: Voader en grootmoeder en meister en allegoar, die goed veur ou binne, ook altied liefhebben, heur ie. . . . en God bovenal!"

„Joa zeker grootje. — Za'k nóg eentje lêzen. . . . ?"

„Nee kind, nee, 't zal te loat worden; zie da's de leste eerdappel; 't is al halftwoalf op de zonneploat van den toren, en as voader thuis kumt motten de eerdappels kloar zin. Heur is. . . . ." — terwijl zij een vinger lang wijst — „'k het nog zoo'n stukske spek van 't breien verdiend; mergen met den Zundag dan zal grootmoeder is keuninkske speulen, heur ie. Joa klein babbelmunje, mergen zal grootmoeder ook is op spekkoek traktieren; zoo erm' bin ik niet, of 'en moatje mêl zal mergen met mien stukske spek toch de pan ien! Zie zoo, kom. . . . ." en omziende naar den rijweg, die langs het hutje loopt, zegt ze tot een man die voorbijgaat: „Dag veldwachter!"

En Anneke, die nog in 't boek tuurt, ziet ook op, en zegt met de hand boven de oogen — de zon is zo straf: „Dag veldwachter."

Een keelgeluid zonder woord klinkt van de wegzijde.

„Wat kiekt ie lillik, grootmoeder."

„Misschien weer wat veul in 't glas gekeken."

„Beter in 't boek kieke, grootje?"

„Nou, sneu-dingske! nou!"

Grootje is binnengegaan, en Anneke, die nog wat lezen blijft, springt eenige minuten later haastig van 't bankje op en loopt zoo snel zij kan een man tegemoet, die met een spa over den schouder van de dorpszijde komt aanstappen. 't Was aardig om te zien hoe de arme daglooner, wiens gelaat door de zon was verbrand en wiens handen

door den arbeid waren vereelt, het achtjarige dochtertje streelde en liefkoosde, om in 't einde hand aan hand met zijn eenig Anneke het armoedig erfje te betreden.

Kaffer en Gerrit.

(Uit: Kaffer. Een hondenstudie door W. F. Margadant. Overgedrukt uit het tijdschrift Nederland. 's-Gravenhage, Loman en Funke).

Evenals onder de menschen de toekomst is voor de sterksten en talrijksten, zoo is onder de vogels de toekomst voor de meeuw op de wateren, voor de kraai op het land. De meeuw is een goedaardig, bescheiden dier, dat den zeeman gezelschap houdt, niemand tot last is en moeilijk maar eerlijk aan den kost komt. Hoewel een vriend van gezelligheid, onthoudt hij zich van burengerucht en schuwt hij alle aanraking met politie en justitie. Bij zijn vele goede hoedanigheden moet men 't hem niet al te euvel duiden dat hij kitteloorig is op wat hij zijn rechten noemt en tegenover de trekvogels, die de grenzen van zijn gebied niet eerbiedigen, recht onverdraagzaam en ruw optreedt.

Maar de kraaien!. . . . die voeren heel wat anders in hun schild! Zij beoogen niets minder dan de alleenheerschappij en voeren daartoe een verdelgingsoorlog tegen alle zangvogels, waarvan de uitslag niet twijfelachtig is. Wee den akker, wee den boomgaard waarop ze het voorzien hebben; niets is veilig voor hun vraatzucht en zoowel in steden als in parken maken ze door het helsche lawaai hunner vergaderingen elke ordentelijke gedachte onmogelijk, ja, in de schoonste dagen der lente verkeeren ze de wandelwegen door hun onbeschaamde bruiloftsfeesten in oorden van verschrikking.

Had de zooeven verhaalde ontmoeting met de katuil mij reeds een hoog denkbeeld gegeven van hun onverschrokkenheid, een nadere kennismaking zou mij van hun grenzenlooze brutaliteit en hun niets ontziende kamplustigheid volkomen op de hoogte brengen.

Gedurende twee jaren verkeerde ten mijnent een zoogenaamde kerkkauw als huisdier en hadden wij dus gele-

genheid het soort van nabij in al zijn doen en laten te bespieden.

Aan de ouderlijke zorg en verpleging onttrokken, wist Gerrit zich wonderwel te behelpen met de spijzen, waarvan we hem als surrogaat voor het doelmatige nestdiëet voorzagen. Tegen alle verdrukking en slechte kansen groeide hij in, en na verloop van een paar maanden tot volle ontwikkeling gekomen, regeerde hij in het tuintje, waar hij zich een oud konijnenhok tot hoofdkwartier en nachtverblijf gekozen had, als despoot. Menige jonge musch, het nest ontijdig ontvlogen, moest zijn overmoed met den wreedsten dood bekoopen; de rondsluipende katten, die schrik der gevederde wereld, lieten de jonge kraai niet alleen ongemoeid, maar begonnen ons tuintje, tot onze innige voldoening, te mijden. Met de kinderen raakte Gerrit daarentegen spoedig op den besten voet. Tegen hun handtastelijkheden en liefkoozingen wist hij zich afdoend te verweren, terwijl zij van hun kant hem op even afdoende wijze van zijn hebbelijkheid om hen in de bloote beenen te pikken wisten te genezen. Er ontstond zelfs tusschen den negenjarigen oudste en Gerrit een vriendschapsband, die zich voornamelijk uitte in een uitgelaten bewondering en waardeering van mekaars streken en kattekwaad. Willem was dan ook de eenige, die tot zekere grenzen met hem mocht sollen, en een nog bestaande photo van Willem met Gerrit op den linkerschouder geldt als het onmiskenbare bewijs van hun goede verstandhouding.

Met Kaffer vlotte het minder, en het duurde maanden lang voor de beide dieren een m o d u s v i v e n d i gevonden hadden, een soort verdrag gesloten hadden, naar welks voorwaarden zij overeengekomen waren naast en met elkander te leven.

Nog waren Gerrit de nestveeren niet geheel afgevallen, of hij begon Kaffer reeds te vervolgen, en om hem heen te draaien, zonder daarmee bij den hond iets meer op te wekken dan een gevoel van verveling. Maar zoodra de ontwikkeling van bek en klauw het zelfvertrouwen bij Gerrit genoegzaam gesterkt had, begon hij op de meest drieste en brutaalste wijze zijn uitsluitend recht op den

tuin te doen gelden, zich niet ontziende een dozijn malen per dag om die vermeende rechten zijn leven in de waagschaal te stellen.

Kwam Kaffer in den tuin, dan ging Gerrit onmiddellijk tot den aanval over, niet van achteren of ter zijde, maar in 't front, en pikte den indringer in den kop, maar vooral in de voorpooten, met het aanvankelijk succes, dat Kaffer, hoezeer hij met één goeden hap gemakkelijk zijn oudere rechten had kunnen handhaven, met alle teekenen van ongeduld en verveling het veld ruimde, of in zijn hok kroop, als in een veilige versterking. Zoolang dat hok nog in des vijands handen was, begreep Gerrit wel, dat zijn gezag op losse schroeven stond. Ook die laatste schuilhoek moest betwist, genomen worden!

Op een avond zag ik Kaffer op een ongewoon vroeg uur naar zijn hok sluipen. Met zijn kop het stuk tapijt voor den ingang wegduwende, was hij reeds met het halve lijf naar binnen, toen ik hem plotseling zag terugtrekken, als had hem iets gestoken. Nooit zal ik den blik vol walging en wanhoop vergeten, waarmee hij toen naar mij opzag, duidelijker dan met woorden zijn jammer klagend: „daar zit me dat vermaledijde beest in mijn hok! Keer, baas, dien gruwel van mij af! Indien ik niet gek word, zal het nog mijn dood zijn!"

Ik keek in het hok; — en ja, daar stond Gerrit, tegen den achterwand gedrongen, in het donker verscholen! Mij de hand met een zakdoek omwindend, deed ik hem, ondanks zijn woedend gepik, naar zijn eigen hok verhuizen.

Hetzelfde tooneel herhaalde zich op de volgende dagen, en toen ik op een morgen Kaffer uit Gerrits nachtverblijf, het konijnenhok, zag kruipen, met de houding van een lafaard, die alle schaamte verloren heeft, begreep ik dat hij den strijd had opgegeven, en zich kleinmoedig in den nieuwen toestand trachtte te schikken.

Het konijnenhok waar hij zich, om er te slapen, letterlijk half moest oprollen, scheen hem echter op den duur niet naar den zin te zijn. Op den avond van den vijfden dag, terwijl Gerrit op den top van den laurierboom zijn avondlied uitgalmde, zag ik Kaffer, het „zalig zijn de bezitters" gedachtig, nog bij vol daglicht zijn eigen

leger betrekken. Gespannen wachtten wij af wat nu gebeuren zou. Toen Gerrit zijn vol gemoed uitgekrast had, klom hij haastig naar beneden, hopte regelrecht naar het hondenhok, duwde het tapijt opzij en. . . . sprong op zijn beurt terug! 't Was of ik in het hok een half onderdrukt gelach hoorde, — maar dan had Kaffer te vroeg gelachen! Gerrit gaf zich niet zoo dadelijk gewonnen; niet hij! Na een oogenblik van beraad, staande op één poot en den nek teruggetrokken, zag ik hem vast besloten op het hok toestappen en begon hij de voorpooten en den kop van Kaffer met verwoede bekslagen te bestoken. Of de hond al blafte en gromde, Gerrit liet niet af, en het einde was dat Kaffer onder een keelgeluid, dat ik nog nooit van hem gehoord had, het hok uit en door een openstaand venster de straat op stoof, om den geheelen nacht weg te blijven. Reeds vreesde ik, dat hij in arren moede ons verlaten had, toen we hem tegen etenstijd zagen terugkeeren, oogenschijnlijk kalm, maar met iets ernstigs in zijn blik. Wat was er in de lange nachtwake in zijn hondenziel omgegaan? Had hij zijn makkers geraadpleegd? Wie zal het weten!

Terwijl wij na den eten in den tuin thee dronken, bespiedden wij de twee beesten met oplettendheid.

Gerrit was onrustig, als vermoedde hij onraad en verloor zijn vijand niet uit het oog. Kaffer deed niet de minste moeite om hem te vermijden, bewoog zich vrijelijk en werd tot onze verbazing door Gerrit niet gestoord of geplaagd. Beiden schenen te beseffen, dat er een krisis op til was. Tegen half negen zagen we Kaffer met bedaarden tred naar zijn hok stappen en er bezit van nemen alsof het de natuurlijkste zaak ter wereld gold. Gerrit had het gezien, en half loopend, half vliegend snelde hij toe ten aanval. Maar reeds na den eersten pik in Kaffer's voorpoot zagen we Gerrit hinkend en struikelend terugstuiven. Uit een poot en een vleugel bloedend en met verlies van zijn halven staart ging hij zich met een door de omstandigheden verklaarbare haast in zijn eigen hok bergen.

Na dien tijd heerschte er tusschen de beide dieren een redelijk goede verstandhouding. Gerrit liet Kaffer met rust, en Kaffer vroeg niet anders.

Gerrit groeide op tot een mooie kauw, glanzend, blauwachtig zwart, en hij begon de aandacht te trekken van eenige kauwen, tot de teedere sekse behoorende, die hem 's morgens geregeld kwamen bezoeken en hem van het dak of uit den Gouden Regen opvorderden, hen in de vrije lucht te volgen. Dat was een half uur van levendig gekraai en geklapwiek.

Overdag ondernam hij rooftochten in keuken en kamers, en werden er lepeltjes, kwasten, fleschjes, klossen, vingerhoeden, e. d. gemist, dan behoefden wij niet lang naar den dief te zoeken. Onuitputtelijk was hij in het uitvinden van nieuwe bergplaatsen om het geroofde te verstoppen.

Ook in de tuinen en huizen der buren ging hij op roof uit, en de klachten over zijn wangedrag werden ernstiger en veelvuldiger. Letterlijk het eenige wat hij op zijn credit kon schrijven, was het pleizier, dat we hadden in zijn guitigen aard, en zijn grenzenlooze brutaliteit, in zijn moed, zoo buiten alle evenredigheid met zijn middelen tot aanval en verdediging, en in de angstvallige nauwgezetheid waarmede hij iederen dag alle bladen van onze seringen- en laurierboom van onder tot boven onderzocht en van ongedierte zuiverde. Geen rups kon op onze gewassen tieren, en kikkers en padden moesten een bezoek aan ons erfje met verlies van minstens één poot, zoo niet van hun dierbaar leven, bekoopen.

In het derde jaar van zijn leven ontwikkelde zich een hebbelijkheid, die, gevoegd bij zijn andere onhebbelijkheden, hem ten slotte onmogelijk maakte. Bij het lengen der dagen regelde hij zijn opstaan naar de zon, klom op het hoogste takje van den laurier, en begon dan een met geklapwiek vergezeld gekras, dat wel een uur aanhield, en versterkt werd door een of meer geliefden, die op zijn geroep in de lucht opdaagden. Aan dit misbaar wilden we onszelven en mochten we onze buren niet langer blootstellen. Wij gedoogden zijn vleugels te groeien tot vollen wasdom. Iederen dag maakte hij grootere uitstapjes in de omliggende tuinen, en de klachten over bevuiling van serres en over diefstal van allerei voorwerpen namen toe.

Op een morgen hoorden en zagen wij niets meer van Gerrit. Hij was de geliefde gevolgd.

Gevecht van een tijger met een wilden buffel.

(Uit: J. Haafner, Reize te voet door Ceylon.)

Lichter dan het dorre gras der heide, door het verwaarloosde vuur van den nachtelijken reiziger ontstoken, ontvlamt de toorn des tijgers, en onvermoeid vervolgt hij zijn vijand. Echter door razenden honger gedreven, waagt het de gevlekte wurger den buffel aan te randen; verraderlijk zoekt hij hem te overvallen en zich van achteren op den ronden rug te vestigen, teneinde zich onbevreesd een weg tot zijn ingewanden te banen. Doch de gedreigde, op zijn hoede, ziet den moorder komen, ziet hoe hij, als geen kwaad in den zin hebbende, zich achter een kreupelbosch nederlegt of onachtzaam nu aan deze dan aan gene zijde onder de struiken snuffelt; hij merkt zijn voornemen, en duister loert hij van ter zijde op al zijn bewegingen. De wreedaard, zich nu ontdekt en alle hoop op een gemakkelijke prooi verdwenen ziende, aarzelt. Doch door honger en bloeddorst aangespoord, besluit hij eindelijk tot een openbaar gevecht; vertrouwende op zijn behendigheid en zijn list, treedt hij stoutmoedig zijn vijand tegemoet en schrikkelijk grijnzende toont hij de scherpe slagtanden; terwijl de andere het ontzaglijk hoofd dreigend opheft, damp uit de opengespalkte neusgaten blaast, snuivende van toorn een wolk van zand in de lucht schrapt en hem onverschrokken verwacht; niet tot een gevecht, als toen hij met zijn medeminnaar om het ongestoorde bezit zijner gezellin kampte, waar kracht tegen kracht en wapens tegen wapens gesteld waren, waar twee vijanden met gelijke woede bezield in het strijdperk treden, waar het dampende bloed uit diepe wonden vloeit en afwisselend slagen gegeven en ontvangen worden; maar tot een gevecht, waar de een zoekt aan te vallen en de ander te vermijden, waar de strijders zich vermoeien zonder elkander te bereiken en op het oogenblik dat de kamp beslist is, de overwonnene eerst de doodelijke wapens zijner tegenpartij voelt.

Het gestreepte bloeddorstige dier, rad als de wind, met lenige en buigzame leden, vlug in het draaien en springen, grijpt met veranderde wendingen nu van deze,

dan van gene zijde aan; dreigt nu hier, dan daar; nadert, wijkt snel terug en nadert weder in onophoudelijke bewegingen, elk oogenblik zijn aanval veranderende en tracht vergeefs zijn vijand te vermoeien, of hem zijn voordeeligen stand te doen verliezen. Bedaard, hoewel schuimend van woede, volgt deze nauwkeurig al de wendingen van het radde monster en biedt hem staag de spitsen der horens en het dreigende voorhoofd; met een scheefgebogen nek en wijd open gespalkte blikken loert hij van onder het boschachtig haar, dat zijn oogleden dik beschaduwt, op zijn listige tegenpartij, die eindelijk een voordeelige kans, een gelukkig tijdstip of blootgegeven zijde meenende te zien, snel als de bliksem een gevleugelden sprong naar den rug van zijn gebulten vijand doet. Even snel werpt deze het neergebukte hoofd omhoog en spietst hem in de scherpe horens, dan bukt hij nogmaals tot op den grond en werpt den spartelenden tiran hoog in de lucht, dat hij tuimelende van tak tot tak naar beneden komt en zijn rookende ingewanden in den boom slingeren; of hij sleept hem over den ruwen grond, tot hij, vermoeid van den last, den hijgenden en bewusteloozen ellendeling met menige diepe wonde afmaakt, zoodat hij zich sidderende uitrekt en rochelende sterft. — Daar ligt nu de schrik der wouden, de onverzoenlijke vijand der zwakkere dieren; zijn vlammende oogen zijn uitgedoofd, verstomd is zijn vreeselijke stem; als de afgehouwen wortel eens booms ligt de nooit rustende staart, zijn breede, bloeddorstige muil is met zand gevuld; over hem huppelt de veldmuis en de jakhals verzadigt zich met zijn vleesch.

Nu keert de fiere overwinnaar naar zijn gezellin terug om zich in den ruischenden stroom te koelen; de bosschen weergalmen van zijn herhaald gebrul en van het zegepralende en blijde geschreeuw der schichtige dieren in het ronde, die van verre getuigen waren van dit vreeselijke gevecht en van den dood van hun algemeenen vijand.

Doch somtijds gelukt den waaghals zijn sprong en schiet hij onbeschadigd over de puntige horens. Oogenblikkelijk kleeft hij op den rug van zijn ongelukkige prooi en vestigt de scherpe klauwen in de breede zijden, terwijl hij

met zijn verscheurende tanden het lichaam ontgint, zijn verhitten muil in de diepe wonden steekt en het uitbarstende bloed inzwelgt. Tevergeefs arbeidt het razende dier om zich van hem te ontdoen; het jonge aapje kleeft minder vast aan de ruige borst zijner moeder; steigerende werpt het zich met hem om en zet het met ijselijk gebrul door de wildste bosschen, de dichtste struiken, vloeden en moerassen; drie malen stort hij neder, drie malen heft hij zich weder op en doet telken reize een verbazende maar ijdele poging om den doodelijken last af te schudden, tot hij eindelijk steil voorover stort en vreeselijk steunende sterft.

De drukke dagen van September.

(Uit: VALBORG ISAACHSEN-DUDOK VAN HEEL, Noorweegsche Brieven. Leiden, Boekhandel en Drukkerij voorheen E. J. BRILL).

„Ik wist niet dat dit alles was zoo mooi”.
GORTERS Mei.

Ja, wat er al niet moet gebeuren op de boerderij in September.

Alles en nog wat en nog veel meer, geen handen genoeg. Drukte ja — en toch geen drukte, want hoeveel er ook te doen is, er ligt een wijding en een rust over alles als over een Sabbatsmorgen, geen gejaagdheid, geen zenuwachtige haast. „Tag det med ro”, zeggen de Noorsche boertjes, woordelijk vertaald „neem het met rust”, en hun bewegingen getuigen van geen drukte of haast, zij gaan rustig hun gang, en 't is merkwaardig hoe toch alles op tijd klaar komt, wanneer men de kunst verstaat zich langzaam te haasten.

De haver was dus gemaaid.

De schooven worden niet als in Holland op 't veld tegen elkaar gezet, maar gebonden op hooge stokken.

Dit is verwonderlijk mooi: 't rijpe graan in lange gouden sluiers afhangend van de stokken, in lange rijen over 't veld.

De huisjes met de roode daken liggen zoo schitterend daar tusschen, en als de zon schijnt lichten die hoogge-

bonden schooven als fakkels tegen de donkere berghellingen en blauwe meren.

Terwijl de haver te drogen stond, moest de tijd zoo goed mogelijk gebruikt worden.

Eerst dan maar de schapen geknipt. Maar dat was niet 't werk van een oogenblik. Hier staan de schapen niet in een wei met een mooi hekje er om heen. In 't voorjaar als de velden beginnen te groenen, worden de schapen de bergen ingestuurd en dan blijven zij weg den heelen zomer. Af en toe kan men er een zien hoog in de bergen op de rotsen. Dan kijken ze neer in 't groene dal en zeggen: „Beê, wat is daar veel lekkers'' ; maar o wee, als het arme dier 't waagt beneden te komen om te snoepen. Iedere boerderij heeft een schapenhond, die uitstekend is afgericht op de schapen. Onmiddellijk als deze de fijne schapenklokjes hoort (die hij heel goed van de grovere koeienklokken weet te onderscheiden), antwoordt hij van beneden met een: „Wof, wof, zal je wel gauw maken dat je wegkomt'', en geen schaap dat 't waagt naar beneden te komen, na dit bekend en gevreesd bevel.

In den herfst mogen ze terugkomen, maar dan laten ze tot straf soms dagenlang naar zich zoeken. Iedere boerderij heeft haar eigen merk, want ze komen natuurlijk dikwijls door elkaar, eindelijk komen ze toch alle terecht. Daar kwamen ze, al de schapen met hun groot geworden lammeren. We hadden ze zien weggaan, de kleintjes, dat ze nauwlijks loopen konden, en nu, men kon bijna niet zien, wie de moeder en wie het kind was.

Hun lekkere pels werd geknipt. Van de zwarte schapen laten we eerst een soort cheviot weven voor manskleeren en 6 wollen dekens zijn reeds in de maak van de mooie witte wol. Het overige wordt nu gewasschen en op 't proviandhuis bewaard voor de lange winteravonden op het spinnewiel.

Behalve de gewone drukte stonden er op de pastorie nog velden met seradella of „wondergras'', zooals de boeren 't hier noemen, omdat 't op den schraalsten grond, zonder mest, welig groeit, en niet alleen als veevoeder zich met 't beste gras kan meten, maar ook nog ondergeploegd als uitstekende bemesting dienen kan. Dit jaar

was 't zoo prachtig dik en hoog opgekomen, dat we 't niet over 't hart konden krijgen 't onder te ploegen. Maar hoe zouden we 't droog krijgen zoo laat in 't jaar, dat begrepen de boertjes niet. De Prest [1]) was niet voor niets in Holland geweest. Daar had hij leeren inmaken! Al de seradella moest dus even in de gauwigheid ingemaakt worden. Terwijl 't vrouwelijk personeel in de keuken bezig was met 't inmaken van boschbessen, stond de Prest met zijn mannen de seradella in te maken. „Toch niet met zout ?" vroegen de boertjes. Neen, enkel maar met planken er boven op. Die Prest was toch een duizendkunstenaar, en met den thermometer op een langen stok onderzocht hij de volgende dagen telkens, of er wel druk genoeg was, en of de temperatuur niet te hoog ging.

Onderwijl was de haver droog geworden en moest gisteren binnen gereden worden. 't Was een dag uit duizend, warm en doodstil, met een strakblauwen Septemberhemel. Wij liepen door de gouden korensluiers als door een toovertuin.

Er was zegen in de lucht, zegen over 't veld, zegen over 't stille blanke meer.

Wij laadden de wagens vol met goud, de paardjes reden gouden vrachten over de brug, het regende goud op den graanzolder. Dat was goud, echt goud, geen klatergoud.

Lang niet al de haver kan binnen gereden op één dag, morgen volgt de rest. Men zou wel graag alles op eens willen binnenrijden, want er kan regen komen, dan kan 't lang duren voor 't weer droog is, maar, haast u langzaam, „*tag det med ro*"! Een vrouwtje in de gemeente, een arme weduwe, had 't niet met rust genomen, zij had zich gehaast en gerept met een „grootsteedsche" gejaagdheid om op één drogen dag al haar koren binnen te krijgen. „Doch mit des Geschickes Mächten ist kein ew'ger Bund zu flechten." 's Nachts slaat de bliksem in op de boerderij, en de hooischuur met al 't hooi, de graanzolder met al 't koren brandt af tot op den grond. „Wat men toch weinig vooruit weten kan, en zij was zoo blij 't alles voor den regen binnen te hebben," riepen de boertjes en schudden medelijdend 't hoofd. Wat te doen met

---

[1]) Predikant.

't arme vrouwtje, als nu de koetjes naar huis kwamen had zij geen voer. Al haar „Habe und Gut" was weg.

De Prest wist raad. Hij vroeg van den preekstoel, wie wilde meedoen om 't vrouwtje te helpen. Hij wilde zelf een wagenvracht hooi brengen en boven op een paar korenschooven leggen. Dat was goed gevonden, meenden de boertjes. Wie weet, hoeveel wagenvrachten hooi versierd met korenschooven er van de week naar haar toerijden, misschien meer dan ze had, wie weet?

Maar als nu de haver op zolder is, zal 't dan wel uit zijn met de drukte? Neen toch, nog lang niet. Nu komen nog de aardappelen, de heele winterprovisie, een reuzenveld. Eerst wordt 't lof gemaaid, daar zijn ze hier heel zuinig op en houden 't voor een uitstekende voeding, maar er is altijd moeite met het drogen, omdat 't zoo laat in 't jaar is.

De boeren probeeren het op de gekste manieren, op rotsen, over heggen, op stokken, ja soms hoog in de boomen, overal waar 't vee er maar niet bij kan komen, want dat is er verzot op. Dit willen we nu ook probeeren in te maken, en de boeren zijn in gespannen verwachting, of 't lukken zal.

Dat het aardappelrooien zoo mooi kon zijn! Het aardappelveld zelf, met het afgesneden loof, die stille grijze akker, ik weet niet, 't is haast nog mooier dan 't gouden graan.

't Is bij ondergaande zon, en wij zijn verder op gegaan, waar 't dal wijder wordt en de bergen lager.

Geen geluid dan heel in de verte 't eentonig gezang der bergwerkers. 't Wijde veld alleen; de menschen zijn al naar huis. Een half gevulde wagen, twee schoppen, en een volle zak. Twee zwarte kraaien op den voorgrond. Niets dan dat, maar een stemming om te leeren bidden.

Ga nu, zon; in een stemming als deze kunnen we ook zonder u gelukkig zijn, maar kom morgen weer. Dan slaan we blij de vensters open, als ge met uw eerste morgengoud de duiven wekt, die nestelen op 't dak, de zonnebloemen kust, die bloeien om ons huis, en ge ook ons roept tot een nieuwen dag, tot een langen schoonen, godgewijden arbeidsdag.

De zomer gaat.

De lange lichte zomer is voorbij, de herfst is gekomen. De berken staan goud en de popels rood tegen de berghellingen en de nachtvorsten nemen één voor één de zonnebloemen onder onze ramen weg.

Maar we zullen niet klagen, we hebben een zomer gehad uit duizend.

We hebben al deze maanden buiten *geleefd*, en we zijn niet meer gewend om ons in een kleine ruimte te bewegen, want ons dal was ons huis, de hemel ons dak, de bergen onze muren, en de boschgrond onze vloer.

De boeken worden wakker van hun langen zomerslaap en beloven prettige conversatie. En als de regen plast buiten de ramen en de voordeur telkens openspringt van de huilende valwinden, dan is 't wonderlijk wat al zomersche gedachten er wonen kunnen in huis en wat al blijheid in de stille kamer in herfsttijd.

De herfst is een heerlijke tijd. Wie niet blij en sterk is in herfsttijd, zal nooit blij en sterk zijn.

Nu toch is 't jagend voorjaarsverlangen gestild. Nu heeft de zomer onze droomen verwezenlijkt.

Wij hebben neergelegen in grazige weiden en we hebben gerust aan zeer stille wateren. We hebben gezaaid en geoogst, en nog zoo versch in 't geheugen ligt die zalige zomertijd met den jubelenden morgenstond, de warme lange dagen, de stille nachten.

We hebben mogen zamelen den heelen langen, lieven zomer, warmte en licht, bloemen en heerlijkheid en wie nu niet sterk is om te dragen den langen wintertijd, die zal wel nooit kunnen dragen kou en donker en eenzaamheid.

Ook in Noorwegen is 't een zomer geweest, zooals de oudste menschen hier zich niet heugen meer dan één of tweemaal beleefd te hebben. Onafgebroken warmte en zon. 't Was als waren regen en wind verbannen van onze aarde. Wel was de aanhoudende droogte niet gunstig voor gras en akkers, maar wij hadden 't hier in 't Westen niet zoo hard te verantwoorden als in 't Oosten van Noorwegen. Daar is op vele plaatsen de oogst totaal mislukt.

Daar was ook 't gebrek aan drinkwater groot. Alle bron-

nen en beken waren uitgedroogd, zoodat soms 't water op vele kilometers afstand gehaald moest worden.

Onze bron was ook geheel uitgedroogd van Juni tot September, van de beken niet te spreken, zoodat we dagelijks groote tonnen met water moesten halen uit de rivier. Maar dat heeft voor ons niet veel te beteekenen, daar onze heerlijke schuimende rivier vlak langs ons gaat.

Hoe 't komt dat de droogte ons niet grooter schade heeft aangebracht, is voor de meesten een raadsel. Maar *wij* weten 't, wij hebben 't gezien. Iederen avond na zonsondergang trok een dikke nevel op uit de rivier en legde zich als witte wol over gras en akkers, over boomen en struiken, over 't heele dal, en in de lichte nachten, als we gingen langs onze velden, als we plukten onze bloemen, die er overdag zoo dorstig hadden uitgezien, hieven zij de kopjes en 't was als of alles met een reuzengieter begoten was, 't dropte en dropte aan alle kanten en den volgenden morgen was alles als vernieuwd.

En zoo hard kon 't overdag niet drogen of de nachten maakten alles weer goed.

En als de kinderen 's morgens den dauw op 't gras zagen liggen en in de mariamantelblaadjes de glinsterende droppels vonden, dan kwamen ze thuis en zeiden: „de lieve Heer is er vannacht met zijn gieter geweest".

De nevel was plaatselijk, en waar die niet kwam, was 't gras verschroeid en zagen de akkers er treurig uit, maar wij hadden onzen nevel avond aan avond.

Onze oogst is wel minder dan verleden jaar, maar toch boven alle verwachting. En kan wat meer koorn, wat meer hooi en aardappelen opwegen tegen zooveel meer warmte, licht en zon?

In mijn vaders tuin stonden twee hooge noteboomen. Volgeladen met noten waren ze iederen herfst, maar juist als we ze oogsten zouden, hadden de eekhoorntjes er zich van meester gemaakt en in onze boomen hun heele winterprovisie opgedaan. Wij kinderen waren dan wel teleurgesteld, want die noten waren lekker. Nu zei mijn vader: „zullen we 't volgend jaar de eekhoorntjes schieten?" Alle gezichten betrokken. „Jullie mogen kiezen: „*of* de eekhoorntjes, *of* de noten". En als één man ant-

woordden we: „de eekhoorntjes". Na dien dag dacht niemand meer om de noten te oogsten, 't sprak vanzelf dat alles voor de eekhoorntjes was.

Ik geloof als ons gevraagd werd: Wat willen jullie liever „weer zulk een zomer en wat slechter oogst," dat we allen als één man zouden zeggen: „Weer zoo'n zomer". Maar wij hadden makkelijk spreken, wij hadden onzen nevel.

Ik ging uit vanmiddag, hoog de bergen in.

De regen had opgehouden, de wind had zich gelegd. De zon was doorgebroken en de hemel lachte blauw door witte wolken.

Doodstil was 't in 't bosch.

Ik ging onder de gouden berken, onder de vuurroode popels en lijsterbessen 't bergpad naar boven. De beken gorgelden en kwamen schuimend naar beneden.

De boschgrond bekleed met goudgele varens en boschbessen in duizend schakeeringen.

Op den top gekomen, lag het bosch als een goudzee onder me, en ver weg achter de nu kale akkers, blonk het meer.

't Werd helderder en helderder en boven Altheim steeg de witte maan. Toen kwam die eigenaardig prikkelende lucht, die tegen den avond uit het herfstbosch stijgt. En 't was afsof alle zonnepracht en alle zomerheerlijkheid zich verzameld had in dezen kleurengloed in dit stille lichte middaguur.

Batavia's beneden- en bovenstad.

(Uit: A. Werumeus Buning. In en om de Kampong. Rotterdam, D. Bolle).

Batavia kent bijna iedereen; er zijn boekdeelen over volgeschreven; maar toch vrees ik, dat juist die lezers, waarvoor mijn schrijven speciaal bestemd is, namelijk zij, die van Indië zoogoed als niets weten, mij kwalijk zouden nemen, als ik er nu heelemaal niets van zei. Maar — ik zal kort zijn en hoofdzakelijk alleen antwoord geven op de vraag: „Hoe ziet het er daar nu eigenlijk uit?"

Wel, ik moet beginnen met daarop te antwoorden, dat men, wat betreft het „uiterlijk voorkomen" van Batavia, het in tweeën moet verdeelen, namelijk de *beneden-stad* of het Oude Batavia, dat indertijd door onze voorouders nabij het strand en de uitmonding van de rivier in echt Oud-Hollandschen stijl werd gebouwd en ingericht, en de *boven-stad*, of het Nieuwe Batavia, dat eerst in latere tijden wat dieper het land in en op hoogeren grond werd gebouwd, toen men begon te merken, dat het daar beneden nu juist zoo gezond niet was.

Onze goede, ouderwetsche voorvaderen hadden namelijk hun Batavia geheel gebouwd in den geest, zooals zij dat thuis gewoon waren: nogal vrij hooge huizen, met een paar verdiepingen, een mooie, hooge stoep ervoor, waarop ze 's avonds hun pijp konden zitten rooken, en dan, dit vooral niet te vergeten, de noodige kanalen en grachten er tusschen door en er voor langs, die hen aan het lieve vaderland herinnerden, en verder met de noodige muren en versterkingen er om heen, ter beveiliging tegen aanvallen van buiten.

Doch, helaas, deze kanalen en grachten gaven ook andere herinneringen aan het vaderland, wat betreft de uitwaseming en daaraan verbonden geur, en deze waren hier nog nadeeliger voor de gezondheid dan thuis, in Holland.

De plaats namelijk, waar Oud-Batavia gebouwd werd is, zooals ik straks reeds zei, laag en moerassig, — en menig oud heer uit de 17e of 18e eeuw heeft zeker in die groote, thans vervallen, Oud-Hollandsche gebouwen een koorts opgedaan, die hem voorgoed „ad patres" deed gaan.

Voor iemand, die zich in zijn gedachten nog eens geheel wil verplaatsen in den tijd van de O.—I. Compagnie, levert het gezicht van dit Oud-Batavia, vooral 's avonds, nog altoos de noodige gegevens. Vooral 's avonds, als er alles stil, rustig en bijna doodsch is in de breede, rechthoekig elkaar snijdende straten en wegen, en de maan, als het haar beurt is, er haar phantastisch licht werpt op de oude, witgepleisterde gouvernementsgebouwen, pakhuizen en voormalige trotsche heerenhuizen. Dan ziet men er in zijn verbeelding de oude Hollanders in hun oud, 17e eeuwsch kostuum misschien wel de schim van vader Valentijn, den 17e-eeuw-

schen predikant en Oost-Indië-reiziger, die er zijn aanteekeningen maakt voor zijn later uit te geven reisverhaal.

Zijn Eerwaarde was blijkbaar zeer met het uiterlijk van Oud-Batavia ingenomen; hij zegt van de zoogenaamde Tijgergracht, dat deze „lijnrechte, sierlijk beplante gracht alles overtrof, wat Amsterdam te aanschouwen gaf."

In denzelfden geest laat ook de dichter De Marre zich uit in zijn lofzang op Batavia, waar hij deze Tijgergracht een kanaal noemt, dat

„Een reeks paleizen trotsch doet stijgen in de lucht,
„En prijkt ten einde toe met schoone bouwjuweelen,
„Wier witte muren en doorwrochte kapiteelen,
„Verrijkt en opgesierd met lijstwerk en festoen,
„Beschaduwd door een dreef van eeuwig lentegroen,
„Den geest des vreemdelings verbazen door hun luister."

Nu, dat is zeker, deze laatste regel is nu niet meer van toepassing. De benedenstad van Batavia is tegenwoordig niet anders dan een drukke, woelige, echt Oostersche handelsstad, waar het hier en daar gedurende den dag schrikkelijk stofferig en heet kan wezen, terwijl het er krioelt van allerhande soorten van inlanders, Chineezen, Arabieren en al wat maar iets te verkoopen, te koopen of te verhandelen heeft, terwijl voortdurend een serie van alle soorten van voertuigen, rijtuigen, karren en al wat maar rollen kan, langs en door elkaar heensnort en ratelt, dat men doof en blind wordt van het lawaai, het stof en de heete zonnestralen, die op de vele witte muren, die er zijn, zonder boomen er voor, terugkaatsen.

Verder allerhande soorten van winkels of „toko's", waarin men alles kan krijgen wat men noodig heeft. In dezelfde „toko" koopt men een bundel moderne poëzie en een stel handdoeken, om de tranen weg te vegen, die deze gedichten mochten opwekken. Tegelijk een rammelaartje voor uw jongste spruit, een paar handschoenen en een parasol of „pajong" voor mama en een kistje manilla's voor den gelukkigen huisvader.

Vooral heeren Chineezen, gebroeders Langstaart, ziet men in grooten getale hier vertegenwoordigd, van den armen Chinees af, die pas begint en nog doodarm is, tot

op den dikken, vetten, gemeenen, gluiperigen, ouden Chineeschen wellusteling, die in zijn prachtig rijtuig met twee prachtige Sydneyers bespannen, ons hartelijk uitlacht, als hij ons bijna onderste boven rijdt.

Verder Arabieren, lange deftige mannenfiguren, zeer lichtbruin, bijna blank, met een zwarten, vollen ringbaard, met een groenen tulband boven en om het hoofd, een rijk geborduurd vest onder hun lange om hun leden waaiende tabbaards, en dikwijls gelaatstrekken, die iets edels hebben in hun uitdrukking. Toch valt het edele van hun karakter wel eens te betwijfelen. Ze zijn meestal sluw en listig. Men zegt zelfs wel eens, dat één Arabier tien Chineezen bedriegt (en één Chinees tien Europeesche mindere dienaren van Mercurius of wel sjaggelaars). Ik betwijfel wel eenigszins de juistheid van deze vergelijking; ook bij ons in Europa zijn zeer slimme menschen. — Dit is echter zeker, dat men, als men in Batavia „naar beneden" gaat (zoo noemt men het gaan naar de benedenstad, waar iedereen heengaat, als hij eens goed aan het inkoopen wil gaan of zich eens heelemaal wil „inrichten"), erg op zijn tellen moet passen. — En — voor zijn pleizier blijft men er niet langer dan hoog noodig is; 't is „boven" heel wat frisscher en pleizieriger. — Laten we dus ook maar naar boven gaan, hetzij per spoor, per stoomtram, of, op de ouderwetsche manier, met een rijtuigje met een paar kleine Javaansche paardjes er voor, langs het algemeen bekende Molenvliet, een lang rechtlijnig kanaal, dat steeds maar rechtuit rechtaan van boven naar beneden loopt.

Het is een genot, wanneer men uit de benedenstad komt en langs Molenvliet naar boven rijdt, langzamerhand minder van dat Oostersche gescharrel en lawaai te hooren en te zien, en meer en meer verplaatst te worden naar een oord, waar het minder stofferig is en wat meer groen is te zien. Langzamerhand wordt men verplaatst te midden van een weelderige, tropische natuur met haar prachtigen, reusachtigen plantengroei. Langzamerhand beginnen we ook minder huizen van Chineezen en inlanders te zien, terwijl vooral straks, als we te Rijswijk komen, en dan verder Nieuw-Batavia of de bovenstad in- of doorrijden, overal de schoonste woningen, ware lusthoven, te voorschijn komen, om-

ringd door de prachtigste Indische vruchtboomen, alle soorten van reusachtige palmen, heesters en wat dies meer zij. Het zijn alle als 't ware een soort van villa's (alle met één verdieping, met het oog op de aardbevingen,) die in een soort van park liggen en er het hunne toe bijbrengen, om van Nieuw-Batavia, de bovenstad, een reusachtigen lusthof te maken, een tuin van eenige uren omvang, waarin het een waar genot is, 's avonds, als de zon niet meer zoo brandt, met ongedekten hoofde rond te wandelen, of wel, in een gemakkelijk open rijtuig gezeten, wat rond te toeren, b.v. (behalve in de andere wijken, de eene al mooier dan de andere) langs het zoogenaamde Koningsplein, een uitgestrekte vlakte, die, let wel, ongeveer een uur gaans in omtrek is.

Men zou het een reusachtige wei kunnen noemen, maar dan geen gewone Hollandsche wei, neen, een Indische „groen-vlakte", met tropische boomen en plantengroei en omzoomd met een weg, waaraan de prachtigste, kostbare Indo-Europeesche villa's liggen, weggedoken onder de bosschen en bosschages, die alle hooger zijn dan het hoogste huis.

Hier, langs dit plein, ziet men 's namiddags, om een uur of vijf, zes, zeven de Indische nabobs of adspirant-nabobs, grootheden en adspirant-grootheden, in hun equipages rondtoeren, of wel te paard langs den weg of in de renbaan, die op het Koningsplein te vinden is.

En, waar gij hen ook kunt vinden, al die dames en heeren : 's avonds, als er muziek is in de militaire sociëteit Concordia, op het zoogenaamde Waterloo-plein, waaraan die sociëteit ligt. De naam van dit plein is natuurlijk een herinnering aan Waterloo. In het midden staat dan ook een gedenkteeken, de zoogenaamde „Leeuw van Waterloo" : nog al een leelijke leeuw, mooi is hij niet ; maar dat neemt niet weg : de bedoeling is goed ; we mogen Waterloo wel in eere houden.

Hier dan, nabij en vóór de sociëteit Concordia, ziet men 's avonds, als het mooi weer is, heele rijen equipages en huurrijtuigen staan, waarin de dames naar de muziek komen luisteren of ook wel naar verschillende geoorloofde en niet-geoorloofde aardigheden van allerhande soort, die

hun door den stoet van heeren — die zich om en tusschen de rijtuigen, sommigen te paard, beweegt of staat te praten — wordt verteld, gezegd of ingefluisterd, al naarmate van het gehalte van den volzin, wat betreft zijn strekking op zedelijk gebied. Dit laat wel eens iets te wenschen over.

Ik denk, dat de Leeuw van Waterloo, als hij zoo'n scherp gehoor had of zoover kon zien bij maanlicht, ons er heel wat van zou kunnen vertellen. En ook heel veel goeds en aardigs van 't geen die aardige kopjes in de open rijtuigen op zoo'n avond hebben genoten, toen voor het eerst misschien Cupido op ernstige wijze zijn pijlen begon te richten. . . . . . Er is ook reine, goeie, zuivere en welmeenende poëzie te vinden bij maanlicht, onder het ruischen van de heerlijke muziek over het kalm en zacht verlichte plein van Waterloo en zijn zoo zonderling kijkenden leeuw van denzelfden naam.

O! er zou een boek over vol te schrijven zijn, over dien schoonen lusthof van Boven-Batavia, doch aan alles komt een eind.

Ge hebt nu een oppervlakkig denkbeeld van Oud-en Nieuw-Batavia, de hoofd- en regeeringsstad, dus: het „Amsterdam en Den Haag" van ons Insulinde[1]). En dat was mijn bedoeling.

[1]) Buitenzorg, de residentie van den Gouverneur-Generaal, vergelijk ik bij Het Loo.

Van Parijs naar Arcachon.

(Uit: Gorter's Letterkundige studiën, Amsterdam.
P. N. VAN KAMPEN en ZOON.)

Over Orleans, Tours, Poitiers, Angoulême en Bordeaux vervolgde ik mijn weg. Welk een overgang van het schitterende, groote Parijs op het doodsche Orleans, dat met zijn vuile straten, zijn twee of drie mislukte standbeelden van Jeanne d'Arc en ondanks zijn fraaie hoofdkerk, het niet verder schijnt te kunnen brengen, dan dat het zich op den oever der Loire ligt te vervelen. Of speelt mij hier mijn eigen verbeelding parten ? Breng ik de verveling, die na het zien van de hoofdstad deze verzameling van ledige pleinen en

kleinsteedsche straten in mij wekt, op haar zelve over? Hier kan ik den schrik en de spottende minachting voelen, die de Parijzenaar legt in zijn „*la province! Ca sent la province!*" — Hoe gelukkig, dat ook in dorre streken beken vloeien en rozen bloeien, dat ook in de vlakke velden der verveling nu en dan het fluitje van de locomotief weerklinkt. Fluit, fluit, trouw stoompaard! en ren met onzen volgzamen trein naar lachender streken. Wat een lachend landschap is het, waarover gij het oog laat weiden, wanneer gij voortspoedt langs den rechteroever der Loire, wier kalmen loop gij het thans niet zoudt aanzien, dat ze soms zulke vernielende uitstapjes buiten haar bedding maken kan. Glooiende heuvelrijen, met groene wijngaarden beplant, loopen aan weerskanten van u voort. Hier en daar kijkt een wit kleed tusschen het geboomte uit; een toren waagt zich op den rand eener rots; een dorpje is tegen een steenachtige helling aangeworpen. De natuur is in dit gedeelte van *la belle France* nimmer indrukwekkend, majestueus, wild of grootsch, zelden trotsch, maar doorgaans lachend en liefelijk schoon. Hier en daar steekt de rotsachtige ondergrond zijn gladde zijden of zijn bruinen rug door den bodem heen; ginds houwt men den blankgelen bouwsteen uit de groeve; — maar bijna overal heeft een milde natuur alle hoeken afgerond en verborgen onder struikgewas, gras of aarde, en elke voet gronds is zorgvuldig bebouwd. Plotseling, bij het stilhouden van den trein, ziet gij in een plooi van de grauwe rots twee reuzen: een enorm kasteel, dat op één kolossalen vierkanten toren gelijkt, en een oude kerk. Twee reuzen! Hoe kalm staan zij daar in hun grijze majesteit. Zij schijnen een deel van het rotsgevaarte te wezen, dat hen omringt, en even onbewogen, met een stillen glimlach in de verweerde rimpels van hun gelaat, neder te zien op het woelen en jagen van die dwergen van menschen, waarvan het eene geslacht vóór en het andere na zich aan hun voet verdringt. Dat kasteel — eens de residentie van koningen en het tooneel van menige gruweldaad, die oude kerk en die nieuwe blinkende woningen zijn Blois. Maar weer fluit de locomotief, die tot mijmeren tijd en lust heeft noch laat; en weer gaat het door lachende heuvelen en dalen verder.

Doch wie te Tours kwam, zou wenschen, dat het maar

niet, maar nimmer weer „verder" ging. Hier zou de pelgrim zijn staf willen neerleggen. In dit liefelijk oord zou hij den vrede wenschen in te ademen, waarvan de ruischende stroom en het groene dal vertellen. Onder deze wijngaarden zou hij begeeren te sterven. Na een wandeling bergopwaarts door een luchtige, breede straat, langs huizen, waaruit een ongemeene zindelijkheid een Hollandsch oog weldadig tegenblinkt. komt gij op een breed plein, hier met bloemperken, ginds met schaduwrijke boomen beplant, en houdt voor een gedenkteeken stil. Gij hadt minder liefelijk oord voor uw standbeeldenmijmeringen kunnen uitkiezen, René Descartes ! Van uw verheven standplaats ziet gij, over het muurtje heen, dat plein en wandelplaats en kade omzoomt, neer in de Loire, die diep, zeer diep beneden u de blanke wateren in haar bedding voortjaagt. De jongens leunen over de borstwering, gelijk gij het hun vaders en grootvaders in hun jeugd hebt zien doen, en werpen, evenals zij, de steentjes en schelpjes in den stroom. Waschvrouwen in haar schuiten spoelen met roode armen het blanke linnen uit. Als uw steenen oog lang genoeg op de frissche rustelooze wateren gestaard heeft, dan moet het nimmer moede worden den anderen oever op te klimmen en ver, zeer ver te volgen. Met altoos nieuw genot moet het rusten op de blanke huisjes en villa's, die op de heuvelterrassen tegenover u uit boom en wijngaard kijken. Met onverminderden lust moet het de wegen en voetpaden volgen, die door het geboomte slingeren, en als het voor de duizendste maal verrukt is over het wijd verschiet van zooveel schoons, een golvende zee van liefelijkheid en vruchtbaarheid, dan moet in uw steenen hoofd wel de dankbare gedachte rijpen, hoe goed het is, dat er nog iets anders bestaat dan *ego, ik.*

Poitiers is een oude stad. Daar had ik met onzen vriend, den kenner en hoogschatter van kerkelijke oudheden, willen wandelen, overgelukkig als ik aan zijn zijde de rol van leerling en hoorder vervullen mocht ! Nu schoot mij niets anders over dan, de oogen van het lichaam en de vensterluiken van natuurlijk verstand en smaak zoo wijd mogelijk openzettende, rond te dolen. Er was een hoofdkerk, waarvan de diepe portalen vol Gotisch beeldhouwwerk even zoovele kunstzalen schenen te zijn. Er stond een andere op de markt, die van den grond af tot aan den top over de geheele breedte van den

gevel met figuren en beeldjes was bedekt. Tegen de helling der rots hing een derde, half boven, half onder den grond, wie men het aanzag, dat voor haar muren en gewelven ten minste drie geslachten van geloovigen hun steenen, hun smaak en hun begrippen hadden aangedragen. Hier rees een vlakke, hechte muur, zonder versierselen of nissen, in Puriteinsche strengheid op; gindsche afdeeling toonde in spichtige spitsbogen den kleurenrijkdom van haar geschilderd glaswerk. Het meest trok mij het oudste gedeelte aan, in Byzantijnschen stijl opgetrokken.

Te Poitiers is het moeielijk, wat u in het overige Frankrijk zeer gemakkelijk valt, u voor te stellen, dat gij u in het vaderland van Voltaire bevindt. Daar schijnt in de stille kerken, in haar statige voorportalen, waar oude vrouwen bedelen of u met haar koopwaar van rozenkransen, heiligenbeeldjes en waskaarsen omzwermen, geen gerucht uit de moderne wereld door te dringen. Daar fluisteren nog de geesten der middeleeuwen. Daar knarsen geen vliegende raderen onzer industriëele beschaving—en het fluiten van den trein, die aan den voet dezer stad voorbijsuist, schijnt wel uit een andere wereld te komen.

Niet minder schoon gelegen, maar van een heel ander voorkomen is Angoulême. Langs den rijweg zig-zagsgewijze naar boven gestegen, was 't mij een genot, de oude, nu ten deele in wandelwegen veranderde bolwerken rond te wandelen, die om rug en zijden dezer grijze, maar vroolijke stad op den uitersten rand der steile rots zijn aangelegd. Ik leunde over den half verweerden muur en keek in de diepte, waar de Charente schuimt; ik liet mijn oogen weiden over de heerlijke vallei, waarin zij stroomt, en genoot vergezichten, waarop ge wenschen zoudt den ganschen langen dag te staren. Maar toen ook verzocht ik, en werd mij met echt Fransche voorkomendheid van den eigenaar de vergunning gegeven, om een der papierfabrieken te bezichtigen, die de voorname bron zijn van het nieuwe, vroolijke leven, dat door de straten van het welvarende stadje bruist. Netheid, werkzaamheid, drukte omringden mij. Ik was te midden der zonen van onze eeuw, die te kerk gaat, maar ook fabrieken bouwt en stoommachines drijft. Ik kon niet nalaten die zwermen luie, onzindelijke en onbeschaafde vrouwspersonen aan de kerkportalen van het doodsche Poitiers, terende op de milddadigheid der vromen, in mijn ver-

beelding naast het werkvolk van de fabriek der Heeren Roche Frères te plaatsen. Hoe vrij en ongedwongen was de lach, die er over al de aangezichten gleed, als de patroon met den vreemdeling een werkplaats of zolder binnentrad. Welk een blos op de wangen, welk een glans van tevredenheid, en hoe wedijverden die scharen van vrouwen en meisjes in reinheid en netheid met het blanke postpapier, dat zij door haar vlugge vingeren lieten glijden. Ik behoef u niet te zeggen, naar welke zijde de schaal van mijn oordeel overhelde.

De verrassing, die ik ondervond, toen in het koffiehuis op de markt de eigenaar en houder mij in het Hollandsch toesprak — (de man had met echt speurhondeninstinkt, dat hij in een Haagsch hotel tot een hoogen graad van fijnheid scheen ontwikkeld te hebben, mijn landaard ontdekt) — was groot, maar grooter was mijn verwondering, die tot verbazing klom, toen ik op een van Angoulêmes pleinen een bruidstoet tegenkwam. Voorop ging, aan de hand van haar bruidegom, de bruid, in wit mousseline gekleed, met ontbloote armen, zonder mantel of shawl en zonder eenig ander deksel op de zwarte haren, dan een krans van bloemen. Haar volgden de speelnooten in het wit of rose, met vele bloemen en strikken uitgedost, maar door hoed noch mantel beschermd. Wij hadden toen den 21sten December, en in het lieve vaderland deed men zijn best, om de bloemen van de ruiten te stoken.

Van Bordeaux, het ruime en breedgebouwde Bordeaux, met zijn trotsche bruggen, met zijn kaden langs de van schepen en stoombooten wemelende Garonne, met zijn uitgestrekte pleinen, zijn weergalooze Quinconces [1]) en zijn prachtigen publieken tuin in het midden zijner stoffige bedrijvigheid, met zijn beroemd theater en fraaie winkels — (waaronder men echter niet, dan na lang zoeken, een *boek*winkel aantreft)— van Bordeaux gaat de reis naar Arcachon door een eentonig landschap. Gedurende de anderhalf uur, die gij voor het raam van uw spoorwagen zit uit te kijken, dwaalt uw oog van somber dennenbosch naar heidevlakte, van het ver verschiet der bruine hei naar donker dennenwoud. Een enkel klein dorpje geeft slechts nu en dan eenige afwisseling aan het tooneel, en gij zijt blijde, wanneer gij een kudde schapen ont-

[1]) Boomplantingen in den vorm eener vijf op dobbelsteenen (⁚·⁚).

waart, door een der herders van de Landes, in een schapenvacht gekleed en op hooge stelten voortstappende, gehoed. Maar vooral zijt gij het, wanneer gij, na het vale, platte en naargeestige La Teste voorbij- en de laatste rij van heuvelen en dennen doorgespoord te zijn, afstapt in het nette stationsgebouw van Arcachon.

Het groote door het kleine verklaard.

(Uit: Natuur en Historie, door J. J. L. Ten Kate. Amsterdam, C. F. Stemler).

Wanneer de mensch zich bevlijtigt om de schepping te leeren kennen, zooals zij zich voordeed ten dage toen hij, haar voorbestemde onderkoning, nog niet was opgetreden, dan moet hij niet meenen, dat het in de eerste plaats de beenderen der veelvuldige exemplaren van zoogdieren, viervoetigen en gewervelden zijn, die hem daarbij te stade kunnen komen. Die groote schepselen hebben ons, om zoo te zeggen, niets van de geschiedenis der aarde mede te deelen, zoo schaarsch zijn ze of — zoo jong. Van de oude tijdperken weten ze niet veel meer dan de mensch zelf. Wie hem een verrassend licht doen opgaan over de formeering der ontzaglijke berggevaarten: niet de reuzen der reeds volwrochte wereld, integendeel, de dwergen zijn 't. De bijna onmerkbaar kleinen, de geschaalde weekdieren, bezitten het geheim der bergen. Het mastodon, de geweldige mammoet weten niets van de Alpen te vertellen. Raadpleeg liever het onaanzienlijk weekdier, raadpleeg het dier dat door den onwetende onachtzaam voorbijgegaan en met den voet vertreden wordt, de oesters, het *pecten*, of eenig nog geringer schaaldiertje. Ja, zijn er schier onmerkbare schepseltjes, zooals de foraminiferen, wend u tot hen! Zij zullen u de verborgenheid der trotsche bergen onthullen. Zij alleen weten te spreken van hun geboorte, hun vorming, de toeneming hunner toppen; van de wijze waarop die onmetelijke gewelven op hun pilaren zijn verrezen; hoe die booggangen ineén zijn gestort; hoe die kanteelen, die torenspitsen, die schoormuren, die eerste grondlijnen der valleien zijn ontstaan. 't Kleine schaaldier is getuige

geweest van die gebeurtenissen: het heeft er deel aan genomen, het heeft er zijn rol bij gespeeld.

Dit geldt de gedaante der bergen. En nu hun ouderdom! Wie weet dien te noemen? Hoe zullen wij te weten komen welke bergkruin het allereerst zichtbaar is geworden boven den waterspiegel. Was het die der Alpen? of die van het Jura-gebergte? Ik verlang kennis te maken met het schepsel, dat het mij zeggen kan, want ik wil mij, waar 't het jaarcijfer der bergen geldt, niet langer door een kalen bergschedel of een gerimpeld steenen voorhoofd laten misleiden. Ik wil mij door die eerwaardig besneeuwde kruin der bergen niet meer laten begoochelen; onder al die grijze vlokken zou wel eens een betrekkelijke jeugd verborgen kunnen zijn. Ik ondervraag eerst die ontzaglijke reusdieren, die ontzaglijksten allereerst en allen antwoorden beurt om beurt: „Wij weten er niets van!" Eindelijk raap ik van den grond een bijna onzichtbaar diertje op, een nietige schelp als een linze, zulk een waaraan men den naam van *nummiline* of *nummilite* heeft gegeven, omdat het den vorm heeft van een klein muntstuk (*nummus*), en dit kleine schepseltje antwoordt mij: „Ik, ik-alleen weet den ouderdom der Alpen en dien van het Juragebergte. Ik zal u dien zeggen. Al bedekten die Alpen zich ook met altijddurende sneeuw, die ouderdom is maar schijn. De eigenlijke grijsaard, de ware oude, is het Juragebergte."

— „Wat weet ge daarvan?" herneem ik, en ik plaats het nietig schelpje aan mijn oor; de schelp murmelt en zegt: „Ik weet het. Toen het Juragebergte in 't licht verscheen, bestond ik nog niet, want geen enkele mijner schelpen is ooit op zijn naakte kruin gevonden. Hij is dus mijn vóórganger geweest. Hoe onaanzienlijk ik wezen moge, toch ben ik de grenssteen tusschen twee werelden. De Alpen daarentegen hebben mij met zich opgeheven tot aan de wolken. Als gij mij dáár zoeken durft, zult gij mij vinden tot op de spits van de hoogste naalden van den Montblanc. Hij heeft van mij zijn zegelmerk ontvangen, en ik kan getuigen, dat de Alpen, in weerwil van hun ongerepte sneeuwkroon, later dan ik hier en daar door mij geworden zijn. Zoo heb ik ook den Himalaya gevormd, tot aan het midden."

Een andere vraag scheen bij den mensch nog nooit te zijn opgekomen: de vraag naar de hoogte der bergen in de oude tijdperken. Wie zal mij zeggen hoe hoog zij klommen, of zij tegenwoordig hun toppunt bereikt hebben, dan wel of zij weder aan 't dalen zijn? en zoo ja, hoeveel zij gedaald zijn? Wie heeft het geweten, eer de mensch ter wereld verscheen? Hier schijnt al onze wetenschap de onwetendheid zelve. Maar ziet, daar komt weer datzelfde week- en schaaldiertje ons vertellen, dat het, vóór wij er waren, de hoogte dier kolossen, den Himalaya, de Alpen, de Cordilleren, gemeten heeft. Hoe dat? Op sommige spitsen zijn op den uitersten top de lagen die de zee er achterliet, nog altijd aanwezig; maar op andere spitsen, in de onmiddellijke nabijheid der genoemde, ontbreken die lagen en zijn de pyramiden onthoofd. Hieruit blijkt dat dáár de door de zee afgezette lagen zijn verdwenen, dat de uiterste toppen er ontbloot en weggesleten zijn; dat alzoo de hoogste Alpen, b.v. de Montblanc, reeds een gedeelte van hun vroegere hoogte, misschien wel de helft er van, verloren hebben.

Door deze weekdiertjes weet men ook, dat de Alpen in den beginne een dichte massa vormden, die nog door geen enkele diepe vallei werd doorsneden.

Daar waren opgeheven eilandjes, maar in die eilandjes geen holten noch inwendige kloven. 't Waren ongedeelde steenklompen, waardoor geen enkele dier engten en bergpassen kronkelde, die tegenwoordig tot het eigenaardig voorkomen dier kolossen behooren. Hoe heeft men het tijdperk kunnen uitvinden, toen die karaktertrek nog aan het samenstel der Alpen ontbrak? Door de opmerking te maken, dat de schelpen van het tertiaire tijdvak niet zijn doorgedrongen tot de oorspronkelijke steenmassa der Alpen. De zeeën vonden toen geen uitgang om zich tusschen de bergketenen een weg te banen.

Alzoo dan ontdekken wij niet alleen den ouderdom, de hoogte der bergtoppen, maar ook datgene wat vooral 's menschen aandacht ontsnapt: de gedaante, de teekening, den bouw der bergen, in elk tijdvak van hun verleden. En wat nu doen de nauwkeurigste geschiedvorschers anders, wanneer zij de verschillende tijdperken der talen,

der kunsten, den gang der algemeene beschaving, zelfs dien van elk volk, weten uit te vinden en aan te toonen? Men heeft ontdekt, dat de algemeene gedaante van een gedeelte der Alpen die van een reusachtigen waaier is. Waar is de hand die dezen steenen waaier van den Montblanc tot den Mont Rosa, tot den St. Gothard, tot den Splügen heeft uitgevouwen? Ik wilde er als 't ware 't laatste ritselen van beluisteren!

De Olympische spelen.

(Uit: B. Ter Haar Bz., De geschiedenis der Wereld aan het Volk verhaald. Leiden P. van Santen, Gent, W. Rogghé).

Het voorrecht om de offerplechtigheid te besturen kwam den Eliërs toe en wel boven alle andere den afstammelingen van koning Iphitus; uit zijn geslacht werd ook, nadat het koningschap reeds lang in Elis afgeschaft was, de kamprechter — Hellenenrechter genoemd — gekozen; dezen was de taak opgedragen al degenen, die aan den wedstrijd, welke na het offer gehouden werd, wilden deelnemen, aan een onderzoek te onderwerpen: of zij wel vrijgeboren en van Helleensche afkomst waren, want slechts vrije Hellenen werden tot de wedspelen toegelaten en dat wel alleen in geval hun vaderstad daarvan niet uitgesloten was en wanneer zij zich niet aan de heilige wetten van goden of menschen vergrepen hadden. Zij, die het onderzoek glansrijk doorstonden, moesten een duren eed zweren, dat zij in den strijd geen ongeoorloofde kunstgrepen zouden aanwenden.

De groote offerande werd gebracht; een aanzienlijk aantal offerdieren viel onder het mes der priesters; op het altaar werden de vetste stukken verbrand, en hoog stegen de dikke rookwolken ten hemel. In het rond hieven de offeraars plechtige lofliederen ter eere der goden aan.

Nadat deze heilige handeling verricht was, werden zij, die zich tot den wedstrijd aangeboden hadden, naar de loopbaan geleid, die in het oostelijk deel van het heilig grondgebied was gelegen. Zij heette het Stadium, dewijl haar lengte een stadium, d. i. 600 voet, bedroeg. Rondom

deze baan hadden de tallooze scharen van toeschouwers zich verzameld en de hoogten bezet.

De trompet schetterde; de heraut kondigde het begin van den wedstrijd aan; de kampioenen werden geroepen en door den kamprechter aldus toegesproken: „Wanneer gij u alle mogelijke moeite getroost hebt, gelijk het hun betaamt die de kampplaats van Olympia willen betreden, wanneer gij u aan geen onedele daad hebt schuldig gemaakt, treedt dan moedig en vol vertrouwen nader. Maar wie van u zich niet plichtmatig gedragen en niet behoorlijk geoefend heeft, die ga weg vanhier, waarheen hij wil.'' Hierop leidden de herauten de kampioenen over de kampplaats, terwijl zij hun naam en hun vaderland uitriepen. Bij het afroepen van elken naam vraagden zij met luider stem of iemand der aanwezigen dien kampioen ook van een onedele daad betichten kon. Verhief zich dan uit het midden der toeschouwers een stem der aanklacht, dan moest de rechter oogenblikkelijk beslissen of de beschuldiging gegrond was en of de beklaagde tot den wedstrijd toegelaten of daarvan uitgesloten moest blijven. Zwegen de toeschouwers, dan werden de kampioenen naar een zilveren vaas geleid, waarin de loten zich bevonden. Na het uitspreken van een gebed trok ieder zijn lot, waarop door kleine letters aangeduid was, welke kampioenen zich met elkaar zouden meten.

„De wedstrijd begint'', riepen de herauten. „Zeus zal de overwinning verleenen!''

In het allervroegste tijdperk werd er — naar men meent — geen andere wedstrijd dan de wedloop gehouden; wel bleef hij voortdurend in het hoogste aanzien staan, maar in verloop van tijd werden toch vele andere lichaamsoefeningen hierbij gevoegd, en daardoor de duur der spelen van één dag tot vijf dagen verlengd.

De wedloop begon. Zij, die naar den prijs dongen, waren in afdeelingen van vier man gesplitst; geheel naakt verschenen zij op de plaats, waar de loop een aanvang nam; het wit was aan de andere zijde der baan, daarachter zat de Hellenenrechter. Zij, die in de afzonderlijke afdeelingen de overwinning behaald hadden, gingen een nieuwen wedstrijd met de overige overwinnaars aan,

totdat een hunner eindelijk de zege over al de overigen behaald had. Nu riep de heraut den naam van den gelukkige uit en de rechter reikte hem een palmtak toe.

Men ging over tot het worstelen ; de kampioenen hadden hun huid met olie ingewreven, opdat de hand hunner tegenpartij van het gladde lichaam zou afglijden. Met voorovergebogen bovenlijf stonden zij tegenover elkaar, gereed om elkander aan te grijpen. Het doel van den worstelaar was zijn tegenpartij in de hoogte te heffen en hem dan op den grond te werpen. Bij dezen strijd vooral moest de kamprechter nauwlettend toezien dat geen kwade praktijken werden aangewend. Gebeurde dit, dan trad de stafdrager tusschen de kampenden in ; de overtreder werd gegeeseld en met een geldboete gestraft.

Een gevaarlijke strijd was het vuistgevecht. De onderarmen der strijders waren omwonden met lederen riemen, van metalen knoppen voorzien ; daardoor kwamen de slagen veel krachtiger neder.

Bij het vuistgevecht werden bijna altijd zware kneuzingen toegebracht, zeer dikwijls zag men de overwonnenen bewusteloos wegdragen; meer dan eens bleven zij op de plaats dood, doch in dat geval ontving de overwinnaar geen onderscheiding.

In lateren tijd, van het jaar 680 v. C. af, werden ook wedrennen gehouden op wagens met vier paarden bespannen. Hieraan nam vooral de adel deel, want alleen de rijksten waren bij machte een vierspan voor den wedren er op na te houden. In den Hippodromus, de renbaan voor de wagens, had de wedstrijd plaats. De baan had een breedte van 400 voet en was tweemaal zoo lang als het stadium. Om de overwinning te behalen moest men haar twaalfmaal hebben rondgereden. Op een teeken van den kamprechter werden de touwen, die de plaats van den afrit van de renbaan scheidden, weggetrokken ; hierop volgde trompetgeschal en de wedren nam een aanvang.

Het was een hoogst gevaarlijke strijd. Dikwijls botsten de wagens in dolle vaart met geweld tegen elkander ; de wagenmenners stortten uit het verbrijzelde voertuig en werden door de hollende rossen door de renbaan gesleurd. De eigenaar, niet de menner van het overwinnend vierspan, ontving den eereprijs.

Nog later werden ook wedrennen op het losse paard en vereenigde worstel- en vuistgevechten ingevoerd. In het laatste geval begon de strijd met worstelen, maar hij die op den grond was geworpen, was daarom nog niet overwonnen, hij mocht zich met de vuist verdedigen en de strijd werd zóólang voortgezet, totdat één der kampioenen door het opsteken van de hand zich overwonnen verklaarde. Ook wedspelen door knapen gehouden vonden in lateren tijd bij de Olympische feesten plaats.

De wedstrijd begon met zonsopgang en duurde tot na den middag. Het wekt waarlijk onze verwondering, dat de strijders te midden van een gloeiende Julihitte den moed en de kracht vonden tot zulk een uitputtende krachtsinspanning, dat ook de toeschouwers, geplaagd door ontelbare zwermen muggen, niet den lust verloren langer naar den wedstrijd te zien. Maar hoe drukkend de hitte ook wezen mocht, duizenden bleven op die plaats verzameld en begroetten met hun toejuichingen elk voordeel door één der strijders behaald. Vooral in de gevaarlijke wedrennen met den wagen toonde het volk de levendigste belangstelling, juichend moedigde het den stoutmoedigen wagenmenner aan, die bijna het wit bereikt had ; nu kozen de toeschouwers voor dezen dan voor genen der kampioenen partij, niemand dacht aan heengaan, voordat de wedstrijd was afgeloopen. Ook maagden mochten bij den wedstrijd tegenwoordig zijn ; aan gehuwde vrouwen daarentegen was het, naar men verhaalt, op doodstraf verboden, gedurende de dagen der spelen de Altis te betreden.

En wat was de prijs, waarvoor de strijders hun leven op het spel zetten ? In het heldentijdvak werden gouden voorwerpen, tot huiselijk gebruik bestemd, kostbare wapenrustingen of prachtige paarden door de koningen aan de overwinnaars geschonken. In Olympia werden zij beloond met een eenvoudigen, uit de groene takken van den olijfboom gestrengelden krans, die door een knaap met een gouden mes van den heiligen boom werden afgesneden.

Wanneer de kampspelen waren afgeloopen, traden de overwinnaars met hun palmen voor den Hellenenrechter ; deze zette hun den krans op het hoofd en onder een oorverdoovend gejuich trokken zij, door hun betrekkingen

en vrienden en door de feestgezanten vergezeld, naar het altaar van Zeus, waar zij dezen God hun dankoffers moesten brengen. Hierop volgde een feestmaal, waarop de Eliërs de overwinnaars onthaalden.

De olijfkrans der Olympische spelen, ofschoon van alle stoffelijke waarde ontbloot, werd toch bij de Hellenen als de kostelijkste schat beschouwd, dien ooit een sterveling kon verkrijgen. Met de schitterendste eerbewijzen werden zij, die dezen prijs verworven hadden, op hun terugreis van alle kanten overladen. Kwam de overwinnaar eindelijk in zijn vaderstad aan, dan haalde het volk in feestelijken optocht hem in ; dan verwelkomden de dichters hem met zegezangen ; dan richtte de adel gastmalen voor hem aan ; en de staat schonk hem duurzame onderscheidingen. Bij alle openbare feesten mocht hij vooraan op de eerste bank, — de eereplaats — zitten ; in Sparta ontving hij het recht in een veldslag onmiddellijk naast den koning te strijden. Ja, het voorrecht van Olympische overwinnaars werd als een goddelijk geluk geroemd ; de roem van hun naam weerklonk door geheel Griekenland.

Toen eens Diagoras van Rhodus, die zelf in zijn jeugd den krans der overwinning weggedragen had, zijn twee zonen naar Olympia bracht en ook zij den olijfkrans verwierven, riep het volk den grijsaard, wien zijn zonen hun eereteekenen op het hoofd hadden geplaatst en dien zij in triomf door de toeschouwers droegen, gelukwenschend toe : „Sterf, Diagoras, gij wilt toch niet ten hemel opklimmen ?" Zooveel geluk en vreugde kon de grijsaard niet dragen, hij stierf ten gevolge van de overmaat van vreugde, en zijn lot werd voor het schoonste gehouden, dat een sterveling te beurt vallen kan ; weenend bestrooiden de toeschouwers zijn lijk met bloemen.

De Olympische spelen, die om de vier jaar gehouden werden, riepen onwillekeurig hoogst belangrijke staatkundige vergaderingen in het leven, want uit alle oorden van Griekenland, zelfs uit de verst afgelegen volkplantingen, kwamen de aanzienlijkste en invloedrijkste mannen om de spelen bij te wonen. Te Olympia hadden de groote mannen uit alle staten gelegenheid elkaar te leeren kennen ; hier trof men de uitstekendste kunstenaars aan, die her-

waarts gereisd waren om hun kunstwerken onder het oog van het gansche Grieksche volk te brengen; hier vond men de dichters, die er hun zangen voordroegen, de kooplieden, die van deze gelegenheid gebruik maakten om voordeelige zaken te doen.

Aankondigingen, van wier inhoud geheel Griekenland kennis moest dragen, werden gedurende de Olympische spelen door herauten bekend gemaakt, verdragen werden in steenen zuilen uitgehouwen, zoodat het geheele volk die daar kon zien. Het schoone, nationale feest diende werkelijk om in den boezem der Grieksche stammen het besef hunner volkseenheid te bewaren.

De regelmatige terugkeer dezer plechtigheden legde den grond tot een geregelde tijdrekening bij de Grieken; de tijdruimte, die er tusschen het éene en het andere feest verliep, noemde men een Olympiade.

Het jaar, waarin voor het eerst de namen der overwinnaars waren opgeschreven, 776 v. C., werd als het eerste jaar der eerste Olympiade aangeduid, en volgens het getal der Olympiaden stelden de Grieken voortaan de dagteekening van de voornaamste voorvallen uit hun geschiedenis vast.

De jacht in de 15de eeuw.

(Uit Jacoba van Beijeren en haar tijd, door FRANZ LÖHER. 's-Gravenhage, W. P. VAN STOCKUM & ZN.)

De vorsten van dien tijd brachten nog, naar overoude zede, met hun hofhouding een groot deel van het jaar op het land door. De steden bezochten zij slechts bij plechtige gelegenheden of schitterende feesten; waren deze voorbij, dan keerde men weder terug, om buiten in de vrije natuur, in het frissche, rustige landleven, nieuwe krachten te scheppen. — Maar over het algemeen leefde destijds ieder, veel meer dan nu, met en in de natuur. Den stedelingen van onzen tijd is zij, bijna zonder uitzondering, volkomen vreemd en onbekend; wat zij van haar weten is uit boeken ontleend; haarzelve kennen zij niet in haar veelvoudig leven en rijke poëzie. Dat was des-

tijds anders: de band, die de stadbewoners aan het veld daarbuiten verbond, was nog niet als heden geheel verbroken. Ploegen en oogstwagens, vrachtkarren en kudden vee trokken dagelijks door de woeligste wijken der stad: want de meest gezeten burgers bezaten nog akkers of voor 't minst groote tuinen, die zij lieten bebouwen. Herders, boschwachters, akkerlieden, gingen af en aan in de hallen en hooggewelfde voorhoven en keukens, die zich onder de landkasteelen der edelen uitstrekten. Ieder adellijk heer, die van zijn slotbalkon in den voorhof nederzag, waar nevens de stallen voor de paarden en het vee, dorsch- en voorraadschuur en melkerij stonden geschaard, was volkomen op de hoogte der landhuishoudkunde van zijn tijd; en geen hooggeboren edelvrouwe of zij verstond de kunst haar eigen vlas te telen en te bereiden, te spinnen en te weven. — Ook was de vorstelijke hofhouding nog niet bepaald aan ééne plaats gebonden, maar trok van de eene naar de andere. Lang kon men nergens verblijven: want overal waren de voorhanden levensmiddelen voor het onafzienbaar gevolg, dat de vorst steeds met zich bracht, spoedig ontoereikend. Als de hofhouding van hertog Willem optrok, geleek zij een klein leger; en wilde men voor een paar dagen in een of andere rijke abdij vertoeven, dan dreef de ontsteltenis abt en monniken haast tot vertwijfeling. In allerijl werd dan uit hout of aarde een nieuwe voorraad van tafel- en keukengereedschap vervaardigd; en naar alle zijden heengezonden om spijs en drank te bekomen voor zooveel ridders en dienstmannen, zooveel paarden en honden.

Toch voer de abdij meestal wel bij zulk bezoek: want Willem was in alles hooghartig en vrijgevig, als een echt ridder. Nooit vergat hij, wie hem had welgedaan. Den Amsterdamschen koopman Willem Eggert, die hem eens toen hij als balling in den vreemde omzwierf, van het noodige geld voorzag, schonk de hertog een hoogen rang aan het hof en meer nog: een plaats in zijn hart; hij stelde hem eindelijk tot schatmeester over geheel Holland aan. — Willem had zich den leeuw tot zinnebeeld gekozen. In zijn hofburcht te 's-Gravenhage had hij een

diergaarde, het „Leeuwenhuis", en niemand waagde het de wilde dieren te naderen dan hij alleen. Huibert Van Malsem echter wilde het ook beproeven. Over zijn wambuis trok hij een wijden, grijzen rok aan, dien hij gemakkelijk kon afwerpen; zoo uitgedost trad hij het leeuwenhuis binnen. En zie — de leeuwen deden hem geen letsel; hij speelde met hen, als waren zij honden. De hertog had zoozeer schik in dit bedrijf van den moedigen man, dat hij hem rijkelijk begiftigde en aan tafel tegenover zich plaatste. — Willem minde de jacht, en gaf veel geld daarvoor uit. Voor iedere soort van wild was er een jagermeester, met talrijke ondergeschikten en honden; er waren jagermeesters niet alleen voor herten en evers, voor valken en wachtels, maar ook voor otters en wolven. De „meester" voor de wolven had trouwens genoeg te doen: in Henegouwen waren zij nog zoo talrijk, dat men ze meermalen in den onmiddellijken omtrek der kasteelen kon dooden. Ook Jacoba's verloofde hield er reeds een jachtstoet op na, en besteedde aan veertig jachthonden en vijf hazewinden, behalve andere uitgaven, jaarlijks een som van zestienhonderd francs.

De jacht was toen ook een geliefde uitspanning der edelvrouwen. Aan de hertenjacht wel is waar namen zij alleen in zooverre deel, dat zij op de open woudpaden toezagen, wanneer de jachtstoet in suizenden ren het vluchtende wild nastormde; verder te gaan werd onvoegzaam geacht. Maar voor dit gemis stelden zij zich schadeloos bij het vederspel. In het koele morgenuur, als de stralen der zon den zilveren nevelsluier doorbraken, die over veld en weide hing, werden de blanke hakkeneien en vlugge rijpaarden door de lijfknapen voor de hooge slotpoort gevoerd. Dan traden de edele vrouwen naar buiten, den geblinddoekten valk op de gehandschoende hand, en hieven zich, op den arm der ridderlijke jonkers geleund, ten zadel. Nu ging de tocht over de kleurige, geurige heide, naar gindschen donkeren boschrand; naar gindschen, van wuivende riethalmen omgeven vijver; naar gindsch, met biezen begroeid moeras. Afgerichte honden, die met de stem werden bestuurd, joe-

gen het kleine gevogelte op, dat in kreupelhout en biezen school; vooral echter reigers, ook konijnen. Zoodra uit het ruischende riet een reiger opvloog, wierpen meestal twee edelvrouwen te gelijk haar nu ontkapte valken in de lucht. Daar klinken de koperen schelletjes: als bliksems schieten de valken naar den reiger; hooger en hooger stijgen de vogels. Aller oogen staren, onafgewend, in de helder blauwe lucht. Hoe de vogelen zich reppen, hooger en altijd hooger; bijna zijn ze uit het gezicht verdwenen, onbereikbaar haast voor den schemerenden blik. Maar zie: meer en meer winnen het de valken op den vluchtenden reiger; reeds zweven zij boven hem; daar schieten zij eensklaps neder: een luide schreeuw weerklinkt; heftig weert zich de reiger met snavel en vleugels; de valken houden af: weer zweven zij in wijde kringen boven hem voort, telkens den aanval hernieuwend. Nu de paarden gespoord ten snellen draf; voort in vliegenden galop over de heide, nu links dan rechts, beurtelings voortgerend of plotseling ingehouden, naarmate de vechtende groep, daar boven in de lucht voortzweeft of toeft. Eindelijk stort zich een valk met wissen greep op zijn prooi; zijn scherpe nagels grijpen den reiger in de breede vlerken; hij is krachteloos, verlamd: — en ginds, in de verte, fladderen de vogels naar beneden, krijschend, worstelend, met de ruischende vleugelen kleppend. Voort, voort nu, over struik en greppel en akker, voort! De paarden vliegen in ijlende vaart: ieder wil de eerste zijn, wil den laatsten strijd, den overwinnaar, zien! Wat heerlijke uitspanning! Alle levensgeesten werden daarbij opgewekt, alle krachten geprikkeld tot dubbele inspanning. Geen enkele wending, geen enkele wisseling in het telkens wisselend drama dezer prachtige jacht ging voor den blik, voor de gespannen aandacht verloren; geheel de ziel hing aan dat sierlijk, aangrijpend schouwspel dier worsteling van vlugheid en kracht. Wat wonder dat „vlieghen metter voghelen" een der meest geliefkoosde uitspanningen was van ridders beiden en edelvrouwen; wat wonder, dat menige jonkvrouw haar schoonen witten valk minde, bijna met gelijke liefde als haar uitverkorene? Het was echter niet

zoo gemakkelijk, honden en valken behoorlijk af te richten; en de adellijke jonkvrouw moest zich veel moeite en inspanning getroosten, eer zij het genot smaken kon, met een rijken buit van wachtels, patrijzen en konijnen — want ook deze werden dikwijls met valken gevangen — van de jacht huiswaarts te keeren.

De slag bij Woeringen.

(Uit: Nijhoff, Geschiedenis van Gelderland.
Arnhem, Is. An. Nijhoff & Zn.)

Reeds vijf jaren had de krijg tusschen den Brabantschen hertog en den Gelderschen graaf geduurd, toen het op de vlakte bij Woeringen, tusschen Keulen en Nuys, tot een beslissenden slag kwam.

De aartsbisschop van Keulen leidde de voorhoede van het Geldersche leger, daarop volgde de graaf van Luxemburg, en graaf Reinald zelf voerde het bevel over de derde afdeeling. De strijders van hertog Jan van Brabant waren ongelijk minder in getal, maar hun krijgstucht was veel beter. Ieder vocht onder zijn banier en de burger onder den stadswimpel. De hertog zelf bevond zich op een hoogte, teneinde iedere beweging nauwkeurig gade te slaan. Toen begon de aanval en de schok was zoo hevig, dat de Brabanters weken. Zoo haast wordt dit niet door hertog Jan bemerkt, of hij begeeft zich te midden van den strijd. Hij roept uit: Broeders, hier moeten wij zegepralen of sterven! Den weg naar 't vaderland vinden wij alleen door de scharen onzer vijanden weder! Tweemalen wordt zijn paard onder hem doodgeslagen, maar hij herstelt zich, en wisser zijn zijn slagen. Hendrik van Luxemburg, 's hertogs doodvijand, kon niet verdragen, dat zoovelen vielen door de hand van éénen. Eindelijk ontmoeten zij elkander. De zwaarden kletteren, maar de schilden beschutten hen. 's Hertogs paard valt, maar in een oogenblik wappert zijn vederbos op een ander. Met een geweldigen slag velt hij den Luxemburgschen banierdrager neder. Graaf Hendrik slingert woedend zijn beide armen om 's hertogs hals.

Reeds wankelt deze: daar wordt de Luxemburger door Walter van Bisdom doorstoken en een groot aantal zijner edelste ridders bedekken hem met hun lijken. Woedend wordt nu de slag, knotsslagen en zwaardhouwen vallen dicht en onverwacht. De bisschop wendt al zijn macht naar de plaats des gevaars, maar verzwakt daardoor de slagorde. Hij had een zwaren wagen in zijn gevolg, waarop een groote toren was gebouwd, met bezetting voorzien, en daarboven golfde zijn banier; maar dat logge gevaarte hinderde hem in zijn bewegingen: hij wordt omsingeld en eindelijk ruischt een bijl in den nek van zijn paard, zoodat hij valt. Onwrikbaar houdt hij stand; op hoopen van lijken en stervenden verdedigt hij zich als een razende, maar de graaf van den Berg neemt hem gevangen en voert hem onder sterke bewaking uit het gedrang en over den Rijn. Nu schiet graaf Reinald toe. Hij verlaat zijn stelling om, ware 't mogelijk, de vervallen zaken te herstellen. De middagzon stond reeds hoog aan den hemel, en de strijders waren ter dood toe afgemat. De graaf verrichtte nog wonderen van dapperheid. Menig Brabantsche ridder bezweek onder de felle slagen van *den strijdbare;* maar toen hij zelf zwaar in de borst en aan het hoofd was gewond, en Arnold van Grevenrode, die zijn banier droeg, ook neergeveld lag, was het te laat om ongehinderd uit den strijd te kunnen keeren. Arnold, graaf van Loon, ziet het gevaar, waarin hij verkeert en geeft hem een teeken van verstandhouding. Reinald ontdoet zich van zijn wapenrok en zijn sieraden en geeft zich eervol gevangen. De graaf van Loon geeft hem over aan den kastelein van Montenacker, om hem onbekend uit het gevecht te verwijderen, maar ongelukkig wordt hij herkend, en vier Brabantsche knapen maken zich met geweld van hem meester en voeren hem gebonden met zich voort.

Nog hield één Geldersch ridder stand: de heer van Valkenburg. Hij wist van wankelen noch wijken. Hij was als een leeuw, die voor zijn welpen strijdt. Hij zwaaide een vervaarlijk groote strijdbijl en iedere slag is een doodslag. Maar de zegepralende hertog dringt al dichter op hem aan; de zijnen wijken, zijn banier valt,

— maar hij ontplooit een andere en zijn volk schept weer nieuwen moed. De proost van Aken stelt zich tegen hem over maar hij, met één slag, splijt hem de hersenen. Daar gaat eindelijk 's hertogs strijdaks door de lucht; en klieft hem den helm; een ander ridder houwt hem den neus af en Valkenburg, schoon niet verwonnen, begeeft zich buiten het gevecht. Maar meest alle Geldersche ridders, die zich onder zijn nieuw ontplooide banier hadden geschaard, vielen toen onder de slagen der vijanden of werden door hertog Jan gevangen genomen.

Verschillend was het lot, dat den gevangenen ten deel viel. Adolf van Nassau, Reinalds vriend en bondgenoot, later Duitsch keizer, werd voor den hertog gebracht. Hij had vijf Brabantsche ridders met eigen hand nedergeveld, en glorierijk gestreden tegen een groote overmacht. De hertog vraagde hem: „Wie zijt gij?" — „Ik ben," zeide hij, „de graaf van Nassau, maar wie zijt gij?" — „En ik ben," sprak de ander, „de hertog van Brabant, wien gij heden vijf dappere ridders hebt ontnomen." — „Dat spijt mij," antwoordde de graaf, „ik had mijn zwaard voor u geslepen, en heb u den ganschen dag dóór opgezocht om mij met u te meten." De hertog schonk hem op die moedige taal de vrijheid zonder losgeld.

Bisschop Siegfried was, zooals gij weet, door graaf Adolf van den Berg gevangen gemaakt. De graaf behield hem een vol jaar bij zich en behandelde hem in dien tijd niet zooals het een graaf tegenover een bisschop betaamt. Hij veroordeelde hem om dag en nacht de ijzeren wapenrusting, ja zelfs den zwaren helm met gesloten vizier te dragen, waarin hij bij Woeringen had gestreden. De bisschop vlamde op wraak. Pas was hij losgekomen voor een groote som gelds, of hij deed graaf Adolf onverhoeds oplichten, — en nu sloot hij hem, naakt en over zijn gansche lichaam met honing besmeerd, in een ijzeren kooi, hem dus weerloos aan vliegen en bijen prijs gevende. Vergeefs was het, dat de graaf driedubbel losgeld bood; de bisschop bleef onverbiddelijk en hield hem tot aan zijn dood in de kooi.

En onze graaf Reinald? Hij werd naar Leuven gevoerd en daar vrij goed verpleegd en deftig behandeld. Zijn vrien-

den poogden hem los te koopen, maar hertog Jan eischte veel voor zulk een kostbaren buit. Toen greep men naar de wapenen, maar ook dit baatte niet. Eindelijk sprong de slimme graaf Gui van Vlaanderen voor zijn schoonzoon in de bres, en door zijn bemiddeling en op voorspraak van den koning van Frankrijk werd hij ontslagen.

De slag bij Woeringen had het pleit tusschen de mededingers belist; hier gold het recht van den sterkste. Twaalfhonderd edelen, waaronder vierhonderd ridders, waren in den strijd gebleven. De zege der Brabanters was volkomen, en de rouw en treurigheid waren in Gelderland algemeen. De moedige Valkenburg hield wel nog een tijdlang, schoon zonder neus, den oorlog tegen Brabant vol, maar ook hij moest het eindelijk opgeven.

Dezelfde bemiddelaars, die graaf Reinald's loslating hadden bevorderd, brachten ook den vrede tot stand. Limburg kwam aan Brabant; en Reinald moest daarenboven vier sloten, Usenburg, Wassenberg, Hervé en Sprimont en de stad Tiel, welke hij kort te voren veroverd had, aan hertog Jan afstaan. Bommel en de Bommelerwaard werden nu door de Brabanters ontruimd. Woeringen werd tot een puinhoop gemaakt en de Keulenaars vierden op elken 5den Juni een schitterend feest tot gedachtenis aan de zege, in 1288 bevochten.

Dood van Graaf Willem IV.

(Uit: Mr. J. Van Lennep, De roos van Dekema.
Leiden, A. W. Sijthoff).

De graaf had de reede van Enkhuizen verlaten om op het brandende Norwert aan te zeilen, en hierdoor het voordeel gemist om zich met Beaumont te kunnen vereenigen, gelijk ontwijfelbaar geschied ware, indien hij op den zuidkant van Stavoren had aangehouden. De ontscheping was niet dan uiterst langzaam geschied; daar het in de eerste plaats duistere nacht was en ten tweede het aan wal brengen van de paarden, die in grooten getale op 's graven schip aanwezig waren, een lang oponthoud veroorzaakte.

Het was ongeveer met den dag, dat de manschap van 's graven vaartuig en van eenige andere schepen, die hem het naast gevolgd waren, op de zandplaat buiten den dijk stonden geschaard. Met een strakken, somberen blik beschouwde Willem de verzamelde ridders en wapenknechten; zij waren nauwelijks zeshonderd in getal. Hij reed zwijgende de gelederen door; en menig oorlogsman, die hem vroeger in het veld gevolgd en getuige geweest was van den opgeruimden blik, waarmede hij anders gewoon was zijn heirscharen te begroeten, van de opwekkende toespraken en vroolijke gezegden, welke anders van zijn lippen vloeiden, en van den moed, die alsdan elk bezielde door het vertrouwen, hetwelk hij aan de zijnen wist in te boezemen, — voelde een angstige huivering door zijn aderen varen, als hij het gedrag, thans door den graaf gehouden, bij zijn houding van vroegere dagen vergeleek.

Gedurende eenige oogenblikken liet Willem zijn oogen in 't rond weiden, teneinde zijn plan van aanval te maken. Hij sloeg nogmaals den blik naar den kant van Sint-Odulf, dat nu in volle vlam stond. Dit schouwspel, hetwelk hem onder het ontschepen reeds getroffen had, deed voor een oogenblik zijn oogen weer flikkeren van het vuur der hoop. Hij hief zich rechtop in den zadel en naar het brandende klooster wijzende, zeide hij tegen Teylingen:

„Gij ziet het! daar zijn de onzen nog meester."

„God geve!" antwoordde de bezorgde edelman, „dat het de lijktoorts onzer vrienden niet zij. Ook hier brandt nog een dorp," (en hij wees op de smeulende puinhoopen van Norwert) „maar waar zijn de handen, die het aangestoken hebben?"

„Wellicht reeds in het binnenland," zeide Walcourt, „en bezig om dien troep van dorpers voor zich uit te jagen. Waarom zou men zich altijd het zwaarste voorstellen? Ziet gij hier ergens een vijand, die ons het inrukken zou beletten?"

„Gij zijt een vreemdeling," hernam Teylingen, „en kent den aard en de strijdwijze van dit volk niet; eer gij er om denkt, zult gij hen als vorschen voor uw voet zien opspringen."

„Het zij zoo," hernam de luchtige Henegouwer: „wij zullen hen dan als vorschen vertrappen."

Terwijl zij nog spraken, kwamen eenige knapen, die door den graaf over den dijk waren uitgezonden om den staat van het binnenland te bespieden, in allerijl terug met de schrikbarende tijding, dat het geheele land met gewapend volk overdekt was en dat een kleine bende Hollanders in wanorde voor de overmacht des vijands terugtrok.

Zonder een woord te spreken reed Willem naar den dijk en, dien beklommen hebbende, zag hij uit zijn oogen het bedroevende schouwspel. Het waren de baanrotsen van Merwede en Antogne, die, vroeger geland, door de gansche macht van Cammingha waren overvallen en op de vlucht gedreven.

„Ontplooit de banier!" riep de graaf, zich omwendende „en voorwaarts op die muiters aangerukt!"

„Graaf! in den naam van alle heiligen!" riep Teylingen, die na hem op den dijk gestegen was: „wat wil Uwe Genade verrichten? Beschouw ons klein getal en de overmacht der vijanden. Ik bezweer u, laat ons wachten, tot de overige vaartuigen aankomen."

„Zijt gij bevreesd, Teylingen?" vroeg Willem, terwijl hij te paard steeg. „Ontvouwt de banier en rukt den dijk over!"

„Graaf!" vervolgde Teylingen, zich voor Willem op de knieën werpende, en zijn paard bij den teugel houdende: „o! ik bid u! veracht den raad niet van een ouden, getrouwen dienaar uws huizes. Wat kan het uw eer verkleinen, een korte wijl te toeven? Waarom zoudt gij uzelven en al de waardige edelen, die met u zijn, aan een wissen ondergang blootstellen?"

„Laat af!" riep de graaf toornig, „wie bevreesd is, moge naar de schepen keeren; wie ons lief heeft, volge ons!" — En, zijn paard de sporen gevende, rende hij de opening door, welke men in den wierdijk gehouwen had.

„In Gods naam!" zeide Teylingen, met de woorden des Apostels: „laat ons dan medegaan en met hem sterven."

Met gevelde lans en ontrolde banieren reed nu de kleine maar dappere hoop het binnenland in en stuitte weldra

op de vluchtelingen, aan de slachting ontkomen, welke laatsten terstond gedwongen werden met hem voort te rukken. Weldra ontmoette men het Friesche leger, dat, zonder orde of leiding, maar met een onwederstaanbare woede en dorst naar slachting bezield, gedeeltelijk langs de wegen en voetpaden kwam aansnellen, gedeeltelijk over slooten, heggen en dijken heensprong om de nieuwaangekomenen te vernielen. Zij waren echter niet in staat den eersten aanval des graven en zijner welgeoefende wapenbroeders te wederstaan; en de kans van den oorlog scheen zich voor een oogenblik te herstellen ten voordeele van Willem; maar, ofschoon het dezen al een wijl gelukken mocht den weg schoon te houden, hij was daarom niet ontslagen van zijn vijanden, die uit de akkers en perken lands hun pijlen op de Hollanders afschoten en gedurig in nieuwe zwermen voor den dag sprongen, nu van ter zijde, dan van achteren, de zwaargewapende volgers des graven bestokende. Het was een vreeselijk schouwspel, die schier ongekleede Friezen, met hun bloote hoofden en ruige, blonde lokken, met het gloeiende gelaat van zweet en bloed en stof bedekt, met de oogen fonkelende van razernij, soms zonder ander wapen dan de naakte, forsch gespierde armen, tegen de paarden te zien opspringen, zich aan de ruiters vastklemmende zonder de wonden te tellen, die zij bekwamen, en zich met hun vijanden latende voortsleepen; of, wanneer zij eindelijk onder de paarden geraakten, met hun tanden den armen dieren de pezen van den voet afbijtende. Want het was meest op de strijdrossen dat men het geladen had; en het leed ook niet lang, of het grootste gedeelte der ruiterij, de graaf zelf niet uitgezonderd, zag zich genoodzaakt te voet te vechten.

Onverschrokken echter bleven Willems wakkere edellieden standhouden en den roem handhaven van hun gevreesde namen. Maar helaas! terwijl zij gedurig verliezen ondergingen, vermeerderde het getal der aanvallers met ieder oogenblik; want Adeelen, die tot nog toe geen deel aan eenig gevecht genomen had, was op het bekomen der tijding, dat de graaf zelf geland was, met den rechtervleugel komen toeschieten, niet begeerende, dat

Cammingha alleen de eer der overwinning zou genieten. Nu baatte geen dapperheid noch krijgskunde der Hollanders meer: geen orde werd langer inachtgenomen, en elk was genoodzaakt voor zijn eigen leven te vechten. De een vroeger, de ander later viel onder de bijl- en knotsslagen der Friezen, die met de felheid, hun landaard eigen, den zoo gehaten vijand rust noch duur lieten.

Zeven baanrotsen, allen hoofden der edelste huizen in Willems graafschappen, twintig ridders, allen vermaard door hun heldenfeiten, werden door de handen van verachte dorpers verslagen. Vreeselijk vooral woedde de vuist van Adeelen en zesmalen ontwrong hij een versch wapentuig aan de handen der verslagenen, omdat hij het zijne op des vijands lijf verbrijzeld of in de diepe wonde had laten steken. Maar noch het aantal der dapperen, die hij ter neder geveld had, noch hun beroemde naam was hem genoeg. Hij zocht den graaf van Holland; dien had hij tot zijn offer uitverkoren, op hem wilde hij de beleedigingen wreken, te Haarlem ondervonden. Terwijl hij overal, brullende als een woudstier, naar hem zocht, ontmoette hij Walcourt, die, onthelmd en zonder schild, zich met het zwaard in de vuist een doortocht baande.

„Waar is uw meester, gevloekte Henegouwer?" riep hij, hem herkennende.

Het eenige antwoord van den ridder was een geweldige sabelslag; maar Adeelen, dien afwerende, verbrijzelde hem met zijn strijdkolf den rechterarm.

„De linker blijft mij over!" riep Walcourt, zijn zwaard met de andere hand vattende. Maar op hetzelfde oogenblik zag hij een woesten boerenknaap op hem afkomen, met een dorschvlegel gewapend. Terstond herinnerde hij zich de voorspelling van Barbanera, en het hoofd bukkende onderging hij zwijgend den genadeslag, die hem bij de overige lijken voegde.

„Is die gevloekte graaf dan nergens te vinden?" brulde Adeelen, terwijl hij rondliep als een leeuwin, die van haar jong beroofd is.

„Waar zou hij wezen?" zeide Cammingha, die hem tegenkwam, „zij zijn allen dood op een na."

„Leeft er nog een ?" vroeg Adeelen, zich omwendende, met een verschrikkelijken blik, „waar is hij ?"

Cammingha wees hem op een terp, die, niet verre vandaar gelegen, vroeger gestrekt had tot inhuldiging van 's graven vader als heer van Friesland. Weinig dacht toen Willem III, dat dezelfde plek eens het moordtooneel zou wezen, waar zijn dappere zoon met zoovelen zijner helden den dood zou ondergaan. — Adeelen snelde derwaarts heen. Daar stond nog een enkele krijgsman tegen de helling der hoogte zich alleen tegen een drom van aanvallers te verdedigen. Zijn om hem gevallen wapenbroeders en de Friezen, die hij zelf had neergehouwen, vormden een verschansing van lijken om hem, die niemand straffeloos overschreden had. Zijn helm was afgeslagen, zijn schild gebroken en zijn geheele lichaam zoodanig met bloed en slijk en stof bedekt, dat men bijna niet zien kon, of hij een harnas aanhad, al dan niet ; maar zijn beide handen zwaaiden nog met ontzettende kracht een tweesnijdend zwaard, waarmede hij al wat hem omringde het naderen belette.

„Hoe is het, bloodaards !" riep Adeelen : „deinst gij ? laat mij met hem begaan ; mij de eere, den laatsten man der bende te vellen."

Met deze woorden drong hij door de schaar heen, en den vreemden krijger onverziens naderende, bracht hij hem een gevoeligen slag op het hoofd toe.

„Neem dat," zeide hij, „en ga in de hel vertellen, dat Seerp van Adeelen er u heen zond."

„Hoezee ! Leve Seerp van Adeelen !" riep het volk, dat den Hollander zag duizelen onder den slag.

Maar deze, hoezeer bedwelmd, was niet gewond geweest ; want de strijdkolf was in de handen zijns bespringers gedraaid. „Zoo gij Seerp van Adeelen zijt," zeide hij, zich herstellende, ofschoon met een gesmoorde stem, „neem dan dit laatste aandenken mede van uw heer en meester."

Deze woorden waren nog niet uitgesproken, of Willem de Vierde had zijn zwaard omhoog geheven ; en met een slag, luider klinkende dan die, welken de moker op het aanbeeld geeft, kwam het lemmer op het hoofd van Adee-

len neder, drong door de helmplaten heen en spleet den schedel in tweeën. De onstuimige Fries viel zielloos neder; maar zijn overwinnaar poogde vruchteloos het zwaard uit de wond terug te halen: en vijftig knotsen, opgeheven door de Friezen, die de dood huns aanvoerders nog meer verbitterde, deden in een oogenblik den weerloozen graaf den stapel der dooden met zijn vorstelijk lijk vermeerderen.

De bestorming van Amersfoort.

(Uit: Jacoba Van Beijeren en haar tijd, door FRANZ LÖHER. 's-Gravenhage, W. P. VAN STOCKUM & ZN.)

Toen nu de Bourgondische, Hollandsche en bisschoppelijke troepen bijeenwaren, trok Filips onverwijld, nog in den eersten nacht na zijn landing, naar Eemnes en verscheen reeds den daarop volgenden dag voor Amersfoort. Zijn komst verraste de burgers, die hem niet zoo spoedig hadden verwacht. Zij hadden gehoopt nog eerst hun bier in veiligheid te kunnen brengen, eer de vijandelijkheden een aanvang namen; want het bierbrouwen was de voornaamste tak van bestaan der poorters van Amersfoort; de stad telde ongeveer driehonderd brouwers. Evenwel had men hen niet alleen gelaten: de regeering te Utrecht had zeer goed begrepen, dat thans de eerste beslissende slag onder de wallen van Amersfoort zou worden geleverd. De bloem der Hoeksche krijgsmacht was daarom met Rudolf van Diepholt en de soldeniers, die hij in Munsterland, Osnabrück, Bentheim, Teckelenburg had aangeworven, zonder dralen naar de bedreigde veste getogen: gezamenlijk ten getale van meer dan duizend strijdbare mannen. Nog in den nacht voor de komst van het Bourgondische leger waren driehonderd bekwame boogschutters uit Utrecht te Amersfoort binnengetrokken.

Terwijl Filips naar Amersfoort trok, overvielen de Hollanders het vlek Bunschoten, niet verre van den mond der Eem, en maakten zich, met behulp van hun vrienden en bondgenooten, van deze plaats meester. Langs

dezen weg moest het Bourgondische leger van de noodige proviand en ammunitie worden voorzien.

Voor de muren van Amersfoort voegden zich ook de Gelderschen bij het leger. De hertog van Gelre verscheen daar met al zijn ridders en knechten ; de poorters van Arnhem, Zutfen, Doesburg en andere steden waren ter heirvaart opgekomen, zoowel als de arme dorper en hoevenaar van de schrale Veluwe.

Als nu Filips zijn geducht leger in oogenschouw had genomen, besloot hij dadelijk tot den aanval over te gaan, eer de verraste vijand van zijn schrik en ontsteltenis bekomen was. En inderdaad scheen een onverwijlde bestorming, met alle kracht beproefd, de voorkeur te verdienen boven een geregeld en wellicht langwijlig beleg. Want de muren en torens van Amersfoort hadden niet zeer veel te beteekenen ; alleen de poorten waren daardoor voldoende verdedigd. Maar daarentegen werd de stad, bijna evenals Zevenbergen, genoegzaam aan alle zijden door het water beschermd. Om zich tegen overstroomingen te vrijwaren, hadden de burgers rondom de stad hooge, steile dammen of dijken aangelegd, die te gelijkertijd dienst konden doen om den vijand af te weren. Daar waar een hooger, vaster grond een onbelemmerden toegang vergunde, had men voor deze dammen of wallen breede en diepe grachten gedolven, die vol water stonden en aan de buitenzijde met stevig paalwerk waren omzoomd. De Bourgondiërs, in hun land aan vestingen met hooge, zware muren gewoon, zagen misschien deze verdedigingswerken van Amersfoort met medelijdend schouderophalen aan : het scheen hun slechts een dorperlijke vesting. Waarop zij evenwel geen acht gaven, waren de dichte en breede doornhagen, waarmede overal de wallen waren bezet ; en wat zij niet zien konden, dat waren de groote hoopen ongebluschte kalk en de reusachtige brouwketels, die, ten boorde met water gevuld, achter de wallen over het vuur stonden.

Nauwelijks was de vale morgenschemering van Allerheiligen aan de kimmen gerezen of het teeken tot den aanval werd gegeven. Onder luid trompet- en klaroengeschal en met wapperende banieren en vliegende vaandels

trokken de krijgshaftige scharen, haastig en blijmoedig, voorwaarts; rukten het paalwerk omver; wierpen bossen stroo, zand, hout, boomstammen en takkebossen in de gracht; en waadden, schreeuwend en jubelend en schietend door het schuimende water. Reeds waren de stormladders tegen de muren der poorten opgericht; reeds drongen op een aantal plaatsen de ongeduldige strijders driftig naar boven, naar den wal. Maar deze wallen waren hoog; de sterke, dikke doornhagen daarboven waren bijkans ondoordringbaar; en achter en tusschen die scherpe hagen stonden kloeke, vlugge, welberaden mannen. Steenen en brandende kalk, pieken en balken daalden wervelend naar beneden; als hagel kletterden de scherpgepunte pijlen; nog geduchter wapen leverden de ziedende brouwketels. Vrouwen en kinderen kwamen voortdurend aandragen met ketels en kuipen; en telkens en telkens opnieuw werd het kokend heete water over de hoofden der aanvallers uitgestort, tot zij blind en brullend van pijn terugsprongen en achterover in de gracht tuimelden, terwijl de moordende pijlen en werpspietsen van de muren in den aanstormenden drom dood en verderf verspreidden en het schuimende, spattende water rood werd gekleurd van het bloed der worstelende, jammerende strijders.

De aanval was afgeslagen, maar de aanvaller nog niet ontmoedigd. De hertog van Bourgondië gaf het bevel tot een tweede bestorming. Nieuwe legerbenden rukten voorwaarts. Weder begon het ringen en woelen en schreeuwen in de grachten; weder werden de stormladders tegen de wallen opgericht en drong een donkere, saamgepakte menigte met opgeheven schild en uitgetogen zwaard, als een reuzenslang schuifelend, al verder en verder naar boven, of het haar gelukken mocht ergens vasten voet te winnen. Maar de wallen bleven nog even hoog; de groote ketels leverden telkens nieuwen voorraad; de pijlen en steenen der verdedigers poosden geen oogenblik. De onvermoeide poorters vochten als leeuwen, als had ieder hunner tien levens te verliezen. Na een korte geweldige worsteling, weken de aanvallers wederom terug; en opnieuw tuimelden zij, bloedend en half verbrand, in de gracht.

Filips' toorn ontstak. Nog eenmaal zou hij de poging wagen en ditmaal met zijn gansche krijgsmacht. Alle nog beschikbare manschappen werden in slagorde geschaard en rukten ter bestorming aan. Evenals bij Brouwershaven trok de hertog zelf den degen; sprong met den kreet: „wie mij lief heeft, volge mij!" in de gracht; stortte zich in het dichtst van het gewoel en vuurde met woord en daad en voorbeeld zijn krijgers aan, zonder te achten op het dreigend levensgevaar. Zijn beste ridders drongen, roepend en vechtend, al verder en verder; met onweerstaanbaren aandrang klauterden de aanvallers, elkander voortstuwende en de ledige plaatsen dadelijk aanvullend, langs de stormladders naar boven. . . . En zie: op verschillende punten wordt inderdaad de wal beklommen en deinzen de uitgeputte verdedigers voor den woedenden, onstuimigen aanval. Reeds stortte zich een drom van Bourgondische knechten in de stad; en door de straten weergalmde luide het angstgeschrei der vluchtenden, „alles is verloren! alles is verloren!" Maar de Hoekschen, die van Utrecht waren gekomen en de Westfalen wisten van wijken noch wankelen; en ook de vrouwen van Amersfoort gaven den moed nog niet op. Zij riepen de vluchtende mannen verwijtend toe en beschaamden hen door den onvermoeiden ijver, waarmede zij, onversaagd en onbezweken, het heete water aandroegen. Toen de ketels bij de wallen waren gele digd, liepen de vrouwen naar de brouwerijen: en ziedend water, met mout gemengd, werd straks over de hoofden der bestormers uitgestort. Nu vatten ook de burgers nieuwen moed, en wierpen zich nogmaals op den vijand, kampende en vechtende op dood en leven. De Bourgondiërs, die reeds in de stad waren doorgedrongen, werden omsingeld en nedergesabeld of sloegen op de vlucht: en weldra moesten allen te zamen wederom wijken en den wal ontruimen. Reeds vijf uren duurde de bittere bloedige strijd: en nog had men niets gewonnen. Filips' beste manschappen, zijn geoefendste krijgslieden waren gevallen. De jonge ridder du Bois, een zijner dapperste strijders, die zijn harnas had afgelegd, werd met een lans doorstoken, dat de punt achter uitkwam. De machtige heer van Vozdanquin lag dood

op het slagveld. De heer van Saveuse, ter dood gewond, werd door zijn lieden uit het gewoel weggevoerd. Weinigen waren er, wier krachten niet waren uitgeput door de bijna bovenmenschelijke inspanning, door wonden of bloedverlies. De Bourgondiërs gaven den hopeloozen kamp op. Gaandeweg verstomde het wilde krijgsgerucht; de woeste aanvalskreten zwegen, om vervangen te worden door het doffe gekerm der tallooze gewonden.

De riddereer vorderde, dat men den nacht na de bestorming nog voor de stad liggen bleef; doch het was een schrikkelijke, jammerlijke nacht, die aldus voor de wallen van Amersfoort werd doorgebracht. Het leger van Filips, dat in den vreeselijken kamp van vijf uren ontzettend veel geleden had, bezat noch spijs voor de gezonden, noch deksel voor de verkleumden, noch lafenis voor de stervenden. De koude Novembernacht breidde, met akelige geheimzinnigheid, zijn ijzige vlerken over het onbedekte veld uit: en in zijn schaduw waarde de dood rond door de verstijvende gelederen. Vroeg in den volgenden morgen trok Filips met bisschop Sweder en den hertog van Gelre af. Zij hadden zich gevleid, na de verovering van Amersfoort, gansch Utrecht te zullen onderwerpen: maar reeds nu ontruimde Filips het Stichtsche grondgebied en wel zoo haastig, dat hij nog dienzelfden avond de vesting Nijkerk in Gelderland bereikte. Den volgenden dag begaf hij zich vandaar naar Harderwijk.

De Amersfoorters dachten er niet aan, den aftrekkenden vijand te vervolgen. Zij hadden trouwens genoeg te doen met het verplegen hunner gekwetsten en met het begraven der dooden, die met gansche hoopen in en voor de stad lagen. Nog acht dagen daarna vond men lijken van gesneuvelden in de grachten, de hagen en verschansingen. Tot een blijvend aandenken, dat God de Heer haar uit zoo groot gevaar gered had, besloot de burgerij dat jaarlijks op Allerheiligen een plechtige processie zou worden gehouden; terwijl de veroverde banieren en vijandelijke wapenrustingen werden opgehangen in de aan Sint-George gewijde hoofdkerk, voor het hoogaltaar. En nog lang daarna wezen de Amersfoortsche schoolknapen elkander die oude tropeeën, als zij zich,

op den eersten November, voor de groote processie in de kerk verzamelden. De plek waar het Bourgondische kamp had gestaan, droeg sedert den naam van Picardendal.

Prins Willem I onder de Zeeuwen.

(Uit: W. N. Wolterink, Uit den Geuzentijd. Dordrecht, J. P. Revers.)

Licht als de zeemeeuw, die drijft op haar vlerken, zonder dat ze deze schijnt te bewegen, maar toch pijlsnel voortschiet over de dartelende golven, vliegt een scheepje over de Schelde, waar deze tusschen de eilanden Tholen en Zuid-Beveland een gedeelte harer wateren zeewaarts jaagt.

Het schijnt, dat de stevige zuid-westerkoelte, hoe zij de zeilen ook doet zwellen, welke vaart zij de ranke kogge ook bijzet, naar den wensch der bemanning nog nauwelijks krachtig genoeg door het want van de zoo forsch gejaagde fluit.

Geen enkele reef ziet men in de zeilen der twee masten, die door de hevige drukking zich met een flauwe bocht neigen, integendeel is aan den — nabij den achtersteven, ter hoogte van de kampanje — als derden mast opgerichten spriet, een vierkant zeil gehecht, om nog grooter vaart te kunnen maken.

Terwijl de kogge op de hoogte komt, waar aan .den linkeroever de Tholensche kust plaats maakt voor de Brabantsche en de toren van Bergen-op-Zoom voor den scheepeling begint op te duiken, wordt plotseling een groote standaard in den top van den grooten mast geheschen, waarin een wapenschild staat afgebeeld, en onmiddellijk daarna, slechts iets lager, een breede gespleten wimpel versierd met hetzelfde wapen en de bij elken Nederlander bekende en geliefde Oranjekleur.

Hoe stevige koelte er evenwel waaien moge, de wind is niet sterk genoeg om in de heraldiek weinig ervarenen de ontcijfering van het wapen gemakkelijker te maken door standaard en wimpel strak te ontplooien: de uiteinden van den langen wimpel raken niet zelden bijna het water aan en zouden bij stilte daarin zeker afhangen.

Wie nu soms niet mocht weten dat geen schip een stand-

aard in den mast mag voeren, tenzij het een vorst of admiraal drage, zal toch uit de kleur des wimpels, en niet te lichtvaardig, opmaken, dat wij hier met een Nederlandsch schip te doen hebben. Verder zij hem medegedeeld, dat wij hem in gedachten bijna drie eeuwen willen terug verplaatsen en wel in December van het jaar 1573 en dat niemand anders dan prins Willem van Oranje de hoofdpersoon is van de bemanning der kogge.

Onverschillig of een meer of minder lange afstand ons van het schip gescheiden houdt, zetten wij onmiddellijk, in onze verbeelding, vertrouwend voet aan boord.

't Schijnt wel, dat de Zwijger zijn bijnaam, voor dit oogenblik althans, logenstraft: wij vinden hem op de kampanje op en neder wandelende, in levendig gesprek met den bevelhebber der kogge.

„Ik veroorloof mij te herhalen," hooren wij den laatste zeggen, „dat Uw Vorstelijke Genade zich naar mijn meening noodeloos in groot levensgevaar begeeft. Er moet een mij onbekende oorzaak bestaan, dat de in Bergen-op-Zoom opgesloten Spaansche vloot op dit oogenblik het durft wagen de Zeeuwsche aan te vallen, en de vijand zou dit niet ondernemen zoo er geen kans op overwinning bestond.

„Maar dan is niets natuurlijker, kapitein! dan dat ook de Waterleeuw zijn stem aan het kanongedonder der Zeeuwsche schepen pare."

„Uw Genade zou gelijk hebben, droeg de Waterleeuw niet zoo dier een last, want de kogels kunnen ook u treffen, prins! en wat moet er dan worden van het arme, hoofdelooze volk!"

„De Heer der legerscharen zal er in voorzien, geloof mij! — maar ik ben naar hier gekomen om de hulp te brengen, die de Zeeuwen van mijn tegenwoordigheid verwachten.

Wel geloof ik, dat zij zich daarvan te veel voorstellen; zij kunnen niet meer doen dan zij verrichten, zij zijn besloten tot het uiterste: zij wagen sinds maanden dagelijks lijf, goed en leven voor hun vrijheid en hun godsdienst. Daar zij evenwel meenden dat ik persoonlijk de pogingen in hun midden leiden moet om Middelburg te bemachtigen, ben ik uit Delft

naar hier gekomen. Een vloot kon ik niet medebrengen, maar toch is het schip dat mij draagt gewapend, en daar het kanonvuur uit de verte om hulp roept tot elken vaderlander, hoeveel zekerder dan niet tot mij.''

De kapitein bleef na de laatste, op beslissenden hoewel zachtaardigen toon gesproken woorden het stilzwijgen bewaren ; hij boog even voor den prins en gelastte daarop met een wenk aan zijn luitenant, alles klaar te maken voor het gevecht.

Onderwijl echter verminderde de kanonnade in hevigheid ; men hoorde de rollende donderknallen met telkens ruimer tusschenpoozen.

De prins zag den zeeman vragend aan. Deze had met zijn meer geoefend oog, niettegenstaande den op het water hangenden Decembernevel, de ware toedracht uitgevorscht.

„De Spanjaarden hebben getracht de haven uit te loopen, onder begunstiging van den mist,'' zeide hij, „en daarvoor van de wallen der stad en van hun schepen een kanonvuur geopend op de Zeeuwsche vloot, teneinde deze van plaats te doen veranderen. De onzen hebben de bedoeling evenwel begrepen. Zie slechts ! Uw Genade merkt wel op, dat alleen enkele schepen zeil voeren ; bijna alle hebben hun positie voor anker liggend bewaard, en eenvoudig geantwoord op gelijke wijze als zij werden toegesproken, en zoo het uitloopen belet.''

„Maar ik zie niets !'' hernam de Zwijger, als twijfelde hij.

Een nauw merkbare glimlach omkrulde voor een oogenblik de lippen van den zeerob ; toen antwoordde hij :

„Maar van de vloot heeft men wel terdege ons opgemerkt. Een groote vlieboot komt op ons toeschieten en is nog nauwelijks een paar kabellengten van ons verwijderd !''

Op dit oogenblik vertoonde zich ook voor het oog des prinsen een kortstondig maar hel flikkerend licht, en hoorde hij in de eerstvolgende seconde den doffen dreun van een kanonschot, in onverwachte nabijheid gelost.

„Uw Genade veroorlove mij de onaangename maar noodige bevelen te geven !'' hernam nu de kapitein, en eerbiedig zijn hoed afnemende, verwijderde hij zich.

Onmiddellijk minderde nu de kogge zeil, en werd de vlieboot aangeroepen door den scheepsroeper.

't Was echter overbodig. De bemanning van het oorlogsschip had standaard en wimpel opgemerkt.

Eer het geroep door den scheepsroeper nog verstomde, rolde van de vlieboot den prins een donderend „Oranje boven!" tegen, overgaande in een daverend „Wilhelmus", waarbij de scheepsmuziek zich liet hooren, terwijl saluutschoten het vragende schot opvolgden.

De prins, wiens aankomst in Zierikzee reeds was vernomen, werd verwacht, en de geheele vloot wist nu, dat Zijn Excellentie de stadhouder zich onder zijn onwrikbaar trouwe Zeeuwen bevond, op het hun zoo trouwe element.

De Waterleeuw schoot tusschen de blokkade-schepen der Zeeuwen; en ratelend rolden de ankerkabels af.

De verst naar de stad liggende schepen gingen voort met den Spanjaarden van tijd tot tijd eenige kogels toe te zenden, zonder evenwel veel kans te hebben een eenigszins belangrijke schade aan te richten; maar die donderknallen waren een behoefte voor de onversaagde, moedige harten dier trouwe borsten, nu trouwer, moediger nog door hun persoonlijke ondervinding van de waarheid van 's prinsen proclamatie, die tevens hun strijdzang en lievelingspsalm was:

„Wilhelmus van Nassouwe
Ben ick van Dietschen bloet,
Den vaderlant getrouwe
Blijf ick tot in den doet, enz."

Het was een treffend gezicht, den edelen Oranje aan boord van de Waterleeuw omringd te zien door al de scheepsbevelhebbers der Zeeuwsche vloot, die hij, nadat het kanonvuur zoo uit als op de stad had opgehouden, tot zich had laten roepen.

Met eerbiedige bewondering staarde de scheepsbemanning het indrukwekkende tooneel aan, dat op de kampanje van het schip plaatsgreep. „In het gezicht van het land, op het u geliefde element, waarop zoovelen uwer reeds herhaaldelijk wonderen van dapperheid verrichtten; onder het geklots der golven, waaruit de vrijheidszon voor Nederland aanvankelijk verrezen is, wil ik voor het eerst

kennismaken met de fiere kampioenen van 't klein maar krachtig gewest, waarover mij door den koning mede 't bestuur werd opgedragen, en hetwelk ik voor den alwetenden God trouw zwoer tot in den dood."

Zoo sprak de prins de kapiteins aan, na hen door het aflichten van zijn hoed gegroet te hebben, en hij liet zijn trouwhartig oog over de forsche mannen weiden.

De witte veder, die zijn breedgeranden hoed versierde, wuifde in den wind, evenals de fladderende haren der met ontbloot hoofd rondom den prins geschaarde officieren.

„Uw namen zijn mij zeker niet onbekend meer, zooals de meeste uwer personen," vervolgde de prins, „uw admiraal, Lodewijk van Boysot, zal straks de goedheid hebben u aan mij voor te stellen ; ik lees uit u aller blikken, dat gij waardig zijt onder hem te dienen, en dat het lot des vaderlands, door den loop der zaken in uw handen, naast die des Heeren, gesteld, aan geen waardiger hand kunnen worden toevertrouwd.

Mannen ! ja, ik haast mij u voor te houden het hooge gewicht uwer taak. Meerendeels Zeeuwen, evenals uw onderhoorigen, spant gij al uw krachten in om uw geboortegrond te behouden en, waar die nog onder de tyrannie zucht, te herwinnen voor den waren godsdienst en voor de vrijheden en voorrechten uwer vaderen ; maar niet alleen het belang van dit gewest doch van het gansche vaderland eischt, dat Zeeland niet verloren ga voor de goede zaak.

De zaak des vaderlands is de uwe, en ik maakte die tot de mijne ; Oranje leeft en sterft voor de vrijheid van het vaderland. De nood steeg hoog. Holland is in gevaar, gij alleen kunt het met Gods hulpe redden, maar daarvoor moeten alle krachten worden ingespannen.

Gij ziet, hoe ik naar uw begeerte in uw midden kom ; mijn persoon, mijn bloed wil ik, als 't Gode behaagt, vrijwillig offeren, zooals ik mijn goed gegeven heb ; maar ik kom zonder vendels, zonder vloot, zonder ruiterdrommen en zonder goud.

Zij de liefde voor het vaderland en den godsdienst in staat om niet alleen u maar ook uw matrozen en solda-

ten tot elke mogelijke opoffering bekwaam te maken en de leuze te bewaarheiden : getrouw tot aan den bedelzak !"

„Leve de prins ! Oranje boven !" galmden de bevelhebbers, hun hoeden zwaaiende. „Trouw tot in den dood ! met God en Oranje !" riepen zij en zij staken hun ontblote zwaarden als voor een eed omhoog.

Toen, als de eerste gevoelsuitingen een weinig bedaard waren, trad Boysot een schrede nader tot den prins en de ruwe krijger sprak met trillende stem :

„Ik durf instaan voor die mannen, vorst ! In hun borst leeft, wat leeft in de mijne en ik zweer u, dat ik niet alleen gereed ben u tot den laatsten druppel bloeds bij te staan maar ook, dat ik, liever dan de goede zaak te verlaten, u zonder soldij zal dienen en verpanden al wat ik bezit !"

Het bleek wel, dat de admiraal inderdaad in de harten zijner onderbevelhebbers had gelezen ; zijn, als vice-admiraal dienstdoende, jeugdige zeekapitein Joost De Moor, met al de andere kapiteins bevestigden als uit één mond wat Boysot had gesproken.

Oranje was geroerd door de zoo krachtig sprekende stemming.

Terwijl zich een nauw merkbare, maar toch door niemand onopgemerkte, zacht trillende beweging over zijn schrander en edel gelaat verspreidde, zweeg hij een oogenblik.

Toen, en nu schitterde zijn heldenblik met verrassenden gloed en sprak zijn aangezicht van de kracht, die er huisde in zijn ziel, toen zeide hij luide :

„Officieren der Zeeuwsche vloot, wakkere mannen ! Ik dank God voor de goede stemming waarin ik u vind, terwijl het gejubel van de schepen mij dezelfde zekerheid voor uw soldaten en matrozen geeft.

Zoo ooit dan ben ik thans vol goeden moed ; de zaak des vaderlands moet zegevieren ; — waar gij haar trouw blijft en niet wanhoopt aan uzelven, zal God haar niet verlaten ; want wij strijden voor Hem, voor vrijheid en godsdienst. Ik dank u in naam des vaderlands !"

Na deze woorden trad de prins op den admiraal toe en drukte eerst hem, daarna ook den overigen officieren de hand.

't Scheen wel, dat die handdruk niet minder tot hen

zeide dan de hartelijke, aangrijpende woorden, door de vorstelijke lippen daar straks gesproken.

„God bescherme Oranje!" sprak De Moor, toen de prins zijn hand voor die van een ander liet glippen, op gedempten toon, als bad hij zacht; en kapitein Schot, die niet alleen niet geschreid had, maar zelfs niet zichtbaar ontroerd was en bedaard het kommando was blijven voeren, toen een kanonskogel zijn zoon, die naast hem stond in een gevecht, het hoofd van den romp scheidde, moest zijn vereelte hand, nu Oranje die losliet, aan zijn kaak brengen, om van het breede litteeken een traan af te vegen, die daarop was blijven hangen.

„En thans, mijne heeren! volgt mij in de kajuit," sprak de prins, „en overleggen wij, wat ons het eerst te doen staat.

Terwijl gij mij op de hoogte brengt van het in Zeeland laatstelijk gebeurde, zal ik met hulp van uw admiraal tevens uw personen nader leeren kennen."

Onderwijl Oranje met de bevelhebbers het dek verliet, liet zich op alle schepen der Zeeuwsche vloot de krijgsmuziek hooren, en trommels en trompetten begeleidden het daverend gezang der honderden matrozen en soldaten, die met al de kracht hunner longen het „Wilhelmus" zongen.

De ongehoord blijmoedige en opbeurende toon verschrikte de Spanjaarden.

Gewis, zij hadden er reden voor, want ook zij vermoedden thans de waarheid.

De als Vader des Vaderlands voor de onsterfelijkheid bestemde held, die dien bijnaam reeds honderdwerf had verdiend, al werd hij hem eerst later geschonken, was in het midden van Zeelands fierste zonen, op het van genen zoo terecht gevreesde maar met de Zeeuwen als verbonden element.

Tromp en De Ruiter.

(Uit: „Plicht," naar S. Smiles, door Jo De Vries. Haarlem, Erven F. Bohn.)

Wij schrijven 1639, Maarten Harpertszoon Tromp is met zeventien schepen de Spaansche vloot van zeven-en-

zestig zeilen aangevlogen en heeft haar naar Engeland gejaagd. In de haven van Duins houdt hij haar ingesloten. Het vaderland doet in vier weken tijds zijn smaldeel aangroeien tot een vloot van zes-en-negentig oorlogsschepen met elf branders, en al vaster wordt de greep van Hollands admiraal. Koning Karel van Engeland wil geen gevecht op eenige reede zijns koninkrijks dulden en, openlijk den Spanjaard genegen, zendt hij een vloot om dat te beletten. — Maar Tromp's halsstarrige waakzaamheid verdubbelt. Zoo niet op de ree, laat de vijand komen op het ruime sop. — „Gaarne ; maar d'Oquendo heeft helaas geen masten en stengen genoeg." — Zoo dat het bezwaar is, Tromp laat ze halen en bij zijn tegenstander bezorgen. —d'Oquendo heeft gebrek aan kruit. — Geen nood. Tromp's krijgsraad besluit, dat het hem gezonden zal worden. Komt hij, door zooveel beleefdheid geroerd, nog niet te voorschijn ? Welnu, dan in 't hol zelf hem bestookt. In 't gezicht der Engelsche vloot (die door Witte Corneliszoon De With goed in het oog gehouden wordt) geschiedt de aanval ; een twintigtal der Spaansche zeekasteelen gaat in vlammen op, dertien worden genomen en als er nog vele andere op strand of zeebank gejaagd zijn, is er maar een tiental over, om de schrikmare van 1639 naar het Schiereiland over te brengen [1]).

Kornelis Tromp, die in Juni 1673, onder De Ruiter, met de vereenigde Fransche en Engelsche vloten slaags raakte, schreef aan zijn zuster : „Gisteren hebben wij den dans aangegaan, en ben, Godt sy gelooft, gesond en hebben ons hart eens weder opgehaëld als keuningen. Ik ben op mijn vierde schip, De Comeetstar, en meene vandaeg een braven dans te dansen, wij krijgen de Fransen soo aen 't loopen, dat zy de bramseils en alles bijzetten en soo het vandaeg soo voortgaet, soo hoop ik dat aller vrienden en ons gebedt verhoort zal zijn en dat wij van de tijrannij verlost zullen worden. Adieu. Couragie. 't Sal waerachtig wel gaen, 8 Juni 1673" [2]). — Zulke vertrouwelijke briefjes toonen, van welk karakter onze

---

[1]) S. Gorter, Letterkundige Studiën Dl. I bl. 47.
[2]) Wagenaar, Vaderlandsche historie. Boek 55.

zeehelden waren. Deze Trompen hadden iets dartels in hun strijdlust. Zij waren opgewekt, levendig, overmoedig; zij vonden behagen in den zeedans en gingen er met een „Couragie, mannen" op los. Er waren ook helden met stillen en ernstigen geest en zeker niet minder moed; en zelden valt het den geschiedschrijver te beurt, dat hij trekken mag ontmoeten van zooveel eenvoud en tegelijk van zooveel grootheid, als die het echte zeemanskarakter van De Ruiter kenmerkten. Het was in het jaar 1675. De Ruiter was 68 jaren oud en had vijf-en-dertig jaar het land gediend. Spanje, nog zoo kort geleden onze onderdrukker, was in onzen bondgenoot verkeerd en riep in het genoemde jaar onze hulp in tegen de Franschen, die Messina, op Sicilië, tegen de Spaansche heerschappij opzetten en met een vloot in de Middellandsche Zee lagen. De Algemeene Staten, hun waardigheid gevoelende als de vertegenwoordigers van een zeemogendheid van den eersten rang, stonden de gevraagde hulp toe; doch niet bijzonder ingenomen met de zaak, bij welke het land weinig winnen kon, zochten zij de expeditie zoo zuinig mogelijk in te richten en rekenden een achttien schepen voldoende. De Ruiter gaf te kennen, dat men met een grooter aantal en met beter gewapende schepen meer zou kunnen uitrichten, doch het baatte niet. De Hollandsche zuinigheid wilde ook hier groote dingen verricht zien met karige hulpmiddelen en beknibbelde de onderneming zooveel zij kon. Een van de leden van de Admiraliteit ontzag zich niet De Ruiter te vragen of hij op zijn ouden dag den moed liet zakken! Deze Hoogedelmogende zou wel niet op het zonnedek aan De Ruiters zijde staan. Hij had in dat geval waarschijnlijk anders gesproken. Want zich tot den adel en de zielegrootheid van ridder De Ruiter te verheffen is de arme ziel blijkbaar gansch onmogelijk geweest.

„Ik laat den moed niet zakken," was De Ruiter's antwoord, „ik heb nog altijd mijn leven veil voor den Staat, maar het is mij leed dat de Heeren de vlag van den Staat dus veil hebben en wagen."

Er waren er, die den Roem en den Schrik der Zeeën ten minste beter wisten te waardeeren en hem niet als

een dienstknecht maar als hun gelijke of meerdere wisten te beschouwen.

Immers, sommige leden van de Admiraliteit vraagden of hij 't niet beneden zich achtte met zulk een kleine macht in zee te steken.

Hoe beschamend klonk het: „De Heeren hebben mij niet te verzoeken, maar te gebieden; en al wordt mij bevolen 's lands vlag op één enkel schip te voeren, ik zal gehoorzamen en waar de Heeren hun vlag wagen, waag ik mijn leven!"

Dit was het antwoord van den man, die zich met al de admiraals van Engeland, van Frankrijk, van Spanje, met Monk, Ayscue, Blake, Albemarle, Du Quesne kon meten, den held van Chatham en den Sont, den man, voor wien de koningen van Frankrijk, Spanje en Denemarken hun vorstelijke hulde gereed hadden. „Waar de Heeren hun vlag waagden — waagde hij het leven!" Zoo was het. Trouwhartiger woord is nooit gesproken, en eenvoudiger gehoorzaamheid nimmer betoond dan bij deze gelegenheid door dezen waarlijk grooten man. Hoe menig genie, hoe menig man van naam heeft, kleiner van karakter, zijn ontslag gevraagd en zich te groot gevoeld voor onderdanige gehoorzaamheid. Maar dit is wel de echte, ronde, trouwe zeeman, groot van daden niet alleen maar ook van karakter, en zulke karakters, met dat diepe en ernstige plichtbesef, maken een volk groot. De Ruiter is gegaan en hij heeft de Fransche vloot, die tweemaal sterker was en door Du Quesne werd aangevoerd, doen wijken, een zege, die 't vaderland waarlijk niet aan hem verdiend had. Helaas, de Admiraliteit heeft tevens kunnen zien dat hij zijn leven veil had. Gewond, terwijl hij op het zonnedek stond, is hij na vijf dagen te Syracuse gestorven. Toen de kleine vloot in 1677 terugkeerde, bracht zij het gebalsemde lijk van den admiraal en uit de laatste ontmoetingen met de Franschen geen zegepralen mee. De Hollandsche zeeman zou niet meer zijn moed voelen klimmen als De Ruiter's wimpel werd gezien en de matroos op den uitkijk, „Daer komt bestevaer!" riep.

De zeeslag bij Duins.

(Uit: J. VAN LENNEP, De voornaamste geschiedenissen van Noord-Nederland. Amsterdam, Gebr. KRAAIJ.)

(1639). Reeds sedert een geruimen tijd was het hier te lande bekend geweest, dat de koning van Spanje bezig was met het uitrusten eener vloot en te dien einde uit de verschillende staten van zijn gebied de kloekste en meest geschikte vaartuigen vereenigde. Men wist, dat binnen Duinkerken bevel gekomen was, de grootste schepen naar Spanje te zenden om zich bij de reeds verzamelde vloot te voegen. In den aanvang des jaars waren dan ook twintig vaartuigen, waaronder twaalf van de grootste soort, uit die haven gezeild doch slaags geraakt met Tromp (18 Febr.), die niet vergeefs op de Vlaamsche kusten kruiste. Hoewel slechts elf schepen bij zich hebbende, schuwde de dappere vlootvoogd den ongelijken strijd niet, veroverde na een hardnekkig gevecht van acht uren twee der zwaarste vijandelijke schepen, die tusschen de zijne geraakt waren, en joeg dat van hun vice-admiraal op het strand, waar het door zijn volk verlaten en verbrand werd; terwijl de overige hun behoud in de vlucht zochten en zich weder borgen binnen de haven van Duinkerken. De markies van Fuentes, de kommandant dier stad, die met zijn koets naar 't strand gereden was om de victorie der zijnen te aanschouwen, mocht hier thans getuige wezen van hun schande. Doch die haven kon niet altijd geblokkeerd blijven, en later hadden de Duinkerkers aan den hun gegeven last voldaan. De Spaansche vloot was hierdoor niet weinig versterkt, vooral ook omdat de Duinkerkers goede, bezeilde schepen hadden, met zeelieden bemand, die niet slechts kloek en onverschrokken maar ook met onze zeegaten volkomen bekend waren.

In dezen stand van zaken en in de onzekerheid, waarin men omtrent het doel der afgezonden vloot verkeerde, kreeg Tromp bevel met een smaldeel in 't Kanaal te kruisen, terwijl aan den kommandeur Joost Banckert werd opgedragen, de haven van Duinkerken te bezetten, en de vice-admiraal De With zich met eenige schepen gereed

moest houden om bij te springen, wie hulp behoefde. Dit had aan deze vlootvoogden den geheelen zomer werk verschaft, zonder dat er iets van belang was voorgevallen dan dat een duizendtal Spaansche soldaten, die op drie Engelsche koopvaarders waren ingescheept, door hen werden aangehouden en gevangen genomen. Eindelijk ontdekte Tromp de vijandelijke vloot (15 Sept.) die, de Corunha verlaten hebbende, bij Bevesier kwam opzeilen.

Deze zeemacht bestond uit niet minder dan zeven-en-zestig schepen, meest galjoenen en dus van de zwaarste soort. Het admiraalschip, een uitmuntend bezeild vaartuig, was van 800 last en voerde 66 stukken ; dat des admiraals van Castilië, van 600 last en 54 stukken, was niet minder fraai. De admiraal van Napels had het bevel over een schip van gelijke grootte van 66 stukken. Doch de Mater Teresa, waarop de admiraal van Portugal gebood, overtrof al de overige schepen, als zijnde van 1200 last met 68 stukken gewapend en een equipage hebbende van 1200 man. Voorts was de vloot samengesteld uit 45 schepen van 200 tot 600 last, die van 20 tot 34 stukken voerden, en uit 18 kleinere. Het geheele getal stukken, waarmede de vloot gewapend was, bedroeg 1900 en dat der manschappen 24000, wel is waar niet allen zeelieden, doch waarbij zich het puik der Spaansche en Portugeesche legerbenden, benevens de bloem van den adel der beide rijken bevond. Aan het hoofd dezer zeemacht stond de admiraal Don Antonio d'Oquendo, een ervaren zeeman en beproefd vlootvoogd.

En wat had Tromp tegen zulk een macht over te stellen ? — Slechts een smaldeel van dertien schepen ; welk getal, ook al gelukte het hem De With en Banckert met de hunnen tot bijstand te verkrijgen, niet hooger kon gebracht worden dan tot een dertigtal, dat tenauwernood zooveel stukken voerde als de vijandelijke admiraalschepen alleen. Maar op die schepen van Tromp waren zeelieden, in den krijg tegen de Duinkerkers en Algerijnen, tegen de Portugeezen in Indië en Brazilië geoefend en gehard, — en bevelhebbers, in dezen zeestrijd ervaren, en die nooit gewoon waren geweest hun vijanden te tellen. Daar toch vond men den ruwen en door zijn ma-

trozen als door den vijand evenzeer gevreesden De With, dien de hem gegeven bijnaam van „Vechtgraag" reeds genoegzaam afschildert; — daar Joost Banckert, die de Zilvervloot had helpen winnen, en aan de Duinkerkers slag op slag had toegebracht: hij, die den dood zoo weinig schroomde, dat hij eens, door overmacht van vijanden benauwd, zijn eigen zoon met een brandende lont bij de kruitkamer geplaatst had, met last van die daarin te werpen zoodra tegenweer noodeloos werd; — daar eindelijk zooveel anderen, die elk van hen verdiend hadden, dat er een geschiedschrijver ware opgetreden om hun bedrijven omstandig aan het nageslacht over te brengen.

Dan al mocht ook Tromp evenals zijn officieren naar den strijd verlangen, de waardigheid die hij bekleedde, duldde niet, dat hij de aan hem toevertrouwde vloot onbedachtzaam in de waagschaal stelde; en, zoo immer, was het hier plicht den raad van zijn strijdgenooten in te winnen. Hij liet, zoodra hij den vijand ontdekte, de witte vlag waaien, teneinde de kapiteins bij zich aan boord te roepen en te overleggen wat er te doen stond. Hoe bedenkelijk de zaak ook ware, het besluit werd genomen al het mogelijke te beproeven om den vijand afbreuk te doen. Een der kleinste schepen werd door Tromp aan De With, die zich in het zeewater voor kaap Dungeness — de zoogenaamde Cingels — ophield en aan Banckert, die voor Duinkerken lag, afgezonden, met last om zich in allerijl bij hem te voegen. Van zijn zijde wachtte Tromp, hoe zwak ook, de Spanjaarden, die met den voordeeligen wind kwamen opgezeild, rustig af, en liet van half uur tot half uur seinschoten doen, om de Nederlandsche schepen te doen weten, waar hij zich bevond. De With had nauwelijks bericht van de komst der Spaansche vloot ontvangen of hij stelde met de vijf schepen, die hij bij zich had, alle moeite in het werk om zich bij Tromp te voegen en schoon tegenwind hun in den beginne zeer hinderlijk was, gelukte het hem echter, zich op den volgenden dag (16 September) met den vlootvoogd te vereenigen. Nu rees andermaal de vraag, wat een vloot van zeventien schepen (het achttiende was Banckert gaan opzoeken)

tegen een van zeven en zestig zou uitrichten? Tromp, die als vlootvoogd meer de voorzichtigheid en de zware verantwoordelijkheid die op hem rustte moest raadplegen, oordeelde noodzakelijk, langzaam terug te trekken, daar het bijna onmogelijk was tegen dien „*metalen berg*", als hij de vijandelijke vloot noemde, iets uit te richten; doch de onstuimige De With verklaarde zich stellig hiertegen en weigerde zijn standplaats zonder strijden te verlaten: „men moest bij deze gelegenheid toonen," zeide hij, „trouwe dienaars van 't vaderland te zijn, met elkander leven en sterven." — Waarschijnlijk had Tromp dezen raad verwacht, die met het verlangen der overige bevelhebbers en ook met zijn innige begeerte strookte; en hij gaf er te gereeder aan toe, omdat hij het misnoegen en de wangunst kende, die hem sedert ang en vooral sedert zijn benoeming tot luitenant-admiraal door De With, die zelf op dat ambt had aanspraak gemaakt, werd toegedragen en hij allerminst door dezen van flauwheid wilde beschuldigd worden. Het verschil in karakter dier beide helden, hoe gevaarlijk anderszins en voor de algemeene zaak nadeelig, werd in deze omstandigheid voor Nederland heilzaam: de meerdere omzichtigheid van Tromp werd aangevuurd door den teugelloozen moed van De With en de onberaden dapperheid van dezen door het beleid van Tromp gewijzigd. Alle bezwaren werden over het hoofd gezien en de scheepsbevelhebbers, op het dek van den admiraal vereenigd, vormden, in tegenwoordigheid van het verzamelde scheepsvolk, het besluit den vijand aan te tasten, terwijl men zich onderling, bij het drinken van een beker, tot getrouwe plichtsvervulling verbond. De Spaansche vloot, nog altijd den wind in haar voordeel hebbende, was de onze gevolgd en haar opperbevelhebber gaf last op het Nederlandsche smaldeel aan te dringen, in de overtuiging van het spoedig te zullen verdrijven. Maar jammerlijk vond d'Oquendo zich bedrogen. In stede van langer te wijken, wenden de schepen van Tromp op eenmaal den boeg, storten zich in 't midden hunner vijanden en in een oogenblik is de strijd algemeen. Elk onzer helden doet wonderen van dapperheid, maar bovenal onder-

scheidt zich De With. Van alle zijden door zware galjoenen omringd, ziet hij zijn zeilen in flarden vliegen, zijn schip van kogels doornageld, zijn achtersteven in brand gestoken, maar niets schrikt hem af: rustig blijft hij kogels met kogels en vernieling met vernieling beantwoorden, doet alles voor zich wijken en keert na den slag „besmeerd en begruisd, hinkende en ontoonbaar", bij Tromp aan boord, hem op een scherpen toon vragende: „of hij nu wel getoond had, den m e t a l e n b e r g te vreezen?"

En werkelijk, de kracht van den metalen berg was gebroken, en de vijand, bij wien spoedig de lust was vergaan het gevecht langer voort te zetten, met klein zeil naar de Cingels geweken. Meer dan één schip, met name dat des admiraals, had bij dat gevecht veel geleden. Aan onze zijde was de Groote Christoffel door eigen kruit in de lucht gevlogen, zoodat er slechts één man van gered werd, en het schip van De With bijna reddeloos geschoten. De zwakke macht der Nederlanders was alzoo nog meer verzwakt. Men bleef desniettemin bij het eens genomen besluit volharden. Stilte en mist verhinderden Tromp den volgenden dag (17 Sept.) opnieuw de Spanjaarden, die langs de Engelsche kust hielden, aan te tasten; doch des avonds omstreeks elf uren weder onder zeil gegaan zijnde, hield hij met een zuidenwind op den vijand aan. Teneinde te voorkomen, dat het klein getal zijner schepen door de overmacht zijns vijands vaneen gescheiden werd, gelastte Tromp, dat men zich zoo dicht mogelijk bij elkaar zou houden en dat, ofschoon het lichte maan was, elk schip een vuur zou opzetten, terwijl hijzelf er twee voerde (18 Sept.). Te een uur kwam hij de Spaansche vloot op zijde en hernieuwde het gevecht, dat, terwijl de beide vloten met schoon weer en zuid-oostenwind naar de Hoofden dreven, den geheelen nacht voortduurde. Niet weinig klom de moed der onzen, toen met den dageraad de kommandeur Banckert met twaalf schepen van Duinkerken kwam opdagen. Deze tijdige bijstand besliste de overwinning. Twee Spaansche schepen vielen den Nederlanders in handen; en de overige zagen zich, tegen tien uren in den morgen, genoodzaakt, onder het geschut der Engelsche kastee-

len van Duins te wijken. Hier deden zich eenige moeilijkheden op tusschen de Britsche en Spaansche bevelhebbers over het strijken der vlag, welke omstandigheid Tromp zich ten nutte maakte om naar Calais over te steken en zijn schepen, die door den tweedaagschen strijd van krijgsbehoeften ontbloot waren, opnieuw daarvan te voorzien. Met bereidwilligheid door den Franschen bevelhebber der stad aan het noodige geholpen, zag Tromp zich in staat, reeds den volgenden dag, ten zuiden van Duins, in de nabijheid der Spaansche vloot het anker te laten vallen ; terwijl Banckert haar ten noorden den uittocht afsneed, die ten oosten door een zandbank, de Gojing geheeten, belet werd.

Nauwelijks had De With, die tot het doen van verslag en tot herstel van zijn beschadigd schip naar het vaderland gezonden was, aan de Staten-Generaal medegedeeld, hoe onze geringe scheepsmacht de geduchte Spaansche vloot niet alleen met goed gevolg had aangetast, maar zelfs in Duins hield bezet, of zonder uitstel werden de meest gepaste maatregelen genomen om aan Tromp allen bijstand te verleenen en hem in staat te stellen het begonnen werk te voltooien. Het kwam nu niet meer in overweging, of men al dan niet een gevecht zou wagen, maar bij overheden en onderzaten werd evenzeer geijverd en buiten twijfel gehouden, dat men de Spaanschen in Duins moest aantasten en vernielen. Dadelijk werden uit de Staten-Generaal afgevaardigden gezonden naar de onderscheiden admiraliteiten, met last om alle landsschepen, die beschikbaar waren, uit te rusten. Tegelijkertijd wendde men zich tot de kamers der O.- en W.- Indische Maatschappijen en directeuren van het konvooi, teneinde de vaartuigen, die tot den krijg gebezigd konden worden, ter leen te vragen ; en tevens zorgde men groote koopvaarders te huren en ten oorlog te doen uitrusten. Een goed aantal branders werd vaardig gemaakt ; twee duizend krijgslieden aan den Stadhouder gevraagd ; waar men kon matrozen geworven en van overal krijgsmaterieel samengebracht.

Al deze bevelen werden met een ongelooflijken spoed en een voorbeeldeloozen ijver ten uitvoer gelegd. Holland en Zeeland toonden gelijke belangstelling en welwillendheid ; de admiraliteiten, de O.- en W.- Indische maat-

schappijen en de directeuren wedijverden onderling, wie de meeste schepen in den kortst mogelijken tijd zou uitrusten ; Amsterdam onderscheidde zich boven alle andere steden in het leveren van wat noodig wezen kon ; en vele bijzondere personen stonden hun eigen schepen tot zoo grootsch een oogmerk af. De branders waren weldra in gereedheid, het krijgsvolk ingescheept en de toeloop van matrozen zoo groot, dat niet allen konden worden in dienst genomen. „De kaaien, havens en scheepstimmerwerven van Holland en Zeeland," zegt een schrijver van dien tijd, „woelden en grimmelden van nieuwe toerustingen te water en te land. Het scheen niet, dat men van alle kanten schepen timmerde, maar of ze vanzelve groeiden. Men zag geen opontbod van matrozen, maar hen vanzelven in de schepen vallen. Een iegelijk achtte, dat men op niemands bevel behoorde te wachten, nu de gemeene haat tegen Spanje en de vurige liefde tot het vaderland hem aanvoerde. Elk dacht dáár zijn hopman te vinden, waar Tromp was ; order om te vechten te ontvangen, waar Tromp was ; buit te halen, waar Tromp was. Zoo groot een aanzien had deze zeeheld, dat elk zich de zege toeschreef, waar hij slechts tegenwoordig was." — Dagelijks verlieten behoorlijk uitgeruste schepen onze havens om zich, door een aanhoudenden oostenwind begunstigd, bij de vloot te voegen, die alzoo, binnen den tijd van nog geen vier weken, ter verbazing van geheel Europa, tot een aantal van 96 oorlogsschepen en elf branders was aangegroeid.

Ondertusschen waren de versterking en voorziening der vloot niet de eenige bemoeiingen, waartoe de insluiting der Spaansche zeemacht aanleiding gaf. De omstandigheid, dat deze op de Engelsche reede en onder het Engelsche geschut haar toevlucht gezocht had, gaf aanleiding, dat Karel I — die niet slechts vrede met Spanje gesloten had maar ook vrij wat meer Spaansch- dan Nederlandschgezind was — aan onzen afgezant liet verklaren, niet te zullen dulden, dat op zijn reede een gevecht voorviel, betuigende daarbij, met het kennelijk oogmerk om de plannen van Tromp te verijdelen, dat wie van de twee partijen de andere in Duins mocht aantasten, door hem als vijand behandeld zou worden. Ja, hier

bleef het niet bij: de eenzijdigheid des konings bleek nog duidelijker, toen het aan dertien Spaansche schepen, door de begunstiging, ja onder het geleide der Engelschen, gelukte bij nacht aan de waakzaamheid der onzen te ontsnappen en dat wel langs een weg, dien de Britten als onbevaarbaar hadden opgegeven. Te gelijk werd een aanzienlijke Britsche zeemacht nabij Duins verzameld, om, zoo 't heette, tegen de schending der reede te waken, doch inderdaad om de Spaansche vloot tegen onze aanvallen te beschermen. Uit dit alles ontsproten ingewikkelde onderhandelingen; ja men had oogenblikken, waarin men in de vergadering der Staten-Generaal zoo beducht werd voor een vredebreuk met Engeland, dat men aan Tromp bevel zond alles te vermijden, wat ongenoegen mocht geven aan het Britsche hof. Gelukkig vernam de visscher, die den last moest overbrengen, onbekende schepen in zee en wierp den lastbrief, uit vrees dat die in vijandelijke handen vallen mocht, over boord. Had Tromp dien ontvangen, hij zou misschien geen vrijheid gevonden hebben den vijand aan te tasten. Weldra echter kwam het landsbestuur van zijn aarzeling terug en zond andermaal bevel aan Tromp om de vijandelijke zeemacht te bestrijden en zoo mogelijk te vernielen en zulks „zonder eenigen aanschouw of regard te nemen op de havens, reeden of baaien van de koninkrijken, waar die (de vijandelijke vloot) zoude zijn te bekomen, noch zijn goed voornemen te laten varen, bijaldien eenige vreemde natie of natiën hem daarin wilden verhinderen, maar zich tegen die natie of natiën met de wapenen te verdedigen."

Nu wachtte Tromp slechts op een gelegenheid, om aan het ontvangen bevel te voldoen. Dagen achtereen werd hij echter verhinderd, zoo door ongunstige weersgesteldheid als door allerlei moeilijkheden, hem van de zijde des Engelschen vlootvoogds in den weg gelegd, die hem ieder oogenblik officieren zond, om hem nu eens door vleiende lofspraken dan door bedreigingen van zijn oogmerk af te brengen. Maar noch vleiende woorden, noch bedreigingen hadden invloed op het gemoed van den admiraal. Hij bleef voor Duins liggen, verdubbelde zijn waakzaamheid en sloot de vijandelijke vloot van dag

tot dag nauwer in. Intusschen begrijpende, dat een aanval op deze, terwijl zij ter reede van Duins lag onder de bescherming der Britsche kasteelen en in de nabijheid eener Britsche vloot, op zichzelf een hachelijke zaak was, wenschte hij de Spaansche vloot de reede te doen verlaten en in de open zee te kunnen aantasten, waardoor aan de Engelschen alle voorwendsel om den strijd te verhinderen zou worden ontnomen. Hij gaf dit zijn verlangen te kennen aan den Engelschen opperbevelhebber Pennington, die, niets liever verlangende dan van de beide vloten ontslagen te worden, dien wensch aan d'Oquendo overbracht. Deze zocht zich van het voldoen daaraan door allerlei uitvluchten te ontslaan. Onder andere gaf hij voor, dat hij niet kon uitzeilen zonder een zeker aantal masten en stengen, die te Dover lagen. Tromp, hem dit voorwendsel willende ontnemen, deed die masten en stengen door een zijner schepen halen, en bij den Spaanschen admiraal aan boord brengen; waarop deze klaagde over gebrek aan kruit, betuigende, zee te zullen kiezen, zoodra hij daarvan voorzien zoude zijn. En, verbeeld u, nu durfde de Engelsche admiraal, in naam van d'Oquendo, aan Tromp het voorstel doen, dat deze den Spanjaard eenige duizenden ponden kruit zou verschaffen; wat nog zonderlinger is, Tromp bracht het voorstel in den krijgsraad; en, wat nog het zonderlingste van alles is en het vertrouwen dier wakkere zeehelden in hun dapperheid kenschetst, de krijgsraad stemde toe, dat aan den vijand uit zijn voorraad het verlangde buskruit zou gezonden worden: „zij verstonden", zegt het dagboek van Tromp, „dat men dat kwaad zou willen doen."

Doch ook deze klacht van d'Oquendo bleek weldra een louter voorwendsel te zijn; want nu hem zijn verzoek was toegestaan, verzocht hij niet langer om kruit en bleef in Duins.

Eindelijk oordeelde Tromp, dat de tijd tot handelen gekomen was. Zijn vloot was thans, gelijk ik u verhaald heb, door de krachtige hulp, hem uit het vaderland gezonden, aanzienlijk genoeg, en met omtrent 6000 zeelieden en 2000 soldaten bemand. Bevelhebbers en scheepsvolk waren evenzeer hunkerende naar den strijd, en de admiraal kon noch wilde langer toeven met aan

aller begeerte te voldoen. Zijn zeemacht werd in zes smaldeelen verdeeld. Hijzelf nam het bevel over een daarvan, uit achttien schepen bestaande, dat het midden der vijandelijke vloot, bepaaldelijk den opperbevelhebber zou aantasten. Den vice-admiraal van Zeeland, Jan Evertsen, werd opgedragen, zich met het tweede eskader tegen den Portugeeschen admiraal te wenden. De kommandeur Denys had last, met het derde smaldeel de Spaanschen van de zuidzijde en de kommandeur Houtebeen met het vierde hen van de noordzijde te bestoken. De schout-bij-nacht, jonker Cats, moest met het vijfde eskader den Duinkerker admiraal, Michiel Dorn, bestrijden. Eindelijk De With, hoe gaarne hij met de Spaanschen slaags geraakt ware, had edelmoedig aangeboden benevens Banckert met het zesde smaldeel, uit negen en twintig zeilen bestaande, de Britsche zeemacht in 't oog te houden en haar des noods te keer te gaan, indien zij den Spanjaard hulp zocht te bieden.

Het ongestadige weder en de tegenwerking van wind en getijde verhinderden nog eenige dagen den aanval. Eindelijk, in den nacht tusschen 20 en 21 October, liep de wind, die (als ik boven zeide) tot dusverre oost geweest was, naar het noorden om en werd vervolgens noordwest, en alzoo uiterst gunstig om den vijand van de reede te verdrijven. Nauwelijks had Tromp deze verandering opgemerkt, of hij deed seinen, dat alle man zich gereed zou maken. Een tweede sein werd gegeven; en de geheele vloot stelde zich in beweging. De aanval, hoezeer ook voorzien, scheen den Spanjaarden nog onverwacht te komen; immers op een groot deel hunner schepen, dat door de mindere bedrevenheid der manschappen niet ras genoeg onder zeil kon raken, zag men zich genoodzaakt het anker te kappen. Dit bracht verwarring teweeg; te meer daar de schepen door hun aantal en zwaarte zelve elkander in den weg waren, en de engte der plaats hun hinderlijk was om zich vrij te bewegen. Door deze omstandigheid, door een opgekomen mist, door de onbekendheid met de ligging van het strand, maar vooral door den aandrang der met snelheid aanzeilende Nederlandsche vloot, geraakte de admiraal van

Castilië met twee en twintig andere Spaansche schepen reeds in het begin van den strijd aan den wal. Wel lagen zij aldaar onder bescherming van het Britsche geschut, dat op de onzen werd gelost; doch dezen bekreunden zich weinig hierom en beschoten de vastgeraakte schepen zoo hevig, dat zij weldra van hun scheepsvolk verlaten werden, dat zich zwemmende of met de sloepen aan wal borg. Straks werden door Tromp eenige branders afgezonden, die zeventien dier schepen vernielden.

Intusschen was Jan Evertsen aan het hoofd van het Zeeuwsche smaldeel in een hevig gevecht geraakt met het schip van den admiraal van Portugal, de reusachtige Mater Teresa. Zoo hoog en stevig was dit gevaarte en zoo sterk bemand, dat het geschut er geen uitwerking op scheen te hebben en de entering een onmogelijkheid ware geweest. Geen wonder was het dus, zoo Evertsen in den ongelijken kamp een oogenblik te kort schoot. Doch Tromp had het gevaar gezien, waarin hij verkeerde, en dadelijk Van Galen te zijner hulp gezonden; — Van Galen, den moedigen kapitein der Amsterdamsche directie, den boezemvriend en strijdgenoot van den roemrijk gesneuvelden De Haan: Van Galen, wiens oorlogsfeiten tot de aloude heldeneeuw schijnen te behooren. Met zijn schip toegesneld, ontzet hij eerst Evertsen en daarna den bevelhebber Musch, die met zijn boegspriet in de galerij van 't Portugeesch galjoen was vastgeraakt en zendt vervolgens twee branders op de Mater Teresa af, die echter worden afgeweerd. Drie andere, door Musch bestuurd, deden een zoo gelukkige uitwerking, dat het ontzettende waterkasteel in vuur gezet werd en met al wat het inhad onder een verschrikkelijk gekraak uiteenspatte. Nauwelijks 200 man ontkwam van de 1200, die het bemanden. De overigen verbrandden en verdronken, of werden half gezengd in de lucht opgejaagd of aan flarden gesmeten.

D'Oquendo was er in geslaagd met een gering gedeelte zijner macht uit Duins in zee te loopen. Maar snel als de honden, die het boschzwijn uit zijn schuilplaats hebben opgejaagd, volgden hem de schepen des Hollandschen admiraals. Reeds bij het uitzeilen geraakten de admiraal

van Galicië en een ander Spaansch schip aan elkander en gaven uit vrees voor de branders zich zonder veel tegenweer over. Elf andere schepen werden genomen; eenige, waaronder de admiraal van Napels, verzeilden op zandbanken aan de Engelsche of Fransche kusten. Aan d'Oquendo mocht het echter gelukken met een tien- of twaalftal schepen, door den mist begunstigd, het gevaar te ontkomen en zich binnen Duinkerken te bergen.

Zoo noodlottig liep voor de Spanjaarden deze onderneming af. Van de zeven en zestig schepen, aan welker uitrusting een vol jaar besteed was en verbazende schatten ten koste gelegd waren, werden nauwelijks achttien behouden. Meer dan 40 schepen waren genomen of vernietigd; veertien daarvan werden door de Nederlanders in hun havens opgebracht. Zeven duizend man hadden de Spanjaarden verloren, waarvan 1800 gevangen werden gemaakt. Daarentegen werden slechts één schip en nauwelijks 100 man aan onze zijde vermist. Was het wonder, dat de tijding dezer luisterrijke overwinning door geheel het vaderland met gejubel werd ontvangen; dat de blijdschap tot verrukking steeg, toen Tromp aan wal stapte en dat zijn reis naar 's-Gravenhage een triumftocht geleek? — Met recht werd dan ook bij besluit van 's lands regeering aan hem en aan zijn strijdgenooten de hoogste lof toegezwaaid en aan de voornaamste gezagvoerders gouden ketenen en eerepenningen toegekend. — De rang van Nederland als zeemogendheid was door deze zege op zulk een overmacht en onder 't oog van Engeland en Frankrijk behaald, ten volle gevestigd en het gewicht van onzen staat in de schaal van Europa kon door niemand meer ontkend worden. Het was dan ook in de Staten te verschoonen, dat zij, dit gevoelende, vaststelden, dat men hun voortaan den titel van „Hoog-Mogende Heeren" of „Uwe Hoog-Mogendheden" geven zou, en dat zij voor zich bij plechtige gelegenheden den rang *na* de koningen en den staat van Venetië, doch *voor* de keurvorsten vorderden.

Huygens' „Scheepspraat."

(Uit: POTGIETER, Proza. Het Rijksmuseum te Amsterdam. Haarlem, H. D. TJEENK WILLINK.)

Een leerdicht ter zijde te leggen, om over een liedje te spreken, gaat nog aan; maar u uit een klaaghuis te willen overbrengen in een kroeg, schijnt gewaagder, en echter verzeker ik u, dat gij het u niet beklagen zult, zoo ge u uit de binnenkameren van de eerzame burgerij der steden van Holland laat medetroonen, tot waar de frissche krans in het leger der Staten op de grenzen buiten hangt. Zie, dáár wuiven de wingerdranken, door de vingers der knappe herbergsdeerne saamgestrengeld, daar wuiven ze van verre den krijgslieden te gemoet. Een likkebroer, wien zij den beker vult, beweert, dat hij hare blanke beentjes heeft bespied, toen zij op de bank wipte, om tot de stang op den hoek des huizes te kunnen reiken. Maar wat schort er aan, dat zijn scherts geen bijval vindt, dat het kwinkslaan geen kaatsspel wordt, al drentelen er Friezen om hem henen, die Starters liedeboek van buiten kennen, al brengt hij het een Hollander toe, die Breerô op zijn duimpje heeft? Jong, jolig als deze is, stoot hij stil aan, ziet hij voor zich als de overigen. Eer iemand het er voor houdt, dat het aan de dubbelzinnige aardigheid zelve haperde, zegge ik hem, hoe darteler jokkernij, hoe daverender juichen haar pleegt te volgen: — wie heeft ooit van kieskeurige krijgsliên gehoord? Zelve onze nuttigheidseeuw levert ze niet. Maar, terwijl ik de overbodige opmerking maakte, viel het u in het oog, dat er verslagenheid heerscht in het gansche heir, dat de grombaarden grimmiger zien dan gewoonlijk. Een hunner, mede voor de huismanswoning gezeten, die in herberg is verkeerd, een hunner heeft van Nieuwpoort opgehaald. „Stil, Floor! Stil!" voegde hem een spitsbroeder toe, „prince Mouringh is dood!" — „En Breda over," zuchtte Floor, wien de jongelingsjaren des veldheers heugen, toen het vrije, vroolijke leven der lansken hem aanlachte, toen hij niet voorzag, dat er een tijd komen kon, waarin hij, arm en oud, misschien zou moeten bedelen om zijn brood. Er ging sprake van af-

danken; — de wapenen der Staten waren in den laatsten tijd niet gelukkig geweest, de fortuin had den vorst, die in zijn jeugd haar gunsteling scheen, bij het grauwen zijner haren den rug gekeerd; — er ging sprake van afdanken, de gezeerden het eerst, dacht onze grombaard. En wonden had Floor, wonden in menigte, maar geen enkele in den rug. De oude lansknecht hief den grijzen kop onwillekeurig op, toen zijn hart bij die gedachte joeg, als het placht te jagen vóór vijf en twintig jaar. O, als de wereld een andere Mouringh opleverde; — als zijns gelijke hem aanvoeren mocht, wat maakten dan jaren, wat wonden uit? Trots beide, zou hij met zulk een veldheer slechts te moediger weer in het vuur gaan; de dood en hij hadden elkaar zoo dikwijls in de oogen gezien, dat Floor van geen vreezen meer wist. Hola! wat was daar te doen? Een liedjeszanger, om wien men kanne en kroes in den loop liet, om wien men samendrong, tot hij van zijn ton over helmen, hoeden en hoofden loopen kon, als het hem lustte; Floor lachte de dwazen uit, Floor leegde zijn' beker. Maar, „hoezee! hoezee!" klonk het; „hoezee!" en onze oude rees op, als zij, die rondom hadden gezeten; — die deun moest iets aêrs gelden dan mooie meisjes, zooals hij er had gekend en gekust, niet bij het dozijn, maar bij duizenden — in Vlaanderen; — die deun moest iets aêrs gelden dan wijn, zooals hij had gedronken, niet bij den kroes, maar bij de kruik, uit de kelders der aartshertogen en abten — in Brabant. „Hoezee! hoezee!" wat mare bracht die borst toch? Floor trad dichter op den zanger toe, en menig vlasbaard week ter zijde; Floor stond midden in den kring, eer hij het wilde of wist; Floor zag opgeruimde gezichten om hem henen. — „Eens nog, eêle baas!" riep een der ruiterhoplieden. En andermaal galmden de forsche klanken uit de forsche keel. Mijn grombaard luisterde. Hoe hij de ooren opstak, — acht mijn vergelijking niet smadelijk — hoe hij die opstak, als een dogge het doet bij het noemen van den naam zijns meesters. „Mouringh," begon het liedje. Floor knikte den borst op de ton toe; Floor riep hoezee als de overigen, zoodra het dezen als den onoverwinlijke prees. Het was het minst aandoenlijke

van de zege, die de zang behalen zou : Floors hoofd zinkt op zijn borst ; Floors ruwe hand strijkt schichtig langs zijn ruig gezicht, daar het liedje den dood van Mouringh meldt onder het beeld van den leeuw, die ingesluimerd is in den eindeloozen slaap. „Hadde ik voor hem mogen sterven !" mompelt Floor en mijmert, terwijl de zanger den rouw des volks zingt, den rouw te land en ter zee ; Floor mijmert, tot de borst op de ton hem ontwaken doet door de vraag van Mooi Heintge : „Of men daarom dutten zal ?" Floor ontwaakt, zeg ik, en tot geestdrift ontvlamt zijn gevoel, eer hij het liedje heeft uitgehoord. „Vivat prince Henrik," klinkt het uit zijn hart, „al moesten we morgen weer in 't vuur !" — „Vivat prince Henrik !" roept het heir als hij, en de liedjeszanger leegt de hem toegereikte fluit, en tot kroezen en kannen teruggekeerd, vertelt Floor, hoe Frederik Hendrik zich gekweten heeft van den slag bij Nieuwpoort af, — het was in den zang terecht gezegd, „dat hij allerlei gesnor van buien over zijne muts had zien gaan." — Vivat prince Henrik !" — Ik heb maar één indruk van het bekende stukje *Scheepspraat* geschetst ; ik zoude den invloed, dien het uitoefende, in tal van andere toestanden kunnen veraanschouwelijken ; doch die enkele volstaat, om u een begrip te geven, hoe het hoofd en het harte van Huygens zijn volk en zijn vorst liefhadden in den bloei der jeugd, hoe hij beider betrekking begreep, menschenkenner als hij toen reeds heeten mocht. „Een liedje," zegt men misschien, smadelijk de schouders ophalende, „een liedje, 't is ook wat !" Zegt het, al schreven Burns en Béranger ook maar liedjes, zegt het, en ziet voorbij, dat wij geen eigenaardiger Hollandsche voorstelling der staathuishouding van ons gemeentebest hebben, dan dit stukje aanbiedt, dat zestig regels zulk een zanger voldoende zijn ter bezieling van zijn volk, door een voorstelling, uit zijn leven gegrepen, — door de belofte eener toekomst, het verleden, waaraan hij recht doet, waardig.

Een Burgemeester van Amsterdam.

(Uit: Het land van Rembrand, door Cd. Busken Huet. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink.)

Mr. Hendrik Hooft, oomzeggerskind van Cornelis Pieterszoon, leefde onder Jan De Witt, doch komt eerst onder Willem III op den voorgrond.

Uit den burger doop- en den burger geslachtsnaam zijner moeder, Haasje Houtloock, bespeurt men dat ook hij van afkomst tot de breede middenklasse der samenleving behoort, welke in 1578 te Amsterdam de bovendrijvende en heerschende geworden is.

Tevens bewijzen de goederen, welke twee vrouwen hem achtereenvolgens ten huwelijk brengen, dat het volle aanzien van den uitgestorven of verarmden adel, in een vroeger tijdperk vermogend en talrijk, op dezen nieuwen stand is overgegaan. De kleinzoon van den zaankantschen schipper wordt heer van Oud-Karspel, heer van Koedijk, heer van Schoterbosch. Het onderscheid tusschen den poorter en den geboren edelman is uitgewischt. Hendrik Hooft vervult geen andere maatschappelijke betrekking dan van nature lid der Amsterdamsche regeering te zijn. *Il se donne la peine de naître*; en die inspanning is voldoende om hem op het vredes-kongres te Nijmegen in 1678 tot een persoon van gewicht te maken.

Zijn karakterschets door sir William Temple doet in weinige woorden hem kennen als niet gewoon; rijpe en schier overrijpe vrucht eener nieuwe beschaving.

„Er waren,” verhaalt in zijn herinneringen van 1672 tot 1679 de Engelsche gezant, „er waren in dien tijd te Amsterdam twee regeerende burgemeesters, die in deze stad alles naar hunne hand zetten, gelijk zij zelf het de zaken van het land deed. De een was de heer Hendrik Hooft, een man van gemoed, braaf, zeer rijk, wel onderwezen, geestig, luimig, zonder eerzucht. Alle staatsambten had hij stelselmatig afgewezen, en vergenoegde zich met op zijn tijd het burgemeesterschap der stad zijner inwoning waar te nemen; nog wel zooveel mogelijk op zijn gemak. Hij had een zeer oorspronkelijken draai van geest, en ik hoorde hem op een keer twee din-

gen zeggen, die nieuw voor mij waren. Het een, dat een gezond man die weet dat hij morgen moet sterven van pijn, niettemin genieten zal van den dag van heden; doet hij dit niet, dan is hij geestelijk krank of op. Het andere, dat men een stumpert moest zijn om meer dan zestig jaren oud te willen worden, en dat wat hem betrof, als hij dien leeftijd bereikt zou hebben (waarvan hij toen niet ver af was), de eerste gunstige gelegenheid tot heengaan hem welkom zou wezen. En hij maakte dit zeggen waar; want kort daarna is hij zonder omslag gestorven aan een aanval van podagra, zich met zijn vrienden onderhoudend tot hij niet meer kon, en hen verzoekend zich te verwijderen, teneinde hun het schouwspel van zijn doodstrijd te sparen. Toen hij zich een weinig voelde bijkomen, ontbood hij hen opnieuw in zijn bovenkamer, zeggende *qu'il y-avait encore pour une demi-heure de conversation.* Zoo dacht en gevoelde de heer Hooft, met wien ik het zeer goed vinden kon, hoewel hij den naam had een wispelturig man te zijn, en ik naar zijn verzekering de eenige ambassadeur was, wien hij in al zijn leven een bezoek had gebracht. Zijn gezag te Amsterdam was onbeperkt, maar zonder dat hij het zocht of er zich aan gelegen liet liggen, of er gebruik van maakte."

Elders in Temple's boek wonen wij ten huize van Hendrik Hooft een heeren-diner bij. Telkens als de gezant, die het op de borst heeft, achter zijn stoel op den grond spuwt, ziet hij tot zijn verbazing een in het vertrek op post gestelde jonge dienstbode toeschieten, die met een schoon servet den vloer reinigt. Eén buurman vraagt naar zijn welstand, en hij antwoordt, dat hetgeen in zijn verkoudheid hem het meest hindert, de moeite is, welke hij die gedienstige geeft. — Gij treft het, roept de gastheer hem lachend toe, dat mevrouw Hooft afwezig is; want zij had u, ambassadeur of niet, wegens huisbesmetting buiten de deur gezet. Er zijn hier twee kamers waar ik nooit een voet waag; ik geloof niet, dat zij meer dan tweemaal 's jaars opengaan, om schoongemaakt te worden. — Temple hervat, dat hij hem houdt voor een goed patriot, die niet alleen de belangen

van zijn land ter harte neemt, maar ook de zeden zijner stad eerbiedigt, waar de huisvrouwen, naar hij heeft hooren verzekeren, het opperbewind voeren. — Hooft geeft dit toe; erkent dat een zachtaardige bazin, *une douce patrone,* voor een getrouwd man te Amsterdam de hoogste prijs uit de loterij is; en zegent zijn gesternte, hetwelk er hem zulk eene ten deel deed vallen. — Een deftige burgemeester zegt dat de gastheer schertst, en de Amsterdamsche vrouwen niet baziger zijn dan haar zusters in andere voorname steden; maar Hooft houdt zijn stelling vol. Het is zoo, beweert hij, en het kan niet anders zijn, want het rust op een oude gewoonte; en de man, die er verandering in wilde brengen, zou met een ongelijke partij te doen krijgen. Niet alleen de Amsterdamsche vrouwen zouden *en corps* tegen hem samenspannen, maar ook al de getrouwde Amsterdamsche mannen, die door hun vrouwen op den kop gezeten werden.

Na tafel brengt Temple met zijn zuster een bezoek aan een andere Amsterdamsche familie, waar, naar aanleiding van het gesprokene ten huize van Hendrik Hooft, zoovele staaltjes van buitensporige Amsterdamsche zindelijkheid verteld worden, dat de zuster ongeloovig het hoofd schudt. Teneinde haar te overtuigen verzoekt haar de stedelijke secretaris, die deel uitmaakt van het gezelschap, te willen letten op een huis aan de overzijde. Het is gebeurd, mevrouw, verzekert hij, dat een burgemeester de eigenares van dat huis een bezoek is gaan brengen. Hem wordt opengedaan door een lange Noordhollandsche meid, wie hij vraagt of haar mevrouw geen belet heeft; zij antwoordt van neen, en hij wil binnentreden. Maar zij bemerkt dat er slijk aan de schoenen kleeft, pakt hem aan, neemt hem op haar rug, draagt hem twee kamers door, zet hem neder onder aan de trap, trekt zijn schoenen uit, schiet hem een paar gereedstaande muilen aan, — alles zonder spreken, — en zegt ten slotte, dat mevrouw zich in de opkamer bevindt, waar zij hem gaarne ontvangen zal.

Edison.

(Uit J. STAMPERIUS, Wilskracht en Genie, Tafereelen uit het leven van EDISON. Heusden, L. J. VEERMAN.)

Edison's afgetrokkenheid, die somtijds in droomerigheid overging, wanneer zijn gedachten geheel vervuld waren met een of ander wetenschappelijk onderwerp, bezorgde hem veel onaangenaamheden en deed hem ook zijn betrekking als telegrafist te Stratford verliezen.

Op het tijdstip, waarop ons verhaal aanvangt, zien we Edison op weg naar Port Huron, waar hij thans bij zijn ouders onder dak hoopt te komen, tot tijd en wijle hij zoo gelukkig is een nieuwe betrekking te vinden.

Dat hij de toekomst niet donker inziet en vast vertrouwt dat zijn gedwongen werkeloosheid slechts van korten duur zijn zal, toonen zijn opgeruimd gelaat, zijn vlugge gang en ongedwongen houding. Vroolijk slaat hij den blik in het rond over het besneeuwde landschap. Ook de snerpende koude schijnt hem weinig te deren. Met vlugge schreden vervolgt hij zijn weg, tot hij de Sint-Clairrivier genaderd is.

Dat is een mooi gezicht! Heeft op andere plaatsen een stevige ijsvloer zich over het water gelegd, hier is dit niet het geval. De Sint-Clairrivier is de breede weg, waarlangs de groote watermassa's van het Huronmeer naar het Eriemeer worden afgevoerd. De sterke strooming in de rivier heeft het ijs belet, zich vast te zetten. De groote ijsbrokken drijven snel met den stroom mede, wild tegen elkander botsende, zoodat men het gedruisch op verren afstand hooren kan. Op sommige plaatsen, waar de rivier een kromming maakt, hebben zij zich hoog opgestapeld en versperren aan het snelvlietende water den weg, zoodat het hoog wordt opgestuwd. Dan breekt de ijsdam en storten water en ijs met donderend geweld voort, alles medesleepende en vernielende, wat zich op hun weg bevindt. Ook de spoorbrug is bezweken en aldus de gemeenschap tusschen de beide steden Port-Huron en Sarnia, aan weerszijden van de Sint-Clairrivier gelegen, gestremd.

Edison ziet het woeste natuurtooneel langen tijd op-

merkzaam aan. Er is voor hem iets aantrekkelijks gelegen in het gadeslaan dier natuurkrachten, wier onverzettelijkheid over elken tegenstand zegeviert.

Eindelijk gaat hij verder. Spoedig heeft hij thans Port Huron bereikt. Na een kort bezoek aan de ouderlijke woning begeeft hij zich naar het telegraafkantoor. Zijn hart trekt hem naar de plaats, waar hij zijn eerste geld als telegrafist verdiend heeft. Hij wordt er vriendelijk ontvangen. Het geschil, dat hij met den directeur heeft gehad, is vergeten. De beambten drukken hem allen de hand en noodigen hem uit, plaats te nemen en zijn wedervaren van de laatste maanden te vertellen.

Edison zet zich, doch ziet verbaasd rond. Alle beambten, ook de directeur, zitten op hun doode gemak een pijp te rooken.

„Is hier niemendal te doen ?" vraagt Tom.

„Jongen neen", antwoordt een der telegrafisten lachend, „wij hebben allen vacantie."

„Ja, gedwongen vacantie," zegt de directeur op verdrietigen toon. „U moest daarover niet lachen, de zaak is ernstig genoeg."

„Wat is er dan gebeurd ?" vraagt de bezoeker, nog meer verbaasd.

„Och," antwoordt de directeur, „de telegraafleiding is gebroken. Door den ijsgang in de rivier is de spoorwegbrug vernield. . . ."

„Dat heb ik gezien," valt Tom in.

„En nu zijn tegelijk de telegraafdraden gebroken, die over de brug liepen. Thans is er volstrekt geen verbinding meer met den overkant."

„Ja, dat is erg," meent Tom.

„Veel erger dan je wel denkt," vervolgt de directeur. „Daar de spoorwegverbinding met Sarnia, aan den overkant, verbroken is en ook de brievenpost niet over kan door den ijsgang, meenen de menschen, dat alleen de telegraaf is overgebleven. Tal van telegrammen liggen te wachten en telkens komen er vanuit andere plaatsen nieuwe bij, die wij verder zouden moeten seinen, als we maar konden. Thans heb ik aan de groote kantoren bericht gezonden van den toestand en verzocht geen tijdingen

voor S a r n i a meer te zenden, daar wij ze toch niet verder kunnen brengen.''

„Dat is een gekke geschiedenis,'' zegt Edison.

„Treurig,'' zegt de directeur.

„En hoe lang zal dat wel duren ?'' vraagt Tom, wien het ongeval meer belangstelling inboezemt dan aan de beambten, die zulk een rusttijd niet onaangenaam vinden.

„Dagen lang,'' is het antwoord. „Zoolang er zooveel ijsgang is, kan niemand naar den overkant. De afstand is wel niet groot, maar toch zou de tocht thans levensgevaarlijk zijn. En nog langer zal het duren eer een nieuwe telegraafdraad gespannen is.''

Zuchtend klopt de directeur de asch uit zijn pijp, welke door het praten is uitgegaan, en gaat voor het venster staan om uit te kijken naar het doode winterlandschap.

Edison zit in nadenken verzonken en kijkt naar den zolder, als wilde hij daar een middel vinden om de gemeenschap met het stadje S a r n i a, dat aan den overkant der S i n t-C l a i r r i v i e r ligt, te herstellen.

De beambten praten intusschen met elkaar over alles en nog wat, en af en toe klinkt een luid gelach als belooning voor een kwinkslag, dien deze of gene ten beste geeft. Eensklaps roept een op vroolijken toon :

„Hei Tom, wat zit jij naar den zolder te turen ? Wat zoek-je daar ?''

De aangesprokene hoort niet, tot zijn naam nog eens genoemd wordt en het luide gelach der aanwezigen hem in de werkelijkheid terugvoert.

„Zeg, droomer,'' wordt hem weder toegeroepen, „'t is nog geen bedtijd hoor !''

De knaap geeft geen antwoord, maar staat op en wendt zich tot den directeur, die nog steeds voor het venster staat. Nu hij door Tom aangesproken wordt, ziet hij om.

„Wat is er ?''

„Mijnheer,'' zegt Edison, „ik heb eens nagedacht over een middel om gemeenschap met S a r n i a te krijgen, en. . .''

„Weet jij zoo'n middel ?'' vraagt de directeur haastig.

„Wat ?'' roept de spotter van zooeven. „Wou-je over de rivier vliegen, Tom ?''

„Neen," zegt deze, „vliegen kan ik niet, maar. . . . ."

„Nu, spreek dan op", valt de directeur ongeduldig in; „overvaren gaat toch ook niet."

„Tom wil zwemmen," zegt een der beambten; „'t is er juist goed weer voor."

Allen lachen, behalve de directeur, die boos wordt.

„Houdt toch op met die flauwe praatjes," verzoekt hij. En dan weder tot den knaap, die nog steeds staat na te denken, en zoozeer van zijn denkbeeld vervuld is, dat hij de plagerijen nauwelijks hoort:

„Nu, spreek op dan, Edison, als je kunt. Hoe wil jij een bericht naar den overkant brengen?"

„Telegrafeeren," is het antwoord.

„En de draad is stuk!"

„Ik zal telegrafeeren zonder draad," spreekt de knaap.

„En waarmee dan?" vraagt een spottende stem.

„Met de stoomfluit van een locomotief," geeft Tom ten antwoord.

Een luid gelach breekt los, doch Tom wendt zich tot den directeur, die niet weet, of hij zich op den jongen boos zal maken of niet.

„Hou-je me voor den gek?" vraagt hij barsch; maar Edison voert zijn vroegeren patroon naar het venster en spreekt daar eenige oogenblikken op zachten toon. Vol belangstelling luistert de ervaren man naar den knaap, en als deze uitgesproken is, wendt de directeur zich tot de beambten, wien de lach nog op 't gezicht zetelt.

„Heeren," spreekt hij ernstig, „deze jongen verdient eerbied in plaats van spot. Zijn plan is goed en kan slagen. En het is zóó eenvoudig, dat wij ons wel schamen mogen, zoo iets zelf niet te hebben bedacht. Aan Edison alle eer! Nu zal hij ook het plan uitvoeren, en hij alleen!"

„Welk plan?" vragen allen thans om strijd.

In korte woorden deelt de directeur aan de telegrafisten mede, wat Tom hem heeft toevertrouwd. Een luid hoera gaat spoedig op voor den knaap, dien men een oogenblik te voren nog uitgelachen heeft.

Daarna begeeft de directeur zich met Edison naar buiten om de proef te gaan nemen welke door Tom is bedacht.

Wat voor den directeur en de overige telegrafisten na

een korte uitlegging duidelijk was, vereischt een tamelijk uitvoerige verklaring voor hen, die met de telegrafie niet zoo goed op de hoogte zijn. Toch zal de lezer, naar ik hoop, genoegzaam belang stellen in de vinding van den jongen Edison om er iets meer van te willen weten en zich daarvoor de moeite willen getroosten, de uiteenzetting te volgen, waarmede wij een oogenblik den draad van ons verhaal afbreken.

Wie in een telegraafkantoor de voor hem zoo geheimzinnige toestellen eenigszins nauwkeurig beschouwt, bemerkt spoedig, dat ze hoofdzakelijk van tweeërlei aard zijn; n.l. toestellen waarmede telegrammen naar andere plaatsen worden *verzonden* en andere waarmede telegrammen van andere plaatsen worden *ontvangen.* We zouden de eerste de *seingevers,* de laatste de *seinontvangers* of *seintooners* kunnen noemen.

De *seingever* of *seinsleutel* bestaat uit een hefboompje, dat in het midden draaien kan en van twee koperen punten is voorzien, terwijl het aan het eind een knopje draagt. Als de telegrafist hierop drukt, ontstaat er verbinding met het andere station, waarheen de telegraafdraad voert. Laat hij het knopje los, dan is de verbinding dadelijk verbroken, doch zoodra hij het knopje van den sleutel weder neerdrukt, is de verbinding hersteld. Door een koperdraad is de seinsleutel verbonden met de batterij in den kelder, waarover straks gesproken zal worden. Een andere koperdraad verbindt den seinsleutel met den langen draad, dien we buiten over de hooge palen zien gespannen. Deze draad loopt met het andere einde uit in den *seinontvanger* in het verdere gelegen telegraafkantoor. Daar is het laatste gedeelte van den draad gewonden om een dubbelen ijzeren cilinder, welke het voornaamste deel van den seinontvanger uitmaakt.

Zoodra nu in het eerste kantoor de sleutel naar beneden wordt gedrukt, gaat er een electrische stroom, zooals men het noemt, door den langen draad naar het tweede kantoor en dus ook door de omwindingen van den dubbelen ijzeren cilinder.

En deze electrische stroom heeft een wonderlijke uitwerking op het ijzer: hij maakt het *magnetisch.*

Gij weet immers, wat dit is? Zoodra ijzer magnetisch is geworden, trekt het andere stukjes ijzer naar zich toe en houdt ze vast. Kleine hoefvormige of rechte magneetstaafjes heeft ieder wel eens gezien: al was het maar in het kinderspeelgoed, waarmede dan drijvende vischjes en zwaantjes worden aangetrokken.

Welnu, zulk een magneet wordt ook de dubbele cilinder in den seinontvanger, dien men daarom *electro-magneet* noemt. Dadelijk trekt hij een blokje ijzer naar zich toe, dat er vlak boven zit. Aan dit blokje ijzer, het *anker* geheeten, is een hefboompje bevestigd, dat aan het andere einde een *schrijfstift* draagt. Als het anker door den dubbelen cilinder naar zich toegetrokken wordt, wordt daardoor de schrijfstift opwaarts gedrukt tegen een strook papier, die er zich boven bevindt.

Nemen wij nu nog een kijkje in den kelder van het telegraafkantoor. Daar staan de werktuigen, waarmede de electriciteit wordt voortgebracht. In een groot glas heeft men *zwavelzuur* of *vitriool* gegoten, dat met water verdund is. Daarin is geplaatst een rond gebogen stuk *zink* en daarbinnen een steenen potje, waarin men een ander bijtend vocht, *salpeterzuur*, giet. Ten slotte plaatst men in het steenen potje een langwerpig stuk *cokes* en daarmee is het *element*, zooals nu zulk een toestel heet, gereed. Door de werking van zink, kool, zwavelzuur en salpeterzuur op elkander ontstaat die wonderbare kracht, welke wij *electriciteit* noemen.

Dikwijls gebruikt men ook andere elementen. In plaats van zwavelzuur en salpeterzuur bevatten deze een oplossing van een zout, dat *salmoniak* heet.

Om de werking krachtig te maken zijn verscheiden *elementen* tot een *batterij* vereenigd. Door strookjes koper is telkens het zink van een element met de kool van 't volgende verbonden, terwijl aan kool en zink van de beide uiterste elementen lange koperdraden bevestigd zijn. Door die draden stroomt de electriciteit naar den seingever en seinontvanger in het telegraafkantoor.

Ziehier nu de werking van het telegraaftoestel zoo eenvoudig mogelijk voorgesteld. De telegrafist in het eene kantoor, bijvoorbeeld te A m s t e r d a m , drukt op het

knopje van den *seinsleutel;* daardoor komt er verbinding van de *batterij,* waarin de electriciteit wordt opgewekt met den telegraafdraad en er gaat een *electrische stroom* door den draad naar het andere kantoor, laten wij zeggen Rotterdam. Die electrische stroom maakt den *electromagneet* in den seinontvanger *magnetisch,* daardoor trekt deze het *ankertje* aan, het anker licht de *stift* op en drukt die tegen de *papierstrook,* welke tegelijk langzaam voortschuift en op de strook ontstaat een. . . . . *streepje.* Of het een *lang* of een *kort* streepje zal zijn, hangt van den telegrafist te Amsterdam af; want laat deze den sleutel los, dan is alles weer uit. Dan is de draad niet meer verbonden met de batterij, dan gaat er geen electrische stroom door den draad, dan is de electro-magneet niet magnetisch meer, laat het ankertje los, dat door een veertje teruggetrokken wordt, en het stiftje drukt niet meer tegen de papierstrook. Maar zoodra de sleutel weder nedergedrukt wordt, geschiedt hetzelfde weer; *en zoo kan de telegrafist te Amsterdam streepjes schrijven op de papierstrook in het telegraafkantoor te Rotterdam.*

Dit doet hij dan ook en anders niet. Het telegrafeeren bestaat uit niets anders dan het schrijven — op verren afstand! — van streepjes en puntjes, door middel van het telegraaftoestel.

Maar wat dan die streepjes en puntjes beduiden moeten? Juist, dat weten de telegrafisten wel. Zij hebben een alphabet, dat er heel anders uitziet dan het onze. Als zij de eerste letter moeten schrijven, of liever gezegd als de telegraaf die voor hen opschrijft, wordt dit niet zulk een teeken: a, maar aldus: - —, een punt met een streepje. De letter b, ziet er zoo uit: — - - -

Vreemd? Ja, maar toch niet zoo vreemd meer voor hem, die het voorgaande goed begrepen heeft. Drukt de telegrafist in het kantoor van afzending den sleutel even naar beneden en laat hij hem dadelijk weer los, dan tikt de stift in het kantoor van ontvangst ook maar even tegen de strook en er ontstaat een *punt.* Houdt de man zijn hand wat langer op den sleutel, dan drukt de stift ook langer tegen de papierstrook. En daar die strook tegelijk langzaam vooruitschuift, ontstaat er een *streep.*

Een telegrafist kent zijn alphabet zoo goed als wij het onze. Moet hij een telegram overseinen, dan weet hij voor elke letter hoeveel korte of lange drukjes hij den sleutel geven moet. En in het kantoor van ontvangst leest de beambte de streepjes en puntjes even vlug als wij gewone drukletters.

Ja zelfs — en nu komen wij zoo stilletjes aan bij de proef, die Edison nemen wilde, — kan een geoefend telegrafist *hooren* wat er geseind wordt, zonder de streepjes en puntjes te *zien*. Telkens, wanneer het anker door den electro-magneet aangetrokken wordt, geeft het daarop een *tikje*, dat goed hoorbaar is. Wie wel eens in een telegraafkantoor geweest is, heeft dat tikken zeker gehoord. Tegelijk met die tikjes komen de streepjes en punten op het papier. En nu kan een goed telegrafist uit die tikjes, welke elkaar vlug opvolgen, de letters en daaruit de woorden *hooren* welke overgeseind worden.

Hierop was het plan van Edison gebouwd!

Hij zou *tikken;* zóó hard dat men het aan den overkant der rivier hooren kon.

Tikken, waarmee?

„Met de stoomfluit van de locomotief," was het antwoord van Edison. „Gillen moet de fluit, in korte en lange stooten, even alsof het puntjes en strepen zijn, die ik oversein!"

Dat was de vinding van den knaap: zoo eenvoudig en toch zoo mooi!

Spoedig was men aan het spoorwegstation en een oogenblik later reden de directeur en Edison met een locomotief naar den oever der rivier tot de plaats, waar de overblijfselen der brug het verder rijden beletten.

Aan den overkant waren vele bewoners van het stadje Sarnia samengestroomd, om het woeste schouwspel der drijvende en botsende ijsmassa's te bewonderen.

Daar bestijgt Tom de locomotief, grijpt met vaste hand de kruk der stoomfluit en draait haar om. De stoom ontsnapt in witte wolkjes en een oorverdoovend gefluit klinkt door de lucht.

Hoort men het aan den overkant?

De directeur kijkt scherp uit. Hij bemerkt eenige beweging onder de massa.

„Men hoort je, Tom !" zegt hij haastig.

Nu sluit Edison de kraan, doch opent haar verscheiden malen snel achter elkander met nu eens langere dan kortere tusschenpoozen.

Met bewondering ziet de directeur den knaap aan.

Hij verstaat, wat de stoomfluit uitschreeuwt.

Hoort ! Drie *korte* gillen, dat is **s**; dan één *korte* en één *langere*, beteekent **a** ; vervolgens één *korte*, één *lange*, en nog een *korte*, dit beduidt **r** ; één *lange* en één *korte*, is **n** ; twee *korte*, **i** ; en dan weer één *korte* en één *lange*, **a**.

Op de papierstrook in streepjes en punten afgebeeld, zouden die gillen van de stoomfluit er aldus hebben uitgezien:

- - -   - —   - — -   — -   - -   - —

s   a   r   n   i   a

S a r n i a, schreeuwde de stoomfluit en weder : S a r n i a !

Zou men het hooren aan den overkant ?

Ja, *hooren* zeker. Zie maar hoe de lieden naar den oever snellen en blijkbaar vol verbazing luisteren naar dat hevige, telkens afgebroken fluiten.

Hooren, zeker, maar ook *verstaan ?*

„Als er maar een telegrafist onder hen is," zegt de directeur. „Die zal je misschien begrijpen."

„Ja," antwoordt Tom, „dat is mijn eenige hoop, want het volk begrijpt er natuurlijk niemendal van."

En weder gilt de stoomfluit : S a r n i a ! S a r n i a !

Geen antwoord ! Geen enkel teeken, dat men hem begrijpt.

„Ik zal wat anders roepen," zegt Tom ; en dadelijk klinken de krachtige geluidstooten weder door de lucht, doch nu in andere volgorde. Het geoefend oor van den directeur onderscheidt thans de woorden :

H o o r t g ij m ij ?

En dan weder : S a r n i a, h o o r t g ij m ij ?

Nog geen teeken ! De directeur loopt stampvoetend heen en weder in de sneeuw, van koude en van ongeduld ; en Tom moet de tintelende vingers even in den mond steken voor hij weder de kruk der stoomfluit aanvat.

Intusschen is de menigte aan de andere zijde der ri-

vier nog toegenomen. Er heerscht een groote onrust onder de lieden, die blijkbaar wel begrijpen dat de bedoeling van die fluitstooten is hun iets te *zeggen*, doch niet *verstaan* wat hun op zoo ongewone wijze wordt toegeschreeuwd.

Weer klinkt de stoomfluit:

S a r n i a! S a r n i a! h o o r t g ij m ij?

Daar dringt zich aan den overkant iemand door de menigte tot aan den oever. Hoog zwaait hij een witten doek boven het hoofd.

Snel haalt Edison zijn zakdoek te voorschijn en beantwoordt het teeken. Onmiddellijk daarop ziet hij den man zich haastig verwijderen.

Thans is Tom gerust.

„Zij hebben ons begrepen," zegt hij tot den directeur, terwijl hij van de locomotief springt. „Wacht nu maar een oogenblik."

Men wachtte, doch het oogenblik duurde langer dan men gedacht had. De directeur kon zijn ongeduld nauwelijks bedwingen en ook Tom liep onrustig heen en weder en beklom af en toe de locomotief om beter te kunnen uitzien naar den overkant.

En eindelijk, daar haalde hij weer den zakdoek uit en wuifde er vroolijk mede in de heldere lucht. Wat hij zag? Aan den overkant verscheen eveneens een locomotief en er op vertoonde zich de man, die weder met den witten zakdoek zwaaide.

Onmiddellijk greep Edison de kruk van de stoomfluit en seinde:

S a r n i a, h o o r t g ij m ij?

En daar kwam het antwoord gillend van de overzijde:

J a, w ij h o o r e n u!

„Hoera!" schreeuwde Tom, en luide stemde de directeur met dien juchkreet in.

Hij sprong op de locomotief, greep Tom bij de schouders en riep:

„Kerel, jij bent de knapste telegrafist in geheel Amerika!"

Tom lachte en zei:

„Een knappe telegrafist zonder betrekking."

„Je zult een mooie betrekking hebben," sprak de direc-

teur opgewonden. „Vandaag nog zal ik telegrafeeren naar de hoofdstad. Wees daar maar gerust op!"

Toen nam hij de plaats van Edison in. Met de stoomfluit werden de voornaamste telegrammen overgeseind en de telegrafist, die aan de overzijde op de locomotief stond, begreep elk teeken volkomen en schreef de berichten op papier over.

Zoo was de gemeenschap hersteld en werd op deze manier onderhouden, zoolang tot men een nieuwen draad over de rivier had weten te spannen.

De directeur deed zijn belofte aan Edison gestand. En binnen weinige dagen ontving deze een voordeelige aanstelling te Adrian, in den staat Michigan, waarheen hij zoodra mogelijk vertrok.

Schliemann.

(Uit: Tot Afscheid, door J. B. Kan. Rotterdam, W. J. Van Hengel).

Ruim vijftig jaar geleden trad een beschonken molenaarsknecht een winkel in Fürstenberg binnen, waar haring, boter, aardappelen, brandewijn, melk, zout, koffie, suiker, olie en wat al niet meer verkocht werd. Hij was vroeger gymnasiast geweest, doch had zijn studiën, zeker niet om zijn voorbeeldig gedrag, moeten staken. De onsterfelijke Homerus was echter ook bij hem blijven voortleven en in zijn opgewondenheid droeg hij een honderdtal verzen op deze zoo prozaïsche plaats met de noodige stemverheffing voor.

Achter de toonbank stond een jongen van omstreeks 16 jaar, op wien, ofschoon hij geen woord Grieksch verstond, het gesprokene zulk een diepen indruk maakte, dat hij met de oogen vol tranen tot driemalen toe den spreker de goddelijke woorden deed herhalen om hem eindelijk met drie glazen brandewijn te beloonen voor al zijn moeite en dat wel met opoffering van de weinige penningen, die zijn geheele vermogen uitmaakten. Uit dezen

armen jongen, die van 's ochtends vijf tot 's avonds elf uur voor een schamel loon de laagste werkzaamheden verrichtte, zou een groot man groeien. Hoe? Ik wil het u mededeelen: misschien trekt het voorbeeld van HEINRICH SCHLIEMANN meer dan menige lange leering.

Hij had acht jaren in Ankershagen, een klein dorpje van ruim 200 zielen in Mecklenburg, doorgebracht, nadat de pastorie te Neu-Buckow, een plaatsje niet ver van de Oostzee, gedurende de twaalf eerste maanden zijn eerste levenskreten gehoord had.

Daar te Ankershagen, zou de Rotterdamsche jeugd zeggen, was het „eng".

In het tuinhuis spookten de geesten van 's predikants voorgangers, achter den tuin bevond zich een vijver, „Zilverschaaltje" genaamd, omdat in het middernachtelijke uur een spokende jonkvrouw uit de wateren oprees, die een zilveren schaal droeg. Daarenboven bezat het dorp een soort van hunnebed, waarin een roofridder uit den ouden tijd zijn lievelingskind in een gouden wieg zou begraven hebben.

Niet ver van daar lag de „Wartensberg": daar had HENNING van Holstein, na een mislukten aanslag op den Hertog van Mecklenburg, in een dikken toren zijn schatten verborgen. Op het kerkhof wees men zijn graf, waaruit eeuwenlang zijn met een zwartzijden kous bekleed linkerbeen telkens opnieuw opschoot.

Koster en doodgraver aarzelden niet het zoontje van den predikant bij hoog en bij laag te bezweren, dat deze verhalen niets dan de zuivere waarheid behelsden.

Gij allen begrijpt, welk een diepen indruk zulk een omgeving op een gevoelig kind moest maken.

Daarbij kwam nog iets. Zijn vader, die goed kon vertellen, beschreef hem niet alleen den vreeselijken ondergang van Herculaneum en Pompeji onder keizer TITUS' regeering, maar ook bij voorkeur den zoo dikwijls bezongen oorlog van de Grieken tegen Troje. Daar in het noordwesten van Klein-Azië dwaalden geesten rond, meende de knaap, en daar lagen schatten verborgen, en hij ried zijn vader, die door zijn talrijk huisgezin dikwijls in geldverlegenheid verkeerde, in allen ernst om naar

deze te gaan graven. Op het Kerstfeest van het jaar 1829 ontving hij dr. JERRER'S *Algemeene Geschiedenis voor Kinderen* ten geschenke, waarin een afbeelding voorkwam van het brandende Ilium met zijn reusachtige muren en de Scaeïsche poort, met den vluchtenden Aeneas, die zijn vader op den rug draagt en zijn zoontje aan de hand medevoert. JERRER, zoo dacht hij, kon deze voorstelling niet verzonnen hebben; hij had Troje ongetwijfeld met eigen oogen aanschouwd, en toen zijn vader hem verzekerde, dat dit alles slechts in het brein van den teekenaar had bestaan, doch op zijn vraag of de muren inderdaad zoo dik waren geweest een bevestigend antwoord gaf, toen bleef zijn zoon de onwrikbare overtuiging bij, dat die reuzenwerken wel onder puin en stof bedolven maar niet verdwenen konden zijn.

Deze streken wilde de knaap als hij groot was bezoeken, om te zien wat er van al die heerlijkheid nog over was en, daar zijn makkers geen smaak vonden in zulke droomerijen, sloot hij zich al nauwer en nauwer bij een klein meisje, MINNA MEINCKE, aan, met wie hij eens zou trouwen om dan gezamenlijk Troje op te graven.

De overtuiging van het kind is den jongeling, den man en den grijsaard bijgebleven en heeft hem den weg, zijn vaak zoo moeilijken weg, doen vinden. Laten wij hem verder volgen. Nauwelijks negen jaar oud verloor hij zijn goede moeder en kwam hij bij een oom thuis, waar hem een candidaat zulk een voortreffelijk onderwijs in het Latijn gaf, dat hij een in die taal geschreven opstel over de belangrijkste gebeurtenissen van den Trojaanschen oorlog aan zijn vader kon ter hand stellen — toen hij nog geen elf jaar oud was. Drie maanden lang volgde hij de lessen op het gymnasium te Neu-Strelitz, doch spoedig drong de nood hem om zijn eigen brood te verdienen, en zoo vinden wij den veertienjarigen knaap in het winkeltje te Fürstenberg, waar hij vijf en een half jaar bleef. Is het u na het gehoorde nog onverklaarbaar, dat hij zijn laatste geld uitgaf om te kunnen luisteren naar de onbegrepen woorden van den zanger, in wiens lied nog voortleeft wat in het leven is ondergegaan, en dat hij volgens zijn eigen verzekering niet ophield God te bidden, dat Hij in Zijn

genade hem het geluk mocht schenken om nog eenmaal Grieksch te leeren?

Die hartewensch werd vervuld, maar het was voor hem wel *per aspera ad astra* en *per angusta ad augusta*! Hij werkte van den morgen tot den avond, totdat hij op zekeren dag zich overwerkte bij het opbeuren van een vat en bloed opgaf. Voor zijn patroon was hij als gezel niet meer bruikbaar; ook te Hamburg verhinderde zijn zwakke borst hem werkzaam te blijven.

In vertwijfeling nam hij eindelijk dienst als kajuitsjongen, verkocht zijn eenige jas om zich een wollen deken te kunnen aanschaffen en ging 28 November 1841 aan boord van de *Dorothea* naar Venezuela onder zeil.

Veertien dagen later strandde het brikje bij Texel: de bemanning dreef negen uren lang in een bootje rond en bracht er met moeite het veege lijf af. Alles was verloren — behalve SCHLIEMANN's armzalig voorzien koffertje. Toch kwam hij zoo hulpbehoevend te Amsterdam, dat hij zich ziek moest houden, om in het hospitaal een onderkomen te vinden.

Maar dit ongeluk — hoe weinig kennen wij menschen vaak het onderscheid! — werd zijn geluk, al was zijn eerste betrekking, kantoorlooper bij de firma QUIEN, in zijn en uw oog nog niet zoo bijzonder begeerlijk. Hij moest geld ophalen, brieven van het postkantoor halen en ze daarheen brengen en toch is hij, door een goed gebruik te maken van den langen tijd, dien hij soms moest wachten, eindelijk geworden wat hij later is geweest.

Van een inkomen dat nauwelijks *f* 400 bedroeg, wist hij nog de helft voor zijn geestelijke behoeften af te zonderen. Nooit was hij op straat, zelfs als het regende, zonder zijn schrijfboek, nooit stond hij op het postkantoor te wachten zonder te lezen of het een en ander bij zichzelf op te zeggen.

Want, ofschoon hij kleine sommen aan lessen ten koste legde, het meeste leerde hij zichzelf. En — hij sprak, las en schreef een schier ongelooflijk aantal talen. In vijf jaren leerde hij te Amsterdam, terwijl zijn beste tijd bijna geheel door de laagste bezigheden in beslag werd genomen — het Duitsch was, zooals ge weet, zijn moe-

dertaal — nog Fransch, Spaansch, Italiaansch, Portugeesch en Russisch. Hoe? Zijn grammaticale studiën bepaalden zich meestal tot het leeren van declinaties en conjugaties en verder — leerde hij een goed boek van buiten en maakte vervolgens opstelletjes in de vreemde taal. Zoo gebruikte hij de „Télémaque" van Fénélon, die hem als leesboek bij het aanleeren van het Fransch gediend had, in een Russische vertaling, om zich deze zoo moeilijke taal eigen te maken. De kennis van het nieuw-Grieksch verwierf hij zich uit een overzetting van de bekende *Paul et Virginie*. Hij huurde soms een armen drommel, die voor weinige stuivers luisteren moest naar zijn voordrachten in de taal die hij bezig was te leeren, en niet zelden werd hij in de Amsterdamsche huurhuizen, die niet zwaarder gebouwd zijn dan de onze, gedwongen van kwartier te verwisselen, omdat zijn buren op dergelijke kostelooze lezingen, die zij willens of onwillens moesten aanhooren, niet bijzonder gesteld waren.

Trots alle moeilijkheden bleef hij volhouden gedurende zijn negenjarig verblijf in ons land, welks taal hij zich zoozeer eigen maakte, dat hij later nog in Hissarlik, de plaats waar hij meende het oude Troje gevonden te hebben, zijn arbeiders het hun toekomende loon in het Hollandsch voorrekende.

Den 1sten Maart 1844 werd hij correspondent en boekhouder bij de heeren B. H. SCHRÖDER en Co. te Amsterdam, een firma, die groote zaken vooral in indigo deed met Rusland, zonder dat iemand op het kantoor een Russischen brief zelfs kon lezen — behalve onze SCHLIEMANN, die in het begin van 1846 als agent naar het land der wreede Czaren werd gezonden. Daar in het koude Noorden ging de zon van zijn voorspoed warm en koesterend op: in één jaar had hij reeds zooveel verdiend, dat hij den oudsten droom zijns levens meende te mogen verwezenlijken en zijn eerste liefde MINNA MEINCKE te kunnen trouwen; maar hij vernam tot zijn spijt, dat die trouwelooze weinige weken vroeger met een anderen man gehuwd was. Hij zocht troost voor zijn teleurstelling in harden arbeid.

In 1850 vinden wij hem in Californië, waar hij — vol-

gens een hier ter stede verschijnend gelijknamig weekblad — te Sacramento een drogisterij had en schatten verdiende door een belangrijken handel in indigo en andere Oost-Indische voortbrengselen. Ook daar leefde hij zuinig en teruggetrokken, steeds met het eenige groote doel voor oogen, dat hem van de droomen zijner jeugd nog restte.

Zijn vermogen nam steeds toe, waarbij hem trouwens ook het geluk diende. Zoo brandde bijv. in 1854 de stad Memel bijna geheel af, en alleen de waren van SCHLIEMANN, die toen zijn geheele vermogen uitmaakten, bleven gespaard, evenals vroeger bij de schipbreuk zijn koffertje.

Vier jaar later meende hij genoeg te bezitten om voor zijn lievelingsstudie, de wetenschap der oudheid, verder te kunnen leven. Eerst ondernam hij een groote reis door Zweden, Denemarken, Duitschland, Italië en Egypte, en hij bevond zich juist te Athene, met het plan om den bodem van Ithaca te onderzoeken, toen een proces hem naar Rusland's hoofdstad terugriep. Eerst in het begin van 1864 kon hij zijn zaken voorgoed aan kant doen en zijn roeping verder volgen. Eerst ging de reis naar Carthago en Indië, en hij vertoefde maandenlang in China en Japan. Toen vestigde hij zich metterwoon in Parijs, om zich op de archaeoslogie toe te leggen en zich voor te bereiden voor zijn tochten naar Griekenland en Klein-Azië, in zijn oogen het land der belofte.

In 1868 betrad hij voor het eerst den bodem van Ithaca, het vaderland van den zwerver ODYSSEUS en bezocht hij den Peloponnesus: de rijk geworden man zocht naar het eenmaal in vlammen opgegane Troje, de stad die hem als een armen knaap in de platen van zijn boek verschenen was en wier vrienden en vijanden hem op den weg van het armzalige winkeltje naar zijn weelderige vertrekken steeds vergezeld hadden.

Een in 1869 verschenen beschrijving van de genoemde reis, benevens een verhandeling in het oud-Grieksch geschreven, bezorgden onzen koopman den titel van doctor in de philosophie (wij zouden zeggen in de letteren) van de Mecklenburgsche hoogeschool te Rostock.

In dit werk heeft hij reeds twee denkbeelden uitgesproken, die hem bij zijn latere opgravingen bijbleven, dat de graven der Atriden niet buiten, maar binnen den kring van den burg te Mycenae te zoeken waren en dat het oude Troje niet op de hoogten van den Balidagh bij een Turksch dorp Bunárbáschi, maar op de plaats waar in latere bekende dagen Ilium lag, op een heuvel Hissarlik, niet ver van de Dardanellen te zoeken was.

Het kan nu mijn plan niet zijn hem op al zijn tochten te vergezellen.

In 1870 vond men in Hissarlik op 16 voet diepte den eersten ouden muur, doch het bleek spoedig dat er allerlei voorloopige maatregelen moesten genomen worden voor een zaak van zulk een omvang. Bovenal kostten de noodige stappen om een verlof, ferman, van de trage Turksche regeering te verkrijgen en den tegenstand van haar luie ambtenaren te overwinnen, zeer veel tijd en geld. Hij werd bij al die moeielijkheden nu en later trouw ter zijde gestaan door SOPHIE, zijn jonge Grieksche vrouw, wie hij boven alle andere, naar men te Athene vertelde, de voorkeur gegeven had, omdat zij de meeste verzen uit HOMERUS van buiten kende.

Alle ontelbare moeielijkheden en bezwaren deelde de krachtige vrouw met hem en deze waren niet gering. In Februari en Maart van '73 heerschte er te Hissarlik (d. i. Slot) zulk een strenge koude dat BOREAS brulde door de voegen van de ellendige loods, waarin de millionair huisde, terwijl het water er bevroor, trots het vuur dat bestendig aangehouden werd. Overdag was het nog uit te houden, schrijft onze schatgraver, maar des avonds hadden wij behalve onze geestdrift voor het groote werk van Troje's ontdekking, niets wat ons kon verwarmen.

Doch het loon bleef niet uit. Bij het dieper en dieper graven vond men een groote poort en in hare nabijheid boven de fundamenten van den stadsmuur lag de zoo beroemd geworden schat, bestaande in tallooze gouden versierselen, zilveren en koperen gereedschappen, wapenen, enz. Tegen den middag, den tijd waarop de arbeiders, als bij ons , gingen schaften. bemerkte SCHLIEMANN de eerste sporen dezer kostbaarheden, en terwijl zijn onder-

geschikten hun maal deden, bracht hij in de sjaal zijner vrouw alles in veiligheid.

Is het wonder dat hij, ofschoon de bewijzen moeilijk te leveren waren, in zijn boek „Trojaansche oudheden, 1874" den gevonden schat: den schat van Priamus, het grootste gebouw: Priamus' paleis en de poort: de Scaeïsche poort noemde?

De schat maakte de geestdrift van de groote menigte gaande, natuurlijk alleen omdat hij zoo kostbaar was: voor SCHLIEMANN echter diende hij slechts ten bewijze dat de aloude stad ten koste van zooveel arbeid eindelijk gevonden was. Verbeeldt u de moeite die het kostte om zoo diep in dezen heuvel te graven, waarin vier steden in verschillende lagen achtereen of onder elkander bedolven waren, van welke de onderste zich veertien meter onder den beganen grond bevond. Men telt vier historische en vijf praehistorische kolonisatiën.

De belangrijkste was de tweede, van beneden af gerekend. Wel was de ringmuur slechts 100 meter in doorsnede maar op reusachtige fundamenten verhieven zich muren van leemen tegels, poorten en torens sloten een burg in met voorportalen, met mannen- en vrouwenvertrekken, die schier een stad vormden.

Hier in die tweede stad had eenmaal een groote brand gewoed, die zelfs de muren aantastte, — alles bewijst dat die veste eens voor machtige vijanden bezweek.

In dien veegen tijd werden daar de hervonden kostbaarheden verborgen door iemand, wiens hoop op betere dagen nooit is verwezenlijkt. Heette hij PRIAMUS? Wie zal het ooit kunnen zeggen.

De dooden heeten ook de zwijgenden.

Jan De Witt.

(Uit: S. STIJL, De opkomst en bloei der Vereenigde Nederlanden.)

Onder het bulderen der hevige onweersvlagen was Jan De With als raadpensionaris aan het roer der regeering gesteld. Hij was de schranderste, de braafste en de ongelukkigste man van zijn tijd. Zijn verstand werd door

iedereen als een wonder aangemerkt, zijn eerlijkheid is door weinig eerlijke menschen in twijfel getrokken; en niettemin meende men hem al het leed te moeten wijten, waardoor het angstvallige gemeenebest in die dagen getroffen werd. Men schrijft de misslagen, welke men in zijn beleid onderstelt, voornamelijk toe aan een bijzonderen haat tegen het huis van Oranje en aan een beginsel van eerzucht, waardoor hij niet dulden kon dat de prins, tot het stadhouderschap verheven zijnde, boven hem gebieden zou. Het Eeuwig Edikt, rechtstreeks tegen de stadhouderlijke regeering gericht, heeft velen doen gelooven, dat hij in staat was aan zijn hartstochten het welzijn des vaderlands op te offeren; men had namelijk de voorgemelde Akte van uitsluiting, op Cromwells begeerte gegeven, naderhand ten gevalle van Karel II wederom ingetrokken. Maar na den vrede van Breda, toen men reeds uit Frankrijk eenige donkere buien zag opkomen, had men onder den naam van Eeuwig Edikt een besluit vastgesteld, krachtens hetwelk geen stadhouder van eenige provincie tegelijk kapitein-generaal zou mogen zijn. De staten van Holland hadden alleen dit besluit genomen; maar zij vleiden zich van de overige provinciën een algemeene toestemming hierop te zullen bekomen, wat ook vervolgens gelukte. Voor Holland in het bijzonder maakten zij ook deze bepaling, dat het ambt van stadhouder in die provincie voor altoos zou vernietigd zijn. Waarschijnlijk zouden zij zoo sterk niet gehandeld hebben, zoo zij niet gevreesd hadden, dat de vrienden van den prins, om zijn verheffing te bevorderen, het land in een nieuwen oorlog zouden wikkelen op een tijd, dat men aan den anderen kant alles beproefde om de zwevende geschillen tusschen Frankrijk en Spanje door vriendelijke tusschenspraak te beslechten. En mogelijk werd die vrees wat te verre getrokken, hoewel zij zekerlijk op de bekende voorbeelden, zoowel van de nieuwe als van de oude geschiedenis des vaderlands, gegrond was. Wat De Witt betreft, die niet te onrecht voor den aanleider van deze zaak gehouden werd, men begrijpt, dat dit in de oogen van zijn tegenstrevers een onvergefelijke misdaad was. Evenwel hadden

zij in het oog moeten houden, dat hij, als een oprecht liefhebber van het vaderland, de stadhouderlijke regeering nog wel kon afkeuren, zonder den prins, dien men daartoe verheffen wilde, persoonlijk te haten.

De gedachtenis van dezen grooten man heeft het niet noodig, dat wij de moeite nemen hem vrij te pleiten. Mogelijk heeft hij in sommige opzichten gedwaald, gelijk het dwalen menschelijk is. En wien zal dit verwonderen, die slechts in het voorbijgaan heeft gelet op zulk een ingewikkelde warring van staatsbelangen als wij zooeven beschouwd hebben ? Het drievoudig verbond met Engeland en Zweden zou den staat genoeg tegen Frankrijk beveiligd hebben, zoo Karel II zijn woord gehouden had. Maar hoe was het te voorzien, dat hij het zoo schandelijk verbreken zou ? En wie kan zich verzekerd houden, dat de raadpensionaris, die immers gerust kon zijn op de gevoelens van den Keizer en den Koning van Spanje, nog geen middel zou gevonden hebben om het gevaar af te wenden, indien hij geen bedekte vijanden had gehad ? Wij moeten buiten tegenspraak met dankbaarheid de roemrijke nagedachtenis van Willem III eerbiedigen, die tegen de voorgemelde raadsbesluiten in, eerst tot kapitein-generaal en vervolgens tot stadhouder aangesteld en door de twee voornoemde mogendheden ondersteund, met den degen in de vuist het vaderland behouden heeft. Maar niemand zal ontkennen, dat wij nog veel grooter verplichting zouden gehad hebben aan den getrouwen staatsdienaar, zoo die zonder bloed te plengen door een vreedzamen handel hetzelfde oogmerk had bereikt. Is het nu evenwel waar, dat Jan De Witt zijn afkeer van de stadhouderlijke regeering den teugel te ruim heeft gevierd ; laten wij tot zijn verschooning erkennen, dat hij in zijn dagen geen denkbeeld hebben kon van een zoo vreedzame en beminnelijke regeering als die, waarin wij thans het grootste geluk van ons vaderland stellen en waarvan het voorbeeld nog heden bezwaarlijk in de geschiedenis te vinden is.

Napoleon Buonaparte

(Uit: J. H. VAN DER PALM, Geschied- en redekunstig gedenkschrift.)

Napoleon Buonaparte was zijn verheffing nog meer aan zijn karakter dan aan zijn talenten verschuldigd. Zonder schitterende bekwaamheden nochtans, enkel op de schouders van anderen gedragen of door een blind fortuin begunstigd, speelt men geen rol gelijk de zijne. Hij bezat misschien geen zeldzame hoedanigheden waarin hij niet door anderen, nu of eertijds, geëvenaard of overtroffen werd; maar zij vormen in hem een geheel, zoo volkomen, zoo harmonisch, indien dit woord hierdoor niet ontheiligd wordt, dat men er bezwaarlijk de wederga van zal aantreffen. Zijn talenten, geaardheid en ontembare kracht van wil boden steeds elkander de hand op een wijze, in een toon en sterkte van uitdrukking die eenig in hem waren. Wie had, gelijk hij, de gaaf over den wil van anderen te heerschen, zich onbegrensd te doen gehoorzamen? Wie verstond, als hij, de kunst groote gedachten van zich te verwekken, moed en vertrouwen op zich in te boezemen? Hij ontving van de natuur die strenge terughouding, die veel meer van zich vermoeden doet dan zij volbrengen kan en onuitputtelijk schijnt, waar zij slechts rijk is in hulpmiddelen. Aan beleedigende stuurschheid wist hij den indruk te geven alsof niemand zijn gunst verdiende. Hij geleek een Godheid die men verzoenen moest, het kostte wat het wilde, wier ongenade de hoogste vloek was. Hij deelde weldaden uit, niet als uit zijn hart maar uit zijn onbegrensde macht vloeiende; hooge titels, landgoederen, roof der overwonnenen, duizenden waren te gering, schatten, millioenen! maar geen genegenheid, geen vertrouwelijkheid, die een denkbeeld van gelijkheid had kunnen opwekken. In den huiselijken kring heeft men somtijds norsche, dwingende karakters, die men viert en voor wie men beeft, omdat wrok, terging en onbeschoftheid hun evenzeer ten dienste staan, terwijl een blik van hun welgevallen de geopende hemel schijnt. Zulk een karakter vertoonde Buonaparte op den troon en in het veld. Zijn ontwerpen waren minder groot

dan buitensporig; maar zij schitterden en hadden een zweem van het bovenmenschelijke. Niemand kon volvoeren wat hij volvoerde, die de drie vermogendste drijfveeren van der menschen willen en handelen in één punt had weten te vereenigen: vrees, hebzucht en ijdelheid. En ook dit was niet genoeg om dien alles vermogenden, dien verschrikkelijken invloed te doen ontstaan die zijn bestuur kenmerkte. Voortvarend, rusteloos, stout en vurig was alles wat hij in het openbaar deed of sprak, geschikt om geestdrift te ontvlammen; geestdrift die gelijk een electrieke schok zich mededeelde tot aan de uiterste grenzen der lijn die met hem in aanraking was. Zoo had een gansche krijgsmacht van den eersten bevelhebber tot den laatsten soldaat geen anderen wil dan den zijnen. En welk een krijgsmacht! de bloem der jongelingschap eener dappere natie, opgegroeid in het midden der gevaren, gehard in het strijden, gewoon te overwinnen: soldaten, vlammende op buit en eereteekenen, bevelhebbers, verrijkt met den roof van Europa, onverzadelijk door steeds ontvlamde begeerlijkheid! Met zulk een gevaarte door één wil bewogen verpletterde hij alles! — Er ontbreekt slechts één trek aan onze beschrijving. Hinderpalen der zedelijkheid stonden hem nooit in den weg: geen mededoogen drong in zijn ijzeren borst; het kostte hem niets, door stroomen menschenbloed te waden tot zijn doel. De wetten van eer en trouw achtte hij voor allen behalve voor zich te zijn; hij eischte haar volbrenging met grooter gestrengheid van anderen af, naarmate hij ze zelf schaamteloozer vertrad. Leugen en veinzerij nam hij te baat, somtijds uit gevoel van zwakheid, maar doorgaans uit praal en ijdelheid of aangeboren verraderlijke inborst. Hij beloofde aan de volken voorspoed terzelfder tijd, dat hij bevelen gaf om hun welvaart op het hart te trappen; en terwijl hij hen in tranen en wanhoop dompelde, wilde hij openlijk als hun weldoener geprezen zijn.

Zoodanig was de man die Frankrijk, nog bedwelmd van vrijheids-droomen en klanken, met de woorden vrijheid en orde in den mond, in de schandelijkste slavernij heeft geketend; die van hooger tot hooger macht geste-

gen, eindelijk geen titels of namen meer voor zijn heerschappij wist te doen uitdenken en het bevel voerde over een legermacht. die in talrijkheid, toerusting, krijgskunde en zelfvertrouwen misschien nooit haars gelijke had. En binnen twee jaren tijds ging die geduchte wereldmonarchie te niet. De dwingeland, door vleierij bedwelmd, beeldde zich in te zijn wat hij scheen. Hij was een ontzaglijk luchtverschijnsel en meende een zon te wezen, die welk gedeelte der aarde hij wilde kon koesteren of verbranden. Een onderneming zonder redelijk doel, waarbij kansen noch gevolgen berekend waren, moest zijn almacht staven en verried zijn onmacht. Zijn onverwinnelijke legioenen, dood gevroren en dood gehongerd, lieten slechts een schaduw over van wat zij waren. En de held van Europa kwam in zijn hoofdstad terug als een vluchteling, nauwelijks herkend aan de poorten van zijn paleis!

Nu was des dwingelands macht geknot, maar zijn trots niet vernederd. Waar elk ander veroveraar alles verloren zou geacht hebben, ziet hij nog hulpbronnen voor heersch- en staatszucht; want niets is dierbaar of heilig bij hem. Op zijn wenk ontstaat een nieuw heir van strijders, als door den slag eener tooverroede. . . . neen! door verachting van wet en recht, met schending van beloften en eeden, als slachtvee samengedreven! Hij waagt het zijn vijanden wederom het spits te bieden, behoudt het veld bij Lutzen en Bautzen en dringt hen achterwaarts. Maar door elke overwinning is zijn macht verzwakt, na elke nederlaag die des vijands aangegroeid. Nog verdedigt hij zich gelijk een gewonde tijger tegen moedige jagers; waar hij zich op werpt, daar maakt hij ruimte; doch voor een oogenblik slechts! Gedurig nauwer beperkt, omsingeld, ingesloten, heeft eindelijk het uur des verderfs voor hem geslagen; en onder de muren van Leipzig werden de laatste ontwerpen des geweldenaars te gelijk met het overschot van Frankrijks reuzenmacht verbrijzeld. Van nu af was zijn lot beslist; wat hij verder bedreef waren stuiptrekkingen der stervende woede.

De veldslag van Leipzig, het gevolg der schoonst beraamde krijgskundige ontwerpen, maakte in weinig da-

gen geheel Duitschland vrij ; en opende ook aan andere volken het uitzicht dat zij vrij zouden worden. Maar dit uitzicht baarde niet overal gelijke blijdschap of geestvervoering. In Italië verhief zich geen enkele stem of arm tot ondersteuning der goede zaak. De Belgen. . . . . wij vergeven het hun, die sedert twee eeuwen geen volksbestaan meer hadden. De Zwitsers schenen zelfs daarna te twijfelen of zij de verbrijzeling van hun juk niet voor een schending van hun grondgebied moesten houden ! Maar van de Nederlanders moeten wij hier met verdienden, met onverwelkbaren roem gewagen. Wie het zag kan het nooit vergeten ; wie het niet zag nauwelijks gelooven, welk een indruk de tijding van dezen slag in Holland verwekte. Elks aangezicht blonk van vreugde, elks hart sloeg als was hem het grootst geluk op eenmaal aangekondigd. Niemand dacht er aan : misschien heb ik een kind, een broeder op dien moorddadigen dag verloren. Bijzondere en openbare rampen waren vergeten. Men sprak van geen verliezen die men leed of had geleden. Er vloeiden geen tranen of zij droogden op het enkel woord: „Napoleon's val is gewis !"

Gijsbert Karel Van Hogendorp.

(Uit: J. H. Van der Palm, Geschied- en redekunstig gedenkschrift).

Een karakter gelijkende naar dat der Romeinen uit de schoone tijden der republiek doch zonder de hardheid der vormen en hoekigheid der omtrekken, die meerdere woestheid weleer tot grootheid achtte te behooren. Deftig en achtbaar, maar beschaafd en zachtaardig : een verlicht hoofd, niet slechts met kennis der fraaie wereld en harer zeden, maar ook met een kostbaren voorraad der wezenlijkste en nuttigste kundigheden verrijkt. Begaafd met het talent van wel te spreken en wel te schrijven, voorheen met een aanzienlijken post bekleed, had het hem ook na den val van het stadhouderlijk huis aan geen aan-

zoeken ontbroken om in gewichtige staatsbetrekkingen geplaatst te worden; maar hij had die alle standvastig afgewezen. Niet uit onverschilligheid, noch uit wrok; maar omdat hij Vaderland en Oranje niet van elkander kon scheiden; door vrijheidszucht, door eer en trouw geleid. Want waar het ongeluk zijn raad of hulp, waar de verdediging des rechts zijn pen, waar nuttige of grootsche ondernemingen zijn vermogen behoefden, vond men hem steeds vaardig tot medewerking en, was het noodig, zich vooraan te stellen. Schoon hij ambteloos leefde, was er niemand die hem niet bij doop- en geslachtsnaam beide kende, wien die vereenigde namen geen eerbied inboezemden voor verstand en braafheid. Ook wilde hij zich geheel bewaren voor de goede zaak, wanneer die eenmaal weder zou zegepralen. En schoon dit menigwerf door alle anderen hopeloos werd gesteld, door hem nimmer. Terwijl Napoleon van stap tot stap de wereldmonarchie scheen te naderen, arbeidde hij in zijn kabinet aan het ontwerpen van staatsbeginsels voor het in de toekomst herstelde Nederland. Tot zulk een karakter behoort ook verbeelding en geestvervoering. Wat daardoor wordt voortgebracht steunt niet enkel op koele beschouwing en berekening; het kenmerkt zich ook door opgewondenheid, door verheffing van ziel boven het gewone inzicht in den schakel van uitkomsten en oorzaken. Waar anderen slechts natuurlijke krachten zien, ziet en weegt het ook de zedelijke: waar anderen bij het einde aller menschelijke hulpmiddelen stuiten en stilstaan, daar stijgt het op tot de verborgen bronnen van heul en heil, die de Almachtige Bestuurder der volken in zijn raad houdt opgesloten. Vandaar die hooggestemde maar tevens onwrikbare moed dien hij in het beginnen, voortzetten en voleindigen van Nederland's herstelling aan den dag leide; een moed, die zich nooit een enkel oogenblik verloochende, dien hij bij alle braven even sterk en zuiver onderstelde als hij dien in zich voelde gloeien en in sommigen die hem omringden zag blaken; een moed zoo groot dat, zoo hij aller borst gelijkelijk ontvlamd had, de behoudenis des vaderlands zelfs geen oogenblik twijfelachtig zou geweest zijn. Ziet daar den man op wien

in den dageraad onzer verlossing het oog van alle braven gevestigd was en van wien het nageslacht nog onzeker zijn zal wat het geweest zij, of het vertrouwen op zijn wijsheid, of de eerbied voor zijn deugden, of het voorbeeld van zijn zelfopoffering, 't welk het meest heeft toegebracht om uit dien dageraad een blijden en helderen dag te doen geboren worden.

Bilderdijk.

(Uit: BILDERDIJK, een bijdrage tot zijn leven en werken door Dr. WAP. Leiden, E. J. BRILL.)

Op mijn dagelijkschen weg naar het Leidsche Gymnasium werd in 1822, bij de Ruïne, mijn aandacht eens bijzonder getrokken door een eerder klein dan middelsoortig groot man; een met een slepend been (à la Byron) strompelend voortstappenden grijsaard met driekantigen of punthoed, een gekleeden of staatsie-rok, een korte broek, lang vest, alles deftig zwart en met strikschoenen aan de voeten. In de rechterhand hield hij een steunstok maar zijn linker rustte op den rechterschouder van een knaapje, dat hem een paar kinderstappen vooruitging, op de wijze zooals men Belisarius wel ziet afgebeeld met een jongske dat den ouden blindeman begeleidt. Dat was Bilderdijk, van zijn tienjarig zoontje Lodewijk Willem vergezeld. Zoo zag ik den dichter voor 't eerst, en te meer nog bleef ik op het vreemdsoortig koppel staren, dewijl een burgerman dien ouden heer als tegen wil en dank scheen staande te houden, doch van hem geen ander antwoord kreeg dan het duidelijk hoorbaar: „je vermoordt me met je briefjes!" waarmee hij dan ook eindelijk genoegen moest nemen en werd afgescheept. — Financiëel bezwaar was hier merkbaar in het spel. — Datzelfde jaar schreef hij aan Michiel De Haas, een vriend in Den Haag: „Gij vraagt mij acht gulden ter leen: ik heb ze niet, doch heb ze geleend. Ziedaar het geld! Mijn toestand brengt mee, dat ik nooit meer geld in huis heb dan van tijd tot tijd volstrekt noodig is. Maar ik bid u, pijnig mij niet meer." — „Tusschen geld-

bezit en dichtkunst is vanouds de betrekking nooit zeer nauw geweest: van Homerus tot op Camoëns en Cervantes en van dezen tot op Vondel en Bilderdijk" — zegt Da Costa — „loopt een onuitwischbare spoorlijn, genaamd Geldgebrek, over het uitgestrekte, dorre veld van nationale ongevoeligheid."

Het hijschen van de Prinsenvlag in Den Briel op 18 September 1787.

(Uit: „Het Keezenboek" door Joh. H. Been. Amsterdam, S. L. Van Looij).

Neen, ik wilde, ik kon niet geregeld denken. Eén machtig verlangen beheerschte ook mij. En daarom keek ik om den hoek van de Comanstraat heen naar den hoogen Catharinatoren, waar eeuwen geleden op een onstuimigen April-avond de hand van den zeeman de Geuzenvlag geplant had, die de Princevlag zou worden. Nooit heb ik me meer een zoon van mijn volk, een kind uit de lage landen bij de zee gevoeld, dan op dat oogenblik. En een gelofte deed ik me, dat ik diezelfde vlag, waarvoor ik in dat moment had kunnen sterven, planten zou op het reusachtig monument der Watergeuzen. . . .

De Heeren waren allen binnen, en nu kon het in de deftige raadzaal niet stiller zijn dan op de Markt. En alweer dacht ik aan den grooten Geuzendag, toen de hoofden der ruwe piraten op datzelfde raadhuis gezeten waren, en het wel of wee der stad van hun raadslagen afhing. In mijn tijd was dat gebouw nog geheel in zijn ouden vorm, met zijn trapgevel en zijn ramen met kruiskozijnen. Jammer, duizendmaal jammer toch dat de menschen in kleine steden zoo arm aan piëteit en kunstgevoel kunnen zijn om die stijlvolle oude gebouwen te vervangen door nietszeggende moderne gevels, die voor mij altijd iets hebben van een rijk geworden kruidenier. . . .

Nu liefkoosde ik met mijn blikken de roode en gele steenen van dit oud-Hollandsche bouwwerk, en mijn oog klom op tot het spitse torentje dat zich dicht bij den ach-

tergevel bevond. En de hoop en het verlangen bezielden mij en al de aanwezigen, dat het klokje daarin zijn klanken over de Markt en over de stad zou strooien om aan te kondigen, dat onze regeering wat te zeggen had tot „de goede borgeren."

En voorbij mijn gedachten gingen de berichten der laatste dagen, hoe de Pruisen zoo goed als nergens tegenstand vonden, hoe de groote woorden der Keezen holle klanken bleken. Mijn God, waren dat de lieden die zoo luide verkondigd hadden liever te sterven onder de puinhoopen hunner vestingen dan zich ooit weer te krommen onder het juk van Oranje? Hadden wij voor *die* lieden vrees kunnen gevoelen, hadden wij voor die lafbekken zooveel angst uitgestaan? Heel mijn natuur van aanpakken en aangrijpen kwam er tegen in opstand, de verachting van een zeeman voor een zoutzak, een lammeling. . . . En zouden we dan nu nog één oogenblik aarzelen de vlag van den toren te doen waaien, om aan Voorne, aan den breeden Maasstroom, aan de vrije zee te toonen dat het weer als vanouds „Oranje-boven" was?

Duurde het niet lang voor de Heeren daar binnen tot dit eenvoudig besluit konden komen? Zouden er nog Keezen onder zijn, die nu met hun praatjes durfden aankomen? En hoewel het slechts enkele minuten was sedert de Heeren het Stadhuis waren binnengegaan, zoo leek het mij toe of dat al geruimen tijd geleden was; en zoo scheen het bij al de aanwezigen te gaan. Er kwam een gemor, een aanzwelling van geluid, een windvlaag, een storm. . . .

Bing! . . . klonk het boven van den Stadhuistoren af, en er kwam zulk een stilte, dat men de trilling van het metaal hoorde en het onzeker aanslaan van den klepel voor den tweeden slag. Weer een krachtiger toon, nog een geschommel van geluid — en daar in een regelmatige opvolging van tonen, jaagden de welbekende klokkeklanken koortsachtig over de stad.

Ik voelde een ijskoude rilling gaan tot aan de kruin van mijn hoofd. Den adem hield ik in en heel duidelijk voelde ik de slagen van mijn hart. O, nu zou de Secretaris komen en van de puie van het raadhuis pro-

clameeren, dat het eindelijk, *eindelijk* Oranjeboven was. . . . . .

Oranje-boven !. . . . mijn lichaam ging zich omwenden, want ik moest met handen en ellebogen door de massa werken. . . . een vlag, een Princevlag !. . . .

Daar, plotseling, stond ik als betooverd, roerloos stil. Een rilling van aandoening, van ontzag. . . . wat weet ik het ! — ging door al die honderden lieden. Statig, in het volle bewustzijn hunner waardigheid, traden daar al de leden van de Magistraat naar buiten, voorafgegaan door de boden en omgeven door al hun afhangelingen. De klok liet haar tonen wegsterven. . . . en daar werd een menschenstem gehoord, wonderlijk klinkende over al die hoofden, vreemd omdat het wel het éénig menschelijke leek in dat groote oogenblik.

En gretig elk woord opvangende, hoorde men het volgende :

„Burgemeesteren en Regeerders der stad Brielle, geinformeerd van de groote begeerte hunner Burgerij tot het dragen van Oranje-kokardes en het zetten van de vlag op den toren, hebben om aan derzelver begeerte te voldoen en om alle commotiën voor te komen, gepermitteerd, gelijk zij permitteeren bij dezen, het dragen van Oranje kokardes en het zetten van de vlag op den toren ; vermanende voor het overige elk en een iegelijk van onze Burgeren en inwoners zich te onthouden van alle bewegingen, excessen en buitensporigheden, waardoor de publieke rust en veiligheid van de personen en goederen onzer Burgeren en inwoners zouden kunnen worden gestoord.

„Aldus gedaan en gearresteerd bij Burgemeesteren en Regeerders der stad Brielle, op het Raadhuis derzelver stad, op den 18 September 1787, en, na voorgaanden klokkeslag gepubliceerd en geaffigeerd ten zelven dage.''

Het bleef doodstil, heel de voorlezing van de publicatie door. Elk woord werd ingedronken, elk woord had een klank van victorie. Maar toen de bekende formule „ten zelven dage'' over de lippen van den afkondiger was.. . o, toen was het of een donderslag rolde langs het markt-

pleintje, dat te eng leek voor deze uitbarsting, zoodat de machtige klank opsloeg tegen de gebouwen en omhoog schaterde naar den blauwen hemel, waarin de zwaluwen bij geheele troepen bijeenscheerden, zich voorbereidende voor de verre reis naar het Oosten.

Eensklaps namen al de Heeren den hoed af. De lieden wilden dit voorbeeld volgen voor een driewerf hoezee! toen ze bleven staan als ze stonden, met de handen half uitgestrekt naar het hoofddeksel. Want daar schemerde iets in de voorzaal van het stadhuis, iets vol kleur en gloed, het kwam nader, het werd blauw. . . . en wit. . . . en Oranje. . . . de Princevlag, die naar den toren gebracht zou worden. . . .

Als een tijger schoot ik toe. Hoe ik aan de kracht kwam weet ik niet, ik duwde en stompte op zij, en toch zag ik overal gezichten van blijdschap en vroolijkheid. Het was of ieder op mijn gelaat las, wat ik wilde doen. En dat wilden tien, twintig rappe jongens ook doen. Maar ik had ze al in de stevige vuisten. Hoezee, hoezee! Dat vloog door de menigte, die eerbiedig op zij ging en even, als ter streeling, de hand langs het heerlijke kleinood bracht. En toch zagen ze het in een mist van tranen. En ik ook, ik schreide en ik lachte — maar ik liep, ik vloog de Comanstraat door, de Plaatse Welle langs, het Kerkhof over, waar de dooden sliepen in de ruste Gods. . . . en voor mij was overal plaats, het stoof voor mij weg. . . . haha! de rappe jongens van de zee zouden de Princevlag van den toren doen waaien eer dat de klipklappende Stadhuisbode dat van den Stadhuistoren kon doen. En een derde vlag was al op weg naar den Sint-Jakobstoren — het was een wedijver, een strijd om de eer van den voorrang. En wij — want ik weet niet hoeveel maats er om mij heen waren, allemaal jongens van het Maarland, duivels van de zee — we stormden de breede treden op van de groote, steenen trap. Wat wisten wij van duizelig worden, van hartkloppingen, wij met onze kattennatuur. We vielen haast over elkaar en de vlaggestok die medegevoerd werd, kletterde tegen de wanden, de touwen slierden heen en weer. . . . maar ik was allen voor. Duizend angsten stond ik uit, dat ik boven gekomen, de Prin-

cevlag zou zien waaien van het stadhuis of van den Sint-Jakobstoren beneden mij. En nu was ik er; heel dat kleine aardige stadje rijde zich om den voet van den kolossus, en ginder verre schitterde als vloeiend goud de zee in de namiddagzon. En daar lag de vlaggestok op den grond en we vielen er op neer, bindend en strikkend de driekleur er aan vast, anderen sloegen de touwen er omheen — een donderend hoezee van beneden, waar aller oogen naar den toren gericht waren — want daar rees ze hoog boven het oude, trouwe Geuzenstadje, daar rees ze, weer geplant door den ruwen zeemansknuist, de heerlijke, mooie Princevlag. . . . En daar beneden ons, als het ware terzelfdertijd, ontplooide zij zich van den Sint-Jacob en van het Stadhuis. . . . maar wij waren de eersten geweest!. . . .

Oranje-boven!

Het dorp Amsterdam in 1270.

(Uit: Amstelodamiana, door J. Ter Gouw. Amsterdam, Van Holkema en Warendorf.)

Dat de Amsterdammers bij de scheepvaart leven, bewijzen u al aanstonds hun huizen; niet alleen zijn ze van hout — dat is niets vreemds in dezen tijd — maar tevens zoo goed geteerd en gepekt als de schepen zelf. 't Eenigste steenen gebouw dat ge ontwaart is het slot. Maar die geteerde houten huizen met rieten- of stroodaken onzer eerste voorzaten, hoe nederig ze ons mogen voorkomen, zijn toch de grondleggers geweest voor de paleizen van later tijd.

Plaatsen wij ons midden op „den Damme" [1]) met het aangezicht naar de Haven of het „Dammerack," dan hebben wij ter linkerhand „De Plaetse." 't Is een open veld met gras begroeid en de sterkste verbeelding zou niet in staat zijn om in die „Plaetse", waarop nu ettelijke varkens en schapen loopen en de jongens vechten en in 't gras

---

[1]) „De Damme" is nu de Vijgendam; de „Plaetse" is de Dam.

buitelen, den beroemden Amsterdamschen Dam te herkennen en er de plek aan te wijzen die bestemd zou zijn om eens het achtste wereldwonder te dragen.

En hoe vinden wij onzen schitterenden Nieuwendijk hier terug ? 't Is een dijk, die naar 't slot van Aemstel geleidt. Hier vooraan slechts zien wij een paar huizen, die tegen de glooiing schijnen te hangen en beneden aan de haven zijn eenige loodsen opgeslagen, die voor pakhuizen dienen.

Doch wij laten de vergelijking met het tegenwoordige varen en verplaatsen ons liever geheel in het jaar 1270. Vroolijker gezicht kunt ge wel op geen dorp verwachten dan hier die woelige haven reeds oplevert, waar een aantal schepen en schuiten liggen, waar schipper en werkman bezig zijn met de goederen uit of in de schepen te brengen. Dat hijscht en trekt en draagt en zeult en ze gevoelen zich zoo gelukkig, den ganschen dag bezig te zijn en geld te verdienen, en rekenen zich vrijwat beter dan de slaafsche dorpers, die den grond bebouwen of de varkens hoeden van hun meester. De handel maakt vrij en geeft moed en zelfvertrouwen. Ze zien het, dat ze dag aan dag vooruitgaan ; en wie weet hoe menig er onder deze koopliede is die er reeds aan durft denken dat Amstelledamme 't nog wel eens zoo ver brengen zal als de poorte van Haarlem en verwerven vrijheden en privilegiën en. . . . . Ja, maar ze mogen nog wat wachten, eer die droom verwezenlijkt zal worden !

Toch doen ze al wat zij kunnen om 't zoo ver te brengen. Welk een gewoel en bedrijvigheid levert dat „Dammerack" reeds op ! Hier reppen scheepsgezel en sjouwer de forsche armen om de laatste vracht van Rijnlandsche boter en kaas, die aan den wal opgestapeld ligt, nog voor den avond in een Amsterdamsche kogge te bergen, die morgen vroeg moet uitzeilen naar Lubeck, vanwaar die twee andere Amsterdamsche bodems, die daar aan den Damme liggen te lossen, juist zijn teruggekeerd, de eene met timmerhout, de andere met Oostersch bier geladen. Balken en vaten worden dwars over den Damme gesleept, naar den Binnen-Amstel — in schipperstaal — „'t Rack-in" of „Rok-in" geheeten. Gij ziet er de binnenvaarders liggen, die er mee

naar Holland en 't Sticht zullen stevenen, waar hout en bier altijd grage koopers vinden.

Inmiddels komt er een Friesche kogge van Stavoren binnenloopen, die met Deensche haring geladen is en een hulk van Deventer volgt haar, die denkelijk koren of bier of hout aanvoert. Met gejuich worden ze begroet. Van alle kanten schieten de helpers toe, die de op den wal geworpen touwen om „de palinghen" slaan. De loodsen, daar tegen de glooiing van den dijk opgeslagen en de voorouders onzer pakhuizen, zijn dikwijls al te klein om den aangebrachten voorraad te bergen, vooral wanneer de binnenvaarders nog uit en er geen Muider of Stichtsche of Hollandsche schippers om vracht gekomen zijn.

Ziet gij daar dat nieuwe, vierkante gebouw, vrij stevig van balken in elkaar gezet en aan twee zijden van groote deuren voorzien? Dat is 's Heeren waag, waar alle groederen, die uit de koggen gelost worden, moeten gewogen worden. En vraagt ge waarom men de streek aan deze zijde van de haven de „Wintmolenzijde" noemt? Ge ziet daar den windmolen staan, want naar het recht van dezen tijd mag niemand koren malen dan op 's Heeren molen, op verbeurte van het meel.

Maar we zullen wel doen met ons ook eens om te keeren naar den helderen Amstelstroom, die zich als een breede zilveren band tusschen zijn groene boorden kronkelt. De Amsteldijk ten westen is nog geheel onbebouwd [1]). Ten oosten der rivier ligt de lage waterige Nes, een visschersbuurt; behalve echter in 't voorste gedeelte, waar ge meer ganzen dan visch zult ontmoeten en dat daarom dan ook zeer eigenaardig „de Gansoirde" genoemd wordt. En (dit mogen we terloops opmerken) aan vette ganzen en vette varkens ontbreekt het te Amstelledamme niet; dat wroeten der zwijnen in modder en vuil strekt wel niet om ons dorp een zeer proper aanzien te geven, maar dit moet men in de 13de eeuw nog zoo nauw niet nemen.

En nu — het beste deel. Wij wandelen „de Straete"

---

[1]) Geen negentiende-eeuwer zou in dien kalen dijk zijn mooie Kalverstraat herkennen. en toch — zij is 't.

in [1]). 't Zal niet lang meer duren of' t zal de „Kerckstraete" zijn, want men spreekt van een Sinterklaaskapelle te bouwen en heeft er al de plaats toe bestemd — ginds aan 't andere einde, op dat open veld, dat men reeds het Kerkhof noemt. En de kooplieden drijven het door ook ; als ze den Heer een zekere som penningen bieden krijgen ze licht, wat ze begeeren ; — onder dien verstande echter, dat de kapelle te Amstelledamme onderhoorig blijft aan de kerk te Ouder-Amstel, want die moederkerk van Amstelland staat stijf op haar oude rechten.

Even voorbij het kerkhof wordt thans een brug over het „Dammerack" geslagen, dit is de eerste brug van Amstelledamme [2]), en er wordt een houten blokhuis op gebouwd, om de haven te bewaken, — een maatregel, dien de veiligheid alleszins vordert.

Aan het einde der „Straete" gekomen, vinden we een open terrein voor ons, grootendeels een lagen, weeken grond met lisch begroeid, en nog een overblijfsel van het moeras „de Liesdelle" [3]), hetwelk men echter van tijd tot tijd door het graven van slooten weet te verbeteren en tot warmoestuinen aan te leggen, waardoor reeds de dijk, die er langs loopt, den naam van „Wermoes-straete" [4]) begint aan te nemen.

Eindelijk — slaan wij van hier het oog naar den Zeedijk, zoo ontwaren we daar nog het oude visschersdorp ; maar het is vrijwat vooruitgegaan. Het aantal scheepjes daar in de „Kolcke" is veel grooter dan voorheen ; en die visscherlui hebben ook al iets meer van de wereld gezien, want het jonge volk vaart als matrozen op de koggen van onze kooplieden naar Oosten en Westen, dat wil zeggen : naar de Oostzee en naar Engeland.

Levenskansen.

(Uit: VAN EFFEN's Hollandschen Spectator.)

Den volgenden brief heb ik, om deszelfs natuurlyke

[1]) De Warmoesstraat tusschen de Oude Kerk en den Vijgendam.
[2]) De Oude brug.
[3]) De Niezel.
[4]) De Warmoesstraat ten noorden van de Oude Kerk.

geestigheid, myn Leezer niet willen onthouden. Hy ziet het licht zo als hy my, van woord tot woord, weezendlyk, is toegezonden, zynde daar noch af noch by gedaan, dan alleen de Zinscheidingen, waarop *Geertje* niet zeer gevat schynt ; het welk de goede sloof ook niet kwalyk te nemen is.

Men Heer de Spektater.

Onse Mr. Jochemius, de schoolmeister van ons dorp, daer onze Joosje spelden leert, heytme wongderen van jou vertelt, menheer de Spektater, en datje alle menschen raet gaf, die by jou om raet kommen, en daerom schryf ick je nou, menheer de Spektater, datje me niet qualik selt ofnemen, want meister Jochemius heytet men eraden. ick ben, menheer de Spektater, een bedroefde wedu, wyens man dat doot is, en al men kynderen en kyntskynderen sin oock esturven, behalven allien onse Joosje, die het enigste seuntje is van men ouste seuns ouste dogter, die nou in sen seuvende jaer gaet. Ick bin van de seumer 85 jaer eweest, en daerom willen de luy hebben, dat ick out bin ; en se hebben me noyt soo equelt als nou, om dat ick syns 2 of 3 weken wat ofenomen ben ; maer ick deynck, menheer de Spektater, dat dat in 't veurjaer wel weer over sel gaen, en ik troostme daer mee, as ick deynck watten vreugt et me sel wesen, as ik onse Joosje iens etrout sie, en kynderen van em sye ; want siet, menheer de Spektater, daer leg ikket op an, en daer toe hebbik jou raet van doen, want de luy sin hyer zoo quaetaerdig datse me nyet helpen willen, en boos worden of laggen, als ick daer van spreeck. 't is ontrent 14 dagen eleden dat onse Domene ereis quam sien hoe ick al vaerde, en ick was juist dey tyt niet als te wel, en twas evenalliens of hy ekommen was om men en dootschrik op de hals te jagen, want hy praete nyet anders als van sterven, en me ter doot te bereyen, daer ick nog van schrik, as ikker an deynck, so bang bin ick veur de doot, jae daer gaet ien grilling over me lyf, as icker maer van hoor spreken, maer opt lest sey ick teugen em, hoor Domene, seydick, ick bin dye ik bin, je moetme van gien sterven praten, solang onse Joosje nog nyet etrouwt is, en die is nog gien seuven jaer, en dan sieje wel dat ik nog tyt enoeg heb, maer Domene sat niet

lang, en ick was bly datty heen gong. En dynsdag merge over acht dagen, worde ick wacker, menheer de Spektater, en was soo magteloos, soo dommelick, so kout als ick weet nyet hoe, en hat maer effen benul om onse Wobbe op te roepen, want we slapen digt by mekaer, want men huysjen is niet groot, en ick stuerdener nae miester Wynbrant, dye ick lang veur Dokter ebruykt heb, en dye in ons dorp en van de boeren rontsom de fulpe Wynbrant enoemt wordt, soo saft scheert hy. Hoe gaetet al, Geertjebuur, seydi, ist niet wel datje me so vroeg laet halen? Wat sel ick seggen, Wynbrantbuur, seydick, ick heb van nagt en slechte nagt ehad, men leden syn so kout enne zwaer as loot, en et is offer ien wolck op men gesigt leyt, so weinig ken ick sien, en soo ick je stem niet kost, ick sou je nyet kennen. Dats gien wongder, Geertjebuur, seydi, wantet is nog donker. Wel dat is goet, Wynbrantbuur, seydick, ick was bang dattet an men ogen scheelde. Maer, seydi, hebje gusteravent oock beswarende kost egeten? och neen, buurman, seydick, een kommetje melck, met wat beschuyt daer in ebrockelt, en, laet sien, ja, een kleyn stuckje van de bokkendemeels koeck met stroop van onse Joosje. Soo veul te beter, Geertjebuur, seydi, je moet eeten; ouwe luy motten eeten, of et hagje laten glyen. Maer Wynbrantbuur, seydick, wat is men siekte dan, dattet eten daer goet veur is? wat sel ick je segghen, buurvrou, seydi, je siekte is ouderdom, en verval van kragten. Wat ouderdom, seydick, wat verval van kragten? ick loof datje Domene esproken hebt, die praet mee soo, jy luy oordeelt naert uyterlycke, maer ik ken me krachten self et best. Ontstelje niet, Geerte lief, seydi, daer is nyet slimmer veurje as dat. En dat dagt ik ook, menheer de Spektater, en bedaerde me wat, hoewel ik hiel quaet was, maer seydick, Mr. Wynbrant, datje men iens en gat in de narm stack, dat zou geloof ick wat deurstraling in me bloet maken. Dat radick je nyet, buurvrou, seydi, je hebt gien druppel bloet te veul, en 't sou beter wesen, dat m'er wat ingoot, as dat m'er wat uyt tapte. Wiljeme dan niet laten, Wynbrant, seydick? Neen, buurvrouw, seydi, om gien ghelt van de worrelt. Wel dan kenje

wel weer na huys gaen, seydick, wat doeje dan hyer? Me lieve menheer de Spektater, ik kenje niet seggen, hoe die menssen me hier plaegen, tis ofse me met kracht en gewelt doot willen hebben; oock bin ik na die tyt nyet veul beter eworden, dat Mr. Wynbranten schult is, datty me nyet heyt willen laten, maar syns ick Mr. Jochemius lest esproken heb, bin ik vry wat luchtiger eworden. Ik sel et jou oock van stuckje tot beetje gaen vertellen, want hy heyt men eseyt dattick wel op mot byegten, alsik wel ehulpen wil wesen. Hy quam lestent bymen, en dewijl hyme hiel mallekolyk vont, vroeg hy watme deerde? Ik verteldenem watme Domene en Mr. Wynbrant an 't oor elelt hadden, en alles wat ik jou riets vertelt heb. Foey, sey Mr. Jochemius, hebben dye luy niet meer beleeftheyt? soume soo totten siecke vrou spreken? tis om ien gesont mens siek te maken. Zie men eens onder d'ogen, Geertjebuur, seydi; je sieter nog soo wel edaan uyt ofje maer vyftigh jaer waert, me sou nog sin inje krygen. Sedert die vriendelicke aenspraek bin ik aenstonts beter eworden, en ick voeldent wel, menheer de Spektater, want hy maecktemen an 't laggen, dat ick niet edaen hadt, sedert dat Domene bymen eweest had. Nadatwe so wat van koetjen en kalfjen epraet hadden, vielenwe weer op onse Joosje, en ick seyem dattic nog graeg soo lang wou leven totik keyren vam em esien had. Wel daer is makkelik kans toe, seydi. Zouje daer seper kans toe sien, Mr. Jochemius? seydick, zoo houw ik jou veur groter man as onze Domene en Miester Wynbrant samen, al stondense boven op mekaer. Die luy sin wel niet quaet, sey Mr. Jochemius, maer se kennen nyet cyferen, en daer scheeltet er. o die edele cyferkunst weet wat, de cyferkunst is de sleutel van de wysheit, de cyferkunst. . . . maer, miester, seydick, kenje men ook gien cyferen leren? ja maer kyck, Geertjebuur, seydi, je gesigt is nou zwak, as dat ereis wat beter is, selew'iens sien. Maer laet iens sien of ikje mit myn cyferen niet helpen ken: hoe oud benje nou? maer, miester, seydick, wat vraeg is datte? dat heb ik al over tachentig jaer kennen cyferen, dat houf ik nou niet te leren. Ja maer sie kyck, Geertjebuur, seydi, as ik op jou

cyfere sel, moet ick dat veur al weten; in wat jaer binje geboren? Ik in 't jaer, toewe mitte Keuning van Spanje vrede maekten. Maer, seydi, dat was, laet iens kyken, dat was omtrent, ja dat was, ik bedenkme nou Anno 1609, dan binje nou, 1709, 19, 29, 33, dan benje nou nou net hondert en vierentwintig. . . . neen dat ken niet wesen, soo oud binje nog niet. Wel, Jochem, seydick, scherewe mekaer? 'k loof dat jy 't mit jou cyferen nog slimmer wilt maken as al de rest. Ik hondert vierentwintig jaer! Maer, seydi, wat roert myn de keuning van Spanje? ik vraeg hoe out datje bint, en in wat jaer eboren, waerom antwoorje me niet op me vraag? akkeseerme, buurman, seydick, hoor, ik bin, om et jou duidelick te seggen, eboren Anno 1648: nou kenje ommers wel cyferen hoe out dat ick bin. Wel so kennen we mekaer verstaen, seidi, dan binje nou 85 jaer. Ja, seydick, al en maent of dry der over, maer niet veul meer. Hoe veel tangden hebje nog inje mongt, vroeg hy? wel dats makkelik te cyfere, seydick, ik hebber, laet iens voelen, omtrent nog twie en ien half. En hoe veel ogen hebje nog, seydi? wel, buurman, seydick, setje bril op, dan selje sien dat ikker so veul heb als jy. Ja maer kyck, Geertjebuur, seydi, jy verstaet gien geleerde luy, ik vraeg hoeje mit jou gesigt staet? Mienjet so, Mr. Jochemius, seydick, dat wist ik nyet; me gesigt is wel de helft slechter as 't over dry jaer was. Goed, seydi, maer hoe staeje met je gehoor? Me rechter oor, seydick, is hiel doof, en mit me lufter ken ikje nog effen verstaen. Goed, seydi; maer hoe lang hebje nou al van de gang of eweest? Niet lang, seydick, veur zes of seuven jaer kon ik nog loopen as een kivit. Goed, seydi; mer wanneer hebje lest in de kraem elegen? Och me lieve Jochemiusbuur, seydick, mogt ik die tyt nog ereis beleven! dat is nou 53 jaer eleden. Goet seidi, nou sel ikje ontrent wel kunnen seggen, hoe lang datje nog leven selt. 85 jaar out: twie en ien halve tangt: wat minder als ien oog: ontrent ien half oor: 53 jaer out kraems, en dan. . . . mer ik sie wel, datje gien sin in die rekening hebt, ook gaet die niet alste vast; daer schietme wat anders in, dat veul vaster gaet, dats ien kunst van men aygen

uytvinding, die weet nog nieman niet. Die selje net seggen, hoe out je nog worden selt. Dats en kunst, die niet liegen ken, die soo waer is, as 't waer is, dat ik Miester Jochemius bin, en jy Geertje Levens hiet. Nou dan alle maes goeye maes. Maekje nou vrolik Geertje Levens, je selt by deuse rekening vry wat meer winnen, as by die andere, maer der hoort tyt toe. Wel, Mr. Jochemius, seydick, nou praetje me na men sin, hoor, seydick, ik sel Wobbetje iens seynden op 't hoekje by Lubbert van Mengelen, om ien glaesje brandewijn of jenever wat hebje liefst? Maer, Geertjemoer, seydi, je weet ommers wel, dat ik men in de drank niet verloop: evenwel heb ik ook uyt ecyfert dat jenever ontrent en vierdepart minder ongesont is as brandewyn, hoewel ik liever brandewyn lust. Ik moetje seggen, menheer de Spektater, dat terwyl Mr. Jochemius ien pypje stopte en op stak, dat Wobbetje ondertusschen ien glaesje brandewyn, en ien glaesje jenever gong halen en dat ik het glaesje jenever orberde, om dat die en vierdepart minder ongesont is as de brandewyn; en miester dronk het glaesje brandewyn, om datti die liever lust. Tis niet om de smaek seydi, maer tsel nou ierst op cyferen ankommen, en dan dientet verstangt levendig te wesen, en daer is en montje vol brandewyn goet toe. En glaesje vol, mienje, seydick, mer is ien goet, so ken twie gien quaet. Wobbe gong nog ereis halen, maer we kauwden over deuse glaesjes wat langer as over d'eerste, nou dats tot daeren toe. Jy weet ook wel, mynheer de Spektater, dat ien mens, soo lang em de jenever wel smaekt, noch nyet doot is. Hebje niet en stuckje kryt? sey Mr. Jochemius? ja, seydick, daar ist, schryf maer op tafel. Nou moetje me, seydi, jou hiele geslacht opgeven, en seggen me hoe oudt yeder eweest heyt, toe hy stierf; want ik heb uyt ecyfert, dat yeder persoon van ien geslagt 30 jaar moet oudt worden, en wat de ien minder leeft as 30, dat de ander dat meer as 30 moet leven: en dat ken niet missen asj'er maer een goedt begrip van hebt. Toen riep ik Wobbetje, menheer de Spektater, en liet er uyt het kasjen in de muur een stigtelyk boec krijgen, dat ik plegt te gebruyken, toenme gesigt wat beter was,

en waerin ik de geboorte, trou en sterfdagen van me man en van al onse kynderen heb an etekent, en Jochembuur, naet innemen van nog en slockje brandewyn, dattick hem met ien klockje jenever beantwoorde, sette de fok op sen neus en begon te lesen. JASPER JOOSTEN en GEERTJE LEVENS *syn in den echten staet versaemt den* 13 *May* 1674. JASPER JOOSTEN *is overleden den* 3 *Aprillis* 1710. *oudt* 63 *jaeren.* Je man heyt wat lang eleeft, Geertjemoer, seydi, dat is 33 jaer over sen tyt, dat sal jy besuuren moeten. *Kinderen van Jasper en Geertje.* JAN JASPERSE, *gebooren* 17 *May* 1675, *getrouwt* 19 *Jannewary,* 1710, *overleden* 2 *Juny* 1730. toen was hy 55 jaer out, Geertjemoer, en dat is ook 25 jaer te lang eleeft, en dat maekt mette 33 van je man, riets 58 jaer, die se over heur tyt eleeft hebben, tis wat veul, maer de volgende deynckick, sellent weer goet maken. JOOST JASPERSE, *gebooren* 7 *Febrewary* 1677. *overleden den* 6 *dito* 1684. *oud* 7 *jaer.* Dat wint Geertjebuur, seydi, en maekt 23 jaer op jou rekening te goet. TRIJNTJE JASPERSE, *geboren* 11 *Jannewary* 1680. *getrout* 29 *December* 1697. *in de kraem gesturven* 14 *Maart* 1701. *oud* 21 *jaar.* Dats 9 jaer te weinig, 9 en 23 maekt 32 jaer, die jy te goedt hebt. Nou volgen de kinderen van je ouste seun Jan Jaspersen. GEERTJE JANS, *gebooren* 19 *Augusty* 1702. *getrouwt* 30 *Juny* 1726, *overleden* 9 *September* 1730. *oud* 28 jaar, dats 2 jaer avans voor jou, Geertjebuur, seydi : 2 en 32 maakt 34. PIETER JANS, *geboren* 24 *November* 1703, *gesturven* 1 *October* 1704. Wel, dat lykter na, buurvrou, dats 29 jaer voor sin tyt : 29 en 34 maakt 63. JASPER JANS, *gebooren* 28 *Febrewary* 1705, *overleden* 30 *Jannewary* 1725. *oud* 20 *jaer.* Dats maer 10 jaer te weinig, en die maken met de 63 nou 73. LYSEBET JANS, *geboren* 31 *October* 1907. *an de pokjes gesturven* 8 *November* 1710. *oudt* 3 *jaer.* Dats weer 27 jaer op jou rekening, 27 en 73 maekt net 100. je vrinden hebbent wel met je gemient, datse soo vroeg sin of etrokken, kom, buurvrou, latewer gesontheit iens drinken. DIEWERTGE JANS, *geboren* 5 *July* 1708. *overleden* 8 *April* 1713. *oud* 5 *jaer min twee maenden.* Dat is weer 25 jaer voor jou, en dat maekt nou 125, as dat soo voortgaat, Geertebuur, seydi,

selmenje nog doot moeten slaen, soo taey selje worden. Maer nou volgen de kinderen van je dochter Tryntje die etrout eweest heyt met Pieter Luitjens. GEERTJE PIETERS, *gebooren* 5 *Maert* 1699. *ongehuwd overleden* 7 *October* 1729. Dat heit Geertje Pieters wel epast, dats nog te veul nog te weynig want we sellen nou de maenden niet mee tellen. PIETER PIETERS, *geboren* 9 *Maert* 1701, *gesturven* 20 *dito* 1711. *oud* 10 *jaer*, dat gaet beter as ik edogt had, Geertjebuur, seydi. Alweer 20 jaer veur jou. 20 en 125 maken 145, en die hebje nog te goet, wantet enig kint van je seuns dochter Geertje Jans, die etrout eweest heyt mit Krelis Smul, leeft noch en is nou, na ik sien ken, omtrent 6 jaer en 7 maenden, want JOOST KORNELISSEN *is geboren* 17 *Aprillis* 1727. Latewe nou iens je rekening opmaken. Je hebt int geheel te goet 145 jaeren, maer daer gaen of die je man en oudste seun te lang eleeft hebben 58 jaeren, en dan blijven er over 87. Maer miester Jochemius, seydick, sel ik noch 87 jaer leven ? Dat seg ik niet, Geertjebuur, seydi. Jy bent nou 85 en dat is 55 meer as 30. nou sie je wel datje van die 87 jaer alries 55 weg hebt, so datter per slot van rekening 55 van 87 blyft 32. voor jou nog overblijven 32 jaer : en so lang selje nog leven of seg vry dat ickje bedrogen heb. Maer Jochembuur, seydick, die leste oftrek is wat veul. heb je al wel eteld ? ey tellet nog iens na. Tis wel etelt, moer, seydi, je hebt maer 32 jaer te goet; maer der is noch en kansjen op. En wat is dat, seydick ? Dat is, seydi, as je Joosje wat vroeg wil sterven : of wil hi van self niet sterven, Mr. Wynbrant sel em wel wat helpen, en seynden em om ien boodschap an sin vader en moeder. En wat soudi seggen, seydick, an sin vader en moeder ? Wel wat soudi seggen, seydi, as dat sen over bestemoer em uyt de werelt ejaegd had, omdatser self nog wat in wou blyven. Ja maer, seydick, dat waer goet as ik nog en Neefje of twie had buyten hum, dan quamter op ien niet an ; maer as ick me lieve Joosje quyt bin, bin ik alles quyt. Ja maer sie kyck, sey Mr. Jochemius asj'em nou in slaep wiegt, datty noyt weer wacker wort, so heb je boven de 32 noch 23 jaer te goedt. Wel dan weet ick nog beter raedt, seydick, ik sel em ierst laten trouwen, hoe eer hoe liever, op datty wat veul kynderen mag kry-

gen ; en dan mag Mr. Wynbrant hem en sen kynderen gelyk om ien luchje seynden. Wat segje. Mr. Jochemius, begin ick ook niet al mooy te cyferen ? Dat gaet wel heen moer, seydi, asje maer niet zonder de waert cyfert. tsel'er nou maer op ankommen, datje maeckt, datje gesont en fris blyft ; en so lang asje dát doet hebje gien noot.

Thijsbuurs os.

(Uit: J. Van Effen, de Hollandsche Spectator, 8 Dec. 1732.)

Een student, moet je weten, die op mijn kamer woont, heeft mij onlangs een van je boekjes geleend, en 'k heb het zoowat doorloopen ; maar 't is doorgaans zoo mooi, dat ik het niet versta en ik schrijf je expres, omdat je eens iets zoudt kunnen laten drukken, dat al de wereld bevatten kan ; en dan nog om andere redenen, die je welhaast zien zult. Ik zal je dan vooreerst zeggen, dat ik meesterknecht op een schoenmakerswinkel ben, en dat mijn baas voor meest al de heeren werkt. Hij houdt schrikkelijk veel van mij en hij bekent ronduit, dat hij in de heele stad geen nuchterder en naarstiger werkgast kent, voornamelijk onder ons volkje, dat juist den besten naam niet heeft. 't Is wel waar dat eigen lof stinkt, zooals 't spreekwoord zegt, maar ik moet evenwel bekennen, dat mijn baas daar gelijk in heeft ; 'k mag nu en dan 's avonds eens een kannetje bedelaarsbier er in zetten ; maar 't gebeurt mij zelden dat ik boven een half pintje jenever op eene reis nuttig en daar weet ik al zooveel van, alsof ik een glas water er binnen had geslagen. Wat nu 't waarnemen van mijn tijd aangaat, zal je gelieven te weten, dat, gelijk men altijd niet blokken kan, ik door de bank Zaterdags 's middags en Zondags met sommige hupsche kameraads mij wat verdiverteer en binnen of buiten de stad eens onder een kloddertje, dat toch 't beste koop is en 't verste strekt,een belbruidje of een jasje speel, maar ik kan je zeggen, dat ze, 't geen ze daarmee van me winnen, wel voorbij den schout zijn deur mogen dragen. 't Maandagje knoop ik er ordinair nog aan, maar 't gebeurt zelden, of 't moest op sommige dorpen juist kermis wezen, of ik ben Dinsdags

's middags weer op den winkel en aan 't werk, zoodat ik, versta je wel, de eene week door de andere nog wel een gulden of vijf win, zonder te rekenen, dat ik in huis nog wel eens een paar schoenen of muilen voor een goed vriend lap. Daarbij verkoopt mijn wijf wat koffie, thee, garen en lint, en hoewel de nering slap is, zoo schiet er nog al een stuivertje over, zoodat we met onze twee kinderen, neffens onze buren, aan den kost kunnen komen. Ge zult misschien mij vragen, wat jij daarmee te doen hebt, maar heb maar een amering patientie, en ge zult wel zien, waarom ik je dat alles zoo van stukje tot beetje verteld heb, en waar ik heen wil. Je zult dan gelieven te weten, dat toen ik, een week of zes geleden, een deuntje op den winkel zat en zong, (want 't is met mij: „lucht hart, en treurt niet," al zeg ik het zelf) mijn baas tegen mij zei: „zwijg eens stil, Thijs," zei hij zoo, „ik moet je, versta je wel, eens wat zeggen, terwijl 't me nu in 't hoofd komt," zei hij zoo. „Je weet, dat ik alle jaar een heel beest placht te slaan, en dat ik daar den heelen winter en een goed stuk van den zomer, want ik liet braaf wat in den rook hangen, heel wel van voer. Maar je weet ook, dat ik van den zomer twee van mijn dochters heb getrouwd, en dat mijn oudste jongen naar Oostinje is gebruid, zoodat we nu zooveel vleesch niet wel verorberen zouden kunnen, en dat we aan een knap half beestje ruim genoeg zouden hebben. Nu heb ik al met Gerritbuur den knoopmaker van de zaak gesproken, die wil wel een voet van een beest slaan, maar den anderen voet weet ik nog niet aan den man te helpen. Maar hoor, Thijs, ik heb gedacht, dat jij wel zoudt doen van hem te nemen. Je zoudt je leven niet gelooven, jongen, hoe goedkoop dat men 't vleesch eet, als 't een beetje wel uitvalt, en hoe pleizierig 't is, 's winters wat in de kuip te hebben." „Dat is wel waar, baas!" antwoordde ik hem met de eene hand in 't haar, „je hebt daar wel gelijk in; maar daar is hier een klein *itempje*, ik heb zooveel gereed geld niet, en 't betalen is de boodschap." „Wat zwarigheid, jongen," zegt hij zoo, „ik zal je wel verschieten, en als ik je 's weeks wat aftrek, zal je 't niet eens voelen. Ik moet je ook zeggen,"

zei hij zoo, „dat mijn gewoonte is een beest in de wei te koopen van een zeker man, die mij altijd welgedaan heeft; ik moet er een Zondag eens op af gaan, en ik zal je meenemen, want ik heb gehoord, dat je vader een beenhakkersknecht is geweest, zoodat ik geloof, dat j'er ook al wat verstand van moet hebben." Zoo gezegd zoo gedaan, wij slenterden er heen voor dag en voor dauw. 't Was een welgestelde boer, wien de beesten toekwamen, en eer we naar de wei gingen, tracteerde hij ons nobel, zoodat we al een halven roes hadden, toen we de beesten gingen bekijken. Hij wees ons ten eerste een zware koe, met een dikken kop en grove pooten, die er anders op 't oog wel uitzag, en schrikkelijk dik was, maar behalve dat de boer er geen duit minder dan veertien pond voor eischte, docht me, toen ik ze betastte, dat ze vrij grof van schonken was, en dat we een hoop beenen voor ons geld zouden hebben. Ik liet mijn oog met eens vallen op een kort ineengedrongen beestje, met korte dunne pootjes en een kleinen spitsen kop, dat zoo kortharig en zoo glad was, dat een mensch er zich in zou hebben kunnen spiegelen. Ik betastte het van alle kanten, en ik kan je zeggen, dat er geen been in te voelen was. „Je bent zoo gek niet, als je de muts wel staat," zei de boer, „ik durf je dat koetje op trouw toezeggen, en voor elf pondjes zal je 't hebben." Na langen tijd geprobeerd te hebben, welke handen de hardste zijn, die van een boer of die van een schoenmaker, werd de koop getroffen voor negen d'half pond en een paar kannen wijn in 't gelag, die op 't goed succes met smaak uitgedronken werden, zoodat we ons diverteerden als koningen. Nu, sedert dien dag, moet je weten, heeft me 't beest nacht en dag in den kop gelegen, en op den winkel werd nergens anders van gepraat. Toen nu de bestemde tijd om te slachten haast aankomen zou, sprak de baas mij weer aan: „Hoor eens hier, Thijs," zei hij zoo, „mijn wijf schrikt tegen de ruzie van 't slaan, en 't zou ook nergens anders kunnen geschieden dan in den winkel, en dan zou alles overhoop moeten, en jij hebt een groot voorhuis. Dat wij 't beest bij jou slachten! — wat zeg je? — ik zal 't met je ma-

ken, jongen, dat het wel is.” Daar sprak een engel uit zijn mond, hij zou mij niet beter naar mijn zin gepraat hebben, al had hij tegen mij gezegd: *Thijs, daar is een daalder.* Toen nu de dag gekomen was, daar ik zoo naar verlangd had, dat ik ’t niet zeggen kan, had ik den heelen nacht geen oog kunnen toedoen, en toen het nog pikdonker was, en eer de drommel zijn schoenen aan had, toog ik al op het pad, om zelf de koe uit de wei, die een goed uur van hier is, te gaan halen, en hoewel zij eerst tegen den avond kon geslacht worden, was zij voor tienen al aan mijn stoep vastgebonden. Nadat ik een klokje voor de vermoeidheid en kou genomen had, versleet ik den ganschen ochtend met over mijn onderdeur met een pijpje in den mond te liggen, en ’t beestje te beschouwen, alsof ik ’t zoo levend op wou eten, behalve dat ik wel honderdmaal op straat ging, om het opnieuw te betasten. ’t Zelfde werd gedaan van al de buurlui, waarvan de meesten zeer voldaan schenen, hoewel sommige met een vies bakkes en een schuddenden kop heengingen; doch dat waren maar nijdige schurken, die ik grooten lust had, om de waarheid te zeggen, een klap voor hun smoel te geven. Honderden van kinderen vergaderden mee rondom ons koetje, en als zij tegen malkander zeiden: *kijk eens jongens, dat's Thijsbuurs os!* ja wel, dan voelde ik in mijzelven zoo een aangename hoovaardij, en zoo een vreugd, dat het was of mij ’t hart in ’t lijf opsprong. Ik gunde mij ’s middags haast den tijd niet om te eten, in een paar minuten had ik ’t maal binnen, en zoo aanstonds weer op mijn post; te half vijf moesten de slachters komen, volgens belofte. Ik telde ieder kwartier uurs, en had ik een horloge gehad, ’t zou altijd in mijn handen zijn geweest. Toen ’t vier uren was geslagen, en de baas en de andere buurman al gekomen waren, ging ik ieder oogenblik kijken op den hoek van onze straat, en als ik maar van verre iets blauws zag, beeldde ik mij in, dat zijlui het waren. Eindelijk daar komen zij aan. Toen begon mijn hart mij te popelen, maar ik nam weer een goeie klok, zoodat, toen het beest binnengebracht werd, ik al een halve brui weg had. Toen moest je m’ eens hebben zien triomfeeren. ’t Is waar,

hoe meer kijkers in zulke occasie hoe beter, maar evenwel boende ik ten huis uit al de jongens van de buren, daar ik een pik op heb, en zij op mij, want dat mist zelden. Met geweld wou ik het beest zelf kuizen, en hoewel 't mij af werd geraden, wou ik er niet van afstaan. Zij moesten mij dan de bijl geven, en ik nam het koetje zoo gewis, dat het beest aan den eenen kant en ik aan den anderen tegen den grond bruiden. Maar hoewel ik mij met de bijl wat bezeerd had aan mijn linkerbeen, was ik weer op als een vink, en ik ging mee op het beest zitten, dat nog geweldig lag te spartelen. Toen ze aan 't villen gingen, vatte ik mee een eindje kaars, om er met aandacht naar te kijken; en toen zij er de huid zoo al wat af hadden, hoorde ik met een onbeschrijfelijke vreugde, dat een van de slachters zei: dat doet zich maar heerlijk op, en zoo 't overal zoo is, dan is 't het puikje van de heele stad; ja wel, toen ik dat hoorde, was heel Leiden mij te nauw. Maar 't was wel wat anders te zeggen, toen 't opgehakt werd: waar men 't voelde 't was overal even dik, en nierbedden, nierbedden! geen schilder kon ze beter schilderen. Je leven heb je zoo'n gejuich niet gehoord, als er was onder de kijkers; maar daar was er een, die dat groote beest gekocht had, daar ik je van gezegd heb, en dat een kalf in had gehad, en zoo mager was als brood, die zag het met een scheel oog aan, en die vroeg met een opgeschorten neus, of het smeer wel zestig pond halen zou. „Zestig pond?" zei ik er op, zoo fier als een leeuw, „ik zet je een paar stoop jenever op vijf en zeventig." „'t Is gedaan," zei hij zoo, en nam al de omstanders tot getuigen. Toen het aan den balk hing, was er weer een gek, die wou wedden om 't zelfde, dat het, zooals het daar was, niet boven de vijfhonderd pond zou wegen; ik hield het weer, omdat een van de slagers mij eens toeknikte, en ik wist wel, wat dat zeggen wou. Onderwijl werd 't beest schoon begoten, en ik heb van mijn dagen geen beter pret gehad. Den volgenden nacht droomde ik, dat ik in een kamer was, rondom behangen met vette ossen en varkens, onder welke ik mijn wijf mee zag; maar ik was zoo verheugd, dat die beesten mij allegaar

toehoorden, dat ik er in 't minst niet gevoelig over was. 's Anderen daags kwamen nog wel honderd menschen kijken, die ieder ook een klok moesten hebben, zoodat ik tegen den middag 't spek alweer weg had. 't Zou onredelijk geweest zijn, dat ik dien dag weer aan 't werk was gegaan, te meer dewijl wegens het koel weer het beest 's avonds zou afgehakt worden en ik er noodzakelijk bij moest wezen wegens de weddenschappen. De nierbedden werden vooreerst, volgens de gewoonte, uit het beest gedaan en tot mijn ongeloofelijke vergenoeging woog het geheele smeer, zoo net als een gedachte, zes en zeventig pond en schaars twee lood. De ander wou staande houden dat hij op de nierbedden maar alleen gewed had, maar ik liet mij zoo niet foppen en pretendeerde dat de krans &c. ook bij 't smeer moest gerekend worden, waarin ieder mij gelijk gaf, zoodat ik dat vooreerst won en onze buurman gedwongen was 't geld, terwijl hij nog braaf uitgejouwd werd er bij, op te dokken en in een derdehand over te geven. Wat het gewicht van 't beest aangaat, dat won ik almee en zelfs wanneer we om de keur van den voet uitstaken, ging het me alweer naar wensch, zoodat alles zoodanig met mij voor den wind liep, dat ik mijn geluk voor geen koninkrijk zou geruild hebben. 's Anderen daags wou mijn wijf mij weer naar den winkel hebben, en mijn baas zelf stuurde om mij, omdat er rouwwerk was gekomen; maar daar kon immers niet in getreden worden, en, gelijk de studenten zeggen, dat deden in zoo'n geval de oude Romeinen hun leven niet. De verloren jenever moest zekerlijk gedronken worden, en die smaakte zoo wel, dat er, botje bij botje, nog al eenige andere kannetjes door 't keelgat liepen. 't Mocht er ook op staan; want een schoolmeester van de buurt had uitgerekend dat het vleesch, dat zoo doorwassen was, alsof het gemarmeld was geweest, ons pas zeven oortjes 't pond zou kosten; en nu, omdat ik deze heele week in de suizing ben gebleven en niet een steek gewerkt heb, komt mijn wijf en maakt een leven of ze bezeten is: „'t vleesch", zegt de zottin, „komt ons duurder te staan dan of we 't in de hal gekocht hadden; want," zegt ze zoo, „zes gulden van de week verzuimd

en ruim vier aan drank geconsumeerd, dat maakt tien en, op weinig na, de helft van 't geen de voet ons gekost heeft.'' 't Is immers of de vrouwluiden den duivel in hebben, dat ze nooit vergenoegd kunnen wezen. Want dat ik verzuimd en verteerd heb, dat is althans 't beest zijn schuld niet, dat immers op allerlei manieren boven wensch gelukt is. Ze rekent voor niet al 't pleizier, dat ik er van gehad heb, de eer, die ik er door heb behaald en wat al respect de heele wereld voor mij getoond heeft, gelijk ook den spijt van onze afgunstige buren. Ze durft evenwel zeggen, dat ze wou dat ik met het beest aan de galg hing. Nu, wat mij aangaat, dat heb ik meer van haar gehoord, maar 't beest zijn reputatie moet ze ongeschonden laten.

Nicht Woelwater.

(Uit: Elisabeth Wolff-Bekker, Brieven over verschillende onderwerpen.)

De vriendelijke wijs, waarop gij met mij gelieft om te gaan, stelt u aan mij meer voor in het beminnelijke licht eener waarde vriendin, dan wel op den afstand van hooggeëerde tante; ik schrijf dan aan u, zooals gij mij bevolen hebt; maar ik heb u droevige dingen te schrijven; ik kan mijn verdriet niet overzien sedert ik bij nicht Woelwater gelogeerd ben. Wat leven is dàt hier! En dat voor mij, die uit zulk een stil, geschikt, vroolijk, wel ingericht huishouden kom! Nu, gij zult mij niet weer bepraten om hier naar toe te gaan, hoor! om al nichts groote schatten doe ik het niet; neen, nooit weer. Zoo mijne zusters de proef er van nemen, ze zullen mij gelijk geven. Maar ik schrijf zoo wild, zoo verward! laat ik u, mijne lieve tante, dan maar een verhaal geven van mijne ontmoeting.

Ik ging in de ochtend-schuit en bij hare aankomst een koets voor mij besteld vindende, ging ik daar in, met niets dan mijn breizak belast. Ter plaatse mijner destinatie gekomen zijnde, hield zij stil. „Rijd voort, man,'' zei ik, „wij moeten hier niet zijn''; want ik meende,

dat wij voor een publiek logement waren (gij weet, tante, dat nichts huis een grootsche vertooning maakt), omdat ik zulk een gedraaf van volk, van kechts en meiden op de stoep en in 't voorhuis zag, die elkander toeschreeuwden, en zooveel te doen hadden, alsof de prins met een groot gevolg daar alle oogenblikken verwacht werd. De keukenmeid, onderwijl haar smerige handen aan een slip van haar boezelaar afvegende, riep: „ga wat voort, Pieter!" en Pieter schreeuwde daarop: „kan ik zes dingen gelijk doen?" Midden in dat geweld keek ik uit het portier, want de man verzekerde mij, dat daar mevrouw de weduwe Woelwater woonde, en kwam nicht, door de voor mij bijna onuitoogbare gang aanwaggelen, gedost in een morsige stoffen sac, met groote bloemen, en de eene hand in de zijde, onder al dat geweld al henen brommende: „heden, daar is nicht Cootje al!" Ik zat nog al in statie in mijn koets. „Willem, Willem!" „Wat belieft mevrouw?" Doe het portier eens open, jongen!" Willem deed zoo; daar stapte nicht uit de koets, doch moest op de stoep blijven staan, want al nichts knechts, meiden, naaisters, werksters waren, geloof ik, geroepen, om een breizak en mijn klein koffertje, dat de besteller toen juist hier bracht, aan te nemen. Eerst had ik al dispuut over het betalen van de koets en het koffertje, want nicht wilde het betalen. Ik zwichtte, en raakte eindelijk in het voorhuis. Terwijl nicht aan een der gaapstokken van meiden zei: „Lijs! breng jij dien breizak eens op de groene bovenkamer, weet je meid, waar mijn nicht Grietje laatst logeerde, en hang hem aan de rechterzijde van het toilet; en jij, Pieter! ga met dat koffertje ook op de kamer; maar neen! jelui mans bent geen zier zindelijk, geef het Lijsje aan de deur maar aan." Daarop gingen Lijs en Pieter hos klos, naar boven met mijne bagage, en ik arriveerde in nichts superbe zijkamer.

Daar zat ik omtrent een half kwartier alleen, en begon ik reeds mijzelf te beklagen, dat ik er was! Nicht verscheen eindelijk met een: „excuseer mij, nicht! maar het volk is zoo dom; men dient het wel met duim en vinger alles in te stampen. Ik zeg altijd: die booien

kan houden is gelukkig, maar die ze niet noodig heeft, is nog gelukkiger. Wat zal men doen? Als 't redelijk is, moet men het loven. Allemaal menschen, nicht! zooals mijn man zaliger placht te zeggen. Wie is volmaakt? — Pieternel! Pieternel! geef nicht eens een stoof; wel mijn lieve nicht! zit je zonder stoof? Nu nicht! ik heet je van harte welkom; waar zal ik nicht mede dienen?" — „Ik zou liefst niets gebruiken, zoo ik die vrijheid heb." — „Pieternel, Pieternel! kookt het water? wij zullen een kopje koffie drinken, heb je wel melk in huis? geef de verlakte kan maar. Of zal nicht liever een glaasje malaga verkiezen? Kom, ja! je moet mijn malaga eens proeven; ze is zeer, extra goed." — „Lieve nicht, ik bedank u, ik gebruik nooit iets voor den middag." — „Willem! geef eens kelkjens op een blaadje." — Onderwijl werd er braaf aan een dikke bos sleutels gerammeld, waaronder nicht, mag ik zeggen, gebukt gaat. „Heer, jongen, nu moest je ook een stukje koek of een anijsbeschuitje gegeven hebben; ik moet ook alles zeggen; jij behoorde zoo wijs te zijn uit je zelf." Willem te post om beschuiten. Lijs komt onderwijl met de koffie binnen. „Och, Lijs! wat doen wij nu ook met de koffie, meid?" „Mevrouw heeft het immers zoo belast!" — „Heb ik, kind? nu, 't kan wel zijn; ik weet door al die drukte zelf niet wat ik zeg! Neem ze maar weg. Nicht zal er niet van gediend zijn; en roep Stijntje, de stijfster, om die te helpen uitdrinken." Lijs verdween op katrollen, en Willem kwam met een blad vol koek, beschuit en banket, enz. „Zou je wel gelooven, nicht, dat de schel nog niet stilgestaan heeft, van vanmorgen zes uren af? dan komt de slager, dan de bakker, dan de groenvrouw, dan de melkboer, en dat gaat zoo zonder ophouden; ik zeg menigmaal: ik begrijp niet, hoe de dames visites kunnen doen; ik heb er den tijd niet toe. Zou je wel gelooven, kind! dat ik nu al in geen drie weken in de kerk geweest ben? Onze Lijs is een goeie meid, maar een teutster! altijd tijds genoeg, mijn keukenmeid, Kniertje, kan nog wel wat doen, maar ze maakt te veel omslag. Pieternel zal ik laten gaan; ze doet niets dan heen en weer slenteren; Willem". . . .

daar werd nicht in hare aandoenlijke oratie gestoord: „Mevrouw! daar is de knecht van den tuinman." — „Zie je wel nicht? zoo is 't! Zeg dat hij maar achter gaat, ik zal komen." Nu dacht ik, zal ik eens ademhalen! maar neen, de oude dame bleef: „ik zal nu een oogenblik bij je gaan zitten, nicht." Zij deed zoo, doch blies en proestte zoo geweldig! dat ik mijn kelkje moest wegnemen. Toen aan 't afvegen van haar zweet (excuseer mij dit, tante! 't is om bij mijn origineel te blijven), aan 't snuiven, en aan 't snuiten; toen weer op, om de deur toe te doen, maar dit was te benauwd; op weer, en de deur open: „wel heden, nicht! ik heb nog geen tijd gehad om naar moeder te vragen; hoe vaart moeder?" „Zeer wel, nicht!" — „En" — mij in de rede vallende — „en hoe is 't nu met vader?" „Ook zeer wel." „En met de broers en zusters?" „Ook zoo, nicht!" „En wil Betje nog niet trouwen?" „Zij zegt neen, nicht; en daar zij een vrijer heeft, dien zij nemen mag, denk ik, dat zij de waarheid zegt." „Praatjes, praatjes! ik heb wel meer zulke meisjes gekend; hoor, nicht, als de rechte Joseph komt, zal Maria wel volgen; ha, ha! Maar eilieve nicht! kijk eens op uw horloge, mijn huisklok is van zijn stel, en ik heb gisteravond vergeten mijn horloge op te winden." — „'t Is vijf minuten voor twee, nicht." — „Wat zeg je daar? vijf minuten voor twee? lieve vader! waar blijft de tijd? en daar is nog geen pieterselie in huis." Lingelingeling! aan de schel. „Willem loop gauw om pieterselie; maar je moet je geen verlept goed in de handen laten steken; en zeg dat Pieter vast messen slijpt; zeg aan Lijsje, dat die vast klarigheid voor de tafel maakt; want als die begint, heeft zij nog niet gedaan. Lijsje! daar heb ik nog vergeten schoon tafelgoed te krijgen. Kom meid, let nu eens wel op: op de gele achterkamer, in den hoek, bij de porceleinkas, staat een latafel; daar is de sleutel; nu, in de tweede of derde lade, daar wil ik af zijn, ligt een tafellaken met vier en twintig servetten, gemerkt: P. K. Y.; 't is nog uit den boel van mijn man zaligers oom, Gijsbert of Matthijs, dat is mij vergeten; nu 't komt er ook niet op aan; breng jij, Lijsje! dat tafellaken met die servetten eens

hier." Lijs naar boven: de meid is nauwelijks op de trap, of nicht schommelt haar na: „Lijs, Lijs! kom maar weer af, ik zal het zelf krijgen; ik bedenk mij, zij liggen in mijn mahoniehouten kabinet; ga maar je tafelbakje gereed maken." Daarop hoorde ik nicht, met Willem en Lijs, in de binnenkamer de tafel dekken; eindelijk was alles in orde, zoo men meende; want het bleek naderhand, dat het brood en het bier vergeten waren; en ik werd aan tafel verzocht. Een schoteltje met doperwtjes, een met bloemkool, een met boerenboontjes, en een met bessenvla, nevens een (aangebrand) schijfje, en tot dessert aardbeziën, kersen, boter, beschuit, suiker, kaas en drie of vier dunne pannekoekjes, maakten een maaltijd uit, waarom den geheelen voormiddag vijf menschen, behalve nicht, zich in 't zweet geloopen en tot hijgens toe vermoeid hadden; en nicht was zoo moede, dat zij nauwelijks kon eten, hoewel zij al voortpraatte. Met dezelfde drukte raakten wij te zes uur aan het theedrinken en te half twaalf aan ons *souper*, bestaande in sla en het koud geworden schijfje van 's middags.

Zoo, mijn lieve tante! is het hier alle daag met zeer weinig verandering; liet de oude vrouw mij nog maar alleen, ik zou mijn verdriet weglezen; doch ik moet altijd bij haar zijn. Zij vertelt mij alles, wat zij gedaan heeft, doet en doen zal; ik ben geen vijf minuten op mijn kamer, of 't is: „heden nicht, kom toch beneden! wat doe je zoo alleen?" dan is er eens een Poolsche rijksdag over het sturen van de wasch, die eerst over zes weken zal afgaan; nu moet ik met nicht overleggen ('t is nu, weet gij, Juli), wanneer zij de najaarsuithaling zal vaststellen; ik moet hooren, hoe zij al hare gezegden met spreekwoorden bevestigt en hare schimpredenen uitslaat op die vrouwen, die tijd hebben om een boek in de handen te nemen of ergens eens uit en naar toe te gaan.

Dezen morgen heb ik laten zeggen, dat ik zeer onpasselijk ben; en 't is ook zoo, de verandering is te groot: een stil doch werkzaam leven, in een ruim buitenhuis, onder het oog mijner moeder en met mijne broeders en zusters, of dit verward Babelsleven! Ik kan 't niet uit-

staan, ik ken hier geen mensch, en al kende ik iemand, zou nicht mij toestaan in deze groote stad alleen uit te rijden? om geen duizenden! 't Spijt mij zelf, want de vrouw is niet kwaad; integendeel, zij heeft goede hoedanigheden, is niet gierig, niet knorrig, niet heerschzuchtig; maar zoo ik dus vrij durf spreken, 't is een onkundig mensch, dat nergens smaak in hebbende, en nergens van wetende, en echter zeer werkzaam zijnde, zichzelf bezigheden maakt, en die, zonder de minste orde alles te gelijk doende, ook alles in de war jaagt.

O, hoe verlang ik naar huis! welk een onderscheid tusschen haar en mijne geëerde moeder! Onze huishouding is zwaar. We hebben maar drie bedienden, en hoe wel geschikt is alles! wat hebben wij nog een tijd over! Bij ons gaat geen uur verloren; te vijf uren zitten wij al te ontbijten. Terwijl vader ons allen iets voorleest en wij onze handen bezigheden geven, vliegt het eerste van den dag om; doch is niet voorbij zonder wel gebruikt te zijn. . . Maar wat begin ik? Gij, mijne lieve tante, weet dit immers alles. O, kunt gij niet iets uitdenken, om mij hier vandaan te krijgen? anders vrees ik, dat ik hier nog wel veertien dagen zal moeten koekeloeren in een geraas, een verwarring, die mij half mal maakt. Ik ben met alle hoogachting, enz..

Sara Burgerhart.

(Uit: Historie van Mejuffrouw Sara Burgerhart; uitgegeven door E. Bekker, Wed. Ds. Wolff en A. Deken. 's-Gravenhage, de Gebroeders Van Cleef.)

Mejuffrouw SARA BURGERHART aan Mejuffrouw ALETTA BRUNIER.

DOUCE ET TENDRE AMIE!

Je suis enragée, op het oud Wyf —, op myne Tante; ik wil geen week langer blyven; 't is of ik in de hel woon. Myne Tante heeft zeer veel van zyn Satansche Majesteits karakter; en Bregt verdient wel een schonen dienst in zyn onderaardsch ryk. . . . Ja! bons wat aan; ik

zal niet antwoorden, ik zal ook niet open doen. Sus! daar hompelt zy, al grommende, de trap weer af. Goeye reis naar beneden. Ik moet, *chère*, u eens een *Scène* tekenen, die u niet zal uit de hand vallen.

Woensdag voormiddag raasde zy als eene bezeetene, om dat ik eenige nieuwe Aria's speelde. (Dat's een Wyf, ook!) Zy werd geholpen door haar Hottentot van een meid, die my dorst zeggen, dat zy ook danig ontsticht was. Met wordt er gebelt. Bregt, die volmaakt een zog van een Bollebuisjeswyf gelykt, waggelde naar voor; en Tante gaf my een verbruide oorvyg, omdat ik bleef spelen. „Juffrouw, daar is Sinjeur Benjamin." — „Wel hede, laat Broeder maar agter komen." Daar kwam Broeder, een luije zuipzak van een Kerel, in een paarschen Japon; (men zou wel zeggen, wie of zo een verlopen Slagers Knegt toch eén Japon heeft leren dragen.) „Welkom Broertje, wel hoe is het nu nog al met je?" — „'t Gaat nog al; maar men hoofd, men hoofd!" — „Wel, dat is droevig, maar je vergt je ook wat véél." — Ja, 't is myn Ambtsbezigheid; en hoe vaart Zuster? Je schynt wel wat onthutst." — „Ja, dat ben ik ook, 't is niet altyd het effen wegje, Broertje." (Tegen Bregt) „Ei meid, is er niet wat, dan zou Broeder hier maar familiair blyven." (Tegen my) „Toe, lieve Saartje, (was dat uittestaan, „lieve Saartje," en myn wang gloeide nog van den slag), „bak jy nou ereis schielykjes wat dunne Pannekoekjes, Broeder lust die zo graag." Ik sloot myn Clavier, en zei: „'t is wel, Tante." Ik ging naar de Keuken, en bakte helder door: maar-ik-at-die-al-bakkende-zelf-op. Dit is de eerste trek, die ik haar speelde, hoe zelden ik mijn genoegen kryg.

Ik moet hier alles doen; want Bregt is een lomp schepsel, en snuift sterk. Toen ging ik, terwyl Bregt in huis klungelde, de tafel dekken. Bregt eet met ons, want het is *Zuster Bregtje* moet je weten, Letje. Tartuff zou een goed woord spreken; maar de Vent badt, (zo noemen zy dat gehuilebalk), wel een kwartier lang. Het geen hy jankte, geleek veel meer naar het morrent geknor van ondankbaar Vee, dan naar de zuchten van een bewogen hart, 't geen zynen God looft.

Ik kreeg, *à l'ordinaire,* eeten op myn bord, twee schepjes groente; met een slenter kout vleesch van 's daags te voren. Ik spelde myn Servet voor: „als ik gelyk een kind eeten kryg, moet ik ook zien, dat ik my niet bemors." „Och of gy een kind waart," zei de Smulpaap, die onderwyl met zyn duim en vinger de boter van de *robe de chambre* eener Cottelette aflikte. „Dat zou heuchelyk zyn," zei Tante; „ja wel heuchelyk," zei Zuster Bregitta. Toen kreeg ik nog wat byeengeschraapte Spenage, en een stuk Cottelet. Zuster Zantje, en Broeder namen onderwyl eens. Ik kryg nooit wyn. Tante zegt, dat het niet goed is voor my, en dat kan wel zyn: want ik ben jong en gezont. „Kom, Saartje, neem nou maar af; Bregtje is wat vermoeit; de sloof wordt oud." Ik deed zo; zette het Dessertje op. „Waar bennen de Flensjes, Saartje?" „Die bennen in myn maag, Tante". Snap myn servet neer gegooit, (by ongeluk tegen Broeders palmhoute pruik), en het onweer op mijne Kamer ontweken. Gy weet, ik ben tamelijk vlug, dat my toen te pas kwam. Knap de deur op slot. 's Avonds kwam de Hottentot met een stuk brood en een glas zuur bier, er by voegende, „dat ik het nooit kon verantwoorden, zo als ik een vroom mensch evel plaagde." „Scheer je van myn kamer," zei ik, en duwde haar de deur uit. Het brood (het was goed op de Flensjes,) at ik op. Het bier gooide ik weg, en dronk eens helder uit myn Caraffe, ging vroeg te bed, en sliep als een roos. Daar aanstonds kreeg ik een boterham, met een kom Thee, die wel omspoelzel lykt. Tante gaat uit, en wil my voor haar oogen niet zien. Zo zitten nu de zaken. Mooglyk geef ik u deezen wel in eigen handen, mooglyk niet: Ik weet niet hoe 't zal uitkomen.

Vast kom ik, de brief der goede-Weduwe heeft my in dit voornemen gesterkt. Ik zou al by u geweest zyn, maar ik wagt op een Brief; die brief komt niet. Ik zal, voor ik dit huis verlaat, aan haar die ik bedoel nog eens schrijven. . . . doch dat kan ik by u evengoed doen.

Ja, lieve meid, gy hebt wel kostelyk gelyk! Men moet maar wel doen en vrolyk leven. He, wat? op die Fynen is toch geen staat te maken; echter zyn er (of jy

't niet geloofde,) zulke vrome zielen onder, die, waren de hoofden deezer brave menschen zo goed georganiseert als hunne harten, wel zuiver en godsdienstig zijn. . . ., enfin, kort gezeit, Letje, Salomon, de wyze Koning Salomon, is myn man : *men moet het goede genieten van zyn leven, ende van zyn arbeid* ; — daar mee is dat maar uit, en afgedaan.

't Wordt donker, en ik kryg geen licht in myn kamer ; ik kan des niet langer schryven. Hoe zal dat gaan als ik beneden kom ? Ik zal eerst Tante goeden avond zeggen, en als zy draaglyk is, by haar gaan zitten breyen ; zoo niet, dan ga ik in de zydkamer, de lantaarn brandt toch in het voorhuis, open myn Clavier, en speel op 't gevoel maar weg. Maak myn Compliment aan Mejuffrouw de Weduwe Spilgoed ; en zeg haar zo veel gy nodig oordeelt, zo gy deezen nog, vóór ik u omhels, in handen krygt. Nagt, lieve ziel.

Tout à Toi.

S. BURGERHART.

Mejuffrouw SARA BURGERHART aan den Heer ABRAHAM BLANKAART.

GE-EERDE HEER, ZEER WAARDE VOOGD !

De steen is geworpen : ik ben 't ontvlugt, en acht het pligtmatig u alles te melden. Gister namiddag ben ik hier in myn nieuw Logement gearriveert : Ik zal alles vertellen.

Ik twyffel dikwyls, of Tante my deeze laatste weken niet zó geplaagt heeft, om my deezen stap te eerder te doen doen. Het volgende deedt my nog te eerder tot een besluit komen. Ik ontmoette in een Fransche winkel, daar ik een paar handschoenen kogt, eene myner Schoolvriendinnetjes, zekere Letje Brunier. Het lieve meisjes

Vader was de Heer Philips Brunier, geen ongeacht Commissionaris op Duitschland en Italiën: Ik leg haren brief aan my, ook die der Weduwe, daar zy by logeert, hier in; opdat gy zoudt weten al wat er my van bekent is. Nu de Vertelling.

Gister middag ging Tante uit eeten. Ik kleedde my aan, stak wat linnen by my, ook myne juweelen, die ik van u gekregen heb, voor gy naar Frankryk gingt, doch die ik nooit heb aangehad, met een weinig gelds, (want zy geeft my niets, — geen duit.) Bregt had de stoutheid om my te vragen: „waar ga jy heen?" — „Dat raakt jou niet." — „Dan zel je ook in huis blyven." — „Heb jy 't hart, en belet my dat eens." Ik kan wel boos worden, maar niet kyven; en ziende dat Bregt haar talent te werk stelde, bedagt ik my: „Bregt", zei ik, „heeft Tante je die ordres gegeven, dan moet ik haar de reden vragen, als zy t'huis komt; wat zullen wy eeten?" — „Kliekjes", zei zy. „Goed, ik heb honger; maar wy zullen Tantes gezondheid eens drinken; toe meid, haal eens een fles wyn, jy hebt zeker den sleutel." — „Ik doe niet, juffrouw Saartje" (nu ik van putten sprak, kreeg ik aanstonds deezen tytel!) „Jy jokt, Bregt; als Tante er van spreekt, zal ik haar den wyn betalen." — „Je Tante heeft altoos zelf den sleutel; maar als Juffrouw my niet beklappen zou, ik kan er toch wel by." — „Ik je beklappen! wel, dan moest ik wel gek zyn; kryg maar, toe, schielyk." Zy ging. Ik had al lang gemerkt, dat Zuster Bregtje aan de flep was; ik tastte haar des van de zwakke zyde aan. Doch, pasjes was zy in den Kelder, of ik, flink de deur in slot, en de grendels er op. Toen ging ik het huis uit, en haalde de huisdeur agter my toe. Hoe het verder met de Zuster gegaan is, weet ik niet.

Ik heb, op Tantes tafeltje, een kaartje laten leggen, om dat zy niet ongerust zyn zoude. Zy heeft my schrikkelyk geplaagt: mooglyk zal zy zich dit herinneren; en wat hoef ik haar te kwellen, nu ik uit haar magt ben: Is 't niet waar, myn Heer?

Wat verlang ik naar een Brief van u! De muziek heb ik ontfangen. ô Wat zyt gy een goed man! Kon ik u mon-

deling zeggen, hoe zeer ik u acht, en hoe gelukkig ik my reken van te zijn.

MYN HEER!

Uwe Ootmoedige Dienaresse en Pupil
SARA BURGERHART.

PS. Myn adres zal ik hier
ook by leggen.

De Heer ABRAHAM BLANKAART aan Mejuffrouw SUZANNA HOFLAND.

MEJUFFROUW!

Wel zeit het Hollandsch spreekwoord: „Hoe later op den dag hoe schoonder Volk." Maar wat heb ik met uw gelol en uw heilige sukkelaar te doen? Wat geef ik om uw Broêr Benjamin? Weet gy wat, Juffrouw Hofland, uwe hele ouwe voddenwinkel van kweeslary raakt my niets, geen oogvol. Hou uwe brieven maar t'huis, ik weet alles in 't lang en in 't breed. Het Kind heeft deugdelyk gedaan. Zy moet meer gedulds hebben dan ik, anders hadt zy zo lang niet eens by u gebleven; dat 's maar uit. Waar ik in Amsterdam geweest, ik zou haar zelf uit uwe klaauwen gehaalt hebben, en in myn huis gebragt; al hadt gy en uw volk my braaf gelastert, dat scheelt my weinig. Hoe, wat hamer! denkt gy, dat ik niet weet hoe jy haar gedaan hebt, en dat jy haar als een zottin door de godgantsche stad hebt laten lopen in ouwe konkelige kleêren, en dat voor een meisje die geld heeft, en altoos proper gekleet pleeg te zyn; iets dat ik ook byster graag zien mag: wat wilje nu daar van hebben, he? Jy meugt waaragtig nog wel spreken van omslag! Wat heeft Saartje by u gehad? overgeschoten klieken, en niet half haar bekomst. Weet je wat? Jy hebt het geld van een Wees met uw Smulbroêrs en Fekelkousen verteert, en het meisje nog gebruikt, om dat Gespuis op te passen; dat heb je. Je meid is een dronken Tobbe, hoor! Zy komt er genadig af. Laat zy nooit onder mijne

oogen komen, want ik ben wat poestig, ik mag geen onrecht zien, dat om de hagel niet; er zullen konkels zwaayen.

Wat leg jy ook te wauwelen over afgodisch Vrankrijk; en van menschen, die het teken des Beestes aan hare Voorhoofden dragen? Ik weet niet veel van al die nieuwe snofjes en modes; noch hoe die duivelderage hiet, die de Dames nu alweer opzetten; doch jy weet er ook niet veel van. Maar zo zyt gy allemaal: dat gonst, en dat bromt over zottigheden, en wezentlyke zaken laat men zo als ze zyn. Je slagt de Dominees, die, als zy haar studeertyd verkwanselt hebben, zulk tuig op den Preekstoel brengen, daar het te pas komt als een Olykoek in een Treur-spel. En wat brust het my, al droegen de Fransjes het Zevengesternte op hun hoofd? Ik ben een oud Hollander, die hier niet kom om zulke grillen, maar om myne affaire te doen, en bemoei my niet met het teeken des Beestes, of waar zy dat opplakken; doe ook zo, en je zult wel doen.

Wel, ik denk dat ik zo wel in den Bybel lees als jy, maar wie duivel heeft dáár ooit van een heilige Sukkelaar gelezen? Broêr Benjamin is een zotte Vent, hoor! En ik zou my dood schamen, dat zou ik op myn eer, indien ik zo met Gods woord omsprong, en het zo Satans gek toepaste, zo als jy Fynen doet. Weetje wat? David was een held, die de Oorlogen des Heren voerde, en een Kaerel als een boom aan dorst; den Reus Goliad van Gad meen ik. Paf, daar lag hy, en David ook niet lui, als de blis er op, flink maar, zyn dikken kop afgeslagen: dat was zeker geen sukkelaars werk, meen ik. Hy was een groot Generaal; dat klinkt je wat anders voor den snoet.

Paulus? van Paulus moet je afblyven. Paulus was de beste, de raisonnabelste man van de waereld; want hy zegt met ronde Zeeuwsche woorden: „Gierigheid is afgodery." o He! kwam die vrome Apostel eens hier, ik verzeker je, (voor een kwart per Cent), dat hy uw huis een afgodisch huis zou noemen. Wat praat jy van een goddeloos huis? mogen de jonge Dames dan niet zingen, niet spelen, als zy maar wel oppassen en braaf zyn? En ik hou veel van de Muziek, en Saartje speelt capitaal, en ik heb haar eene hele scheepslading Muziek gezonden; doch gy zult geen occasie hebben om ze op 't vuur te smy-

ten. Wat zeg je; wat blief je: weet ik van de zaak?

Ik heb zo veel achting voor brave vrome menschen als iemand in de Waereld, maar al je gekwaek, en al je geteem is geen snuifje waart; op myn eer, dat is het niet. Ik weet meer van joului werk der Duisternis dan je denkt; ik ken dat lieflijk Oeffening houden; de goeijen niet te na gesproken; want ik wil allen niet met één kwast overstryken. Maar gy en uwe Soci, daar heb ik de nyd op.

Wat weet zo een luije Zuipzak van Gods woord? Hadt hy liever voor 't lieve Vaderland, (en alle zoete meisjes) Ossen en Schapen geslagt, hy zou een veel nutter werk gedaan hebben. Hoe! hebben wy in Amsterdam dan geen wyze Dominéés, die werk van hunne studie maken, en kunnen wij daar niet Kokseaansche, Voetsiaansche, en Lampiaansche Waarheden horen? maar neen: die goeije menschen klagen over yverloosheid, en velen preken, God betert, ook voor stoelen en banken; en in jelui kamers zitten de Vroompjes gepakt als haring in de ton: zo dat ik wil maar zeggen, dat ik een vyand van zulke Oeffeningen ben.

Hoor, als ik Burgemeester T., of een ander braaf Regent van onze Stad was, ik zou Amsterdam eens terdeeg zuiveren van die onnutte Broodeters. Ik zou, door de stads Omroepers, met het wapen der stad op hunne bekkens geschildert, de les van Paulus laten opklinken: Hoort, gy brave Burgers en ingezetenen, hoort: „Die niet werkt zal niet eeten". En zulke kwanten, als Broer Benjamin, kregen logement in 't grote Werkhuis, dat er zal gebouwt worden op 't Wezeper Veld: wyl hy een van die Borsten is, die by de huizen omgaande, de Vrouwtjes gevangen nemen, die met zonden beladen zyn. Ik zou niet half zo boos op jelui zijn, indien de stille zielen, die het zo wel met het goede voor hebben, om zulk volkje niet bespot of veracht wierden.

Ik heb veel gereist en getrokken, en heb veel in Roomsche Landen verkeert, maar de Papen zyn nog beter dan jy lui; en er valt evel ook niet veel op te roemen.

Jy Saartje aan den Duivel overgeven! Weet gy wel, dat hy een kwaaje Gek is, en dat, als gy haar niet kunt leveren, het er wel eens heel benauwt voor u zou kunnen uit-

zien? mooglyk neemt hy Tante, omdat hy Nichtje toch niet bekomen kan. Ken jy de Weduwe, daar zy by inwoont? Je mogt wat, een struif. Puis! Tante! is het zo goddeloos, een menuetje te dansen? Wel dat mogt jy, en broeder, en je dikke Bregt ook wel eens ondernemen, om de kwade humeuren, door luiheid, en lekker smullen opgegaert, uit te dampen. Zie, wy kennen malkander van voor dertig jaar; je plagt zo vies niet van een Dansje te zyn. Hoor, ik ben eens door zo een Fynbaart schrikkelijk bedrogen, en zedert gaat er een kou over myn lyf, als ik aan je lui denk. Ik spreek niet van vrome naauwgezette lieden; dat weet jy héél wel. Ik kan 't niet knopen, dat uw lieve Zuster besloot, u haar eenig Kind toe te betrouwen. Mooglyk hebt gy zo lang aan haar zwak hoofd liggen gonzen en huilebalken, dat zy het moest opgeven. Alles is jelui gaaijing. En 't was nog een zoetigheid, honderd halve ryers voor haar kostgeld. En durf jy nog van geld kikken! Hoe, wat hamer! denk je dat ik een schurk, of denk je dat ik razende dol ben? Ik ben haar Voogd; zy is met myne goedkeuring heen gegaan. Jy hebt het haar moede gemaakt. — Trekken zul je, — ja! aan een askar. Wel, je bent eene overheerlyke Tante! Je bent immers nu veels te oud en te lelyk om nog eens te trouwen: wat zul je met jou geld doen? Meênemen? Loop voor Joost, ontmaak het kind uw goed, zij heeft genoeg. Procedeeren? Ei spreek eerst den Advocaat naast den gouden ketting eens. Zo die het u aanraadt; hier is je man.

Spreek niet van haar kwaad humeur. Zy is maar al te zoet van aart, en te toegeeffelyk. Zo zeit de brave Weduwe Willis, en elk die het lief kind kent. Doch wie Satan kan met zo een paar ouwe Meerkatten omgaan, als jy en Bregt.

Zie daar Zusje, nu heb ik óók eens gewerkt in uwen zondigen Wyngaert; ja, ja! ik heb de ranken zo verbruit besnoeit, dat, zo er nog iets goeds van zal komen, het volgende jaar goede vruchten zal leveren. Ik twijffel, of Broer de Uitlegger u, voor alle uwe Smulpartytjes, wel zo vele heilzame Waarheden gelevert heeft, dan gy hier ontfangt voor ééne Fransche Briefport.

Om u aan den Drommel overtegeven, (in plaats van

myne Pupil), denk ik dat nu te laat is; en ook, hoe boos ik op u ben, ik wensch uit grond van myn hart, dat gy u verbeterde: gy zyt wel oud; doch men is nooit te oud om iets goeds te leren: gy waart toch in uw jeugd nog al een rare schommel; hoe kom je zo verandert?

Ik wil geen katteschrift meer van u ontfangen, zo gy u niet bekeert; daarom wordt alles in eens afgedaan door

ABRAHAM BLANKAART.

Een school in de vorige eeuw.

(Uit: De menschenvriend, 1718—1789, te Amsterdam bij MARTINUS DE BRUIJN uitgegeven.)

In den morgenstond begeven zich de kinderkens reeds te acht uur op weg, voorzien van een leesboekje, en wel de meesten van een linnen zakje, waarin zij hun middagmaal medenemen. Naarmate de menigte aangroeit, wordt ook de woestheid vermeerderd. Haast geraakten zij van het gewoon wandelpad in den beslijkten rijweg. De een vecht met zijn leerboek, de ander met modder, de derde met zijn proviandzakje, en al vechtende en tierende nadert men de school. Met een verbazend geweld dringt men al schreeuwende en slaande de deur in, waarbij hunne bemorste jasjes niet weinig nadeel lijden. Welk een holderend, bolderend geluid! Elk wil de eerste op zijn zitplaats wezen; men springt en buitelt over banken, stoelen, tafels. De schoolvoogd verschijnt in zijn ouden, belapten rok en besmeerden kastoren hoed; hij plaatst zich met een barsche houding op zijnen houten troon, legt het zwart smuigertje neder, geeft met de bullepees een hevigen slag, en roept luidkeels: stil!! Allen gehoorzamen, en eensklaps gaan de hoedjes af. De meester begint met een lamentabel geteem het morgengebed. Hij dankt den Algoede voor de bewaring in den nacht, bidt verder voor de Heeren Staten, voor de Bondgenooten, voor Zijne Doorluchtige Hoogheid en het Vorstelijk Huis, voor de Regeering van die plaatse, voor de Kerk, voor den Predikant, voor den land-, vee- en steeman, en vergeet vooral niet zijn misnoegen,

dat hij op den een of anderen heeft, daarin te vermelden. De kinders, die van zijn gebed even weinig begrijpen, alsof hij het in de Arabische taal deed, hebben ondertusschen elkander bij 't haar, zien door de glazen, wijzen naar het een of ander voorwerp, fluisteren, lachen. Dan de meester zegt: „amen, ja amen!" Hoedjes op! Welk een schrikbarend geluid! Alle monden gaan te gelijk open: e-n en, d-a-t dat. Jan, Piet, Klaas en meer anderen loopen te gelijk naar den houten stoel en roepen: „Meester, een pen!" terwijl ieder een duit nederlegt. Zacht... Klaas, de zoon van een schepen, klaagt: „Meester, zwarte Dirk heeft mij voor den neus gestompt!" De monarch grijpt de bullepees, zet twee gespalkte blikken en roept met een donderende stem: „Dirk, loeder, kom hier!" Dirk wil zich verontschuldigen, maar de knaap leeft van de armenkas, en dus wordt hij niet gehoord. De meester grijpt hem in zijne haren, rost hem op eene onbarmhartige wijze, en zendt hem met een blauwen rug onder het faveur van eenige oorvijgen weder naar zijne plaats. Alles is onder deze rechtspleging in rep en roer. De schoolvoogd verheft zijne stem, en de verwarde leerdeun begint opnieuw. Het onderwijs neemt zijn aanvang; zes naderen te gelijk den leerstoel, drie klimmen het trapje op en beginnen te gelijk: de een e-n en, de ander d-a-t dat, v-a va, d-e-r der, vader; de meester versnijdt intusschen de pennen en maakt fraaie letters op groot mediaan met allerlei figuurtjes, om het een der voornaamsten present te geven; om de vijf minuten geeft hij een schreeuw en herhaalt deftig d-a-t dat. „Naar je plaats", is het, en hij haalt met een vaart een streep, daar zij eindigen. De anderen treden op, rammelen, op dezelfde wijze, en zoo doen binnen een uur dertig of veertig kinders. Hierna komen de lezers; die het luidste schreeuwt en den kerktoon van den voorlezer het naast komt, krijgt de grootste lofbetuigingen. Van zinsnijdingen spreekt de meester niet, omdat ze hem onbekend zijn; alles wordt gelezen op denzelfden dreun, op zulk eene wijze, die elk verstandig hoorder overtuigt, dat noch meester, noch leerling weten, wat zij lezen. Dit werk is met dertig kinderen insgelijks in een half uurtje

afgeloopen. Het druischend leergeluid klinkt al hooger en hooger. Eenige kinderen zijn bezig met schrijven. De meester werkt weder aan zijn pennestukje, of aan zijn sollicitatieboek, of schrijft voor den schout, of (wat vooral in Noord-Holland plaats heeft) onderteekent collectebriefjes. Wederom eene andere vertooning. Matres verschijnt met een groote trommel vol koekjes. De negotie begint, de een neemt voor één duit, de ander voor twee; hiervan heeft ze eene woekere winst. „Elk is voorzien, meester, (roept ze) kom je! het half elfje is klaar!" De schoolvoogd vertrekt op het eerste geluid. Hij verhaalt zijn vrouw, hoe deftig hij Dirk heeft afgerost, en zij is van oordeel, om hem in 't vervolg zoo genadig niet te behandelen. De meester gaat wederom naar de school. Zijn zoon, wien hij het commando zoolang had toevertrouwd, speelt met de kinders. Hij grijpt de bullepees, de knaap kruipt onder de tafel, vader volgt, dan boven dan onder, vader en zoon springen van de eene tafel op de ander, de jongen schreeuwt: moeder help! Moeder verschijnt, pleit voor hem, en daarmede neemt deze vertooning een einde. Twee of drie jongens krijgen order, om de looden der klok op te winden, andere om de kerkestraat te wieden. Thans verschijnen eenigen met hunne kladschriften voor het plankgestoelte, en het voorname werk van den meester neemt een aanvang. Hij stroopt den mouwrok van den rechterarm naar boven, maakt na eenige draaiingen op het kinderschrift allerlei krullen, figuren, vogeltjes, veeren, mannetjes, enz.; onder deze verdwijnen de letters met de gebreken der kinderen, die met deze kunststukken wonder in hun schik, al springende naar hunne zitplaatsen vertrekken. 't Is nu bijna half twaalf, en de toon zal hooger klimmen. De meester krijgt het psalmboek, en roept met luider stem: „Laat ons ter eere Godes en tot ons aller stichting opzoeken en met heilige aandacht zingen den berijmden 109den psalm van den profeet David, daar het begin is, beginnende"; hij leest twee verzen. Nu rijst er een geluid op, waarbij het geblaat van honden en schapen lieflijk is; noch toon noch maat neemt men in aanmerking. Vader en zoon zwellen de aderen voor het hoofd op, zij gapen tegen elkander met stijve kaken, wor-

den bont en blauw, en hijgen naar den adem, eer het gezang geëindigd is. Hierop sluit de meester al dankende en biddende, herhaalt de zaken van het morgengebed, alleen het geval van Dirk en zijn zoon er bijvoegende. Zoo als hij zegt: amen, ja amen! vliegt de menigte wild en woest door elkander, barst de deur uit, en zwiert in het rond al slaande, stootende, trekkende, schreeuwende. In den namiddag wordt bijna hetzelfde tooneelstukje gespeeld. Eenmaal in de week schrijft men echter om den voorrang; deze kunstbladen worden door den meester met allerlei krullen en figuurtjes betrokken, vervolgens naar waarde gerangschikt, en aan een touwtje ten toon gehangen. Vrijdag of Zaterdag is er ook onderwijs in den godsdienst. De meester vraagt eenigen volgens het boekje van Borstius, anderen naar dat van Hellenbroek, en laat ook sommigen die afdeeling van den catechismus opzeggen, die den volgenden Zondag zal gepredikt worden. Het geheugen en de tong doen hier alleen hunne werking. Men gilt de antwoorden op eenen rijzenden en dalenden toon; die deze kadans mist, zwijgt eensklaps, kan geen woord meer voortbrengen, daar het geheugen aan deze machinale leiding geheel verbonden is. Niemand verstaat iets van hetgeen hij voortbrengt, althans van den catechismus is dit zeker, en van 't boekje van Hellenbroek durven wij niet zeggen, dat het zeer geschikt is, om de kinders te doen denken. De uitlegging ontvangen zij van de plak of bullepees. Nog heb ik vergeten, dat de meester, vooral in de winteravonden, onderwijs geeft in de rekenkunst. Dit doet hij volgens het gewone boekje, ziet elke som na, brengt de misgerekende in orde, en spreekt van het „waarom" en „daarom" geen enkel woord, alzoo deze hem te eenenmale onbekend zijn. Met het 13de of 14de jaar nemen de meeste ouders hun kinders van de school, gebruiken hen in hunne dagelijksche bezigheden, en dit is oorzaak, dat velen met het 30ste jaar nauwelijks meer lezen of schrijven kunnen.

POËZIE.

Sint-Nicolaas.

EEN SPROOKJE.

(Uit: A. C. W. STARING, Gedichten. Zutphen, W. J. THIEME & Co.)

Komt hier eens, kinders, en let op:
'k Vertel van Sinterklaas,
En van een braven ambachtsman,
Den armen Huibert-baas.

De goede Sinterklaas was oud,
Hij droeg een witten baard,
En aan zijn witten mantel was
Het laken niet gespaard.

En als hij van zijn hoogen stoep
Den weg nam door de stad,
En dan zoo deftig met dien baard
En met dien mantel trad,

Dan wisten ook de kinders al,
Naar welken kant hij ging,
En waarom weer dat breede zeil
Hem van de schouders hing:

Dan hield de goede man een pak
Voor 't volk op straat verstopt,
En bracht het naar een arme buurt,
Met kinders opgepropt.

Daar sloeg hij dan zijn mantel los,
En 't was: „Dit is voor Jan,
Die daaglijks, als de meester roemt,
Zijn les het beste kan.

Dat is voor Keetje, die zoo vroeg
    Het breien al verstaat:
En dit voor Hein, die niet meer dwingt,
    En zich gezeggen laat.

En hier komt voor dien zieken bloed,
    Daarginder in den hoek,
Een peperhuis met vijgen aan,
    En — kijk! een prentenboek."

Zoo stapte hij deur in, deur uit,
    Van steeg tot steegje voort;
Maar als hij op zijn schimmel zat,
    Dan ging het uit de poort!

Dan reed hij naar de buitenlui,
    En schimmel had zijn vracht,
Want ieder kind, een uur in 't rond,
    Dat arm was, werd bedacht.

Maar in de stad van Sinterklaas
    Was ook een ambachtsman,
Die at droog brood, en schaamde 't zich,
    En sprak er niemand van.

Hij maakte schoenen al zijn best;
    Hij werkte laat en vroeg,
En voor tien kinders en een vrouw
    Was 't nogal niet genoeg.

Doch Sinterklaas vernam in 't lest,
    Wat HIJ niet weten wou;
Hij zoekt bij nacht zijn woning op,
    Spijt duisternis en kou.

Hij trekt het winkelvenster los,
    Dat met geen grendel sluit;
En 't glasraam laat zijn goudbeurs in
    Door een gebroken ruit.

En 's andrendaags zet Huibertbaas
(Gij weet — die ambachtsman !)
Zich bij de lamp reeds aan zijn taak,
Zoo wakker als hij kan.

Daar valt hem van den driestal juist
Een kleine schoen in 't oog :
En zie, die schoen bewaarde 't geld,
Getuimeld van omhoog !

Nu denkt, wat vreugd bij man en vrouw
En kindren alle tien ! —
Wie om een hoekje van nabij
Hun vreugde eens had gezien ! —

Nochtans hun vreugd was kort van duur,
Want Huibert riep : „Houdt stil !
't Gevondene is geen oortje waard
Voor wie niet stelen wil !

't Hoort zeker aan dien vreemden heer
Van gistrenavond laat :
Hij stond, toen hij zijn riemen kocht,
Omtrent waar Antje staat ;

En naast haar, in de kinderschoe,
Lag net de beurs met goud ! —
De burgemeester weet misschien,
Waar zich die heer onthoudt.

Daar is mijn schort ! ik moet er heen !
'k Wil loopen, wat ik kan !"
Zoo sprak Huib, en gelijk hij sprak,
Zoo deed de brave man.

Maar — wat de burgemeester deed ?
Hij ging naar Sinterklaas ;
Want DIE toch schonk, naar HIJ 't begreep,
Het geld aan Huibert-baas.

Ras haalt men Huibert. Huibert komt —
Zijn meettuig in de hand:
De goede ziel kreeg Sinterklaas
(Gelijk hij dacht) tot klant.

Maar Sinterklaas sprak: „Huibert-baas,
Ik ben de man van 't geld;
Het vond zijn weg door 't venterglas,
En hoefde geen geweld.

De beurs is in een kinderschoe
Gevallen, naar ik hoor?
Breng MIJ het paar, en hou de beurs;
Ik geef ze er gaarne voor."

En Huibert wischte met de mouw
De tranen uit zijn oog,
Zei snikkend dank, en ging, en trad
Zoo luchtig of hij vloog.

En als nu vrouw en kind het wist,
Liep Huib weer op een draf —
Kocht leer in bij zijn broedersweeuw —
En dong de sloof niet af.

En spoedig wist de gansche stad,
Hoe braaf baas Huibert was,
En praatte van de kinderschoe,
Waar 't geld in viel door 't glas:

„Een kinderschoe bracht Huib geluk;
Dat blijv' zoo!" riep elkeen:
„'k Bestel er bij geen ander meer —
Baas Huibert maak ze alleen."

En Huib nam van zijn jongenstroep
Twee gasten tot zijn hulp,
En brak naar grooter woning op
Van uit zijn enge stulp.

Maar 't raam aan straat verhuisde mee,
Voor alle scha bewaard;
En 't bleef ter eer van Sinterklaas
Bij 't kleinkind nog gespaard.

Het Kameleon.

(Uit: A. C. W. Staring, Gedichten. Zutphen, W. J. Thieme & Co.)

Een vreemdling wandelde aan de kust,
Waar de asch van 't groot Carthago rust;
Daar kwam een tweede hem te moet,
Als landsman kenlijk bij zijn groet.

Men zet zich neer, en 't lijdt niet lang,
Of 't reisverhaal is drok te gang:
Elk brengt wilvaardig voor den dag,
Wat raars of schoons hij zwerven zag,
Tot A. begint: „Het koddigst dier,
Mij ooit bejegend, huisvest hier:
Van maaksel schier een hagedis;
Zijn staart — lang tien duim, naar ik gis;
De tong voor mug en vlieg te gauw;
En nu de kleur? — denk! hemelsblauw!"

„Blauw! blauw!" smuilt B. „'k Herken uw beest;
Maar, vriend, dat is nooit blauw geweest.
Men heet het een kameleon.
Ik vond het schuilend voor de zon
In 't lommer van een dadelbosch;
Daar kroop het, net zoo groen als 't mos!"
„Noch boom, noch struik, een mijl in 't rond,
Waar ik het MIJNE kruipen vond:
Ginds aan dien naakten puinhooptop.
Het volle daglicht scheen er op;
Geen mooglijkheid tot oogbedrog:
En 't beest was blauw; dat zeg ik nòg!"

„Groen! groen! geloof mij!" „'k Zeg u blauw!"
„Groen!" „Blauw!" Zoo gaat het: snauw op snauw.

Men stampvoet, blikoogt, vloekt en zweert:
De vriendschap was in grim verkeerd!

Als, zie, een derde wandelaar kwam,
Die reeds van ver hun twist vernam!
Zijn woord is: „Heeren, kiest in mij
Uw scheidsman! 'k Hoor tot geen partij.

Bij 't lamplicht ving ik heden nacht
Het dier, dat u aan 't kijven bracht.
En draag 't, in dit servet geknoopt,
Naar Tunis, of 't er iemand koopt.
Ik weet nauwkeurig, wat ik ving:
Zwart! gitzwart is het leelijk ding!
Is 't blauw, of groen, dan sta ik klaar.
En eet het op met huid en haar!"

Hier slaakt hij 't, en voor zwart als git,
Vertoont zich 't arme schepsel WIT! —

Géén sprak er dan 't kameleon;
Juist van een ras, dat spreken kòn.
Het sprak: „Goe luidjes, hoort hoe 't is:
Elk had gelijk, en elk had mis!
De kleur bij dieren van mijn slag,
Verwisselt zesmaal op een dag.

Doch laat mij nu in vrede gaan!
'k Bied u een raad als losgeld aan;
Schijnt anderen, wat u krom scheen, recht,
Heet niemand daadlijk dom of slecht."

De Kreeft.

Door W. BILDERDIJK.

Waarom zou 't wezen, vroeg de Kreeft,
Dat mij het Lot verordend heeft,
Om dus met krabbelende pooten
Op zij of achterwaarts te gaan? —

„'t Is," zei de Slang, die 't had verstaan,
„Opdat ge nooit den kop zoudt stooten :
Want niemand wandelt recht vooruit,
Of vindt den weg bezaaid met steenen,
Waarop men 't hoofd te barsten stuit.
De beste weg naar baat of buit
Is altijd langs een omweg henen."

De raaf en de vlinder.

(Uit: Soera Rana, Met een Meeuwepluim en andere gedichten. Amsterdam, P. N. Van Kampen & Zoon.)

Een vlinder, die den zomernacht
In schuts van 't loof had doorgebracht,
Zag knop bij knop in 't morgenlicht
Zich rondom oopnen voor 't verheugd gezicht.

Daar trilt zijn wiek, — daar rooft hij 't zoet
Der bloem die 't eerst zijn graagte ontmoet.
Hij dartelt rond naar vlinderwijs :
Kieskeurig nooit ! Wat honig biedt is prijs.

Raaf Zwartrok stapt met stijven tred
Langs reseda- en rozenbed ;
En ziet het fladd'ren aan en mort :
„Of nooit dit wufte goed verstandig wordt ?"

„Dat vliegt maar tucht- en stelselloos,
Als 't zwevend veêrtje wuft en broos,
Ten speelbal van een windje, een gril !
Onnoozel dier ! Het weet niet wat het wil."

Mét slaat heer Raaf zijn vlerken uit
En klieft in afgepaste vlucht
De lucht
En ploft begeerig op zijn eigen buit.

Zijn buit, zijn ravenbuit! Gewis,
Geen schepsel dat zoo keurig is !
En vraagt ge, wat dan Zwartrok vond ?
Wat godlijk ambrozijn ? Een dooden hond.

De gelukkige.

Door P. T. Helvetius van den Bergh.

Er leefde, een eeuw of wat geleden,
In zeker rijk
Een zeker vorst, bemind en aangebeden;
Geen ander vorst was hem in macht en roem gelijk;
En toch, schoon hem geen vijand aan dorst randen,
De schepter beefde in zijne handen,
De diadeem werd hem te zwaar,
Het ziekbed was zijn troon. Een schaar
Van ijvrige Esculapen
Zat reeds een maand of tien bij 't bed hem aan te gapen.
Men hield consulten maar verstond elkander niet,
En schold en sloeg elkaar; 't is wezenlijk geschied.
Het was de mode zoo in die barbaarsche tijden.
De kunst is sedert wel niet sterk vooruitgegaan,
Maar nu de dokters zich vriendschappelijk verstaan,
En allen twist vermijden,
Ziet men hen allen ook in mooie koetsen rijden.
De dokters van den vorst betoonden niet veel zin,
Om hun patiënt zoo spoedig te genezen,
En gaven hem vooreerst braaf medicijnen in,
Inmiddels dat het bleek, wat toch zijn kwaal mocht wezen.
„'t Is dit", zei de een. „Neen, neen", zei de ander weer,
„'t is dat."
Geen kwaal, die de arme vorst niet had!
Zoo was hij reeds een ruimen tijd behandeld,
En aan de hand der kunst tot bij zijn graf gewandeld,
Toen door zijn hoofdstad een Arabisch dokter trok,
Met name Bram Olipohok,
Een wonderdokter, die ook de ergste kwaal deed wijken,
Voor wien, ja, zelfs de dood de zwarte vlag moest strijken.
Het spreekt vanzelf, dat deze Bram
Voor de Esculapen dáár zeer ongelegen kwam.
Ze zochten hem dus bij Zijn Hoogheid zwart te maken,
Maar deze was aan 't eind van zijn geduld,
En joeg hen allen weg. Met diep beschaamde kaken
Vertrokken ze; 't viel hard, maar 't was hun eigen schuld.

Vriend Bram Olipohok werd nu aan 't hof ontboden.
Hoe hij er uitzag, en wat slag van vent het was,
Komt minder hier te pas.
Men heeft te weten slechts van nooden,
Dat hij in de eene hand een tooverstaf, gevat
In goud, in de andere hand een zilvren doosje had,
Waarin een balsem purperkleurig
En extra geurig.
Eerst zwaaide hij dien staf tot zevenmaal in 't rond,
Sprak zeven woorden uit, die hij alleen verstond,
Ging 's vorsten voorhoofd met dien balsem toen bestrijken,
Urine en tong bekijken,
Bevoelde 's vorsten bovenlijf,
Bedacht zich een minuut of vijf,
En sprak: „O vorst, er is tot redding van uw leven
Een enkel middel slechts, dat ik u op zal geven;
Dat gij dit middel vindt, is mijn oprechte wensch:
„Slaap een nacht in het hemd van een gelukkig mensch!"
— „Is 't anders niet, mijn vriend, dan ben ik dra genezen,
Die hemden zullen in mijn rijk niet zeldzaam wezen!"
Riep onze vorst verheugd. Hij schonk den Arabier
Het grootkruis van den grauwen gier,
Deed zijn portret voor hem in diamanten zetten,
En bovendien ontving
De wonderdokter nog tienduizend pistoletten,
Een mooien ring
En duizend dankjes. Nu! de man was best tevreden,
En waarlijk ook niet zonder reden:
't Was gauw verdiend. De maar verspreidde zich reeds, dat
Zijn kunst den goeden vorst al half genezen had,
Men luidde uit pure vreugd de klokken.
Een uur daarna verliet de wonderarts de stad.

„Allons, heer kamerheer, uw hemd nu uitgetrokken!"
De kamerheer deed 's vorsten zin:
Hij trok zijn hemd uit, en Zijn Hoogheid sliep er in,
Maar 't hielp niet. „Hoe? Dat is een mislijk teeken!"
Riep deze, „aan uw geluk schijnt nog zoo iets te ontbreken;
Dat resultaat heeft mij geheel ontstemd.
De tweede kamerheer geev' mij zijn hemd!"

't Hielp ook niet. Geen der hovelingen,
Wiens hemd des vorsten kwaal in 't minste kon bedwingen.

Men zocht toen redding bij de grooten van den staat,
Den kanselier, den aartsprelaat,
Ministers, generaals, en die (men zou het meenen)
Gelukkig moesten zijn, daar zij gelukkig schenen;
Maar veelal is de schijn bedrog:
De goede vorst werd erger nog.
Men was reeds tot den burger afgekomen,
Had zelfs zijn toevlucht bij 't canaille reeds genomen. . . .
Vergeefs! Het gansche land bedekte een zware wolk!
't Stond onder water door de tranen van het volk!
Het vorstelijk paleis veranderde in een klooster;
Elk hoveling werd ziekentrooster,
En bleef slechts hoveling bij 's vorsten oudsten zoon,
Den erfgenaam der kroon.
Nu, deez' had ook vooreerst geen ziekentrooster noodig,
En aan het hof is nooit een hoovling overbodig.
Maar keeren wij bij 't ziekbed weer!
Daar zat onze eerste kamerheer;
Zijn droefheid was oprecht, hij weende zelfs ter zijden.
De kroonprins mocht hem niet wel lijden.
En hij voorzag, dat, spijt zijn hoovlingstrouw,
Hij, als Zijn Hoogheid stierf, ex-hoovling worden zou.
„Geloof me, o Vorst!" sprak hij, „de vent heeft u bedrogen!"
— „Of gij," riep deze in toorn, „hebt mij wat voorgelogen,
Toen gij me zwoert, bij kris en kras,
Dat ieder in mijn rijk volmaakt gelukkig was."
— „Helaas!" zei de ander weer, „men kan het licht beseffen,
Hoe moeilijk 't zijn moet, een gelukkige aan te treffen,
Wie is gelukkig in deez' tijd van droefenis,
Nu de aangebeden vorst zoo ongelukkig is!"
— „Ja praatjes," zuchtte deez', „'k mag dus geen hulp verwachten;
Daar lig ik reeds driehonderd bange nachten
Te zweeten in een hemd, dat mij niet helpen kan!
Hier moet een eind aan, man!
'k Beveel dus, dat ge in alle hoeken
Mij een gelukkig mensch zult zoeken,

En dat zoolang, tot gij er eindelijk een vindt;
En breng me dan zijn hemd gezwind!"

De kamerheer droop af. De straten rond te loopen
Om vuile hemden op te koopen,
Was juist niet prettig; maar wat doet een hoovling niet,
Die zijn beminden vorst in zulk een toestand ziet!
Hij zou nog meer doen, ja, hij zou zijn eigen leven, —
Indien 't maar helpen kon —, zijn vorst ten beste geven.
Hij voelt zoo diep, wat hem als trouwen knecht betaamt:
Een hoovling is een mensch, die menig dier beschaamt.
Maar al genoeg, het schiet me daar te binnen,
Dat hovelingen juist het minst de vleitaal minnen.

De trouwe kamerheer liep dus de wijken plat,
En bracht de hemden aan, die hij gevonden had.
Zijn Hoogheid zou maar eens probeeren.
Zijn Hoogheid deed het, maar geen hemd kon hem cureeren!
Nadat dit weer een week of wat zoo had geduurd,
Ging hij, op goed fortuin, eens door een achterbuurt,
En zag twee mannen staan; het waren ambachtslieden,
Wien 't niet geraden scheen iets voor hun hemd te bieden.
Want, schoon tevredenheid zich toonde op hun gelaat,
Hun haveloos gewaad
Bewees hun nooddruft: dus van hen was niets te hopen.
Ook was de kamerheer hen schier voorbijgeloopen.
Maar ziet, daar zeide de een: „Geloof me, broeder Jan,
'k Ben zoo gelukkig als een mensch maar wezen kan:
Ik heb een lieve vrouw, en acht gezonde kinderen,
Geen wissewasjes, die me hinderen;
Ben 'k al eens scheef gemutst, dan zie ik op mijn minderen.
We hebben wel niet veel, maar hebben toch genoeg;
En zoo me een rijke vroeg,
Of 'k, honderd daalders toe, met hem zou willen ruilen,
Ik deed het niet." — „Parbleu! Gaat dààr 't geluk zich schuilen?"
Dacht onze kamerheer. „Wel, wel, dat is al raar!
Zou die gelukkig zijn? Ik mag het lijden, maar
Hij zal het in zijn soort dan wezen.
De man zou mij 't geluk als ongeluk doen vreezen.

Enfin, 't eischt onderzoek, dus spreken wij hem aan!"
„Een woordje, vriend! Gij acht, heb ik daar wel verstaan,
U recht gelukkig, maar is 't wellicht zelfverblinding?
Er zijn, geloof me, ik weet het goed; bij ondervinding,
Veel ongelukkigen, gelukkiger dan gij."
— „'t Kan mooglijk zijn, mijnheer, maar 'k zeg en blijf er bij,
Dat ik gelukkig ben." — „Ik wil het dan gelooven.
Het zou een zegen zijn voor u en mij,
En nog een derde daarenboven.
Hoe is uw naam?" — „Ik heet Josephus, edel Heer!"
— „Nu dan, Josephus, ga eens even, heen en weer,
Met mij naar 't hof. Ge zult tot eer en rijkdom raken."
— „Naar 't hof? Wat heb ik dáár te maken?
Naar 't hof? Wat me al niet overkoomt!
Naar 't hof! Ik? Bij mijn ziel! dat had ik nooit gedroomd,
Die eer! En dat aan mij! En wat kan u bewegen?. . . ."
— „Men is daar juist om een gelukkige verlegen."
„Va!" zei Josephus, „'k ben uw man;
En 'k zal dan eens wat zien, waar ik van praten kan."
Hij volgt den kamerheer, nieuwsgierig, opgewonden;
Deez juichte al vóór 't paleis tot allen, die daar stonden:
„Triumf! 'k Heb eindelijk een gelukkig mensch gevonden!
Daar komt hij met zijn hemd! Zijn hoogheid is gered!"
Hij sleept Josephus voort tot aan het vorstlijk bed,
Beproeft het zelf om hem te ontkleeden,
Maar eensklaps stond hij roerloos, stijf
Van schrik, 'en 't was niet zonder reden. . . .
't Gelukskind had geen hemd aan 't lijf!

Hans Fortuinig.

(Uit: J. J. A. Goeverneur, Gezamenlijke Gedichten en Rijmen. Groningen, J. B. Wolters.)

„Dus — je wilt terug naar moeder?
Hans! je bent een brave zoon.
Willig diendet jij me en eerlijk,
Naar de dienst was, zij dan 't loon,
Neem dees klomp van klinkklaar goud,
Zorg, dat je 't in eere houdt,
Ben je met dat loon tevreden,
Hans Fortuinig?"

„Ja, dat ben ik en mijn moeke,
Wat zich die verheugen zal!
„k Wed, ze krijgt, ziet zij mij komen,
Puur van vreugd een overval.
Alles gaat mij voor den wind,
'k Ben voorwaar een zondagskind
En wis tot geluk geboren,
Hans Fortuinig!"

Zoo aanvaardt hij straks zijn reize,
Vroolijk, blij en welgemoed;
Doch de zon steekt, bij heur klimmen,
Hem weldra met fellen gloed,
En die goudklomp drukt hem zwaar,
't Zweet gutst tapp'lings uit zijn haar,
't Goud zal je nog doen bezwijken,
Hans Fortuinig!

Daar komt hem een ruiter tegen. —
„Schimmeltje, ei, wat prachtig dier!
Maar ik. . . sleepen moet ik, sleepen
Den verwenschten goudklomp hier.
Zulk een ruiter heeft het goed,
Daar ik, sukkel, zweeten moet;
Zoo 'k dien schimmel had, ik ware
Hans Fortuinig."

„Lummel, zeg, wat drommel is het,
Dat daar op je schouders ligt?"
„Wel, 't is goud, hoogeedle ruiter,
En 'k bezwijk haast onder 't wicht."
„Neem daarvoor mijn schimmel." — „Top!
Ha, nu rijd ik, hop, hop, hop!
Draaf, mijn schimmel! draaf, mijn paardje!"
Hans Fortuinig!

„Hop, hop, hop! Die domme kerel
Zweet nu onder mijnen last.
Hop, hop, hop, hop! Zacht wat beestje!
Foei dan". . . Plof! onze arme gast

Ligt in 't zand daar door den ruk.
„'k Acht het nog een groot geluk,
Dat mijn nek niet is gebroken."
HANS FORTUINIG !

Kijk, daar komt een boer en geeselt
Voor zich uit een maagre koe.
„Hou mijn paard vast ! Hou mijn paard vast !"
Roept hem Hans Fortuinig toe.
„Zóó, 't liep nog voorspoedig af ;
Maar, gevaarlijk is zoo'n draf,
En ik wil niet verder rijden."
HANS FORTUINIG !

„Zulk een koe geeft melk en boter,
En ze is voor haar baas wat waard." —
„Wil je met de dieren ruilen,
Jij mijn koe, en ik je paard ?"
„Met de beestjes ruilen ? Top !
Draaf maar, boertjen, hop, hop, hop !
'k Ben toch altoos in mijn handel
HANS FORTUINIG."

„Eerst van dienen, toen van dragen,
Nu weer van het rijden vrij. . . .
Neen, zoo waar, in heel de wereld
Evenaart geen lukskind mij !"
Doch, daar 't zontjen heeter schijnt,
Voelt Hans zich door dorst gepijnd.
„Ei, je kunt je koetje melken,
HANS FORTUINIG !"

Melken dus ! En hij beproeft het
Maar och, staakt het even ras,
Daar hij 't melken niet geleerd had,
En zijn koetje een osje was.
Daarbij schopt en trapt het beest.
„Stil toch, stil !" roept Hans bevreesd
„Beest ! wil je ongelukkig maken
HANS FORTUINIG ?"

En den weg langs kwam een slager;
Die een varken huiswaarts dreef. —
„Stoffel, laat dien os met vrede,
Of 't is mis, zoo waar ik leef."
„Dezen os?" — „Treed achteruit!" —
„'t Is een os dus? O die guit!
'k Merk 't gelukkig nogal tijdig,
Hans Fortuinig."

„Maar o wee! de melk? de boter?
Nu, 't zal dan tot slachten zijn;
Schoon toch. . . varkensvleesch smaakt beter,
En ik hou het met een zwijn.
Klapstuk, ribjes, hoofdkaas, spek,
Ham voor d'eersten lekkerbek,
Worsten, pooten, zwoerd en ooren,
Hans Fortuinig!" —

„Ei, dat alles kun je krijgen,
Geef je maar dat osje hier.
Wil je ruilen?" — „Ruilen, vrindlief?
Ja, met bijster groot pleizier.
Kom, lief zwijntje, wel te moe,
Drijf 'k je naar ons dorpje toe;
Wat zal moeke er blij mee wezen,
Hans Fortuinig!"

Doch, een andre slimme rekel
Had hem bij dien ruil beloerd
En had gaarne op looze wijze
Hem dat varken weer ontvoerd.
Daarom komt hij met een gans,
Ziet het zwijn aan en vraagt Hans:
„Waar heb jij dat beest gestolen
Hans Fortuinig?'"

„'t Beest gestolen?"—„Ja, wat anders?
Zeker is 't gestolen goed.
Zorg maar, dat de schout van 't dorp daar
Je niet daadlijk plakken doet

Op zijn armezondaarsbank
In het rechthuis." — „Hartlijk dank!
Dat verneem ik even tijdig,
HANS FORTUINIG." —

„Nu licht is nog raad te vinden
En ontga je 't harde loon;
Geef hier 't zwijn en neem mijn vogel,
Ik ben thuis hier met der woon;
Al de paden ken 'k door 't woud,
'k Ben niet bang voor bode of schout." —
„Ha! al weer uit nood en zorgen,
HANS FORTUINIG!"

„Wat een blijdschap voor mijn moeder!
Zulk een gans is lang geen hond,
En naar vette ganzeboutjes
Watert mij al lang de mond.
En dan 't edel ganzevet!
En de pluimen voor het bed!
Ei, wat zal daar zacht op slapen
HANS FORTUINIG!"

Kijk, een schaarsliep, droog van lever,
Groot van mond en rap van tong,
Kwam daar langs den weg gekroden,
Wreef de handen 'reis en zong:
„Geld in 't zakje en nimmer nood!
Mijne kunst geeft immer brood!"
„Kende ik ook die kunst, dan was ik
HANS FORTUINIG!"

„Vent, waar heb je uw gans gekregen?" —
„'k Ruilde ze eerlijk voor mijn zwijn."—
„En dat varken?" — „Voor mijn osje." —
„'t Osje?" — „Voor den schimmel mijn." —
„En dien schimmel?" — „Voor mijn goud." —
„Goud!?" — „Ja, van mijn baas in 't woud." —
„Drommels, dan versta je 't ruilen,
HANS FORTUINIG!"

„Schoon, je dient toch te bedenken:
Zulk een gans is gauw verteerd:
Ook een ambacht moet je leeren,
Dat je zeker brood bescheert.” —
„Meester, ja, je hebt gelijk;
Leer me uw ambacht, en ’k word rijk:
Ben ’k eerst schaarsliep, ik zal wezen
HANS FORTUINIG!”

„Doch is dan die gans de mijne?” —
„Ja, die koop berouwt mij niet.” —
Daarop neemt de schalk twee steenen,
Die hij voor zijn voeten ziet,
Welgerond en glad en rein,
Niet te groot en niet te klein. —
„O, wat wordt je een scharenslijper,
HANS FORTUINIG!”

„Hier de gans! Neem jij de steenen.
Zóó: je wordt een baas, naar ’k wed.
Op dees klop je en op dien slijp je;
Kijk, dat is heel ’t A tot Z. —
Geld in ’t zakje en nimmer nood!
Uwe kunst geeft immer brood!
Al het ander zal wel schikken,
HANS FORTUINIG!”

En hij slaat met gans en kruikar
Daadlijk ’t naaste zijpad in;
Hans ook met zijn steenen wandelt
Voort en zingt, verheugd van zin:
„Alles gaat mij voor den wind;
’k Ben voorwaar een zondagskind
En wis tot geluk geboren,
HANS FORTUINIG!”

Doch ’t was thans reeds laat geworden
En het dorp nog niet nabij.
Hans, die nog niets heeft gegeten,
Voelt, wat dorst en honger zij;

En die steenen wegen zwaar;
„Was ik die maar kwijt, voorwaar,"
Denkt hij zuchtend, „'k zou dan wezen
HANS FORTUINIG!"

Bij den put daar wil hij drinken,
Zet (was het niet loos gedaan?)
Op den rand de beide steenen,
Kijkt in 't rond en stoot er aan.
Plomp, daar vallen ze in den put!
Hans lacht, dat zijn lever schudt:
„Ook dien wensch zie je verhooren,
HANS FORTUINIG!"

„Nu naar moeke!" roept hij vroolijk,
„Nu naar moeke, licht te voet!
Prijzen zal ze mij en loven:
'k Breng geluk in overvloed!
Alles gaat mij voor den wind,
'k Ben voorwaar een zondagskind
En wis tot geluk geboren,
HANS FORTUINIG!"

Vertellingen van de Maan.

Eerste avond.

(Uit: J. J. L. TEN KATE, Verhalen en Vertellingen. Leiden, A. W. SIJTHOFF.)

'k Zag gistren avond — sprak de Maan —
Een aardig tuintjen, wonderklein,
Maar welbebouwd en frisch en rein,
Ginds bij die boerenhuizingen,
Waar de oude linden staan.
Daar lag een klokhen in het zand,
Een hen in volle majesteit,
Met moederlijke teederheid,
Bij negen kleine kiekentjes,
Zoo glad nog als uw hand.
Daar danste een vroolijk kind om heen':

De hen verschrok en klokte luid,
En breidde ontroerd heur vleugels uit
Op al heur negen kiekentjes,
Zoo pluimloos en zoo kleen.
De vader kwam: een hartig woord
Bestrafte 't al te dartel ding,
Dat bevende naar binnen ging:
'k Vergat het kind en wandelde
Met d' avondwolkjes voort.
Maar heden, nog geen uur geleên,
Herkende ik 't lieflijk plekjen grond:
De stilte ging er luistrend rond,
En niet een enkel windeken
Blies door de linden heen'.
Maar eensklaps kwam het meisjen weêr,
En sloop zoo stil naar 't hoenderhok,
En kroop tot bij den kippenstok,
En vlijde zich bij 't hennetjen
En al de kiekens neer.
Dat was een tjilpend angstgepiep!
Een fladdren zonder wedergâ!
Maar 't meisjen liep ze haastig na,
Hoe klagend ook elk snaveltjen
Om medelijden riep.
Toen dacht ik: „Foei, gij kleine guit!"
En 'k juichte toen de vader kwam,
Haar heftig onder handen nam,
En grommend vroeg: „Klein Kleuterken
Wat voer-je daar toch uit?"
Daar kreet ze: „Vader, wees niet straf!
'k Ben gistren al te wild geweest,
De kleintjes waren zoo bevreesd,
Nu kwam ik vragen: Kiekentjens,
Och, kust me toch maar af!"
De vader hief haar van den grond,
En kuste haar beschreid gezicht,
En ik ook kuste 't schuldloos wicht,
Met al de heldre starrentjens,
Op de oogjens en den mond.

De Duizend-Dukatenprijs.

(Uit: Volledige dichtwerken van Theodoor Van Rijswijck.
Antwerpen, J. E. Buschman.)

Er woonde in een dorpje niet ver van de stad
Een boer, die een needrige woning bezat,
Met kinders en gade, zoo frisch als de Mei,
Een zwijn in de kuip en een koe in de wei.
Zij leefden zoo vreedzaam in 't kleine verblijf,
En wisten van klagen noch woelig gekijf.
Zij kenden zelfs buiten hun buren geen mensch,
En hadden ook nimmer een verderen wensch.
De man heette Klaas en de vrouw heette Griet,
En bravere lieden en waren er niet.

Eens, een van de buren vergrootte zijn stal;
Dat was in dien tijd een bijzonder geval.
Men zeide: „Zie toch, wat die man al begint. . . .
„Bezit hij thans meer dan hij dagelijks wint?
„Dat kwam met het onze al zeer nauw overeen;
„Mijn hemel! zoo iets en verstaat men niet, neen!"
En weken na dien kocht de buurman een paard:
„Waar heeft hij," vroeg Klaas, „dat nu weder vergaard?"
En 's hoogtijds voor kerkdienst bij 't kleppen der klok,
Had buurman een splinternieuw broek en een rok!
Hij stapte als een pauw langs het hutje van Klaas,
En zei hun niet meer als te voren: Dag, baas!
Dat was voor hen beiden een bittere slag,
En, als hij dan grommend hun woning bezag,
Zijn stal en zijn zolder, zijn keet en zijn schuur,
Dan vond hij ook alles te klein op den duur.
Dan had hij een os en een veulen te kort,
Hier vond hij geen plaats meer voor koren en gort,
En telkens als buurman weer timmerde en brak,
Als haalde hij 't geld uit een aardappelzak,
Dan werd hij door afgunst geweldig gestoord.

Eens had hij des zondags in 't bierhuis gehoord,
Dat Koben, de koeboer van Oosthovendam,
Een schreeuwenden prijs in de loting bekwam,

En schier nu het eind van zijn geld niet meer wist,
Dat men hem te huis bracht in koffer en kist.
Klaas dacht: was dit ook eens het lot van mijn buur?
De drift joeg zijn kloppenden boezem in vuur.
„Ach! of mij het lot ook zoo gunstig eens was!"
Zoo zuchtte hij diep onder 't leêgen van 't glas:
En huiswaarts gekomen, bericht hij zijn vrouw,
Dat hij ook een inzet er af nijpen zou;
Want dat hij zijn leven, zoo slaafsch en zoo druk,
Was moede geworden, en wenschelijker juk
In 't verre verschiet hem begunstigen kon,
Daar altijd er iemand moest wezen, die won. —
„Beproef," zei de gade, „of het lot ook zoo mild
Aan u als aan andren zijn gaven verspilt.
't Zijn droevige tijden, 't is alles zoo duur,
Ons graan staat zoo schraal, en zoo zwaar is de huur;
Dus, waag het, als gij er verzekerd van zijt.
't Komt ieder van pas dezen deerlijken tijd."

De man kocht een nummer aan 't lotingsbureel
En bouwde in de wolken al menig kasteel;
De vrouw maakte plannen, alsof hun het geld
In blinkende stapels daar reeds was geteld.
„Zoo krijg ik", zei Klaas, „eens mijn eigen gerij" —
„Dan maak ik," zei Griet, „mij een bouwen van zij;
„En zijt ge eens onder de kiezers gezet",
Vervolgde het vrouwken, „en wordt gij dan vet,
„Dan plaatst m'u aan 't hoofd nog van deze gemeent,
Dat m' immer aan wagglende buiken verleent."

Zij wachtten geduldloos den heilrijken dag;
En, eer men er 's morgens den schemer van zag,
De dauwdrop nog wiegelde op 't jeugdige blad,
Stond Klaas al gereed tot zijn reis naar de stad.
Den stok in de hand en den zak om het lijf,
Omarmde hij nogmaals zoo hoopvol zijn wijf,
En zei toen: „Wanneer ik den prijs nu bekom,
Dan keer ik tevoet voor geen satan weerom;
Te sleepen tot hier met dat geld waar te ver,
Maar 'k huur dan een wagen, een koets of een kar;

'k Roep, juichend van vreugde, vaarwel aan de stad,
En 'k zet hier bij vrouwlief aan wal met mijn schat.
Wanneer er nu soms eens geen rijtuig zou zijn,
Dan geef ik twee mannen hun kroppen vol wijn,
En 'k laat onder zingen en daavrend geroep,
Mij dragen tot hier voor de deur op de stoep.
Let op dan ; en, zoo gij, om vijf en een kwaart,
Van ver op den heirweg, een wagen ontwaart,
Of ziet gij twee man met een derden gelaân,
Begin dan maar alles aan duigen te slaan ;
Verbrijzel dan stoopen en potten en pan,
Dat heel onze buurt er van oordeelen kan.
Want al wat er staat aan de moos en den haard,
Is in zulk geval ons geen centje meer waard." —
„Goe reis," zeide Griet, „ik beveel u aan God,"
En Klaas ging in hoop om den uitslag van 't lot.

Daar komt hij, en ziet hij voor 't lotingsbureel. . . .
Hoe draaien zijne oogen zoo schuins en zoo scheel ?
Hij wankelt, bezwijmt en stort neer op den grond.
Er scharen zich vele nieuwsgierigen rond,
Die vlug zijnen hemdsband ontknoopen, zijn das
Hem afdoen, alsof het een overval was.
Men plaatst hem van 't midden der straat bij den muur,
En vraagt om een laafdronk aan vriend en aan buur.
De een dacht : hij keek zeker wat diep in het glas ?
En de ander zei, dat het de geeuwhonger was.
Maar zie, tusschen 't woelen en 't klimmend gerucht,
Verschijnen twee mannen van 't zelfde gehucht ;
Zij kennen buur Klaas, zien verwonderd hem aan ;
En, met zijn ellendigen toestand begaan,
Vat dees hem langs achter terdeeg bij den kraag,
En die klampt hem vast bij zijn schenkels omlaag.
Zij breken door de omstanders heen met hun last,
En keeren met hem op hun schouders getast.

Vrouw Grietje stond reeds ongeduldig op wacht,
En kreeg van den uitslag een wonder gedacht.
Want, keek zij door 't venster van 't nederig huis ;
Zij zag op den heirweg noch manschap, noch muis.

Zij staart weer, en ziet. . . . bij het einde der baan,
Komt iets van een wonderlijk samenstel aan.
Zij juicht. . . . maar zij wacht nog, het nadert al meer;
Zij roept heure kinders, zij ziet nog eens weer,
De hand boven de oogen voor 't blikkren der zon,
Zoo goed wat zij mocht en zoo juist als zij kon,
„En hemel! hij is het! hij zei het zeer goed,
Van heden naar huis niet te komen te voet,
Twee anderen dragen hem op hunnen schoft!
Nu spoedig den boel maar aan duigen geploft!"
Uitzinnig van vreugde greep ze al wat zij vond,
En wierp het naar buiten tot gruis op den grond.
De kannen, de stoopen, de pot en het scheel,
't Vloog alles de deur uit met pikkel en steel.
De hond juichte mee om de blijdschap der vrouw,
En sprong naar de spekzij omhoog in de schouw;
Ook Tibert, de kater, om 't even bekoord,
Greep 't sijsje der kinderen en liep er mee voort.

Het tweetal komt nader, vermoeid en vermast;
Zij breken een doorgang voor hen en hun last,
Langs hoopen van krakende scherven en gruis;
Zij leggen hun makker in 't ledige huis,
En stellen zich weder te zamen ter baan.
Trouw hadden ze als vrienden hun plichten gedaan.
De vrouw staarde op Klaas zoo verbaasd en ontsteld;
Zij vroeg hem naar d'uitslag des lots en naar 't geld,
En als hij nu 't huisje vol scherven bezag,
Dan trof hem op 't hart een geweldige slag.
„Wee ons!" gilde hij, „wij zijn alles dan kwijt!
Hoe wreed het geval soms de hebzucht kastijdt!"
Hij, die zich op aard met zijn lot niet vernoegt,
Die dwaas om 't bezitten van rijkdommen zwoegt,
En droomt van genot, dat door goud wordt gekocht,
Omdat er zoo menige ellendling naar zocht,
Die heeft zijne schreden ten afgrond gericht,
Zooals ik betoond heb in dit mijn gedicht.

Bruins ongeval.

(Uit: Reinaert de Vos, in Nieuwnederlandsch door J. De Geijter. Schiedam, H. A. M. Roelants.)

Bruin ging, met verhaasten spoed,
Recht zijn onheil te gemoet,
Al scheen het hem een overdaad,
Dat hem iemand eenig kwaad
Toe zou brengen, zelfs de vos.
Door een zwart en donker bosch,
Dan langs tal van kromme gangen,
Waar Reinaart liep om wild te vangen,
Dan weder door een zandig oord,
Reisde Bruin al denkend voort.
Achter die wildernis lag een berg,
Voor 't beklimmen steil en erg;
Doch erover moest hij raken,
Wou hij Malpertuis genaken.
Reinaart had wel menig huis;
Maar 't kasteel van Malpertuis
Was de beste zijner borgen,
Waar hij introk als hem zorgen
Overkwamen of verdriet.
Het slot rees heerlijk in 't verschiet.
Bruin kwam aan, doch stapte voort
Tot vóór de valbrug en de poort.
Hij liet over alles zijn oog eens gaan,
Koos een plek vóór de barbekaan,
En zette zich over den stært in 't kruid.
„Zijt gij thuis?" zoo riep hij luid,
„Ik ben Bruin, des konings bode.
Reinaart, Nobel zwoer bij Gode,
Met een donderende stem:
Komt gij niet terstond tot hem,
Om recht te nemen en te geven,
En in vrede voort te leven,
Dat hij u breken en raderen zal!
Volg mijnen raad in dit erg geval;
Reinaart, doe wat ik besluit:
Ga mee ten hove, vóór mij uit,

Zoo ge 't niet zwaar bezuren zult."

Juist had Reinaart fijn gesmuld.
Lekkebaardend, zooals meer
Bij zulk een prachtig lenteweer,
Lag hij in de warme zon,
Vóór zijn poort, toen Bruin begon.
Reinaart herkende terstond zijne stem ;
Doch hij was niet bang van hem.
Na het hooren van 't gebod,
Trok hij binnen in zijn slot.
Lustig nam hij daar beraad,
Hoe met Bruin, den fellen vraat,
Nu eens fijn den spot te drijven,
En toch zelf in eere te blijven.

Hij kwam terug, en uit den tuin
Riep hij traag : „Heb dank, heer Bruin,
Dank voor die woorden ; maar, zoete vriend,
Kwalijk heeft u de man gediend,
Die u maande tot zulken gang,
Die eene reis van uren lang
Over den berg u deed bestaan. . . .
Ik zou ten hove zijn gegaan,
Al haddet gij 't mij niet geraden ;
Doch mijn buik is overladen
Op zulk een ongemeene wijs,
Door een vreemde nieuwe spijs,
Dat ik waarlijk niet kan gaan.
Ik kan niet zitten of niet staan :
Ik ben zoo uitermate zat."
— „Reinaart, vriend, wat aat gij, wat ?"
— „Wat nog niet goed is voor een raaf.
Een arme man en is geen graaf.
Heer Bruin, ik moet mij thans geneeren
Met spijze die niet wil verteren.
U durf ik mijn nooddruft klagen :
Honingraten alle dagen,
Honingraten met wat brood
Eet ik thans, uit hongersnood.

Anders heb ik niets te winnen.
Maar ze zijn nog nauwlijks binnen,
Of ik krimp van ongemak."

Bruin zag wonder op, en sprak:
„Lieve Reinaart, help! Wel, vriend!
Zijt gij met honing niet gediend?
Honing is een zoete spijs,
Die ik boven alles prijs.
Kreeg ik die, ik zou niet klagen.
Mocht ik u den honing vragen!
Edele Reinaart, zoete neef,
Haal mij honing, haal en geef!
Met gansch mijn hart, uit al mijn zinnen,
Zal ik u heel mijn leven minnen!"
— „Honingraten! Bruin, gij spot?"
— „Reinaart, neen! dan waar ik zot;
En ik ben een ernstig man."
— „Ik weet het, Bruin. Gij moogt die dan?
Nu, verlangt g' eens honing t' eten,
Laat gerust het mij maar weten:
Uwen lust zal ik verzaden;
'k Zal u met honing overladen.
Ja, al waart gij met u tienen,
Spreek maar op, als 't u kan dienen."
— „Met ons tienen? Neen, dat 's mis!
Want den honing, die er is
Tusschen hier en Portugaal,
Slikte ikzelf wel, altemaal."
— „Is het waar?" vroeg Reinaart blij.
„Hoor! een Kærel woont hierbij.
Lamfried; die heeft honing! Voorwaar,
Gij aat hem niet op in zeven jaar!
Al dien honing schaf ik u aan,
Heer Bruin, indien ge mij bij wilt staan,
Zoo g' aan het hof mijne zaak verdedigt".
Bruin belooft het, en beëedigt,
Dat hij alom, ook in leed en pijn,
Reinaarts beste vriend zal zijn,
Als hij mag eten tot wanneer

Hij zeggen zal: „Ik kan niet meer.”
Reinaart lacht: hij heeft zijnen wil.
„Vermaarde held”, zoo spreekt hij stil,
Gave mij God een zoo goed geval
Als u de honing smaken zal,
Al zoudt g'er vaten van begeeren!”
Reinaarts taal in 't oor des beren
Klinkt zoo zoet als hemelzang.
Bruin de vraat lacht luid en lang;
Maar Reinaart, nog immer binnen 't kasteel,
Mompelt: „Vlegel, lach maar veel!
Nog heden (wordt mijn wensch vervuld)
Komt ge waar gij niet lachen zult.”

Reinaart trad nu zonder schroom
Buiten 't slot, en zei: „Bruin oom,
Welkom, vriend, als 't vrienden hoeft!
Doch, waarom nog langer getoefd,
Hier geprateld en gestaan?
Volg mij, ik zal voren gaan.
Houden wij dit kronkelend pad.
Heden nog eet gij u zat:
Ja, zoo 't gaat gelijk het dient,
Zooveel zult g' er krijgen, vriend,
Dat g' er meer niet kunt verdragen.”
Reinaart meende: groote slagen.
Bruin, nog dommer dan een kalf,
Bruin verstond den zin maar half.
Duur ook zal hij dra bekoopen,
Dat hij zoo gulzig is meegeloopen.
Ze komen al koutend, zonder gedruisch,
Aan Lamfrieds werve, vóór diens huis.
Lamfried is een akkerman,
Die ook handig timmeren kan.
Reinaart lonkt naar Bruin, zijnen oom.
Een eind van 't woonhuis ligt een boom,
Waarin, tot klieven of tot zagen,
Men dikke spieën heeft geslagen,
Dat hij gaapt breed en wijd.
Daarom is Reinaart recht verblijd.

„Bruin," zoo spreekt hij, „duurbare oom,
Zegen dezen eikenboom,
Zie, deze stam, van binnen hol,
Is van lekkeren honing vol.
Kom, en slik hem door uw keel.
Maar, ik bid u, niet te veel!
Wees matig met die zoete dingen.
Ik raad u aan u te bedwingen
In uwen lust naar honingraten.
Eet met reden, eet met maten;
Anders kwaamt ge tot verderven,
En, Bruin lief, ik zou 't besterven,
Of waar onteerd mijn leven lang."
Bruin gromde: „En wees niet bang,
Dat ik mij overeten zal:
Matigheid past overal."
— „Dat is waar," sprak Reinaart, „oom!
Waarom ik ook voor u zoo schroom!
Waarachtig! kom, en kruip erin!"
Bruin, in zijnen verdwaasden zin,
Bruin liet zich zoo ver bekoren,
Dat hij er 't hoofd tot over d'ooren
En ook de voorste pooten in stak.
Reinaart sprong nu toe, en brak
Beide spieën uit den boom.
En zoo stond Bruin, de dierbare oom,
Nu vaster geklemd, erger gevangen,
Dan een dief in ijzeren prangen,
Wat raadt gij Bruine thans te doen?
Dat hij sterk is, woest en koen,
Zal hem weinig helpen mogen.
Het blijkt hem wel, hij is bedrogen.
Hoofd en pooten zitten vast.
Kracht en list zijn nu overlast.
Slechts een halfverstikt gehuil
Wringt hij pijnlijk uit den muil.
Hij slaat en worstelt in zijn toorn;
Maar moeite en pijn, 't is al verloren.
Eilaas! hoe zal 't met hem vergaan?

Reinaart ging van verre staan,
En zag Lamfried, na een wijl,
Die erheen liep met een bijl.
Lamfried hoorde, dat hij riep :
„Steek uwen kop toch niet zoo diep !
Bruin, gij zijt een baas in 't mijnen ;
Maar ge zult erin verdwijnen.
Lamfried komt, die u zal schinken :
Na het eten moet men drinken."

Dan ving algauw de looze vos
Een hoen, en liep ermee in 't bosch,
Zonder afscheid noch gedruisch,
Den weg op naar zijn Malpertuis.
Lamfried, nu hij dichter trad,
Zag dat de beer gevangen zat.
Hij bleef niet daar, maar zonder dralen
Liep hij weg om hulp te halen,
Waar het dorp vol huizen stond.
Hier deed Lamfried allen kond,
Wat hij wist van Bruin den beer.
Bijeen liep spoedig gansch een heir ;
In heel het dorp bleef man noch wijf ;
Ieder wou den dief aan 't lijf ;
Ieder hielp uit volle macht.
Bezems werden aangebracht,
Vlegels, vorken, schoppen, staken,
Om den armen Bruin te raken,
Zooals ze kwamen van hun werk.
Zelfs de paap kwam uit de kerk
Aangeloopen met een staf,
Dien hem de koster noode gaf.
De koster zelve droeg een vaan,
Om te steken en te slaan.
Het wijf des papen, vrouw Julocje,
Kwam geloopen met het rokje
Van het wiel, waaraan zij spon.
Ieder liep zoo snel hij kon ;
Maar vooruit in allerijl,
Lamfried met zijn scherpe bijl.

Bruin, in dit hachelijk ongeval,
Zou alles zetten tegen al.
Toen 't gedruisch nog nader kwam,
Sprong hij op zoo forsch en gram,
Dat van zijn muil de wangen scheurden,
En stroomen bloeds den bodem kleurden.
Maar was er nu zijn hoofd al uit,
Het kostte meer dan zijne huid :
In den boom bleef ook een oor,
God ! wat schaamte stond hij door !
Met één oor en zonder kaken :
Een leelijker dier kon God niet maken ;
Zelfs een aap was niet als hij.
En daar bleef het nog niet bij :
Om zijne voeten vrij te winnen,
Liet hij ook de klauwen binnen,
Met den schoen van elken poot.
O ! zijne pijn was overgroot.
Vluchten zou hij noch kunnen noch mogen.
Het bloed liep zóó hem over d'oogen,
Dat hij nauwelijks kon zien.
Hij dorst niet blijven of niet vliên.

Niet zoo blind toch, of hij zag
Hoe zij kwamen waar hij lag :
Lamfried eerst in vollen draf ;
Dan de pastor met zijn staf ;
Dan de koster met zijn vaan ;
Dan de minste parochiaan :
Pachters, knechten, ouden, jongen ;
Zelfs een wijf kwam aangesprongen,
Zonder tanden, op een kruk.
Is men eens in 't ongeluk,
Iedereen schijnt lust te voelen
Om een wrok op ons te koelen.
De arme Bruin bemerkte 't wel.
Zulken dreigden nu zijn vel,
Die zijne klauwen hadden gevreesd,
Waren z' eilaas ! er nog geweest.

Peter de Groote te Dantzig.

IN 1716.

Door J. IMMERZEEL Junior.

Hei, wat blijdschap allerwegen!
  Hei, wat drok gewoel langs straat!
Alles komt naar buiten schieten,
Om den czaar der Moskovieten
  Aan te gapen, waar hij gaat.

Wat gejoel langs markt en kaden!
  Wat gejuich op werf en kiel!
't Kinderschool is leeggeloopen;
De invalied komt aangekropen;
  't Grootje hinkt van 't spinnewiel.

Wat al vlaggen losgewonden!
  Wat al wimpels uitgezwierd!
Wat al lonten aan het rooken!
Wat al stukken afgestoken!
  Wat al gevels opgesierd!

Wat al kreten aangeheven!
  Wat al hoeden rondgewuifd!
Wat al lenden diep gebogen!
Wat al feestdos aangetogen!
Wat al hoofden hoog gekuifd!

Wat al hoogtijdlicht aan 't branden!
  Wat al beeldspraak in dien glans!
Wat al kostelijke eeremalen!
Wat geklank van feestbokalen!
  Wat gespeel en wat gedans! —

Maar de burgerij trekt nader!
  't Bont gewoel stroomt voor haar heen,
Dringt op stoep en trap zich samen,
Gluurt uit vensters, tuurt uit ramen,
  Pakt en stapelt zich opeen.

Welk een optocht, lang en deftig!
  Welk een staatsie! welk een pracht!
Langzaam nadert zij den tempel,
Waar, in koordos, aan den drempel
  Kerk- en altaardienaar wacht.

Buigend stroomt nu de optocht binnen,
  Bij trompet- en orgelklank:
Peter laat zijn eerplaats ledig,
En vernoegt zich, wonder zedig,
  Met des burgemeesters bank.

't Hoofd der stad, verrukt door de eere,
  Doet van zijne staatsiepruik,
Steelsgewijs, de ontelbre krullen
Hoofd en borst op 't sierlijkst hullen
  En zich ronden naar den buik.

Sluipend worden door 's mans vingren
  Daskant en fluweelen kleed
Hier verplooid en daar bestreken,
Weêr herschikt en weêr bekeken,
  Hier versmald en daar verbreed.

Mogen aller ooren luisteren
  Naar den kanselredenaar,
Sterker worden aller oogen
Naar den stadvoogd heengetogen,
  Zoo verheerlijkt naast den czaar.

Ook het mag een pronkstuk heeten,
  Zulk een man aan 't hoofd der stad!
Zulk een pand van haar vertrouwen,
Die hare eer weet op te houên,
  Nu op zijn gebuurschap prat!

Maar hoe wuft is glans en glorie!
  Maar hoe broos is wereldsche eer!
Slechts een vinger uitgestoken, —
't Spinneweefsel hangt gebroken,
  Eer en glorie zijn niet meer!

Peter mocht aandachtig luisteren
  Naar sermoen, gebed en zang,
Maar verkleumend blies het weder
Op zijn dunnend kroeshaar neder,
  En de preek ook duurde lang.

Plotsling grijpt hij 't hoofd zijns buurheers,
  Zonder dat zich wensch of beê,
Boe of ba had laten hooren,
Stroopt de pruik hem af van de ooren
  En bedekt zich-zelv' er mee.

Zie! deze eer vond burgemeester
  Al te zonderling en groot;
Heimlijk beet hij op zijn tanden,
Maar vergreep zijn tong noch handen
Aan z'n hoogen stoelgenoot.

Niet dat hij zijn pruik misgunde
  Aan het koude keizershoofd,
Maar hadd' hij dit kunnen droomen,
't Vreemde feit was voorgekomen,
  En die kool hem niet gestoofd.

Liever had hij zes paar pruiken,
  Breed van krul en fijn van haar,
Peter tot geschenk gegeven,
Dan van pronk ontbloot gebleven
  Voor geheel de burgerschaar.

En daarbij nog, wat al koude
  In 't onthaarde hoofd gevat!
't Was om 't brein te doen bevriezen:
Telkens zat de man te fniezen,
  En dan boog de halve stad.

„Buurman, 't mag u wel bekomen!"
  Fluisterde dan Peter; maar
Buurman scheen naar al dat fluistren,
Gram te moede, niet te luisteren,
  En verwenschte stil den czaar.

„Amen :" zegt in 't eind' de pfarheer.
Ieder haast zich op te staan.
IJlings dringt de koster nader,
En hij biedt den burgervader
Zijne pruik eerbiedig aan.

Waar' ze ook wat verlept, verfomfaaid,
Goed toch was zij voor 't gebruik;
En, met halfverbeten toren,
Kropen 's burgemeesters ooren
In een oude kosterspruik!

Zuchtend, wendde aldra de stadvoogd
Tot prins Menzikoff zijn klacht;
En het antwoord, hier gevonden,
Legde een pleister op zijn wonden
Die bijna genezing bracht.

„Wel, mijnheer de burgemeester!"
Was 't bescheid, dat deze gaf:
„Klaag toch niet! ook van ons allen
Neemt de czaar, naar welgevallen,
Soms het hoofdbedeksel af;

En in plaats van zuur te kijken,
Zijn wij altijd wel te vree,
(Hoe de koude of wind moog woeden)
Neemt, met pruiken of met hoeden,
Hij ons 't hoofd niet tevens mee."

Rembrandts voorspoedige reis.

Door J. Immerzeel Jr.

Toen Rembrandt nog op 's vaders molen
Te schildren zat,
Bleef daar de glorie van zijn gaven
Niet onder 't stuivend meel begraven,
Maar blonk en klonk van stad tot stad.

Reeds kwam er soms een steeman azen,
Die kunst verkocht,
En uit zijn gouden schilderproeven
Gerande rijders wist te schroeven,
Die menigeen met opgeld zocht.

Wie van die twee de varkens scheerde,
Hoeft niet gemeld ;
Maar Rembrandt was 't niet onverschillig,
Wat prijs hem voor een kunst, zoo willig,
Nu langer t'huis werd toegeteld.

Hij had te goeder uur vernomen,
Hoe, in Den Haag,
Een edelman voor 't schoone blaakte,
Het waar genot des rijkdoms smaakte,
Verliefd op kunst, in 't koopen graag.

Wat licht is hem bij 't winstbereeknen,
Nu opgegaan !
Hij wil niet langer zitten wachten
Naar klanten, die zoo karig brachten,
Maar trekt zijn stoute schoenen aan.

De sabbathsrok met wijde mouwen
Wordt uitgeklopt ;
De breede das wordt omgeslagen ;
En vader leent, met welbehagen,
Den wandelstok, met goud geknopt.

Zijn moeder vult zijn ruime zakken
Met spek en brood,
Als moest hij voor ontelbre dagen
Een bedevaart naar Mekka wagen,
Ter prooi, wellicht, aan hongersnood.

Een kunsttafreel in d'arm genomen,
Trekt Rembrandt voort,
En keert den Koudekerkschen molen,
Vol moed, zijn welbeslagen zolen,
En naakt en wint de Leidsche poort.

Daar ligt de schuit! — Maar zou hij varen?
De vracht is hoog!
En mag hij ook op slagen hopen,
Het beste ontwerp kan tegenloopen:
Zoo menig, wien de hoop bedroog!

Zijn zuinigheid behaalt victorie
Op 't reisgemak;
Want wellust is 't hem, dat de schijven
Nu ongewisseld mogen blijven,
En lieflijk rammelen in zijn zak.

Hij wandelt voort en smult bij poozen
Van 't proviand,
En wet zich 't brein in 't overleggen,
Wat hij den edelman zal zeggen,
En buigt het lijf, en zwaait de hand.

Daar stapt hij de verblijfplaats binnen
Van 't vorstelijk hof!
Nu ras in 't spiegelglas gekeken,
Den breeden knevel opgestreken,
En zich ontdaan van 't wandelstof!

Nog eenmaal de aanspraak uitgepreveld,
Die sierlijk zwelt;
Het laatste stofje weggeschuierd,
En toen naar 't Buitenhof gekuierd,
En zacht, nauw hoorbaar, aangescheld!

Men opent, laat den schilder binnen,
En de edelman
In 't prachtig zijvertrek verschenen,
Roert Rembrandt armen, lenden, beenen,
En hals, en tong, zoo goed hij kan.

En hinkte de aanspraak, bij 't verschijnen,
Wat lam van voet,
En ging er 't sieraad van verloren,
Het lijden van des huisheers ooren
Werd dubbel hem door 't oog vergoed.

Hij blijft, verbaasd, op 't kunstwerk staren,
Dat Rembrandt toont,
En 't is in 't gloeiendst zielsverrukken,
Dat hij met honderd guldenstukken
Des jonglings arbeid rijklijk loont.

Den schilder klopt het hart van wellust
Bij zulk een schat!
Het zilver rolt zijn zakken binnen;
Hij dankt, met opgetogen zinnen,
En spoedt zich voort uit huis en stad.

De hand, die wint, zoo wil men zeggen,
Is veelal mild;
En andren, die 't licht beter vatten,
Beweren, dat de dorst naar schatten
Nooit door verwerving wordt gestild.

Hoe 't zij, de borst had nu in 't wandlen
Maar gansch geen' zin.
De trekschuit dus.. ? naar elks vermoeden —
Neen! die zou nog te traag zich spoeden; —
Hij klautert zacht de postkoets in.

Hier plant hij zich op 't achterbankje,
Gelukkig leeg!
En spreidt, bevreesd voor spie en roover,
De handen bei zijn zakken over,
Opdat zijn schat zich niet beweeg.

Zoo, roerloos en als vastgenageld,
Een beeld gelijk,
Zit Rembrandt in den bolderwagen;
En wat zijn makkers kouten, vragen,
Hij geeft maar nauwlijks levensblijk.

't Gezelschap, aan den Dijl genaderd,
Stapt even uit;
En zou hij graag een fluitje leegen,
Hij durft de handen niet bewegen,
Die schildwacht houden op zijn buit.

Door dorst en ongeduld gemarteld,
Laat hij een zucht ;
En hoe de paarden dien begrepen
Hangt nog in twijfel, maar zij sleepen
Nu 't rijtuig henen, snel ter vlucht.

Zij hollen, als door honderd zweepen
In ren gespoord ;
En 't angstig gillen van den schilder
Maakt de arme dieren nog al wilder,
En jaagt hen nog al sneller voort.

En erg toch meenden 't niet de beesten
In dit geval :
't Was maar, omdat zij halverwegen
Wat kaf en hooi voor haver kregen,
En hongerig snakten naar den stal.

Misschien ook had wel, sympathetisch,
Het ongeduld
Van Rembrandt zoo hun 't hart bekropen,
Dat dus door vliegen, meer dan loopen,
Zijn heimlijk wenschen werd vervuld.

Althans zij zetten, zeer gedienstig,
Hem, heel van huid,
Met zijnen schat voor 't posthuis neder,
En Rembrandt krijgt den adem weder,
En kruipt bedaard den wagen uit.

Men komt van allen kant geloopen.
En vraagt en gaapt ;
Maar Rembrandt pakt zich van den wagen,
Eer iemand soms de vracht komt vragen,
Of erger ! hem zijn' buit ontkaapt.

Terug in de ouderlijke woning,
Toont hij zijn schat ;
En 't scheen, dat wel het meest hem bolde,
Dat hij zoo pijlsnel huiswaarts rolde,
En nog de vracht gewonnen had !

De Waarheid en Ezopus.

Door W. Bilderdijk.

't Was eenmaal kermis op het land ;
De blijde boerenjeugd
Sprong vroolijk dartlend hand aan hand,
In onbepaalde vreugd.

Men zag er menig kraam en tent,
Daar alles was te koop ;
Daar wierd een macht van koek gevent
En brandewijn met stroop.

Ook was er een tooneel gewrocht;
Daar stond een oud doktoor,
Die pillen voor den dood verkocht,
En brillen voor 't gehoor.

Hij riep de boeren bij elkaar,
En bood zijn prullen rond,
En maakte met zijn valsche waar
Zijn kranke beurs gezond.

Men zag er nog een Afrikaan,
Besmeerd met schoorsteenroet,
Die toonde daar een weerwolf aan,
Getemd aan Zembla's voet.

En, nevens hem, een Samojeed,
Die, onder veel geschreeuw,
Op een der grootste honden reed,
Betiteld als een leeuw.

Men vond er een geschoren beer,
Die opsprong door een ring,
Of klauterde op een steile leer,
En voor een boschmensch ging.

Jan Klaassen stond er als een vorst ;
Jack Pudding stond er bij ;
En Jean Potage met Hansworst,
Gemonsterd op een rij.

Ook kwam er Joris met zijn Trijn
    Gekropen uit den zak;
En de Italiaansche Harlekijn
    In 't bonte lappenpak.

De boeren keken als verstomd
    Op al dien vreemden tooi;
En blinde Krelis zei: „Ver. . . . . . !
    Dat is geweldig mooi."

De Waarheid reisde door 't gehucht,
    En kwam bij dat geraas.
Zij wilde eens mee doen voor de klucht,
    En vroeg er ook een plaats.

Zij kreeg ze van den ambachtsschout:
    Maar 't kost haar een dukaat.
En fluks wordt daar een loods gebouwd,
    Waarvoor: DE WAARHEID staat. —

„De waarheid? — Dat's een drommelsch woord!"
    Roept een der kinkels uit.
„Wie heeft hier ooit zoo'n naam gehoord?
    En wat of dat beduidt?"

„Dat 's vast een zoon van Maziton,"
    Herneemt een grijze praai.
„Het heugt me, dat die pas begon.
    Dat was uitnemend fraai. —

Dan danst m'er zeker op de koord,
    Of goochelt uit de tasch,
En brengt een hoen uit bekers voort,
    Met hokus-pokus-pas."

Intusschen neemt ze een schreeuwer aan,
    Gekleed in rood en geel,
Om voor de schouwplaatsdeur te staan;
    Die oefent zich de keel:

„Treedt binnen, vrienden, treedt maar in!
　„Hier is wat schoons te zien;
Zoo aanstonds maken wij begin.
　Treedt binnen, goede liên!

Hier ziet ge, voor een stuiver maar,
　Uw inborst in een glas.
Nooit zag men hier een glas zoo klaar,
　Of dat zoo zuiver was!

Al wie u-zelven kennen wilt,
　En wat gemoed gij draagt,
Acht hier uw stuiver niet verspild;
　Hier werd nooit geld beklaagd.

Treedt binnen, mannen, treedt maar in!
　Hier is wat echts te zien;
Zoo aanstonds maken wij begin.
　Treedt binnen, goede liên." —

„Zijn inborst kijken in een glas!
　Wel dat moet aardig zijn,
Dat kwam ons somtijds wel te pas:"
　Zei Jaap aan Jakomijn.

„Dat moet ik kijken met mijn wijf,
　En met mijn oudste meid.
't Is nu een tijd van tijdverdrijf,
　En 't kost een kleinigheid."

„Ik ook" zegt Goossen, „'k moet dat zien.
　Zij zeggen 't is al raar!
Mijn wijf en jongens alle tien,
　Die gaan er met malkaar."

„Ik ook" (zegt Huibert) „voeg me er bij."
　„Ik ook," zegt de ambachtsklerk
Met nog een kermisfeestpartij,
　Wel veertig, vijftig sterk. —

Men stapt er in met ongeduld,
En eer het iemand dacht,
Is reeds de gansche tent gevuld,
En 't schouwspel wordt verwacht.

De Waarheid treedt bedeesd in 't licht,
Van achter heur gordijn
En houdt heur spiegel voor 't gezicht
Van allen, die er zijn.

Zij kijken. Maar met d'eersten blik
Deinst ieder achteruit
„Zou ik dat wezen kunnen ? Ik ?"
Is 't algemeen geluid.

„Wel foei ! heb ik zoo'n trouwloos hart !
Zoo'n doorbedorven aard ? —
Wel foei ! is mijn gemoed zoo zwart ?
Mijn inborst zoo onwaard ?

Wel foei ! dat is een wolventrek,
En ezelsonverstand ! —
Vervloekt ! men houdt ons hier voor gek !
Dat vrouwmensch moest verbrand !" —

Vergeefs is 't, of de Waarheid zeit :
„Sus, vrienden ! zijt bedaard.
De spiegel heeft u niet misleid,
Gij ziet uw rechten aard.

Verbetert u, zooals 't betaamt,
Nu gij u-zelven kent ;
Zoo maakt het glas u niet beschaamd,
Wanneer ge er 't oog op wendt." —

„Ik ben zoo niet ! Dat 's enkel nijd
Van deze tooverkol !"
Dus roept, dus schreeuwt het wijd en zijd,
En alles raast als dol.

„Zij liegt met heur betooverd glas!
Zij liegt en steelt ons geld.
Geen duivel ooit, hoe zwart hij was,
Is zoo tentoongesteld.

Fluks, mannen, steenen opgeraapt!
Weg moet zij met heur tent!
En die den bek haar openjaapt,
Dat is een brave vent!"

Straks haalt men daar de loods omveer,
En alles vliegt in roer.
Doch eindelijk geeft men 't kijkgeld weer
En stilt het woest rumoer.

De Waarheid redde met de vlucht
Heur lijf en spiegel nog;
„Ach," (sprak zij met een diepen zucht)
„Men wil hier slechts bedrog."

Dit hoorde Ezopus met den bult,
Die op de kermis was.
„'t Is" (zei hij) „Waarheids eigen schuld,
En niet de fout van 't glas.

Zij sta het mij een tijdlang af,
En zoo ik voor heur scha
Haar geen driedubble winst verschaf,
Wijs mij met vingers na!"

De Waarheid wordt dit ras gewaar,
En geeft zich naar den man,
„Ik maak u" (zegt zij) „eigenaar!
Neem gij de proef er van!" —

Hij richt een nieuwe schouwplaats op,
Maar in een weidscher trant:
En zet een spiegel op den top,
Met uitgesneden rand.

De muur, met schilderwerk bedekt,
Toont velerlei gediert,
't Geen de aandacht van 't gepeupel trekt;
Dat in den omtrek zwiert.

Nu roept men aan de ontsloten deur:
„Treedt binnen, goede liên!
Hier hebt gij allerhande keur
Van vreemdigheen te zien.

Hier ziet ge èn leeuw- èn wolvenaard,
De woede van een beer;
De listen van den vossestaart,
En honderd zaken meer.

Die ziet gij in een spiegelglas
Voor éénen stuiver maar!
Een ding, waarvan geen weerga was
In meer dan duizend jaar.

Treedt binnen, mannen, treedt maar in!
Hier is wat echts te zien!
Zoo aanstonds maken wij begin.
Treedt binnen, goede liên!"

Straks trekt men met nieuwsgierigheid
Naar 't vreemde wonder saam,
En wordt het schouwspel ingeleid;
Maar 't heeft een nieuwen naam.

Ezopus hield hun 't zelfde glas,
Het glas der Waarheid voor,
Maar daar men FABEL boven las;
En vroeg hun toen gehoor.

„Mijn vrienden" (riep hij) „'k toon u niet
Dan beesten uit het veld:
Maar velen, die men menschen hiet,
Zijn evenzoo gesteld.

Licht, dat gij in een ezelsbrein
    Uws nabuurs geest ontwaart ;
In wolf of meerkat, groot of klein,
    Des schouts of ambtmans aard.

Licht vindt gij in 't onnoozel lam
    Uw eigen goede trouw ;
In 't torteltje op den beukestam
    De kuischheid van uw vrouw.

Dat ieder kijker van verstand
    Zijn voordeel daarmee doe,
Neemt zelf den spiegel in de hand,
    En ziet oplettend toe !"

„Ha", (riep men) „dat 's eerst wonderfraai !
    Ai kijk, die krolsche kat !
Die ziet er uit als kleine Maai !
    Die ezel als Jan Gat ! —

Die hommel lijkt den jonker wel,
    En Flip die honigbij. —
Die bandhond met zijn gladde vel
    Is Sijmen in 't livrij.

Die vorsch, die zich te barsten blaast,
    Is net de rijke Louw.
En 't vosjen, dat op torren aast,
    Lijkt sprekend op mevrouw. —

Dat 's heerlijk mooi, dat 's wonderbaar !
    Dat is de moeite waard !" —
Zoo juicht en joelt men door elkaar :
    „Dat heeft zijn rechten aard !" —

Dus vangt het reis op reis weer aan,
    De gansche kermisweek ;
En ieder is op 't hoogst voldaan,
    Die in den spiegel keek.

Maar waarom wordt men nu gestreeld
Door alles wat men ziet?
Een ieder ziet zijn buurmans beeld,
En kent het zijne niet.

Een grijsaard, boven de anderen kloek
Had slechts zich-zelv' herkend;
Maar zwijgend kroop hij uit zijn hoek,
En gaf zich uit de tent.

„Zie daar" (riep toen de bultenaar):
„Men wil de Waarheid wel;
Doch nergens loopt zij min gevaar,
Dan in het fabelspel."

De Pers en zijn paard.

Door J. Van Walré.

Een Perzisch koning, uit den slag
Gekeerd in zegepraal,
Gaf aan zijn helden eeregoud,
Zijn hof een feest-onthaal;
Geen' weidschen disch, geen praalbanket,
Geen dartlen zang of dans,
Maar wedloop op het moedig ros,
Of kamp met zwaard en lans.
Een jeugdig krijgsman van het heir,
Door moed zijn glorie waard,
Snelt mee het stuivend renperk in,
Op zijn vlamoogig paard;
Het schuim vliegt langs het gouden bit
Uit d'opgestoken bek;
Het purpren neusgat briescht en snuift,
Het hair krult langs den nek;
De klepper slaat, ten rit gereed,
De hoeven in den grond,
En rekt het hindevormig lijf,
En zwiert den staart in 't rond:

Daar klinkt de schelle sein-trompet
Den ruiter in het oor ; —
De loop vangt aan — een stofwolk rijst —
Des Perzers ros vliegt voor !
Het edel dier, zijn meester trouw,
Behoeft noch spoor noch roe —
En, eer zelfs de andren d'eindpaal zien,
Komt hem de zege toe.
Nu galmt de juichtoon in het rond,
Die 't handgeklap vervangt,
Terwijl de vorst om 's jonglings hals
De gouden keten hangt.
Dees huppelt op zijn Arabier
Des konings stoet voorbij ;
De glorie kroont hem van alom,
Zelfs van zijn weerpartij.
Nu springt hij van den zadel af,
Omhelst en dankt zijn paard ;
Droogt hem het zweet van hals en borst,
En wascht hem hoef en staart.
Het edel ros verheft den nek,
Het ademt zegepraal,
En antwoordt op zijns meesters dank
In hem verstaanbre taal.
De koning, door het schoon bekoord
Van 's jonglings strijdgezel,
Spreekt : „dat men voor dit pronkjuweel
Hem duizend minen tell' !"
De Perzer schudt de fiere kruin ;
Hij klemt zich aan zijn ros,
En zijn verheven zelfgevoel
Geeft antwoord met een blos.
„Staat, (zegt de vorst) gij tot dien prijs
Uw Arabier niet af ?
Wat deedt ge, zoo mijn gunst u zelfs
Twee duizend minen gaf ?"
„Vergeef mij, koning ! (zegt de Pers)
Mijn paard is al mijn schat ;
Daar is voor mij niet één kleinood,
Geen goed, zoo waard als dat.

Het voert mij, sneller dan de wind,
Den vlugsten struis voorbij :
Het rent — maar stapt of struikelt nooit,
En waakt en vast met mij."
„En zoo ik u een rijk gewest,
De macht van landvoogd gaf ?"
„Vergeef mij koning ! (zegt de Pers)
Ik sta mijn ros niet af !
Vergeef me, al trof, o machtig vorst !
Voor gunst me uwe ongenâ,
Hoe scheidde ik van een' metgezel,
Door wien ik nog besta ?
Hij voert mij moedig in den strijd,
Voelt zonder dwang mijn wil,
En in het snelste van zijn vaart
Staat hij onmerkbaar stil :
Zie nog het teeken in zijn borst
Van 's vijands wreed geweer ;
Eerst bracht hij trouw mij uit den nood,
En viel toen machtloos neer ;
En toen ik viel door 't Grieksche staal,
Mijn klepper bleef mij bij,
En dekte mij voor nieuwe wond
En schreeuwde om hulp voor mij."
„Dan ware (sprak der Perzen vorst)
Zoo 'k om uw ros u vroeg,
Misschien mijn gansche koninkrijk
Voor d' afstand niet genoeg ?"
„Neen, heer ! voor geenen prijs, hoe hoog,
Werd u mijn ros gegund,
Dan — voor een' waren vriend — zoo gij
Dien voor mij vinden kunt !"

De Brandstichters.

Door J. Van Oosterwijk Bruijn.

Te Kampen, — neen ! bedwingt uw drift,
Beminnaars van die wallen ;
Wie 't ook verbreid', door lier of stift,

't Werd niet gehekeld in mijn schrift,
Zoo 't daar was voorgevallen.

In Duitschland is een kleine stad,
Die, zoo het voorval waar is,
Vanouds een burgemeester had,
Tien raden nevens hem bezat,
En ook een secretaris.

In Duitschland viel de zaak eens voor,
Wel waardig te bezingen ;
't Gerucht drong ver en herwaarts door ;
En vond alom een graag gehoor :
't Gaat zoo met vreemde dingen.

In Duitschland dan, in zeker oord,
Alwaar de stadsregeering
Bijeenvergaard was als 't behoort,
Vroeg een der raden om het woord,
En vond geen tegenwering.

„Hoort," sprak hij, „'t bleek mij uit de krant,
Dat in de meeste steden
't Bestuur, met ijver en verstand,
Plantages op de wallen plant,
Te voren schaars betreden.

Komt, laat ons op dezelfde wijs
Den stadsmuur ook bebouwen ;
Zoo wordt dit oord een paradijs,
En wat men zien gaat in Parijs,
Kan ieder hier aanschouwen".

Men vond dit voorstel opperbest ;
Er werd conform besloten ;
En elk der huizen op de vest
Werd nu op hooger last geprest,
En straks omvergestooten.

Men gaf aan de eigenaars goud voor steen,
En mocht dus veilig sloopen ;

Maar ziet, een houten schuur alleen,
Bouwvallig en in aanzien kleen,
Was voor geen geld te koopen.

Men bood de dubble waarde er voor
Aan hem, die 't pand mocht erven;
Maar bee noch dreigtaal vond gehoor;
Hij sprak: „geen voetpad loopt daar door,
Voordat men mij doet sterven."

Die taal vergramde 't stadsbestuur,
Dat 's burgers rechten eerde;
En, weer vergaard op 't middaguur,
Was goede raad voor ieder duur,
Die in dat oord regeerde.

Maar eensklaps ging met luide stem
De burgemeester spreken.
Elk zweeg eerbiedig stil voor hem;
Want van zijn woorden was de klem
Aan allen vaak gebleken.

„Hoort, raden," sprak hij, „hoort mijn reen!
Blijft zich de man verzetten,
Voor 't welzijn van het algemeen
Ontziet men 't welzijn niet van één;
Dit leeren de oudste wetten. —

't Geldt hier het heil der burgerij
In allen rang en standen,
Om 't doel staat ieder middel vrij;
Laat ons, o raden, ik of gij,
Die oude schuur verbranden.

Ja doen wij 't, en met eigen hand,
En liever vroeg dan spade;
't Is toch een zwak en nutloos pand,
En is verwaarborgd tegen brand,
Wij dragen zelf de schade."

De raad keurt dit eenstemmig goed,
En gaat aan 't overwegen,
Hoe men 't het best in stilte doet,
En voor gevaar de wijk behoedt,
Dicht bij die schuur gelegen.

En straks besloot het stadsbestuur,
Dat van zijn kloekste leden
De één brand zou stichten in de schuur,
Waarna de voortgang van het vuur
Door de andren werd bestreden.

Men koos den secretaris uit,
Hij zou de schuur doen branden;
Eén zou er klaar staan met de spuit,
Terwijl de noodklok werd geluid
Door 's burgemeesters handen.

En trouw in 't blusschen bij te staan
Gebood men d'andren negen;
Nog werd bepaald, aan 't werk te gaan,
Als 't uur van middernacht zou slaan,
En 't zwijgen opgelegen. —

De zon verliet die wereldkust,
Tien had de klok geslagen;
De burgerij, geen kwaad bewust,
Begaf vroegtijdig zich ter rust,
Gelijk op andre dagen.

Maar wien de nacht ter slaapstee riep,
De burgemeester waakte,
Die toen reeds alles zachtkens sliep,
In stilte naar den toren liep,
Als middernacht genaakte.

Maar door het donkre van de straat
En 't steile van den toren
Tot spoedig voortgaan niet in staat,
Deed hij een oogenblik te laat
't Gelui der brandklok hooren.

En eer dus 't aaklig noodgeluid
  De burgerij deed beven,
Trok reeds de raadsheer met de spuit
Vol drift de poort van 't raadhuis uit,
  Door vrees tot spoed gedreven.

„Wat wilt gij met de brandspuit doen ?"
  Hoort hij den nachtwacht spreken.
„Ik wil", was 't antwoord, „henen spoen,
Om 't vuur te stuiten in zijn woen,
  Dat aanstonds uit zal breken."

En daar hij rustloos verder gaat,
  Hoort men de brandklok kleppen ;
En al de leden van den raad
Vindt men vereenigd op de straat ;
  Om zich ter hulp te reppen.

„Waar is de brand ? waar is de brand ?"
  Is de angstkreet aller monden ;
Maar hoe men kijkt naar duin of strand,
Er wordt aan d'een of d'andren kant
  Niets van dien brand gevonden.

„Waar is de brand, bij markt of poort ?"
  Blijft elk bekommerd vragen.
Doch schoon geen mensch het antwoord hoort,
Toch gaat de burgemeester voort
  Met schrik in 't hart te jagen ;

Toch dreunt de noodklok lang en sterk,
  En doet de kloeksten vreezen,
Terwijl de raadsheer, trouw in 't werk,
Roept „mannen, op ! naar 't wandelperk !
  Daar moet de brand toch wezen."

Daar toog men heen, om 't dreigend vuur
  In 't woeden te weerhouen,
En vindt daar niets meer dan de schuur,
Want toch, men sloopte langs den muur
  Al de andere gebouwen.

„Daar is de brand! brengt water aan;
Ik heb u niet bedrogen.
Ziet gij geen vlam naar buiten slaan? —
Geen wonder! donker is de maan:
Men ziet geen hand voor oogen!

Daar in die schuur, vertrouwt mijn woord,
Daar woedt de vlam van binnen.
Brengt water aan, (zoo vaart hij voort)
Zoo wordt het vreeslijk vuur gesmoord,
Eer 't verder veld kan winnen."

En 't water spuit door slang en buis
Met onbedwongen stroomen,
En dringt met kracht in de oude kluis,
Maar eensklaps wordt een vreemd gedruisch
In 't wrak gebouw vernomen.

Daar stuift, van lijf en leden nat,
De wakkere secretaris,
Die 't vuur nog niet ontstoken had,
En die, van water overspat,
In nijpend lijfsgevaar is; —

Daar stuift hij, in zijn doel gestuit,
En 't brandtuig in de handen,
Op 't onvoorzienst zijn schuilplaats uit,
En roept: „Wat dwaasheid, dat gij spuit,
Eer gij de schuur ziet branden!

Wat is de burgemeester dom,
Zoo groot een haast te maken.
'k Ben nog niet klaar — komt straks weerom,
Dan brandt hier alles zwart en krom,
Dat dak en wanden kraken." —

Nu bleek aan ieder 't opzet klaar
Der wakkere overheden;
En de uitgetogen burgerschaar,
Gerustgesteld voor brandgevaar,
Ging weder huiswaarts treden.

De schuur bleef staan op 't wandelpad,
  ('k Meen, dat zij thans nog daar is)
En doet gedenken aan de stad,
Wat burgervader ze eens bezat,
  En welk een secretaris.

Het bezoek bij Frans Hals.

(Uit: J. A. ALBERDINGK THIJM, De twee portretten.)

Frans Hals! — Dat was geen spadasijn[1];
  En zoo hij pronken wilde —
Hij droeg, en 't was op zijn manier,
Als Euverman, de bandelier
  Van 't Glazenmakersgilde.
Maar kunstnaar? — Zweeg der volken stem —
God en zijn binnenst noemden 't hem.

In Haarlems veste sleet hij stil,
  Als burger man, zijn dagen,
En zoo hij, in zijn schilders-lot,
Bij 't daaglijksch brood den goeden God
  Nog iets voor zich mocht vragen —
't Was: „Heere, vóór mijn stervensdag —
Och! dat ik dien Van Dijck eens zag!"

Soms stond hij lang, in stil gepeins,
  Voor één van 's meesters stukken;
En sprak dan met een diepen zucht:
„Wat kleur!. . wat toets!. . wat diepte en lucht!
  Zoo zal 't mij nooit gelukken. . .
Och dat ik eens aanschouwen mocht
Den maker van zoo'n kunstgewrocht!"

En als van Werk- of Besjenshuis
  De waardige Regenten,
Wel deftig op een rij geschaard —
Met tabbaart, halskraag, hoed, en baard,

[1]) Voorvechter.

Vertrouwd aan Frans' talenten —
Zich lieten schildren door zijn hand
Op doek ter breedte van den wand —

En als hij in den vriendenkring,
Verzameld ter taveirne,
Zijn kruikjen bier naar binnen sloeg,
Bij tafelkout, vaak luid genoeg —
Dan dacht hij : „'k Mocht wel geirne
Reis hooren, hoe der schildren held
Van Dijck 't al met de lieden stelt."

Eens was Frans Hals, van 's morgens vroeg,
Bij 't lieve zonnestralen
Dat ginder op de huizen scheen,
Maar in zijn kluis den d a g alleen,
Den heldren dag liet dalen —
Eens — was hij vroeg aan 't werk gegaan
En legde een Schuttersdoelen aan.

Hij werkte vlug en vroolijk door,
Volijvrig als de mieren.
Vlug was hij — want een flinken kop
Begon hij soms en werkte 'em op
Des noods in vijf quartieren ;
En dan nog floot hij tusschentijs
Zijn vink in 't raam een nieuwe wijs.

Op eens — daar wordt zijn werk gestoord.
De klopper dreunt van buiten
Met dubblen weerslag op de plaat ;
Dat mops aan 't brommig keffen slaat,
Aan 't ramlen al de ruiten.
Frans vliegt ; hij denkt : „een Regentes !"
Doet op ; een vreemdling vraagt acces.

Een Heerschap was het, rijk gedost :
Een hoed met roode veder,
Een fulpen mantel, kanten kraag,
Een gouden keten, en omlaag,

Satijn in 't gele leder ;
Twee sporen, rinklend vol gezach —
Maar, om den mond, een heusche lach.

Twee lange knevels, hoofsch gekruld,
Bij 't bruin der vriendlijke oogen —
Een teedre blos op 't schoon gelaat,
Waar 't blonde hoofdhaar wel bij staat :
Ziedaar het beeld voltogen
Des mans, gelijk, in halven schrik,
Frans Hals hem zag bij d'eersten blik.

„Ei, meester !" sprak de vreemdling gul,
„Zoo vroeg reeds voor den ezel !
'k Had, om 't ontijdig uur, vertrouwd,
Dat gij nog ledig wezen zoudt."
Frans trilde in elke vezel.
„Had soms het Heerschap. . ." vroeg hij schuw,
„Me iets op te dragen ?. . 'k Zou voor u. . ."

„Neen, niet voor mij den dag verschikt !
Gij wacht wellicht de Heeren
Van dezen Doelen — 'k zal veeleer
Een ander uur . . een andren keer. ."
— „Neen, neen !" sprak Frans, „zij keeren
Niet voor een Woensdag ; zoo 'k dien tijd
Wellicht. . . maar zet u neer ; gij zijt. . ."

— „Ik dank je ; maar het jammerst is
Ik had maar ééne stonde
Om u te geven ; en. . . 'k zou graag
Mijn beeltnis hebben — nog van daag !"
— „Een uur ?" spreekt Frans, „'t zou zonde,
't Zou schande zijn, zoo kunst en vlijt
U niet kon schildren in dien tijd !"

Geheel oprecht is Frans hier niet.
Hij krabt zich achter de ooren,
Maar denkt : „Het splint is zoet verdiend
Van dezen mooien, blonden vriend ;

En 't uur is nooit verloren.
Daarbij : een flink figuur ! Ik wed —
Dat geeft niet eens zoo'n kwaad portret !"

De vreemdling heeft zich neergezet ;
Frans is aan 't werk getogen :
Hij ziet en schetst, en tempert snel,
En pakt de tonen straks zoo wel,
Dat, na hun kant ter degen
Gezacht te hebben. . hier. . . en daar. . .
Hij luide roept : „Mijnheer, 't is klaar !"

Hij steekt zijn kwastjens door 't palet.
De Heer met gapende oogen
Ziet nu den man, dan 't kunstwerk aan,
En roept : Dat hebt ge wél gedaan ! —
En 't uur is omgevlogen !
Maar hoe, daar slaat voor 't eerst de kerk ! —
Een klein half uur — voor meesterwerk !"

De vreemdling roemt in Frans' talent.
De schilder schertst er onder,
En lacht, en huichelt : „dat er meer
't Zoo zouden kunnen !" Maar de Heer
Noemt Frans het schilderwonder.
„'k Nam ook wel, maar. . . als dilettant,"
Zoo zegt de Heer, „'t penceel ter hand."

't Is lang geleden ; maar — ik zou. . ."
Vervolgt hij, en zijn handen
Glijdt straks de witte handschoen af,
„Zoo men mij verw en oorlof gaf,
Nog bijna watertanden
Om eens een enklen streek of wat. . ."
„Welnu !" riep Frans, „Mijn Heer ! fiat !

Hier hebt ge verwen en penceel. . ."
— „En gij, gij strekt," sprak de ander,
„Mij tot model ! Vlug op de bank !
Ik schilder u op de eigen plank ;

Ons beiden naast elkander."
Het Heerschap werkt een paar quartier,
En roept: „'t Is klaar, sinjeur! zie hier!"

Daar treedt de goede schilder toe,
En staart zijn beeltnis tegen:
Hij ijst, hij trilt, hij kijkt alweer,
Blikt naar de handen van den Heer,
En tot der dood verlegen,
Schreeuwt hij in 't eind, bleek als een lijk:
„Gij zijt de duivel, of — Van Dijck!"

Frans valt den Vlaming aan de borst;
Zijn vreugde kent geen palen;
Dat hij geen duivel voor zich ziet
Behoeft Van Dijck den kunstbroer niet
Te zeggen en herhalen.
Van Dijck, op weg naar Engeland,
Was Frans bezoeken in passant.

Hij stelde Frans' verdiensten hoog;
En of hij in zijn schatting
Zich ook bedrogen heeft misschien,
Dat kunt gij op 't Stadhuis gaan zien.
't Is knap! — naar mijn bevatting.
En wie dees meening soms niet deel,
Hij laat zich overzetten
Naar Londen; daar is nog 't paneel
(Het onwaardeerbaar kunstjuweel),
't Paneel der TWEE PORTRETTEN.

Een bezoek bij Jan Steen.

(Uit: VAN ZEGGELEN, Gedichten. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier").

Het bier was in huis en de kan hing er buiten,
En gaf ook de nering min daalders dan duiten,
Toch was het er lustig en ruim van krediet,
Maar schildren en brouwen — het voegde zich niet!

„Want", dacht vader HAVIK, „zijn mes houdt twee kanten,
Zit JAN voor zijn ezel, zijn GRIET dient de klanten";
Al vlogen zijn moppen naar Delfts brouwerij,
Toch zaten de zaken er duchtig op zij;
Want, lokte soms 't bordje de vrienden naar binnen,
Dan kwam er den schilder een waas voor de zinnen,
Dan droogde JAN STEEN het gedoopte penseel,
En 't glas eischte plaats voor palet en paneel,
Maar, mocht hij 't bij d' oude soms bitter verbruien,
Wie zou het den vroolijken schenker misduien,
Als hij voor de bent op geen druppeltje zag,
En 't krijtje soms zoek was voor 't vriendengelag.
Ja, schoon ook voor 't schildren het brouwen niet deugde,
Het een gaf genot en het ander schonk vreugde;
De kunst eischt een rond en gulhartig gemoed,
STEEN paste voor 't doek, maar voor 't leitje niet goed.
Zoo kwam eens JAN LIEFKENS den schilder bezoeken;
Ook rijk in talenten, maar poover in koeken,
Was deze, als de meester, een wakker gezel;
JANS werk deed hem goed en JANS bier was hem wel.
„Bijlo!" riep hij uit, „'k wil het kalf met je deelen,
Je zit, bij mijn ziel, je weer suf te penseelen.
Komaan, zet dien „man met zijn kiespijn" op zij,
Licht krijgen we samen zelf kiespijn er bij!
Ik breng wat te schransen: twee hoentjes als boter,
Kijk Janbaas, ik zag ze mijn leven niet grooter!
Laat GRIETJE ze braden, stuur KEES om tabak,
Zorg jij voor de spoeling, we kennen ons zwak;
Is 't bier — 't is probaat; is 't wijn — 't is nog beter,
De dorst is de cijns voor een lustigen eter."
„Dat's dingtaal", riep JAN, „kijk, je spreekt naar mijn hart,
We zullen smarotsen; ik sta voor mijn part,
Een kanneke wijn zal de reekning niet maken;
Mij dunkt 'k heb de boutjes al tusschen de kaken,
Het werken ging vlijtig en vlottend vandaag,
't Is wonder, maar de arbeid maak gretig en graag;
Of jij van de kippen veel over zult houen,
Daar zou ik vooreerst nog niet veel op vertrouwen!"
Het tweetal zat neer, zoo gezegd zoo gedaan,
De wijn werd getapt en de hoenders gebraan.

De geur spelde reeds wat de mond straks zou proeven;
Ze zaten verlangend en smachtend te toeven;
 Fluks was moeder STEEN met de vogels gereed,
 Geen kok van een prins, die ooit beter voldeed.
Gesaust en gebruind was het beetje recht smaaklijk,
En de eetlust der vrienden gezond en zeer zaaklijk.
 Men maakte geen omslag, en 't spreekwoord gestand:
 Die vlug met de hand is, is vlug met de tand,
Zoo zagen de broers van Sint-Lukas-gemeente
Dra 't kale karkas en 't ontplozen gebeente.
 Ze erkenden 't: men had in geen tijd zoo gesmuld
 De kan was geleegd, en de kan weer gevuld;
Nog zat men te peuzlen en hartig te pooien
En 't welzijn te drinken van GRIETJE VAN GOOIEN,
 Toen eensklaps de klink van de deur werd gelicht,
 En 't oog werd verrast door des pachters gezicht; —
Wijl deze 's lands recht van het mout wou ontvangen,
Was de eisch van den man om de boeken te erlangen.
 De boeken, begrijp eens! wat vraag aan JAN STEEN!
 Hij had wel een schetsboek, maar anders niet één.
Daar stond wel zoo iets op het leitje geschreven,
Maar kon men het leitje den pachter wel geven?
 Voorzeker, dat ging niet! Hij vroeg het zoo boud,
 Zijn toon was zoo trotsch en zijn blik was zoo stout!
Daar viel met dat heerschap maar weinig te mallen;
Wien zou dat bezoek op dat tijdstip bevallen?
 STEEN krabde zich 't oor, en zijn vrouw was ontzet,
 Wie drommel kende iedre bepaling der wet?
Maar LIEFKENS beet STEEN een paar woordjes in de ooren;
Dra werd hij weer vroolijk als even te voren.
 „Ga zitten, Sinjeur, want je lijkt wel wat moe",
 Dus sprak hij en schoof hem de schildersbank toe.
„Kom, drink eens met ons, je moest even hier dralen,
Mijn vrouw zal je flukskens de boeken gaan halen,
 Ze legt eerst eens even de jongens naar bed;
 Ik ben op dien regel zoo bijster gezet.
 Kom, Heerschap, tast toe, kom, ze zal u wel smaken".
Het aanzoek was dringend, 't was niet te verzaken;
 Hij proefde maar even, 't scheen wel naar zijn smaak,
 Hij proefde nog eensjes en . . . klaar was de zaak:

Een uurtje werd pratend en drinkend gesleten —
En dra waren boeken en pachtgeld vergeten.

De schilders, ze waren zoo goedig en gul,
Al werd hun genot ook gedeeld door dien sul;
JAN STEEN zat maar duchtig en dapper te schenken,
En sprak met zijn makker door oogjes en wenken;
Het edele sap had het doel niet gemist,
De kan raakte leeg en de pachter. . . besist.
Thans was het de vraag, hoe het best hem te loozen,
Zij dachten — en 't middel was weldra gekozen:
Men keurde het best voor des pachters fatsoen
Met hem in dien staat naar de wallen te spoen,
Men zeilde met hem naar de ligplaats der schuiten,
Die plek gaf opeens een idee aan de guiten;
De vrachtschuit van Leiden lag juist op vertrek;
Men sjouwde den topzwaren pachter op 't dek,
En liet hem door 't luikgat naar onderen zakken.
De schuit stak van wal en de kool was gebakken.
JAN STEEN gaf den schipper bijzonder in last
Een oogje te houden op d'oolijken gast;
Hij moest hem dien avond in Leiden verzellen
En hem aan het huis van JAN's vader bestellen;
— Want de oude, men weet het, bewoonde die stad —
En vragen of deez' geen logies voor hem had,
Dan konden ze 's anderendaags, na 't ontwaken,
Als 't beiden behaagde, de kennis eens maken,
En als vader HAVIK zijn beurs dan ontsloot,
En om het te schikken maar 't pachtgeld verschoot,
't Zou stellig hem lijken, want, zei hij gelaten:
Hij had nog geen slag om met pachters te praten.
Wel leek vader STEEN eer een leeuw dan een lam,
Toen hij het beschonken presentje bekwam —
Nu, ieder zal dit wel van harte gelooven,
Bedenkt men wat hachje op zijn hals werd geschoven.
Wel hing er in Leiden een potje te vuur
En kreeg JAN van HAVIK het lapje niet duur,
Wel werd menig hartlijk epistel gewisseld,
Maar toch werd de zaak door den oude bedisseld,
En d'eisch van den pachter vervulde hij dra,

Want de eer van den zoon was den vader te na.

Zoo ging het wel meer met den vroolijken schilder,
Zijn nering verliep, zijn talent werd te milder,
Te laat had de ervaring aan HAVIK geleerd,
Dat schildren en brouwen toch slecht harmonieert:
Het een deed hem hopen, het ander hem vreezen,
De tijd heeft hiervan de gegrondheid bewezen,
De brouwer van Delft ging te niet en verdween,
De kunst wijst nog steeds op den roem van JAN STEEN.

De Ithaka van Jan Trochée.

(Uit: VAN ZEGGELEN, Gedichten. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier").

Het vers was af van JAN TROCHEE,
Maar 't kostte ook zorg en klachten,
„Twee duizend regels, 't zegt zoo iets!"
Dus roept hij uit, „'k gaf niet voor niets
Mijn slapelooze nachten!

„Zag ik mijn werken soms verguisd —
Ik liet den vitlust brommen,
En 'k wreek mij thans door dit gedicht,
Want komt het eenmaal in het licht,
Hoe de afgunst zal verstommen!

„Verstommen, ja dat zullen zij,
De wreevle recensenten;
De drom Pygmaeën knielt weldra
Voor mijn verheven *Ithaka*
En ik krijg roem en. . . centen!

„Wat zeg ik? Wat prozaïsch woord?
Foei, centen voor een dichter!
Hem maakt én roem én eer slechts rijk;
Wie streven moog naar 't nietig slijk —
Poëten zijn verlichter!

„Twee duizend regels! 'k Heb geen tijd
  Om 't stuk in 't net te schrijven;
Wijl 'k voor deez' avond, te Overdam
In 't Nut, een spreekbeurt op mij nam,
  En 't is reeds kwart voor vijven.

„Half zes vertrek ik met de schuit,
  Dan ben 'k er ruim half zeven:
Loop onderweg mijn stuk eens door,
Ik reken op een goed gehoor.
  Nu — 'k zal *succes* beleven.

„'t Is waar, 't bestaat uit buitenlui, —
  Het gros van 't auditorie!
Maar onze boeren zijn niet gek,
Als 'k onder hen *éclat* verwek,
  Te grooter mijn victorie!

„Komaan, mijn schat, mijn levensvreugd,
  Mijn andre ziel, mijn ROZA!
Breng nu mijn overhemd en das,
Mijn rok en broek en overjas. . . .
  't Is zonde — wat al proza!"

„Och manlief," roept de goede ziel,
  „Kom eerst wat tot je-zelven;
Je blokt me waarlijk al te straf.
't Is dag en nacht; je zult je graf
  Met al dat dichten delven.

„Wat wordt je mager! als een hout!
  Ja, 't komt van 't verzen sjouwen;
'k Heb niets aan u, het zegt toch wat!
En dan zoo dikwerf uit de stad!. . . .
  'k Beklaag de dichtersvrouwen."

„Stil, prozamensch! Je wondt mijn ziel
  Met alledaagsche klanken;
Weet: als uw ga de lier besnaart,

Dan zweeft hij boven 't vlak der aard,
  Doorgloeid van dichtvuurspranken!

„Vaarwel, ik voel mijn roeping: 'k moet
  Den Helikon bestijgen!
't Is tijd, 't is meer dan tijd, zoo 'k meen,
Ik spoed mij naar de trekschuit heen,
  Ik kan haar juist nog krijgen."

Hij haalt de schuit, de roef is leeg,
  Doch neen, terdeeg gekeken —
Daar zit, bij 't kaarslicht, in een hoek,
Een man te blaadren in een boek.
  Hij geeft noch taal noch teeken.

„Die gluiperd daar", zoo denkt TROCHÉE,
  „Schijnt me een onvriendlijk wezen;
Maar 'k heb niets met den man van doen,
Zwijgt hij, ik kan dan met fatsoen
  Mijn *Ithaka* herlezen."

Nu, zoo gedacht was — wordt gedaan,
  De reednaar gaat studeeren;
Maar weldra doet 's mans ijver hem,
Met luider en al luider stem,
  Zijn verzen reciteeren.

„Wat's dat voor kost?" denkt de overman,
  „Die heer schijnt letterkundig;
't Is goed en wel, maar in een schuit,
Wie balkt daar ooit zijn verzen uit?
  Hij's schrikkelijk uitbundig!"

„Mijnheer", dus spreekt hij na een wijl,
„Ge schijnt me zeer poëtisch,
Doet ge ook iets aan de schoone kunst?
Een groote gaaf — APOLLO's gunst!
  Ge declameert aesthetisch!"

„'k Mag ook", gaat de onbekende voort,
  „Dolgraag gedichten lezen,

Bij voorbeeld die van H. en T.;
Maar *à propos*, die JAN TROCHÉE,
Die moet een ezel wezen!"

„Verraad, verraad!" roept de ander uit,
„De nijd vervolgt mijn schreden;
Je bent vast ook een van de bent,
Je houdt je, alsof je mij niet kent,
Maar. . . . 'k heb genoeg geleden!

„Hier is een vers, 't heet *Ithaka*,
Dat zal u spoedig leeren,
Wie 't is dien gij genegerd hebt:
Een, die met vrije wieken klept
En stijgt naar hooger sferen!

„Maar 'k acht u, noch uw laag komplot!
Hei, schipper, roep den jager;
Vervloekte vent, leg aan je schuit!
Ik wil, ik moet er daadlijk uit,
'k Ontvlied dien eerbelager!

„Die JAN TROCHÉE, waar gij van spraakt,
Hij, 't doel van tal verraders!
Die JAN TROCHÉE staat hier, ben ik!
Ha, 'k zie hoe gij verstijft van schrik. . .
Dat zullen al mijn smaders!

„'k Ga heen, 'k vergat mij anders nog,
Je hoort van mij eens later!"
„Verkeerd!" roept luid de schippersmaat,
„Verkeerd, Mijnheer!" — Maar 't is te laat,
Daar ploft TROCHÉE in 't water.

Hij stapte rechts, de wal lag links,
Het duister deed hem falen;
„Help", roept hij, „ik verga, 'k verzink!"
Het stuurvolk is kordaat en flink
En helpt hem zonder dralen.

30

Daar kruipt hij bibbrend op den kant,
  Beteuterd en verlegen :
Aan 't lijf geen enklen drogen draad,
Zijn zwarte pak — 't is disperaat !
  Dat viel dan bitter tegen !

Opeens gilt hij : „mijn *Ithaka,*
  O noodlot, is verdwenen !
Mijn vreugd, mijn hoop, mijn roem, mijn al !
Ach, schipper ! licht eens langs den wal,
  Och, help me, vaar niet henen !"

De schipper, een dienstvaardig man,
  Spalkt wijd zijn kijkers open,
Tuurt over 't water, pst en fluit,
Maar roept ten laatst meelijdend uit :
  „Het beest is vast verzopen !"

„Het is geen beest, het is een vers !"
  Herneemt de droeve zanger,
„Een vers", is 't antwoord, „anders niet ?
Jaag dan maar spoedig voorwaarts, PIET !
  'k Moet voort en toef niet langer."

Daar staat hij in de duisternis,
  Met weemoed in het harte ;
Zijn *Ithaka* verzwolg de vliet,
Een ander handschrift heeft hij niet. . .
  O namelooze smarte !

Hij tijgt naar huis, doornat en koud,
  Beroofd van al zijn glorie !
Groot is de ontsteltenis van 't gezin,
En te Overdam 't gemor niet min
  Van 't wachtend auditorie.

Wel schokte 't 's mans gezondheid niet,
  Doch 't leed was niet te dragen ;
Want *Ithaka* kwam nooit weerom,
En dit zal tot zijn ouderdom
  Aan 't zangrig hart hem knagen.

Of 't vers weer op het droge kwam —
Wie heeft het ooit vernomen?
Maar is dit zoo, och, hoor mijn bee,
Breng, lezer, 't stuk aan JAN TROCHÉE,
Zoo 't u ter hand mocht komen.

Jan Janszen.

(Uit: NICOLAAS BEETS, Dichtwerken. Amsterdam, W. H. KIRBERGER.)

Eer brengt een arme vader met vreugd zes kindren groot,
Dan dat zes rijke kindren
hem koestren in den nood.

Jan Janszen had gehamerd, gezaagd, geboord, geschaafd,
Bij dag en nacht gezorgd, gezweet,
geploegd, gezwoegd, geslaafd;

Zijn wijfje wist van sparen en zuinig overleg;
Zoo brachten zij zes kindren groot
en legden nog wat weg.

De zonen kregen vrouwen, de dochtren kregen mans;
Geen vader was gelukkiger
of rijker dan Jan Jansz.

Jan Janszen's haar werd grijzer, maar dat was niemendal!
Maar hij verloor zijn brave vrouw,
dat was een treurgeval;

Maar hij verloor zijn wijfje, dat was een bitter kruis;
Daar zat hij oud en eenzaam neer
in 't uitgestorven huis.

Daar zat hij, oud en eenzaam, te suffen bij den haard;
En menig dikke traan
rolde in zijn grijzen baard;

Daar zat hij, oud en eenzaam, en sloeg zich voor den kop :
„Och, dat hij maar wat jonger waar,
hij nam het werk weer op !”

Hij zat zoo lang te peinzen in doffe mijmerij ;
Zoo mager werd hij als een hout,
en zag den dood nabij.

Zijn kindren kwamen dikwijls en aten aan zijn disch ;
Maar dubbel woog hem de eenzaamheid
na korte lafenis.

„Kom”, sprak hij, ;„'k heb drie zonen, en elk zijn huisgezin ;
Kom, ik verkoop mijn have en goed,
en woon bij d'oudsten in.”

Jan Jansz. verkocht zijn boeltje, en deelde met zijn kroost.
„Vriend !” sprak hij tot zijn oudsten zoon,
„ik zoek bij u mijn troost.”

't Ging goed in de eerste weken ; wat minder op den duur ;
En eer het jaar verstreken was,
kwam menig moeilijk uur.

En op een vroegen morgen riep zoonlief vroolijk uit
„Heeft vader niets gehoord van nacht ?
Ik kreeg een jonge spruit.”

En eer de avond daalde, sprak hij zijn vader aan :
„Hoor, vader, waar uw armstoel stond,
moet nu het wiegje staan.

Wij wonen wat bekrompen, en in een klein bestek :
Gij moest bij broeder Gerrit gaan,
die heeft een groot vertrek.”

Jan Janszen zuchtte in stilte ; Jan Janszen zei : „Heel goed !”
Dus trok hij naar zijn tweeden zoon,
en schepte nieuwen moed.

't Ging best in de eerste dagen, in de eerste maand misschien ;
Maar eer 't een half jaar verder was,
had vader 't al gezien !

En op een kouden avond, daar hoorde de oude man :
„Gij stookt de kachel veel te heet ;
ik krijg er hoofdpijn van.

Maar warmte hebt gij noodig ; welnu, ik weet goed raad ;
Uw derde zoon is bakker, best,
dat gij daar wonen gaat."

Jan Janszen zuchtte in stilte; Jan Janszen zei: „Heel goed !"
Dus trok hij naar zijn derden zoon,
maar met een droef gemoed.

't Ging heerlijk de eerste dagen ; 't ging goed een week of wat.
Maar eer 't drie maanden verder was,
was hem de bakker zat.

En op een schoonen morgen sprak hij zijn huisvrouw aan,
Daar vader in den leunstoel zat,
zoodat hij 't kon verstaan :

„Een bakkershuis, lief wijfjen ! is net een duiventil ;
Een ieder loopt er in en uit,
en vader houdt van stil,

Ik wil den man niet jagen, maar beter leek hem wis
Het stille huis van Leentje-zus,
dat op den stadsmuur is."

Jan Janszen zuchtte in stilte ; „Maar,"
dacht hij : „'t is ook waar,
Een dochter hangt veel teerder aan ;
veel beter ben ik daar."

't Ging best in de eerste dagen ; 't ging goed nog menig week;
Maar ook het dochterhart liet los,
eer 't eerste jaar verstreek.

En in 't begin van 't tweede, daar kwam de schoonzoon aan,
En zei : „Hoe graag ik vader hield,
't is niet om uit te staan !"

Mijn vrouw sterft duizend dooden, als zij haars vaders stap,
Bij uitgang of bij thuiskomst, hoort
op deze steile trap

Zij zegt wel duizend malen : De man zou denken, dat
Hij ons te veel was, ver vandaar;
maar anders, weet je wat ?

Hij moest bij Betje wonen ; die is nog wel jaloersch,
Dat vader ons gekozen heeft ;
daar woont hij gelijkvloers."

Jan Janszen dacht : „Mijn Leentje, die meent het zeker goed,
En Betjen is jaloersch ! Kom aan
dat geeft een burger moed."

't Ging extra, de eerste dagen ; 't ging goed, een langen tijd ;
Toen ging ook Betjes teeder hart
zijn eerste warmte kwijt.

„Och vader, lieve vader ! dat booze rheumatiek !
Ik vrees het aan mijn huisje ligt ;
gij zijt hier altijd ziek.

Wou Grietjes man u hebben, dat was zoo mooi als 't kon !
Haar huisje, dat bij 't kerkhof staat,
heeft altoos lucht en zon."

Jan Janszen dacht : „Mijn Betje heeft gansch geen ongelijk."
Dus nam hij met een hoopvol hart
bij Grietjes man de wijk.

Hij was in 't kurkdroog huisje geheel op zijn gemak.
Doodgraver was zijn Grietjes man ;
dat was geen vroolijk vak.

't Ging goed in de eerste dagen; maar, na een week of wat:
„Grootvader!" zei het jongste kind,
daar 't op zijn knieën zat,

„Weet u wat Leenmoei zeide, toen zij bij Moeder was?
Dat u geen kamer beter leek
dan onder 't groene gras;

Een kamer, zooals Vader er dagelijks maakt en sluit..."
„Kind!" riep hij, zuchtte diep,
en — blies den adem uit.

Straks maakt de man van Grietje zijn kamertje gereed.
Nu komen al de kindren op,
in 't effen zwarte kleed.

Jan Janszen wordt begraven met plechtig rouwmisbaar
En op zijn grafsteen staat: „Hier rust". . . .
En dat is dan ook waar.

Eer brengt een arme vader, met vreugd, zes kindren groot,
Dan dat zes rijke kindren
hem koestren in zijn nood.

Het eerste weekgeld.

Door W. J. Hofdijk.

Zij was heur rijkdom gansch ontwend,
heur weelde. . . . ook heur genot?
Genot. . . . Wie waarlijk hier geniet,
dat machtwoord niet ten spot, —
Hem kent misschien de wereld 't minst,
omdat hij, licht bevreesd,
Zich in een kleenen hoek verschuilt,
onnoozel en bedeesd.

Maar rijkdom. . . . Hoe ze in 's vaders huis
dien ruim genoten had,

Toen 't leven haar slechts bloemen bood
op 't geur- en kleurrijk pad.
Toen haar elk koeltje werd verzacht,
als ware 't noordenwind,
Te ruw, te scherp, te killig zelfs
voor 's huizes liefste kind.

Maar weelde. . . . Hoe de jongling haar
ze voorgespiegeld had,
Die haar de poolster wezen zou
op 't verder levenspad:
Die in den voorhof van de min
haar koutte van de gaard
Des huwlijks, die de lusthof was
en 't paradijs der aard.

Een paradijs — voor dagen slechts,
voor luttle weken, ja!
En de engel met het vlammend zwaard —
dat was nu de eigen ga,
Die met een ruw en hard gemoed,
al was zijn aard niet boos,
Haar uit heur Eeden wreed verjoeg
en wegdreef voor altoos.

Hij rust in 't graf. Zij vloekt hem niet,
al liet hij, met te spa
En al te onvruchtbaar naberouw
haar niet dan armoe na;
Al moest ze met de luttle rest
van wat haar overschoot
Zich en heur jeugdig kind voorzien
van 't sober daaglijksch brood.

Wat heeft ze menig bitter uur
met arbeid doorgebracht,
Hoe menig langgerekten dag
na langgerekten nacht;
Hoe menig week, hoe menig maand,
hoe menig jaar misschien,

Opdat de ontbering toch heur kind,
heur eenig kind zou vliên.

Maar eindlijk — hoe de fiere kracht
der moederlijke trouw
Ook jaren lang braveeren mocht
de zwakheid van de vrouw —
Die heldre vlam bezweem en dook,
en daalde tot een vonk,
Die niet op 't donker levenspad
't gevergde licht meer schonk.

Door zorg en heimelijk verdriet,
te lang in 't hart verkropt,
Zonk ze eindlijk op het krankbed neer,
vermast en afgetobd;
En bleeke ellende sloop weldra
de sobre woning in,
En roofde 't laatste glimpje weg
van 't licht in 't kleen gezin.

Het kind was nu tot knaap gegroeid;
zij had *zijn* paradijs
Zoolang 't haar mooglijk was bewaakt, —
maar armoe maakt vroeg wijs.
En als hij aan heur ziekbed zat,
voor haar alleen slechts oog —
Dan woelde er toch iets in zijn hart,
dat *haren* blik bedroog.

„Er is zoo menig in de buurt,
méér zelfs dan ik nog kind,
Die met zijn eigen zwakke kracht
brood voor zijn *moeder* wint;
En waarom luiaard! gij dan niet?". . . .
die zelfbeschuldiging
Suisde in zijn hoofd en in zijn hart —
en eindelijk. . . . hij ging.

Hij ging, een glans van overmoed
op 't jeugdige gelaat;
Hij keert terug — en nu is 't trots,
wat daar te lezen staat,
Het kind van ouders, schatten rijk
bij d'aanvang van hun echt,
Heeft in zijn moeders weduwstaat
zich thans verhuurd als *knecht*.

En zij ?. . . . Voelt gij de marteling
van 't arme moederhart?
De kampstrijd tusschen smart en trots,
eer haar de zege werd;
De moeder van een handwerksman,
die 't loon bij uren telt. . . .
En toch ook — wat er schaduw grauwt —
de moeder van een held!

Och — eischt geen schaduw, maar het licht;
den traan niet, maar den lach.
Vijf dagen gingen om met pijn,
toen was het Zaterdag.
Zóó had zij hem nog niet gekust,
als hij ten arbeid toog;
't Was zichtbaar, dat zij elken dag
zijn offer zwaarder woog.

Zoo was de morgen droef genoeg.
Maar nu brak de avond aan.
Zij had met lust heur kleene taak
— heur huiswerk — afgedaan;
En aan 't eenvoudig feestdagmaal
is thans de moedervlijt,
Al toeft ook 't harte bij den zoon,
met volle zorg gewijd.

Daar knipt de klink; daar klapt de deur;
daar kraakt de mat — daar staat
De frissche knaap haar voor het oog
met hooggebloosd gelaat;

Daar strekt hij haar de handen toe,
gelijk zijn wangen rood —
Daar rolt het blanke zilvergeld
haar tinklend in den schoot.

Blank zilver. . . . In heur vaders huis
had goud slechts glans gehad ;
Daar schitterde de zonnestraal
den bleeken maanglimp mat.
Maar nooit had toen heur teedre hand
getaald naar d'evenaar ;
Het viel heur geest niet eenmaal in,
of dat wel blijvend waar !

Te midden van heur rijkdom was
zij steeds zoo arm geweest,
Te midden van heur armoe thans —
wat weelde zwelgt haar geest !
Zijn eerste weekgeld ! — Aan zijn hart,
dat thans van weelde blaakt,
Schreit zij en glimlacht : „Gij eerst, kind !
gij hebt mij rijk gemaakt !"

Meester Harmen.

Door Mr. J. Van Lennep.

„Zegt, makkers ! hoordet ge al vertellen
Van 't nieuw plakkaat ?" vroeg aan zijn rotgezellen
Te zamen voor de wacht gezeten op de stoep,
Een huurknecht van Pascharis troep :
„'t Werd afgelezen van de raadhuispui dees morgen
En 't staat ook, heb ik wel gehoord,
Reeds aangeplakt aan kerk en poort ;
Daar houdt zich binnen Gent verborgen
Een geuzenpredikant ter galge onlangs gedoemd,
En Meester Harmen in de wandeling genoemd.
Dewijl, alvorens hem te hangen,
Men, naar het recht der stad, hem eerst wel dient te vangen,
Zijn vijftig ponden groot op 't hoofd
Diens boozen ketters uitgeloofd." —

„Gands bloed! indien een van ons allen
Zoo'n buitenkans te beurt mocht vallen!
Sprak schele Peer de korporaal;
„Mijn beurs is thans bijzonder schraal;
Zij lijdt aan tering en 't zou hoogst mij welkom wezen,
Mocht ik haar op die wijs genezen."
„Zoo wordt dan", sprak een ander gast,
„Thans op de ketters weer gepast?
'k Begon voorwaar alree te vreezen,
Dat vrouw Margriet hen, naar Oranjes raad, voortaan
Hun vrijen gang zou laten gaan,
En dat men ons eerlang zou kunnen missen." —
„Neen, vriendlief! wie zoo dacht, zou schroomlijk zich (vergissen,"
Zei Peer: „ik weet van goederhand,
Duc d'Alva komt in Nederland,
En zal, zoo ik hem ken, geen geus in 't leven laten.
Dan breekt voor ruiters en soldaten
De gulden tijd weer aan: dan zien we een nieuw begin
Van 't plundren en verbeurdverklaren:
Dan keeren weer de vette jaren,
En halen we onze schae met dubb'len woeker in.
Zoo sprak men en politiseerde
Wel dapper voort, totdat de post
Op 't middaguur werd afgelost,
En elk naar zijn kwartier marcheerde;
Ook schele Peer. Terwijl hij huiswaarts keerde,
Zoo bleven steeds die vijftig pond,
Op 't geuzenhoofd gesteld, hem door de hersens malen.
„Ha", dacht hij, „trof het mij, dat ik den kerel vond,
'k Zag, als de bloem der korporalen,
Mij overal vereerd in 't rond,
Krediet herleefde: ik kon den tapper weer betalen,
En liet het Leuvensch bier in 't vaatje niet verschalen."

Zoo peinzend treedt hij verder voort,
Het hoofd vervuld met aangename droomen.
Maar zacht! wat heeft hij daar gehoord?
Wat onverwacht en welkom tooverwoord,
Zoo juist ter rechter tijd vernomen?

Voorzeker neen! 't is geen abuis,
Zij klonk wel duidlijk hem in de ooren,
De vraag, die ginds die ambachtsman liet hooren,
Bij 't ingaan van zijn deur: „is meester Harmen t'huis?"
En 't antwoord van de maagd: „waar zou hij anders wezen?
Voor zijns gelijken is het buiten niet gewaagd:
Zoo hij zich over straat vertoonde, 't waar te vreezen,
Dat gij hem nimmer wederzaagt."
Hier was 't gesprek mee afgeloopen,
En Gijs de weversbaas zijn woning ingegaan.
Maar schele Peer had al genoeg verstaan:
„Bij mijn patroon! wie dorst dat hopen,"
Zoo sprak hij, 't huis voorbijgeslopen,
Al bij zichzelf, „dat zoo terstond
't Gebraden peertje mij zou vliegen in den mond?
Het spreekwoord zegt op goeden grond:
Wie van den duivel spreekt, die ziet hem kwispelstaarten.
De vos is in de knip, en mij de vijftig pond.
Maar zacht!" „wij moeten hier aan 't deelen," sprakt Sint
(Maarten,
Daar ik toch zonder hulp den man
Onmooglijk uit zijn schuilhoek krijgen kan,
En elk die medegaat zijn aandeel zal begeeren.
Dan kom! geen zorg. Wat daarvan zij,
Dat zal de toekomst moeten leeren.
Het beste deel blijft toch in billijkheid voor mij.
Gans vijven, Peer! wat zult ge u diverteeren
En naar den aard uw buikje smeren,
Als eens dat lieve geld u huppelt in de tasch!
Wat zult ge blij de kroes doen klinken,
En op des geuzen welzijn drinken,
Die zich door u liet knippen, zoo van pas."
Al onder 't bouwen van die fraaie luchtkasteelen,
Stapt Peer vooruit, langs straat en plein,
Tot hij 't verblijf van zijn kaptein
Is ingetreên, om hem de ontdekking mee te deelen.
Hij krijgt gehoor en geeft verslag
Van alles wat hij hoorde en zag.
Pascharis prijst zijn trouwbetooning
En geeft hem last, op 't uur van middernacht,

Verzelschapt door een sterke wacht,
Te trekken naar des wevers woning,
En daar den geuzenpredikant
Te vangen en te slaan in band.
Peer neemt zijn afscheid, zoo gelukkig als een koning,
En trekt naar 't bierhuis heen, waar hij bij kroes en kaart
Den tijd zal dooden, tot zijn makkers zijn vergaard.
Reeds is er uur op uur verloopen ;
Reeds heeft ons korporaaltje kan bij kan,
Op rekening van 't bloedgeld, leeggezopen :
In 't eind, daar komt de bende, man voor man,
De reeds verlaten kroeg behoedzaam ingeslopen.
Men zet zich, steekt de koppen bij elkaar,
En overlegt, in 't rond gezeten,
Terwijl de kroes vooral niet wordt vergeten,
Hoe of men best den aanslag klaar'.
Ras is 't bepraat : elk ziet zijn taak zich opgedragen ;
Maar niet zoo spoedig mag men slagen
Om 't eens te worden, op wat wijs
De deeling van den uitgeloofden prijs
Geschieden zal : de een meent, elk heeft gelijke rechten :
Een tweede erkent, aan Peer behoort een grooter deel ;
Een derde wil : de teerling zal beslechten ;
Men scheldt reeds, raast en tiert, ja staat bereid te vechten ;
Licht ware er bloed gestroomd in 't fel krakeel,
Toen van Sint Bavo's hoogen toren
De klok van twaalven zich liet hooren.
Dit maakte een eind aan allen twist.
Een uit den hoop sloeg voor, en wist het door te drijven,
Elks recht zou ongeschonden blijven,
Totdat de quaestie door Pascharis werd beslist.
Nog eenmaal werd de kroes, en boordevol, geschonken,
Op goed succes nog eenmaal rondgeklonken,
En voorts was 't : uitgerukt, geschouderd elk musket,
En onder Peer's gelei de donk're Gentsche stegen
En straten doorgestapt met loomen dronkaardstred. —

De stilte heerscht alom : geen sterv'ling komt men tegen.
Men heeft de buurt, waar 't huis des wevers is gelegen,
In 't eind bereikt ; straks wordt de toegang afgezet,

En 't erf van acht'ren als van voren door soldaten
Zoo nauw bewaakt, dat niet een muis
(Tenzij 't een vleermuis waar) de woning kan verlaten.
Toen dapper aangeklopt; „hei holla! daar in huis!
Op! op, en laat ons in. In 's konings naam! doet open!"
Zoo schreeuwt men, wijl een woest geweld,
Een bonzen op de deur, alsof men ze op wou loopen,
Den luid herhaalden last verzelt,
En al de buren wekt, door 't vreemd gedruisch ontsteld.
De wever, op 't gerucht zijn bedstee uitgekropen,
Vertoont aan 't raam zijn bleek gelaat
En vraagt, nog half van slaap bevangen,
Terwijl hij naar omlaag de dodd'rige oogen slaat,
Wie of het zijn, die nog zoo laat
Hem storen in zijn rust, en wat zij toch verlangen.
„Dat zal u blijken, snoode guit!"
Roept Peer: „zoodra ge uw deur ontsluit:
En wacht maar niet, dat wij ons zelf een toegang banen." —
Verschrikt op 't zien van dien soldatenstoet,
Van wier verschijning hij de reden niet bevroedt,
Spoedt zich, ondanks zijn wijfjes tranen,
De ontstelde wever naar beneen,
In 't aangezicht nog bleeker dan zijn linnen;
Vrouw, dienstmaagd, knechts, 't raakt alles op (de been.
Men schuift de grendels weg: het woest gespuis treedt binnen,
Peer aan hun hoofd, die met een luiden vloek
Terstond beveelt: „breng licht, opdat men 't huis (doorzoek;
Of, wilt ge liefst die moeite sparen,
Zoo lever ons den geus goedwillig uit." —
„Vriend!" zegt de wever: „wil, ik bid u, toch bedaren
En eerst de reden mij verklaren,
Waaruit uw vreemd vermoeden spruit,
Een vijand heeft, door broodnijd wis gedreven,
Mij zulk een klad boosaardig aangewreven:
Ik ben een goed katholisch man,
Als heel de buurt getuigen kan,
En heb geen geus ooit nachtverblijf gegeven." —
„Wij geuzen huizen!" roept de vrouw,

Gansch verontwaardigd: „neen! gij zijt verkeerd hier, vrinden
Wij zijn aan koning Flips en de oude leer getrouw.
Het wildbraad, dat gij zoekt, zult gij bij ons niet vinden.” —
„Tut! tut!” bromt Peer, geheel verstoord:
„Ik laat mij met geen praatjes blinden.
’k Weet wat ik weet, en ’t kost mij slechts één woord
Om daad’ijk u den mond te snoeren.
’k Zoek Meester Harmen — en gij zult ons tot hem voeren!”—
„Hoe Meester Harmen!” bauwt het gansch gezin hem na:
„Dien zoekt gij? Is het ernst of scheren?” —
„Ja, Harmen, ja: ja, duizendwerven ja!
En breng ons tot hem, fluks! of ’k zal u m o r e s leeren.”
De wever ziet verbaasd zijn vrouw aan, zij haar man.
De knechts elkaar, en ’t is in elken blik te lezen;
„’k Begrijp er niet een jota van.”
„Dan — daar geen weerspraak helpen kan —
Besluit baas Gijs gedwee te wezen,
Verzoekt, dat Peer hem volge met zijn maats,
En sluit een deur aan ’t eind der huisgang open.
De korporaal, met drift vooruitgeloopen,
Snelt d’oopning door en staat. . . waar? op de binnenplaats.
„Ha!” roept hij straks, „ik zie u al, vriend Harmen!”—
Met grijpt hij toe, de haastige armen
Vooruitgestoken, waar, gelijk hij meent, de geus
Zich, in een donk’ren hoek, te zamen houdt gedrongen.
„Wof!” klinkt hem ’t antwoord toe, en blaffend opgesprongen
Pakt hem op ’t onvoorzienst een hofhond bij den neus.
„Koescht!’ zegt de wever: „koescht, wij zijn hier onder vrinden
En gij, mijn goede lien!” vervolgt hij, wijl het beest
Zijn prooi weer loslaat en zich neervlijt, heel bedeesd:
„Ik weet niet, wien gij dacht te vinden;
Maar — vraagt het heel de wijk van ’t een naar ’t ander end
Geen Meester Harmen dan mijn hond is hier bekend.” —
Wat dient hier bijgevoegd? — De gansche bende lachte,
Behalve Peer, gelijk zich best
Begrijpen laat. Voor ’t loon, dat hij verwachtte,
Kreeg de arme hals provoost-arrest,
En hoorde sinds, door wie hem mocht ontmoeten,
Zich met den naam van „hondenvanger” groeten.

De Glimworm en de Pad.

Door Mr. J. VAN LENNEP.

Vonklend door het looverduister,
Zelf onkundig van haar luister,
Lichtstar van den klavergrond,
Doolde een Glimworm in het rond.
Uit het zwabbrig slijm gekropen,
Stort een Pad, met vuil bedropen,
Op dien fel gehaten schijn
't Onweerstaanbaar moordvenijn.
„Waarom doodt in arren moede,
Waarom doodt mij uwe woede,
Daar 'k u nooit beleedigd had ?" —
„Waarom licht gij ?" bromt de Pad.

Uit het land van Kokanje.

(Uit: DE GÉNESTET, Dichtwerken. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier").

Daar leefde — het sprookje schijnt waar op mijn eer —
Een moedige, goedige koning weleer ;
In zijn zalige jeugd
Had de roem hem verheugd.
Nu woonde hij stil in het land van Kokanje,
Hield veel van zijn volk en nog meer — van champanje.

Aan tafel, bij 't schuimen van d'edelen wijn,
Met makke ministers aan 't geurig festijn,
Sloeg hij dikwijls een ui,
In een lustige bui,
En schreeuwde, verrukt door de flesch die hem lief was,
Dat de eerste minister een oolijke dief was !

Hij scheen met die heeren bepaald familjaar.
Vaak zaten ze laat in den nacht bij elkaer,
Met een eerlijken roes,
In een heerlijken soes,
En brachten het verder in snuggere zetten,
Dan 't slimste, dan 't leepste der staats-kabinetten.

Het Hof van mijn prins was aardig als geen,
Zijn Rijkskanselier was zijn Hofnar meteen.
'tWas een schrandere borst,
Hij kwam goed bij zijn vorst,
Want wie zoo bemind als de Heer van Kokanje
Of geestig als hij, bij een beker champanje?

Eens, 't was op een duchtig en kluchtig soupé,
Riep de vorst aan 't dessert: „Eh, v'la une idée!
O mijn zotskap, mijn Floor,
Leen mij aanstonds het oor;
Ik zeg u, o puik aller grootkanselieren!
Ik wil al mijn vrindjes met lintjes versieren.

„Ik wacht u op morgen bijtijds aan 't paleis,
Dan trekken wij fluks met ons tweedjes op reis,
Naar den graaf Cantenac
En den prins van Pauillac,
Et caetera, 'k zal eerst maar de heeren beschenken
En dan wel mijn stomme Kokanjers bedenken.

„Dat niemand het doel van ons toertje verklap!
Want dan heb ik eer noch pleizier van de grap!
Floor, we rukken er heen
Met ons beidjes alleen:
En moge, als de vrienden niet wonder verrast zijn,
Mijn hoogheid geen prins en jou zotheid geen kwast zijn!"

En d'anderen morgen voor dag en voor dauw,
— De stad was nog stil en de katjes nog grauw —
Daar kwam jolig en vlug,
Met een zak op zijn rug,
Ons rijkskanseliertje, de bloem aller gekken,
Met aardige deuntjes zijn Majesteit wekken!

Een vloek en een zucht, en de Prins stond gekleed,
Gepoetst en gespoord tot den aftocht gereed:
Hij gaf Floor een sigaar
— Allergruwelijkst zwaar —
En 't geestigste paar uit het land van Kokanje
Trok heen — na een stevig ontbijt met champanje.

Maar nauwlijks zit Floorneef nog stevig en vast,
Of Sire roept uit: „Wat is dat voor een last?
Wat behelst, groote mug,
Toch die zak op je rug?"
„Ik ben kanselier,", — zegt de Nar — „dat zijn lintjes
En kroontjes en kruisjes voor jou en je vrindjes!"

De koning werd nurksch, maar hij vond toch per slot
't Idee niet zoo gek en zijn Hofnar vrij zot,
En het tochtje ging voort,
Amuzant, ongestoord,
Het zonnetje scheen, en zij zongen en kusten
De lieve Kokanjesche meisjes met lusten!

Zij naadren de grens al in wilden galop,
Daar krijscht het opeens: „Stop, je Majesteit, stop!"
En ontdaan en vervaard
Tuimelt Floor van zijn paard,
En rolt op zijn zak: „Ik heb alles verloren!
Genade, genade voor mij en mijn ooren!"

De koning verschrikte, werd rood en werd bleek:
— „Wat, leelijke zotskap, wat? Spreek of ik steek
Dezen dolk, domme dwerg,
Door je been en je merg. . ."
— „Och," snikte hij, „Sint Jozef! hoe kon het gebeuren,
Heeft Sire te-met niet mijn zak hooren scheuren?"

„Om duidlijk te spreken, genadige vorst,
Die zak, vol met ridders! zoo dapper getorst,
Hij is leeg — als mijn hand!
Als de schatkist van 't land!
We hebben zoo holderdebolder gereden. . . .
Kijk, alles is hier door dit gaatje gegleden."

De goedige koning keek donker en zuur,
Maar hield zich niet goed op den duur bij 't figuur
Van den rollenden Nar,
En hoe bitter en bar
In 't eerst ook zijn vorstlijke stem had geklonken,
Hij had in zijn hart al vergeving geschonken.

— „Mijn Rijkskanselier, zijn uw tranen oprecht ?”. . .
„Ze zijn”, snikt de Hofnar, „als paarlen zoo echt.”
— „Nu rijs dan, en vlug
Naar de stad maar terug!
Den zak weer gevuld in het land van Kokanje. . . .
Betaal onderweg voor je straf mijn champanje!”

De reis ondertusschen van ’t hoofd van den staat
Was lang in Kokanje bekend en bepraat;
Och, geheimen meestal
Zijn publiek overal;
Maar meer nog! op markten en straten en wegen,
Alom kwam men linten en ordetjes tegen.

Die had het bekoorlijk, verlokkend sieraad
Gekocht van een Jood of een beedlaar op straat,
En die vond het op weg;
In een goot of een heg;
Die liep er met drie, die met zes, die met negen;
Een vierde weer had het door vrouwlief gekregen.

Die kreeg het uit achting cadeau van een vrind,
En die zocht zich blind om een leeuw en een lint;
’t Werd besteld en gezocht. . .
En geruild en verkocht. . . .
De knappen, die ’t vonden, zij lachten en dachten:
Het best is den afloop van ’t grapje te wachten.

„De koning keert weer!” roept de faam door het land;
De Riddertjes raken geducht in den brand.
Maar een oud-advocaat
Gaf hun eindlijk den raad
Naar ’s rijks kanselier met de vondst zich te wenden,
Of — franco — ’t kleinood naar de hofstad te zenden.

De koning keert weer , nu bekend en begroet:
Men joelt op zijn weg en men wuift met den hoed;
Daar opeens door ’t gemeen
Dringt een manneke heen,
En legt aan den voet van den vorst van Kokanje
Twee starretjes neer en — een rolletje franje.

En Sire, geroerd door zoo'n eerlijken borst:
„Voor u!" — roept hij uit — „een geschenk van uw vorst
Hou het vrij, goede vrind,
En blijf steeds welgezind. . ."
Maar pas is die uitslag, zoo gunstig, vernomen,
Daar krielt het van eerlijke luitjes bij stroomen.

De goedige koning bleef goed en royaal,
Trakteerde de zaak op een vorstlijke schaal,
En de rijkskanselier
Had een gloeiend pleizier,
Men dronk hem ter eer alle dagen champanje.
En 't feest nam geen end in het land van Kokanje.

De wijzen alleen bleven stilletjes thuis
En hielden zich af van het vroolijk gedruisch,
En zij kermden: „Helaas,
Zijn de menschen toch dwaas!
Kan de eer, door het toeval ook zotten geschonken,
Het hart van den eerlijken wijsgeer ontvonken!"

Daar leefde — het sprookje schijnt waar op mijn eer —
Een moedige, goedige koning weleer,
En op aarde geen rijk,
Eens het zijne gelijk!
Nu ligt alles stil in het land van Kokanje,
Al prijken er velen met lintjes en franje!

De Aalsmeerder boer.

AAN HET HAARLEMMERMEER IN 1839.

(Uit: NICOLAAS BEETS, Dichtwerken. 1830—1873. Amsterdam, W. H. KIRBERGER.)

Groote Plas, Groote Plas,
'k Wou je leeggemalen was!
Want je knabbelt alle jaren,
Aan mijn weiland, met je baren,
En het kost me vrij wat geld
Om je perk te zien gesteld.

Kijk, waar nu de schepen varen,
  Heeft mijn vader mij verteld,
Dat veel landerijen waren,
  Meer dan zevenhonderd roe,
  Van het Oost naar 't Westen toe.
Die zijn allemaal gevallen,
  Slokop! in je holle maag;
En nog helpt het niet met allen,
  En nog benje even graag.
Daarom, toen 'k heb hooren praten,
Dat je in 't oog liep bij de Staten,
  Ben ik in de Nieuwe Zwaan
  Met een vroolijk hart gegaan,
En ik heb het aan de vrinden,
Die ik in 't gelag mocht vinden,
  Voorgelezen uit de krant,
En gedronken op de Heeren,
Die je kansen doen verkeeren,
  Ten profijte van het Land.
  Groote Plas, Groote Plas,
  'k Wou je leeggemalen was!
'k Had veel liever duizend morgen
  Van je vetste en puikste land,
Dan hier steeds te zitten zorgen
  Aan je natten waterkant.
'k Snee veel liever garst en haver,
  Kool- en raapzaad naar me toe;
  'k Joeg veel liever kalf en koe
In je diepte op malsche klaver,
  Dan ik 't nu mijn schuitje doe.
'k Heb de Purmer eens bekeken,
  'k Ben de Beemster rondgegaan,
  En het stond mij beter aan,
Niets te zien dan groene streken,
  Overal in 't rond bezet
  Met veel huisjes, knap en net,
Dan op al die witte bellen,
Die er op je golven zwellen,
  Als de wind er onder spookt,
  Net alsof je water kookt.

Groote Plas, Groote Plas,
'k Wou je leeggemalen was!
'k Zou mijn hoed wel lichten willen
Voor de molentjes, wier vlucht
't Water op het rad zal tillen
En verheffen 't in de lucht.
Ik zal lachen dat ik schater,
Als ik voor mijn oogen zie,
Dat er, in een maand twee drie,
Al wat daling komt in 't water;
En als eens de maaitijd komt
En ik mag er koren snijden,
Zal ik, hoe je nu ook bromt,
Op je bodem mij verblijden,
En ik vier een boerenfeest,
Waar je water is *geweest.*

Roosje.

Door J. Bellamy.

Daar was in Zeeland eens een man,
Hij had een aardig kind,
Een meisje, dat van iedereen
Om 't zeerste werd bemind.

De man, gelijk men denken kan,
Was grootsch op zulk een schat:
Te meer — daar hij zijn lieve vrouw
Daarbij verloren had.

Wat nam hij Roosje menigmaal
Al zuchtend in zijn arm,
En kuste met een traan in 't oog
Heur roode kaakjes warm!

Dan zei die teedre, goede man:
„Gij hebt geen moeder meer!"
„Ja wel!" zei dan het zoete kind,
„Bij onzen lieven Heer!

Dat hebt gij immers zelf gezegd :
Maar waarom ging zij heen ?
Zij had mij niet zoo lief als gij,
Want zij liet ons alleen !"

De vader sprak geen enkel woord,
Maar kuste 't kleene wicht ;
En onder 't kussen dekte een stroom
Van tranen zijn gezicht.

Dit meisje werd wel schielijk groot
Zij was de roem der stad ;
Geen vader, die haar voor zijn zoon
Niet reeds gekozen had !

Wat was dat lieve meisje schoon !
Wat had ze een nette leest !
Wat was zij aardig en beleefd,
Zoo deugdzaam, zoo vol geest !

Zoo vriendlijk als de schoone maan,
Als ze opkomt uit de zee
En op de blanke duinen schijnt,
Zoo vriendlijk was ze mee.

Heur lieflijke oogen waren bruin,
Niet vurig, — kwijnend, zacht ;
Heur lachje was als 't morgenrood,
Dat aan de kimmen lacht.

Wanneer zij met de Zeeuwsche jeugd
Een luchtje schepte aan 't strand,
Dan las ze op elken tred heur naam
Geschreven in het zand.

Geen jongeling, die niet voor haar
Met eerbied was bezield,
Haar niet voor de allerschoonste bloem
Der Zeeuwsche meisjes hield.

Daar leeft in Zeeland in het strand
Een kleine, ronde visch,
Die voor der Zeeuwen kieschen smaak
Een lekker voedsel is.

Des zomers, als de zuidenwind
Langs kleene golven speelt,
En vriendlijk 't gloeiende gelaat
Des nijvren landmans streelt,

Dan gaat de jeugd met spade en ploeg
Naar 't breede, vlakke strand ;
En ploegt dan, vol van vroolijkheid,
Het dorre, natte zand.

Dan grijpt in de opgeploegde voor
Een rappe hand den visch ;
En dikwijls is de vlugste hand
Te traag bij dezen visch.

Intusschen speelt en stoeit de jeugd,
En fladdert door het nat,
Dat schuimend, met een groot gedruisch,
In mond en oogen spat.

De jongeling grijpt een meisje op,
En draagt haar mede in zee,
Het meisje roept en wringt vergeefs,
Hij draagt haar mede in zee.

't Was eens een schoone zomerdag,
En 't puikje van de jeugd
Ging naar het strand met spade en ploeg,
En voelde niets dan vreugd.

Het lieve Roosje was er bij ;
En ieder jongeling
Vergat den ploeg, vergat den visch,
Als ze aan zijn zijde ging,

Een jongeling, die haar 't meest beviel,
Bleef immer aan haar zij ;
Hij zeide aan Roosje menigmaal
De zoetste koozerij.

Nu drukt hij eens heur zachte hand,
Daar hij een kusje steelt,
En met de lokjes om haar hals,
Heur bruine lokjes, speelt.

Het meisje wringt zich los, en zegt :
„Gij stouterd daar gij zijt,
Plaag nu ook de andre meisjes wat,
Gij plaagt ook mij altijd !

Ai, ga naar de andre meisjes heen !
En laat mij nu met vree". . . .
„Zoo gij mij nu geen kusje geeft,
Dan draag ik u in zee !"

Zoo spreekt de jongling, — en zij vlucht,
Zij vlucht al lachend heen.
Hij volgt haar na, en slaat zijn arm,
Al lachende, om haar heen,

Nu roept en schatert al de jeugd :
„Draag Roosje nu in zee."
Hij grijpt haar ijlings van den grond,
En loopt met haar in zee.

De sterke jongling kust den last,
Dien hij zoo gretig torst,
En klemt het allerliefste kind
Nog vaster aan zijn borst.

Het meisje roept en bidt vergeefs ;
Hij gaat, al fladdrend, voort :
Het water spat, en klotst, en bruist,
Dat hij haar nauwlijks hoort.

In 't eind was hij zoo ver gegaan,
Dat iedereen aan 't strand
Vol vrees en schrik gedurig riep:
„Genoeg, keer weer naar 't strand!"

Opeens, daar hij teruggekeert,
Staat hij vertwijfeld stil:
„Help Roosje!" roept hij, „Groote God!"
En Roosje geeft een gil.

„Mijn vrienden, helpt mij, ach, ik zink
Hier in een draaikolk neer!"
Het meisje grijpt hem om den hals,
En zinkt met hem ter neer.

En zinkt, en draait voor 't laatst haar hoofd
Stilzwijgend naar het strand,
Doch was in 't eigen oogenblik
Verzwolgen in het zand!

Daar stond de jeugd gelijk versteend;
Geen mensch, die zuchtte of sprak, —
Tot eindlijk uit eens ieders oog
Een stroom van tranen brak.

„Mijn God! is 't waar? Is Roosje dood?
Ligt Roosje daar in zee?"
Zoo klaagt en gilt nu iedereen;
De duinen gillen mee.

Wel schielijk werd het droef geval
Verkondigd in de stad,
Geen mensch, hoe norsch, hoe hard hij waar,
Die niet verslagen was.

De jeugd ging zwijgend van het strand,
En zag gedurig om;
Een ieders hart was vol gevoel,
Maar ieders tong was stom!

De maan klom stil en statig op,
En scheen op 't aaklig graf,
Waarin het lieve , jonge paar
Het laatste zuchtje gaf.

De wind stak hevig op uit zee,
De golven beukten 't strand,
En schielijk was de droeve maar
Verspreid door 't gansche land.

Historische Romancen.

Door J. E. Banck.

I

Pieterbaas.

Daar landde, op zeekren morgen,
Een vreemdling te Zaandam,
En niemand wist te zeggen,
Van welke plaats hij kwam.

Hij huurde zich een woning, —
Een needrig huis en erf, —
Scheepstimmerman van ambacht,
Bezocht hij trouw de werf.

Wat ruw in zijn manieren,
Maar met een hart van goud,
Was „Pieterbaas'' ook weldra
Met iedereen vertrouwd.

„Wie baas wil zijn en blijven,'' —
Dacht Pieterbaas terecht, —
„Die moet geen moeite schuwen,
De baas begint als knecht.

Wanneer mijn schip voltooid is,
Dan zeil ik naar mijn land,

Zal ik het roer omknellen
  Met vastberaden hand."

En van den vroegen morgen
  Tot aan den avondstond,
Weerklonk zijn forsche bijlslag
  Den omtrek in het rond.

Hoe zal het vaartuig heeten ?
  Hoe zijn bestemmingsplaats ?
Wie is die nijvre werkman,
  Die wakkre „Pieterbaas ?"

Die werkbaas is czaar PETER,
  DE GROOTE metterdaad !
Het schip, dat hij helpt bouwen,
  Het Russisch schip van staat !

II

HET RAD VAN AVONTUUR.

In *Vlissingen,* die oude
  En welbekende stad,
Stond eens een kleine jongen
  Te draaien aan een rad.

Ik zal zijn naam niet noemen,
  Daar gij dien reeds vermoedt, —
Dien touweslagersjongen,
  Gij kent hem immers goed ?

Ik heb — zoo dacht de jongen —
  Reeds van mijn rad geleerd,
Wat onder is, komt boven,
  En ook zoo omgekeerd.

Ik huiver bij het denkbeeld,
  Wanneer die lange lijn,
Die zich zoo rustig voortzet,
  Mijn levensdraad moet zijn ;

Want aan het lijntje loopen
En achterwaarts te gaan,
Ik dank je wel, de lijnbaan
Wordt nooit mijn levensbaan!

Indien de baas het toeliet,
Welnu,. . laat zien,. . ik zou
Een lange scheepslijn maken,
Of stevig kabeltouw;

En met dat touw, als leiddraad,
Liep ik dan ruglings voort,
Liep ik tot aan de haven
En — wipte mij aan boord!

Dan klom ik in den scheepsmast
En kwam er dan eerst af,
Als mijn vertoornde vader
Mij zijn vergunning gaf.

„Die jongen wil niet deugen,
Hij moet het zeegat in",
Zou wel mijn vader brommen,
Maar ik had toch mijn zin.

Met moed en lust betreed ik
Het nieuwe levenspad,
Dan loop ik aan het gangspil
En draai opnieuw het rad.

Naarmate dat het anker
Zich opheft uit den vloed,
Heft ook het beeld der hope
Zich op in mijn gemoed.

En is het anker boven,
Dan stijgt mijn vreugd ten top,
Het ankertouw in handen,
Haal ik het verder op.

Als in de lijnbaan loop ik
  Dan langzaam achteruit,
Ik kom van het vóóronder
  Allengs bij de kajuit;

Ik word een stuurmansleerling
  En houd het roer omvat,
Een raddraaier, als ik ben,
  Blijft altijd bij het rad!

Wie weet, wat vreemde dingen
  Ik op mijn tochten zie,
Om later te vertellen,
  Zooals *Jan Compagnie!*

Gij kent hem wel, dien neger,
  Dien raadsman van *Michiel*,
Zwart als een schoorsteenveger,
  Maar met een blanke ziel.

Jan zeide laatst: „*De Ruyter*.
  Je bent je naam niet waard,
Je moest het schip verkiezen,
  Dat is je hobbelpaard!

Het varen is wel aardig,
  Als ge op uw tellen past,
Maar als je niet wilt deugen,
  Dan kom je vóór den mast;

Dan wordt je vastgebonden,
  Geslagen met een touw, —
Dat voor een touweslager
  Verschriklijk wezen zou!"

Maar daarvoor zal ik zorgen,
  Dat mij die straf niet wacht,
Die schande ware ondraaglijk,
  Ik neem mij goed in acht.

En keer ik eenmaal weder
  Met oorlogsroem en buit,
Dan steek ik voor mijzelven
  De vlag en wimpel uit!

Waar dwalen toch mijn zinnen?. . .
  Ik troost mij op den duur,
Wie weet, wat kan gebeuren:
  Het *rad van avontuur!*

Lochem behouden.

Door A. C. W. Staring.

Portiers Jan voerde daags de jongens aan
Naar Lochems school en naar de kegelbaan.
's Nachts was het stroopens tijd; als beurteling
Zijn weg, dan oost, dan west, door 't jachtveld ging,
Draafde onze Nimrod voort op 't scheemrig pad,
Of 't Molen- of Bagijnstraat in de stad
Bij klare zon was.
                                        Doch, om haas noch hoen,
Slechts om 't gevaarlijk spel was 't hem te doen!
Een spreeuw, een uil te ontnestlen in den muur
Van 't leegstaand klooster was geen avontuur
Zijns moeiens waard! zijn weg ging steiler op:
Den raaf na, in een dichten eiketop.

    Maar nu was Jan verbluft! De Spanjaard zat
En loerde op Zutfens wal: Jans moederstad
Vroeg angstig hulp; Ballochi bracht ze, en ziet,
Zijn strengheid duldt het nachtlijk zwerven niet;
Het krijgsvolk speelt den meester op de baan;
Uit heeft de jacht! het keeglen is gedaan!

    „Eilaas, wat raad? — Korts ook van school volleerd
Naar huis gestuurd! — hoe leeggaans last geweerd?"
Zoo zucht Jan, en hij druilt den Berkelkant
Diep mijmrend langs!

„Ik neem de spa ter hand!"
Staat eindlijk bij hem vast. Zijns vaders hof
Ligt woest; daar zet hij 't werk op, om den lof
Van baas tuinier te winnen: hem genoegt
Niets kleins! Ook drijft hij 't spitten, dat hij zwoegt;
En vangt steeds met „Wilhelmus" in de vroegt'
Luidruchtig aan.

Zoo deed hij zeekren dag,
En had van voor de poort, die bergwaarts zag,
D'ontheinden weg in 't oog. En breedgelaan
Kwam door de kloof des bergs een hooivracht aan,
Nog een! nog een! — „Hooi! Hooi!" roept onze gast;
„Hier dient op 't voordeel van de koe gepast;
Het plukken is een recht, dat bij de poort
In oorlogstijden als in vree behoort.
Dat handhaaft Jan! Kijkt toe!"

De wagen kwam,
Die 't voorst van driên den weg naar 't stadje nam,
En wrikt het valhek binnen.

Jan is klaar:
Hij plukt — hij plukt — vijf, zes keer na elkaar,
En vat in 't lest.... twee *voeten!* en „verraad!
Moord! Spanjaards! Spanjaards!" gilt hij door de straat.

En snel, als jong en oud te wapen rent,
Stuift ook de vijand krijschend overend —
De wagens af — de wacht in — en de dood
Hen na! — Geen ponjaard mist zijn doel — geen lood. —

Toch staat de kleine hoop der weerders pal:
Wond wordt met wond vergolden — val kost val.
Maar 't ruime veld in klonk het strijdgedruis:
Te steewaart vliegt, wat nog van snood gespuis
Zich achterhield, en hurkte in grebbe en haag.
Zij komen! 't rot der helpers groeit gestaag
Aan 's vijands zij! Of leeuwenmoed de schaal
Des worstelkamps in wanhoop effen haal', —
Ze ontsnapt weldra aan te ongelijk een macht, —
De strijdt houdt op — de dappren zijn geslacht!

Nu schiet, van bloed verzadigd — niet van buit!
Des toelegs hoofd en raadsman 't moordhol uit.
Het spoor langs, dat naar 't hart der vest geleidt,
Naakt hij, waar 't krommend zich ten tweesprong scheidt.
Slechts één, wiens spa zijn krijgstuig werd, schuilt dáár;
De jongling ziet en kent hem, den barbaar:
Zijns namaags beul, toen Alva's zoon gebood,
En 't ijs voor Zutphens poorters zich ontsloot.
Hij kent hem, en roept grimmig: „Lig daar, schelm!"
En plettert hem de breinschaal met den helm!

Verbijsterd staan zijn volgers in hun loop,
Als achter hen Ballochi's wakkre hoop
Aanstormt: Pansier en pijrok, bijl en zwaard,
Lansknecht en burger, jong en oud gepaard!

De vijand scheurt een open in dien drom,
Maar wrekend staal valt op hem van rondom.
Wat doorbreekt, waagt geen rugtred! alles vliedt
Tot waar de poort een weerbare engte biedt
Aan de ingeslonken schaar. Hier vastgeperst
Wendt zij haar spits. Te koen! het lontroer berst
Verdelgend los! 't geschut, eens bolwerks kruin
In wedren afgesleept, bestelpt met puin
Wat door geen ijzer valt! — *zijn* kracht beslist!

Triomf! Triomf! de laatste kogel sist
Den vijand na! de feestklok en de stem
Des orgels roept het juichend volk tot hem,
Die uitkomst gaf!
Ballochi zoekt den held,
Wiens rechte den verrader heeft geveld,
En gespt hem voor elks oog den degen om;
En vaandrig Jan trekt op naar 't heiligdom.

Jan Harink.

(Uit: H. TOLLENS Cz., Gezamenlijke Dichtwerken. Leeuwarden, HUGO SURINGAR.)

„Wie uwer is de wakkre gast,
Die de eere boven 't leven keurt,
En van des vlootvoogds eigen mast
De Spaansche vlag ter neder scheurt ?
Wie, mannen niet gewoon te vreezen,
Wie uwer wil de waaghals wezen ?"

Zoo riep, van de ingeschoten plecht,
Het dapper hoofd van Hollands vloot,
In 't hevig worstlen van 't gevecht
En 't gieren van het vliegend lood :
„Wie mannen, tot iets stouts genegen,
Wie durft Bossu dien krijgsroof plegen ?"

En allen zagen weiflend neer ;
Wel kloek en onversaagd van geest,
Wel jookrig naar den buit en de eer,
En voor geen wissen dood bevreesd,
Maar hooploos, schoon zij 't mochten wagen,
In 't onuitvoerlijk stuk te slagen.

En doller ging de scheepsstrijd voort,
En luider klonk het woest misbaar,
En dichter drong zich boord aan boord,
En boeg en steven op elkaar,
En 't weerzijdsch zwaard werd aangegrepen,
En sloeg dooreen van beider schepen.

Daar schiet Jan Harink voor den dag,
En grijpt een losgeschoten reep,
En neemt een sprong, zoo forsch hij mag,
En slingert bij Bossu zich scheep,
En dringt zich door de Spaansche knechten,
Die razend op het scheepsdek vechten.

Hij klautert langs de takels op,
En houdt aan blok en touw zich vast,
En hijscht en palmt zich naar den top,
De knieën schrijlings om den mast;
En, kruiend tot de spil geschoven,
Scheurt hij de Spaansche vlag van boven,

En, rustig in 't gewaagd bedrijf,
Ziet hij manmoedig om zich neer,
En met de vlag geknoopt om 't lijf,
Daalt hij langs mast en takel neer;
En tot het dek weer afgegleden,
Daar staat hij met een sprong beneden.

En, dwars door allen, hij alleen,
Voert hij zijn krijgsbuit met zich mee;
En worstelt door 't gedrang weer heen,
En stort zich met den kop in zee,
En stijgt weer op zijn eigen steven,
En 't roekloos waagstuk is bedreven.

Maar ijlings geeft een gierend lood,
Uit 's vijands bussen losgebrand,
Hem 't eerloon van den heldendood,
Den dood voor 't heilig vaderland,
En werpt hem, door en door geschoten,
In 't midden van zijn scheepsgenooten.

Al suizlend van den kogelslag,
Geveld om niet meer op te staan,
Ontknoopt hij de omgewonden vlag
En reikt haar nog zijn makkers aan:
Toen legt hij 't hoofd gelaten neder,
En opent nimmer de oogen weder.

Maar uit het graf, waarin hij zinkt,
Ontsnapt en zweeft en stijgt zijn faam,
En met den glans des adels blinkt
Zijn eertijds diep vergeten naam:
Hij staat geboekt in 's Lands geschichten,
En schittert nu in mijn gedichten.

De arme Luitspeler.

(Uit: Volledige Dichtwerken van THEODOOR VAN RIJSWIJK. Antwerpen, J. E. BUSCHMANN.)

Er trok een oude liereman
Langs d'oever van den Rijn ;
Hij was zoo arm als oud en grijs,
Zoo zwak en zoo vol pijn.

„Ach !" zuchtte hij, „waar zal dit heen ?
„Mijn kracht is thans vergaan,
„En nergens tref ik heul, noch troost,
„Noch medelijden aan.

„Als ik voor jaren lustig zong,
„Vroeg ieder mij tot gast ;
„Nu ben ik oud en krachteloos,
„En iedereen tot last.

„Nu dwaal ik eenzaam om en rond,
„En ween mijn aanzicht nat ;
„Helaas ! mijn zang is dof en schor,
„Mijn snaren voos en mat."

Zoo trok hij langs den stroom naar Mainz,
Voorbij een bidkapel,
Waaruit een kleppend klokje klonk,
Zoo statig en zoo schel.

Daar hield hij voor den ingang stil,
En zag op 't hoogaltaar
Het prachtig beeld der Moeder Gods,
Van goud en peerlen zwaar.

Vol godsvrucht kwam hij naderbij,
En voelde als in zijn hart,
Dat dáár nog troost en redding was,
En balsem voor de smart.

Hier weent en snikt hij, droef te moe,
  Zijn leed en lijden uit;
En speelt, de Moedermaagd ter eer,
  Een liedjen op de luit.

„Ach!" bad hij, „klinkt mijn toon te flauw,
  „Zoo helder eens voorheen;
„U maakt de schorre vedel niets,
  „Gij hoort het hart alleen."

Hij sprak, en wilde verder gaan;
  Maar zie, van 't hoogaltaar
Werpt hem het beeld een schoentje toe,
  Van goud en peerlen zwaar.

Onthutst nam hij die gift tot zich,
  Hij dankte wat hij mocht;
Trok naar de stad, waar hij zich ras
  En brood en deksel kocht.

Daar vatte hem het hoog gerecht
  Al daadlijk bij den kop,
En bracht hem onbeleefd en wreed
  Ter strenge vierschaar op. —

„Mij gaf het beeld den schoen tot loon!"
  Riep de arme man versaagd;
„Dit tuig ik u voor God den Heer
  En voor de Moedermaagd!"

Zij hoorden naar zijn eeden niet,
  Zijn vonnis werd geveld,
En als een dief moest hij ter dood,
  Op 't schandig galgenveld.

Zij sleepten hem er woedend heen,
  Bij ruwen stoot en slag;
Maar, als hij langs het kerkje ging
  En 't prachtig beeld weer zag:

Dan riep hij luid: „O Moeder Gods!
„Om 't leed dat u beviel,
„Ik offer u mijn leven op,
„Behoed mijn arme ziel!

„Haast ben ik alle rampen door,
„En leed en lijden uit;
„Neem dan tot dank het laatste lied,
„Van mijne doffe luit.”

Hij stemde en zong, en wilde voort;
Maar zie, van 'thoogaltaar
Werpt hem het beeld den tweeden schoen,
Van goud en peerlen zwaar!

Ontzet en tot de ziel geraakt,
Zag 't volk die wondren aan,
En riep ontroerd: „O God! gij laat
„De braven niet vergaan.”

Zij vielen op het aangezicht,
En juichten in den Heer;
En zongen met den liereman,
De moeder Gods ter eer.

Sven Dufva. [1]

Door C. Honigh.
(Uit: De Gids, jaargang 1879. Amsterdam,
P. N. Van Kampen & Zoon.)

Sven Dufva's vader, oud-sergeant, was grijs van haar en [baard,
Hij vocht in achtentachtig al [2]), en was toen al bejaard,
Won nu van d'akker 't schamel brood voor zich en zijn (gezin;
Want hij had negen kind'ren thuis: Sven was zijn Benjamin.

---

[1]) Spreek uit: Swen Doewa.
[2]) In den oorlog, dien Gustaaf III van 1788—1790 vruchteloos voerde met Rusland om het vroeger verlorene op dit rijk te herwinnen.

Of de oude wel genoeg verstand nu uit te deelen had
Aan zulk een grooten kinderzwerm : mijn zegsman zweeg
[me dat.
Maar de oudsten kregen zeker meer dan billijk was in
['t brein,
Want voor den jongstgeboren zoon was 't deel al bitter
[klein.

Maar Sven toch groeide er flink op los, had schouders breed
[en sterk,
Hij zwoegde op d'akker als een slaaf, of was in 't bosch
[aan 't werk,
Was vroom en vroolijk, willig steeds, al wenkte men hem
[slechts,
Hij deed graag alles, wat men zei, maar alles — averechts.

„Wat of van u, in 's hemels naam, o stumperd, worden
[zal !"
Zoo klaagde dikwijls de oude man, wanhopig om 't geval.
't Verveelde Sven, dat telkens weer zijn vader zoo begon,
En hij dacht zelf er over na, zoo goed en kwaad hij kon.

En toen nu zeekren goeien dag weer de oude had gebromd,
En 't liedje zong : „Wat of er toch van jou nog eenmaal
[komt ?"
Schrok hij, die tot een doove steeds tot dusver had gepraat,
Want open ging Sven's groote mond en zeide : „Wel,
[soldaat !"

Toch barstte de oud-sergeant hierom in smaadlijk lachen uit :
„Wat, lummel ? Jij, met een geweer ? Soldaat, jij ? Wel
[verbruid !"
Maar Sven zei: „Hier staan, wat ik doe, mijn handen toch
[verkeerd,
Misschien wordt sterven voor mijn land gemaklijker ge-
[leerd".

Dit trof den ouden krijgsman toch. Een waas kwam voor
[zijn oog,
Toen Sven, zijn knapzak op den rug, ter garnizoensplaats
[toog.

Hij had de maat, was frisch, gezond — meer vroeg men
[niet, en zie,
Daar werd nu onze Sven rekruut in Dunckers [1]) compagnie.

Gedrild op 't exercitieveld werd Sven als nieuweling,
Maar 't was een lust om dit te zien, zoo wondervreemd
[als 't ging,
De korporaal mocht bulderen of lachen, — 't gaf geen zier,
Want zijn rekruut vertrok bij schimp noch schaterlach
[een spier.

Wel was hij meer dan iemand ooit vol vuur bij wat hij
[deed,
Hij stampte, dat er 't veld van dreunde en werkte zich
[in 't zweet,
Maar schoot een bok, zoo vaak als „zwenk" hem werd
[gecommandeerd,
Hij zwenkte rechts, of zwenkte links, maar zwenkte altijd
[verkeerd.

„Geweer op schouder" en „zet af" — 't werd alles hem
[geleerd,
En vaak dacht Sven : „Ik ken 't nu al, 'k word afgeëxer-
[ceerd."
Maar riep men : „presenteer 't geweer," dan velde hij 't in
[draf,
En schouderde, als de korporaal 't commando riep : „Zet af."

Sven's wijs van exerceeren werd in 't heele kamp berucht.
Soldaat en officier had schik met zulk een vreemde klucht,
Maar hij ging steeds zijn ouden gang : geduldig en bedaard ;
Hij wachtte beetre tijden af, en — de oorlog werd verklaard.

---

[1]) De luitenant Duncker, een der populairste officieren, sneuvelde den 5den Juli bij Uneå. Toen generaal Sandels den Russischen veldheer Kaminsky om Duncker's lijk verzocht, antwoordde Kaminsky, dat hij de verdienste van den gevallen held hoogachtte en dien met evenveel eer zou begraven als den gesneuvelden Kozakken-chef Aerckof en hij deed zulks ook.

Zijn regiment moest ook in 't vuur. Nu werd de vraag
[gedaan,
Of Sven toch niet te onnoozel was om mee in 't veld te gaan.
Hij liet ze praten, hield zich leuk, en overlei naar 't scheen :
„Als ik met de andren niet mag gaan, dan ga ik maar alleen".

Toch hield hij ransel en geweer, trok mee en diende als
[knecht,
Wanneer men halt hield, doch soldaat was hij weer in 't
[gevecht.
En Rus of kleeren kloppen, steeds ging 't op den ouden
[gang, ;
Doch noemde men hem somtijds dom, nooit noemde men
[hem bang.

De Russische overmacht drong voort, geen koenheid baatte
[hier.
Terug trok Sandels, stap voor stap, langs d'oever
[der rivier,
Waar zich, juist dicht bij 's legers weg, een bruggetje be-
[vond ;
Slechts klein was — nog geen twintig man — de voorpost,
[die hier stond.

Verbeetren moesten zij den weg : zoo luidde alleen 't gebod.
Nu rustten zij van d'arbeid uit en lagen buiten schot.
Zij deden in een hofstee zich te goed aan boerenkost,
En zetten Sven, die bij hen was, nabij de brug op post.

Gauw maakte Sandels' adjudant aan 't rustig maal een end,
Want vliegensvlug op 't schuimend paard kwam hij er
[aangerend.
„Voort", riep hij, „jongens, in 't geweer, om Godswil naar
[de brug,
„De vijand wil er overheen : hij moet, hij zal terug."

„Breek", sprak hij tot den officier, „de brug nog af, zoo
['t kan ;
„Maar is de tijd daarvoor te kort, vecht tot den laatsten
[man —

„De vijand hakt ons in de pan, als de overtocht gelukt :
„Houdt stand, de generaal komt zelf tot hulp hier aangerukt".

Weg vloog hij. Maar voordat de troep de brug bereiken kon.
Verscheen aan d'andren oever al een Russisch peloton,
't Hield stand, 't legde aan, het salvo klonk, één flikke-
[ring, één knal :
En — reeds met acht verminderd was der Finnen klein getal.

Wat hielp het tarten van den dood ? Besluitloos stond de
[schaar,
Weer flikkert het van de overzij. Vijf staan er nu nog
[maar.
„Geweer op schouder, rechtsomkeert". Weg zijn ze ge-
[marcheerd,
Sven bleef en velde zijn geweer : hij hoorde ook nu verkeerd.

Nog meer : zijn zwenken ook was mis, want hij ging niet
[terug,
Maar plaatste in stee van heen te gaan zich midden op
[de brug.
Onwrikbaar stond hij en bedaard, of hij 't natuurlijk vond,
Gereed te toonen, wien 't ook was, hoe hij den dienst ver-
[stond.

Lang duurde 't niet, of toonen kon Sven wat hij gold in
['t veld.
Want oogenbliklijk was de Rus tot voor de brug gesneld.
Zij renden man voor man wel aan, maar niemand trad
[er op,
Of links of rechts kreeg hij van Sven en viel hals over kop.

Geen arm, die hem aan 't wanklen bracht : de Finsche
[reus stond pal,
Voor 's vijands kogels was hem steeds de naaste man tot
(wal.
En woester ging 't, hoe meer de Rus wanhoopte aan
[d'overtocht,
En, daar kwam Sandels met zijn schaar en zag, hoe Dufva
[vocht.

„Bravo, bravo, mijn wakkre knaap! Sla toe," riep San-
[dels luid,
„Geen duivel zal er over heen. Houd nog maar even 't uit.
„Dat heet ik kloppen als een Fin : dat is me een echt soldaat.
„Voort, jongens, hem geholpen, voort! Hij redde ons,
[die daar staat".

Verijdeld was nu binnen kort der Russen overleg,
Hun troepen maakten rechtsomkeert en trokken lang-
[zaam weg.
Toen 't rustig was, steeg Sandels af, die naar den oever trad,
En vroeg naar hem, die zoo vol moed de brug verdedigd had.

Men wees hem op Sven Dufva toen : diens strijd was nu
[gedaan,
Hij had gevochten als een man, had als een held gestaan,
En zich ter ruste nu gelegd, als na een spel, zoo 't scheen,
Hij lag daar kalmer nu wel niet, maar bleeker dan voorheen.

En Sandels knielde bij hem neer en zag hem in 't gelaat.
Voor niemand was 't een vreemdeling : 't was een bekend
[soldaat,
En onder 't hart was, waar hij lag, het gras als bloed zoo
[rood :
Een kogel trof hem in de borst: hij bloedde er reeds aan dood.

„Die kogel wist wel, wat hij deê ; bekennen we 't maar vrij",
Zoo sprak de generaal met ernst, „ja, hij wist meer dan wij :
„Hij liet Sven Dufva's hoofd met vreê, want dat was zwak
[en arm,
„Maar richtte zich op 's dappren hart, dat edel klopte en
[warm".

Van mond tot mond werd deze lof door 't leger heen ver-
[spreid,
En iedereen beaamde luid, wat Sandels had gezeid.
„Ja", spraken allen. „Dufva was een sukkelaar, een bloed,
't Was met zijn brein al slecht gesteld, maar 't hart, zijn
[hart was goed."

Blända.

(Uit: E. J. Potgieter, Het Noorden; in omtrekken en tafereelen. Amsterdam, Jan Leendertz.)

Schoonst is het meir, wen 't zonnelicht op de oppervlakte
[speelt,
En 't woud het schoonst, als 't pluimgediert' van lust en
[liefde kweelt,
Maar schooner dan het tintlend meir of 't lommerrijke bosch
Zijn SVEA's dochtren, zacht van aard, in bruilofts hoogtijddos.

Hetzij de kerkklok, voor haar echt, in 't grijze *Mora* [1]) klepp',
Of 't feestuur *Klörup's* [2]) tragen boer in vluggen boô herschepp'
Een jonge bruid draagt hier alom een rijk vergulde kroon [3]):
Der kuischheid heilig zinnebeeld, 't juweel van 't ware schoon!

En zulk een schouwspel lokt mij uit, zoo vaak het feest-
[geschal
Mij van 't gebergt in de ooren klinkt, of weergalmt uit
[het dal,
Maar 'k volg den langen optocht na en meng mij in den stoet,
Als ik in *Smålands* [4]) roemrijkst oord een bruiloftsschare
[ontmoet.

Daar wordt de luide trom geroerd, daar windt men vaan-
[dels los,
Zoodra een bruid ter kerke rijdt op 't bont versierde ros;
En als ge 't volk de reden vraagt van 't schettrend krijgs-
[muziek,
Verklaart een goede grijsaard ze u, — Hij geldt een lands-
[kroniek!

„Heer!" roept hij in verwond'ring uit, „ge zijt gewis geen
[Zweed,
Die niets van BLÄNDA'S dapperheid noch *Värend's* rechten
[weet:

---

1) Een dorp in *Dalarna*, een van Zwedens noordelijke gewesten.

2) Een dorp in *Skåne*, welks inwoners algemeen van luiheid worden beschuldigd.

3) Slechts bij de eigenlijk-armen vervangt een minder prachtig hoofdtooisel het bruidskroontje, daar dit tot het noodigen van een groot aantal gasten verplicht.

4) Een Zweedsche provincie.

Mijn grootje zong me al in de wieg den lof der schildmaagd
[voor,
Die had het uit haar grootvaers mond, zoo kwam het d'eeu-
[wen door.

't Gebeurde eer nog die kerk daar stond, — maar zeg mij
[waar ge woont;
Want zijt ge een Deen, dan blijft ge liefst van 't oud ver-
[haal verschoond;
Hij is als edik voor den mond of nachtvorst voor het veld,
Die oudren blaam en oudren schand hun nageslacht ver-
[meldt!"

En middlerwijl zijn stramme hand langs 't rimplig voor-
[hoofd strijkt
En 't witte haar, naar iedre zijde, als vloeiend zilver wijkt,
Staart hij u strak en vorschend aan: „Uit Duitschland
[zijt ge dus?
't Is wel — 'k heb alle menschen lief, maar 'k houd van
[Deen noch Rus."

Doch gij verlangt naar BLÄNDA's feit, en ik dwaal telkens af;
Welaan! — Vorst ALLE zwaaide hier, weleer, den konings-
[staf,
Maar luttel was, zoo toen als thans, dat blinkend sieraad
[waard,
Wanneer de hand, die 't dragen wou, te zwak viel voor
[een zwaard.

Wie over 't Noorden heerschen wil, bezitte kracht en moed!
Vorst ALLE was, aan beide rijk, ten verren strijd gespoed,
En vol verlangen staarde 't oog van vrouw en kind en bruid,
De laatste 's uchtends 't vroegst van all', naar 's legers
[weerkomst uit!

Vergeefs naar 't oosten heen gezien, geen stofwolk meldde
[een heir!
Er schitterde geen vederbos, er flikkerde geen speer!
De morgen rees en d'avond zonk tot driewerf zeven maal,
Nog zat een weduwe in de stulp, een weeûw in 's konings zaal.

Maar eer op heur verlaten spond haar d'ochtend wakker riep,
Was 't of een zee van golvend vuur het west in oost herschiep.
En toch, het was een and're gloed, dan die de kimmen blaakt,
Wen Balder's [1]) blinkend aangezicht het rijk van Höder [2])
[naakt.

„Brand! brand!" weergalmde 't, „zie, het woud staat
[ginds in laaie vlam!"
En aaklig speelde 't roode licht om loover, tak en stam;
Maar 't schouwspel joeg der vrouwenschaar een killen
[doodschrik aan:
't Verkondde d'inval van den Deen, — vuur was zijn oor-
[logsvaan!

„'t Is TAXE!" schreeuwde grijze en kind, van heinde en
[veer gevlucht;
„Verlaatnen valt hij trouwloos aan, nu hij geen weerstand
[ducht!"
Hoe school die kudde schapen saam, dus in den slaap ge-
[stoord;
Geen herder had ze, en 't wolfsgehuil werd in de kooi gehoord!

Gelijk een hagelbui het graan op d'akkers zwichten doet,
Zoo week voor 's vijands naadrend heir de weerelooze stoet;
Maar, evenals een enkele air soms boven 't zustrental
Het hoofd met fierheid opwaarts steekt, al loeit de wind
[door 't dal,

Stond BLÄNDA, SIGURD'S jonge vrouw, een zuigling in haar
[arm,
Stouthartig als BRYNHILDE was, in 't algemeen gekerm;
„Waartoe", dus sprak ze, „in weegeklag den kostbren
[tijd verkwist?
Zoo TAXE dus den vrede schendt, zoo redde ons looze list!

Richt fluks een heerlijk gastmaal aan in 't lommerrijke dal,
Brengt meê, brengt brood en wild er heen, uit tente, schuur
[en stal;

[1]) Balder, de zon.
[2]) Höder, de god der duisternis.

Verschuilt u dan in 't donker woud, met werpschicht, axt
[en speer !
En 'k lever u, eer de uchtend grauwt, de bloem van TAXE'S
[heer !

Laat zeven maagden, schoon en jong, met mij naar TAXE gaan,
Heur lokkig haar zij blond als goud, of bruin als beuken-
[blaên, —
Heur borst zij blank gelijk de sneeuw op onzer heuvlen top,—
En uit heur oog ga in den nacht voor hen de morgen op !"

Zij gespt zich om de slanke heup een breed en flikk'rend
[staal ;
En zeven maagden zijn gereed, bezield door BLÄNDA'S taal ;
Maar eer ze aan 't hoofd der schoonen treedt, kust zij het
[schreiend wicht,
Dat in eens grijsaards arm min zacht dan aan haar boezem
[ligt.

„Mijn vader !" spreekt zij, „zoo ik niet tot SIGURD'S wo-
[ning keer',
Vlucht met dit knaapje, ons eenigst kind, dan straks naar
[ALLE'S heer ;
Zeg SIGURD, dat zijn ga hem trouw. . . . maar neen, die
[wenk waar hoon,
Zeg hem, dat ik een wapen droeg, — word hem gelijk,
[mijn zoon !"

En vlugger dan ooit hinde rent, als d'adel van 't kasteel
De witbeschuimde kleppers spoort door braambosch en
[struweèl,
Maar niet beschroomd als 't schuchtre dier, dat voor de
[jagers vlucht,
IJlt BLÄNDA, met haar zwak gevolg, naar 't daavrend
[krijgsgerucht,

Wat vielen kan en schotels zwaar, wie, zooals zij 't beval,
Het feestmaal voor 't vijandlijk heir bereidden in het dal !
De toorts ging uit, — de schaal sloeg om, — de drinkhoorn
[scheen van lood, —
Het hart, dat angst en vreeze voedt, sterft honderdvouden
[dood !

Maar 't zegelied weerklinkt van verr', het Deensche zegelied,
En men herkent aan BLÄNDA'S zij, wie's vijands macht gebiedt!
De rosse baard golft lang en breed op 't ruige wolfsvel neer,
Een zwaard is in zijn rechterhand, zijn linker drilt een speer.

En achter hem een honderdtal van krijgers, forsch als hij,
Met breede borst en vlammend oog ; — de maagden zaagt
[ge er bij,
Gelijk ge soms een blauwe bloem in 't baardig koren ziet, —
Zij hoorden 's vijands zegezang ; zij sidderden als riet !

Niet BLÄNDA dus, — zij reikt den hoorn den woesten TAXE toe
En noodt hem uit, dat hij zijn lust aan 't rookend wild voldoe,
En plengt de mee en lacht en juicht, ofschoon haar wang
[verbleekt,
Wanneer hij van den bruiloftsnacht met zijn gezellen spreekt!

„Dat eischt", dus zegt ze, „een nieuwen dronk !" en vult
nog eens den hoorn
En weert zijn kussen schertsend af, al vlamt haar oog van
[toorn,
De speer rolt aan zijn zijde neer, zijn voet verschopt het
[zwaard :
„Een kus, een enkele kus van u was wel den strooptocht
[waard !"

Maar BLÄNDA wringt en scheurt zich los en staart het
[gastmaal rond,
't Bedwelmend vocht bekroont in 't eind haar loosbedachten
[vond ;
Hier slaapt een krijger op zijn boog, daar rolt er een in 't zand
En ginds ontzinkt de volle hoorn der machtelooze hand.

Niet langer kromp der maagden hart bij 't stotterend gezang,
De frissche rozen keerden weer op menig bleeke wang;
„Uw ALLE komt wel nooit weer thuis ?" roept TAXE, — rijst
[en valt, —
En BLÄNDA bukt zich naar zijn speer ! De kreet der wrake
[schalt !

Neen, 't is geen storm, die op 't gebergt de dennen kraken
[doet,
Geen waterval die, wit van schuim, zich naar de diepte
[spoedt;
't Is een ontelbre vrouwenschaar, die van de heuvlen stroomt,
En op dien kreet, in 't hachlijk uur, tot BLÄNDA'S hulpe koomt!

Tot BLÄNDA'S hulp? maar TAXE'S speer steekt in zijn ruige
[borst,
En zestig krijgers deelen 't lot van hun trouwloozen vorst;
Der maagden blanke hand is rood van 's vijands gutsend bloed
Het overschot smeekt laf genaê of stort zich in den vloed!

„Lof, BLÄNDA! lof," dus juicht de drom, „zij redde *Värend's*
volk!"
„Waar is mijn kind?" vraagt 's lands heldin, „ik gaf het
[d'outertolk!"
„Waar is mijn kind?" roept zij nog eens en zoekt het heinde
[en veer;
Dáár snelt haar SIGURD hijgend aan en geeft den knaap
[haar weer!

Sinds werd er, naar 't gebruik dier eeuw, aan ODEN, FREIJ
[en THOR
Een prachtig offer toegebracht: — hun godsdienst ging
[te loor!
Maar BLÄNDA'S roem leeft nog in 't Noord, en schoon slechts
[een heidin,
Haalt d'englenschaar, 'k geloof het vast, haar eens den
[hemel in!

Wat zegt gij? schenkt ge aan 't oud verhaal geen onbe-
[paald geloof?
Weet, BLÄNDA deelde met haar schaar der Denen buit en
[roof,
En heden nog erft hier de maagd niet minder dan de knecht;
Dat vindt gij in heel SVEA niet, 't is harer dochtren recht!

Of wilt ge een sprekender bewijs? Zie naar den rooden band,
Die 't ranke lijf der jonge bruid gelijk een riem omspant,

Dien band met zilverdraad gestikt, van franje en kwast
[voorzien,
Geen ander landschap van dit rijk zal u zijn weêrga bien !

Het is een veldleus, beste Heer ! zooals eens BLÄNDA droeg ;
En 't was tot haar gedachtenis, dat fluks de trommel sloeg ;
Maar zie, men plant het vaandel reeds voor d'ingang van
[de kerk —
Dáár smeekt het paar Gods zegen af, — d'echt is een hei-
[lig werk !"

Eerbiedig neemt dan d'oude man 't versleten hoedje af ;
Wacht naar geen dank voor 't lang verhaal, dat hij u wil-
[lig gaf,
Maar strompelt voort naar 's Heeren huis en zendt er met
[den stoet
Zijn vuur'ge bede op naar God, de bron van alle goed !

En dikwerf deed ik het als hij, wanneer ik 't jeugdig paar
De gouden ringen wiss'len zag voor 't oud en hoog altaar ;
En 't kroontje dubbel sierlijk stond op 't hoofd der jonge
[vrouw,
Wanneer zij vast maar bloode sprak : „Ik zweer u eeuwig
[trouw !"

Doe 't ook, wanneer ge in *Värend* koomt, maar neem geen
[jonker mee,
Die andre zeden heeft geleerd aan 't hof of vreemde ree,
Want losse scherts of grove boert wacht nog geen zoet ont-
[haal,
Al hangt aan BLÄNDA'S gordelriem niet langer 't flikkrend
[staal.

Voor mij, ik voer de dierbre maagd, die naar mijn zangen
[hoort,
Eer ons de gulden band verbindt, naar *Småland*s roem-
[rijkst oord :
Opdat haar BLÄNDA'S nageslacht de TAXES straffen leer,
Al dragen zij geen rossen baard, geen wolfsvel en geen speer !

Mevrouw van Kat tot Katten.

(Uit: Rijm en Zang van B. Van Meurs. Utrecht, Wed. J. R. Van Rossum.)

Verleden jaar schonk mij mijn kat Jolietje
Een half dozijn van de allerliefste katjes,
Meikatjes, och! gitzwart met witte pootjes —
Heusch waar, het was een alleraardigst troepje.
Mijn keukenmeid, een ongevoelig schepsel,
Niet vatbaar voor ontwikk'ling en beschaving,
Zij wilde van dat zestal vijf verdrinken;
Doch ik voorkwam dien moord! De menschheid roeme
Mijn menschelijkheid! — och, och, die lieve katjes,
Zij groeiden op, en sprongen levenslustig
Door huis en tuin met opgeheven staartjes;
Ja, hoe die meid ook bromde en knarsetandde,
Ze groeiden op! en 's avonds voor haar kamer
Begonnen zij een magnifique soireetje,
En kortten zóó mijn slapelooze nachten.

Het jaar ging om — mijn katjes werden katten.
De Meimaand kwam. . . hoe zal ik u beschrijven
Het schouwspel, dat nu oprees voor mijn oogen!
In 't heele huis van boven tot beneden. . .
'k Vond overal — o wonder! slaapvertrekjes,
Voor 't eene *hier*, en *daar* voor 't andre katje,
In ledikant en onder stoel en tafel,
In hoek en kast, op vliering en in kelder:
Want elke kat der zeven oude katten
Heeft zeven — denk eens! zeven jonge katjes,
Meikatjes, och! gitzwart met witte pootjes —
Heusch waar, het is een alleraardigst troepje.

Wee, wee! die meid vol liefdeloos vooroordeel,
Dat creatuur van ouderwetschen stempel,
Zij tiert en raast — vervolgt gelijk een Furie
Mijn katjes, ach! met tang en brandend telhout.
Zij zint op moord, ik zie het aan haar tronie;
Aan oud en jong heeft zij den dood gezworen.
Ach, dag en nacht bekommert mij dit schrikbeeld!

Hoe voor den klauw dier tijgerkat u hoeden
O vijf maal zes, plus zes en twintig katjes ?. .

Maar toch, één zorg bekruipt mij 't angstig harte :
Wel is het schoon de dieren te beschermen : —
Doch wat gedaan als zes en vijftig katten
Het volgend jaar zich weer verzevendubbelen ?

Een Avondlandschap.

(Uit: J. VAN BEERS, de Bestedeling. Antwerpen, J. E. BUSCHMAN.)

Langzaam galmde 't getamp der beêklok over de velden,
Die, volzalig, in 't goud van de avondzonne zich baadden.
Plechtig-roerende stond ! als in 't dorp elk moederken, eensklaps
Stakende 't snorren van 't wiel, met het teeken des kruises zich zegent ;
Wijl op den akker de boer, zijne dampende rossen weerhoudend,
Achter den ploeg zich 't hoofd ontbloot, om een Ave te preevlen.
Plechtig-roerende stond ! als de klok, die 't einde der dagtaak
Wijd en zijde verkondt, die krachtige, druipende hoofden
Neer doet buigen voor Hem, die het zweet in de voor laat gedijen.

Ook den Kunstnaar, die ginds, op de helling des lommrigen heuvels,
Reeds van vroeg in den dag, zoo druk heeft zitten te schildren,
Klonk nu de Angelusklok als een aftochtsteeken. Hij wischte
Traag penseel en palet, die hij borg bij zijn doek in de draagkas.
Vouwde zijn veldstoel dicht, en daalde al droomende 't pad af,
Dat door 't bloemrijk dal zacht-kronkelend leidt naar het dorpken.
Doch, hoe dikwijls, eer hij beneden de delling bereikt had,

Stond hij bewonderend stil, om 't frissche tafreel, dat daaronder
Zich voor zijne oogen ontrolde, nog eens in zijn ziele te printen!
Vlak vóór hem lag 't dorp, met een heuvel ten Noorde en ten Zuide,
Tusschen wier ruggen de zon, hoogrood wegzinkend in 't Westen,
Gansch haren schat van kleuren en stralengetoover deed stroomen.
't Klokje, in den grijzen, met zwartgroen veil omslingerden toren,
Zweeg nu. Roerloos hingen, daarginds op de hoogte, de bruine
Molenwieken; het loof stond roerloos; en, boven de hutten,
Stegen de blauwende wolkjes der schadden zoo recht uit de schouwen,
Dat ze in de tintlende lucht ook roerloos schenen te hangen.
't Was of dit dorpken, dit veld, die heuvels, of alles in 't ronde,
Eer het zich wikkelde in 't kleed van den avonddauw, om te slapen,
Onder den afscheidskus der zon, stilzwijgend en dankbaar,
Eens nog de weelde en den vree herdacht, die het weder gesmaakt had.

Ras werd dit zwijgen nochtans door de zoete geluiden des avonds
Lieflijk verstoord. In de verte, uit een zonk van den heuvel, weerklonken,
Langzaam slepend en 't vee oproepend, de tonen des toethoorns;
En, op dit sein van hun hoeder, verscheen weldra, in de holle,
Zandige bergstraat, heel 't bontkleurige leger der koeien.
Knallende en schallende dreef nu de klets des knapen hen voorwaarts,
Wijl ze, als bij beurte, den hals uitstrekkend, met vriendelijk loeien
Reeds van verre den stal begroeteden, waar hen de melkster

Iederen avond wacht, die hun spannenden uier weer licht
maakt.

En zoo kwam er allengs op de paden, die even als speeken
Rond hunne as, van 't dorp uitstraalden, beweging en leven.
Hier was 't een boer, die egge of ploeg op de veldsled huis-
waarts
Sleepte, en een deuntje floot, ter zijde op zijn bruintje gezeten;
Dáár eene blozende deern, met een armvol geurige klaver,
Vol madelieven en kol op 't hoofd, die den andren van verre,
Hartlijk en lustig te gaar, heur helder „goên avond!" toeriep;
Verder. . . . Maar juist uit de baan, waar 't paadje, ge-
volgd door den Schilder,
Heenliep, klonk er opeens een schaterend juichen hem tegen.
Zwenkend van hot naar haar, kwam daar een wagen, tot
klinkens
Opgestapeld van d'oogst der boekweit, nader gebolderd.
Paard en vracht was gesierd met fladdrende linten en meien;
Kinderen, elk met een krans van bloemen op 't vlasblond
kopje,
Zaten boven er op, blij-zwaaiend met elzene takken,
Of eenen regen van loof en bloemen naar onderen strooiend,
Wijl om den wagen, beneen, een troep van knechten en meiden
Sprongen en zongen, dat gansch de insluimrende vlakte
er van opschrok.

Stil-glimlachende zag nu de Schilder, van achter de heesters,
Over de hobblige baan het getier traag verder zich
slingren.
„Ja", zoo mompelde hij, „ja, 't moet daarboven den Heere
Liefelijk klinken, het blijde gejuich, waarmede die harten
Zoo eenvoudig hun dank uitstorten, bij 't zaamlen der laatste
Vruchten, die Hij elk jaar volop uit hun zwoegen laat rijpen.
Ja, want 't schoonste gebed van eenvoud en onschuld is
vreugde!"

En, dus mijmrend aan 't kalme en diepe genot, dat de ziele
Smaakt op 't veld, of nog eens gansch 't heerlijk tafreel
van daar even
Met zijnen kunstenaarsgeest opbouwende in stille verrukking,

Kwam hij, zonder het zelf te bemerken, in 't dorpken geslenterd.

Reeds was 't purper en geel tot grijs in 't Westen verzwonden,
En in 't Oosten verrees, vlak nevens het kerksken, de volle
Koperkleurige schijf der maan, van dampen omschemerd,
Toen hij trad in de Zwaan, de afspanning alwaar hij te huis lag.

Uit: De overwintering op Nova-Zembla.

(Uit: H. Tollens Cz., Gezamenlijke Dichtwerken. Leeuwarden, Hugo Suringar.)

't Was schriklijk ruw en koud: de scherpe hagels vlogen:
De losgewaaide sneeuw stuift warlend in hunne oogen
En vriest hun vast aan 't lijf. De kiel wiegt heen en weer.
Zij hijgen van den storm en rusten keer op keer,
En halen vrouw en kind voor de afgedwaalde zinnen;
Maar 't nijpen van de kou doet d' arbeid weer beginnen.
Dees zeulen leeftocht aan en rollen fust van boord;
Die sleepen balen weg of trekken kisten voort;
Hier draagt men 't huisraad op en gaart geweer en wapen;
Ginds pakt men korven vol met wat men saam mag rapen.
Weer andren schuren over 't ijs de boot naar land.
Dees timmren sleden, die zij schuiven langs het strand,
En dolen mijlen ver, en halen stam en boomen,
In 't water neergewaaid, van elders afgekomen,
En hier in 't ijs geklemd met wortelstruik en al.
Zij staaplen reis op reis hun lading op den wal.
En trekken heen en weer en tassen hoop op hoopen
Bij de afbraak van het schip, dat ginds hun makkers sloopen.
De spaanders vliegen van den scheepsromp wijd en zijd;
De voorraad meerdert, en verdubbelt nog de vlijt;
De bange nacht alleen dwingt d'arbeid weer te staken.
Zij slapen in het hol en staan om beurt te waken,
En reppen weer de bijl, als de eerste schemer gloort:
Zoo gaat het dag aan dag in zuren arbeid voort.
Het schip kort in, de bouwstof groeit; de sleden snellen;

Het strand ligt opgehoopt van 't sloopen en het vellen ;
De laatste toevoer is ontladen en vergaard. —
Nu vat men schop en spa, en schept de sneeuw van de aard,
En bakent d'omtrek af, waarin men 't huis zal bouwen,
En rekent na, en meet. De lijn wordt uitgehouwen,
De sliet wordt aangebracht ; de slegel rijst en raakt,
En de eerste spar breekt in, dat strand en ijskorst kraakt.

Nu klinkt de hamerslag, dat rots en reê 't herhalen ;
De zaagtand snijdt het hout ; de dissel punt de palen ;
De stijlen rijzen in de rondte lijnrecht op ;
De spanning glooit er bovenover : top aan top ;
De binten hechten en vereenen 't rank gevaarte :
't Groeit uit hun handen aan en wint in kracht en zwaarte ;
Het snerpen van de kou, die telkens feller woedt,
Jaagt vuist en hamer voort met dubble drift en spoed.
't Geraas vermengt zich met het huilen van de vlagen :
Zoo gaat het dag aan dag met onverpoosde slagen.
De planken klimmen langs de stijlen uit den grond ;
De vlugge teerkwast breeuwt en zoekt naar naden rond ;
De scheepsplecht rijst omhoog, om 't open dak te sluiten ;
Een sneeuwen meiboom steekt bevrozen zich naar buiten ;
Een bodemlooze ton bedekt de ruwe schouw ;
De hangmat slingert aan de balken van 't gebouw ;
De zeilen dubblen en behangen 't hout met linnen ;
Men draagt de bulsters in en kist en korven binnen,
Verdeelt en rangschikt bank en huisraad langs den wand,
En 't schip staat in een hut herschapen op het land.

Hector's afscheid van Andromache.

(Uit: De Ilias van Homeros, vertaald door Mr. C. Vosmaer.
2e druk. Leiden, A. W. Sijthoff).

ZESDE ZANG.

Alzoo sprak de verzorgster van 't huis ; voort spoedde zich
[Hektor
Haastig terug op zijn weg, door de dichte bebouwing der
[straten.
Toen hij de machtige stad doorkruisende, dicht bij de muren

Kwam aan de Skaïsche poort, die den uitweg geeft naar de
vlakte
Vloog hem Andromache daar te gemoet, zijn bewogene gade,
d'Eedle vermogende vrouwe, des fieren Eëtioons dochter.
Deze Eëtioon woonde in 't dal aan den voet van den Plakos,
't Lomrig gebergte, in Thebe, Kilikische volken regeerend ;
Zijn kind was zij, de gade des kopergepantserden Hektors,
IJlings kwam zij haar man te gemoet; haar verzelde de voed-
[ster,
Tegen haar boezem het knaapje, den teederen zuigeling,
[dragend,
Hektors eenigen zoon, een helde starre gelijkend ;
Hektor gaf hem den naam van Skamandrios, anderen noemden
Dezen Astuanax, wijl slechts Hektor Ilios' heil was.
Toen hij het kind daar zag, aanschouwde hij 't stil met een
[glimlach.
Maar dicht stond aan zijn zijde Andromache, tranen vergietend,
Drukte hem teeder de handen, terwijl zij de woorden hem
[toesprak :
— Schriklijke man, uw moed wordt nog uw verderf, en
[erbarming,
Hebt gij met 't jeugdige kind noch mij, rampzalige vrouwe,
Spoedig uw weduw ; want dra zullen d'Achaïers u dooden,
Allen ten aanval stormend ; het ware mij zeker het wensch-
[lijkst,
Zoo ik u derf, te verzinken in d'aard, geen andre vertroosting
Blijft er mij over, wanneer gij bereikt zult hebben uw noodlot;
Enkel verdriet ! Mij leeft geen vader en lieflijke moeder,
't Leven benam aan mijn vader de godlijk verheven Achilleus,
Toen hij de bloeiende stad der Kilikiërs won en verwoestte,
Thebe, van rijzige poorten omgord ; en Eëtioon sloeg hij,
Echter zijn waapnen nam hij hem niet, weerhouden door
[eerbied,
Maar hij verbrandde den doode met al zijne schittrende
[wapens,
Richtte een teeken er op, en de dochters des Aigisbestuurders,
Nimfen der bergen, beplantten het graf in het ronde met
[olmen.
Ook mijne zeven gebroeders, die woonden in 't huis onzer
[ouders,

Allen op één dag zonken zij neder in Aïdes' diepten.
Allen versloeg de gezwinde van voet, de verheven Achilleus,
Daar bij hun heldere schapen en zwaar sleepvoetende run-
[dren
Ook mijne moeder, die heerschte in 't dal van den lomrigen
[Plakos,
Voerde hij hier eerst mede met al wat hem verder ten buit viel,
Maar ontsloeg haar terstond, ontvangend een kostbaren
[losprijs.
Doch tot haar vader gekeerd heeft Artemis' boog haar
[verslagen.
Hektor, thans zijt gij me ten vader en achtbare moeder,
Ook tot een broeder, en tevens mijn krachtvol bloeiende
[echtvriend.
Ach, heb thans ontferming en blijf hier boven den toren,
Maak toch niet uw kind tot een wees en uw vrouwe tot weduw
Stel bij den vijgboom 't heir, op de plaats waar Ilios'veste
't Best toegankelijk is en de walmuur licht te bestijgen ;
Driewerf waagden zij reeds er den storm te beproeven, de
[stoutsten,
Onder het Ajas-paar en den grootschen Idomeneus strijdend,
Onder de beide Atreïden en d'edelen zone van Tudeus ;
Wellicht spelde het toen hun een kenner van godlijke teekens,
Thans is 't eigene moed wellicht, die hen prikkelt en aandrijft.

Daarop zei haar de groote, de helmboswuivende Hektor :
— Vrouwe dit alles bekommert mij ook ; maar toch de ver-
[achting
Ducht ik te zeer van de Trojers en vrouwen met sleependen
[kleedzoom,
Zoo ik mij laag van den strijd onthoud en verwijder van
['t slagveld.
Niet zoo spreekt ook mijn hart, want 'k leerde een eedle
[te wezen,
Altijd onder de voorsten te strijden aan 't hoofd van de
[Trojers,
's Vaders glanzenden roem handhavend zoowel als den mijnen;
Want dit zie ik gewis in mijn geest en gemoedsovertuiging,
Eens zal komen de dag, dat het heilige Ilios neerstort,
Priamos zelf en het volk des met lansen bedrevenen konings.

Echter mij smart niet zóó al 't latere leed van de Trojers,
Noch dat van Hekabe zelve, of 's konings Priamos' noodlot.
Noch van mijn eigene broeders, die, schoon zoo edel en talrijk,
Vast wel storten in 't stof, overmand door de grimmige
[strijders, —
Zóó als het leed dat u wacht, als een kopergedoste Achaïer
U ontvoert, droef weenend, beroofd van het licht uwer vrij-
[heid,
Zoo gij naar Argos geleid, voor een andere werkt aan den
[weefstoel,
't Zij uit de bronne Messeïs, hetzij Hupereia het water
Draagt, onwillig van hart, maar zwichtende onder den
[nooddwang,
Wellicht zegt dan één er, u ziende in tranen gedompeld:
— Zie, 't is Hektors vrouw, van den Trojer die strijdende
[uitblonk,
Onder de rossenbedwingers ten dage van Ilios' worstling.
Zóó spreekt één daar zeker en versch weer rijst u de zielsmart,
Zulk eenen man ontberend, die were de dagen der knecht-
[schap,
Doch mij moge verbergen de heuvelig rijzende aardhoop
Eer ik uw klagen verneem als gij jammerend medegesleurd
[wordt.

Zoo sprak d'edele Hektor en strekte naar 't kindje zijn armen,
Maar snel drong zich het knaapje terug, voor zijn vader
[beangstigd,
Schreiend en tegen den boezem der sierlijk gegordelde
[voedster.
Bang voor het koper en 't golvend den helmkam dekkende
[paardhaar,
Ziende den schriklijken bos neergolvend van boven den
[helmtop.
Dit ontlokte een lach aan den vader en d'edele moeder.
Hektor de schittrende nam van zijn hoofd nu haastig den
[strijdhelm,
Zette hem neer op den grond, en hij blonk er in stralende
[vonkling.
Toen zijn geliefd kind kussend en zacht op zijn handen het
[wiegend,

Sprak hij, zijn bede tot Zeus en de andere goden verheffend :
—Zeus en gij andere goden, o laat het geschieden, dat dit kind
Mijn zoon, evenals ik, eens uitblink' onder de Trojers,
Moog 't eens worden gezegd, zelfs gaat hij den vader te boven
Wen hij van 't slagveld komt, en hij brenge een bloedigen [krijgsbuit
Mee van eens vijands lijk, en verheuge zich 't hart van zijn [moeder !
Alzoo sprekend, legde hij weer zijner dierbare vrouwe
't Kind in den arm, en zij droeg het in 't geurende kleed van [haar boezem,
Lachend met tranen in 't oog, en haar gade, bewogen van [deernis,
Streelde haar teeder de wang met de hand, dan zei hij haar [weder :
— Arme, o wees in uw hart niet al te bezwaard door uw [kommer ;
Buiten het lot zal toch geen man mij ten Aïdes zenden ;
Maar wat het noodlot schikt kan geen van de menschen [vermijden,
D'edele noch de gemeene, die eenmaal trad in het leven.
Doch keer thans naar uw huis en verzorg er uw eigenen [arbeid,
Weefsel en spinrok; geef uw bevel dat de dienende maagden
Vlijtig haar werk volbrengen; de oorlog past de mannen,
Allen, zij zelven het meest, die in Ilios werden geboren.
Alzoo sprekende vatte de schittrende Hektor zijn strijdhelm
Golvend van manen omwuifd, en zijn vrouw ging talmende [huiswaarts,
Telkens het hoofd weer wendend en hevige tranen vergietend.

De Kaboutermannetjes.

(Uit: Germania's Dichtbloemen verzameld en overgeplant door B. Van Meurs. 's-Hertogenbosch, Henri Bogaerts.)

Heb je ooit van den tijd der Kabouters gehoord ?
Dat was toen een leventje — één in zijn soort !
Bij voorbeeld : een knecht had aan 't werken een mier
En deed niets dan luieren of nam zijn pleizier :

Dan kropen des nachts
Zoo heel onverwachts
De dwergjes als mieren
Door gaten en kieren,
Krioelden
En woelden
En hipten en draafden
En zwoegden en slaafden :
En 's morgens reeds voor het gekraai van den haan
Vond ieder zijn werk door Kabouters gedaan.

De schoenmakersknecht stak zijn els in het spek,
En dacht : wie op Maandag nog werkt is een gek,
Kaboutertjes kwamen en namen den schoen,
En keken wat lapwerk er viel aan te doen.
Zij maakten een draad
En spanden den naad
En pikten en prikten
En stikten en flikten
En tikten
En likten
En wreven en wasten
En poetsten en pasten :
En voor dat de baas uit zijn bed was gestapt
Was alles aan schoenen en laarzen gelapt.

De timmersmansknecht schofte zes uur per dag,
En kroop in de krullen als niemand hem zag,
Des nachts zocht 't volkje den winkel in 't rond
Of 't iets te karweien, te knutselen vond :
't Nam hamer en bijl
En beitel en vijl,
En dan aan het kloppen
Op nagels met koppen,
Aan 't dragen
En zagen
En schaven en spalken
Van planken en balken :
En kwam de baas kijken, hoe 't stond met de zaak,
Dan vond hij de spullen perfect in den haak.

Het ging bij den slager precies evenzoo :
Want lag nog zijn knecht als een luilak op stroo,
Dan kwamen de kereltjes vlug op een draf,
En slachtten het varken, en hieuwen het af,
Verdeelden het net
In reuzel en vet,
En haakten de hammen
En zijden aan krammen,
En hutsten
En klutsten
En stopten met vulsel
Het vliezige hulsel :
En als nu de baas van zijn legerstee kroop,
Dan hingen reeds metworst en bloedworst te koop.

Den bakker ook trokken zij flink uit den nood :
Zij wanden het koren en bakten het brood ;
En draaide de knecht zich nog om op zijn zij,
Dan was het reeds druk in de broodbakkerij :
Zij haalden de rog
En vulden den trog
En kneedden en wroetten
Met handen en voeten,
En smakten
En kwakten
Het baksel en schoven
Het wip ! in den oven :
En als dan de baas uit de bedstede schoot,
Dan lag voor het raam al het verschbakken brood.

De wijnkoopersknecht liet zijn werk er op staan,
En 't kwam hem zoo nauw op een glaasje niet aan,
En kreeg hij een roes weg, en sloeg hij er neer,
Dan waren de mannetjes druk in de weer :
Zij tapten het nat
En zwavelden 't vat
En dreven de sponnen
En rolden de tonnen,
Zij hurkten
En kurkten

De flesschen en lakten
En plakten en pakten:
Zoodra weer de dag door het keldergat scheen,
Zag nuchtere Klaas alles klaar om zich heen.

Een kleermaker had het eens vreeselijk drok
Want morgen moest klaar zijn een vest, broek en rok.
Zijn knecht was aan 't zwieren, de pet op een haar;
Maar 's nachts kwam het volkje met persplank en schaar:
Het kruiste de been,
Begon zoo meteen
Te snijden, te schikken,
Te naaien, te stikken,
Te lasschen,
Te passen,
Te persen, te boorden
Met linten en koorden:
„Och, vrouw!" — riep de baas uit zijn bed „dat valt mee,
Het pak ligt al klaar in nieuwmodische snee".

Des kleermakers vrouw, een nieuwsgierige Trijn,
Zei stil bij zich zelve: wat mag dat toch zijn?
Zij strooide grauwe erwten en hield toen de wacht; —
Daar kwamen de snijdertjes koesjes en zacht. . .
Maar ach, wat een kruis!
Vol bommen het huis . . .
Zij stieten hun schenen
En kneusden de beenen,
Al stomlend
En schomlend,
En tolden en rolden
En jolden en scholden.
De vrouw, een twee drie, steekt het nachtkaarsjen aan —
En pst!. . . al het volkje is opeens naar de maan.

Hoe jammer, wij zijn de Kabouters nu kwijt;
Zij kwamen zoo netjes van pas in deez' tijd!
Want nu is een knecht niet meer slaaprig of lui,
Maar geeft van het werken eenvoudig den brui.

Kaboutertjes, och!
Waart jullie er nog,
Dan zouden geen snaken
Den arbeid meer s t a k e n,
Dan konden
De b o n d e n
Geen knechts meer verlakken,
Tot schâ van hun zakken.
De dwergjes zijn weg, maar hun les blijft bestaan:
Een knecht is geen baas, — en het werk moet gedaan!

De oude schipper.

(Uit: Volledige Dichtwerken van THEODOOR VAN RIJSWIJCK. Antwerpen, J. E. BUSCHMANN.)

Hij kruiste vijftig jaar op zee,
De wereld om en rond,
Nu lag hij oud en krachtloos neer
In 't stulpje, dat bij 't woelig meer
In 't zicht der golven stond.

Daar hoorde hij het windgegons,
Dat door den schoorsteen joeg;
Daar zag hij uit het klein vertrek
Nog eens naar d'onafzienbre plek
Die forsch haar golven sloeg.

„Ach!" sprak hij tot zijn trouwen maat,
En reikte hem de hand:
„Ik hijg naar lucht, mijn adem stuit!
„Kom, hef mij 't muffe leger uit
„En breng mij op het strand. . .

„Verfrisch' de zeewind mij nog eens,
„Help mij den heuvel op;
„Het waterkoeltje doet mij wel,
„Kom breng mij, trouwe bootsgezel,
„Nog eens bij 't stuivend sop!

„Neen! weiger dit mijn aanzoek niet,
„Mijn leven neigt naar 't graf;
„Hoor, hoe de stormwind loeit en woelt!
„Het tochtje koel' mij 't ziedend bloed,
„Ach! help mij 't leger af!"

Nu zat hij op de hooge rots,
En aâmde zacht en ruim;
De rukvlaag dreef zijn lokken om,
De orkaan stak op, de golfslag klom,
En smeet met kokend schuim.

Hij wierp den laatsten straal der zon
Een schampren glimlach toe,
Zag in de verte een ranke schuit,
Het woên des elements ten buit,
En snikte droef te moe:

„Ginds slaapt mijn vader, ginds, in zee,
„Mijn broeder ligt er bij:
„Mijn zoon is in den vloed vergaan;
Zij rusten in den Oceaan,
„Hadde ik een graf als zij!"

Al wagglend richtte hij zich op,
Als waar hij weer aan boord;
Als ging hij in het zwierend want,
Het kijkglas in de vaste hand,
Gericht naar 't blauwend oord.

Hij spiedde waar zijn vader sliep,
En waar zijn broeder was,
En waar zijn zoontje was vergaan. . .
Nu hief de rukwind feller aan,
En wilder sloeg de plas.

Hij draaide en viel, en plofte in 't nat
En dreef met stroom en tij,
En zonk getroost naar 's afgronds diep,
Waar vader, broer en zoontje sliep,
En had een graf als zij!

De Dorpssmid.

(Uit: J. J. L. Ten Kate, Zangen des Tijds. Leiden, A. W. Sijthoff.)

In schâuw der kastanje staat ginder de smids',
Niet ver van de school en de kerk —
Gezond is de Meester, en vierkant gebouwd,
Met handen, vereelt onder 't werk,
Met armen, van zwellende spieren doorwoeld,
Als ijzeren banden zoo sterk.

Gekroesd is zijn hairlok, taankleurig zijn wang;
Zijn voorhoofd staat helder en blij:
Het blinkt van de paerlen van eerelijk zweet;
Ook zendt hij geen arbeid voorbij,
Hij blikt heel de waereld vrijmoedig in 't oog:
Geens stervelings schuldnaar is hij.

Van 's morgens tot 's avonds verneemt ge uit de vert'
Zijn blaasbalg, die rusteloos gaat,
Zijn moker, die dreunend op 't aambeeld weerklinkt,
Die rijst en die valt op de maat,
Als 't kleeplen der klok, door den koster geluid,
Wen 't vriendelijk avonduur slaat.

De jeugd staat, zoo even gestormd uit de school,
Aan d'ingang der smidse op de loer,
En staart op den blaasbalg en 't vlammende vuur;
En trapt onder vroolijk rumoer
De vuurvonken uit, die daar stuiven als 't kaf,
Waar 't graan wordt gedorscht op den vloer.

Hij gaat elken Zondag ter kerk, en zit neer
Getrouw van zijn volkjen omringd.
Hij luistert aandachtig naar preek en gebed,
Hij hoort hoe zijn dochterken zingt,
Vooraan op het koor, en gevoelt hoe haar stem
Zijn harte met blijdschap doordringt.

Zij klinkt als de stem harer moeder weleer:
Die juicht reeds bij de Englen omhoog!

Nu ziet hij als levend haar staan voor zijn geest,
  Wie 't graf al te vroeg hem onttoog;
En wischt met de ruwe, ruigharige hand
  Een bigglenden traan uit zijn oog.

Aan d'arbeid altijd, onder lief, onder leed,
  Vervolgt hij zijn loopbaan met kracht.
Elke uchtend ziet weer hem met moed aan een taak,
  Elke avond met lust die volbracht.
Iets nuttigs begonnen — iets deeglijks voltooid,
  Geeft immer een rustigen nacht!

Heb dank, o mijn vriend! voor zoo menige les,
  Den Dichter niet vruchtloos besteed.
Zoo make in des Levens hoogvlammende smids',
  De Mensch ook zijn arbeid gereed!
Zoo zij de gedachte en de vurige daad
  Op 't rusteloos aambeeld gesmeed!

De Israëlietische looverhut.

(Uit: A. C. W. Staring, Gedichten. Zutphen, W. J. Thieme & Comp.)

Wie smalend tot uw hutje kwam —
Niet ik, gij kind van Abraham!
Ik schenk, uit een oprecht gemoed,
Den drempel mijnen vredegroet!
Gij viert uw feest en zit getroost,
Te midden van uw talrijk kroost,
In schaduw van uw loovertent,
Als Mozes u heeft ingeprent.
Judea's wijnstok groent hier niet,
Olijf noch vijg teelt ons gebied;
Gij gaardet hier, in rauwer lucht,
Min weeldrig blad, min zoete vrucht;
En toch, gij zit, uw lot getroost,
Te midden van uw talrijk kroost;
Uw feesthut staat bij ons geplant
Als eens in 't Palestijnsche land.

Drieduizend malen kwam de zon
Terug, waar zij uw jaar begon,
En nog bouwt gij uw loovertent,
Als Mozes u heeft ingeprent.

Jeruzalem ligt diep verneerd,
Des tempels grondslag omgekeerd ;
Verduisterd blijft die gloriedag,
Toen Isrel beider grootheid zag ;
Maar eeuwig jong herrijst uw TENT,
Bij aller volken tal bekend,
Zoo vaak de schaal, aan 's hemels boog,
Der dagen maat weer effen woog.

WIJ — 'tasten rond in 't ongewis' ;
Op ONZE wieg ligt duisternis ;
De stond, dat ons Gods wil hier bracht,
Bleef ongevierd, werd niet gedacht !
Maar U heugt, dertig eeuwen door,
Dat u Jehova uitverkoor ;
Dat, als 't geweld u vluchten deed,
Een reddend spoor het diep doorsneed ;
Dat, zonder huisdak, levenslang,
Uw schaar zwierf, op haar kronkelgang,
Waar vuur- en rookzuil voor haar toog,
En 't mann' haar spijsde van omhoog.
GIJ viert het, tot op dezen tijd,
Dat zoo Gods arm u heeft bevrijd.
Dies breng ik, met oprecht gemoed,
Uw hutje mijnen vredegroet.
Wie smalend tot den drempel kwam,
Niet ik, gij kind van Abraham !

De Schaatsenrijder.

Door Mr. A. BOGAERS.

Noem het een weelde, bij 't suizen der blaren,
's Zomers de koelte te drinken in 't woud ; —

’s Avonds te mijmren aan d’oever der baren,
  Onder een hemel, besprenkeld met goud:
’t Luwtjen nochtans der belommerde dreven,
  ’t Starrengeglim op het golvend verschiet;
Moest ik er ’t ijs en de schaatsen voor geven,
  (Lach, wien het lust!) ik begeerde ze niet.

Herfst is voorbij. Met zijn noordsche trawanten
  Nadert de winter, als vorst van ’t getij:
’t Glanst om zijn schedel van ijsdiamanten,
  Sneeuwhermelijn is zijn koningskleedij:
Blanke festons en omperelde vanen
  Groeten zijn komst en bewijzen hem eer:
Zelfs, om te gladder het pad hem te banen,
  Schoof zich een marmeren vloer op het meer.

Uit nu, heruit! om zijn glorie te vieren;
  ’t Joelt op de straat, als een bruisende zee.
Nu nog te neuzen in muffe papieren. . . . .
  Ja, hij was knapper dan ik, die het dee!
Gaan me op het blad niet de letterfiguren,
  Net of ze reden, wie ’t hardst, om den prijs!
’k Ben als betooverd: ’t is niet te verduren:
  Breng mij de schaatsen! ik moet naar het ijs.

Lekkere frischte! hoe spannen de spieren!
  ’k Voel me zoo forsch en zoo vroolijk gemoed;
Kan men nog wenschen om Juli-zefieren,
  Giet ons December die kracht in het bloed!
Voort! in het blijde gewoel me verloren!
  Mee naar het feest met verdubbelden pas!
Zie, hoe de wimpels in ’t zonnetjen gloren!
  „Welkom!” we zijn er: we staan op den plas.

’t Krielt er vooraan van beginnende knapen:
  „Jongens! mij heugt, dat ik scharrelde als gij;
Vaak heeft de vreugd me belet om te slapen,
  Dacht ik: ’t is morgen geen school, en ik rij!
Goed zoo! gewaagd! om een buil niet gegeven!
  Durft maar het harte, dan volgt ook de voet;

Sukkelaars zijn 't op het pad van het leven —
  Halzen op 't ijs, wien het mangelt aan moed."

't Jasjen van 't lijf en het staal aan de beenen,
  Slingre ik me dwars door den kijkenden drom :
„Duivels ! die kan het !" dus hoor 'k om mij henen,
  Daar ik me rep naar de ruimere kom.
Heerelijk blinken er de ijzige wellen
  Onder het weemlende schaatsengeroei,
Alsof er duizenden bonte kapellen
  Aasden op boekweit in zilveren bloei.

't Land en de stad — het is alles aan 't zwieren,
  Rijm om den hoed als een glimmende krans ;
Etlijken weven, bij 't hellen en gieren,
  (Hollandsche kunst) een bevalligen dans ;
Andren, gekromd in het spannende pogen,
  Snelte bejagend voor konstigen zwier,
IJlen, als pijlen den bogen ontvlogen,
  Recht naar het doel, op de Friesche manier.

Ginder laveeren er jeugdige rijen,
  Vrijster en vrijer bij beurte voorop ;
Fluksche matrozen, bij 't golven doorsnijen,
  Slaan niet gelijker de riemen in 't sop.
Paartjens ! ook zóó op de baan der getrouwden
  (Vindt ge die samen) eenstemmig gestreefd !
'k Zag er, die faalden om slag er te houden ;
  Nooit heb ik droeviger tuimlen beleefd ! —

Welk een genot, op die ijzers te drijven !
  't Ruim te doorkruisen in gonzende vlucht !
Bogen op 't galmend kristal te beschrijven,
  Zacht gedodeind, als gewiegd op de lucht !
Reiger, hoe vaak, bij uw zwaai door de wolken,
  Wenschte ik, benijdend, uw wieken voor mij ;
Maar, nu ik zweef langs de blauwende kolken,
  Houd uw gevleugelt, ik vlieg er als gij !

Waar men zich wend', 't is een keur van tafreelen ;
  Wintergezichtjens, met smaak gestoffeerd,
Waard, dat, herspiegeld op Schelfhouts paneelen,
  't Vorstenpaleis ze voor goud zich begeert !
Dorpjens, gedekt met hun sneeuwige spreien,
  Zwanen van 't noord aan den wolkigen boog,
't IJs met zijn tinten, de wislende reien,
  Pret overal ! 't is een lust voor het oog.

Kom, in die tent wil ik even herâmen ;
  't Ziet er zoo moedig, zoo vroolijk, zoo vrij :
Pels en pijjakker — ze schertsen er samen,
  Vriendlijke buurtjens zijn baai er en zij,
De oude Gelijkheid, van de aarde verdreven,
  Kreeg van den winter een pas voor het ijs :
„Tapstertje ! een schuimenden kroes me gegeven,
  Dat ik ze , klinkend, mijn hulde bewijz' !"

Maar in het West is de zon aan het dooven ;
  't Uurtjen genaakt, dat de schaatsjens ontbindt ;
Vlug dan naar honk, eer het duistert, geschoven:
  'k Rep weer het staal — en nu bot in den wind !
Duchtige proef dat weerstrevige blazen !
  Wat al verwaandheid verstuift er mee heen !
't Grimmelt van krukken, die zwierden als bazen ;
  't Gaat zoo — en niet op de plassen alleen !

Kortere streken en krachtiger slagen
  Stellen den lastigen brommer te loor ;
't Mistig verschiet wordt al nader gedragen,
  Duidlijker scheemren de torens er door.
Eindelijk landen we, een blos op de kaken :
  Los is de schaats en de duffel weer aan ;
't Rookende maaltjen zal kostelijk smaken,
  Plasjens ! gegroet — en voor heden gedaan !

Het Geluksklokje.

Door Mr. A. Bogaers.

De koning lag op sterven ; daar wenkte hij zijn zoon,
En drukte hem de handen en wees hem op den troon ;
„Mijn zoon,” dus sprak hij bevend, „u hoort die zetel thans,
Onthoud nu deze woorden bij kroon en schepterglans.

Nog denkt gij u de aarde een oord vol vreugde en lust.
Heel anders is ’t mijn waarde, wees tijdig des bewust.
’t Geluk geeft enkle druppels, maar schalenvol het Wee ;
In duizend schalen Smarte, gaf ’t Heil me een drop of twee !”

De koning is ontslapen ; zijn zoon begreep hem niet.
In louter rozenkleuren vertoont zich hem ’t verschiet.
Hij glimlacht onder ’t purper en wil, dat ieder weet :
Hoe krankte alleen zijn vader zoo somber klagen deed.

En buiten op zijn burgtin, vlak boven ’t welf der zaal,
Waarin hij rust of arbeidt, of vroolijk zit aan ’t maal,
Laat hij een klokje hangen, dat luid zijn klepel klept,
Wanneer zijn hand beneden een koord van zijde rept.

Dit klokje wil hij luiden, als hij op ’t rijksgestoelt’
— Dat heel zijn volk het hoore ! — zich recht gelukkig voelt.
Er zal, vertrouwt hij zeker, geen zon ter kimme gaan,
Of ’t klokje zal zijn tonen, zijn blijde tonen slaan !

Nu volgen zich de dagen, maar wat, in goud getooid,
De morgenstond beloofde, dat brengt hem de avond nooit.
Soms grijpt zijn hand ter zijde, hem kleurt een blijde blos,
Daar schiet hem iets te binnen, hij laat de zij weer los.

Eens barst hij uit in vreugde : „mij schonk het lot een vriend!
Nu luid ik ; elk verneme, hoe zalig ik mij vind !”
Daar brengt hem een vertrouwde de wreede tijding aan :
„Vorst, dien ge uw halsvriend waandet, heeft heim’lijk u (verraân.”

De vorst kan 't leed verzetten ; in vrede bloeit zijn rijk ;
Nooit is zijn schatkist ledig, geen macht zijn macht gelijk ;
Hem hooren vette beemden en wijngebergte en woud ;
Hem dienen wakkre mannen, wier vlijt zijn akkers bouwt.

En naar zijn venster stappend, beschouwt hij huis en hut.
Zijn volk, het schijnt gelukkig, zijn zorg is niet onnut.
Dit doet hem goed aan 't harte ; welaan dan, blij geluid !
Daar dringt een schare binnen en gilt het angstig uit :

„Heer Koning, ach, zie ginder, dien zwarten rook, dien
(brand.
't Zijn onze stulpen, Koning, de vijand viel in 't land."
— „Vervloekte plundraars !" brult hij, het oog van woede
(ontgloord.
Zijn vuist grijpt d'oorlogsdegen . . . . en slaakt het klokke-
(koord. —

Reeds grijzen hem de lokken, reeds voelt hij 't lichaam
(zwak,
Nog immer zwijgt het stille, het klokje op het dak,
En kleurt hem soms het voorhoofd van iets, dat zweemt
(naar vreugd,
Het is, of 't oude klokje ter nauwernood hem heugt.

Doch, toen nu bleek en krachtloos, de vorst op sterven lag,
Daar hoorde hij voor 't venster gezucht en weegeklag.
„Wat, — vraagt hij — mag dat wezen ?" Zijn oude lijf-
(knecht schreit :
„Ach, vorst, de kindren jammren, nu Vader van hen
(scheidt." —

„Mijn kindren, laat ze komen ! Was ik hun dan zoo waard ?"
— „Kon, vorst ! hun bloed u redden, er werd geen bloed
(gespaard."
Daar stroomt de volksdrom binnen, in stille, stomme smart,
Om eens nog hem te zeeg'nen, den koning van hun hart.

„Gij mint mij dan mijn kindren?" — „Ja, innig," snikt (de schaar. . .
De vorst rijst op van 't sterfbed, staat als een heilge daar,
Blikt dankend naar den Hemel en grijpt het koord en — (luidt. . .
En met een lach op 't wezen, blaast hij den adem uit.

Aan den Rijn,

in de lente van het jaar 1820.

Door E. A. Borger.

Zoo rust dan eindelijk 't ruwe Noorden
Van hageljacht en stormgeloei,
En rolt de Rijn weer langs zijn boorden,
Ontslagen van den winterboei.
Zijn watren drenken de oude zoomen,
En 't landvolk, spelende aan zijn vloed,
Brengt Vader Rijn den lentegroet,
Als grootvorst van Europa's stroomen,
Die, van der Alpen top gedaald,
De stranden kust of scheurt de dijken,
De wereld splitst in koninkrijken,
En 't vorstlijk rechtsgebied bepaalt.

Ook ik heb onbewolkte dagen
Aan dezen oever doorgebracht,
En warm heeft mij het hart geslagen
Bij 't levenslot, mij toegedacht.
Een morgen gronds, een kleine woning,
Verheerlijkt door de liefde en trouw,
Was mij en mijner brave Vrouw
De lusthof van den rijksten koning,
Als wij, in 't kunsteloos prieel,
Of onder 't ruim der starrendaken,
Van God en 't eeuwig leven spraken,
En dankten voor 't bescheiden deel.

En nu — ik kan mijn haren tellen,
Maar wie telt mijner tranen tal ?
Eer keert de Rijn weer tot zijn wellen
Eer ik den slag vergeten zal,
Dien slag, die mij ten tweeden male
De kroon deed vallen van het hoofd. —
'k Heb steeds, mijn God ! aan U geloofd,
En zal, zoo lang ik adem hale,
Mij sterken in Uw vadertrouw,
Die nimmer plaagt uit lust tot plagen ; —
Maar toch, het valt mij zwaar te dragen
Dien zwaren last van dubblen rouw !

Te Katwijk, waar de zoute golven,
O Rijn ! u wachten in haar schoot,
Daar ligt, in 't schrale zand bedolven,
Mijn kostbaar offer aan den dood.
'k Wil tranen met uw watren mengen ;
Belast u met dien zilten vloed :
De droeve zanger heeft geen moed,
Die tranen op het graf te plengen
Der Gade, nooit genoeg beschreid.
Gij, oude Rijn ! wees gij mijn bode,
En voer ter rustplaats mijner Doode
De tolken mijner menschlijkheid.

Groet ook het kind, welks lijkje de aarde
Reeds had ontvangen in haar schoot,
Eer zij, die mij dat lijkje baarde,
Voor 't levenslicht hare oogen sloot,
Ik heb mijn dochtertje opgegraven,
Toen 't pleit der moeder was beslist,
En lei het in de groote kist
En aan de borst, die 't wicht moest laven,
Dat nimmer laafnis noodig had ;
Ik dacht : één huis behoort aan beiden,
Wat God vereent, zal ik niet scheiden,
En 'k sloot in de urn den dubblen schat.

Noem' hij deze aarde een hof van Eden,
Die altijd mocht op rozen gaan :
Ik wensch geen stap terug te treden
Op de afgelegde levensbaan.
Ik reken iedren dag gewonnen,
Met moeite en tranen doorgesloofd ;
Goddank, mij draaiden boven 't hoofd
Reeds meer dan vijf en dertig zonnen !
De tijd rolt, als dees bergstroom, voort.
Druk zacht mijn dooden, lijkgesteente !
En dek ook eerlang mijn gebeente
Bij 't overschot, dat mij behoort.

Nederland.

in 1672 en 1678.

Door J. F. Helmers.

„Wat stoft gij op uw zeekasteelen ?
Wat op uw vrijheid, deugd en moed ?
Wat op den schat der werelddeelen,
Dien Oost en West in 't juk neerstorten aan uw' voet ?
'k Wil, dat gij op mijn schouwtooneelen,
In 't toegeworpen kleed eens vuigen slaafs zult spelen ;
'k Wil Franrijk mesten met uw bloed.
Vergeefs, dat gij 't heelal omvademt,
Den staf des Zeegods klemt, en weegt der volken lot ;
Ik duld niet, dat een volk de lucht der vrijheid ademt !
Zwijg, kniel, aanbid mij als uw' God.

„Verga ! — ik scheur uw dijken open ;
Uw vlijt, uw' handel zal ik sloopen ;
'k Hergeef aan d'oceaan u weer.
Dan zal het overschot, bezweken,
Op 't armlijk duin den vloed ontweken,
Voor 't minst me aanbidden als zijn heer.

„Gij zult in ketens voor mij knielen,
Schoon ge in die ketens knarsetandt :
'k Beheersch uw' handel, goud en zielen,
Uw Leeuw kruipt siddrend in mijn band". —
Zoo spreekt, vanuit zijn marmren zalen,
De trotsche Lodewijk ; zijn heiren vliegen heen,
En hongerend naar buitbehalen,
Zijn drie gewesten ras door Mavors platgetreên.

De landmaagd vlucht met ongesnoerde vlechten ;
De vader sterft, van 't Fransche staal doorwond :
De moeder gilt wanhopend in het rond,
En ziet door vreemde legerknechten
't Voorouderlijk verblijf verbranden tot den grond. —
Zal dan het volk, gewoon het stof te lekken,
Dat aan de purpren broos van zijnen sultan kleeft,
Brandstichtend door de steden trekken,
Waar vrijheid nog haar schuts, de deugd hare outers heeft ?
Hoe ! zal de parel van Europe,
Der vorsten schrik, der volken hope,
Vergaan gelijk een bloem, die voor den stormwind zwicht ?
Zal 't schoonst gebouw, dat ooit de volken zagen,
Door 's vreemdelings knots zijn neergeslagen ?
Verdwijnt dan Nederland gelijk een flikkerlicht ?
Neen, neen ! ik zal 's Lands raad vergaderen ;
Het bloed der aangebeden vaderen
Stroomt nog door vrijheidminnende aderen,
En schittert in hun fier gezicht.

Nu rijst van onder 't prachtig marmer,
In Delft gesticht voor Neêrlands held,
Met onweerstaanbre kracht die groote rechtbeschermer ;
Hij smaadt de rust van 't graf, daar 't onze vrijheid geldt ;
Hij toont het gapen zijner wonden,
De wet verscheurd, 's volks recht geschonden ;
Zijn oog schiet vonken uit, zijn heldenboezem zwelt ;
(Zoo zag Jupijn, toen hij de Titans had geveld !)
Bezielend zweeft de schim langs de onverheerde gronden,
En ieder burger wordt een held.

De jonge Vorst*), uit d'eêlsten stam gesproten,
Gevoelt zijn heldenmoed vergrooten :
Hij snelt in 't uur des middernachts,
Van 't menschdom ongezien, slechts zichtbaar aan zijn vader,
Naar 't grafgesteent' des voorgeslachts.
Hij treedt de welfsels in, stapt de achtbre schimmen nader
Zweert d'eed van Hannibal voor 't oog der Oppermacht,
„Help, God ! dat ik 's volks ketens slake !
'k Zweer Frankrijk onuitroeibr're wrake ;
Breek ik mijn eed, dat mij dan 't voorgeslacht verzake !
Mij uit hun kreits verstoote, en 't nakroost mij veracht'
Gelijk een' vreemden slaaf, in schande voortgebracht !" —
Gij weet het, Lodewijk, heeft hij zijn' eed betracht ?
Nu barst elk los gelijk orkanen !
Als Niagara's val, met donderend geluid,
Stort Neerlands heldenvolk op Frankrijk legervanen :
't Valt alles aan den Leeuw ten buit. —

Gelijk, door jagers afgesneden,
Een hertenjacht, met dikbeschuimde leden,
Zich stort in d'opgezwollen vloed,
Vooruit snelt, rugwaarts vliegt, door de angst des doods
[gedrongen,
Zijn spoor verdelgt door stoute sprongen,
Maar moede en afgerend, met toegeschroeide longen,
Bezwijkt en sneeft aan 's jagers voet :
Zoo snellen, wenden, vluchten, krommen
Zich nu des vijands legerdrommen,
En storten neer in Maas of Waal :
Vergeefs ! geen hunner zal den klauw des Leeuws ontkomen ;
Hier baten vest, kartouw noch stroomen ;
Zij sneuvelen door 't Neerlandsch staal.

De Ruiter dondert op de baren,
Beroert of stilt het golvend nat ;
De God der zee, in hem gevaren,
Schiet nu de Fransche vloten plat.

---

[1]) Willem III.

De Rijngod heft zijn kruin vanuit zijn watervlieten,
En ziet zijn stroom in slavernij
Als een verachte beek met schande zeewaarts schieten,
Hij ziet dat, — wenkt, zijn stroom is vrij !
Ja, Neerland rijst ! zijn glans kon slechts één oogwenk tanen ;
De glorie wappert weer in zijn ontrolde vanen.
Zoo werd het meesterstuk van Polyclétus hand,
Apollo's godlijk beeld, door Griekenland bewonderd,

Door woeste Gothen neergedonderd,
Bedolven in 't Campaansche zand.
Door Leo werd het weer uit zijnen nacht verheven
En voor het nageslacht gespaard,
En 't blijft, Europa weergegeven,
De aanbidding steeds der eeuwen waard.
Dus scheurt uit d'afgrond van het heden
Zich op het diepverbrijzeld hart ;
En vindt alleen in 't glorierijk verleden
Een' balsem voor zijn zielesmart. —

Dus zingt, op 't wrak des Staats gezeten,
Een bard, wien zucht voor 't Land door hart en aadren gloeit
Hij ziet 's Lands eerzuil omgesmeten,
Der vaadren roem vaneengereten ;
En daar zijn tranenvloed der oudren urn besproeit,
Zie hij hun deugd bij 't nakroost uitgeroeid.
Hij wil nog voor dat kroost die halve Goôn bezingen,
Maar ziet d'orkaan, die aan de kimmen broeit.
Hij voelt zijn citersnaren springen,
Zijn tong geboeid.

Wij leven vrij, wij leven blij.

Door J. Brand.

Wij leven vrij, wij leven blij
Op Neêrlands dierbren grond ;
Ontworsteld aan de slavernij,
Zijn wij door eendracht groot en vrij
Hier duldt de grond geen dwinglandij,
Waar vrijheid eeuwen stond.

Hoe dierbaar is ons 't Vaderland
  Der helden bakermat,
Der kunsten wieg, 't gezegend strand,
Waar 't heilig recht zijn zetel plant,
En deugd met een fluweelen band
  Den Vorst en 't Volk omvat.

De leeuw, die moedig voor ons waakt
  Is 't beeld van Neêrlands macht;
Nooit zij dit beeld door ons verzaakt,
Als 't onzen roem en vrijheid raakt.
Wee hem! die stout den leeuw genaakt,
  En onzen moed veracht.

Door vreemden werd de zuil geveld
  Van Neêrlands wapenroem:
Maar ze is door onzen moed hersteld,
Dit tuigt, o Quatre-Bras! uw veld,
Dat met Algiers de glorie meldt
  Van onze heldenbloem.

O paren we aan den heldenmoed
  Der Vadren zuivre deugd,
Elk zie hoe koning Willem doet
En volg' de Vorsten uit dat bloed;
Zoo blink' die deugd met nieuwen gloed
  En sier' 's Lands wakkre jeugd,

Wij leven vrij, wij leven blij;
  De zon van ons geluk,
Oranje week, 't was slavernij,
Oranje keerde, en 't land was vrij.
Wij zijn verlost, nu juichen wij!
  Verbrijzeld is ons juk!

Dat lang de dierbre Koning leev',
  Aan Neêrlands heil verpand!
Dat God hem zijnen zegen geev',
't Geluk beschermend om hem zweev',
Ja, leef, geliefde Koning, leef
  Voor volk en Vaderland!

O! blijven we altijd eensgezind
  In deugd en heldenmoed,
Dat hij, die ons als vader mint,
Zijn kroost die liefde waardig vind',
En Neêrlands trouw ons saâm verbind'
  In voor- en tegenspoed.

Zijn wij als Maurits in den strijd,
  Als Ruiter op de zee;
De handel bloei' door onze vlijt,
Dat elk den kunsten offers wijd',
En Neêrlands vlag waai wijd en zijd
  Tot aan de verste ree!

Zoo leven we altijd vrij en blij
  Op Neêrlands dierbren grond!
Door trouw aan eigen wetten vrij,
Praalt Neêrland in der volken rij,
En 't Vaderland blijft groot en vrij,
  Tot 's werelds avondstond.

Wien Neerlandsch bloed.

(Uit: H. Tollens Cz., Gezamenlijke Dichtwerken. Leeuwarden, Hugo Suringar.)

Wien Neerlands bloed in de aders vloeit
  Van vreemde smetten vrij,
Wiens hart voor land en koning gloeit,
  Verheff' den zang als wij:
Hij stell' met ons, vereend van zin,
  Met onbeklemde borst,
Het godgevallig feestlied in
  Voor vaderland en vorst.

De Godheid, op haar hemeltroon,
  Bezongen en vereerd,
Houdt gunstig ook naar onzen toon
  Het heilig oor gekeerd:

Zij geeft het eerst, na 't zalig koor,
  Dat hooger snaren spant,
Het rond en hartig lied gehoor
  Voor vorst en vaderland.

Stort uit dan, broeders, eens van zin,
  Dien hoogverhoorden kreet;
Hij telt bij God een deugd te min,
  Die land en vorst vergeet;
Hij gloeit voor mensch en broeder niet
  In de onbewogen borst,
Die koel blijft bij gebed en lied
  Voor vaderland en vorst.

Ons klopt het hart, ons zwelt het bloed,
  Bij 't rijzen van dien toon:
Geen ander klinkt ons vol gemoed,
Ons kloppend hart zoo schoon:
Hier smelt het eerst, het dierst belang
  Van allen staat en stand
Tot één gevoel in d'eigen zang
  Voor vorst en vaderland.

Bescherm, o God! bewaak den grond,
  Waarop onze adem gaat;
De plek, waar onze wieg op stond,
  Waar eens ons graf op staat.
Wij smeeken van uw vaderhand,
  Met diep geroerde borst,
Behoud voor 't lieve vaderland,
  Voor vaderland en vorst.

Bescherm hem, God! bewaak zijn troon,
  Op duurzaam recht gebouwd;
Blink' altoos in ons oog zijn kroon
  Nog meer door deugd dan goud!
Steun Gij den schepter, dien hij torst,
  Bestier hem in zijn hand;
Beziel, o God! bewaar den vorst,
Den vorst en 't vaderland.

Van hier, van hier, wat wenschen smeedt
  Voor een van beide alleen :
Voor ons gevoel, in lief en leed,
  Zijn land en koning één.
Verhoor, o God ! zijn aanroep niet,
  Wie ooit hen scheiden dorst,
Maar hoor het één, het eigen lied
  Voor vaderland en vorst.

Dring' luid, van uit ons feestgedruis,
  Die beê uw hemel in :
Bewaar den vorst, bewaar zijn huis
  En ons, zijn huisgezin.
Doe nog ons laatst, ons jongst gezang
  Dien eigen wensch gestand :
Bewaar, o God ! den Koning lang
  En 't lieve vaderland.

Wilhelmus van Nassouwe.

Door Marnix van St. Aldegonde.

Wilhelmus van Nassouwe
Ben ick van Duytschen bloet,
Den Vaderlant getrouwe
Blijf ick tot in den doedt.
Een Prince van Orangiën
Ben ick vrij onverveert,
Den Coninck van Hispaengiën
Heb ick altijt gheëert.

In Godes vrees te leven
Heb ick altijt betracht
Daerom ben ick verdreven,
Om Landt, om luyd' ghebracht.
Maer Godt sal my regheren
Als een goet instrument,
Dat ick sal wederkeeren
In mijnen regiment.

Lijdt u mijn ondersaten,
Die oprecht zijt van aert,
Godt sal u niet verlaten,
Al zijt ghy nu beswaert.
Die vroom begheert te leven,
Bidt Godt nacht ende dag,
Dat Hy my kracht wil gheven,
Dat ick u helpen mach.

Lijf end goed, al te samen
Heb ick u niet verschoont;
Mijn broeders, hooch van namen,
Hebbent u oock vertoont:
Graeff Adolff is gebleven
Te Vriesland in den slach;
Syn siel, in 't eeuwich leven,
Verwacht den jongsten dach.

Edel- en Hoochgheboren
Van keyserlicken stam,
Een Vorst des Rijcks vercoren,
Als een vroom Christen-man,
Voor Godes woort ghepreesen,
Heb ick, vrij onversaecht,
Als een helt sonder vreesen,
Mijn edel bloet gewaecht.

Mijn schilt en mijn betrouwen,
Zijt ghy, O Godt mijn Heer!
Op u soo wil ick bouwen;
Verlaat mij nimmermeer:
Dat ick doch vroom mag blijven,
U Dienaer 't aller stont,
Die tyranny verdrijven,
Die my mijn hert doorwont.

Van al die my beswaren,
En mijn vervolgers sijn.
Mijn Godt! wilt doch bewaren
Den trouwen dienaer dijn.

Dat sy my niet verrasschen
In haren boosen moet,
Haer handen niet en wasschen
In mijn onschuldich bloet.

Als David moeste vluchten
Voor Saul den tyran,
Soo heb ick moeten suchten,
Met menich Edelman :
Maer Godt heeft hem verheven
Verlost uyt aller noot,
Een Coninckryck gegheven
In Israël, seer groot.

Na 't suer zal ick ontfanghen
Van Godt mijn Heer dat soet
Daer na so doet verlangen
Mijn Vorstelick ghemoet ;
't Welk is, dat ick mach sterven
Met eeren in het velt,
Een eeuwich rijck verwerven,
Als een ghetrouwe helt.

Niet doet my meer erbarmen
In mijnen wederspoet
Dan dat men siet verarmen
Des Conincks Landen goet,
Dat u de Spaengiaerts krencken,
O edel Neêrlandt soet,
Als ick dat gae bedencken,
Mijn edel hert dat bloet.

Als een Prins opgheseten
Met mijnes heyres cracht,
Van den tyran vermeten
Heb ick den slach verwacht,
Die, bij Maestricht begraven,
Bevreesde mijn ghewelt,
Mijn ruyters sach men draven
Seer moedich door het velt.

Soo het de wil des Heeren
Op die tijd was gheweest,
Had ick gheern willen keeren
Van u dit swaer tempeest ;
Maar de Heer van hierboven
Die alle dinck regheert,
Die men altijt moet loven,
En heeftet niet begheert.

Seer Christelick was ghedreven
Mijn Princelick ghemoet,
Stantvastich is gheblevon
Mijn hert in teghenspoet.
Den Heer heb ick ghebeden
Van mijnes herten gront,
Dat hy mijn saeck wil reden,
Mijn onschult doen oirkont.

Oorloff, mijn arme schapen,
Die sijt in grooten noit,
U Herder sal niet slapen,
Al sijt ghy nu verstroit.
Tot Godt wilt u begheven,
Sijn heylsaem woort neemt aen,
Als vrome Christen leven ;
't Sal hier haest zijn ghedaen.

Voor Godt wil ick belijden
En zijner grooter macht,
Dat ick tot gheenen tijden
Den Coninck heb veracht ;
Dan dat ick Godt den Heere,
Der hooghster Majesteyt,
Heb moeten obediëren
In der gherechticheyt.

Die Afrikaansche Volkslied.

(Uit: F. W. Reitz, Sestig uitgesogte Afrikaanse Gedigte. Amsterdam, Pretoria, Höveker & Wormser.)

Een ider nasie het sijn Land,
Ons woon op Afrikaansche strand.
Ver ons is daar geen beter grond
Op al die wij'e wêreldrond.
Trots is ons om die naam te dra
Van kinders van Suid Afrika.

Een ider nasie het syn taal,
Ons praat van Kaap tot in Transvaal,
Wat almal maklik kan verstaan,
Wat gaat die ander tale ons aan?
Ons praat so's Pa en Oupapa,
Die Landstaal van Suid Afrika.

Een ider nasie het sijn wet.
Wat goed gebied en kwaad belet;
En elk sijn wet is na sijn aard,
En gaat met sijn natuur gepaard:
So volg ons oek die sede na,
Wat thuis hoort in Suid Afrika.

Een ider nasie het sijn reg,
Al is hij nog so swak en sleg.
Daar is een Oog wat alles merk;
Hij set die onreg paal en perk.
Hij kijk oek ons verdrukkers na,
En waak oek ver Suid Afrika.

Een ider nasie het sijn tijd
Om op te groei en af te slijt,
En so's ons liewe Heer dit doet,
So is het altijd wijs en goed.
Daar kom een dag ver ons oek ja;
Vertrou op God, Suid Afrika!

Want al die nasies het één God,
Hij re'el ider volk sijn lot,
Hij het ver ider volk sijn taal,
Sijn Land, sijn Reg, sijn Tijd bepaal.
Wie dit verag sal sijn straf dra ;
O God beskerm Suid Afrika !

Vlindervlucht.

Door Ant. L. De Rop.

Goudgevleugeld kind der lente !
Door de Meizon opgekweekt,
Dat bij 't openen der rozen
Ook uw zijden boei verbreekt ; —

Goudgevleugeld kind der lente !
Dat d'aanstaanden zomer meldt,
En vooruitzweeft op zijn bane
Over 't lachend bloemenveld ; —

Welk een ongestoorde weelde,
Welk een nameloos genot
Wacht u op bij uw verrijzen,
Is geheel uw levenslot !

In de zoete honingkelken
Duikt ge neder tot den boôm,
Of een leliestengel wiegt u
In een dommeligen droom.

Dan weer, door het licht gekoesterd
En met purperstof gekleurd,
Danst gij rond in dartel zweven,
Waar de thijm op 't heiveld geurt.

Straks bij 't wappren langs de duinbeek
Draagt het koeltje u over 't nat,
Of gij wiegelt in de gondel
Van een schomm'lend lotusblad.

Duikt de zon, der bloemen moeder,
  In het golvend bed der zee,
Wemelen haar laatste stralen
  Langs de blinkerts aan de ree, —

Dan plooit gij de wiekjes samen,
  En gij rust in 't oeverriet,
Bij den geur der nachtviolen
  En der filomeelen lied.

Goudgevleugeld kind der lente!
  Ook de droomen van mijn hart
Zweefden rond door 't schoon der aarde
  Ver van 't weegeklaag der smart.

Ook mijn dichterlijke droomen
  Dwaalden over 't bloemenveld,
Dat in kleurentaal Gods liefde
  Aan den zoon van 't lied vermeldt.

Ook mijn stil gekweekte droomen
  Kozen zich een rustplaats uit, —
Welke kon die rustplaats wezen
  Dan uw hart, mijn zoete bruid?

Het Lied der Terwe.

(Uit: René de Clercq, Gedichten. Amsterdam, S. L. van Looy.)

Heerlijke terwe,
Siersel der aarde,
Goud in uw verwe,
Goud in uw waarde,
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd!
Rijk is de boer als de terwe deugt!

Waai in de winden,
Straal in de zonne,

Edel gezinden
Eeuwige wonne !
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd !
Rijk is de boer als de terwe deugt !

Maaiers, de zeisens,
Hecht in de handen !
Volgende meisens,
Bindt uwe banden !
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd !
Rijk is de boer als de terwe deugt !

Bundels en schooven,
Wagens die kraken,
Voeren tot boven,
Boomen en daken !
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd !
Rijk is de boer als de terwe deugt !

Handen die zwaaien !
Herten ten hoogsten !
Zalig die zaaien,
Zalig die oogsten !
Heerlijke terwe, vroomheid en vreugd !
Rijk is de boer als de terwe deugt !

Jan Breydel.

Door F. De Cort.

Jan Breydel sprak : „Nu zij 't gedaan
Met Vlaandrens nood !
Van nacht, o makkers ! zal 't er gaan
Van kappen, kerven, klieven, slaan ;
Voor geenen Franschman kraait de haan
Bij 't morgenrood !
Nu liggen zij te bed gestrekt,
Met bloed van weerloos volk bevlekt. . . . .
Wie zal het wezen, die hen wekt ? — de dood !"

En wat hij zei, de Brugsche held,
Dat werd volbracht;
Hoezeer de schrik de vlucht versnelt
Der huurliên van 't uitheemsch geweld,
Zij worden allen neergeveld,
Vertreên, versmacht!
Zeg „Schild en Vriend!" en wie 't niet kan,
Dien klieft een slag de hersenpan!
Jan Breydels bijl werd bot er van, dien nacht.

En toen het daagde, riep hij uit:
Waar zijn ze thans,
Die woeste knechts van 't sluwe Zuid,
Die wufte ridders, tuk op buit?
Niet een, al smeekten zij zoo luid,
Ontsprong den dans. . . .
Zoo moge varen wie, als zij,
Ons dreigt met schande en slavernij;
Zóó redden de eer en vrijheid wij des lands.

Het goede recht.

Door F. De Cort.

Wie gloeit voor recht en rede,
Dien heet ik mijnen man!
En vraagt hij „doet ge mede?"
Zoo doe ik wat ik kan!
En zou hij 't ook niet vragen,
Toch volg ik in 't gevecht,
Met hem den kamp te wagen
Voor 't goede recht!

Met Breydel ware ik blijde
Gegaan ten Sporenslag,
En hadde aan Willems zijde
Gezwaaid den goedendag;
Op Arteveldes teeken
Gereed, als trouwe knecht,
Zoo ware ik mee bezweken
Voor 't goede recht!

En toen hier Spanjes horden
Verstikten 't Vrijheidslied —
Verbrand ware ik geworden,
Gezwegen hadde ik niet.
Ook ware ik met de Boeren,
Gewapend nog zoo slecht,
Den vromen strijd gaan voeren
Voor 't goede recht!

Onwetend of kwaadwillig
Ontaardt men ons bestaan;
En zou ik onverschillig
Het zien te schande gaan?
O neen! met Vlaandrens grooten,
Aan Vlaandrens taal gehecht,
Zoo kamp ik onverdroten
Voor 't goede recht!

O! waar de rede aan banden
En 't recht gekluisterd ligt,
Te reppen tong en handen,
Is echte mannenplicht.
En wordt ons, hoe wij strijden,
De zegepraal ontzegd —
Hoe heerlijk is 't te lijden
Voor 't goede recht!

De Zeeslag bij Kijkduin.

Door H. J. A. M. Schaepman.

't Was op d'Augustusmorgen,
De lucht zoo grijs en laag,
In nevelen verborgen
Hing nog de groote vraag,
De vraag, die duizend harten
Met sneller slag deed slaan:
Zal Holland 't onweer tarten
Of stervende ondergaan?

Hoe staarde van de duinen
  De maagd van Holland rond,
Of ze op der golven kruinen
  Heur schepen wedervond,
Heur schepen rijk beladen
  Met goud van ieder strand,
Met mannen kloek van daden,
  Met de eer van 't vaderland.

Maar 't was geen angstig staren,
  Daar glansde hope in 't oog,
Hoog rezen wel de baren,
  Maar Hollands leeuw stond hoog.
Wat zorgen ook de morgen
  Doe rijzen voor den dag,
Twee helden blijven borgen,
  Zij houden saâm de vlag,

Twee helden ; wat partijen
  Ook vriemlen om hun naam,
Voor de eer van Holland strijen
  Tromp en de Ruyter saâm ;
Mocht de ijverzucht nog waken,
  Geen sluipende achterdocht ;
Eén drift doet beiden blaken :
  Wie 't best voor Holland vocht.

't Was op d'Augustusmorgen,
  En langzaam rees de zon,
Of ze onder angst en zorgen
  Heur langen loop begon ;
De maagd van Holland staarde,
  Daar dreef haar trotsche vloot
Op 't speelsche morgenkoeltjen
  Ter zege of wel ten dood.

Daar rolde langs de baren
  De dreunende oorlogsgroet,
En riep den koningsvloten
  Oud Hollands leus te moet ;

En duizend donders rolden
  Dien eersten donder na,
Grijszwarte wolken rezen,
  Omhulden mast en ra.

Geen oog kan meer doorschouwen
  Dien zwarten wolkennacht ; —
Waarop zal Holland bouwen,
  Zoo niet op 's Heeren kracht ? —
Hoor, hoe de klokken kleppen
  Van ieder bedehuis :
Hoog boven d'oorlogsdonder
  En 't dreunend strijdgedruis.

Daar rust de kamp der volken,
  Daar zwijgt het krijgsmetaal,
Daar glinstert door de wolken
  Een heldre zonnestraal ;
En in die gouden krone
  De vlag van d'admiraal,
De vlag van Hollands eere,
  De vlag der zegepraal,

Hoe staarde van de duinen
  De maagd van Holland rond,
Toen ze op der golven kruinen
  Haar helden wedervond ;
Hoe juichte het haar tegen,
  De Ruyters heldenwoord :
„Wij hadden grooten zegen ;
  Eer wien alle eer behoort!" —

Landschap-schetsjes in den vreemde.

(Uit: Dr. HEIJE's Volksgedichten. Amsterdam, G. L. FUNKE.)

I.

OP DE ROTS.

Reusachtig teekent tegen 't blauw der lucht
Zich de omtrek af des landsmans. . . .forsch gebouwd,

Die 't zaad, door hem der rotsige aard betrouwd,
Nu ziet gerijpt tot halmen, zwaar van vrucht;
Hij wet de sikkels,
die in 't zonnelicht
Weerkaatsen, als de zilvren boog der maan,
En (als een rij van krijgers) vaït het graan
Voor 't snijdend zwaaien van de scherpe zicht.
En langs het bergpad —
met een kostbren last
Van schooven, die 't op hoofd en schouder draagt,
Ziet gij 't jong volkje —
en, dalwaarts, vrouw of maagd,
Die 't koren op de breede wagens tast. —
Als nijvre mieren weemlen zij dooreen
Van de' eersten straal, die de Oosterkim verguldt,
Tot zich het dal in blanken sluier hult,
Wen de avondzon den hoogsten top bescheen.
O! Wat in lager streek, door noeste vlijt,
De mensch ontwoekert aan het golfgeklots, —
Betwist hij hier aan de ijzerharde rots,
Waar zij verweert door 't knabblen van den Tijd;
En dwingt het heikruid
(dat, als lichtgrauw haar,
Op 't reuzenvoorhoofd van den rotsklomp groeit)
Een krans te dragen,
waar de winde in bloeit,
Gevlochten met den gouden korenaar.

II.

BIJ DE BRON. [1])

In de schaduw weggedoken
Van de abeelen looverzaal,
Valt de bron —
met zilvren straal
Uit der aarde schoot gebroken —
Met haar zilvren druppels weer
In den schoot der aarde neer.

---

[1]) De Géronstère, wier kostelijk bronnat volgens de overlevering Czaar Peter I in 1717 genas.

Wie er toeven, mat van blikken,
  Wie er toeven, krank van hart,
  Voelen 't wijken van de smart,
Voelen zin en geest verkwikken;
  Of de klare koele dronk
Levenslust en veerkracht schonk.

Schemert niet een waas van rozen
  Op die bleeke kinderwang?
  Voelt de moeder niet al lang,
Bij het kussen en het koozen,
Aarde!. . . . .
dat ge, voor haar schat,
't Harte van een moeder hadt?

Zie!. . . . de kleine handjes vatten
  Gretig het kristallen vat,
  Waar het borlend, bobblend nat —
Meer kristal nog — in komt spatten;
  En het drinkt, in éénen toog,
Kracht in 't lichaam, gloed in 't oog.

En de moeder . . . .
                dankend, juichend,
  Knielt haar ziel voor God den Heer: —
  't Kind omvat zij vast en teer,
Als opnieuw Zijn gunst getuigend;
    En een traan valt in 't Kristal. . . .
Offergave. . . .
                't reinst van al!

Een Windliedeken.

(Uit: Emanuel Hiel, Gedichten. Gent, A. Hoste en W. Rogghe en Brussel, F. Claassen.)

Zing, riep de wind in 't zoet getij,
      terwijl hij mij
      zoo lief, zoo zacht,
de liêkens van de vogels bracht,

den bloemengeur, 't geruisch der beken,
't gejuich der menschen, steden, streken.
Zing, riep de wind,
gij menschenkind !

Zing, riep de wind op sombre wijs,
wanneer het ijs,
gelijk de dood,
de schepping in zijn kluisters sloot ;
terwijl de stem der lijdende armen
versmolt in 's winters schriklijk kermen.
Zing, riep de wind,
gij, menschenkind !

En 'k stemde liêkens vol van lust,
gestreeld, gekust
door zoet genot.
Doch als mijn' vreugde werd geknot
door 't lijden mijner arme broeders,
dan treurde ik, als de droeve moeder
bij 't stervend kind.
Zing, riep de wind.

De Boschwachter.

(Uit: VICTOR DE LA MONTAGNE, Gedichten. Amsterdam, Mij voor Goede en Goedkoope Boeken.)

En 't is vroeg in den morgen : de hemel is blauw,
in 't mollige gras schittert peerlende dauw,
op stammen en blâren, ver en dicht,
speelt met de schaduw het zonnelicht, —
op aller grachten zoomen
staan bloemekens te droomen
knikkende, geurende, slapensmoe,
den heldren lentemorgen toe.

Hij gaat langs den kronklenden wegel in 't bosch,
't geweer op den schouder, in luchtigen dos,

na verre ronde, na bange wacht
op eenzame paden, in duisteren nacht.
Maar of 't om hem heen ook glinster' en glans ;
of de hemel blauw is en zonnig de trans,
of alles bloeie en fleure,
of alles zinge en geure,
diep mijmerend gaat hij : daarbinnen rust
een zoete gedachte, vol heil en lust,
die toovert in zijn oogen dat licht
en dien milden lach op zijn eerlijk gezicht.

Want ginds, waar het oog tusschen 't dichte geblaêrt,
dat krinklend wolkje rook ontwaart,
daar is zijn thuis, zijn blijde haard,
van buiten omlooverd met wingerdfestoen,
van binnen met liefdes eeuwig groen ; —
daar zweeft er en trippelt, en rept zich bij zang
en kout een vrouwken, rozig en rank,
daar kraait, in zijn kribbeken blozend, een klein,
daar prevelt Grootje het simpel refrein
van lang vervlogen dagen,
met moed en lust gedragen.

En een trillende leeuwrik stijgt boven zijn hoofd,
een plechtige lofzang ruischt door het loof,
en bijen snorren hem gonzend voorbij,
en alles ontwaakt en is vroolijk en blij. . .
De zonne lacht,
de morgen straalt in opperste pracht,
en hij, de gelukkige, gaat
met stralenden blik en een lach op 't gelaat.

Grootmoeder.

(Uit: Victor de la Montagne, Gedichten. Amsterdam, Mij voor Goede en Goedkoope Boeken.)

Door de kleine, in lood gevatte
ruitjes, dringt een schalke zonstraal
Myriaden stofjes dansen
in den zongloed. Statig tik-takt

de oude hangklok in de stilte
van het ouderwetsch vertrek.
Grootmoeder zit bij de wiege
van het ouderlooze kleinkind ; —
zachtkens neurt ze, stil, schier fluistrend,
't liedje van den ouden tijd ;
't liedje, dat haarzelve, als kind, reeds
lievend had in slaap gezongen.
Zoet herdenken !. . . . En daar rijzen
beelden uit een ver verleden,
die ze lang vergaan, vergeten
had gewaand, weer frisch er voor.
Vele dagen, vol met zorgen
van den morgen tot den avend,
moeite- en arbeidsvol doorstreden,
blij doorstreden, en verhelderd
door de heilge, zaalge liefde :
kinder-, vrouwen-, moederliefde.
En er wellen warme tranen
in heur oogen, als ze denkt aan
allen, die heur duurbaar waren,
en nu ginds, op 't vreedzaam kerkhof,
rusten in den eeuwgen slaap.
En een diep en stil verlangen
naar die allen roert heur harte,
en het schijnt haar, of ze een stemme
hoorde, die haar troostend toeriep :
dat ze lang genoeg geleefd heeft
en heur taak hier is vervuld.
En heur hoofd zinkt op den boezem,
en tot eene vrome bede
vouwt zich 't beendrig handenpaar, —
en haar lippen fluistren bevend :
„Heere, Heere, 'k ben bereid."

Maar in 't wiegje kraait het kindje,
nu ontwaakt, haar juichend tegen : —
en ze neemt het in heur armen,
liefdevol het kussend, koozend. —
En 't verleden is vergeten,

en de weemoed is gevloden
voor het beeld van hoop en leven,
voor het frissche beeld der toekomst,
dartlend, spartlend op heur schoot.

Alles.

(Uit: Pol de Mont, Idyllen en andere Gedichten, Sneek, H. Pijttersen Tz.)

Het is de Maan, die spreekt.
„Ik schouwde gistren,
bij kriekend' uchtend, op een needrig huis,
in 't hart van Brabant. Gansch het dorpken zweeg,
en nauwlijks had de haan ter tweede maal
den dag gemeld, die naakte in rozenschijn.
Toch waren zij reeds op, de brave lieden,
en deur en vensters open. De eerste straal
der zomerzonne loerde glimmend door
de ruit en teekende op 't gekalkte muurken
een' lange, gouden streep. — Ik ook, ik waagde
een blik daarbinnen, en — wat ik toen zag,
vergeet ik nimmermeer!
Een jonge man
stond tot de reize vaardig, naast het raam,
den wandelstok in hand. — Zijn kleeren, prachtloos,
doch net en zindlijk, deden den student
terstond herkennen. Naast hem, op een stoel, lag
een paksken boeken. . . . Hij was bleek en scheen
met moeite tranen te verkroppen,
Naast hem
zat, op den biezen stoel — de vader vast —
een vijftiger, nog sterk en gaaf, doch reeds
bekroond met zilver om zijn kalen schedel,
Dien zwom een traan in 't oog, dat star in 't vuur
der haardstee nederblonk. . . . . Geen zucht steeg op,
Geen woord werd daar gewisseld. . . . . Droef, eentonig,
zong, naast de schouw, in de ouderwetsche kas,
het slaghorloge treurig: „Tik-tak! Tik-tak!"

Toen kwam een vrouw van uit een zijvertrek
de kamer binnen. Dat moest M o e d e r zijn:
ik zag het aan hare oogen, rood van 't weenen.
Nu echter was zij s t e r k! ? — Zorgvuldig heeft zij
heur tranen weggevaagd; maar immer speelt
langs bleeke wangen en bestorven mond
nog de onbewuste trilling voort des weenens.

„Kom!" sprak zij stil. En de arme jongen volgde
haar tot de tafel. — „Kind!" zij zag hem diep,
o! eindloos teer in 't oog! „Wees altijd braaf. . . .
Hou vast aan eer, aan plicht. . . . . God moge u zeegnen. . .
Daar. . . . neem, mijn zoon. . . . 't Is alles. . . . ."
En zij legde
drie zilverstukken op den blanken disch. . . . .

„'t Is alles!" — Neen. . . . Ik heb den zin diens woords
niet recht begrepen. . . .Doch, de jongling raakte
slechts één der stukken aan, en zijne hand, —
ik zag ze beven. . . . . Toen bezagen zoon
en moeder plots malkaar; een trilling liep
door beider lijf, en snikkend borst de jongling
in tranen los. . . . en lang. . . . zeer lang nog schreide
hij aan haar hart een wondre droefheid uit,
die i k niet vatten mocht . . . ." —
Tot daar de Maan,
en, dat zij waarheid sprak, dat zweert de dichter!
Ik zweer het u. . . . Ik ook heb d'armen knaap
gekend, en ken hem nog. . . . Ik was ook daar
in 't needrig huis, waar zij mij niet herkende.
En dat het bittre woord:
„'t Is alles, kind!" —
de Maan verstond het niet — mij als een vliem
dwars door het harte sneed; en — dat het geldstuk,
het eenig, dat de jongling met zich nam,
mij — neen. . . . . den jongeling! als een vuur'ge kool
de hand verschroeide. . . . . zie. . . . . ik zweer, ik zweer
het. . . . . . !

Betraande vrouw! gij waart mijn eigen moeder!. . . .

Bij een kind.

(Uit: NICOLAAS BEETS, Dichtwerken. 1830—1873. Amsterdam, W. H. KIRBERGER.)

Wat slaapt het zacht, op 't blauwsatijnen kussen,
'tOnschuldig kind in 't derde levenjaar!
Hoe geestig dringt zich 't poezel handje tusschen
'tAzuur der zijde en 't goud van 't vochtig haar:
Wat schuilt er glad een voorhoofdje in die lokken;
Hoe kleurt de slaap de wangen gloeiend rood,
En heeft, als hij het mondje half ontsloot,
De kleine lip ten glimlach opgetrokken!

O, laat me een kus op 't mollig knietje geven,
In argloosheid en eenvoud blootgewoeld!
Gij zult toch niet ontwaken, als gij 't voelt?
De slaap is vast, in 't derde jaar van 't leven.
Daar komt een tijd, als geen vermoeidheid baat
Om 't brandend hoofd in sluimering te sussen.
Wanneer de rust de valsche peluw haat. . . .
Maar gij slaapt zacht op 't blauwsatijnen kussen.

Gelukkig kind; ik wenschte als gij te zijn!. . . .
Gij wenscht nog niets in droomen noch in waken;
Maar eenmaal zult gij dwaze wenschen slaken,
Als andren u vergapende aan den schijn.
O, 't is nog niet op dit gelaat te lezen,
Maar nog een viertal jaren, en gij ziet
Benijdend op tot wie volwassen hiet.
Lief kind! dat zal uw eerste dwaasheid wezen.

Volwassenen, ja! weten wie zij zijn;
Die kennis dwingt tot schreien hen of blozen.
Gij kent geen blos dan der gezondheid rozen;
Van tranen voelt gij 't vocht, maar niet de pijn,
Gij weet nog niets, begrijpt nog niets, ziet de aarde
Verwonderd, maar met gretige oogen, aan.
En gist niet, hoeveel vreugd u zal vergaan,
Zoo ras voor u dat raadsel zich verklaarde!

Uw vader gaat gebukt van stille smart;
Uw moeder weent bij 't doodsbed van haar moeder;
De dorst naar eer verslindt uw oudsten broeder;
Bedrogen hoop verteert uw zusters hart;
Die 't brak, vergaat van wroeging, niet te sussen;
En ik, die bij dees rustbank nederkniel,
Beschrei de zwak-, de krankheid van mijn ziel. . . .
Gij !. . . . slaapt nog zacht op 't blauwsatijnen kussen.

Gij droomt misschien een blijden kinderdroom.
Wij droomen — kind! wij droomen als wij waken,
Opdat wij ons den slaap onrustig maken;
Opdat de zorg ons pijnige en de schroom.
En wij zijn zóó van boosheid als doordrongen,
Dat in den slaap de zonde ons niet verlaat,
Dat we in den droom nog dienaars zijn van 't kwaad!
Gij weet nog niet, wat kwaad is, lieve jongen!

En allen toch zijn wij als gij geweest;
En toen wij ook zoo schuldloos nederlagen,
Toen konden zij niet gissen, die ons zagen,
Wat eenmaal om zou gaan in onzen geest;
Wat beker ons Gods wijsheid in zou schenken;
Hoe onze hand dien beker nemen zou;
En of wij, in beproevingen en rouw,
Aan Hem of aan de Wereld zouden denken!

Gij, zult gij nooit, als stugge of woeste knaap,
Hen grieven, die u 't leven, alles gaven?
Als jongling aan geen hartstocht u verslaven,
Die u de deugd zou rooven, met den slaap?
Nooit schandlijk vuur in stinkend water blusschen?
Geen heilig God verloochnen in uw hart?
Wat wacht u? Schuld met weelde, of deugd met smart?
Nog slaapt gij zacht op 't blauwsatijnen kussen.

O, dat u leed en wroeging zij gespaard!
Dat de aarde u nooit den hemel moge ontrooven!
Dat bidt mijn hart voor u van God hierboven
Met haar, die u in smarte heeft gebaard.

Leer zelf reeds vroeg te bidden, in de jaren
  Van stil geloof en opgewekt gevoel,
  En leer het nooit vergeten in 't gewoel
Der wereld, die geen middelen zal sparen!

Eens zal de dood de vonk van 't leven blusschen,
  Dat gij in vreugde en argloosheid begint:
  Wel u, indien gij 't sterfbed zalig vindt
En harder niet dan 't blauwsatijnen kussen,
  Waarop ik u zag sluimeren als kind!

Dieuwertjen.

(Uit: E. J. POTGIETER, Een Bundel Liederen en Gedichten. Haarlem, H. D. TJEENK WILLINK.)

STEM: Klaare, wat heeft er uw hartjen verlept.
HOOFT.

  Dieuwertjen! heugt je nog de avond voor Paasch?
  Eer ik je vragen ging, stapte ik mijn plaats,
Mijn woning, mijn schuren, mijn stal nog eens om,
Vast peinzend: tot alles is zij wellekom.

  Wit van den hagel, maar warm trots de kou',
  Haalde ik de klink op: je zat bij de schouw;
Ik lichtte mijn mantel; jij wierpt op het vier
Een mutserd, en 'k dacht: zij ziet gaarne mij hier.

  Echter was 't later als jeukte mijn scheen,
  Schoof ik je dichter, je schooft verder heen,
En toen 'k, bij de kast, om het jawoord je vroeg,
Was 't vremd, dat de fluit niet aan diggelen sloeg.

  Vreezen en beven — het had schier geen end':
  't Huis van je moeder was jij zoo gewend,
Al droeg ik ten leste in mijn armen je er uit,
Ons dorpjen zag nimmer een droeviger bruid.

Dieuwertjen! heugt je nog de avond voor Paasch?
Onder dat wiegekleed giert onze Claes.
Ai, kus hem, en zeg, zoo het nog stond te doen,
Of jij nu wel aarzelen zoudt zoo als toen!

O liefde, die in Hollands streken
Alom altaren zaagt ontsteken,
Eer kiesch den voorrang won van kuisch
En gouden ketens fulpen banden
Vervingen in de Zeven Landen,
O liefde! in 't woelig krijgsgedruisch
Bij onze heldenvad'ren t'huis!
Wie schetst uw wonder alvermogen
Op 't onverdorvene geslacht,
Dat klacht noch knieval wou gedoogen,
Dat, louter licht en lust in de oogen,
Het schoon zijn hulde al juichend bracht,
En toch zijn eerbied voor de vrouw
Verkondde in echtelijke trouw!
Wat harte dat gij niet regeerdet,
Wat harte dat gij niet herschiept,
Gij, die den vroeden schalkheid leerdet,
De lachjens tot den stugste riept,
Beheerscheresse van de jeugd,
Haar hoogste heil, haar hoogste deugd!

Zijn en Leven.

Door L. W. Van Merken.

Zoo ik aan het gros der menschen
Op een feest iets goeds moest wenschen,
Zou mijn wensch, hoe welgegrond,
Slechts aan weinigen behagen;
't Grootste deel zou zich beklagen,
Dat het zich beleedigd vond.

Echter zal ik altoos denken
Dat mijn wensch hen niet kan krenken.
Hoor, waarin die wensch bestaat:

Vrienden ! 'k hoop, dat God zal geven,
Dat gij haast begint te leven,
Eer het leven u verlaat.

Op dien wensch zou elk verstommen.
Zij, wier jaren 't hoogste klommen,
Zouden vragen, vol verdriet :
Spot gij met de grijze haren ?
Tellen wij geen hooge jaren ?
Zeg ons : leven wij dan niet ?. .

't Antwoord, dat hierop zou voegen,
Gaf misschien nog meer misnoegen,
Schoon 't de rede voor zich heeft :
Kan een mensch, die nooit van leven
Eenig teeken heeft gegeven,
Zich beroemen, dat hij leeft ?

Leeft Argant, die, grijs van zorgen,
Van den morgen tot den morgen,
Slaaft en slooft om geld en goed,
Schoon 't een vreemdeling moet erven,
Schoon hij op zijn kruk loopt sterven ?
Leeft de schrokker ?. . . Neen — hij wroet.

Leeft Neraan, die in de kroegen
Met een onbesuisd genoegen
Tot den dageraad rinkinkt,
En zijn wijndorst niet kan lesschen
Aan een dubble trits van flesschen ?
Leeft de zwelger ?. . . Neen — hij drinkt.

Leeft Geront, die t'aller uren
Trouwe vrienden, heusche buren,
Door zijn norsche twistzucht kwelt,
En door schreeuwen, tieren, razen,
Vrouw en kinders kan verbazen ?
Leeft de wargeest ?. . . Neen — hij scheldt.

Kunt ge in Damons duivenvlerken
Of Soubize leven merken,
  Schoon hij vleit en lacht en lonkt,
En door tabatière en ringen
Elk tot achting waant te dringen ?
  Leeft de pochhans ?. . . Neen — hij pronkt.

Als Baillart de zonnestralen
In het zuiderpunt ziet pralen,
  Daar hij op zijn bed nog gaapt ;
Of van 't ledikant gekomen,
Tot den avond staat te droomen :
  Leeft de domkop ?. . . Neen — hij slaapt.

Leeft Leander, die op aarde
Niets van ongemeene waarde
  Dan zijn grauwe paarden kent ;
En voor 't krieken van de dagen
Rijdt en rost op zijnen wagen ?
  Leeft de voerman ?. . . Neen — hij rent.

Als Tartuuf, met kromme klauwen,
De arme weduw durft benauwen,
  Wie hij bijstand heeft beloofd ;
Als hij veinst haar te onderschragen
Om haar tot op 't been te knagen :
  Leeft de woekraar ?. . . Neen — hij rooft.

Leeft Chrisip in stille hoeken,
Als hij in een schans van boeken
  Zonder einde kladt en wrijft,
En onsterflijk waant te wezen,
Schoon geen mensch zijn schrift wil lezen ?
Leeft dan 't wijshoofd ?. . . Neen — hij schrijft.

Doch 't wordt tijd bericht te geven,
Wat men moet verstaan door l e v e n.
  't Is geen leven van een plant ;
't Is geen leven van de dieren,
Die hun driften niet bestieren :
  't Is het leven van 't verstand.

't Is van jongs af zich te wennen
Om den oorsprong wel te kennen,
  Wien men 't wezen schuldig is;
Hem met hart en ziel en zinnen
Boven al wat leeft te minnen
  Met de diepste eerbiedenis.

't Is den naaste gunst te toonen;
Zijn gebreken te verschoonen;
  Hem in allen rouw en pijn
Onzen bijstand trouw te wijden;
Voor zijn naam en goed te strijden;
  Altoos hem een steun te zijn.

't Is om van de kindsche dagen
Tot den jongsten snik te dragen,
  Als 't een mensch, een Christen voegt,
Die het goed van 't kwaad kan schiften,
Die geen slaaf is van zijn driften,
  Wijs, behulpzaam en vernoegd.

Dus zou elk, om strijd verheven,
Op deze aarde waarlijk leven
  God ter eere, elkaar ten nut.
Dus zou 't ongeluk ons allen
Ongelooflijk lichter vallen,
  Daar de deugd ons onderstut.

Aan Avitus.

Door J. C. De Lannoy.

Wat ik u bidden mag, Avitus, laat mij kijven:
Ik ben volstrekt van zin in kwaad humeur te blijven:
Ik ben verstoord, vermoeid en in een maand drie, vier
Zet ik uit loutre spijt geen pen meer op 't papier.
'k Heb waarlijk veel geduld, 'k wil het niet verbergen,
Zulk een onreedlijkheid is niemand meer te vergen.
  Ons Neerland is met recht om kunde en geest geacht,
Maar welk geleerde of hier den briefstijl heeft bedacht!

Wat koud en statig brein, van kunst en smaak verstoken,
Heeft dus, bij ieder woord, zijn reednen afgebroken,
En door dat fraai herhaal van titels zonder end,
Aan 't schriklijkst wangeluid ons buigzaam oor gewend?
Ik moest in 't Nederduitsch een reeks van brieven schrijven,
Waarvan ik met fatsoen niet één kon schuldig blijven;
Ik wilde op mijne wijs nogal bevallig zijn,
Maar 'k vind geen maat of stijl, hoezeer ik mij verpijn!
Niets dan *U Wel-Eerwaarde*, en *U Hoog-Wel-Geboren*,
En *U Wel-Edele-Gestrenge* treft mij de ooren.
Ik schrap het tienmaal uit, ik zoek verstaanbre taal;
Maar 't blijft in ieder brief voor 't minst nog twintigmaal;
En waarlijk, hoe mijn oor het minder kan gehengen,
Hoe meer 't mijn pen behaagt, *Wel-Eedlens* voort te brengen:
'k Betuig, zoo 'k eenen stap den schoorsteen nader kwam,
Geen woord van 't geen ik schreef waar veilig voor de vlam,
  Laat ons dit oogenblik 't gebruik ter zijde zetten,
En wil op 't volgende eens met al uwe aandacht letten:
„*Mijn Heer!*" ik schrijf aan u, „*Mijn Heer*, het was mij lief,
Dat ik mij zag vereerd met *U Wel-Eedlens* brief;
'k Had *U Wel-Edele* reeds voor een maand geschreven,
Maar 'k wou meteen bericht aan *U Wel-Edele* geven,
Wie 't ambt verkrijgen zal van onzen vriend Licijn,
't Geen *U Wel-Edele* wis een blijde maar zal zijn.
'k Verneem, *Wel-Edel Heer*, dat *Zijn Hoog-Wel-Geboren*. . ."
Houd op, verzoekt ge wis, etcetra: spaar mijne ooren!
Welnu, ziedaar den stijl, waar 's lands gewoonte wil,
Dat hier een reedlijk brein zijne aandacht op verspill',
Hoe in deze achttiende eeuw, in deez' beschaafde tijden,
Waarin wij zooveel zucht aan de eedle kunsten wijden,
Nu schier geen stad van rang in Neerland wordt genoemd,
Die op geen maatschappij van fraaie lettren roemt;
Nu een gebrek van smaak, zoo grof, bij ons te vinden!
't Zal voor niet lang meer zijn; 'k blijf borg er voor, mijn (vrinden:
Een volk, waar zulk een drift tot vordring wordt bespeurd,
Neemt in volmaaktheid toe, en alles krijgt zijn beurt.
Gij hebt alreeds gezorgd, dat uw gewijde koren
Voor 't stootendst kreupelrijm den schoonsten zang doen [hooren:

'k Hoor van den kansel thans een stijl, die mij bekoort;
De drukpers brengt voortaan geen barbarismen voort;
De taal werd zelfs hervormd in onze nieuwspapieren;
En geen bevalligheid zou onzen briefstijl sieren!
't Natuurlijk *u* en *gij*, dat ieder volk vernoegt,
Zou hier een vrijheid zijn, die bij geen aanzien voegt!
Gij scherst er immers mee, mijn dierbre landgenooten!
Geen welbezintuigd hoofd heeft immer zulks besloten;
En 'k hoop, dat hij die 't eerst, misschien uit loutre pret,
In 't lichaam van een brief die titels heeft gezet,
Aan de oevers van den Styx wel plechtig is verwezen,
Om driemaal 's daags dat stuk met luider stem te lezen;
Ik wed dat Cerberus al blaffend hem versaagt,
En dat geen enkle schim zich ooit omtrent hem waagt.
  Mij dunkt, ik zou mij schier in goeden ernst verstoren!
Maar heb ik mijn geduld ook niet met recht verloren?
'k Beproef het met vermaak op al wat nuttig is,
Maar moeite zonder vrucht geeft niets dan ergernis.
Hoe! 'k zal aan 't hoofd eens briefs met groote lettren schrijven
Herschrijven aan het slot en plechtig er bij blijven,
Dat ik, met al mijn hart, dien heer, of die mevrouw,
Voor *Edel*, en *Gestreng*, en *Welgeboren* hou:
En 'k vind, met al die zorg, dat niemand mij geloove,
Tenzij ik zwier en kracht aan mijn geschrift ontroove,
En midden in mijn brief, misschien nog vijftigmaal,
Dien aangenamen sleep van *Edelens* herhaal!
'k Wil waarlijk eens zoo lief, indien 't u kan vernoegen,
Bij ieder brief, dien 'k schrijf, een attestatie voegen,
Door secretaris, klerk, getuigen en zoo voort,
En 't zegel van het land bekrachtigd, zoo 't behoort,
Dat ik *Mijnheer*, *Mevrouw*, *Mejuffer*, wie 't moog wezen,
U houde voor al 't geen ge aan 't hoofd mijn briefs zult [lezen,
't Geen ik aan 't slot herhaal als uwe dienares,
En nog tot meer verstand u toevoeg op 't adres.
Maar in mijn rede zelv'. . . ! 't Is met de menschen spotten,
En liever leerde ik nog de taal der Hottentotten,
Dan dat ik tegen licht, en reden, en fatsoen,
Mijn goede moedertaal dien hoon meer aan hielp doen.
Ik weet, dit belgt u niet, goedhartige Bataven!

Gij zelv' verwerpt den trant, waaraan we ons dus ver-
[slaven ;
Uw kieschheid juicht mij toe en geeft mijn reden klem :
De dames hebben toch in 't stuk van smaak een stem :
Gij kunt, wat ons mishaagt, geen oogenblik gehengen.
Maar ik behoef mijn seks' hier niet ter baan te brengen ?
Ik overtuig u slechts van 't geen gij zelv' begeert.
Verwerpt een wangebruik, dat uwen smaak onteert !
Of laat ge aan ons den roem eens voorbeelds, zoo gewichtig,
't Geldt uw voortreflijkheid, mijnheeren ! zijt voorzichtig.
Ik onderzoek hier niet wat andre volken doen ;
Elk kan bij 's lands gebruik zich houden met fatsoen :
Laat Gal en Brit bij 't hunne, en wij bij 't onze blijven,
Maar 't is toch ons belang, gezonden smaak te schrijven,
Te zorgen, dat men ook bij ons die gratie vindt,
Die elk beschaafde geest met zooveel recht bemint.
Eer twintig jaar verloopt, zult gij verwonderd wezen,
Hoe iemand hier een brief tot aan het slot kon lezen.
't Gebruik is maar alleen voor dwazen een tiran :
't Moet onderworpen zijn aan hem, die denken kan.

Het Liedje van den Liereman.

Door Th. Van Rijswijck.

Brave lieden, wilt me aanhooren,
'k Ben een arme liereman,
Die geen ander ambacht kan,
En tot zingen werd geboren.
'k Zag wel tijdig in 't verschiet
Mij van elke gunst verstooten ;
Maar het noodlot had besloten,
En ik kreeg de gaaf van 't lied.

'k Zat van mijne kinderjaren
Ach ! zoo zorgeloos en blij
Met het speeltuig aan mijn zij ;
'k Roerde stout aan al de snaren ;

En als trotschheid mij verstiet,
Of verbastring mij dorst hoonen,
Stemde ik daverende tonen,
En ik zong een krachtig lied.

Luid de waarheid op te zingen,
Met een vaderlandsch gevoel,
Bleef op aard mijn eenig doel.
Zag ik mij daarom verdringen,
Huichlen kon ik echter niet;
Velen heeft er 't goud bewogen,
Maar, bezit ik geen vermogen,
Ik bezit de gaaf van 't lied.

'k Zal aan 't lot niet eens verwijten,
Dat het een te zwaren last
Op mijn schouders heeft getast;
Ik weet in de lip te bijten,
Waar de drang des noods gebiedt,
En wat stormen rond mij joegen,
Ik vond vrijheid en genoegen
In het stemmen van mijn lied.

'k Heb een gade met drie kleinen;
Needrig is mijn huisgezin,
Waar ik 't schraal bestaan voor win;
Doch ik ruil mijn refereinen
Voor geen gevel van graniet;
't Zingen blijft mijn taak op aarde,
Schoon 't mij nimmer schatten baarde,
En mijn leven is mijn lied.

Zijn dan eens door later neven,
Als ik, arme liereman,
Langer niet meer zingen kan,
Mijne liedren aangeheven,
Waar me elkaar den romer biedt:
Dan licht zal me ook onder 't drinken
Wel eens voor den zanger klinken
Van zoo menig vroolijk lied.

Oogstlied.

Uit: A. C. W. Staring, Gedichten. Zutphen, W. J. Thieme & Comp.)

Sikkels klinken ;
Sikkels blinken ;
Ruischend valt het graan.
Zie de bindster garen !
Zie, in lange scharen,
Garf bij garven staan !

't Heeter branden
Op de landen
Meldt den middagtijd ;
't Windje, moe van 't zweven
Heeft zich schuil begeven ;
En nog zwoegt de vlijt !

Blijde maaiers,
Nijvre zaaiers,
Die uw loon ontvingt !
Zit nu rustig neder ;
Galm' het mastbosch weder,
Als gij juichend zingt.

Slaat uwe oogen
Naar den hoogen ;
Alles kwam van daar,
Zachte regen daalde,
Vriendlijk zonlicht straalde
Mild op halm en aar.

Vroolijk leven.

Door H. K. Poot.

Waar is mijn citer toe bereid ?
Wat klanken wil ze geven ?
Wat zing ik, daar een ander schreit :
De vroolijke blijgeestigheid
Is 't leven van het leven.

Wat laat zich 't volk door ijdlen schrik
En mijmerende zorgen
Beknellen ? Vrienden, doet als ik ;
Gebruikt toch 's levens oogenblik,
Zoolang de dood wil borgen.

Al schokte zelfs de hemelspil
Uit haar metalen pannen,
Weest gij tevreên, gerust en stil :
Een die gelukkig leven wil
Moet hoop en vrees verbannen.

Zoudt gij gestaag bekommerd zijn ?
Zou druk uw vreugd besnoeien ?
Neen, neen ! Verdrijft die boezempijn.
Gij woont zoo ver niet van den Rijn,
Waar muskadellen groeien.

Hoeft gij geen kleeren noch den kost
Van goede liên te prachen ;
Wat scheelt 't u, hoe de wereld host ?
Waar Herakliet om schreien most,
Moest Demokriet om lachen.

Maar, zegt gij, och ! het weer wordt zwaar,
Ons dreigt een felle donder.
Geen nood, ai, beidt een luttel maar :
De nevel scheurt, de lucht wordt klaar :
Het onweer is al onder.

Dan 't licht is ook aan 't ondergaan,
De nacht zal u benarren. —
Mij niet, nu komt de blanke maan
Met haar vergulde horens aan
En honderdduizend starren.

Vernieuwd leven.

Door G. H. Elliot Boswell.

Alsof uit 's hemels overvloed
Een schat van geuren, frisch en zoet,
Een pracht van kleuren, teer als fijn,
Een stroom van lekkren zonneschijn
Ware uitgestort langs beemd en bosch,
Aldus de Mei in jongen dos.

En donzige wiekjes gaan vroolijk te vlucht;
Luid schaatrende keeltjes bezielen de lucht;
En vlinders en bloemen wedijvren in schoon,
Betwisten al stoeiend elkander de kroon,
En 't speelzieke windeken fluit er wel blij
Uit loover en biezen een dansmelodij.

Maar hij, die 't malsche grastapeet
Zoo licht van voet als hart betreedt,
Hij ziet de wondre schoonheid niet,
Als buiten 't jonge leven biedt;
Hem leeft in 't hart een liever beeld,
Dan waar de Mei ons oog door streelt.

Noch 't landvolk, dat zingende werkt op 't veld,
Noch 't brieschende paard, dat de weide doorsnelt,
Noch 't stokoude moedertje ginds voor haar hut
Gezeten in 't zonnetje en zorgvul beschut;
Noch 't wicht, dat zijn handjes langs schittrenden muur
De schaduw laat zoeken van 's oudjes figuur.

Zijn zielsoog ziet een huis, een straat,
Een bovenraam, dat openstaat,
Een zieklijk bloempje, dat van 't bed
In 't voorjaarsluchtje is gezet,
En mannen, die met blij gedruis
Het stroo wegruimen voor dat huis.

Op reis.

(Uit: Gedichten van P. A. De Génestet. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier.")

Ach, 't valt mij niet meer licht alleenig rond te dwalen
En de oude reislust werd me een bron van strijd en smart!
Mijn geest geniet wel, — maar mijn hart,
Mijn hart is ginder in mijn Hollands dierbre dalen:
Neen, land vol majesteit, neen, bij uw wondren niet,
Schoon we in deez' vrije lucht ook ruimer ademhalen,
Schoon dag aan dag ons oog uw bergen blinken ziet
In reinen morgenglans, in prachtige avondstralen!

Mijn hart is thuis. . . is ginds, waar zich een needrig duin
Van uit den lommer beurt der duistre denneboomen —
Getuigen veler liefde en stille dichterdroomen —
Aan 't einde van een rozentuin;
Daar op dees oogwenk vast mijn lieve kindren spelen,
De bloote voetjes in het witte, warme zand,
En met heur zoet gesnap de trouwe ziele streelen
Van haar, wier peinzend oog ons zoekt in 't verre land.

Mijn hart is thuis! en wat al godlijke tooneelen
Voorbijgaan, lieflijk, stout, afwiss'lend voor ons oog,
En, o mijn ziele, uw blik verheffen naar omhoog,
Naar hooger, dan waar ginds die purpren wolkjes spelen
Met grimmige Alpenspits; — wat wondren uwer macht,
O Eeuwge, van wiens lof hier duizend psalmen klinken;
Gij, voor wiens aêm de bergen zinken
En die ze vastzet door uw kracht. . .

Thuis is mijn hart!
En of daar groote schimmen zweven
Langs 't wijdberoemde meir, van Vrijheid, van Genie;
Of 't panorama der besneeuwde toppen — die
Als reuzenfeeën, vast bedeeld met macht en leven,
Ons aanzien, — zich verheft in tooverglans en gloed;
Of op der bergen kruin, daar wij den Heer verwachten,
Een nieuwe wereld van gezichten en gedachten
Zich opent voor den geest en dringt in ons gemoed;

Of 't dal der Alpen met zijn diepen, stillen vrede,
Door de avondzon met licht en schaduw overspreid,
Op 't stijgend, slingrend pad, omtrent bij elke schrede,
Ons wandlaars zich ontvouwt in nieuwe heerlijkheid ;
Of naar der heemlen trans, of we in den afgrond staren,
Vol donkre majesteit, verborgenheen en schrik;
Of over 't vergezicht, met onverzaadbren blik,
Als in den droom, onze oogen waren. . . .

Mijn harte blijft verdeeld, ook daar 't aanbiddend gloeit !
'k Zie van der bergen kruin of op de blauwe meren
Altijd iets anders nog dan wat mij schokt en boeit,
Dan slechts. . . de wonderen des Heeren,
Steeds is mijn halve ziel gezonken in gepeis,
Steeds zweven voor mij uit de kopjes mijner lieven
En, och, tooneeltjes mij geschilderd in de brieven,
Die mij den langen weg verlichten op de reis.

Nochtans, uw groote stem spreekt machtig tot mijn ziele,
O wonderschoone Schepping Gods !
Mij bouwt hier de Almacht zelf den tempel, daar ik kniele,
En 't levend water stroomt mij toe uit rots aan rots.
't Geloove wint aan kracht door 't zaligend aanschouwen,
En hoog, in de eenzaamheid, waar de alpenroze bloeit,
Is licht en waarheid in mijn smachtend hart gevloeid
Met al den vrede van 't vertrouwen !

Maar heilige Natuur, hoe diep en luid en lang,
Als de echo's door 't gebergte, uw stemmen en uw psalmen
Ook in mijn dankbre borst weergalmen,
En tuigen van uw God, die al mijn lof ontvang' !
Toch dieper nog weerklinkt, door 't binnenst van mijn harte,
In 't vreemde, schoone land, altijd een zachte stem,
Die ruischt van uit de dierbre verte,
En die nog luider spreekt van Hem !

Van Hem, Wiens liefde en licht, uit drie paar vriendlijke oogen
Zoo heerlijk op mijn paden blinkt :
Wiens lof, uit kindermond, steeds door mijn woning klinkt,
Mijn kluis vol vrede, die 'k al strijdend ben ontvlogen !

Van Hem . . Wiens trouwe, Wiens bescherming en genaê,
Ik al mijn schat beveel, met duizend teederheden,
Terwijl ik 't vochtig oog naar gindsche bergen sla,
Vol heimwee en gebeden !

De beste vriend.

(Uit: Gedichten van P. A. De Génestet. Amsterdam, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier.")

Ik heb een vriend met ijzren hand
En koel gebiedend oog ;
Met recht gevoel en kloek verstand,
Doch vaak wel norsch en droog.

Zijn woord voor mij, zijn wil is wet,
Zijn wenken is gebod ;
Wee ! zoo mijn ziele zich verzet —
Hij rooft mij elk genot.

Hij stoort mij soms in 't zaligst uur,
Bij lust en feest en lied ;
Als in de weelde der natuur
Mijn droomend hart geniet.

Hij jaagt mij van de liefste plek,
Hoe zoet de morgen lacht,
En sluit mij op in 't eng vertrek,
Daar lastige arbeid wacht.

Hij dwingt mij kalm te zijn en sterk,
Terwijl mij 't harte bloedt ;
En als ik ween, dan zegt hij : werk !
Als ik niet kan : gij moet !

Hij baart mij strijd, hij geeft mij rust
In zorg of zweet verdiend ;
Hij is mijn Last, hij is mijn Lust,
Mijn Plaag en toch — mijn Vriend.

Want volg ik hem, dan rondom mij,
  Schept hij mij vrede en licht,
En stemt mij 't hart zoo ruim, zoo vrij.
  Hoe is zijn naam ?— De Plicht.

Oud en Nieuw.

Door J. P. Heije.

Zeg eens ! — 'k hoor u altijd droomen
  Van den goeden „ouden" tijd :
  Zou er. . . . denk ik dan met spijt,
Nooit een goede „nieuwe" komen ?
Maakt te schande, maakt te schande
  Al die prijzers van 't verleên ;
  Slaat de handen flink ineen,
Wakkre mannen in den lande :
  Toont, dat er nog kracht en pit
  Ons in merg en beendren zit.

Zij het al niet met musketten,
  Zij het niet met zwaard en lans,
  Toch blijft ons nog schoone kans
Om den vijand pal te zetten.
Maakt te schande, maakt te schande
  Al die vechters voor 't verleên,
  Slaat weer moedig om u heen,
Wakkre mannen in den lande !
  Zorgt, dat vroomheid, vroedheid, vlijt
  't Zwaard zij van den „nieuwen" tijd.

Zij uw weefgetouw het rapste
  Van het heele wereldrond ;
  Klieve uw ploeg het best den grond ;
Blijve uw handelsman de knapste !
Maakt te schande, maakt te schande
  Frankrijks fijnheid, Englands kracht,
  Duitschlands weten, Ruslands macht. . .
Wakkre mannen in den lande ! —
  Vrank en vrij, en stuur en stout
Blijv' „Jong"-Neêrland, als het „Oud".

Bindt dan, als in vroeger dagen,
  Naast de driekleur aan uw mast
  Niet alleen den bezem vast
Om de „Zee" mee schoon te vagen. . .
Maakt te schande, maakt te schande
  Die hem 't oude doel slechts wijdt:
  Toont, dat hij in nieuwen tijd,
Nog wel beter veegt te „Lande". . . .
  Dat hij nu het eerst en meest
  't Onkruid veegt uit hart en geest.

Een mijnwerk.

Door J. P. Heije.

'k Hoor dikwijls een verward geschreeuw
Van ijzren eeuw. . . en gouden eeuw. . .
Maar 'k zeg: — *Wij* hebben ze alle beiden:
Zoo vast omarmen zij elkaar,
Dat haast geen mensch meer weet te scheiden
Dat schijnbaar ongelijke paar.

Doch wie slechts in der bergen schacht
Den kostbren erts te vinden tracht,
Zal zich in 't eind bedrogen vinden;
Al gaart hij goud en ijzer ook,
Hij mist het beste nog, me-vrinden.
En meest verdwijnt zijn schat in rook.

Het reinste en rijkste mijngewelf,
O Neêrlands volk! is in u zelv':
Delf daar. . . . word sterker, vromer, wijzer!
Dan vindt gij, in uw harte, goud —
Dan vindt gij, in uw spieren, ijzer —
Wat gij uw leven lang behoudt.

Dat is de zegen van onze eeuw,
Spijt allerlei verward geschreeuw,
Dat wij (God zij geloofd!) het weten,

Hoe spierkracht, — helderheid van geest,
Een vroom gemoed, — een rein geweten
Steeds 't kostbaarst mijnwerk zijn geweest.

Dat blijve 't U, in vast verbond,
Mijn dierbaar volk! al kan uw grond
Op ijzererts noch gouderts roemen!
Eens. . ., zoo gij sterk wordt, wijs en rein —
Zal men als Neêrlands mijnschat noemen:
„Kloek lijf, vroom hart, en helder brein!"

De Taal.

Door J. P. Heije.

Neêrland! was uw arm van staal,
't Hart was zacht en mild en goedig;
Zoo ook huwt zich, vroom en moedig,
Kracht en teerheid in uw taal!
Kan ze in wilde stroomen bruisen,
Plettrend, waar zij weerstand vindt,
Streelend ook als lentewind
Kan ze fluistren, kan ze suizen,
Waar zij, in 't bekorend lied,
Deugd en schoonheid hulde biedt.

Neêrland! leen uw luistrend oor
Aan de zangen van 't verleden: —
Dring de rijke taal van 't heden
Diep in ziel en zinnen door!
Wat aan glansen mocht verdooven,
O! de schittring van uw taal,
Zacht als dons en scherp als staal,
Kan geen tijd of macht u rooven. . .
Zoolang ge uit haar parelvloed
Teerheid put en heldenmoed!

Idealen.

(Uit: Jacques Perk, Gedichten. Amsterdam, S. L. Van Looy.)

„Mijn ideaal van zaligheid en deugd,
Volmaakte, waar ik immer naar zal streven,
— Zoo spreekt de roos — is een kortstondig leven,
Vol kleur en geur en teederheid en jeugd.”

„Is dat me een ideaal! — spreekt de eik — geneucht,
Te zien geslachten na geslachten sneven,
En eenzaam, boven lot en dood verheven,
Te staan in statige, eeuwig-kalme vreugd.”

En ’t kroos der poel: „Waar dwazen al naar talen!
Ik wensch voor alle streven ’t eenig loon:
Uit water kiemen en er dood in dalen.”

De hemel lacht en spreekt op blijden toon:
„Braaf! gij gevoelt uw plicht! Dit toont uw smalen. . . .
Volmaakt u, dan wordt ge allen goed en schoon!”

Maneschijn.

(Uit: Jacques Perk, Gedichten. Amsterdam, S. L. Van Looy.)

De zon der nacht kwam uit de bergen klimmen,
En zoomt met zilver de afgedoolde wolken;
Het water wentelt ze in zijn blanke kolken,
En doet ze in kabbelende rimpels glimmen;

Door ’t glanzend bergwoud dolen doffe schimmen,
Die, slank en trillend, bosch en berg bevolken. . . .
De stilte alleen kan al die rust vertolken:
De nacht houdt de’ adem in; de rotsen grimmen:

Aan ieder sprietje bleef een dauwdrup hangen, —
De hitte werd door de’ avonddauw gevangen,
En geurt er mede uit de aard, die liefde wademt;

De mensch luikt vol genot de droomende oogen,
En 't luwtje, als liefde al zoetjes aangevlogen,
Heeft kussend hem den sluimer ingeademd. . . .

Ballade.

(Uit: Marie Boddaert, Aquarellen. 's-Gravenhage, W. Cremer.)

Het schip voer af. — Zij oogde 't na. . . .
Het zonlicht ging met hem!
Nòg hoorde zij het laatste woòrd
Dier jonge, diepe stem:

„Tot weerziens, Moeder!" — En zijn kus,
Die op haar lippen brandt,
Zijn blik, die lang den haren zocht,
En 't wuiven van zijn hand,

Zij bergt het alles in heur hart,
Geen dag, geen nacht gaat om,
Of voor haar oogen rijst zijn beeld:
„Houd moed; ik kom weerom."

Nooit dof is 't oog, nooit bleek haar wang,
Als zij zijn brieven leest.
Die liggen alle voor haar neer;
Zij leest den laatsten 't meest,

En prest haar lippen op zijn naam,
En op zijn jubelkreet:
„Ik kom terug! Mijn laatste brief!
Houd huis en hart gereed."

Een kille, lichtelooze nacht
Was 't leven zonder hem.
Hij keert! De nacht heeft uit! Weldra
Hoort zij zijn stap, zijn stem,

En drukt zij hem in d'arm, en voelt
  Zijn kus en strijkt zijn haar,
  Zijn donkre lokken van 't gelaat,
  Veranderd, — niet voor haar!

Zij zit en staroogt, uren lang. . . .
  Daar staat het reuzengroot:
„Ik kom weerom!" — 't Wordt nimmer waar:
  Men zei: Uw zoon is dood;

„Hij stierf op zee". . . . En nog veel meer.
  Zij heeft het niet verstaan.
„Ik kom weerom", zoo fluistert zij,
  En kijkt u lachend aan.

En iedren morgen wacht zij hem.
  Dan gaat zij naar de ree
En doolt de schepen langs en tuurt
  Naar de eindelooze zee.

En iedren middag wacht zij hem,
  En zet zijn stoel gereed,
En toeft, een glimlach op 't gelaat,
  In feestlijk zondagskleed.

En iedren avond wacht zij hem,
  En strookt zijn peluw glad,
En luistert — tot het laatst geluid
  Gestorven is in stad.

En als zij 't oog voor altijd sluit,
  Dan is 't, schoon bleek en stom,
Als murmelden haar lippen nóg:
  „Houd moed; ik kom weerom."

In de smidse.

(Uit: Marie Boddaert, Aquarellen. 's-Gravenhage, W. Cremer.)

Het schootsvel om de lenden, de armen bloot,
— de forschgespierde, die den arbeid kenden —
het zwaargebaard gelaat op 't werk gericht,
dat vóór hem op het aanbeeld vonkte en gloeide,
stond Jasper in zijn smidse en zwaaide hoog
den hamer.
Somber was 't daarbuiten, waar
de herfst zijn draden spon en 't zonlicht schaars
de neevlen kleurde; waar de wind zijn spel
met boom en struiken speelde en 't dorrend loof
in vlagen opjoeg. . . . In de smidse was
het warm, behaaglijk; hier verspreidde 't vuur,
— 't veeltongige op de plaat — zijn rossen gloed;
de blaasbalg zwoegde en steunde er, blies de vlam
tot telkens hooger flikkring aan; op wand
en zoldring roode sprankels toovrend; hel
opdoemend en verschietend; ginds een hoek
in schemer latend; hier zich nestlend in
een voege of scheur van muur of vensternis;
en tintlend; flitsend in het blinkend staal,
dat in de hand van meester en gezellen,
met kracht 't vuurspuwend ijzer beukte,
en 't aanbeeld in een vonkenregen hulde,
lichtglinsters strooiend op den zwarten vloer.

Luid klonk 't geklikklak, 't helder maatgedruisch
der hamers, weergalm wekkend in het rond.
Het luidst en opgewektst van allen, dat
van Jasper. . . .

Ja, zoo was 't geweest, — maar heden?
De lippen op elkaar geklemd, als kon
geen scherts die ooit meer scheiden; 't voorhoofd diep
doorgroefd, had schier werktuigelijk de meester
het werk aanvaard. —
Geheven 't hoofd, in 't oog

een glans zoo hard en koud als dien van 't staal,
uittartend in zijn houding, en 't gelaat
gewend van 't rustig toevluchtsoord der doôn,
den akker groenend aan den voet van 't kerkje,
ten hemel wijzend ginds, zag Jasper niets
dan bundels vonken, fluks ontglomd en ras
verstervend in 't halfduister van de smidse.
Verstervend als 't geluk, als liefde en jeugd!

Geluk! eens kwam het tot hem, licht omkranst!
De roode lippen reê tot kout en scherts,
de donzen wangen met een blos gekleurd,
in 't helder oog een heldre zonnestraal,
aan 't sneeuwwit mutsje een vlok kastanje-bruin,
— het schoonste dat hij immer zag! — ontglipt:
frisch als de pas ontloken bloem, waarop
in 't scheemrend morgenrood de dauwdrop wijlt.

Hij had haar liefgehad van kindsbeen af!
Zoodra de smidse aan hem ten deel viel, had
hij juublend haar het woonhuis ingeleid!
Zijn vrouwtje!
Zij, omstrengeld door zijn arm,
had even op den drempel nog getoefd,
het weemlend oog ter neer geslagen en,
daarna het hoofdje beurend, één sekonde
hem aangeblikt.

Geen woorden had haar mond
daarbij gesproken, maar 't was hem in 't hart
gegrift, wat in dien blik besloten lag:
— „Mocht ik u alles zijn!" had die gezegd.

Met haar was zonneschijn in huis gestroomd:
op alles had die koesterend gerust. . . . .
De zonneschijn was ook met haar ontvloôn,
toen zij, geen week geleên nog! de oogen sloot.

't Was alles thans voorbij! — In elken slag
van 't dreunend maatgezang weerklonk het woord,

dat vlijmend in de ziel hem drong: „Voorbij!”
Een vreeslijk woord vol bitterheid en wee
en wanhoop! — Vaster sloot zijn hand zich rond
den hamer en trof dreigend, plettrend, fel,
’t witgloeiend ijzer, of de forsche klank
zijn bruisend jammer overstemmen kon!

Een vreemde gloed vlamde op zijn strak gelaat,
en blaakte op ’t voorhoofd, brandde in ’t oog, na ’t uur
waarin zijn hart versteende, door geen traan
besproeid.

. . . .

Eén met de smidse was het huis. . . .
Een binnendeur in ’t hoekje van de schouw
gaf toegang tot het woonvertrek. — Daar ging
de deur! — Naar binnen sloop een kleuter, vier
jaar oud. — „Voorzichtig!” fluisterde achter haar
de moei, thans wakend over ’t huisbestier;
en ’t kleintje, ’t lief gelaat hoog blozend onder
den ongewonen arbeid, knikte: „Zeker”.

Voort schoof ze, bei de knuistjes om den kop
— heel stevig — waarin vaders morgendrank,
de geur’ge koffie, dampte; ’t lachend oog
daarop gevest, want ’t schommelde in den kop
bij elken stap haast! hoe behoedzaam ook
het anders tripp’lend voetje voorwaarts gleed.

Zoo staat zij eindlijk naast hem. — „Vader”, zegt
zij vleiend en heft de oogen tot hem op,
want vader hoort niet. — Blos en glimlach zwijmen
en „Vader”, zegt zij nogmaals luide.

Als uit
een droom ontwaakt hij, laat den hamer zinken,
ontneemt den kop haar, die in ’t handje beeft
en staart haar in de zachte kijkers.

O!
de macht van kinderoogen, rein en diep,
en klaar als 't ongerepte spiegelvlak
van 't meer, dat 's hemels glimlach weergeeft; die
geen blik nog schromen, waarin liefde, vreê,
vertrouwen, onschuld wonen! Is het wijl
een goede genius ons daaruit spreekt:
— „Zoo waart ge eenmaal en zoo moet ge eenmaal zijn,
wilt gij 't geluk beërven!"

De armpjes strekt
zij uit; het rond gezichtje is enkel deernis
en dikke tranen wellen in haar oog.

Er vaart een schok hem door de leên; 't is hem
als staat zijn vrouwtje vóór hem, 't rein gelaat,
als op dien avond, d'onvergeetlijken,
met heil'gen ernst bezield; als leest hij weer
die beê voor zijn geluk in haren blik.
Niet aan zich zelf, aan andren dacht zij. . . .Hij,
— het brandend rood der schaamte dekt zijn wang —
alleen aan eigen wee en welzijn! — Zie,
daar staat ook 't kleintje voor hem, 't arme wicht,
dat nooit zal weten, wat of moederzorg
beduidt en in wier hart de wensch reeds kiemt
om troost te brengen, 't heilig recht der vrouw.
Hoor: „Vader", klinkt het weer, beschroomd en o,
zoo vleiend en zoo teeder!. . . .

In zijn borst
golft òp het overweldigend gevoel.
In de armen neemt hij 't kind en ijlt met haar
de smidse uit, naar het stil vertrek, waar Zij
den laatsten adem glippen liet. . . . . .

Daar zijgt
hij neer, het kleintje op zijnen schoot; hij nokt,
terwijl de tranen drupplen in zijn baard:
— „Ik wil u alles zijn, God helpe mij!"

En 't kleintje met heur vingren, strookt en streelt hem 't ruig gelaat en kust zijn tranen weg, en fluistert: „Niet bedroefd zijn, Vadertje. . . .!"

Van een Koningsvrouwe.

(Uit: P. A. M. Boele van Hensbroek, Nieuwe Gedichten. Nijmegen, H. C. A. Thieme.)

Er was een grijze koning,
Die heerschte in het land bij der zee.
Hij reed dáárheen waar de bergen zijn,
Daar woont er zoo menig lief maagdelijn;
En hij bracht een jong bruideke meê.

Die oude, grijze koning,
Hij werd zoo mat, hij werd zoo krank;
Aan 't leger lachte het dochterkijn,
En de vrouwe, zij reikte hem medicijn
Veel dagen en maanden lank.

Doe stierf de grijze koning.
't Was bij zijn open graf,
Dat, met een kus, de vorstenvrouw
Den schepter van goud, omfloerst van rouw,
Aan het blozende dochterkijn gaf.

Het dochterke gaf den gouden,
Den zwaren schepter haar weer.
Ach, moeder! — zei ze — dat gij hem bewaar'!
Vóór ik groot zal zijn, komt nog menig jaar;
Ik ben nog zoo jong en zoo teer.

Doe heerschte de koninginne
Al over het land bij der zee;
En het zeevolk zingt: Ja, dat blonde kind,
Het wordt er zoo vurig van ons bemind;
Maar. . . wij minnen de koningsvrouw meê.

Wij zweren dat blonde koningskind
De trouwe in vreugde en in smart.
Maar de bruid uit het land waar de bergen zijn,
Die koningsvrouwe zoo fier en rein,
Zij heeft er gevangen ons hart.

Uit: Londinias.

Door C. Vosmaer. (Leiden, A. W. Sijthoff.)

Vroolijk zaten op dek de batavische mannen. Het stoomschip
Hupte bevallig op 't zachte gewiegel der golven; in d'oostwind
Wapperden wimpel en doek: zóó zweeft op orchestrischen [maatklank
Lenig en slank de danseuse. — Okeanos, vriendlijke grijsaard,
Slechtte de ruggen der golven; in 't ronde, in kudden of [eenzaam,
Dwaalden de robben, de diepte alom ontstegen, op 't zeevlak,
Schuimende golfjes gelijk, en zij brachten een bitteren zeereuk
Mee uit de diepte. Zij weiden, tot Helios 't zonnige vierspan
Neerwaarts drijft in het west; dan telt en verzamelt ze Proteus
Jaagt z'aan de kust en hij legt er zich tusschen ter rust als [een herder.
„Gunstige teekens", sprak nu de donkergelokte Oïlmos,
„Hebben de goden beschikt, ziet, rechts vliegt immers de [zeemeeuw".
„Vuige belastring", schertste Neaules, „beschreef ons de [zeereis
Vol van gevaren en krankte, de haringvijver, hij brengt ons
Rustig en snel naar het doel". En de oudheidkundige Porth- [mos
Sprak de gevleugelde woorden: „Wij zijn ook vertrouwden [van oudsher,
Wij en de zee, zij herkent ons vast als de zonen der Janmaats,
Landontwoekraars, zeetolgaarders, beschikkend het zeerecht,
Vegend alom d'Oceaan met den bezembewimpelden masttop".
Nauwlijks was het gezegd, of de vormenverwisslende Proteus
Schudt zijnen baard en vermaant: „Overmoedigen, weest [zoo brutaal niet;

Oude Okeanos is u een vriend, maar. . . hoort u Poseidoon,
Jongere zeegod, — weinig vereert gij hem, — ducht zijne [wraak dan ;
Bitter vertoornde den god al uw hulde gewijd aan Athena !"
Aldus sprak hij, en zamelt de kudden en bergt ze voor storm- [weer.
Zij nu beefden van schrik, en zij namen wat dampenden [rumgrog,
Eerst aan den zeegod plengend, te weren den dreigenden [onspoed.
Blonde Selene intusschen verrijst, haar zilveren weerschijn
Trilt als een lichtzuil recht voor den boeg ; reeds blinkt ook [de beerstar;
Turend vindt door de tonnen de stuurman zekeren vaarweg ;
D'ijzeren klepel bomt in den boei daar ginder aan stuurboord;
't Sissende sein van den vuurpijl stijgt, — ginds vonkelt al [Harwich!
't Stoomschip tempert zijn gang, nu spiedend van boven [de schipper
Roept zijn bevelen, herhaald door het tweetal mannen aan ['t stuurrad.
't Machtig bewerktuigd schip volgt willig den sturenden [vuistgreep,
Dwars door de hoofden ; — de trossen bevestigen 't hijgende [vaartuig,
Tegen den steiger geleund, en verheugd ontscheept zich (het viertal.
't Wegenbeheerschende kroost van Hefaistos voert ze dan [windsnel
Heen naar de machtige stad van de vorstlijke weduwe Nike.

Een nieuw Lied van een Meisjen en een' Schipper.

(Uit: A. C. W. Staring, Gedichten. Zutphen, W. J. Thieme & Cie.)

't Was ochtend, een Meisje ging wandlen aan strand ;
 Een Bootje, dat vlagde, lei reê ;
En straks was de vriendlijke Schipper ter hand,
 Die sprak : „Schoon Kind ! wilt gij meê ?

't Is het rechte getij om te varen,
Nu de morgenzon glanst op de baren,
Grijp moed, Schoon Kind, en vaar meê !"

Het meisje, met blosjes op voorhoofd en wang,
Stond peinzend aan 't ruim van de zee ;
Daar klonk uit den hoogen een Toovergezang ;
Daar murmelde 't zacht langs de reê :
„Ga varen, Lief Kind ! ga varen !
De morgenzon glanst op de baren ;
Gij voert het Geluk met u meê !"

Maar tranen bedauwden een moederlijk oog :
Het scheiden, het missen doet wee !
En troostend begon weêr de Zang van omhoog,
En blijder herhaalde de reê :
„Laat varen 't jong Paar ; laat varen !
Gelijk van gemoed en van jaren,
Doorkruist het een veilige zee !"

Wat deed nu het Meisjen ? Het waagde de kans,
En luid riep de Schipper : „hoezee !"
En de golfjes droegen, met vroolijken dans,
Hun Bootje van de effene reê.
Blijf varen, Jong Paar, blijf varen,
Gewiegd op de hupplende baren
In 't Zonlicht van Voorspoed en Vreê!

Maysche Morgenstond.

1617.

Door Dirk Rafaelsz. Kamphuijzen.

Wat is de meester wijs en goed,
Die alles heeft gebouwt,
En noch in wezen blijven doet,
Wat 's menschen oog aenschouwt.

Die 's Weerelds wijden ommering,
Nooyt uytgewaekt, bewaekt;
En door gepaste wisseling
Het zoet noch zoeter maekt.

Nu is de Winter, dor en schraal,
Met al zijn onlust heen,
En d'Aerde heeft voor deze mael
Haer lijden afgeleên.

Dies is de tijd weêrom gekeert
Waerin natuur, verjonkt,
Haers milden Scheppers goedheyt eert,
En met zijn gaven pronkt.

De Mey, wiens zoetheyt zoover strekt,
Dat zijn gedachtenis
In 's menschen geest al vreugd verwekt,
Eer hij voorhanden is;

De Mey, het schoonste van het jaer,
Daer is alles in verfraeyt;
De Lucht is zoet, de Zon schijnt klaer,
't Gewenschte windjen waeyt.

Het dauwtjen, in de koele nacht,
Wordt over 't veld verspreyt,
Waerdoor de heel' Nature lacht,
En is vol dankbaerheyt.

De Aerd is met gebloemt geciert,
Het Bijken gaêrt zijn Was,
Het Leeuwerikjen tiereliert,
En daalt op 't nieuwe Gras.

Het Bloempjen dringt ten knoppe uyt,
't Geboomte ruygt van Lof,
Het Veetjen scheert het klaver-kruyt
Graeg van het Veldjen of

Elk diertjen heeft zijn vollen wensch,
  En quel-begeert leyt stil ;
Behalven in den dwazen Mensch,
  Door zijn verkeerden wil.

De mensch, van ware deugden leêg,
  En vol van zotten lust,
Hem zelv' en andren in de weeg,
  Vermoort zijn eygen rust.

Dit leven, 't welk alleen niet endt,
  Maart kort ook is van duur,
En licht van zelfs slaet tot ellend,
  Maekt hij zich dobbel zuur.

't Vee wordt ontzielt, zijn eynd is snel,
  En zijn doodspijn niet groot :
De Mensch, door menig Ziel-gequel,
  Sterft meer dan eenen dood.

Ach ! had de Mensch (zoo waer zijn stand
  Vol hart- en zinne-vreugd)
Of, zonder deugde, min verstand ;
  Of bij 't verstand meer deugd !

Ach ! waren alle Menschen wijs,
  En wilden daerby wel !
De Aerd was haer een Paradijs,
  Nu is ze meest een Hel.

Nieu Liedeken tot Lof van Vrieslandt.

Door Jan Jansz. Starter.

O Vrieslandt soo vol Deugden, als ick een Landschap weet,
Vercierd met duyzend Vreugden ! u bodem is bekleed
Met Korenrycke Velden, u Steden zijn voorzien
Met Wallen en met Helden, die wijslijck u gebiên.

O Friesche Aerd ! recht edel Landt,
Die door het swaerd de Vryheyt want,

U wel beboude landen zijn rijckelijck vercierd
Met vruchten veelderhande, en gras voor u ghediert,
Het welk den Heer laet groeyen, soo vruchtbaerlijck dat (elck
Sou zegghen, daer te vloeyen Kaes, Butter, Honingh, Melck.
O Friesche Aerd ! recht edel Landt,
Die met het swaerd u Vryheyt want.

Ghy siet u land bolwercken, met steden, schanssen sterck ;
Van dorpen, torens, kerken, ik uws ghelijck niet merck ;
In u roem-waerde wetten ghij van gheen reden wijckt,
Jae, als men 't recht sal setten, Athenen ghy ghelijckt.
O Friesche Aerd ! enz.

U grensen, die besluyten de dijcken hoog en vast,
Waerop de zee moet stuyten ; gheen Coningh u belast ;
O Princelijcke rijcken, gheleghen in het Noord,
Wie heeft van uws ghelijcke zijn leven oyt ghehoord ?
O Friesche Aerd ! enz.

D'inwoonders, heusch van zeden, geneygd tot eer en deugd,
Die hebben in de vreden en stilheyd haer gheneugd,
Den armen goedertieren, barmhertigh, mild, soo dat
Gheen Eeuw heeft in manieren oyt uws ghelijck ghehad.
O Friesche Aerd ! enz.

U Adel, soo manhaftigh als oyt de Wereld droegh,
Bewoont het land eendrachtigh, en send ook wonder vroegh
Haer kinderen ten strijde, die, met gheweer in d'hand,
Te sterven niet en mijden tot dienst van 't Vaderland.
O Friesche Aerd ! enz.

Noyt schoonder Vrouwpersonen de blonde Son bescheen,
Als in 't vrij Vrieslandt wonen, soo wel gesteld van leên,
Soo rijck van eerbaerheden, soo kuysch, soo soet van aerd,
Soo vriendelijck van reden, soo statigh noch bedaerd.
O Friesche Aerd ! enz.

Rijck van geleerde mannen, de Dienaers van Gods woord
Eendrachtigh t'samen spannen, en brengen vruchten voord,
Die tot geen twisten strecken, maer tot de saligheyd,
En om elck te verwecken tot ware Eendrachtigheyd;
O Friesche Aerd! enz.

Wie kan u lof verkleynen? de Friesen, in één strijd,
Verwonnen de Romeynen, in Keyser Carels tijd;
Jae, sij bestormden Romen, en namen 't in dat 's meer;
Dies hebben sij bekomen de gulde Vryheyt weêr.
O Friesche Aerd! enz.

Door haer manhaftigheden de Keyser Carel braef
Hun Vryheit, en oock mede syn halve wapen gaef,
Te voeren in haer schilden met Privilegie van
Te leven soo zy wilden, en soo 't hun best stond an.
O Friesche Aerd! enz.

O Vrieslandt! wilt beschutten u Vryheyt tot de dood,
Laet niemand u ontnutten u Privilegiën groot,
Wilt u als mannen weeren, blijft stadigh bij 't Gebodt
Van u wel-wijze Heeren, maer boven al van Godt!
O Friesche Aerd! recht edel Landt,
Die met het swaerd u Vryheyt want.

Uit: De Geuzen.

Door Jhr. Onno Zwier van Haren.
(Uit den eersten zang: De verbonden edelen.)

Wanneer de groote waterstroomen,
Die 't zuiden naar Syéne zendt,
Egypte! uw vlakte nader komen,
Een vlakte, die geen regen kent,
Dan zwelt de Nijl op uwe landen
En overstroomt uw hoogste zanden,
Als ware een zondvloed weer bereid.
De watervallen zijn verdwenen,
Die zuidwaarts hooge muren schenen,
Waar Sennaars rijk van 't uwe scheidt.

O gij, die 't eerst dit land bewoonde,
Van waar gij mocht gekomen zijn,
Wat voelde uw hart, toen zich vertoonde
Die wondre gift der middellijn ?
Maar, om nog meer te doen verschrikken, —
Het water wijkt, en vuile slikken
Bedekken 't land, dat werd bezaaid !
Gij geeft de hoop alreê verloren
Op rijken oogst van voedzaam koren,
Dat uw verwachting zag gemaaid.

Doch als de milde zonnestralen
Een zachten, koesterenden gloed
Op deze slib doen nederdalen,
Dan rijpt uw graan in overvloed.
't Geen u tot klachten kon bewegen,
Gelijkt een vasten zomerregen,
Om in Egyptes brandend zand
De rijkste vruchtbaarheid te brengen,
Door schralen grond met de asch te mengen
Van 't riet, dat de Abissyn verbrandt.

Zóó dekt de Almachtige Zijn wegen !
Zóó is met wijsheid kracht vereend,
En soms het grootste nut gelegen
In 't geen de mensch verwarring meent !
Want onverwacht kan 't licht verschijnen,
Dat alle neevlen doet verdwijnen
En wijst der Godheids ware reên.
Leer stervling ! dus altoos te hopen,
Totdat de tijd uw oogen open'
En toon', wáárom gij hebt geleên !

De wereld een tooneel.

(Uit: Elk wat wils, van SHAKESPEARE, vertaald door Dr. L. A. J. BURGERSDIJK. Leiden, E. J. BRILL.)

Heel de wereld is een tooneel ;
En mannen, vrouwen, allen, enkel spelers.
Zij treden op en treden weder af ;

En elk vervult in 't leven vele rollen,
In zeven levenstrappen. Eerst, het wicht;
Dat in der voedster armen krijt en spuwt;
Dan, 't grienend schoolkind, dat met boekentasch
En held're morgentronie, als een slak,
Ongaarne, schoolwaarts kruipt. Dan, de verliefde,
Die in een weevol lied op liefstes oogen
Gelijk een blaasbalg zucht. Dan de soldaat,
Vol dolle vloeken, baardig als een panter,
Prat op zijn eer, opvliegend, tuk op vechten,
De zeepbel, roem genaamd, najagend in
Den mond zelfs van 't geschut. En dan, de rechter
Met mooi rond buikjen, met kapuin gevoerd,
Met strengen blik en net geknipten baard,
Vol fraaie spreuken en gestolen wijsheid;
En zoo speelt die zijn rol. De zesde trap
Vervormt tot maag'ren Pantalon, op muilen,
Den neus gebrild, de leed'ren tasch op zij,
Zijn jong'lingshozen, trouw bewaard, een wereld
Te wijd voor 't spillig been; zijn zware stem,
Tot den discant van 't kind opnieuw verfijnd,
Piept, fluit nu schril. Het eindtooneel, waármee
Dit stuk, vol vreemde wisselingen, sluit,
Is tweede kindschheid, suffen en vergeten,
Gezicht en tanden, smaak en alles kwijt.

Caesar's lijkrede.

(Uit: Julius Caesar van Shakespeare, vertaald door Dr. L. A. J. Burgersdijk. Leiden, E. J. Brill.)

Antonius.

Romeinen, vrienden, burgers, leent mij 't oor.
Begraven kom ik Caesar, niet hem prijzen.
Het kwaad, dat menschen doen, leeft na hen voort:
Het goed wordt vaak met hun gebeent' begraven;
Zoo moge 't zijn met Caesar. De eed'le Brutus
Heeft u gezegd, dat hij vol heerschzucht was;
Indien 't zoo was, dan was 't een zware schuld,

En zwaar ook heeft er Caesar voor geboet.
Hier, met verlof van Brutus en die and'ren, —
Want Brutus is een achtenswaardig man,
Dat zijn zij allen, achtenswaardig, —
Voer ik bij Caesar's uitvaart thans het woord.
Hij was mijn vriend, mij trouw en steeds gerecht;
Maar Brutus zegt, dat hij vol heerschzucht was,
En Brutus is een achtenswaardig man.
Hij bracht naar Rome tal van krijgsgevang'nen,
Wier losprijs tot den rand de schatkist vulde;
Wie ziet hierin een blijk van Caesar's heerschzucht?
Als de armoe leed en kreet, dan weende Caesar;
De heerschzucht pleegt van harder stof te zijn;
Maar Brutus zegt, dat hij vol heerschzucht was,
En Brutus is een achtenswaardig man.
Gij allen zaagt het: op 't Lupercusfeest
Bood ik hem, driemaal zelfs, een koningskroon
En driemaal wees hij ze af. Was dit zijn heerschzucht?
Maar Brutus zegt, dat hij vol heerschzucht was,
En wis, hij is een achtenswaardig man.
Ik spreek hier niet om Brutus te weerleggen;
Ik kom slechts om te spreken, wat ik weet.
Gij allen hadt hem eenmaal lief, met grond;
Wat grond weerhoudt u dan, om hem te treuren?
O oordeel, gij ontvloodt naar 't stomme vee,
En reed'loos werd de mensch! — Een oogenblik!
Mijn hart is daar bij Caesar aan de baar,
En zwijgen moet ik, tot het wederkeert.

Eerste Burger.

Mij dunkt, er is veel waars in wat hij zegt.

Tweede Burger.

Aan Caesar is, als men het goed beziet,
Groot onrecht aangedaan.

Derde Burger.

Niet weinig mannen!
Ik vrees er komt een erger in zijn plaats.

Vierde Burger.

Gaaft gij wel acht? Hij nam de kroon niet aan;
Dan blijkt toch, dat hij vrij van heerschzucht was.

Eerste Burger.

Blijkt dit, dan zullen enk'len duur het boeten.

Tweede Burger.

Die arme man! Zijn oog is rood van 't weenen.

Derde Burger.

Geen eed'ler man in Rome, dan Antonius.

Vierde Burger.

Let op, daar vangt hij weder aan te spreken.

Antonius.

Nog gistren hield een enkel woord van Caesar
De wereld in bedwang; nu ligt hij daar,
En geen zoo arm, die thans hem hulde biedt,
O mannen, waar' 't mijn doel om hart en ziel
In u tot woede en muiterij te ontvlammen,
Dan deed ik Brutus onrecht, Cassius onrecht,
Die allen, weet gij 't, achtenswaardig zijn.
'k Wil hun geen onrecht doen; veel liever doe ik
Den dooden onrecht, u, mijzelven onrecht,
Dan onrecht aan zoo achtenswaarde mannen.
Doch ziet dit perkament met Caesar's zegel;
't Lag in zijn kamer; 't is zijn laatste wil.
Indien het volk dit testament vernam,
Dat ik, — vergeeft mij, — niet denk voor te lezen,
Zij liepen toe en kusten Caesar's wonden,
En doopten doeken in zijn heilig bloed;
Ja, smeekten ter gedacht'nis om een haar,
En noemden 't stervend in hun laatsten wil,
En lieten 't, als een kostlijke erfenis,
Hun kroost en nakroost na.

Vierde Burger.

Wij willen 't hooren !
Het testament ! Marcus Antonius, lees !

Allen.

Zijn testament ! lees, lees zijn testament !

Antonius.

Vergeeft mij, lieve vrienden ; 'k mag 't niet lezen ;
Gij moogt niet weten, hoe u Caesar liefhad.
Gij zijt geen hout, gij zijt geen steen, maar menschen.
En daarom, hoort gij Caesar's testament,
Dan zou dit u ontvlammen, razend maken ;
Gij moogt niet weten, dat gij hem beërft ;
Want, als gij 't wist, o, welk een ramp wierd dit !

Vierde Burger.

Het testament ! Marcus Antonius, lees het !
Wij willen 't hooren, Caesar's testament.

Antonius.

Wilt gij niet rustig zijn ? een wijle wachten ?
Ik sprak mij zelf voorbij, toen ik het noemde.
Ik vrees, ik krenk die achtenswaarde mannen,
Wier dolken Caesar troffen, ja, dit vrees ik.

Vierde Burger.

Verraders zijn zij ; — achtenswaarde mannen !

Allen.

Het testament ! het testament !

Van twee Koningskinderen.

(Uit: WILLEMS, Oud-Vlaemsche liederen. Gent. F. en E. GYSELYNCK.)

Het waren twee conincskinderen,
Sy hadden malcander soo lief;
Sy conden byeen niet comen,
Het water was veel te diep.

Wat deed sy? Sy stac op drie keersen,
Al savonds het dagelicht sonc.
„Och liefste comt, swemter over!"
Dat deed sconincs sone, was jonc.

Dit sach daer een oude quene [1])
Een al soo vileinich vel:
Sy ghinker dat licht uytblasen.
Doe smoorde die jonghe held.

„Och moeder, mijn liefste moeder,
Mijn hoofdjen doet mijnder soo wee!
Mocht icker een wijle gaen wandelen;
Gaen wandelen al langs de see!"

— „Och dochter, mijn liefste dochter,
Alleen en mooght ghij daer niet gaen:
Maer wect uw joncste suster,
Laet die met u wandelen gaen.

— „Och moeder, mijn joncste suster
Is noch een soo cleinen kint;
Sy pluckter wel alle die bloemekens
Die sy onder weghen vint.

Sy pluckter wel alle die bloemekens,
Die bladerkens laet zy staen,
Dan claghen die lieden en seggen
Dat hebben sconincskindren ghedaen."

---

[1]) Boosaardige oude vrouw.

— „Och dochter, mijn liefste dochter,
Alleen en mooght ghy daer niet gaen;
Maer wect uwen joncsten broeder,
Laet hem met u wandelen gaen.”

— „Och moeder, mijn joncste broeder
Is noch een soo cleinen kint:
Hy loopter naer alle de voghels
Die hy onder weghen vint.”

De moeder ginc naer de kerke,
De dochter ginc haren ganc,
Tot sy er bij twater een visscher,
Haers vaders visscher, vant.

„Och visscher, soo sprac sy, visscher,
Mijns vaders visscherkijn,
Ghy soudt er voor my eens visschen
Het sal u ghelonet sijn!”

Hy smeet sijne netten int water,
De loodekens ginghen te gront;
Int corte was daer gevisschet
Sconincs sone, van jaren was jonc.

Wat troc sy van haer hande?
Een vingherlinc roode van goud,
„Houd daer, seyde sy, goede visscher,
Dees vingherlinc roode van goud!”

Sy nam doe haer lief in haer armen,
En custe hem aen sijnen mond,
Och, mondeken, cost ghy noch spreken!
Och, herteken, waert ghy gesont!”

Sy hielter haer lief in haer armen
En spronc er met hem in de see.
„Adieu, seyde sy, schoone wereld,
Ghy sieter my nimmermeer.

Adieu, o mijn vader en moeder,
Mijn vriendekens alle ghelijc.
Adieu, mijn zuster en broeder,
Ic vare naer themelrijc."

Des Soudaens dochter.

(Uit: Willems, Oud-Vlaemsche liederen. Gent, F. en E. Gyselynck.)

Een Soudaen had een dochterken,
Seer schoon van grooten love;
Sy plucte smorgens bloemekens
Al in haers vaders hoven.

Doe sy die schoone bloemekens sach,
Sy dacht in hare sinne:
„Wie mach de bloemenmaker sijn?
Dien soudick geerne kinnen.

Het moet een abel kunstenaer sijn,
Een heer van hooger weerden,
Die soo veel schoone bloemekens
Doet spruiten uitter eerden.

Ick heb hem in mijn hert soo lief,
Och, mocht ick hem aenschouwen!
Ick gaf hem ja wel al mijn goed
Ick gaf hem oock mijn trouwe!"

Des nachts, omtrent den middernacht,
Quam Jesus voor haer staen.
„Staet op, sprack hy, ick ben, o maegd,
Met uwer min bevaên."

De maegd stond op seer haestelijck:
Sy was van schrik bevaên;
Sy sach een schoonen jongelinck
Soo vriendelijck voor haer staen.

Sy sach soo vriendelijck naer hem,
Sy neigde neer ter eerden ;
Sy hiet hem willecom menich keer,
En deed hem veel eerweerden.

„O alderliefste jongelinck schoon,
Van waer komt ghy gheganghen ?
Een u gelijck en sach ik nooit
In al mijn vaders landen."

— „Schoon maegd, ick heb u lanck bemint,
En ben om u ghekomen :
'k Verliet om u mijn vaders rijck,
'k Ben maker van de bloemen."

— „Sijt ghy de maker, soete lief,
Naer u was mijn verlanghen,
Ick volg u waer ghy henen wilt,
Soet lief, ick volg u gangen,"

— „Schoon maegd, soo ghy met my wilt gaen,
Ghy sult dit land verlaten,
Ghelijck ick liet mijn vaders rijck,
En dat tot uwer baten."

— „O alderliefste jongelinck schoon,
U eigene wil ick leven ;
Ick volg u uit mijn vaders rijck ;
Mijn trouw wil ick u gheven."

Hy nam het maegdelijn byder handt,
En leide se al soe verre,
Wel seven duisent mijlen wech,
Al over dal en berghen.

Sy spraken menich vriendelijck woort,
Al reisende voort te samen.
Sy seide : „O edel jongelinck schoon,
Segt mij toch uwen name."

— „Mijn naem die is soo wonderlijck,
En wonderlijck ghegeven :
Al in mijn vaders koninkrijck
Staet hij seer hoog gheschreven.

Maer schoone maegd, naerdien u hert
Ghetrouw my mint alleene,
Soo sy mijn naem u dan bekend :
Jesus van Nazarene !"

Sy spraken noch menich vriendlijck woort
Al reisende voort te samen.
„Nu, segt my, edel jongelinck schoon,
Hoe is u vaders name ?"

— „Mijn vader is soo rijcke man,
Sijn macht gaet al soo verre,
Hy heeft het eerderijck voortghebragt
En son en maen en sterren.

Het geen ghy siet en niet en siet,
Dat is van hem ghekomen,
Tien hondert duisent engelen schoon,
Staen om zijn hooghen throone."

— „Sijt ghy een konincks kint, mijn lief,
En al soo rijck van goederen,
Segt my, o edel jongelinck schoon,
Wie is dan uwe moedere ?"

— „Mijn moeder is soo reine maegd :
Van haer soo staet gheschreven,
Dat sy my op de werelt bracht,
En toch is maegd ghebleven."

— „O alderliefste jongelinck schoon,
Ick heb soo groot verlanghen
Te sien uw vaders koninckrijck,
Laet ons daer binnen gangen."

— „Schoon maegd, dient my met herten rein,
Dat rijck sal ick u gheven,
Ghy sult daer eeuwig zijn by my,
En groote vreugd beleven."

Sy ginghen noch een langhen wech
Al over die groene heiden,
En quamen voor een kloosterken,
Daer Jesus wilde scheiden.

Hy nam de maghet byder handt,
En sprak met soeten sinnen :
„Vertoeft, o maegd, een luttel tijds,
Ick wil eens gaen hier binnen."

En Jesus is van haer ghegaen ;
De maegd bleef hem verbeiden ;
Sy weende zoo menigen droeven traen
Om dat hy van haer scheidde.

En toen dien dag ten avont quam,
Vermeerderde haer verlanghen,
Om weer haer lief te moghen sien :
Hy bleef enwech soo langhe,

Sy clopte aen des kloosters poort,
Sy clopte droef van sinnen :
— Doet open, want mijn soete lief,
Mijn bruidegom is hier binnen.

De poorte werd haer open ghedaen,
De poortier quam daer voren ;
Hy sach die maghet voor hem staen,
Soo schoon en hooghgheboren.

„Segt my, o maegd, wat ghy begheert,
Hoe ghy hier komt alleene,
Segt my, o maegd, wat dat u deert,
En waerom ghy moet weenen ?"

— „Poortier, een jongelinck, dien ick min,
Is in dit huis gheganghen ;
Gaet, segt hem dat hy weder komt,
Ick beide hem al soo langhe."

— „Schoon maegd, den jongelinck dien ghy mint
En hebbik niet vernomen ;
Hy is hier binnen niet bekend,
Noch is hier niet ghekomen ?"

— „Poortier, hoe moocht ghy 't seggen dan ?
De jongelinck dien ik minne
Sprack my dees leste woorden toe :
Ick wil eens gaen hier binnen."

— „Hoe heet hy dan, wel schoone maegd,
Daer ghy my komt van spreken ?"
— „Eilaes, dat weet ick selve niet :
Ick heb zijn naem vergheten.

Hy is soo wonderlijcken schoon,
Sijn rijckdom gaet soo verre ;
Hy draegt een kleed van hemels blauw
Omset met gulden sterren ;

Sijn aensicht blinckt van 't reinste wit,
Ghelijck de lelie schoone ;
Sijn mond, sijn wanghen sijn soo rood,
Ghelijck de roos ydoone.

Sijn ooghen sijn soo vriendelijck,
Hy heeft soo soete sprake !
Hy quam van uit sijn vaders rijck,
Om my sijn bruidt te maken. . . ."

— „Schoon maghet, is u lief soo schoon,
En al soo hoog ghepresen ?"
— „Al waer hy uit des hemels throon,
Hy mocht niet schoonder wesen."

— „De heere Jesus sy met u,
Soo is gheen man hier binnen."
— „Ja, Jesus heet mijn soete lief,
Hy is 't dien ick beminne."

— „Is dat sijn naem, ghelijck ghy segt,
Dan kan ick hem u wijsen,
Hy is hier binnen wel bekend,
Ghy moet niet voorder reisen."

De jonckvrouw is in 't huis ontfaên,
Sy ghinck er christelijk leven ;
Sy is gedoopt en is een maegd
Om Jesus wille ghebleven.

Een heeft dit liedeken ghedicht.
Dien God moet gracie gheven,
Dat hy des soudaens dochterken
Ontmoet int eeuwig leven.

DATE DUE

NOV 16 1982			
NOV 3 REC'D			